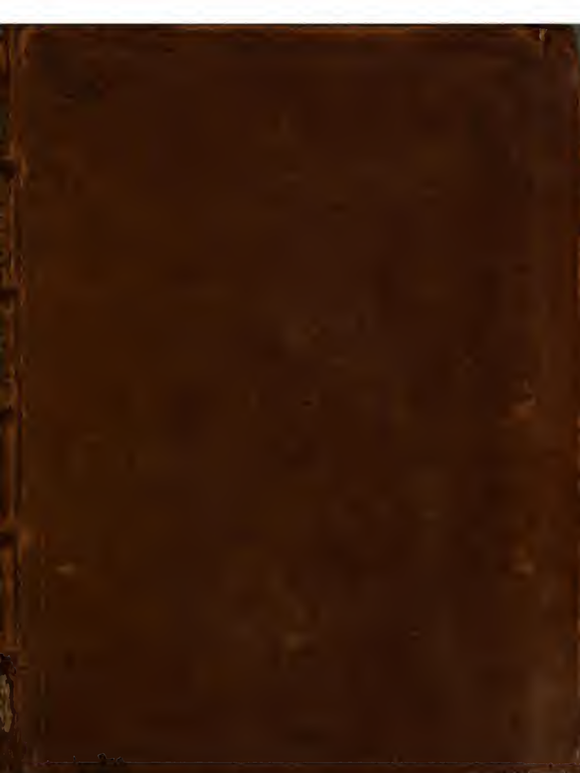

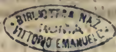

NAZIONALE VITT. EMANUELE
68
7 M D
29

CENTVM PTOLEMAEI SENTENTIAE AD SYRVM FRATREM A PONTANO E GRAECO IN LATINVM TRALATAE, ATQVE EXPOSITAE.

EIVSDEM PONTANI LIBRI XIIII. DE REB. COELESTIBVS.

LIBER ETIAM DE LVNA IMPERFECTVS.

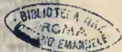

Petrus Summontius Berardino Sanseuerinio Principi Bisin. Traiano Caraciolo Principi Melf. Loisio Iesualdo Comiti Cons. Traiano Cabanilio Comiti Mont. & Iacobo Caietano Comiti Morc. S.

Et nos quoq;, nequid Pontano desit, piam illi operam alijs cum regulis nauasse gaudeo, quippe quorum ea est ex antiquo genere nobilitas, ea uirtus, authoritasq;, ac fama, ut non parum ad illius gloriam accedere putem, quod tantis uiris fuerit post obitum curæ. Nec uero contemnenda hæc mihi felicitatis pars uidetur, quod negligentibus hæc Pontani hæredibus, tam fideles tamen inuenerimus doctissimos, atq; optimos quosq;, & in ijs quidem proceres, ac principes uiros, quorum liberalitate tandem licuerit meritam in lucem omnia illius scripta uindicare. Quod si adhuc plura superessent, non dubium est (ita multos uideo ad bene merendum paratos) quin & certatim alij concurrerent, summisq; quasi uotis optarent, suam hac in re liberalitatem exercere. Iure igitur gratulari Pontano hac etiam in parte possum, plenamq;, & cumulatam eius felicitatem dicere, ut qui post mortem, talem sit expertus amicitiam. Vos autem uiri liberales, ac uere magnanimi, qui Iouiano nostro hac in re non defuistis, sic habete beneficium uestrum ita bene à uobis fuisse collocatum, ut collocari melius alibi omnino non potuerit. Viuet enim per uos magnus Pontanus, dum lingua erit, doctrinaq; in pretio. Nec patres, maioresq; uestri in libris eius celebrati non & ipsi famæ immortalitatem consequentur. Volabunt & per hominum ora regio hæc, resq; nostræ, quas ille scriptis suis, quo ad potuit illustrauit. Vt merito quidem stabiliendæ illius famæ tanta uos habuerit cura, et de statua, quod sæpe à uobis audio, merito etiam cogitetis. Valete.

IOANNIS IOVIANI PONTANI COMMENTATIONVM IN CENTVM SENTENTIIS PTOLEMAEI AD FEDERICVM VRBINI DVCEM LIBER PRIMVS.

Ametsi publicarum rerum administratio, belliq; gerendi cura deterrere me iure possunt Federice dux fortissime, ne te maximis, difficillimisq; occupatum rebus & bellicis, & urbanis intempestiuus adeam. Perspecta tamen mihi facilitas tua, & rerum plurimarum studiũ, atq; cognitio in eam opinionem, fiduciamq; adduxere, uti existimem nihil te importunum, aut intempestiuum ducere, quod ad naturæ cognitionem, & ad eam, quæ scientia dicitur, faceret intellegeres. Quam opinionem mirum etiam in modum auxere Romæ, Neapoliq; sermones inter nos sæpius habiti tum alijs de rebus, tum de cœlo, & illis sempiternis ignibus, quas erraticas, aut fixas stellas uocamus, cũ earũ inuestigationẽ rem admirabilẽ esse diceres, & homine maxime dignã, tum propter diuinitatis cõmunicationẽ, tũ ob rei difficultatem nobilitatemq; materiæ. Quid enim cœlo nobilius? aut eius inquisitione præstantius? quid item admirabilius? quàm hominem in remotissimis à cœlo constitutum locis, ad cœli ipsius & stellarum quæ cœlo feruntur secreta penetrare? Illud uero supra quàm dici posset, molestum tibi esse intellexi, quod diuinam rem ab illis qui eam tractarent, indignius haberi cerneres. Aut enim nimis facile quæsitis de rebus pronuntiare, aut quædam in pronuntiando sequi, quæ ab obscuris tradita authoribus, aut male intellectis ueterũ sententijs, in usum recepta essent. Quibus è rebus maximi errores inoleuissent & in docendo & in pronuntiando, quos pro uirili extirpare conatus, Claudij Ptolemæi libellum centum enuntiata id est sententias continentem, olim male in latinũ conuersum denuo tibi trãstuli, cuius sola tralatione nequaquã cõtentus, singulis sententijs cõmentariolũ, quo sententiæ ipsæ clariores essent, subieci, stellarum significationes decretaq; quantum res ipsa passa est, naturales ad causas rationesq;

accommodant. Ipsa autem commentatio nostra est tota, in qua laborasse iure fortasse gloriabimur, quando quod Græcorum Latinorumq; nullus adhuc præstitit, ipsi primi præstitimus, ut stellarum naturas, actionesq; ad naturæ causas, effectionesq; accommodaremus. quod in alijs quoq; libris quos non dum emisimus, uberius, atq; expressius facimus. Sed de labore, studio, industriaq; nostra hactenus. Claudius Ptolemæus libellum hunc ad Syrum fratrem scripsit, quẽ ait fructũ esse librorum, quos ante de stellarũ decretis scripserat, unde καρπὸς Græce inscribitur, in quo quæcunq; traduntur, usu, experientiaq; probata esse dicit, ueritatiq; maxime consentire. Monet autem nequis prius ad eum legendum accedat, quàm omnes scientiæ cœlestis partis attigerit. Atq; ille quidem hæc Syro cum fratre agit. Nos uero te & hortari, & rogare non desinemus, uti commentationes has nostras sic legas, ut qui existimes magis iudicium à nobis tuum, propter singularem, quæ in te est, peritiam postulari, quàm laborum studijq; huius nostri laudem inde quæri.

PTOLEMAEVS I

A' TE & à scientia. Fieri enim nequit, ut qui sciens est, particularẽ rerũ formas pronuntiet, sicuti nec sensus particularẽ sed generalẽ quandã suscipit sensibilis rei formã, oportetq; tractantẽ hæc rerum coniectura uti. Soli autem numine afflati prædicunt particularia.

PONTANVS

NEc medici, nec moralis philosophi sola est cognitio, sed quædam etiam operatio, & medici quidem curatio, moralis autem philosophi actio, eaq; & honesta, & secundum uirtutem, rectamq; uidetur rationem esse. Idem etiam de Astrologo dicimus, siquidem non modo cœlestium corporũ cognitio, sed eorum quoq; quæ ab illis portendantur, prædictio ad eũ pertinet. Sed ipsam futurorum cognitionem, quam antiquis placuit appellare diuinationem, alij naturali quodam instinctu assecuti uidentur, studio & disciplina alij. Quocirca duplex uidetur esse futurorum prædictio, altera ad uim quandam homini insitam, atq; ad naturales quosdam eius motus solutos ac liberos, omni carentes arte, referenda, altera ad disciplinam, quæ ratione constet, atq; obseruatione. Et prior illa uidetur à stellis excitari, nulla eorum quæ di-

cantur, quæq; cœlestibus motibus indicantur, habita ratione aut consilio. Hos motus ut inconsultos, ac nulla humana arte, rationeq; temperatos appellare solemus fanaticos, & eos ipsos qui sic mouẽtur, tum fanaticos, tum lymphatos dicimus, quidam etiam dæmoniacos, uulgus spiritatos appellat. Quorũ omnis, ut dixi, prædictio statim referatur ad stellas. Quanquam prophetas diuino quodam afflatu uaticinatos credimus, quorum prædictiones, atq; uaticinia Dei ipsius habeantur oracula. Posterior arte, id est ratione, atq; obseruatione constat. Ac sub priori genere atq; in uaticinantium ordine collocari solent Sibyllæ, quas maiores nostri ut pote numine quodam afflatas tantopere uenerati sunt. Quin hodie quoq; Mahometani furentes homines, tanquam diuinum aliquod familiare numen habeant et beatos, & Deo caros dictitant, maximaq; ueneratione prosequũtur. In hoc uero posteriori & haruspices, & augures, et coniectores collocabantur à ueteribus. Sed uetera sint ista. nos autem omnem diuinationem bifariam partimur, & alteram furentium esse, alteram mathematicorum dicimus. Et furentes quidẽ quid ipsi dicant aut nõ intellegunt, aut quanam ex causa prædicant, prorsus ignorant. At mathematicus quia tum ratione, tum obseruatione nititur, quæ dicit intellegit, & quomodo prædicat nequaquam ignorat, cuius prædicta ab astrorum cognitione proficiscantur, hoc est ab actionibus passionibusq;, quæ ab illis exciteri solent, ut longa obseruatione compertum est. quarum omniũ causa est motus, ad quem generatio referatur, atq; corruptio, itemq; ea quæ generatis ipsis accidere soleant. Ad hanc autem cognitionem, cuius magistra fuit experientia, quando ab antiquis obseruatoribus mandata est literarum monumentis, plurimum quoq; lectio conferet, præsertum doctissimi cuiusq;. Sed ut bonos Poëtas ars sola non efficit, plurimumq; in ijs natura ualet, sic neq; sola disciplina mathematicum perficit, in quo cum cœlestium significationum interpres sit, multo etiã magis quàm in Poëta necesse est uti natura ipsa uires suas exerceat, quando medicum quoq; & imperatorem asseuerent fortunatum esse oportere. quod natalium stellarum beneficio illis tribuitur. Hoc est igitur quod ait Ptolemæus, à te & à scientia, hoc est ab insita ui, & à syderum cognitione prædictio est, ut intellegamus eorũ quæ futura sunt, quæq; ab astris significantur, prædictionem proficisci tũ ab instinctu naturali, atq; à facultate à stellis tradita, tum ab arte, atq; cognitione stellarum ipsarum et à diuturna obseruatione illorũ quæ à stellis significari sunt solita. quod etiam Manilius in carmine suo confirmat, cum ait.

Hoc quoq; fatorum est, leges edicere fati.
Etenim ut Cicero ait, nihil est faciendum inuita Minerua, hoc est natura repugnante. Quamobrem excellentem mathematicum duplici oportet præsidio uti naturæ, atq; eruditionis. Cum autem omnis futurorũ prædictio sit aut de singularibus, aut de generalibus, uidendũ est in uniuersum'ne, an singillatim prædicere mathematicus debeat. Atqui scientia, ut naturales asseuerant, de singularibus non est, nec de ijs quæ indiuidua dicuntur, sed de uniuersalibus potius. Ergo cum Astrologia scientia quædam sit, oportet mathematicum ab enunciandis singularibus abstinere. Quocirca recte Ptolemæus subiunxit, impossibile esse scientem, id est sola disciplina præditum particulares rerum formas prædicere, ut qui procul rem aliquam uideat, neq; enim cum hominem à remotissimo uidemus loco, aut Lucium, aut Marcum, sed quia moueatur, quia rectus incedat, hominem esse sentimus. Et uocis quidem remotissimæ sonum tantum percipimus, cuius autem ea uox sit, aures minime distinguunt. Age consyderemus hæc etiam in parte medicos, quàm multa ab ijs præcipiũtur in curandis febribus ac morbis alijs recte quidem, atq; apposite, sed in indiuiduis quibusdam ut etiam ipsi dicunt, eorum præcepta manca sæpissime reperiuntur. quod euenire necesse est propter multa quæ aut natura ipsa obstrusa sunt, aut quod raro, ac repente accidant incerta. Morales item philosophi licet omnia mediocritate metiantur, interrogati tamen medium illud quod sit, ad quod mediocritas ipsa referatur, respondere solent, illud à sapiente definiri, ac tale esse, quale recta dictet ratio, adeo de quibusdam particulariter loqui recusant. Quoniam autem medici propter diuturnum usum, multamq; obseruationem signa quædam sequantur, ex quibus euenturum quid sit in ægritudinibus iudicent, idcirco Ptolemæus ait mathematicum conijcere res oportere, hoc est sequentem signa atq; ea quæ diuturno sunt studio obseruata, de futuris dicere. Quod si medicorum sæpe numero ingenia hæsitant, propter corpora ipsa nostra quæ cœlestes motus sequantur, atq; ob occultas morborum causas, quanto magis æquum est in prædicendis futuris titubare mathematicũ? tum propter rerum ipsarum quæ contingunt uarietatem, inconstantiamq;, tum propter stellas ipsas, quarum naturas incognitas habeat, ex illo enim infinito stellarum numero, paucarum admodũ uires, naturæq;, eæq; nõ usque quaq; humana solertia comprehensæ sunt. Adhæc satis compertum est pro subiecta eis materia, proq; locis, ac regionibus agere, quædamq; homini aut libera permissa esse, aut ea moderari ra-

tione, ac modo posse. Postquam autem Ptolemæus dixit impossibile esse rerum cœli peritum particulares res prædicere, duplicemq; diuinationem fecit, cũ omnis aut de uniuersalibus aut de singularibus rebus prædictio esset, subiecit numine afflatos, id est diuino quodam spiritu concitatos particulares rerum formas solos prædicere, ut uideatur disciplinam id est stellarum scientiam à prædictione particularium omnino seiungere, eamq; solis illis relinquere, qui à stellis ipsis id est diuino afflatu concitati uaticinantur. Sed quæramus ista etiam diligentius, nam si de nullis particularibus mathematicus pronuntiabit, uix pauca quædam ei pronuntianda relinquentur, quando etiam rustici ex Lunæ Solisq; prognosticis diutius obseruatis prædicunt pluuias crastinas, futuros item uentos, atq; à qua sint cœli regione flaturi. Qui si de particularibus his certa pronuntiant, cur non Astrologus & ipse dicere de futuris quibusdam particularibus audeat? quorum iudicium non tam sit à secundarijs, quàm à stellis ijs, à quibus secundaria ipsa mouentur. Et medici quanquam multa in uniuersum de febribus ac morbis disserunt; tamen de singulis etiam febribus subtilissime, minutissimeq; præcipiunt. Iidem prædicunt quo die, qua etiam hora periculosiores futuræ sint accessiones, quibus ante quàm ueniant, remedia quoq; adhibent. Iubent etiam aliter iuuenem curari; aliter senẽ; aliter æstate, aliter hyeme; aliter eum qui calefiat multo sanguine, quàm qui atrabili sit arefactus. Quæ nisi particularia sint, nescio quid sit, quod dici iure possit particulare. sed tamen, ut dictum est, in indiuiduis quibusdã hæsitant. Mathematicus quoq; ubi intellexit ex stellis id significantibus bellum excitatum iri in Italia, si urbiũ teneat udgenituras, hoc est signa ascendentia, & significatores planetas, item quæ faueant, quæue minitentur stellæ, compertum habeat, nimirum prædicere poterit, his quàm illis urbibus magis bellum imminere. Idem de pestilentiã, de caritate annonæ. Sed nec attentabit ut etiam quærat quanti uenire habeat aut uini cadus, aut frumenti sextarium, aut quot sint homines peste interituri, quis pronũtiare poterit, aut uinũ q̃ triticum futurum carius, aut ex biliosis plures q̃ ex pituitosis, id est phlegmaticis interituros, propter naturas stellarũ, quas plane cognitas habeat. Idem cum nati alicuius geniturã cõpertã habuerit, ferre poterit sententiã an futurus sit adulter, inq; rebus Veneris intẽperatus, quot autem sit cogniturus mulieres; & Clodiãne, an Albinam, Gaditanamne, an Syracusanam, ut nominatim & patriã, ac parẽtes explicet, prædicere mathematicus nec potest, nec debet. ẽ enim aut omnino ĩpossibile, aut maxime omniũ difficile. Toma-

stius qui patrum nostrorum memoria i Vmbria clarus habitus est uates, Fulgneae cum esset, & natum more multa praediceret, ciuibus quibusdam consulentibus quando Trincij qui in ea ciuitate principatum obtinebant, diē essent obituri, respondit, quā hora cāpana praetoria effringeretur, quod non multo post contigit. nam cum Fulginates aduersus Trincios coniurassent, conuenisset q; inter coniuratos de die, & item loco, signū autem adoriundi, praetoriae illius campanae sonus constitutus esset, demandatumq; id ex coniuratoribus uni, is cum signū daret, et illi facinus signo accepto aggressi iā essent, inter primos pulsatus cāpana fracta est, ut eodem pene momento ipsi etiā domini caesi fuerint. Paucis ante annis i Aegypto in urbe quā Cairū hodie uocāt, cum equites duo quos Mamalucos dicunt, simul equos ad fontē appulissent, uatem ferunt quendā exclamare coepisse, ad eius autē clamores frequentem populum conuenisse, quosdam etiam percontatos esse clamoris causam, tum uatē respōdisse, uidere sese duos simul Soltanos, sic enim Reges appellant, equis insidere, quod uaticinium non multo post cōprobatum re ipsa fuit, nā qui tunc regnabat diem cum obijsset, duo illi de regno inter se digladiati dicūtur. Quae Martius uates Romanis olim uaticinatus fuerit, tū alijs de rebus, tum Cannēsi de clade, apud Liuium est uidere. Hi sunt igitur quos Ptolemaeus ait particulares rerum formas praedicere diuino quasi numine concitatos, quorū omnis siue furor, siue concitatio ab astris est, quorum ipsi nec significationes teneant, nec illorū naturas aut motus intellegant, est q; ut Ouidius inquit, Deus in illis, quo agitante calescant. quoniam sedibus aetherijs spiritus ille uenit. Ex his quae dicta sunt, planē ostensum uidetur, quot sint praedicendi genera, & quibus de rebus sit tum mathematicorum, tum furentiū praedictio. Quare ad reliqua transeamus.

PTOLEMAEVS II

CVM is qui consultat, ipsum melius scrutabitur, inter id et eius formam nulla rerum differentia erit.

PONTANVS

Haec sententia ad auspicationes, consultationes et rerum incepta, atq; ad animorū motus, ubi quid primum decernimus, aut aliquid aggredimur maxime pertinet. Inquit enim quo tempore quis facere aliquid decernit, hoc ē qua hora aut agere, aut facere qppiā proponit, capitq;

consilium aut cogitationem rei cuiuspiam aggrediundæ, si cœli figuratio & cœlestium corporum status inspiciatur planè intellegetur, eius propositum, consiliumq́; ac deliberationem cœli ipsius informationem sequi, talemq́; formam esse rei quæ agenda suscipitur, eamq́; in animo decernentis factam impressionem, qualem & cœlum, & cœlestis figuratio informauit. Sed euagemur aliquanto liberius. si cœlestis motus causa est eorum quæ hic fiunt, atq; inferiora hæc corpora superiorum corporum agitationes sequuntur, necesse est ut inquirenti rerum inferiorum causas appareat ipsum melius, hoc est id quod præstat, quod primum est, &, ut ita dicam, principale, & à quo tanquã à meliori id est ab agente causa, hæc ipsa inferiora moueantur, id autem est cœlum, & quæ cœlo feruntur corpora, à quibus inferiora formantur, siquidem causæ sunt cur hæc ipsa fiant. Græce est τὸ κῦριον, quod nos nõ in conuenienter fortasse cœli numen diceremus. Quoniam autem generatio non est à casu, & quæ genita sunt materia constant, ac forma, oportet materiam adesse idoneam, appositam, formæ ipsius aduentantis susceptibilem. Parare autem materiam, ac postea informare, quod utrunq; fit suo tempore, & cœli est, & cœlestium corporum. Quó circa cum nec actio, nec passio quæ est à stellis, sit à casu, sed pro natura tum suscipientis tum informantis, qui rimatus hæc fuerit, planè compertum habebit, talia hic fieri, qualium cœlestes causæ fuerint institutrices. Quamobrem serenitates, pluuiæ, tempestates, frugum prouentus, inopia, salubritas, pestilentia, quæq́; alia in terra, aqua, aëre fiunt, cœli naturam, ac cœlestium corporum agitatus sequuntur. Quin etiam ipsæ quoq; hominum mentes ab imaginaria ui pro natura planetæ imaginariam ipsam mouentis afficiuntur, talisq́; est hominis corporatura, qualem cœlum ipsum in generatione concinnat, habita etiam ratione parentum, ac patriæ. Ex quo fit, ut ingenituris, in consultationibus, in rebus incipiendis cœli figura, cœlestiũq́; corporum constitutio nihil prorsus differre habeat à formis ijs quæ ab ipso statuũtur, immo illis similẽ euentum indicat, effectumq́; promittit. Nec uero audiẽdi sunt q̃ opinãtur sentire hic Ptolemæũ de orbibus cœlestibus ut pote animatis aduersus eos qui aliter crederent. hæc eni uerba nihil omnino eiusmodi præ se ferunt. Quin Ptolemæus, ut prudens & cautus author, cum de stellarum significationibus deq́; prædicendis earum effectibus præcepturus esset, in ipso statim initio docuit, qualia à cœlo decernerentur in terris fieri. quod nisi esset, uana omnis uideri poterat mathematicorum prædictio. At uide quàm apposite, quod cum superiori uerbo de mathematici dixisset officio,

& quod esset, ostendisset, docuissetq; eum in generalibus prædictionibus uersari, statim subdidit, talia in composito hoc mundo fieri, qualia decerna natura stellis, ut ostenderet materiam in qua mathematicus uersaretur, nec uanam esse, nec fallacem. Non solum autem in geniturís & inchoandis rebus, ut dixi, cœlum diligenter inspectum, ac stellarum figurationes, locorumq; naturæ probe examinatæ quid & quale futurum sit indicabunt; sed in consultando quoq; & in ijs, quæ Interrogationes a recentioribus dicuntur, quamuis Interrogationibus ipsis fides non tam certa sit adhibenda, quod nonnunquam ea quæ naturalis commotio putatur, uoluntas est, mentisq; cogitatio, a consilio, ratione'q; proficiscens. Quamobrem sententia hæc non ad animi solum commotiones, rerumq; inceptæ accommodanda est, sed ad alia quoq; quæ in ipsis elementis fiunt, & tanto quidem magis, quod elementa cœlestes commotiones propensius sequuntur, quibus humana mens nec statim accedere, & aliqua ex parte obsistere queat. Qui tamen Græce hæc Ptolemæi dicta explanat, de geniturís & quæstionibus solum intellegit, Cuius uerba sunt hæc, In Interrogationibus geniturisq; iustæ figurationes stellarum, ipsum melius id est cœli informans corpus nullam prorsus in aliquibus sui, rerumq; informatarum differentiã habet, uerum sui similem eis efficaciam indicat.

PTOLEMAEVS III

QVI ad rem quampiam aptus est, habebit profecto et huiusmodi significationis stellam admodum potentem in sua genitura.

PONTANVS

Superiori uerbo cum esset dictum species rerum earum quæ hic fierent agerentur'ue, cœli, ac stellarum decreta sequi, conuenienter subijcitur, naturalem ad rem aliquam hominis aptitudinem, eiusq; propensiorem applicationem cum facilitate & excellentia ab eisdem stellis id ipsum significantibus tribui, cum optime fuerint in natiuitatibus collocatæ. Neq; enim sine maximo fit cœli fauore, aut hostilitate, ut ille in disciplinis aut in re bellica, alius in facultatibus alijs admirabiliter excelleat. hic uero abiecta quadam torpescat ignauia, ut pote naturali beneficio destitutus. Etenim cum sit a Marte uirilitas, si uirilis hominis inspecta sit genitura, plane apparebit Martem in primarijs cœli

locis atq; in signis conuenientibus, siue in altitudine sua cum aliqua
etiam fauorabili coniunctione, aut aspectu esse collocatum. Item si in
tellegentes sunt à Mercurio, inspecta intellegentis hominis natiuitate,
ipsa nobis natalitiæ figuræ constitutio indicabit à signis, locisq; pro-
pitijs, Mercurij adesse præsidium, quibus ipse in locis cum maiestate
quadam potestatis suæ præsit. Experti prodimus. qui Mercurium in
Geminis in domo tertia collocatum habuit, atq; à Sole remotum, eua
sisse clarissimum in literis, ac ingenij sui uiribus, assiduaq; lectione,
absq; multa præceptorum opera consequutum, ut & philosophiam, et
astrologiam optime teneret. Etenim Mercurius in tertia genituræ domo
positus in suis præsertim signis si à nullo impugnetur, sitq; à Sole re-
motior, admirandum præbet nato ingenium, ut quas ad artes eum
naturaliter impellit, illas non modo facile discat, sed multa quoq; per
se natus ipse inueniat, cunctaq; quæ ad eas quas sequitur artes per-
tineãt, ingenij sui felicitate & cito, & facile consequatur. Idem & de
stellis reliquis dicendum. Sed quod de singulis dicimus hominibus; af
firmari etiam de populis recte potest. siquidem Athenienses mirum in
modum fuere literarum studiosi, Lacedæmonij uero contra. Syros
auaros efficit frigida Saturni stella, at uiolentus Martis ardor Gallos
stolidos, atque inconsultos reddit, ut hæc ipsa cœli, ac stellarum uis
etiam nationibus imperare uideatur. quod cur ita sit uideamus.
Mens hominis quiq; intellectus dicitur, sensibus perinde, ac ministris
utitur, & quicquid agit per illorum ministerium, ac famulatum
agit. Is ea quæ oculis cernuntur, auribus concipiuntur, naribus, lin- A.
gua, tactioneq; sentiuntur, sibi oblata distingiãt, quorum etiam causas
quærit, quibus inuentis de ijs recte indicat. Quo circa uis ea quæ phã
tasia dicitur, quæ receptaculum est & tanquam penu eorum omniũ
quæ sensus concipiunt, ad intellectum quæ concepit transfert. ea tum
uisa, tum simulacra dicuntur à nostris, Græci uocant φαντάσματα. B
Sed cum sensus ad phantasiam hoc est ad imaginariam uim, sic
enim appellare placet; imaginaria ad intellectum, atq; ad animum
concepta transmittat, ipsa quidẽ imaginaria ab humoribus mouetur,
celerius tamen aut tardius, acutius aut hebetius, pro humorum quali
tate ac natura, qui licet quatuor sint, infinitas tamen, atq; incomprehẽ
sas mixturas habent. Porrò humores ipsi elementorum naturas è qui
bus constant, sequũtur, quæ cœlesti à motu, corporibusq; quæ cœlo fe
runtur, affici manifestũ est. Tales itaq; cuiusq; instinctus atque com-
motiones sunt, quales ab humoribus è quibus compactus est, excitan
tur. Igitur cum frigus metum, calor fiduciam gignat. Mars calorem

impellens, animos fiat. Saturnus frigus cohibens, & animum cohibebit, Et illum quidem imaginaria excitabit ad uirilitatem, ad liberalitatem, ad elationem, ad libertatem, quæ caloris sunt. hunc uero ad ignauiam, ad auaritiam, ad humilitatem, ad simulationem, quæ frigoris sunt. Atq; hoc quidem pacto & uia hac planetæ uires in nobis suas exercent. Has naturæ commotiones, & planetarum, ut ita dixerim, influentias, motus quoq; uoluntarij plerunq; sequuntur, & qui instinctus erat, applicatioq; naturalis, actio aut electio efficitur uoluntaria. Atq; uti stellarum temperamenta multiplicia sunt, sic ipsorum quoq; humorū multiplices mixturæ. Quibus è rebus hæc tanta existit igeniorū diuersitas, totq; uarias ad res animorū applicationes, ut quod in singulis uidemus hominibus, uideamus et in nationibus. Nanq; ut uis hæc Mariū bellicæ, Ciceronem oratoriæ studiosum fecit, sic Athenienses ad literas, Romanos magis ad armorū exercitationem excitauit. Quas ad res patrij mores, leges, institutaq; multū etiā conferunt. In omni autem hoc libro planetas nunq̄, sed asteres semper Ptolemæus nominauit, quanquam asteres solum planetas intellegi uult. quem nos in his conuertendis secuti sumus, quod præmonuisse forsitan alienum non est, ut cum stellam legeris, nisi fixam addiderimus, planetam intellegas.

PTOLEMAEVS IIII

ANIMA ad cognitionem apta ueri plus assequitur, quàm qui supremum in modum se in scientia exercuit.

PONTANVS

Et à stellarum munere, & à rerum cœli peritia prædictionem esse superius est ostensum. Quando autem imitatrix naturæ est ars, dubitandum non est quin naturæ ipsius primæ sint partes ad prædicendi ueritatē, et quod à natura insit, uirium plerunq; esse maiorū, q̄ quod ab arte. Itaq; si in quæstione sit, naturalis'ne uis, an studium cognitionis, atq; doctrinæ plus ad prædicendū conferat, primæ partes concedēdæ sunt naturæ. Siquidē anima à stellis concitata ea sentit ex se quæ ab ipsis stellis significata, ars quodámodo mendicatre uideatur. & quod superius de poëtis est dictum, prima in mathematico ut in poëta ingenij uis est, naturalis'q; aptitudo, qua deficiente ars ipsa manca uideatur. Cum enim quæ à natura insunt perficere ars soleat, frustra studio nitimur,

nitimur, ubi nullũ nobis adiumentum à natura tributum est. Quarta hac Ptolemæi sententia licet ipsa è superiore sententia enascatur, confirmantur tamen etiam illa quæ in primo uerbo dicta sunt à nobis, de instinctu & concitatione naturali. Illud etiam inspiciendum, quod uehemens uis ingenij, & insita à stellis aptitudo, etiam leuibus adminiculis adiuta magnos ex sese conatus habet, celeresq; commotiones & ad cernendum & ad iudicandum. uerbi gratia, Quæ dicuntur secundaria dubium non est quin significationes suas habeant, nam cum sint à stellis excitata propter proprias actiones in primis corporibus futuras indicant tum pestes tum siccitates, tum alia permulta, quorum quidem effectus est posterior, ipsa uero quasi quædã sunt eorum signa. Hæc igitur secuta ingenij uis, ac naturalis illa de qua dictum est aptitudo, et tanquam uestigijs quibusdam inhærens ea sentit, præuidetq; suo illo instinctu, insitaq; à natura sagacitate impulsa, quæ ars ipsa aut minime, aut certe quàm difficillime assequatur. siquidem natura paucioribus, ars pluribus indiget. Quamobrem fateamur oportet ingeniosum hominem & à natura bene institutum ueri plus hoc est maiorem rerum cognitionem ingenio dum illud exercet, assequi, quàm qui multo studio ad summam peruenerit disciplinam. Quæ sententia quoniam artes quoq;, ac disciplinas planè omnes complecti uidetur, sic quidem sentiendum est, qui philosophiæ, qui iuri ciuili, qui poeticæ dant operam, qui demum facultatibus alijs studẽt, eos & facilius & citius omnia consecuturos, quæ artis suæ fuerint, si naturali beneficio adiuuẽtur, q̃ qui repugnante quodammodo natura licet multo studio ad illa peruenire conantur. In illis enim exiguus etiam usus, exercitatioq; mediocris maiores profectus adducit, quàm in ijs maior eruditio, summus etiam uigilijs comparata. Neq; tamen hoc ita intellegendum est, ut natura non sit usu, atq; exercitatione etiam multa confirmanda. Sed ut sterilis ager licet sæpius subactus nunquã uberis agri, si is quoq; solertem colonum habuerit, felicitatem assequetur, sic hebetis hominis quamuis diligens studium, ac cura nunquam ingeniosi hominis, si is sibi non defuerit, laudes, atque excellentiam adæquabit. Illi enim euadere solent q̃ clarissimi, quibus à natura cũ excellens ingenium datum sit, illud hebescere non patiuntur. confitendumq; est naturam in plerisq; arte potentiorem esse. quod facile apparet res humanas consyderanti. Nanq; ut de Poëtis exempla tradamus, adolescentulos quosdam uidemus tenui doctrina præditos, maximis tamen ingenij uiribus adiutos, uersus egregios facere, cum ij qui in ea facultate consenuere, uix assecuti sint, ut uersificentur. Et cum in

Italia etiam sponte sua nascantur uites, eas quamuis magno cultu operaq; adhibita alere Cimbricus ager neqt. Hoc est igitur quod Horatius præcipit.

Tu nihil inuita dices facies'q; Minerua.

Atq; ut Virgilius inquit,

Nec uero terræ ferre omnes omnia possunt.

Quanquam autem in omnibus tum artibus, tum disciplinis insita a natura uis sane multum potest, plurimum tamen in futuris prædicendis uis hæc pollet, quod in artibus consilium, ratio'q; et ipsa exercitatio maximum adiumentum afferunt. At in futuris diuinandis, quod ea uis a cœlo magis quàm ab arte proficiscitur, natalis cœli constitutio plurimum ualet. Quando consilium, diuturnior'q; cogitatio, ac rerũ pensitatio, quod in furentibus ac fanaticis secus est, naturales impedire commotiones solet. Quod autem ad tralationem ipsam attinet, ne a Græco uerbo discederem, animam dixi, quod accipi sic uolo, ut animæ uis intellegatur ea per quam sentimus, intellegimus, cogitamus, atq; ad rerũ cognitionem scientiá'q; pedetentim progrediendo peruenimus. Animũ maiores nostri dixerunt. et cum animam habere etiá pecudes dicerẽt, solis hominibus animũ Dei munere, atq; concessu datum arbitrabátur. Illa inq̃ uis potestas'q; per quá sentimus, intellegimus'q;, atq; cogitamus & mens, & intellectus dicitur, quo qui acutiore, acriore'q; præditus est, ingeniosus dicitur. ut liceat hic dicere animam ad cognitionem aptam, id est ingeniosum hominem, atq; a natura ad cognitionem, atque ad γνῶσιν (ut Græce dicitur) aptum, natum'q; longe uerius per se futura sentire, atque uaticinari, quàm qui arte, longa'q; exercitatione, ac doctrina etiam summa fretus futura prædicit. Inde enim ingenium dictum est quod a natura ingenitum insit, quanquam tum agri, tum loci ingenium id est naturam licentia quadam loquendi dicimus.

PTOLEMAEVS V

POTEST qui sciens est, multos stellarum effectus auertere, quando naturam earum nouerit, ac se ipsum ante illorũ euentum præparare.

PONTANVS

Cum elementa ipsa inuicem conuertantur, necesse est ut corpora quoque nostra quæ ex illis cõstant, alternas immutationes suscipiant. Quod

si terra in aerem transit, quanto erit facilius adhibita diligenti opera, corporum nostrorum qualitates, hoc est calidum frigido, frigidum calido temperare, quod medicorum opus & studium est. Cum itaque compactiones corporum, quae hodie dicuntur complexiones, incrementum, ac detrimentum suscipere aptae sint, & quod calidum est transire ad frigidum queat, nimirum poterit calida natura adhibitis frigidis temperari, ac sicca humidis, humida item siccis, quod ars cura diligenti adhibita procul dubio praestabit, ipsa rerum non repugnante natura. Quocirca si ob minacem Martis aspectum cognitum sit astrologo, ex sua ipsius genitura, atque ex anni conuersione fore, ut in ardentiores febres incidat, poterit solerti medicorum opera ante prouisa febris uel omnino auerti, uel magna saltem è parte leniri. nam cum febrē illam excitatum iri è nimio calore intellexerit, solers medicus cibis, potionibusq; frigidioribus diutius adhibitis calorem illum moderabitur. quo modificato urens illa Martis uis, cum in humecto incendi nequeat, uel omnino extinguatur, uel magna ex parte sedetur oportet. Item si hosticus Saturni aspectus perniciosos humores excitaturus intellegatur, idq; per atram bilem, hoc est melancholiam euenturum appareat, poterit prudens medicus aridum, frigidumq; humorem humectis calidisq; modo, mensuraq; adhibita temperare. Atque haec quidem auersio non in iis solum quae ad morbos pertinent, uerum in euitandis quoq; aut leniendis humanis casibus momenti multum habet. Nam si prouisum sit naufragium, poterit à mari, fluminibusq; si uulnus, à contentionibus, ac pugna continere. si Mars uulnus pectori minitetur, thorace, loricaq; tectus incedere. qua ratione in conferēdis cum hoste manibus uulnera euitari saepissime soleant. Etenim in casibus quibusdam, licet periculū euitari omnino nequeat, damnum certe prohiberi aut omnino, aut magna è parte solet. siquidem mucro thorace prohibitus pectus raro penetrat. Quoniam autem non omnia uinci prudentia possunt. iccirco Ptolemaeus dixit multos stellarum effectus auerti posse. Non posse uero omnia superari quae à stellis significentur, tum aliàs saepissime, tum nuper docuit tanta in ora Tarentina & Crotoniensi coeli siccitas, ut non armenta solum siti enecta dicantur, sed coloni iam coeperint alio immigrare, cum putei, fontesq; exaruerint, & pabula, segetesq; defecerint, aëre decimum iā mensem nullos hymbres mittente. Quamobrem quando auerti prudētia cuncta nequeunt, recte Ptolemaeus subiunxit, posse instituere se se ad ea toleranda, quae euentura sint acerba, & grauia. quae enim prouisa sunt, minus laedunt, repentina uero afficere grauius solent.

Ergo cœli minæ, ut fames, id est annonæ caritas, ac uictus egestas, ut bellum, ut alia permulta diligenter prouisa, & cauta, necesse est multo minus offendant. Atq; hic quidem est fructus qui ex cœlestiũ significationum cognitione cum maxima etiam utilitate percipitur. Illud hoc loco monuisse lectorem uolumus, quæ Græce est ἐνέργεια, nos & effectum, & uim, & operationem, actionemq; solere dicere, expressius tamen efficacia dicatur, quo uerbo usum sæpissime uidemus Iulium Maternum rerum cœlestium scriptorem plane accuratum, ac diligentem.

PTOLEMAEVS VI

TVNC dierum prodest & horarum electio, cum tempus à genitura bene constitutum est. Si enim contrarium est nequaquam profecerit, quamuis bonum fortasse exitum respexerit.

PONTANVS

Ea cœli pars quæ hora natiuitatis supra terras ascendit, unde à nostris appellatur ascendens, Græci ὡρόσκοπον uocant, ea inquam cœli pars, id est primus cœlestis constitutionis ac figuræ locus principiũ & tanquam radix est omnium quæ nato uoluendis annis sint euentura, ut siquis complicatum funem explicet, omnis enim illa ad finem usq; explicatio ab ipso explicandi principio ortum & consequendi seriem ducit. quæcunq; autem ad finem contendunt, ea suis profecta pricipijs per media, quibus est ad finem uia, contendunt. nihil uero huiusmodi fit à casu, sed ordine constat suo. Cum itaq; nihil sit cœlo magis ordinatum, generatio autem, atq; corruptio, ut physici consentiunt, fit à cœli motu, satis constat quæ generata sunt sua per media ad corruptionem id est ad exitum, finemq; contendere. Cum autem corruptio non uno fiat modo, nec ex causa una, necesse est, media ipsa talia quidem esse, quæ fini, id est corruptioni conueniant. quæ si cum fine conueniunt, cum eadem ipsa media sint, per quæ ad finem eatur, non erũt ab ipso principio dissidentia, quando ab eo seriem, ac progressionem trahunt, quod esse necesse est, siquidem ordine constant, ac tempore. Quamobrem futurorum series in hominis uita, quod cum hora natiuitatis connexionem, ac complicationem habeat, atq; ab illa explicari incipiat, recte dicitur, electiones dierum, horarumq; utiles esse, ubi cum genitura conuenerint. recte reprehenduntur qui nulla geniturae

ratione habita

ratione habita solam sequantur electionem. Etenim in arboribus inserendis quanq; arborem ex quaq; arbore insitionis periti minime inserunt, sed quae naturalem inter se conuenientiam habeant, nec omnibus corporibus omnia alimenta conueniunt, aut idem morbis omnibus remedium est. Quócirca qui gerendis rebus initium à dierum, atq; horarum electione auspicantur, inspicere ante omnia debent quae fuerit in hora natiuitatis stellarum figuratio, qui situs, atq; significatio, quae series decernendi per loca singula, qui significatores & quales, quomodo etiam collocati; quid portendant triangula id est triplicitates, atq; earum domini, quis morum dator, quis artis, dignitatis, honoris, magisteriiq;, quis itē geniturae dominus, et quàm sit commode collocatus in figura. Fortunae etiam pars cum primis considerãda, & dominus loci eius, aspectusq; planetarum. Quibus postea in unum collatis, & tanquam temperatis, ferendum est de nati uita, fortunisq; iudicium, uidendumq; non solum à quibus stellis, atq; à quo coeli loco quid aut quantum sit sperandum, sed quo etiam tempore, annuarũ quoq; conuersionum diligens ratio habẽda. Quae omnia ubi constiterint, eritq; stellarum, ac coeli fauor perspectus, tum electiones ipsae nimirum profuturae uidentur. Sin natiuitas ipsa nil eiusmodi sperándum suaserit, inanis erit electio, ut siquis homini in ultima senectute constituto, ac uiribus defecto arma ad pugnandum affabrefacta paret, quae iuueni conueniant. Quid autem inanius q̃ cui nulla in religione dignitas à genitura promissa sit, eum diem, horamq; eligere suscipiendi ad pontificem itineris pro sacerdotio impetrando? Quin etiam cum à coelo tempora ipsa decernantur, quibus quid sit euenturum, & haec quoq; expectanda sunt. Poma nanq; tum iuuant cum sunt matura. atq; ut tempora ipsa constent, anni planetarum obseruandi sunt, & ad quem planetam annus ille, in quo fit electio, iam peruenerit. Nuper familiaris quidam meus annuae suae reuolutionis figuram ad mathematicum detulit, quae Solem ascendentis dominum habebat in coeli medio, partemq; fortunae bene collocatam. is mathematicus fore asseuerauit, uti natus ille eo anno maximo aliquo bono à principe afficeretur, eam enim reuolutionem magnificam & regalem esse, ac nato illi excellentem aliquam dignitatem portendere. hoc ego cognito uix risum tenui, quippe qui scirem nihil ei huiusmodi à genitura decerni, sed pauca quaedam eaq; exilia à Sole promitti. Vide quo res rediit. Vendiderat Rex castellum quoddam homini pecunioso, ad cuius possessionem tradendam familiaris ille missus est meus. Is eò cum uenisset, sedit regio more pro tri

bunali, iussitq; castellanos iurare in Regis primo, deinde in domini illius uerba, cum interim ad eius pedes populus procumberet. qui honos Regibus habetur. atq; hoc facto domum rediјt. Hæc itaq; fuit eorũ omnium summa, quæ à mathematico illo tam constanter promissa fuerant. Quocirca i electione facienda natalitiæ stellæ si bene se habuerint, omni oppressione, obstaculoq; liberæ nimirum bona accumulabunt, oportet tamen prudentem mathematicum natiuitatis significationes cum electionis significationibus comparare, et tempus quærere à natiuitate decretum, ut omnia simul conueniant. Quod si hæc ipsa ita quidem se habuerint, ut nec conueniant, quinimmo ut natalitiæ stellæ oppressæ, atq; impeditæ langueant, nihil electio ipsa profuerit, licet felices stellarum applicationes, earumq; progressiones ad dominantia cœli loca, suasq; in domos ingressus secuti fuerimus, ut siquis nuptiјs diem, horamq; auspicetur, qua Venus idoneum cœli locum teneat, qua Luna ad Iouem feratur, idq; etiam obseruet, ut Venus aut domum suam, aut signum in quo exaltatur ingressa sit. quod & si commendari potest, tamen uidendum prius est quales nuptias natalis cœli constitutio promiserit. Fieri enim potest ut locus qui hac in electione septimus est, fuerit i natiuitate duodecimus aut sextus aut male etiam fortunatus. quod ubi contigerit, auspicatio quantumuis prospera infeliciter uertet. Quin potius auspicandis nuptiјs natale signum bene feliciterq; collocandum est, ut benignis radiјs à Ioue, Venereq; illustretur, ut nuptiarum significator sit bene constitutus, ut Luna præsidium suum conferat. Sin hæc omnia conuenire simul nequeunt, illud certe uidendum ne aduersus infelicium planetarum radiјs feriatur. Illud tibi ex Ptolemæi sententia affirmare nõ dubitem, si turpes, atq; infelices nuptias natalis cœli constitutio portenderit, frustra horã & diem elig, frustra felices stellarum aspectus quæri, frustra planetarum amicas coniunctiones expectari. Neq; enim arbor retorrida quamuis uiridem, ac ualentem gemmam inseras, aut recipit, aut receptam diutius alit. At ubi honestas, felicesq; nuptias genitura promiserit, boniq; electio auspiciј fuerit, credibile est non paruum inde adiumentum natali bono accessurum. Sin secus, ut dixi, licet ciusmodi auspicatio subblandiri uideatur, parui tamen futura est momenti. ut lãguenti corpori, & in mortem iam inclinanti adhibita fomenta quamuis aliquantulum iuuent, quamuis non nihil spei afferant, nihil tandem proficiunt. Quod si genitura ipsa infelix, infaustaq; nequaquã fuerit, imbecillior tamen conferendis bonis uideatur, sperandum est firmitatis, ac præsidiј aliquid felici ex auspicatione collatum iri. Nã

& corpora imbecilliora sumptis melioribus cibis confirmantur, non tamen ut uires maiores supráq; corporis ipsius naturá accipiant. Sed ad ipsorum uerborum Ptolemæi interpretationē redeamus, quæ quidem est huiusmodi. Electio dierum, & horarum tunc utilis futura est, cum aduenit tempus, ipsáq; temporis opportunitas, quam genituræ configuratio, stellarumq; genitalium efficacia promittebat, ut figura quidem genituræ, cum electionis figura conueniat. Fecit autem mentionem primo de dierum electione, post etiam horarum, quoniam in quibusdam electionibus satis est diem eligere, quo Luna coniungitur planetæ accommodato negotijs, pro quibus electio fit, aut planeta ipse domicilium suum, aut altitudinis suæ signum ingreditur, aut ad felicem aliquem aspectum peruenit. Alibi uero satis non est diem solū eligere, nisi horam quoq; eligas, ac cœli totius figuram constituas, primarijsq; in locis planetas & cardines statuas, adhæc cardinum, ac rerum significatores bene feliciterq; colloces. In qua tamen electionis figura statuenda, stellisq; atq; cardinibus feliciter collocandis, illud in primis uidendum est, ut perspecta natali configuratione inspicias non solum si à genitura nato illi promissum est illud pro quo electio suscipitur, uerum etiā si tempus ipsum præstandi promissi iā aduenit. siquidem alijs statim in ipsa iuuenta bona promittuntur à cœlo, alijs ad ultimam senectutem. Quócirca temporis à cœlo cōstituti ratio in primis habenda est. Mendicarunt multi in adolescentia, quos postea senectus locupletissimos reddidit, quin etiam obscurissimis quibusdā homuntionibus contigit in Pontifices Maximos euadere. Itaq; si tempus à cœlo præstitutum nō dū aduenit, nihil profuerit felicem electionem fecisse. Quamobrem duo hæc attendenda uidentur, alterum si à cœlo eiusmodi res promittitur, alterum si præstandi promissi tempus aduenerit, etsi tempus promissi ipsius aduenire nequit, si à cœlo bonum ipsum initio promissum non fuerit. Quod si contrarium fuerit, hoc ē ut tempus illud, temporisq; opportunitas à cœlo decreta nō dum aduenerit, electio ipsa quamuis benigna, nihil omnino profecerit. Etenim stirpem quantumuis ualentem si tempore non suo pangas, haud multo post arescet, et semen non sua tempestate sulcis ac terræ etiam diligentissime cultæ commissum nullū colono profectū afferet, adeo in rebus ipsis tempus expectandum atq; obseruandum est. quod ubi obseruatum non fuerit in electione suscipienda iuxta genituræ constitutionem, frustra quis eliget, quamuis bonum exitum respexerit, cœlumq;, ac planetas ipsos ita in electione statuerit, ut stellæ totaq; ipsa configuratio benignum ac felicem exi-

tum rei suscipiendæ polliceantur. Quod autem dicit fortasse, uult innuere, non putare se aliquem facturum figuram electionis præter genituræ constitutionem, tamen si fortasse fecerit, affirmat eum frustra omnino fecisse.

PTOLEMAEVS VII

NON potest quispiam stellarum mixturas percipere, nisi naturales prius differentias misturasq; cognouerit.

PONTANVS

A.

Primo nobis uerbo declarauit Ptolemæus uersari mathematicum in futuris prædicendis, & quidem generaliter, duplicemq; esse diuinationem docuit. Secundo inferiora corpora cœli & stellarum motus, ac naturas sequi, nequis uanam opinaretur mathematicorum prædictionem, quæ à cœlo stellisq; deduceretur. Tertio tradidit, uehemētes animorum applicationes, & insitam à natura ad res aliquas propensionem proficisci à stellis atq; à magna alicuius earum in natiuitatibus authoritate ac uiribus, ut non solum in rebus alijs compositis mixtisq;, sed in homine etiam ipso ostenderet & cœlum & stellas uires suas exercere. Adhæc cum quæri posset, ars ne atq; eruditio, an uis naturalis atq; à stellis insita plus ad diuinationem, ad scientias, atq; ad facultates alias polleret, in quarto hæc explicauit. Et quia quæri item poterat, quæ foret utilitas hominum generi ex prædictione, futurorumq; cognitione, docuit in quinto, multa mala quæ à stellis portendantur, ubi cognita prius sint, auerti posse. Quoniam uero rerum futurarū series quædam esset atq; connexio, auspicationesq; quas nunc uocant electiones à natiuitate defluerent, uerbo superiori aperuit, quando utilis futura esset electio. In hoc autem de quo nunc agitur uerbo, quia difficile uideretur, cum stellæ tam sint à nobis remotæ, qua uia actiones moresq; hominum qui ratione præditi essent temperarēt, docet astrologum ea quæ de stellis tradat, ad physicas debere rationes accommodare, nec posse aliter recte iudicare. Ex quo palàm fit, quæ stellæ in nobis agint, ea naturaliter agere. qn̄ earū est augere, imminuere, incēdere, sedare, acuere, obtūdere humores qualitatesq;, ex qbus constamus, ex quarū motu atq; effectione excitentur in nobis iræ, cupiditates, uisa quæ dicūtur phantasmata. quos motus, mētis nostræ cogitationes, ipseq; ēt intellectus postea sequatur. Ad rē

itaque ueniamus. Satis constat triplicem animae uim esse, eique tres inesse, ut hodie uocant, potentias irascendi, appetendi, ratione utendi, id est uim irascibilem, appetibilem, rationalem. Iram, appetitionemque, uirtutes quae dicuntur morales & contraria eis uitia sequuntur. Ratio uero quanquam est omnium magistra & moderatrix, tamen eae quae intellectiuae dicuntur uirtutes, ad rationalem solam referuntur. Singulis his potentijs singuli praesunt planetae, non quod aliorum radijs non multum etiam conferant. Mars praeest irascibili, siquidem ira existit à sanguine ad cor efferuescente. Martis enim est rubra bilis, quae Graece dicitur χολή: hodie tamen in ore omnium est cholera, quae apud Celsum est morbi genus, & sanguis quidem ubi est efferuescentior, in choleram acuitur. Quodcirca prudens mathematicus nati genitura inspecta potest tum de illius moribus affectionibusque quae ad irã referantur, ex Martis collocatione iudicare, tum de morbis qui excitantur à cholera. uerbi gratia. Si natus quispiam ascendentem Leonem habuerit, & in eo Martem aut suos aut Mercurij fines tenentem, nimirum iracundus erit, & ad rixas contentionesque procliuior, tum propter signum quod pectori nostro praeest, ubi sedes est irae, cuius etiam signi natura feruentior est, tum propter naturalem Martis ardorem, quam ad rem finium quoque natura plurimum conferet, siue fine Martis ipsius, siue Mercurij, qui & ipse retorridus est, motusque concitatioris. Quod si quadrata Martem radiatione Sol ipse respexerit, magna hinc fiet ad iracundiam accessio, ut si arida igni fomenta adijcias. unde natus ipse futurus est iracundus & seditiosus & turbulentus & uiolens, qualis est natura cholerae. At si Martem, ut dictum est, in Leone cõstitutum de tertio Iupiter signo amicis radijs temperauerit, nimirum & ira nati temperabitur, ineritque nato illi animi quaedã magnitudo, usque naturalis ad res gerendas, magnas illas quidem & claras. Sed uideamus quã haec physicis rationibus consentiant. Sanguinẽ affirmant cholerae temperamentum & tanquam frenum esse, cuius naturae cũ sit Iupiter, temperabit Martis uehementiores impetus & tanquam coercebit. adhaec calidi & sicci sursum cum sit ferri, qualis est cholera, animum Mars ad alta excitabit. ne autem cholera ipsa efferatur, & longius à modo recedat, sanguis id est Iupiter efficiet. Idẽ modus eademque erit quaerendi uia de Venere ac Mercurio et planetis alijs uel nocẽtibus uel iuuãtibus, de quibus post suo loco dicemus. Vt igitur de nati moribus uerã possit mathematicus proferre sententiam, oportet rerũ naturae causas teneat, animaeque ipsius uires ac potestates cognitas habeat, proprietatesque, differentias, coniugationes, cõtrarietates

tisq; qualitatum, ipsarumq; temperamenta & mixturas, ad quas tū stellarum aspectus, tum cuiusq; signi singularumq; stellarū qualitates proprietatesq; & comparabit, et referet. Mixturas uocamus eas, quas Græci κράσεις dicunt, indifferenter etiam temperamenta, temperationesq; uocamus. Iulius Maternus ubiq; mixturas appellat. Recentiores philosophi Complexiones uocant, quod uerbum quomodo in hunc sensum receptum sit ignoro. Et quoniam qualitates ex quibus constamus, ut physica tradunt, & plus & minus suscipiunt, atq; alteram altera moderatur, hoc quoq; ad stellas transferens Saturni tristitiā cum Veneris hilaritate temperabit, ex qua temperatione moderatio existet in nato, eiusdem frigiditatem arriditatemq; cum humecta & calida Iouis natura mulcebit, feruorem Martis & rabiem contraria Veneris potestate sedabit, imminutum Lunæ lumen Marti familiariter copulabit. tunc enim Luna plurimum & humecto abundat, & frigido. quare Martis cholera, Lunæ pituita id est phlegmate temperatur. contra pubescentis aut plenæ Lunæ radijs torporem Saturni recreabit, siquidem tunc de Sole calefacta & toto corpore ab eo illustrata humentes ac calefactos à Sole radios suos Saturno refundens senilem illius hebetudinem ita resocillat & tanquam fouet, ut exercitatum à Saturno siccum frigidumq; humorem humenti et calido temperet, ac melancholiam sanguine moderetur. Quæ omnia rerum harum peritus commiscens & temperans, corporis etiam nati fabricā qualis futura sit, probe intelleget, ad hilaritatem ne an ad tristitiam, ad temperantiam an intemperantiam, ad mansuetudinem, an asperitatem, ad liberalitatem, an ad auaritiā, ad taciturnitatem, an loquacitatem, ad celeritatem, an cunctationē nati anima pro corporis qualitatibus propensior sit futura.

PTOLEMAEVS VIII

SAPIENS anima confert cœlesti operationi, quemadmodum optimus agricola arando, expurgandoq; confert naturæ.

PONTANVS

Quanq; generi animaliū est omni naturaliter insita tū mali declinatio, tū boni appetitio, homo tn̄ propter rationem cuius est particeps multo q̄ cætera animalia et mala ipsa cautius declinare, et bona quæ uidentur sibi adiungere cōmodius potest, duplici auxilio fretus & cōmunis naturæ, & propriæ rationis. In exquirendis autem utilibus, incommodisq; repellendis uersatur ea uirtus, quæ à prouidendis illis pru-

dentia nominata est: eius est enim utilis & inutilis, recti ac praui, ueri item falsiq; cognitio atq; distinctio. Sed exquisita prudentia nisi multo diuturnoq; comparari usu nequit, cuius ea laus est ut cæterarum uirtutum dux habeatur ac magistra. Quod sit tanta est prudentiæ autoritas ac uis, quanto maior debet esse sapientiæ? qua nihil est in homine diuinius, siquidem humanarum diuinarumq; rerum cognitionem habet. Quocirca si, ut ante dictum est, multa quæ à stellis portenduntur mala auerti atq; euitari possunt, ubi ante prouisa & cognita fuerint, cur non & bona quæ ab illis decernantur, ante etiam cognita, industria consilioq; poterunt tanquam allectari prius quàm eueniant, & postquam euenere, sapienti arte consilioq; magis ac magis confirmari? Etenim ut prouenturus è terra satisq; seminibus fructus plenior, atq; uberior esse solet, si agricolæ diligētia cultusq; pro natura cuiusq; accesserit, sic conferenda quoq; à stellis bona, si sapiēs consiliū prudensq; adiuncta sit opera, ea tanquam procliuiore deflu ent riuo. Ac ne à medicis recedamus, hi nō modo morbos curant, sed bonum quoq; habitum corporis adiuuant, sanitatem confirmant, plurimumq; opera sua naturali adiungunt robori. adhæc & horū præcepta sunt de sanitate tuēda, & agricolarū de annona in horreis cōseruanda. Quamobrem sapiens uir, qui rerum naturalium cognitionem habeat, qui cœli stellarumq; proprias uires teneat, qui norit quid stellæ ipsæ decernant & quomodo, dum intellegit quibus à stellis, & à quo cœli loco, qua etiam ratione bona ipsa sint aduentura, si deesse sibi noluerit, uiam aduenientibus illis aperiet; & postquam peruenerint, firmitatem quoq; afferet, ut siquis aquam è superiore sit cliuo in hortos deriuaturus, potest sulcū dirigere, obstanteis lapides remouere, purgamenta emūdare, quo fluentiore alueo decurrat in plātas, quin ad illarū radices fossā altiorē facere, quo aqua tū abundātius influat, tū diutius ibidē immoretur. Itidē sapiens Mathematicus fœlicibus stellarū promissis multū conferre poterit, prudenter agēdo, recte consulēdo, & largā fœcundāq; animi spē arte consilioq; intendēdo. Quocirca ad insitā à natura tū mali fugā, tum boni appetitionē multū in utranq; partē adiumenti habet rerū cœlestiū prospectio et cognitio futurorū, ut quēadmodū medicina sanitatē procurat, alimentū agricultura, sic astrologia utilitatē hāc hominibus sui studiosis procuret, et afferat. Quia uero auertēdi mali studiū prius esset, boni adipiscēdi posterius, siquidē medici pniciosos ante humores ejiciunt, qbus postea eiectis sanitatē cōaliāt, iccirco Ptolemæus cū ante de auertendis malis monitos nos fecisset, nunc docet posse bonis artibus,

prudentiaq; consilio adiumenti plurimum promissis à cœlo bonis afferri, siquidem solertes agricolæ expurgatis prius noxijs herbis, ac terræ ipsius uitijs edomitis ad frugum ubertatem plurimum conferunt, ut non solum uberiores, uerũ etiam pleniores (ut dictum est) fœtus proueniant, nam & ars naturalibus etiam bonis magno præsidio esse solet, quæ cum defuerit, poma degenerant, armenta in annos hebetiora fiunt, bonisq; homini à natura datis nisi diligens adiũcta sit institutio, non est cur perfectũ aliqd suo in genere possis dicere.

PTOLEMAEVS IX

IN generatione atq; corruptione, formæ afficiuntur à cœlestibus formis. Iccirco qui imagines faciunt, ijs utuntur, cum costellæ ingressa fuerint obseruantes.

PONTANVS

Vt supra est dictum, uiq; inter physicos constat, generationis corruptionisq; causa est motus, & hic primum quidem ipse sibi materiam conciliat, quã conciliatam postea informet. Deinde (quia motus ipse nũquam consistit, ac nunc ad sexangula quadrangulaq;, nunc ad triãgula atq; opposita pergit, ac demum in se ipsum, id est unde cœpit, redit) necesse ẽ qualitates quæ insunt materiæ, nũc excrescere atq; impleri, nunc imminui, donec in excessum atq; exuperantiam abeant aliquã, ex qua interitus ipse sequatur. Quare si cœlũ est, ꝙ materiam informationi apparat, erit profecto materia ipsa rudis atq; informis, secus enim nequaquã apta esset, aliam atq; aliam formam suscipere, sicuti quod graue est, uti superna petat, instirui nunquam potest, neq; enim lingua si certum à natura inditum haberet saporem, alium ꝙ quem haberet, suscipere ipsa posset. cũ tamen ob insitam sibi uim nullum sit saporis genus, quod non etiam distincte sentiat. Eodem modo & materia cum sit informis, admotas formas induere apta est. Est igitur cœli cœlestiumq; corporum informare, nam si elementaris materiæ primaria informatio non est, & est aliunde, ut quidem est, erit profecto à cœlo, à quo elementa ipsa cientur & ad agendum & ad patiendum. Atq; ut ĩ ipsa materia uis inest aptitudoq; uarias à cœlo formas accipiẽdi, sic uicissim cœlo stellisq; uis inest illas imprimẽdi. Vtq; hæc quàm illa materia magis apta est, hanc quàm illam formã admittere, sic hæc ꝙ illa cœli pars stellaq; hanc ꝙ illam formã aptior est effigiare. quod ni esset, species ipsæ rerum confusæ essent. At in

cœlo statuta sunt omnia, secus enim homocerui nascerentur & equipasseres. Eadem rursus est corrumpendi uia ratioq;. Quod circa naturalissime dictum est à Ptolemæo & in generando & in corrumpendo rerum inferiorum formas cœlestibus à formis affici. Nec uero quæ fabulose tradita sunt à poetis, naturali ratione carent, Arietem, Taurum, Geminos, Aquilam, Canem, Leonem, Cygnum in cœlum trāslatos, quando ea quæ sunt generis eius apud nos, ad sua cœli signa referātur. Paucis ante annis Saturni Martisq; coniūctio in Tauro, horridissima hyeme frigora cum excitasset, magnam bubus calamitatem attulit, & quanquam ouis tolerando frigori est imbecallior, in boues tamen uehementius pestis illa desæuit propter signum cœleste ad quod terrestris bos referretur. quæ coniunctio si fuisset in Ariete, nimirum in oues sæuius grassata esset. In hominum natiuitatibus cum pericula exquruntur, si nocens stella minitetur è Geminis, nimirum malum id pro signi natura inferetur ab homine, cum signum illud humanum sit. Cui uulnus in capite minaci à planeta infligitur, is Arietē habuit male fortunatum in genitura, præest enim Aries capiti, Membrorum quoq; cæterorū mala à signis, quibus hæc ipsa membra famulantur, si parū fortunata fuerint in natiuitate, demanare solēt. Quos currus obterunt, quos quadrupedes dilaniant, & hos infelicia genituræ sydera insectantur, quorum formis animales hæ formæ naturaliter subiectæ sint. Rerum agri scriptores tradunt, non edi à muribus uitis eius uuas, quæ noctu putata fuerit, Luna plena Leonē peragrante. Refert Alexandrinus quidam scriptor uidisse se hominem grauiter à Scorpio percussum statim fuisse liberatum ebibito thure contrito, in quo Scorpij cælatum signum fuerat, ac sciscitanti sibi in thure ne an alio commisto aromate tam præsentanea uis inesset, responsum fuisse ab eo qui remedium id attulerat, in Scorpij signo, quod in anulo secum ferret tam præsentis uim inesse remedij. Impressam uero eā Scorpij figuram fuisse in lapide illo anulari, ascendente Scorpio, cum Luna ibidē esset cardinaliter collocata. Ad sanandos itaq; scorpij nocentes morsus imprimēda esse eo signo aromatica, qua hora Luna in Scorpio cardinalis inueniretur, quæ postea contrita in aqua potanda præberentur. Author est Hermes prohiberi calculos, siquis in auro Leonis figurā renibus illigatam detulerit, quæ cælata sit Sole Leonē tenente, dum tamen nec Luna sextum domum aspiciat, nec ascendentis signi dominus intueatur Saturnū, aut à Saturni coniūctione recedat, sanari etiā morbū hunc sumpto thure, quod eo sigillo esset impressum. Laurentius Miniatus familiaris meus annoso suo doloribus capitis pe

nè quotidie laboranti impressa Arietis imagine remedium attulit, quam cælari in auro fecit, primo Arietis gradu ascendente, Ioue ibi constituto, nullisq; infelicium stellarũ radijs percusso, immo Luna Venereq; amice intuentibus. Quocirca qui signa facere aut imagines uolunt, dies horasq; idoneas eligere debent, cœlumq; inspicere ac cœli signa, quibus subiecta sunt animalia quorum figuras exprimant, habendaq; cum primis diligens ratio membri eius, de quo soliciti sumus, cui sit cœli signo dedicatum expectandusq; auxiliatoris planetæ in id signum ingressus, nec non salutares noxiæue configurationes aut ipsæ quoq; expectandæ, dũ fiant, aut donec præterierint. Dicere autem de imaginibus ac sigillis non est loci huius, de quibus non ignoramus multa etiam inaniter ac superstitiose tradita esse. Quod uero ad traductionem ipsam attinet, ubi nos conuertimus qui imagines faciunt, Græce unum uerbum est στοιχωματικὰ, quod est ac si diceremus elementarij. sed hoc uerbum Latine quidẽ neq; id quod Græce, neq; aliud q̃ppiam, quod ad rẽ hãc faciat, significat. Sin conuerterimus imaginarij, uerẽdũ est, ne nõ ad imagines ac simulacra, sed ad mentis imagines ac sensa perperã q̃s referat. Sunt autem hoc in loco στοιχωματικοὶ qui sigilla atq; imagines ex mixturis ad stellarum cursus faciunt, tum ad sanandos morbos, tum ad affectus alios uel corporis uel animi procurandos. & στοιχεῖον quidem quanq̃ Græce sit elementum, astrologi tamen pro imagine, forma ac signo utuntur, ut cum dicunt οὐράνια στοιχεῖα, hoc est cœlestes imagines, siue cœlestia signa, in qua significatione hac in parte accipiendũ est στοιχεῖον, & quod ab eo deducitur στοιχωματικός.

PTOLEMAEVS X

IN dierum horarumq; electionibus utere maleficis, perinde ut optimus medicus ad curationem uenenis utitur moderate.

PONTANVS

Nec omnes morbi eisdẽ curantur remedijs, nec eadẽ medicamentorũ omniũ est natura. Etenim scamonea uehementer aluum citat, q̃ sistunt mala cydonia, & quibus leuiores sunt morbi, leuiora adhiberi remedia solent, acriora qui grauius affecti iacent. his leuia si admoueris, nihil aut parũ omnino profeceris. illis si intuleris ualẽtiora, morbũ magis exacuas. Quamobrem solertes medici in curãda ægritudi

ne, tum ægroti ipsius, tum morbi natura prius inspecta, medicamentis utuntur accommodatis, quin, ubi opus fuerit, etiam uenena miscent, quod illa salutarem aliquando uim habere intellegant, quandoquidem pestilentes humores nisi potionibus quamacerrimus, quæ aut calidissimis aut è frigidissimis tēperatæ sunt, è corpore non educuntur. Atqui quæ frigida calida'ue ui exuperant, quæ humanis corporibus noxia sint, pro morbi tamen natura ubi solertis medici accessit opera, salutaria efficiūtur. Quod in morali quoq; philosophia præcipi solet, siquidem ipse aliquando excessus mediū est, quod non nunq̄ inde quæritur ubi aliâs extremum constitutū uidebitur. Itaq; non herbis modo radicibusq; salutaribus, sed ijs non nunq̄ medici utuntur, quæ per se sunt perniciosa, letalemq; uim habent. quam etiam rationem sequentur et mathematici in electionibus capiendis. Nanq; ut illi morborū naturam scrutantur qua comperta, remedia quæ conducant adhibent, sic hi rei naturam qua de agitur ante perspicient, ea deinde perspecta stellas eligent, & signa et domos et aspectus ipsam ad rē conducentes. Vt siquis serendis arboribus tempus auspicatur, Saturnum, Lunamq; cum primis debet inspicere, quāuis maleficā Saturnus uim habeat. Itaq; inspecta prius agri atq; arboris natura, tēpus auspicabitur, quo Saturnus in bona cœli parte collocatus sit, aspiciatq; horoscopum, quē Aquariū aut Taurum eliget, in quorum altero sit etiam Luna constituta, quando Taurus est exaltatio Lunæ, Aquarius uero Saturni domiciliū. Iccirco autem Saturnū Lunamq; eligi serēdas ad arbores iubemus, quod Luna maxime corporibus ijs quæ uegetabilia dicūtur, dominatur, Saturnus uero sationi ac seminibus præest. Qui hostem aggredi parat, in primis debet Martem aspicere, eumq; in ascendente collocare, uidebit etiam ut aut Mars ipse sit ascendētis dominus, aut à salutari stella, quæ sit ascendentis domina, familiariter aspiciatur. Videndum etiam, ut dominus secundæ domus aut sit in domo ipsa positus, aut Marti feliciter copulatus, sintq; potentes ambo, & oppressionibus planè liberi, quo alter atrocibus radijs septimam impugnet domum, alter octauam, quæ loca sunt aduersarij. Eunti in uenationem statuendus est Mars in septima, uidendumq; ut benefica stella tueatur ascendens. Qui cauere uult testamento ne sit irritum, eligat Saturnum, cum crescentis Lunæ radijs irroratur. Igitur ut ea quæ per se letalia sunt, pro morbi natura efficiuntur medicorum ope salutaria, sic et stellæ quæ maleficæ dicūtur atq; infortunantes, fiūt sæpenumero felices pro rei natura, mathematiciq; prudētia. Atq; ut medicus uenenosa salutaribus temperat, sic nocētes stellæ salutariū stellarū aspectibus

coniunctionibusq; sunt à mathematico temperandæ. In primis autē nati genitura, cœlestiumq; decretorum series consyderāda est, quod superius in capiendis electionibus est præceptum, multos enim natalitiæ stellæ, quæ alioquin maleficæ iudicantur, adiuuant. Eorum etiam quæ agenda proponuntur, natura diligenter inspicienda est. Videndæ item stellæ quæ illis dominentur. siquidem bellis Mars præest, ædificationibus Saturnus, rebus alijs alij. Sin incerta genitura fuerit, poterit patris natiuitas inspici, atq; inde quantum ars disciplinaq; tulerit sumi. Adhæc nati ipsius mores, actiones, artesq; consyderādæ, eæq; suos ad planetas referendæ. Stellas etiam ipsas commiscere oportet, Etenim qui bellicis in rebus clari sunt, eorum actiones Mars bene collocatus, bonisq; adiutus aspectibus decernit. qui si male constitutus in genitura fuerit, atq; i deiectis cœli locis positus, artes dare solet quæ ferro igniq; exerceantur. Quocirca si fabri ferrarij, si centurionis cuiuspiā sit ignota natiuitas, pro quo auspicatio quæritur, Mars erit consyderādus. siqdem ars ipsa indicio est in illius natiuitate Martem plurimū naluisse. Merito igitur accusandi sunt qui nullo rerum delectu habito, nulla genitūrarum obseruatione adhibita, ubiq; stellas beneficas sequuntur, maleficas negligunt, atq; illas quidem in bonis ac primarijs locis statuunt, has uero in abiectis, in quibus languescant, ac tanquam torpentes iaceant. Ptolemæus quos hodie nostri fortunantes aut infortunantes planetas dicunt, καλοποιοὺς atq; κακοποιοὺς ἀστέρας uocat, nos eum in interpretatiōe secuti, ut uerbū uerbo reddamus, beneficas atq; maleficas, id est salutares ac nocentes stellas dicimus. Et benefici quidem planetæ sunt Iupiter ac Venus, malefici uero Mars atque Saturnus.

PTOLEMAEVS XI

DIEM HORAMQVE non ante eliges quàm propositæ rei noueris qualitatem.

PONTANVS

In ijs quæ ad electiones ptinent. primum hoc præceptum traditum est, ut electio ipsa natiuitati conueniat. Secundum, ut maleficis etiam stellis adhibita salutarium temperatione utamur. Tertium est, ut anteq̄ diē aut horam auspiceris, rei ipsius q̄ tibi agendam proponis, naturā optime noscas, qua ignorata, eligere nequaquam recte ualeas. Siquidē pro

rei natura,

rei natura, tum planetæ ipsi, tum cœli loca signaq́; aut fugitanda, aut capienda sunt. E quibus efficitur, ut in diebus horisq́; auspicandis duo in primis consyderāda sint, agendæ rei qualitas, & eius qui agere uult natiuitas, quorum alterum si male fuerit obseruatum, utilis esse suscepta electio uix poterit. Quandoquidem & agricola prius quàm serit, tum agri ipsius naturam, tum etiam seminis qualitatem consyderat. Neq; enim, ut Virgilius ait, terræ ferre omnes omnia possunt. Itaq; quando non omnibus sunt omnia à cœlo stellisq́; promissa, nec omnes planetæ in rebus omnibus æque influunt, non solum genesis ipsa inspicienda est, sed rei quam quis agendam sibi proposuit, qualitas naturaq́; pensitanda. qua pensitata & cognita, poterit in electionibus cōmodas stellas admittere, illisq́; pro rei ipsius, suaq́; ipsarum natura uti, quo simul omnia conueniant. siquidem citharœdi ubi quam modulari cantionem uolunt, ante cantionis ipsius numeros expendunt, chordas inde pretractant, & ijs quidem in locis, quæ cantici numeris consentire habeant. Medici quoque non ante remedium ægroto adhibent, quàm morbi naturam probe teneant. Idem itaque eueniet astrologo, quod & medico, ut uterque plurimum peccet, ille si morbi curandi, hic si rei pro qua fit electio, naturam ignorauerit. Neq; enim artifex ignorata materiæ qualitate commode apparare illam operi suscepto potest. Conuenienter itaq; Ptolemæus sententiam hanc superiori statim subiecit, docens signis ac planetis pro subiectæ rei qualitate utendum esse. Etenim qui diem equestribus concursionibus statuit, uidere debet uti Luna Martem minaciter aspiciat, sitq́;, si fieri poterit, in Martis domicilio collocata, atq; in Ariete præsertim, nam Scorpius insidijs aptior est. Qui ad concurrēdum egreditur, horam eliget qua Mars ipse uel ab orientis cardine exurgat, uel ad cœli medium progrediatur, qui si Venerem ijs in locis elegerit, nihil dignum ea concursione geret. Qui iter suscepturus est, domum nonam & item septimam atq; octauam fortunabit, siquidē nona eorum quæ in itinere euentura sint, significationem habet. septima locum indicat, ad quem iter suscipitur. octaua uero index est eorum quæ illo sint in loco euentura. Contra qui peregre domum reuertitur, primam & secundam et tertiam fortunabit domum, quando altera locum ad quem regressio fit indicat, altera quid illic post reditum, tertia quid in ipsa reuersione sit euenturum.

PTOLEMAEVS XII

AMOR odiumq; ne uera eueniant iudicia prohibent, siquidem minuunt maxima, augent minima.

PONTANVS

Amor odiumq; siue animæ sint affectus, siue hominis ipsius, qui ex anima constat & corpore, mentem à uero deflectere, rationemq; ipsam labefactare, ubi maiores uires habuerint, solent. Nam & in eos quos amamus, indulgentiores sumus, siquidem pro magno peccato paululũ supplitij satis est patri, & quos odio habemus, eorum suplitijs ac malis exatiari uix possumus. Has passiones et in consulendo et in iudicando plurimum obesse, non est qui dubitet. Nam & qui res publicas administrant, si amicitia simultate'ue uincantur, fieri non potest uti in commune consulant. Et qui de hominum capitibus sententias dicit, si affectus hos sequatur, illum quamuis grauiore pœna dignum, propter amorem aut absolutum dimittet, aut longe minori quàm quod à lege statutum est supplitio afficiet, ab hoc uero, quod odio præceps rapitur, pro leui peccato etiam grauissimas pœnas exiget. Nam in ijs quos amamus & grauiora errata præterimus, & uirtutes quanquam leuiore, magnificis tamen laudibus prosequimur. contra in aduersarijs leuissima peccata conuiciosissime incessimus, moresq; licet spectatissimos despicienter abijcimus, atq; obscuramus. Iure igitur Ptolemæus cauendos affectus hos præcipit & in natiuitatibus, & in electionibus iudicandis, ne si ex felici stellarum constitutione ocium, pecunia, supellexq; multa promittatur, rursus si ex infelici radiatione labores, paupertas, grauiaq; pericula portendantur, odio aut amore uicti impediamur, quo minus ueras sententias proferamus. Quemadmodum itaq; prætor ac iudex æquus legum ipsarum personam in iudicando induit, sic uerus mathematicus stellas ipsas ac cœli statum decretaq; sequetur, à cuius significationibus, atque ab artis disciplinæq; institutis ob beneuolentiam maleuolentiam'ue nullo modo recedet aut demendo aliquid, aut addendo. Quamobrem in ferendis sententijs, futurisq; prædicendis non solum regulas quæ supra positæ sunt, seruare mathematicus debet, sed in primis cauebit, ne affectibus his uictus bona mala'ue à stellis decreta aut significata, maiora minora'ue futura pronũtiet, siue de amico seu de inimico iudiciũ sit laturus. Iudiciũ ac sententiam indifferenter dicimus, quod Græce est ἀποτέλεσμα.

nam & hodie astrologi indicare dicuntur, & eorum prædictiones iudicia uocantur. alibi cum de stellis loquimur, & effectus & decreta & significationes, nec non euenta pro arbitrio dicimus.

PTOLEMAEVS XIII

CVM COELESTIS constitutio quippiam significauerit, adiutricibus etiam corruptiuis stellis, hoc est secundarijs utere.

PONTANVS

Dictum est in primo uerbo oportere mathematicum signa sequi atque coniecturas, quod etiam apud Ciceronem in primo libro de diuinatione Quintus frater confirmat, cum ait augurum, astrologorũ, quinetiam medicorum artem opinabilem esse, coniecturaq; contineri, & iure quidem, quando & medici & agricolæ & nautæ signa sequũtur, ex quibus futura coniiciunt, in urina enim quæ cernuntur signa, magna ex parte morbum indicant. his accedunt uigiliæ, horores, pallor, suspiria. permulta in oculis, in naribus, in lingua, in uoce, in alijs etiam corporis partibus signa sentiuntur. Et uespertina matutinaq; cœli siue serenitas, siue obscuritas, aut rutila innubilatio futuras tempestates decernũt. Adhæc pluuia solstitialis, hyems serena, uer pluuium & alia multa (est enim prognosticorum magna uis) futurum segetis prouentum indicant. nec uero diuturna obseruatio ratione caret. Atq; ut ad mathematicos ueniamus, signa quæ ipsi persequuntur sunt ea quæ secundaria dicuntur, quæ in elementis ipsis cernuntur, ut cometæ, ut motus terræ, ut uehementiores tum pluuiæ tum siccitates, ut uenti & eius generis alia. Motus igitur progressionesq; cœlestium corporum qualitates elementorum quæ illis subiecta sunt ciet, quorum postea mutationes corpora & ipsa nostra sequantur. Neque enim pestes, frigora, annonæ inopia, diluuiones, exustiones fiunt nisi à causis antegressis. Etenim quæcunque fiunt, ut ab aliqua fiant causa necesse est. Quocirca mathematicus qui ab aliqua eclipsi, aut stellarum coniunctione quæ in aliquo cœli cardine facta est, aut pestilentiam, aut aliud morbi genus indicari sentit, si hyeme plurimos austros, si uere continuas pluuias, easq; ab eisdem austris fiendi uiderit, nactus hæc signa, cum intellegat futurum, ut aduenientibus caloribus humida illa uis corrumpatur, nimirum affirmare

poterit, multas æstate futuras ægritudines. quod & sagax quoq; medicus sentiet. Itaq; secutus signa hæc, ex ijsq; coniecturam capiens, cũ à secundarijs sese adiuuari intellexerit, ueras nimirum sententias proferet, intellectis enim causis, habitisq; causarum ipsarum signis, à futuris rerum euentis non decipietur. Ex quibus efficitur, ut quemadmodum prudentes medici non statim inspecto ægroto de illius morbo iudicant, sed signa prius uidere uolunt, prognosticaq; expectant, sic diligens cautusq; mathematicus in ijs maxime quæ in uniuersum spectant, ubi minaces eclipses aut coniunctiones uiderit, ut prædicere certiora ualeat, secundaria consyderabit, quæ ubi unà consenserint, uix illi relinquitur, an quod præsenserat de illo habeat dubitare. quod ideirco dicimus, quod non semper actiuis passiua consentiunt. Ubi uero secundaria uisa fuerint, certum est patientium naturam suscipiendis agentium stellarum qualitatibus aptam esse. Stellæ autem corruptiuæ, quæq; cœlestium stellarum decreta adiuuant, sunt ea quæ in elementis cum exuperantia & ui quadam maiore fiunt, ut siccitates aut pluuiæ nimiæ, ut uenti diutius ab eadem mundi parte flantes, ut cometæ, ut frequẽtes traiectiones igniũ, qui per aerẽ ferũtur, ut sereni tates assiduæ, diuturnæúe innubilatiões, quæq; alia confirmãdis stellarum decretis plurimum momenti habent. Nam in reuoluendis mũdi annis, hoc est Sole Arietem ingrediente, si cœli constitutio morbos, pestilentiamq; indicauerit propter iniquam Martis, Saturniq; collocationem, et hyems humida, calidaq; præcesserit, hac tanquam secunda causa mathematicus ad prædicendum utetur. Siquidem ubi calidum humidumq; hyeme exuperauerit, propter eam quam habẽt corrumpendi naturam cœlesti constitutioni plurimum conferent, quæ ideireo secundaria Ptolemæus appellauit, quod secundas uires habeant, quãdo prima uis in cœlo stellisq; cœlestibus insit, secunda in elementis quæ ab illis cientur. Vocauit & corruptiua, quod omnis elementorum exuperantia corruptionem adducat. conferre autem atq; opitulari propterea dixit, quod ubi elementorum qualitates accidentiaq; cum stellis ipsis consenserint, longe ualentius atq; acrius cœlestia influant corpora. quo circa secundas stellas nominauit propter secundam uim illis insitam. Secundæ uero hæ causæ primis non semper conueniunt causis ob præteritas stellarum constitutiones. Nam ubi planetarum configuratio prægressa est, huic de qua dixi Saturni Martisq; constitutioni contraria, quod illa prius elementa pro natura sua affecerit, nequaquam poterit subsecuta Martis Saturniq; constitutio, materiãq; sibi aduersantem nacta, tantam ad nocendum potestatem uendicare. Sunt tamen qui

men qui stellas has, id est secundaria, intellegi uelint stellas, quæ extra Zodiacum à septentrione, meridieq; ferantur, quod uires impares uiribus stellarum, quæ signifero feruntur, habeant, ac siquæ in ipso signifero collocatæ sunt pares uires, paresq; omnium irradiationes sint. Quòcirca falsò uidentur opinari. quin Ptolemæus cum ad prædictiones faciendas, à signis coniecturisq; uehementer adiuuari mathematicum iudicet, de ijs potius stellis præcipit, in quibus signa & tamquam notæ futurorum cernantur, quas à uirium potestatisq; similitudine stellas uocauit, quod cœlestes stellæ primæ causæ cum sint, elementa ipsa secundæ stellæ, id est secundæ causæ essent. Atq; hæc quidē regula superiori regulæ rectè subiicitur à Mathematicis obseruāda.

PTOLEMAEVS XIIII

QVANTIS in erroribus uersatur astrologus, cum locus septimus atq; eius dominus afflicti erunt.

PONTANVS

Cum multa præcepisset, quæ Mathematicis seruanda censeret, illud ēt addit, quod inspicia ante omnia in quæstionibus, hoc est interrogationibus debeat. Etenim si est aliqua cœli pars quæ detur interroganti, et mathematico sua dabitur. Datur autem interroganti ascendens, & iure quidem, quando ea cœli pars cum moueri supra terras incipiat, ut detur esse causa, cur aliquis ad consulendum id est interrogandū moueatur. eius autem qui quærit interrogatio, & quærendi finis eò spectat, ut id de quo incertus est, sciat. Accedit is itaq; ut ignorans ad sciētem. ignorantia uero & scientia è regione sibi aduersantur. Dabitur itaq; mathematico ut pote scienti locus qui sit ignorantis loco oppositus. opponitur autem ascendenti occidens, itaq; occidēs id est septima cœli domus in figura constituenda, danda est mathematico, ut consultoris sit prima domus, consulti septima. Scio quantos hinc mihi concitē aduersarios, sed ueritas præferenda est. quis est enim nostrorum astrologorum, uiuentium dico, qui nullo mathematicis loco attributo, occidentem cœli cardinem, id est septimam domū non attribuat rei quæsitæ? Omnes hoc sentiunt secuti Arabes seu Syros quosdam scriptores, à quorum libris in linguam nostram male translatis utinā hic solus ductus error esset. Sed ne solus ipse hoc sentire uidear, quanquam hoc ipsum sentire Ptolemæum ex suis ipsius uerbis manifestum

» est, ne solus inquam sentire hoc uidear, audiatur & Graecus quidam
» interpres. Ascendens eiusq; dominus ubi quis de re aliqua mathema
» ticum consulit, pro consultore accipiendus est, pro ipso autem consulto
» septima domus, atq; eius dominus, q si male affecti fuerint, astrologo
» damnum portendunt. damnum autem erit, ipsum ad quod quaesitum
» est, uera nullo modo responsurum. Quamobrem Indi mathematici,
» cum septimum locum eiusq; dominum male se habētes inueniebant,
» ad ea de quibus consulebantur, nihil respondebant, ueriti ne falsa pro
» nuntiarent. Haec Graecus author. Accidet autem mathematico, cum domus septima, & eius signi dominus male se habuerint, quod acci dere solet cum offusae oculis nebulae prospectum eripiunt, quodq; & philosophis, & usu etiā probatis uiris saepenumero accidit, ut ad pro positas de rebus etiam leuioribus quaestiones aliquando caligent, quod acumē eorum quodam quasi situ obducto intorpuerit, propter crassos hebetesq; humores, qui spiritus ipsos obt...dunt. Graece ubi à nobis astrologus dicitur, est ἐπιστήμων, hoc est sciens, uti in primo & quin to enuntiato. Placuit autem hoc in loco magis astrologum dicere, quo niam particulare nomen cum sit astrologus, sciens uero generale, rem expressiorē reddimus astrologum, quàm scientē conuertendo. Adhaec ubi Graece est κακούμενοι, à nobis traductum est, affiicti. quāquā etiam posset nō minus proprie dici, male affecti. Alibi quoq; κάκωσιν affiictionem conuertimus. Quid autem sit affiictio, malaq; affectio seu malus loci aut planetae habitus, declaratur à nobis trigesimo no no & quadragesimo primo enuntiato. Sunt qui hodie dicant loci im pedimentum, & planetam impeditum, & quod à nobis dictum ē male affecti aut affiicti, ab ipsis dicatur impediti.

PTOLEMAEVS XV.

ASCENDENTIA inimicorum regni, sunt signa ab ipsius regni ascendente declinantia. Amicorum uero ascendentia, sunt cardines, locaq; succedentia. Idem & in dogmatibus.

PONTANVS

In natiuitatibus, in electionibus, in regnis auspicandis, in magistrati bus ineundis; in īcoeptis deniq; omnibus primae ac potissimae significa tiones, quatuor sunt cardinum, secundae succedentium illis locorum. Cardines uoco ortum, occasum, medium coeli, id est culmen et imum. eosdem etiam angulos, cuspidesq; coeli uocari à recentioribus uideo.

Græci appellãt αἴτρεπα, *locã uero eis succedẽtia* ἐπαναφοράς. *Primo cardini id est ascendenti succedit secunda domus cardini huic opposito id est septimæ domui succedit octaua. culmini id est domui decimæ succedit undecima. imo cœlo quæ est quarta domus, quinta succedit. Signa itaq; cardinalia in regno auspicando illisq; succedentia indicant regni proceres, amicos, consiliarios, fautores, defensoresq; illos fore, in quorum natiuitatibus ascendentia ipsa fuerint. Verbi gratia, cui regno Aries ascenderit, signa ascẽdẽtia amicorum, fautorumq; eius erunt Libra, Capricornus, Cancer, & idem ipse Aries, quæ sunt signa cardinalia in ea figura. item Taurus, Leo, Scorpius, Aquarius, qui succedunt illis. Contra uero signa ab ipsis angulis id est cardinibus declinantia aduersantium inimicorumq; ascendentia sunt, Pisces qui cadunt ab Ariete, Sagittarius qui declinat à Capricorno, & Virgo quæ Libra cardinem tenente descendit. In tertio autem signo licet illud à cardine imo cadat, alia ratio sequenda est, quod ascẽdẽs ipsum amicis radijs intueatur, atq; ad illud festinet, ex infimo ad superna progrediens. quæ ratio diuersa est in domo nona, quãuis enim è triangulo domum primum aspiciat, præceps tamen deijcatur, & ab alto deorsum ad occasum rapitur. Nec uero hæc sine ratione dicuntur, quando nec Virgo Libram, nec Sagittarius Capricornum, nec Pisces Arietem intuentur, quibus in signis regni de quo loquimur, cardines positi sunt. Quanquam autem Taurus non intuetur Arietem, succedit tamen illi tanquam auxilium allaturus, locumq; eius subiturus, eodem modo Aquarius succedit Capricorno, Leo item Cancro, et Scorpius Libræ. Cum signa præcedentia & deiecta non solum non aspiciant subsequentia, sed illa deserant, ab eisq; tanquam præcipitentur, appareatq; alio ea tendere atq; inclinare. contra signa succedẽtia ad angulos quæq; suos proficiscantur, eoq; contendant. Quócirca priscos Aegypti reges tradunt instituisse, ut eorum qui nascerentur genituris inspectis, si quorũ genituræ inuentæ fuissẽt horoscopãtes in signis à regni horoscopo decadentibus, quæ potentes, beneq; collocatos in figura dñinatores habuissẽt, ut ij statim occiderẽtur, neq̃ aduersum se mouere arma possent. In cuius uero natiuitate ascẽderit signũ ex regni cardinibus, aut ex succedẽtibus, is erit ex regni primoribus, atq; è regis ipsius familiaribus pro stellarũ benignitate atq; præsidio. Quod autẽ ait Ptolemæus idẽ et in dogmatibus, non nulli ẽt ad initia religionũ ac sectarũ transferũt, sed cum Cicero dogma decretũ interpretetur, ut de ciuilibus factionibus, decretis, edictisq; sentiamus, factionis cuiusq; sectatores, amiciq;, rursus contẽptores aduersarijq; eadẽ ratione*

cognoscentur. Ciuilibus item constitutionibus, decretisq; publicis ferendis dissuadendisq; qui aut suffragatores aut dissuasores futuri sint, eadem uia intellegetur. Vrbis etiam cuiusq; horoscopus, signum est illud quod ab oriente cardine in primis eius fundamentis iaciendis ascenderit à quo significantur quæcunq; seu bona seu mala cuibus euentura sint pro figuræ ipsius constitutione. Vbi quispiam ciuitatis alicuius dominatum adeptus est, ab ascendente adeptionis eius intellegetur, imbecilla ne an ualida futura sit in populo domini potentia. horoscopus dogmatis, siue edictum, siue decretum, seu factionem, sectam'ue interpretari uelis, est signum quod ascendit, ubi uel decretum fit, uel edictum publice edicitur, uel factio prævalere in ciuitate incipit.

PTOLEMAEVS XVI

CVM in octauo loco beneficæ dominabuntur, damnū à uiris bonis afferunt. quæ si bene affectæ fuerint, illud dimouebunt.

PONTANVS

Maleficæ stellæ, quas et maleuolas et nocentes & infortunatrices uocamus, Ptolemæus κακοποιὺς appellat. si mutare naturam pro locis in quibus reperiuntur, proq; natura rerum quæ ab ipsis significantur solent, ut ante author ipse docuit, profectò consequens erit, uti beneficæ fortunatricesq; pro rerum locorumq; natura et ipsæ potestatis suæ naturam mutent, quod nunc docet, inquiens beneficam, si octauo loco præfuerit, damnum inferre. Sunt in figura loca quædam pigra, deiecta, minacia, quippe quæ nulla cum horoscopo radiatione iungantur, qualis est octauus & duodecimus locus eorum quæ sunt in parte cœli superiore, & huic oppositus sextus locus, in cœli parte inferiore. Quócirca Græci ueteres sextum locum malam fortunam, duodecimū uero malum dæmonem à nocendi potestate uocauerunt. Nostri autem alterum ægritudinis, alterum mœroris & carceris dicunt locum, at octauum, quod eius natura sit perniciosior, mortis locum nominant. Octauo itaq; loco quam ἐπικαταφορὰν Græci uocant, unde damna maláq; proficisci Ptolemæus innuit, benigna stella si præfuerit ꝑ loci ipsius malitiā, detrimentū afferet, ꝙ probi & honesti uiri causa operáq; afferetur, quæ quidem opera honesta & recta per se sit, cæterum quæ nato illi uertat male, ut siquis arcessitus in iudicium abnegatæ pecuniæ gratia, integri alicuius uiri ad iusiurandum adacti testimonio conuincatur. An non uides damnum hoc dari, pecuniam

abnegenti, ob uiri boni testificationem perperam iurare nolentis? Ex quo fit, ut beneficæ stellæ pro loci reiq; natura uim potestatemq; aliquando mutent. Quando autem insita stellæ benignitas nō facile uincatur à loci malitia, si felicibus stellæ alterius radijs benefica in octauo posita illustrabitur, damnum illud felici hac illustratione prohibebitur. Atq; hæc quidem ad Ptolemæi sententiam explanandam satis sint. Sed conuertamus, si placet, hanc tam appositam naturalemq; iudicandi regulam, quod & quidam ante nos fecere, dicamusq; si bono rursum loco malefica stella dominetur, euenturum nato bonum improbi cuiuspiam uiri opera & beneficio, ut si uili emamus à raptore prædam, quam postea carissimo uēdamus alijs, quod quidem lucrum oblatum nobis est, raptoris ac nefarij hominis beneficio. Sed cum cœli loca suapte natura sint aut minacia aut fauorabilia, & planetarum alij benefici, alij malefici esse cernantur, efficitur ut aliâs bonis locis planetæ salutares præsint, aliât noxij. rursus ut locis malis nūc beneficæ stellæ, nūc maleficæ dominetur. quæ è re quatuor mixturæ, quæ damq; quasi temperationes stellarum ac locorum fiunt. De quibus singulis hæc præcepta traduntur, ut bonis locis si bonæ stellæ præfuerint, bonum, lucrum, fauorem, per bonos & claros uiros, ac bonorū uirorum opera, aut ex bonis artibus promittant. quæ si felicibus stellarum aliarum testimonijs adiutæ fuerint, promissa bona duplicabūtur, contra minuentur, si noxij planetæ infelicibus radijs easdē percusserit. Sin maleficæ stellæ fauorabilibus locis præfuerint, improbi et nefarij uiri opera, aut per flagitium futurū bonum decernitur, quod accumulabitur si beneuolæ fuerint stellæ radijs illustratæ, sin hostiliter à nocente planeta feriantur, decreti boni magna fiet imminutio. Rursus ubi minacibus locis planeta infelix dominabitur, damnum ac malum à uiris malis sceleratisq;, aut per impuritatem ac turpe facinus, futurum obnunciatur. quod augebitur, si maleficæ alterius uiolentia accesserit. Sin bonus planeta malo loco præfuerit, boni & incorrupti uiri opera, aut benefaciendo recteq; agendo malum damnumq; obueniet, quod erit maius ac nocentius, si nocens illum radius percusserit, contra prohibebitur, si, ut Ptolemæus ait, benefica ipsa stella bene affecta, bonisq; irradiationibus illustrata fuerit. Hæ sunt igitur stellarū ac locorum mixturæ, ex quibus potissimū tam multæ uariæq; bonorū malorumq; uicissitudines, tantaq; rerū uarietas contingit, ut alios maleficia iuuent, alios benefacta condemnent, hos malæ artes efferant, illi ob uirtutē deprimantur, huic prosint scelera, illi noceāt recte facta, huius bonæ actiones ob inuidiam ingratitudinemq; nullū

præmiū consequantur, illius locupletetur ignauia, hic ditescat per rapinas, ille dum continenter uiuit, omnia aduersa patiatur, quorum exemplorum uita mortalium plena est.

PTOLEMAEVS XVII

CVM de senis cuiuspiam uita iudicas, non ante iudicium feres, quàm dimensus fueris, quot ille possit annos uiuere.

PONTANVS

Hoc Ptolemæi dictum pleriq; sic interpretantur, ut putent non debere de nati uita, deq; eius euentis ante iudicari, quàm compertum fuerit, an ea genitura sit hominis, ne quando belluæ cuiuspiam genitura proposita, fortassis affirmaretur, diutius illam quàm à natura tributum est uicturam. quam nos opinionem minime condemnandam ducimus, potius tamen cum ipso Ptolemæo sentimus, qui in libris apotelesmatum ait, ridiculos esse mathematicos eos, qui de nati moribus, felicitate, euentisq; alijs ante iudicant, quàm uideant, an ille tam diu sit uicturus, dū ad felicitatem infelicitatem'ue à cœlo decretam uiuendo perueniat, quod ipsum Ptolemæi uerba satis aperte dictant, quando ait, cum de senis alicuius uita iudicas, id est de ijs quæ illi obuentura sunt in uita, dum senescit, nolis prius iudicare quàm uideris quot eum annos à cœlo permissum sit uiuere, hoc est quàm probe noueris an decretum boni mali'ue tempus possit attingere, quod idē ait in tertio apotelesmatum libro, ut paulo ante testatus sum. Et profecto prima mathematica perscrutatio de constituto uitæ termino esse debet, quando ad uiuentes euenta rerū non ad mortuos pertinent. Ac ne forte in hoc pertinaces uideamur, licet Græca uerba hoc non insinuant, utrunq; tamen præceptum mathematico seruandū statuimus in genituris inspiciendis, ut & uideat, ne fallatur belluæ forte genitura proposita, & diligēter annos nati dimetiatur, quos exacte colliget, ut ante quàm de ijs quæ inter uiuendum euentura sunt, sententiam suam ferat, probe nouerit, quod illi uiuendi spatium sit ab astris tributum. Etenim sicut in auspicationibus faciendis seruandū supra præcepit, uti propositæ rei qualitas ante diem horamq; capiendam inspiceretur, sic in genituris explicandis, ante quàm mala bona'ue obuentura pronuntientur, inspiciendum hic præcipit, an ad bona mala'ue à cœlo promissa natus ille peruēturus sit. Nam si ad promissá à stellis felicitatē infelicitatem'ue peruenturus non est, frustra opera insumitur ad ea prædicenda, quæ in cassum cessura sunt.

PTOLEMAEVS XVIII

C VM ambo luminaria in eodem minuto fuerint, si ascendit benefica, natus æquè sanè in omnibus quæ iciderint, bene fortunatus erit. Simili modo, si & inuicem opponentur ab ortu atq; occasu. Sin malefica est in ascendente, contrarium sentias.

PONTANVS

P ost generales has regulas, paulatim ad expliandas planetarũ uires Ptolemæus progreditur. & quia Solis ac Lunæ maxima potestas est non in ijs solum quæ corporis sunt, sed quæ ad animum quoq; atq; externa etiam bona pertinent, de Lunæ Solisq; apotelesmatibus primo præcipit. Ac prima quidẽ de bonis malisq; externis sententia traditur, ut cum tanta utriusq; uis in externis sit, manifestior fiat eorũ in corporibus dominatus. Pars fortunæ in natiuitatibus expliandis, summa diligentia est uidenda. ea enim male cognita, quæ potest esse de fato hominis uera certaq; prædictio? hæc ab intercapedine, hoc est distantia Solis Lunæq; inter se capitur, deduciturq; ab ascendentis gradu, per signa locaq; subsequentia. Quócirca qui Solem Lunamq; in eodem minuto nascens habuit, salutari stella horoscopum tenente, is cum locum fortunæ in ipso ascendente, id est in primo cardine. ac præcipua cœli parte cum stella fortunatrice sortitus sit, in omnibus mirifice fortunabitur, rerumq; illi copia plurimarum affluet. ut propter ascendens, partemq; fortunæ, & beneficã illic præsidentem, in bonis tum corporis tũ fortunæ quàm fortunatissimus futurus sit, & (ut Græcus textus habet) in omnibus quæ ad ipsius peruentura manus sunt, quæq; ab ipso tractabuntur. Quod si contingat duo hæc cœli lumina Solem Lunãq; ab ortu atq; occasu i eodem opponi minuto, salutarẽq; stellã in oriẽti cardine collocari, qui geniturã hanc habuerit, erit etiã abunde felix fortunatusq;, quippe qui sortitus fortunæ partem in cardine occidenti habeat fortunatricem stellam cum altero luminari in ascendente. Contra uero multis ille malis undiq; uexabitur, in cuius natiuitate Solis hæc Lunæq; coniunctio oppositioue contigerit, noxia stella ex horoscopo minitante. siquidem fortunæ pars in ortu aut in occasu posita hostilibus maleficæ stellæ radijs quæ in primo ac potissimo cœli loco principatum habet, infeliciter impugnatur.

PTOLEMAEVS XIX

V IS purgationis hebetatur, cum luna fuerit Ioui coniuncta.

PONTANVS

C orpora nostra Lunæ motum sequuntur, unde & dominari Lunam corporibus dicunt, idq; tum aliâs, tum maxime ægrotantibus nobis cernitur, quod physicorum nemo est qui neget. Etenim si corpora inferiora superiorum corporum motus sequuntur, cum sit Luna stellarũ ultima, terrisq; finitima, necesse ẽ ab eius progressionibus corpora nostra tũ uehemẽtius affici propter uicinitatem, tũ sæpius propter celeritatem. nam cum uelocissimo cursu diebus septem & uiginti cœlum omne circueat, interim à planetis quibus cum diuersis modis rationibusq; coniungitur, diuersas potestates mutuatur, mixturasq; multiplices suscipit, quas corporibus nostris refundit. Itaq;, ut inferius dicemus, cum incrementa nostri corporis ad Iouem referentur, ac uita ipsa nostra calido, humĩdoq; potissimum constet, cuius qualitatis Iupiter est dominus, quoties Luna Ioui copulatur, mirificum corpora ipsa nostra uigorem inde suscipiunt. Quæ ubi uegetiora facta sunt, uiresq; maiores sumpsere, uim pharmacorũ superant, & medicamẽta ipsa cõcoquũt. ex quo fit, ut ea noxios eijcire humores nequeãt. Hæc igitur ratio est, cur medici prouidere debeant atq; cauere, ne potionẽs ægrotis dentur, cum Luna Ioui coniungitur; ex qua coniunctione tantum corpori roboris adijcitur, ut uis potionis hebetata corpore fortiter reluctante succumbat. Quãtopere autem Lunæ cursus sit à medicis in curationibus obseruandus, docent tum septimi quiq; dies, tũ alia etiam multa, in primisq; quod misceri ægrotis potiones, cum Luna Soli cohæret, prohibitum est.

PTOLEMAEVS XX

M EMBRVM ferro ne percutito, cum Luna signum tenuerit, quod membro illi dominatur.

PONTANVS

C um duplex sit medicina, & altera potionibus curet, altera manu, unde & χειρουργία dicta est à Græcis, de utraq; Ptolemæus præcepta tradit. Cumq; uerbo superiore Lunæ cursum in purgãdis corporibus obseruandum præcepisset, cauendamq; Lunæ, ac Iouis coniunctionẽ dixisset, hoc ꝙ statim sequitur enuntiato docet, in feriẽdis uenis, tuberculisq; cædendis cauendum etiam esse, ne Luna id cœli signum per-

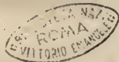
meet, cui membrum feriendum sit attributum. Etenim cũ Luna totum corpus humectet, id tamen membrũ humoribus affluentius implet, qđ, signo illi subiectum est, per quod tunc ipsa discurrit, ex cuius nimia humectatione magnum mẽbro nocumentum affertur, si ferro tunc ictum fuerit, ex quo non modo difficilis, uerum etiam periculosa curatio sequatur, siqdẽ ulcera, neruorum distentiones, aliáq; item mala consequi soleant, Atq; ut quod signum cui mẽbro præsit exponamus. Caput attributum est Arieti, collum ac ceruix Tauro, humeri & brachia Geminis, Cancro pectus, latera & stomachus Leoni, uenter Virgini, Libra uendicat sibi renes ac uertebras, Scorpius pudẽda, coxas Sagittarius, genua Capricornus, Aquarius crura, Piscibus cũ sit ultimũ cœli signum, pedes hoc est postrema corporis pars cessit in sortem. Est itaq; prudentis & cauti medici, Lunæ cursum optime tenere, ne forte aliquam corporis partem scalpello feriat, quo tempore præter cæteras humectatur à Luna. Periculosiora sunt etiam uulnera illata Luna peragrante signum, quod parti uulneratæ dominatur. difficilter enim, ac uix absq; magno membri eius sanantur incommodo.

PTOLEMAEVS XXI

CVM luna fuerit in Scorpio aut Piscibus, dominusq; ascendentis stellæ sub terrá positæ copulabitur, bonum est purgationibus uti. Si uero copulatur stellæ supra terram constitutæ, potionem qui sumpserit euomet.

PONTANVS

Rerũ cœli perítia, et eorũ quæ Luna in corporibus nostris agit cognitio ad medicos uel in primis pertinet, ut salutaris remedij mixtura cũ stellarũ signorũq; mixturis ac temperationibus cõueniat, cœlestisq; actio rerũ terrestriũ actionibus consentiat. In signifero tria signa humentia esse perhibentur, unde et humida triplicitas hoc est triangularitas à nostris dicitur, Cancer, Scorpius, Pisces. Cum itaq; similia similibus uires addát, contraria demant, humida signa uidentur plurimũ adiumenti purgãdo corpori conferre, ubi Luna corporũ ipsorũ domina ijs in signis collocabitur, ꝗ solertem medicũ, nisi maiora cogant pericula, expectare oportet, ut Lunæ signiq; auxilio addito, maiores uires educendis humoribus potio ipsa capiat. Quoniam autem medicus eò respectat, ut pestilentes sordes aluo subducantur, eligendum est tempus quo Luna ijs signis feratur, quæ tum humida sint, tum inferioribus nostri

corporis membris præsint, quales sunt Scorpius ac Pisces, ut non modo propter conuenientem signi qualitatem Luna magis ac magis sordes atq; aluum citet, sed quod citatum fuerit, ut ad loca inferiora præsidentis signi beneficio eiectet. Quod uero ad Cancrum attinet, licet Lunæ domus, licet humidum signum sit, citandis tamen deorsum humoribus non est aptus, siquidem ei præest corporis parti, quæ uomitum potius moueat. Quādo autē, ut dictum est, maxima est ascēdentis uis, inspicere medicū oportet, ut qua hora purgatio datur ægroto, ascendentis signi dominus si planetæ subterraneo aut aspectu aut coniūctione copulatus, quo duplicatis uiribus noxiæ sordes trudantur inferius. Nam si stella ascendentis domina coniungatur stellæ, quæ cœlo superiori feratur, excitata nausea mouebitur, stomachus. quē motū subsequēs uomitus purgationē ipsam impediat. Quādobrē nō modo potiones ipsæ temperandæ sunt, ut salutaris actio consequatur, sed cœli quoq; ac stellarum uires inspiciendæ, quando, ut in secundo uerbo dicitur, tales effectus, talesq; actiones aut passiones hic proueniūt quales cœlum stellæq; moliuntur.

PTOLEMAEVS XXII

VESTEM nec primum induas, nec incidas, ubi Luna fuerit in Leone collocata. Est autem peius, si eadem male affecta fuerit.

PONTANVS

Nec in cœlo quicquam est superuacuū, cum ex omni parte tantopere constet sibi, tantoq; feratur ordine, nec eorum quæ ad generationem interitumq; conueniunt, est aliquid quod causa careat sua. cum nec generatio, nec interitus fiat à casu. Sed cum sit aliud alio diuturnius, longiusq; perennet, diuturnitas autem constet è spatio quod medium inter principiū exitumq; interlabitur, quemadmodū nec generatio nec corruptio, sic nec medium illud erit absq; ratione. nam cuius & principij & finis causa existit, existet etiam & medij interfluentis. Constat autem fieri hæc à motu, motusq; principiū à cœlo esse, erit ergo et cœlestis motus diuturnitatis ac breuitatis causa. Ex quo factū est, ut obseruatione usuq; monstrante dixerint in cœlo, id est in regione signiferi, unde generandi & moriendi causæ præcipue, deducuntur, esse signa quædam fixa à stabilitate uidelicet eorum quæ ipsis aut ascēdentibus inchoarentur, aut à planetis significarentur ibidem collocatis. Omnium autem planetarū manifestissima in rebus mortalibus est Lu

næ Solisq; significatio ac potestas, et Sol quidem uitalis potentiæ fons, Luna naturalis esse perhibetur. Quod si est, ut quidem est, corporum dominatus ad Lunam maxime referendus uidetur, quæ cum, ut dictũ est, pro signi quod peragrat qualitate temperamentũ suscipiat, aliasq; atq; alias uires ac potestates adipiscatur, nimirum ea quæ in signis fixis collocata decreuerit, firmiora erunt. Res autem quæ corporis usus gratia fiunt, eiusmodi esse debent, ut corpori famulentur. Quod enim alterius gratia fit, imperfectius est eo ad cuius usum fit, quócirca cum præstantius sit, imperare debet. Igitur pallia, uestes, aliáq; indumenta, quæ uestiendi atq; ornandi corporis gratia fiunt, corpori ad cuius parantur usum, subiecta esse debent, uidendumq; ne aut cum incidũtur, aut consutis illis cum primum induimur Luna sit in signis stabilibus collocata, ac præsertim in Leone, quod signum cæteris fixis signis efficacius est, quando terris nostris q̃ cætera fixa magis imminet, easq; directioribus radijs ferit. Quod ubi contigerit, uestes ipsæ cũ diutius perennaturæ appareant, fit significatio, aut morbos aut alia mala, causam futuram, ne illis uti possimus, aut saltem ut sepositæ atq; in arca conseruatæ ad nullos corporis domini usus comparatæ sint, ac tanto magis, si ab infelicibus radijs Luna percutitur, ex qua percussione, seu ex alio Lunæ ipsius malo habitu obnũtientur atrocer, morbi, aut mala alia pro natura planetæ percucientis, ac pro loci signiq; & habitus ipsius malitia. Quócirca in faciendis uestimentis inspiciẽdum illud est, ut ea tanq̃ fluxa fragiliáq; ueterascant, corpus p̃maneat incolume, atq; ut ijs consumptis noui comparentur ornatus.

PTOLEMAEVS. XXIIII

LVNAE ad stellas figuratio, natum bene agilem facit, quæ si potentes fuerint, effectiuã, sin imbecillæ inertẽ ad agendũ cõmotionẽ indicãt.

PONTANVS

Quanta in corporibus nostris etiam in ijs quæ contingunt extrinsecus, Lunæ potestas sit, licet ex ijs quæ dicta sunt patere satis posset, tamen ut & in ijs quæ ad animum quoq; pertinerent, uis eius manifestior fieret, docet nos Ptolemæus, & secordiam, ingenijq; hebetudinem, et dexteritatem, agilitatemq; à Luna nobis tribui, pro aspectibus coniunctionibusq; planetarum. nam cum sit corporum domina, corpora ipsa nostra afficit, perinde ut ab alijs ipsa stellis afficitur quoti-

dianis discursibus, applicationibus, coniunctionibus, defluxionibusq́; proprias illarum qualitates uiresq́; pro signorum ac locorum natura sibi mutuata. Et quoniam satis etiam constat Solem generationis parentem esse, uitalemq́; ab eo spiritum, ueluti à fonte quodã fluere, iccirco in inspiciẽdis natiuitatibus luminaria ipsa in primis consyderanda sunt, cum alterum corporibus præsit, alterum uitali substantiæ, Videndumq́; quibus ipsa cœli partibus ferãtur, & qua etiam radiatione, et à stellis quibus, & à quo cœli loco aspiciantur, ut corporis ac spiritus nati qualitates mixturasq́; temperare possimus. Atq; ut de Luna loquamur, quemadmodum ipsa lumine proprio caret, accipitq́; à Sole ipso lumen, sic corpus cui Luna dominatur, uitalem à Sole spiritum haurit. Cumq́; Luna ipsa ut pote infima, cæterorumq́; planetarum radijs subiecta propter celeritatem suæ orbiculationis uarias ab illis qualitates temperationesq́; suscipiat, eius naturã affectionesq́; nati corpus secutum, ueluti materia quædã suscipiendis impressionibus apta refusas à Luna qualitates suscipit, proq́; illarũ susceptiõe afficitur à qua ẽt affectiõe et anima corpori iũcta mouetur secuta motiones cõcursatiõesq́; quæ in corde fiũt, atq; in diuersis cerebri locis. siqdẽ sentimus appetimusq́; prius q̃ aut itellegimus aut agimus. Atq; ut de singulis planetis singillatim aliqd naturæ cuiusq; propriũ tradamus, Saturnus dat cunctationẽ, grauitatem, patientiã, taciturnitatẽ, parsimoniã, cautelã. Iupiter benignitatẽ, modestiã, maturitatẽ, probitatẽ, rectitudinem. Mars uirilitatem, fiduciam, perfidiam, iracundiam, crudelitatẽ propter uitatem. Sol nobilitatem, elationem, religionem, superbiã. Venus splendorẽ, uenustatem, hilaritatem, simplicitatem, luxum. Mercurius astutiam, computationem, calliditatem, mobilitatem, concitationẽ, turbulentiam. Luna ipsa dat acumen, elegantias, nec non splendorem, gratiamq́; popularem. In cuius itaq; natiuitate Luna felici fuerit radiatione à Ioue conspecta, bonitatem, moderationem ac rectitudinem, quam à Iouis stella sibi mutuatur, nato refundet. quod eueniet propter sanguinis temperamentum. siquidem, ut dictum est, Iouis stella sanguini dominatur, sanguinis autem moderatio plurimum ad animi ipsius moderationem confert propter motus ipsius temperantiam. Eadem Luna, si Veneris radios in alicuius genitura amico è loco senserit, nimirum ad proprium splendorem multum de Veneris splendore, gratiaq́; adiunget. Contra si à Saturno respiciatur, diminuet de suo splendore proprijsq́; elegantijs, ac propter ariditatem, frigiditatemq́; ad parsimoniam declinabit. Etenim liberalitas est à calore, à quo & fiducia, at auaritia est à frigore, à quo & metus.

mutuabitur

mutuabitur tamen à Saturno grauitatem, tarditatem, patientiam propter frigus, siccitatemq́; frigida enim aridáq́;, qualis est terra, grauia sunt & firma atq; ad tolerandum magis apta. Adhæc cum motus sit caloris causa, quin etiam ubi uehementior est, cum ignem excitet, male aptus est ad calefaciendum Saturnus propter tarditatem. Si Lunam Mars de propitio aspexerit loco, ex hoc aspectu ad propriũ Lunæ splẽdorem, acumenq́; multum addetur. siquidem ignis penetrabilis & splendens est, quin etiam de Martis uirilitate sibi non nihil assumet, quod tribuat nato. Quod si à fauentibus Solis radijs in nati alicuius genitura Luna conspecta fuerit, addet ad splendorẽ suum, addet ad fauorẽ popularẽ, calefactáq́; de amico solis igne, nati animum, quando ignis sursum contendit, ad nobilitatem, ad magnitudinem, ad honores excitabit. Cum uero Mercurij radios amico excepit aspectu, ad proprium acumen adiunget callidita tem, mutuabiturq́; ab illo concitationem & turbulentiam. Nam cum sit Mercurius retorridæ ac penè exustæ naturæ, qualis est cholera, quæ ubi exusta est, in melancholiam declinat, procul dubio natus & cito mouebitur, & rixas turbasq́; excitabit. quod est feculentiæ melancholicæ. Has itaq; stellarum proprias impressiones, naturasq́; miscere oportet, ijsq́; Lunam ipsam temperare, pro stellarum ipsarum aspectu, potentia, aut debilitate. Si enim potentes fuerint, Lunam potenter afficient, sin imbecillæ, parum quid omnino ei conferent. Erunt autem potentes, si directæ, si in suis dignitatibus constitutæ fuerint, si in cardinibus aut in succedentibus inuenientur locis, si alicuius stellæ fixæ, quæ eiusdem naturæ sit, coniunctionem exceperint. Fit enim pro potentia imbecillitatéue, ut nunc commotiones illæ, & animi ad agendum impulsiones principio maiores uideantur, quàm re ipsa sint in exitu, nunc uero minores, utq́; natus ille sit concitatior celeriorq́;, hic tranquilior ac tardior, & alius quidem in ipsis actionibus obscurus & tacitus, alius apertus & loquax, alius cautus, simulatorq́;, alius temerarius. Has itaq; stellarũ qualitates, affectionesq́; corpora nostra referunt, à Luna dominatrice in genituris acceptas. Sed stellarum aspectus, qui plerunq; nocẽat, sunt aut ex oppositis cœli locis, aut ab intercapedine signorum trium, qui aspectus tum quadratus, tum quadrangulus dicitur, quod tria signa quater ducta duodecim Zodiaci signa compleant. Itaq; planeta in Ariete constitutus planetã in Libra positum opposito intuetur aspectu, quadrato autem eum qui perambulet uel Cancrum uel Capricornum. Qui uero felices dicantur aspectus sunt aut sextiles hexagoniq́; duorum signorũ internallo interiecto. siquidem duo signa sexies

multiplicata totum conficiunt Zodiacum, aut trigoni triangularesq; q sunt ab intercapedine quatuor signorũ, quatuor enim ter ducta duo decim constituunt. Stella igitur in Ariete collocata uidet sextili aspectu stellam in Aquario aut Geminis positam, trigono quæ sit in Leone aut Sagittario constituta. Nec tamen ignorare nos oportet triangularem aspectum quadranguli uim aliquando suscipere, propter signa quæ paucorum sunt temporum, contra quadrangulum aspectum æquari triangulo, quando sunt multorum temporum signa. Habenda itaq; cũ primis horum aspectuum, itemq; coniunctionum ratio, et à quo planeta ad quem planetam Luna ipsa deferatur, ut possimus de uitijs & uirtutibus hominum ueras sententias dicere, qualitates, affectiones, impressionesq; stellarum miscendo & temperando pro Lunæ ipsius in nati corpus refusione. Videnda sunt etiam cœli loca, signaq; consyderanda, in quibus stellæ ipsæ reperiuntur in themate geniture, id est in figura constitutioneq; natiuitatis. Adhæc diligentissime uidẽdum, sint ne regredientes an progredientes planetæ, ut paulo ante dictum est, in sua ne exaltatione, an in depressione, in finibus proprijs, an planetæ alterius positi, & cuius etiam planetæ, in domo propria an aliena, dominus etiam domus eius quomodo sit in figura constitutus, an propriã aspiciat domum. Hæc igitur aliaq; diligentissime sunt examinanda, ut (quod pictores faciunt in exprimendis lineamentis) possimus & nos in explicandis corporis nati qualitatibus tanquam adũbratis coloribus uti, planetarum qualitates miscendo, et Lunæ affectiones temperando, habita etiam signorum ac locorum ratione diligenti. Quod autem ad explicandam Ptolemæi sententiam attinet, Luna nati commotiones ad agendum pro stellarum aspectu configurationeq; indicat. quæ si uerbi gratia cum Ioue coniuncta fuerit, aut felici ab eo irradiatione illustrata, Iupiterq; ipse feliciter collocatus, ac bene affectus fuerit, nati actiones effectiuas significat, ut ad quod intendit natus ipse ex sententia consequatur, præsertim si ab alijs quoq; planetis præsidiũ afferetur. contra natus frustra agendo nitetur, inanesq; conatus eius erunt, si Iupiter imbecillus, maleq; affectus atq; infeliciter collocatus inuenietur. Qualitates autem actionum pro naturis stellarum ipsarum erunt, aliæ enim alias in animis natorum commotiones excitant. Quis autem dubitet inertem ignauumq; atq; inanem &, ut Græci dicunt, ἄπρακτον illum fore? in cuius natiuitate Luna sine aspectu configurationeq; ut destituta ac deserta &, ut ita dixerim, uidua per cœlum feretur.

PTOLEMAEVS XXIIII

DEFECTVS *luminarum in cardinibus genituræ, annuarum'ue conuersionum noxius est, accipiunt autem locum ab interuallo ascendentis ac loci defectus. Vt autem ab hora Solaris eclipsis annos, sic ab eclipsi Lunaris horis menses capis.*

PONTANVS

Si *Sol ac Luna spiritus & corporis imperium habent, necesse est nos ipsos qui è corpore spirituq; constamus, affici perinde ut Luminaria afficiuntur. Vnde quod ab Homero dicitur, ab ipso ēt Aristotele cōprobatur, tales nobis mentes inesse, quales singulis diebus Sol afferat planetarum princeps, ac moderator. Itaq; cum Sol Lunaq; patiuntur, et nos ipsos pati ac laborare necesse est. eorum uero manifestissimæ passiones sunt, quos nos defectus & item deliquia atq; obscurationes, Græci ἐκλείψεις uocitant. Nec uero sic aliquis accipiat, ut laborare ac pati eos in cœlo credamus, quod corruptibilium est corporum, cum ipsi perpetui sint, nullisq; incommodis obnoxij. Sed nos ita loquimur, ut passiones eas ad nos nostraq; potius referamus, ut cum dicimus Solem nubilum, aut Lunam rubicundam, quæ passiones sunt in aëre, indicantq; futuros uentos aut pluuias, quæ à stellis ipsis excitentur. Sol autem cum deficere eum dicimus, nihil ipse prorsus patitur. prohibentur tamen eius radij terras attingere obsistente Luna. At Luna fortasse patiatur, qn̄ corpus eius quod opacū est Solis radios terræ umbra impediēte nō accipit. Sed hæc siue passio, siue accidens, siue quo alio nomine dici oporteat, nullum Lunari corpori detrimentum, nullum incommodum affert, sed elementis atq; corporibus quæ ex illis composita sunt. Solis igitur Lunæq; defectus nunquam non malum aliquod portendunt, tum uero maxime nocent, cum in cardinibus fiunt. Ipsa uero mala ualidiora erunt, ubi eclipses longiores fuerint, atq; à nocentibus stellarum radijs Luminaria ipsa percussa. Erunt autem mala ipsa ex natura locorum in quibus defectus ipse contigerit à cuius initio statim ascendens capiendum est, ab eoq; ad alia figuræ loca progrediendum. Eclipsiū autem cardinalium perniciosior est ea quæ fit in angulo genituræ, quàm quæ in cardine reuolutionis, quippe quæ locat natiuitatis insedit, ut si quis arborem à radicibus succidat aut euellat. Cum itaq; continget defectus in signo quod*

ascendebat in alicuius genitura, portenditur nato illi malum in corpore, uitaliq; substantia, eritq; malum ipsum magis minus'ue perniciosum pro eclipsis qualitate, constitutioneq; eorum, qui domini ac significatores fuerint in figura. Cum primis autem uidendum quomodo se habeat ascendentis ipsius dominus. Si autem contigerit in angulo medij coeli iuxta figuram natiuitatis, obnunciantur damna non modo in uita, uerum etiam in magisterio nati, ac detrimentum dignitatis eius, portendunturq; mala quae à potentibus & magnis uiris inferantur. Vbi autem in signo illo eclipsis facta fuerit, quod in natiuitate imum id est cardinem subterraneum tenebat, damna patrimonij denunciantur, & rerum aliarum, quae à domo quarta significantur. & sic deinceps in alijs geniturae domibus. Quae ut acutius perspiciantur, repetendus est natalis coeli status, conferendusq; cum coeli statu qui erit eclipsis tempore. Inspiciendae fortunatrices stellae, num quo fauore loca illa tueantur, rursus an maleficae impugnent è potentibus ac minacibus locis. nati etiam annu consyderandi, uidendumq; cuius stellae imperio annus ille subijciatur, ne parte in aliqua iudicium titubet. Futuri uero mali decretum tempus hac ratione colligitur. Quoties Luna deficiat, necesse est Solē ei è regione obsistere, id est integro ab ea hemisperio remotum esse, quod coeli spatiū centum & octoginta partium est, quos gradus hodie dicimus, qui signa sex constituunt, quod quidem coeli dimidium est. Constituamus itaq; Arietem in ortu, Libram in occasu, Capricornum in medio, & in eo Lunam deficientem, ubi geniturae tempore angulus fuerat, obseruemusq; à defectus principio ad finem, horae quot interlabantur, eaeq; sint tres, tunc dicemus trium Lunarium mensium tempus omne periculosum et noxiū nato fore, longe tamen medium tempus periculosius, quod est mensis unius integri & alterius dimidiati, quando coeli spatium quod erat à gradu Lunae ad ascendentis gradum, est graduum octoginta, quae portio est totius hemisperij propè media. Sed ut malum ipsum fiat manifestius, uidendū est eo tempore quo nam aspectu benefici planetae locum aspiciant, et quae sit coeli totius constitutio. Si enim coelum male se habuerit, grauius malum erit, contra minus, si beneficae stellae praesidium accesserit. Sin Sol eodem in loco defecerit, erit post annum et mēses sex grauius malū pro natalis anguli qualitate. quod quidē perniciosius erit si in ipso angulari gradu defectus fit. Sin pluribus ab eo gradibus aberit, mali uis aut euanescet penitus, aut quicquid erit, periculum magis quàm damnum, & metus potius quàm discrimen erit. Singulae autem horae Lunaris eclipsis singu

los menses

los menses indicant, quo tempore Luna cursum suum conficit, Solaris uero eclipsis horæ annos, quo spatio Sol cursum suum peragit. Sed nec prætereūdæ sunt horarum fractiones et quæ minuta dicuntur, ut dierum quoq; certus colligi numerus possit. Quod autem Ptolemæus dixit, accipiunt, non accipis, indicio nobis est, omnes quidem astrologos idem hoc & ante ipsum & eius etiam tempore de horis sensisse, ac tum Aegyptios quàm etiam Persas.

PTOLEMAEVS XXV

DOMINATORIS progressionem cum in medio cœli positus est per sphæræ ascensiones, cum uero in ascendente constitutus est, per climatis ascensiones facito.

PONTANVS

Quia de temporibus colligendis, computandoq; illorum numero mentionem fecit, statim subiungit docens in percensendis temporibus, nunc sphæræ ascensiones, nunc climatis ubi constituti fuerimus, attendendas esse. Cum enim singuli gradus singulos annos denuntiare dicantur, hoc sic accipiendum est, ut gradus alibi plus temporis ascendēdo occupent, alibi minus, idemq; in descendendo. Nam cum Leo antequā totus ascendat, horas duas & tertiam horæ partem occupet, Aquarius uero horam unam & horæ alterius partes octo, ut in partes duodecim horā distribuamus, efficiatur uti Leonis gradus Aquarij gradibus maiores sint. quócirca æquandi uidentur ad pares ascendendi portiones, atq; ad eos æquatos anni referendi, quando singuli Aquarij gradus singulos annos non implent, Leonis uero unusquisq; gradus anno id plus occupet quod supra duas æquas horas totus Leo occupat in ascensu, tertiam illā horæ partem æquis sibi portionibus assumēs, facta æquali in triginta gradus distributione. Sed iam ad rem ipsam ueniamus. In genituris inspiciendis, ut possimus decretum à planeta tempus pronuntiare, primum uidere oportet in qua cœli parte planeta ipse constitutus sit, qui si medium cœli tenuerit, iuxta sphæræ ascensiones tempora metiemur, sin in oriente positus fuerit, iuxta climatis ascēsiones tempora supputabimus. Quid autem sequendū sit, si inter duo hæc loca constituatur, hic quidem Ptolemæus non aperuit, sed id intellegendum reliquisse uidetur, quod ipse aliàs docuerat, hoc est ut utræq; ascensiones capiantur, simulq; misceantur inuicem temperādo. qua de re in tertio apotelesmatum libro à Ptolemæo multa traduntur præcepta, & nos aliàs longius atq; expressius differemus. Præ-

cipit igitur ut significatoris id est dominantis in figura stellæ progressionem, quam hodie & sanè inepte directionem uocant, hac ratione faciamus, Græci dicunt περίπατον, nos & inambulationem et permeationem & progressionem & peragrationem & profectionē recte dicimus, quæ uox tempus id est & annos & menses & dies significat, quibus ad locum illum quem quærimus cui planeta minabatur decurso spatio interiecto progressio peruenerit. ueluti cum Mars ex primo Capricorni gradu Arietis gradus quadrangulariter ferit, sumpto graduum interuallo, gradibusq; ipsis coæquatis, quærimus post quot annos mensesq; malum illud portenditur, quod tum quidem portenditur, cum ad gradum illum id est ad annum à gradu significatum progressio ipsa peruenerit.

PTOLEMAEVS XXVI

LATET planè res, cum stella eam significans aut sub terra aut in loco alieno Soli coniungitur, contra patet, cum è depressione in altitudinem tollitur, proprioq; in loco collocatur.

PONTANVS

Solem si lucis fontem esse constat, omnis ab eo claritas erit. Si tenebræ de lucis amotione fiunt, erit Solis absentia tenebrarum atq; obscuritatis causa. occulta autem omnia obscura sunt, manifesta uero clara, et hæc quidem ob præsentem lucem, illa ob lucis amotionem. Solis igitur præsentia claritatis, absentia obscuritatis prima causa est. Adhæc si uoluntatem sensus excitant, à qua ipsi ad agendum impellimur, ipsi autem sensus corporei sunt, cum inferiora hæc corpora cœlestium corporum agitationes sequantur, necesse est uti actiones ipsæ hominum à cœlo ipso mouendi principium habeant. Docuit autem diuturna sapientissimorum hominum obseruatio, cui planetæ, cui etiam cœli loco, quod in duodecim loca domosq; distribuerunt, quam rem actionemq; attribuamus, siue laude, siue uituperatione digna sit. In quo quidem secuti sunt tum corporeorum humorum qualitates, uires, naturas, effectus, tum locorum cœli ipsius, motusq; cœlestes, à quorum quidem humorum commotionibus, ubi moderatæ ipsæ fuerint, & actiones moderatæ proficiscentur, ubi uero modo mensuraq; caruerint, immodicæ atq; inordinatæ erunt. Ex quo efficitur, ut actiones hominum aut moderatæ sint aut immoderatæ. nam aut medium retinebunt, aut in alterum extremum propendent, pro modo naturaq; com-

motionum. Eædem autem actiones siue turpes, ut furta, adulteria, siue honestæ, ut dicta, factaq; commendatione digna, aut manifestæ et claræ sunt, aut occultæ, obscuræq;. quod euenit è Solis collocatione in cœlo ipso agendi tempore, atq; è coniunctione et statu planetæ, qui actionis est reiq; significator. Verbi gratia, Nauauit egregiam quis operá aduersus hostem, quo tempore Mars Soli coniunctus erat, aut sub terra in hemisperio inferiori, aut in loco improprio et alieno, ubi Mars eius actionis significator nullam prærogatiuam, nullum ius habebat, puta in signo non suo, in finibus alienis, locoq; depresso, erit facinus id obscurum, et fama id est hominum celebritate carebit. quo tempore siquis paricidium fecerit, latebit atq; ignorabitur, quod lucis author sub terra absit, significatrixq; facinoris stella Solis radijs uicta oppressaq; ita delitescat, ut nec loci, nec signi, nec finium authoritate ullā efferre illud in lucem possit. Etenim candentissima lux minimum lumen hebetat, quod dies ipse declarat. siquidem stellæ diurno tempore Solaris lucis maiestate occuluntur, & accensus cereus si meridianis Solis radijs admoueatur, nullum lumen emittit. Ex hac igitur Ptolemæi sententia argumentari licet, hominum actiones facinoraq; manifesta aut occulta futura pro collocatione Solis stellæq; significatricis, tempore perpetrati facinoris. Erunt enim clara et nota si planeta significator fuerit à Solis radijs remotus, liberq; uagabitur, eoq; notiora, si in cardinibus hemisperij superioris, si in sua domo aut in altitudine inueniatur. contra obscura atq; ignota, si stella significatrix radijs Solis occulatur in hemisperio inferiori, atq; eo magis si in signo alieno, et ubi moeret atq; deijcitur. Sed hæc ita temperanda sunt, ut res ipsa planè latere dicatur, ubi omnia quæ dicta sunt simul conuenerint, sin non omnia, magis minusue manifesta futura res est, perinde ut plura pauciorave conuenerint. Fieri enim potest, ut stella sit Soli coniuncta in loco alieno atq; in depressione sua, tamen in medio cœli cardine, contra ut in imo coniungatur, in exaltatione tamen sua, atq; in finibus suis. Græci quam nunc exaltationem dicimus, ὕψωμα uocant. eadem à nostris altitudo & sublevatio dici solet, & quæ à nobis depressio ab illis ταπείνωμα dicitur, quæ & humilitas et deiectio uocatur, à quibusdam etiam casus. Exaltatur autem Saturnus in Libra, deprimitur in Ariete. tollitur Iupiter in Cancro, deijcitur in Capricorno. subleuatur Mars in Capricorno, cadit in Cãcro. Sol in Ariete, Venus in Piscibus. Mercurius ĩ Virgine. Luna ĩ Tauro cũ maiestate residẽt, at in signis quæ sunt his cõtraria, oppressi iacent. Quanq̃ autẽ Ptolemæus de re negotioq; hic loqtur, utrũq; enim sonat πρᾶγμα, sunt tñ qui

dicāt, siqs ob patratū scelus irā magistratus fugiēs delitescat qua hora stella scelus significans soli ut prædicitur coniuncta est, fore ut is aut pereat in latebris, aut saltem grauissima patiatur.

PTOLEMAEVS XXVII

VENUS nato uoluptatem affert in membro, cui signum in quo ipsa est, dominatur. Idem & in cæteris stellis.

PONTANVS

Cum triplex sit animæ nostræ uis, una ad Martem, ut dictum est, potissimum refertur. nam cum ira è sanguinis accensione conatetur, ob quā commotionem rubrabilis succensa efferuescat, iure uis hæc Marti tribuitur, qui huic humori dominatur, unde rixarum ac bellorū Deus ab antiquis dictus est. Altera cuius proprium est oblectari & suauia quærere, Veneri ab antiqs attributa est. quod eius stellæ propriū sit, in ijs quæ animalia dicuntur, uoluptatem infundere, atq; ingenerare. Etenim quæcunq; sensibus utuntur, ea necesse est oblectatione afficiātur, sequanturq; læta ac iucunda, quandoquidem hæc naturaliter appetuntur. Si enim physicis credimus, quæ sensibus prædita sunt, oīa et lætantur et dolent, lætantur iucundis, dolent tristibus, atq; ad ea quæ uoluptatis speciem præ se ferunt, ab appetitu mouentur, cuius quidē cupiditas dux est. neq; enim sine cupiditate quicquam appetitur. Iucūdorum autem licet non sit una species, omne tamen iucundum oblectat, contra quod est triste, dolore afficit, & illud quidem ut bonum & appetitur & cupitur & delectat, hoc ut malum & angit & turbat & cauetur. atq; ut ad illud naturali instinctu ferimur, sic mala fugimus, & pro uirili declinamus. Si igitur ita se res habet, sicq; à natura comparatum est, ut omne quod sentit appetat, quodq; appetit cupiat, cupianturq; iucunda, læta, & commoda, iure huic animæ parti quæ concupiscibilis dicitur, Venus præposita est, cum ex ea appetitione & cupiditate titillationes illæ in animalibus creantur ad uoluptatem, cuius Venus conciliatrix esse dicitur, ideoq; à Lucretio hominum diuumq; uoluptas dicta est. Aptissime igitur ut Marti uis animæ irascibilis, sic Veneri concupiscibilis attribuitur, cū eius stellæ propriū sit iucundi cupiditatem in animalibus excitare. De tertia uero post dicemus. Nec uero eorum omnium quæ planetæ in nobis agunt, ubiq; sua ratio reddi potest. quæ ne in herbarū quidē actionibus sem-

per redditur. qua in re satis est dicere, quod ea uis à natura insit, quodq; effectus ipse sic esse demonstret. Venus igitur ab insita ui propriaq; authoritate uoluptates excitat, id quod etiã uulgus non ambigit. Vnde & odoratus & iecur & caro Veneri attribuuntur, ac præsidere illis dicitur. Volunt autem ex iecinore appetitionum & cupidinum fontem emanare, ex quo fit, ut iure id Veneri membrũ attribuatur. & in carne quidem, quod in ea tactus collocatus est, titillationes positæ sunt. Odoratus uero quantum conferat ad delectationem, quæ humanæ naturæ præcipua quædam conseruatrix & custos est, illud docet, quod à dolore & putore hominis natura, medicorũ sententia, sic offendatur, ut ab ijs prosterni & conficí eam putent. Cũ aũt duodecim cœli signa alia alijs corporis membris præsint, plurimũ ipsa ad animæ cõcupiscentiã conferunt. quin immo uoluptas ac iucundi studiũ pro natura signi in quo genituræ tempore fertur, à Venere suscitatur. quæ causa est, cur alij alias ad uoluptates studiaq; propẽsiores sint, quam quidem ad rem perscrutandam, terminorum quoq;, quos ueteres Latini fines, Græci ὅρι uocant, qualitates attendendæ sunt, uidendumq; qui sint ipsorum terminorum domini, & quomodo in genitura collocati, quos etiam aspectus ac temperamenta habeant. Sed nec facies, id est signorum decani, quas decurias appellare Latino uerbo placet, negligendi sunt. qua in re imitandi potissimum sunt medici, qui non solum qualitates morbi, naturamq; humoris qui morbum excitauit, inspiciunt, sed ægroti quoq; ætatem & anni tempestates & regionem & uictum, quo dum sanus esset utebatur, & quas etiã artes sit secutus, aliaq; huiusmodi diligentissime cõsyderãt. Nihil enim aut in medicina aut in astrologia artificiosius quàm miscere ac temperare. siquidem medicis inuenta morbi natura, mathematicis cœli stellarumq; locis compertis, tunc magna opus est arte, qua illi ea temperent, quibus pernicioso humore depulso sanitatem concilient, hi quæ ad indicandas corporis atq; animæ nati qualitates, moresq; cõueniunt in genitura. In quo uis oĩs medici quidẽ ad sanitatẽ restituendã, astrologi ad futura prædicenda uersatur. Quocirca cum appetibilẽ animæ uim Venus moueat, cõmotionesq; eas ipsa moderetur, iure uoluptates ac iucũdi studiũ à Venere in genitura exigũtur, pro signi natura, figuræq; cõstitutione. Verbi gratia, Nascẽte aliquo Venus ascẽdit in Ariete cõstituta, q̃a capiti Aries dominatur, uoluptates potissimũ excitabit ab oculis, cuius sensus obiecta cũ sint colores, nati eius oblectamenta erũt ex ornatibus, picturis, atq; mũditijs. Quod si Venus in suis posita finibus erit, natus ille ex picturis lasci

uis et floridis atq; ex gēmis uestibusq; elegātioribus uoluptatē capiet. Delectabitur itē unguentis, odoribus, sertis, & suauibus sonis, alijsq; quæ nares auresq; demulceāt, et comæ studiosus erit. Sin i Tauro collocabitur, natus q Venerē sic collocatā habuerit, amabit cantus et carmina poetica, delectabitur fabellis & cantilenis, capietq; uoluptatem ex gustu propter Taurū qui collū in homine possidet. eadē Venus libidinis appetitum magis prouocat in Libra residens, quod id signum in corpore nostro renes, uertebras & pectinē habeat. Sed aliorū planetarum boni mali'ue aspectus multum in utranq; partem conferūt & ad demendū de libidinis appetitu, uoluptatumq; aliarū, & ad illum augendum incendendumq;. Atq; hæc quidē ratio in reliquis signis sequenda est. In quibus indicandis ne fallamur, summo studio uidendū est quis planetarū animæ qualitatibus magis imperet, et qua sit Veneri planetisq; alijs familiaritate coniunctus. quibus cognitis animæ nati qualitates tanquam lineamenta quædam adumbrari poterunt. Quoniam autem non sola Venus, sed cæteri omnes planetæ, pro natura signi quo feruntur, uires suas exercent, icirco Ptolemæus subiecit idem in cæteris stellis, hoc est erraticis sentiendū. siquidē signi naturam non solum in ijs quæ sunt corporis, sed quæ animæ quoq; sunt, sequuntur. Quas ad res conijciendas cœli etiam situs & natalis constitutionis series cōsyderanda ē. In primis autē intellegere oportet qd quisq; planeta in quoq; signo, et i qbus etiam cœli locis significet. Locū aūt Veneris iure Ptolemæus inspiciendū uel i primis monet, q appetibilē animæ uim prima omniū Venus moueat, p quā amamus, odimus, appetimus, abhorremus, lætamur, dolemus. Ne autem i aliquo falleremur, imo ut oīs nati qualitas manifesta fieret, signū ēt in quo unusqsq; planeta genituræ tēpore iuenitur, diligēter cōsyderādū subiunxit. q præceptū nō modo ad uoluptates, uerū ad oēs animæ qualitates inqrendas referendū est. Quas ad res si erraticarū oīum locus inspiciēdus ē, uidētur Martis, Mercurijq; loca præcipue cōsyderāda, qui quam uel artem uel disciplinā uel facultatem natus secuturus sit, decernere dicuntur.

PTOLEMAEVS XXVIII

CVM præstare non poteris, ut duabus Lunam stellis coniungas, id præsta, ut stellæ fixæ eam coniungas illarum mixturam habenti.

PONTANVS

In rebus inchoandis, principijsq; auspicandis cum primis inspiciēdum

uidetur ascendens, ipsiusq; ascẽdentis dominus, & item domus ea cui agẽda res attribuitur, ac dominus domus eius. Etenim si dominus ascẽdentis & signi in quo negotiũ suscipiendum collocatur, bene se habuerint, exitus rei eius bonus atq; ex suscipientis sententia portenditur. Quoniã autem præceptum hoc ad electiones potissimũ pertinet, meminisse debemus sententiæ illius, qua monemur, electiones tunc utiles esse, cum tempus fuerit à genitura accommodatum. Quocirca natalis cœli constitutio in ijs suscipiendis ante omnia consyderanda est, ad eamq; electio referenda. Nã & agricolæ in semente facienda naturã soli primum inspiciunt, qua inspecta & genus seminis solo aptũ diligunt, & tempus sationi idoneũ capiunt. Cum igitur Lunæ potestas ac uis tanta sit, monet in suscipiẽdis negotijs felicẽ eius configurationem obseruandã, cum domino tum ascendentis, tũ signi, cui peragenda res attribuitur. Quod autem de domino ascendentis dicimus, et de domino medij cœli, deq; aliorũ cardinũ dominis dicimus, pro natura electiõis. Quod ubi præstari non poterit, ut utriq; domino Luna iungatur, tunc ex ijs quæ fixæ dicuntur, stella perquirenda est, quæ naturæ amborũ sit particeps, ex cuius coniunctione, atq; ob susceptas à fixa qualitates illis familiaris efficiatur. Verbi gratia, si cũ dominus ascẽdẽtis sit Iupiter, septimæ uero Mercurius, nec Lunã potes in opportuna utriusq; configuratione collocare, fixã inquiras stellam Iouis & Mercurij participẽ, cum qua Lunã amice cõstituas. Idẽ seruabis si dominus medij cœli Saturnus, duodecimæ uero domus Iupiter dominus fuerit, et sic deinceps pro rei qualitate ac natura. Quod medici quoq; seruãt, q̃ i miscẽdis potionibus si quo uel succo uel radice aut semine carẽt, p simili aliquo utuntur, q uires easdẽ habeat. Etenim Luna stellæ fixæ radijs feliciter illustrata si nõ per aspectũ aut coniunctionẽ, per similes tñ naturas planetis illis familiaris amicaq; effecta eorũ significationes adiuuabit, et quædã tanq̃ mediatrix, ut sic loquar, eosdẽ simul cõponet, qbus cõpositis et in hãc familiaritatẽ adductis de felici euentu optime promittendũ erit. Similia enim similibus cõferũt. Hoc ẽt ciuilibus in negotijs atq; causis obseruare ciues solent, q dũ ad prætorẽ aut regẽ habere aditũ ipsi nequeunt, aliquẽ notũ atq; amicũ adeunt, cuius opera se insinuẽt, negotiáq; cõmendẽt. Ex hoc Ptolemæi præcepto facile iudicari potest quàm solerter in rebus omnibus Lunæ cursus obseruãdus sit. Quocirca in natiuitatibus quoq; animaduertendum diligenter censeo an Luna cui planetæ per radios cõiuncta nõ est, sit fortasse p stellã fixã ac ratione coniũcta? Neq; enim contẽnẽda est coniunctio hæc, quæ similibus ẽ qualitatibus potestatibusq; exi-

sit. quod enim possunt fines propter naturas dominorum, & stellae fixae poterunt propter similitudinem naturarum.

PTOLEMAEVS XXIX

STELLAE *fixae irrationabiles atq; admirabiles felicitates afferunt, quas tamen plerunq; calamitatibus insigniunt, nisi & planetae ad felicitatem conueniant.*

PONTANVS

M*aiores nostri cum res coeli non satis compertas haberent, ignes illos aetherios tum stellas quod stare illas putarent, tum sydera a sidendo uocauere, ut Martiano placere uideo. post uero cum coelestium motuũ cognitio quae Astronomia dicitur, in lucem uenisset, septem has inferiores ab errore, hoc est peregrinatione, motusq; diuersitate erraticas, caeteras uero q earũ motus post centũ annos uix cerneretur, quod humanae uitae spatium longissimum uidetur, fixas cognominarunt. q̃q̃ nulla coeli pars est praeter polos quae firmamento a posterioribus dicta sunt, quae non continue moueatur. Erraticarum autem stellarum, quos πλανήτας Graeci dixere, potestates naturaeq; facilius comprehẽsae sunt propter propinquitatem, motusq; celeritatem, nam & cursus earum et tempora quibus illos peragunt, et quid in coniunctionibus, quid item in aspectibus, & in singulis tum signis, tum locis annuntient, humana solertia pedetentim assecuta est. At ex infinito illo fixarum numero paucae admodum notae sunt, quas tamen nec frustra moueri, nec in cassum munera sua obire credendũ est. Diuturna itaq; obseruatio docuit, stellas quasdam maximas afferre felicitates solere, quoties nascente aliquo, in orientis aut mediũ coeli cardine aut cũ ipsa parte fortunae aut cum Sole Lunaq; partiliter reperirentur. Sed quis lucidae stellae permultae sint, & in uarijs signis, diuersisq; coeli locis positae, quae tamen regiae atq; augustae dicuntur, & perpaucae sunt, & in quatuor tantum signis collocatae, hoc est Tauro, Leone, & in ijs oppositis signis Scorpio, & Aquario. Quae in primis quos dixi geniturae cardinibus partiliter inuentae maximas facultates decernunt, q̃ natũ ita extollunt, ut & legionibus praeficiant, & moderandis populis principẽ ac regẽ statuant, licet ipse sit obscuris parentibus atq; humili loco natus. Hoc igitur illud est quod ait Ptolemaeus irrationabiles et admirabiles. nã q filius magni ducis in re militari a patre institutus, ac primo sub illius auspicijs, deinde suis exercitũ ducat, atq; ut regis filius a patre institutus in regno paterno succedat, nec mi-*

rũ uidetur, nec absq; ratiõe, quod Græce uerbũ ἄλογον significat. quã=
do institutio disciplinaq́; & ciuiles item leges in hominibus atque ho=
minum rebus tantopere ualent. At repentinum, id est sine ratione et
admirabile uisum est, Nicolaum Picininum lanij filiũ, Mutium Sfor
tiam agricolæ etiam ignobilis eò magnitudinis peruenisse. Sed cum
repentina & quæ sine ratione sunt, parum sint diuturna (uidentur
enim quodammodo uiolenta) iccirco insigni aliqua calamitate confici
consueuere. Græci quidam textus habent, Saturni calamitates, quod
Ptolemæi uerbis additum iudicamus, cum etiam Martis calamitati-
bus multos quibus stellæ fixæ ingentia bona contulerãt, perijsse scia=
mus. Iidem textus non habent id quod de planetis dictum legitur,
hoc est, nisi planetæ ad felicitatem conuenerint. quod licet additum ui
deri possit, summa tamen cum ratione dictum est, ut eorum præsidio
fixæ stellæ muniantur. Maximum autem præsidium Iouis uidetur
propter naturæ temperantiam. Bona quæ à Planetis conferũtur, par
cius, pedetentimq́; & per labores arte, industriaq́; adhibita homines
assequi solent, contrà quæ à stellis fixis dantur. obijcì potius uiden-
tur, nullo quodammodo, aut perquam exiguo merito. quó circa ea ma=
gis repente obiecta, quàm ratione comparata uideri possunt. Sed cum
stellæ quas dixi tam sint remotæ, Luna uero finitima, ut' pote omnium
citima, quas ab eis qualitates accepit, terris refundens, illarum actio-
nibus plurimum cõfert, quæ partiliter cum illis inuenta in primo aut
medio cardine immensas facultates promittit, præsertim si lumine ple
na sit, quas mirum in modum Iupiter stabiliet, si salubribus Lunam
radijs illustrauerit. Constituamus itaq; nasci aliquẽ regia stella Tau
ri, horoscopum tenente, eius stellæ uis natum eum supra paternas fa-
cultates euehet, sed uis ea nec satis stabilis, nec admodum fidelis ui
detur, cum propter radiorum tam longinquam remotionem, tum qa
connexione ac uinculis caret. Quæ enim nullis uinculis connexa
sunt, facile soluuntur. Luna igitur ut corporum domina si radios eius
exceperit, & tanquam media in natum transtulerit præsertim in sua
altitudine atq; in primo cardine posita, mirum in modum et augebit,
et confirmabit bona ab regia stella promissa. Quod si Venus Tauri
domina de Piscibus in quibus exaltatur, & Lunam et domum suam
aspexerit, plurimum addet & ad felicitatem et ad perpetuitatẽ. de ei
ius quidem felicitatis magnitudine constantiaq́; nihil omnino ueren=
dum est, si Iupiter in Cancro ubi exaltatur, & in domo Lunæ con
stitutus ascendentem cũ regia stella Lunã intuebitur, præsertim si nec
Saturnus, nec Mars in hac constitutione infeliciter collocati fuerint.

Quo circa quæ bona planetæ largiuntur, stabiliora sunt; quoniam & propinquiores ipsi sunt, & se ipsos inuicem aspiciunt, simulq; congrediuntur, & mutuis præsidijs tuentur, ac uinculis prope quibusdam innectunt, atq; ultro citroq; dant, accipiuntq;, cum stellæ fixæ nec una inter se coniungantur, nec ad mutuos aspectus accedant. Itaq; tametsi ex altissimis cœli culminibus in elementa influunt, ipsarum tamen influxus inconstantior est, si nullis planetarum præsidijs munitus, nec tanquam medijs quibusdam nexibus uinctus fuerit. Quare fit, ut quod extimam & supremam sedem teneant, uires quidem potissimas & admirabiles pro loci maiestate habeant, quod uero tā sint remotæ, planetarum præsidijs quasi nexibus quibusdam indigeant, quibus deficientibus, tanq̄ præsidijs destitutæ quod largitæ sunt, parū tuētur. ex quo fit ut cōcessæ felicitatis finis calamitosus sit. Quod nec mirum uidebitur res humanas consyderanti, quæ ita natura comparatæ sunt, ut quanto maiores sunt, atq; altiore in loco positæ, tanto & difficilius custodiantur, & periculosius concidant. Quoniam autem stellæ fixæ & ad septentrionem et ad meridiē sparsim collocatæ sunt, probe inspiciendum est ne gradus nos fallat. Linea enim à primo Arietis gradu ad polos utrosq; deducta nobis qui in hoc climate habitamus pari modo non exoritur siquidem ubi pars septentrionalis sese extulerit, australis depressa iacebit. ex quo fit, ut Sole in primo Arietis gradu exoriente non exoriatur cum eo fixa in eadem linea ad austrū posita, sed aliquot post gradibus. contra ad septentriones posita, citius exorta Solem antecedat, ut nec cum Sole simul orian tur, nec occidant. In omni autem sermone qui de stellis fixis habetur, ante omnia uidendum est, beneficarum'ne, an maleficarum stellarum qualitates naturasq; sortitæ sint, ut certius de illis ferri iudicium possit. Atq; hæc quæ de stellis fixis à nobis dicta sunt, sic intelligi uolumus, ut existimemus potius eas ob insitam quandam uim efficaciamq; talia efficere atq; præstare, quemadmodum de magnete ferrum ad se rapiente, deq; quarundam herbarum admirandis uiribus dicitur, atq; eo magis, quod illæ nihil elementare habent nihil caducum. Earū cū aliæ qdē beneficis, aliæ maleficis planetis similes uires nactæ sint, quin etiā sint non nullæ quæ nec maleficis nec beneficis simile aliquid habeāt, sed planetis illis similiores sint, q̄ communem quandam naturam sequuntur, non omnibus eodem modo fidendum uidetur. nā quæ Martiæ Saturninæq; qualitatis esse perhibentur, eas parum fideles fore par est. Quod enim conferunt, propter insitam malitiam parū tuentur. sed nec illis omnino fidendū uidetur, quæ benefici simul, male

ficiq; planetæ uires tenẽ è repugnantibus qualitatibus compositas habet. De ipsarũ uero stellarũ fixarũ naturis qualitatibusq; hæc à maioribus tradita inuenimus. Stellæ quæ in Arietis capite collocatæ sunt, Martis ac Saturni qualitatibus similes qualitates habent. quæ in ore, Mercurium imitantur, quadam etiam ex parte Saturnum. quæ in posteriore Arietis pede collocantur, Martis, quæ ad caudam, Veneris qualitatem sequuntur. Taurus ab antiquis sic in cœlo formatus est, ut pars eius posterior tanquam à reliquo corpore abscisa latere dicatur. Stellæ igitur quæ ad Tauri abscisionem positæ sunt, Veneriæ temperationis esse dicuntur, quamuis Sartuninum etiam quiddã unà mixtum habeant. Stellæ autem illæ quæ à Babylonijs dicuntur atorage, Græce πλειάδες, Latine uergiliæ, quod extremo uere, cum æstas incipit, oriantur, Lunæ ac Iouis naturas imitantur. has stellas qui hora geniture cum Luna horoscopantes habuerit, magnus & clarus erit. quas si Iupiter feliciter irradiauerit, exercitum ducet, ac terra mariq; multa geret, demum offenso principe mala morte peribit. Licet autem, ut dictum est, Iouiæ naturæ sint, tamen qui eas ortus sui tempore in occiduo cardine habuerit, à maleficis stellis percussas, naufragus morietur. Quodsi beneficæ etiam stellæ illas feliciter intuebuntur, nihilominus repentina illi mors ex nimio coitu, aut inter uina epulasq; portenditur. Quin etiam siquis Lunam in pliadibus lumine uacuam nascens habuerit, à Marte aut Saturno hostiliter percussam, oculis capietur. quæ hoc in loco ideo attigimus, ut iuxta Ptolemæi sententiam reipsa intellegatur, finem plerunq; calamitosum ab stellis fixis inferri. Ex hyadibus quas Latini ueteres suculas dixerunt, ut alij uolũt in ore, alij in fronte, alij in Tauri capite constitutis, una illa fulgens ac rutila, quæ Græce λαμπαδίας, Chaldaice aldebaran dicitur, Martiam efficaciã habet, reliquæ Saturninam, quamuis etiam aliquantulum Mercurij habeant. Quæ in summis cornibus positæ sunt, solius Martis naturam sequuntur. Stellæ quæ ad pedes Geminorum constitutæ sunt, similes Mercurio uires habent, quadam etiã ex parte Venerem imitantur, limpidæ stellæ quæ in femoribus collocantur, Saturno similes sunt. Ex ijs quæ in capite anteriori splendescunt, altera quam Caldæi uocant anhelar, Græce ἀπόλλωνος ἄστρον dicitur, ea Mercurio similis est, altera quæ in capite posteriori fulget, Marti, à Græcis ἡρακλέους ἄστρον stella cognominatur, à Chaldæis dicitur abrachaleus. Stellæ quæ ad Cancri pedes sitæ sunt, easdem quas stella Mercurij uires habent, Martis quoque naturam quadam ex parte sequuntur. Quæ sunt ad chelas, uocanturq; à

Chaldæis aZubene, Saturni ac Mercurij qualitates retinent. Nebula quæ est in eius pectore, quod præsepe complures è nostris uocant, Caldaice est meelleph, Græce νεφελοειδὴς συστροφὴ, Martis, Lunæq; uires habet. Stellæ autem qui asini uocantur, ad ipsum præsepe consti-tuti Marti ac Soli similes esse perhibentur. Duæ stellæ quæ ad caput Leonis describuntur, Saturno similes sunt, aliquantulum etiam Martis habent. Tres illæ quæ Leonis collũ constituunt, Saturno et similes sunt. quadã etiam ex parte Mercurio, Lucida quæ est ad cor Leonis, uocaturq; à nostris regia, βασιλίσκος à Græcis, Marti ac Ioui similis est. Hanc stellam qui hora genituræ cum Luna crescente habuerit ĩ horoscopo, aut in ipso cœli medio, ad magnas facultates magnáq; ĩperia promouebitur, neq; enim temere regia uocata est. quoties tamen Mars aut Saturnus ad eam peruenerit, rixas contentiones, et grauia illi bella concitabit. Lucidæ stellæ quæ ad lumbum caudamq; Leonis formantur, Saturno Veneriq;, quæ in femoribus item Saturno similes sunt. quadam etiam ex parte Mercurio. Virginis signum alatum in cœlo formatum est, ad cuius caput, atq; ad apicem australis alæ, stellæ constitutæ Mercurij naturam referunt, habent etiam Martis aliquantulum. Reliquæ stellæ eiusdem alæ, quæ quidem lucidæ sunt, similiter quæ ad pudenda figurantur, Mercurij, & quadam è parte Veneris naturam sequuntur. Stella lucida quæ est ad alam septentrionalem, qui uindemitor dicitur à nostris, à Græcis προτρυγητὴρ, à Caldæis almucedie alaraph, Saturni Mercurijq; qualitates habet. Quæ autem uocatur à nostris spica, à Græcis στάχυς, Caldaice est alZimon alaZel, Veneris qualitatem retinet, habet etiam Martis aliquantulum. Quæ est ad summos Virginis pedes, quæq; dicuntur in ipsa ueste constitutæ, Mercurio & quadã è parte Marti similes esse perhibentur. Veteres Scorpium ita in cœlo effigiauere, ut duo illũ cœli signa occupare uellent. & priorem quidem eius partem, quæ à nostris Libra dicitur, χήλαι Græci uocauere. Stellæ igitur quæ sunt ad summas chelas, quæ cornua dicuntur à nonnullis Latinorum, Ioviæ, Mercurialisq; qualitatis sunt. quæ ad medias chelas Saturninæ. quadam etiam parte Martiæ. Hæc de Libræ stellis. Lucidæ stellæ quæ in Scorpij fronte perlucent, Martias uires habent, Saturni etiam aliquantulum. È tribus stellis in Scorpij dorso distinctis media illa rutila quæ lucidior est, Martia est, aliquantulum etiam Iouia. ea Græce dicitur ἀντάρης à recentioribus Latinis cor Scorpij. Quæ in caudæ internodijs sitæ sunt, Saturninæ, quadamq; ex parte Mercuriales sunt. quæ in aculeo, Mercuriales, Martiæq;. Quæ

sequitur

sequitur nebulosa caterua Martis Lunæq; naturam sequitur. has stellas in nebula hac cōstitutas Caldæi uocāt alacha, Græci νεφελοειδῆ συστροφὴν, id est nebulosum globum. Stellæ Sagittarij quæ sunt ad sagittæ cuspidē positæ Martiam Lunaremq; efficaciam habent. quæ sunt in arcu ad capulum, hoc est ubi manus arcū capit, Iouias, Martiasq; uires habent. Globus stellarum quæ in eius sunt corpore, Solis ac Martis naturam imitatur. quæ sunt in commissura atq; in dorso, Marti similes sunt, quadamq; è parte Mercurio. quæ in pedibus Ioui, Saturnoq;. Stellæ ad caudam positæ in figuram quadranguli, Veneris naturam sequuntur, habent et Saturninum quiddam. Stellæ in Capricorni cornibus positæ Venerem imitantur, licet Martis nō nihil habeant. quæ in ore collocantur Saturno similes sunt, quadamq; ex parte Veneri. quæ sunt in pedibus atq; in uentre, Martem, Mercuriumq; imitantur. quæ ad caudam, Iouem atq; Saturnum, Stellæ ad Aquarij humeros positæ, quæq; sunt in eius sinistra, atq; in ueste, Mercurio, Saturnoq; similia faciunt. quæ in femoribus, magis Mercurio, minus Saturno similes sunt. quæ ad effusionem aquæ, Saturni naturam sequuntur, non nihil etiam Iouis habent. Pisces cum Gemini sint & alter quidem νότιος, id est australis, alter uero βόρειος, id est septentrionalis, stellæ quæ sunt ad Piscis australis caput, eadem quæ Mercurius efficiunt, Saturni quoq; aliquantulū habent. Quæ in dorso, eadem quæ Iupiter & Mercurius agunt. Quoniam autem Pisces hi quodam filo colligati figurantur, quod alij linum, alij lineolā, alij ligamentum uocant, stellæ quæ sunt ad Piscis australis caudam, atq; ad lineolam australem, Saturninam naturam retinent, quadā è parte Mercurium quoq; imitantur. Quæ sunt in dorso & spina Piscis septentrionalis, Ioui similes sunt, non nihil etiam Veneris habent. quæ sunt in lino septentrionali, Saturni ac Iouis naturas sequuntur. In hac cœli parte, id est inter Pisces atq; Arietem sunt stellæ quædam in orbem dispositæ, Græci σύνδεσμον, Latini nodum cœlestem uocant. nodi huius lucidæ stellæ Martiæ sunt, quadam etiam ex parte Mercuriales. Atq; hæc de stellis fixis Zodiaci orbis, ut ab antiquis authoribus tradita sunt, prodimus. Quæ ad minorem Vrsam lucidæ sunt stellæ, Saturni qualitati similem qualitatem habent, aliquantulum etiam Veneriæ similitudinis. Quæ uero ad Vrsam maiorem. Martis similitudinem referunt. Chorus stellarum qui est sub huius caudam, Lunæ Venerisq; qualitatibus persimilis est. Lucidæ stellæ quæ sunt ad serpentem, quem alij draconem, alij anguem uocant, Saturninæ Martiæq; efficaciæ sunt. Stellæ Cephei qui à Babylonijs si-

ceres dicitur, sunt Iouiæ, itemq; Saturninæ. Quæ ad Booté sunt, Mercuriales, Saturninæq; Rutila & fulgens stella cui nomen est arcturo, Chaldaicè dicitur azimec aramer, Martis ac Iouis qualitatem retinet. Quæ in septentrionali corona disposita sunt, quam Chaldæi uocant malfelcatre, eadem quæ Venus ac Mercurius agunt. Quæ ad ἐγγόνασι qui Latine geniculatus dicitur, Mercurio similes sunt. quæ in lyra, quæ Chaldaicè uocatur asange, Veneri ac Mercurio. hoc signum à maioribus tum Græcis tum Latinis lyra dicebatur, nunc uulturē cadentem nostri uocant. Eandem quoq; Veneris, Mercurijq; naturam sequuntur stellæ quæ gallinam constituunt. Quæ sunt ad Casiopiam, Saturni ac Veneris. quæ ad Perseum Iouis & Saturni qualitates retinent. Globus stellarum qui est ad capulum gladij Martius est. Lucidæ stellæ quæ sunt in eniocho, quem nostri aurigam uocant, Marti Mercurioq; similes sunt. Quæ in serpentario qui Græce ὀφιοῦχος dicitur, Saturni qualitatem retinet, habet & Veneris quidam. Quæ ipso serpente collocantur, qualia Saturnus & Mars efficiunt, Quæ ad sagittam positæ sunt. Martis naturam imitantur, nō nihil etiam Veneris habent. Stellæ aquilam constituentes. Martiæ ac Iouiæ naturæ sunt. hoc signum à recentioribus uultur uolans dicitur. Quæ delphinum constituunt, Saturno Martiq; similia operātur. Lucidæ stellæ quæ ad equum sunt, Marti ac Mercurio similes sunt. Quæ in Andromeda Veneriæ, quæ in triangulo Mercurialis qualitatis esse perhibentur. Hæc de stellis quæ in signis ab orbe signifero in septentrionem uergentibus constituūtur, dicta sint. Earum quæ in austrum uergunt lucida stella quæ in Piscis australis ore fulget, operationes Venereis Mercurialibus similes facit. Quæ in pristice qui cetus etiam uocatur Saturninæ sunt. Earum quæ ad Orionem, quem recentiores fortissimum cognominant, stella quæ in humeris collocatur, Marti Mercurioq; similis est. Quæ aliæ lucidæ stellæ ibidem sunt, Iouis ac Saturni naturas imitantur. Earum quæ in flumine, quem Eridanum multi uocant, ultima quidem & fulgida Iouia est, cæteræ Saturninæ. Quæ in lepore Saturninæ ac Mercuriales. Quæ in cane Veneriæ sunt omnes, præter eam quæ in ore lucet, quæ Iouia est, aliquantulum etiam Martis habens. ea dicitur à Chaldæis asceher. In procyone, quem nunc antecanem uocant. Est lucida stella, quæ Mercurij qualitatem habet, nec non & Martis aliquantulum. Stellæ quæ ad anguem fulgent, qui & hydrus uocatur, recentiores tamen nescio qua ratione ducti magnanimum dicunt, Saturninæ sunt, atq; Veneriæ. Quæ in cratere similiter Veneriæ sunt, quadam etiam è parte Mer

mriales. Quæ ad coruum, Martiæ ac Saturninæ, Quæ in naui argo perlucent, Sartuni ac Iouis qualitates sequuntur. Quæ ad centaurum, hoc est stellæ illæ quæ in parte humana corporis sunt, Veneris ac Martis efficaciam habent. Quæ uero in parte splendescunt equina, tum Iouis tum Veneris uires assecutæ perhibentur. Quæ ad belluam id est lupum sunt lucidæ stellæ, Saturnum imitantur. habent et Martis quiddam. Quæ in thuribulo Veneriæ sunt atq; ex parte aliqua Mercuriales. Stella quæ splendescit in australi corona, tum Mercurij tum Saturni qualitatis similem qualitatem habet. Hæc de stellis fixis hac in parte dixisse sufficiat. alias fortasse uberius atq; expressius de ijs dicemus.

PTOLEMAEVS XXX

INSPICE primorum generis regum creationes. Si enim ascendens creationis conuenit cum ascendente genituræ regis filij, is regis successor erit.

PONTANVS

Superiori uerbo Ptolemæus docuit, eas esse fixarum uires, ut infimi loci homines aliquando in reges eueherēt. Sed regno stabilito, regijsq; rebus compositis, cum liberi succedere ex lege consueuerint, docet nunc ex filiorū genituris iudicari posse, quis è liberis patri sit in regno successurus, atq; ubi unicus fuerit, an ille successor sit futurus. Quo circa primo inspiciendum iubet cœli statum, qua hora primus regni eius rex gubernacula accepit. antiqui creationem & designationem uocabant, nunc sunt qui coronationem uocent, alij qui throniZationem, deinde nati genituram considerandam, cuius ascendens si cum ascedente paternæ id est primæ designationis conuenerit, is profecto regni successor erit. Signorū autem conueniētia potissimū uidetur ex triangulari et sexāgulari aspectu constare. q̄q̄ quæ maior conuenientia esse potest, quam si idem signū utriusq; sit ascendens? Nec uero prætereundum est quod dicit, primorum ex genere regum creationes, non primi, fit enim uti aliquando nepotis genitura cum auitu designatione magis conueniat. quando & physici consentiunt, nepotes sæpenumero auitam corporis speciem & animæ quoque qualitates magis quàm paternas referre. Sunt qui alias rationes secuti dicant etiam à culmine, hoc est à loco medij cœli regiæ creationis

indicari aliquando successorem, non nunquam etiam à statu cœli atq; à primis cardinibus coniunctionis Solis Lunæq; , aut oppositionis, quæ regiam creationem proxima antecessit. Memoriæ proditum est à Græco quodam mathematico, Aronem in Aegypti regno successisse Achimeto patri, idq; Temmen mathematicum ab eo consultum prædixisse, ex aui eius creatione, in qua Scorpius ascenderat, fueratq; Sol in Virgine, cum idem ascendens eundemq; Solis locum in Aronis nepotis genitura fuisse conspicaretur. Idem Græcus mathematicus, Græcum dico quod Græce scripserit, accusat eos, qui dicunt non successuros filios in regno paterno, ubi filiorum natiuitates, stellarum orientalitate, aut angularitate caruerint, cum magis inspicere debeant ascendentiũ, et item culminum designationis paternæ aut auitæ aut primi ex ea gẽte regis cum filij natiuitate conuenientiam, primos reges dico q primi in urbe et regno aliquo regnare incipiũt, ut Alexandriæ Ptolemæus. in regno Neapolitano Carolus, quãuis ipse alios ex eo pepulerit. ut non multis ante annis Franciscus Sfortia licet ipse Mediolanensem dominatum uxori suæ Blancæ asserere uideretur. ut nuper qui à Ferdinando rege aut duces aut barones instituti sunt. Sed hac ipsa de re idest de filiorum successione qui indicaturus est, ante gentium ac populorum leges institutaq; considerare ipsum oportet, cum uideamus apud Syros non Soltanorum id est regum liberos, sed aliquem è seruorum numero, qui soli apud eos militant, succedere, tametsi tanta interdum cœli uis, tantus stellarum fauor est, ut nothus legitimo præferatur. quod comprobatum est in Leonello Estensi, qui præteritis duobus fratribus legitimis, ipse spurius Nicolao Ferrariensi Marchioni sine ullo bello successit. Quid de Pontificum Romanorum? quid de Venetorum Ducum successionibus dicã? qui suffragijs tantum creantur. Apud Britanos non tam leges in obtinendo regno, quàm factiones belliaq; uis possunt. Apud Gallos & Hispanos filius natu maximus, quẽ primogenitum uocant, in regno succedit, quo ante patrem mortuo, ex eo nepos regni hæres auo substituitur. Sed de hoc satis. Nunc id agamus, cur oriens mediumq; cœli et regnum & regni successorem denuntient, cum alijs in natiuitatibus ab imo patrimonium quæratur. Ac ne physicis semper rationibus agamus, quemadmodum in habendo senatu, atq; in capiendis de republica consilijs, locus eminentior, sedesq; augusta summo magistratui statuitur, sedetq; in suo rex solio, sic in imperijs, dominatibusq; exquirendis in natorum genituris, à cœli culmine id est sublimiore mundi parte res exigitur, iure quidem, quando summis summa conueniunt. unde

niunt. unde namq; in terras radius aut rectior aut uehementior quàm à medio, ubi cœli culmen statutum est, mittitur? quo è loco apertissimus liberrimusq́; in terras despectus est. Quod uero ad orientem attinet cardinem. Cum motus causa sit omnium quæ sub cœlo fiunt, ab oriente rerum principia metienda sunt. Sicuti enim principia in actionibus seriem ex se agendarum rerum explicant, sic orientis cœli motus reliquū cœli uolumen secum trahit, qui motus quando maxime ordinatus est, necesse est ut ordinatam à principio ad exitum seriem adducat. Recte itaq; Ptolemæus iubet ascendens creationis regiæ, & regij filij natale ascendens obseruandum ad cognoscendā successionem esse. hæc enim si conuenerint necesse est, ut & res quarum principia ipsa sunt, simili modo conueniant.

PTOLEMAEUS XXXI

CUM regni dominator in locum climatericum inciderit, tunc aut rex aut è regni principibus magnus quispiam morietur.

PONTANUS

Græca quidam codices etiam hoc habent, Si in reuoluendo anno regni, stella in signo depressionis inuenta fuerit, magnus aliquis uir ex stellæ ipsius natura morietur. Sed ad sententiæ enarrationem ueniamus. Quod est ante dictum, ut generationis sic etiam corruptionis causa motus est, futurorumq́; malorum, perinde ut bonorum indicia & causæ in cœlo constitutæ sunt, quando hæc est ad corruptionem uia. Etenim ut generatio interitui, sic felicitati miseria, bono malum aduersatur. atq; ut generationis est incipere, sic interitus est desinere. utrunq; autem à motu efficitur. Cœpit quispiam aliquando rex esse, desinet etiam aliquando, tunc uero desinet, cum minaces planetæ ad locum nocentem, atq; letalem peruenerint. Atq; ut corporis nostri fabrica ex contrarijs constat, sic et ipsa contraria ex quibus constamus à cœlo affecta corrumpuntur. Sunt itaq; & in cœlo contrariorum affectuum atq; effectuū indicia, significationes & causæ. Neq; enim tanta rerum diuersitas inconstantiaq́; esset ex sola materia, cuius tamen proprium est pati magis q̄ agere & affici potius q̄ afficere. Incommodorum itaq; & morborum & corruptionis & mortis, cæterorumq́; malorum significationes ex noxijs locis aspectibusq́;, qui illorum causæ sunt, oriuntur. quæ quidem mala tunc euenient, cum perniciosus planeta ad locum progredietur, in quo res cœpit, aut ad loca hostilia ac minacia, hoc est quadrata uel opposita, quæ'ue minacibus

tunc radijs feriebat, aut ad loca quæ Græce dicūtur ἀφετικά, à nostris hodie ilegalia barbaro nomine uocantur. Quæ loca quoniā Græci uocant climaterica, anni quoq; progreßionis eius climaterici dicuntur. quod nomē inde ductum uidetur, quod ex aſcenſionibus planetarū, ſecundum climatis rectum aut obliquū circulū, cognoſcatur tempus, quo planeta ſit ad locum eum peruenturus. Nos ea loca interimentia & letalia & pernicioſa et noxia à loci mali gnitate uocamus. In creādo igitur rege, ut certa & ſtatuta cœli loca ſunt, quæ tum regi tum regno felicitatem pollicentur, ſic contra quæ infœlicitatem minentur, & quia creati regis aliquando futurus eſt exitus, neceſſe eſt locum eſſe aliquem certum ſtatutumq;, in quem cum dominator inciderit, rex ipſe moriatur, ſi aut nullum omnino beneficæ ſtellæ præſidium contulerint, aut beneficarum ipſarum radij hebetes atq; imbecilli erunt. Fieri tamen poteſt, ut periculum mortis quod à creatione portenditur, rex ipſe beneficio genituræ ſecurus euadat. Quo̓circa prius quàm de morte certum aliquid affirmetur, geneſis inſpicienda eſt, conſyderandumq; regi ne mortem, an regis dignitati finem potius uideatur afferre, ipſo rege ſuperſtite, an alicui ex regni primoribus mortem minitetur, ut nu p in Roberto Principe Salernitano uidimus comprobari. De qualitate autem mortis conſulendi ſunt planetæ illam minitantes et loca et gradus et ſigna, in qbus atq; è qbus portenditur. Idem regni ſignificator cū in reuoluendis regni annis in depreßione ſua languere inuentus fuerit, potentis alicuius et clari uiri ex natura ſua moriē denuntiat. Sed hoc (ut dixi) Græca qdā codices tantū habent, q̄uis nec abſonū uideatur, nec ratione carere. Regni aūt dominator ſignificatorq; is eſt, qui plures, potioresq; prærogatiuas in medij cœli cardine habet, quem tamen mutari contingit, ſiquidē aliū par eſt fuiſſe Romani imperij ſignificatorē, cum primi conſules magiſtratū iniere, aliū cum decē tribuni, aliū cum Iulius Cæſar in ſella curuli regio more ſedit, aliū cum Imperator Conſtantinus imperiū, atq; imperij iura Bizantium tranſtulit, aliū cum uiginti quatuor ante annis Mahometus Turcarū rex Conſtantinopolim cepit, cæſo Imperatore, ac Græcorū rebus attritis. quæ obſeruari ſumma diligentia à mathematico debēt.

PTOLEMAEVS XXXII

CONCORDIAM inter duos facit conueniens ſtellarum figuratio ſpeciem rei ſignificantium, ex qua beneuolentia in utriuſq; genitura conſtituta eſt.

PONTANVS

De ingenij aptitudine, deq; naturali ad rẽ aliquam instinctu in uerbo tertio abunde dictum est. Quia uero in iisdem non solum artibus, uerum etiam facultatibus disciplinisq; alij inter se inimicitias exercerent, alij singulari quodam consensu simul uiuerent, redditur hic à Ptolemaeo & discordiae & consensus ratio, quam ex natalitiarũ stellarum collocatione artem et facultatem eam significantium proficisci docet. Etenim si naturalis ad rem aliquam propensio à stellis manat, à quibus corporis est formata fabrica, si felices infelicesq;, amici inimiciq; in coelo stellarum ipsarum aspectus sunt, si earum radij nunc coniuncti, nunc obliqui, nunc etiam aduersi irradiant, fieri necesse est, ut inter eos qui artes facultatesq; ab illis significatas exercent, concordia discordia'ue pro radiorũ collocationisq; necessitudine aut hostilitate oriatur. Quo'circa inspectis genituris eorũ q ad mercaturã, q ad easdẽ artes facultatesq; exercẽdas à coelo applicantur, facile prudẽs Mathematicus iudicabit, futura'ne sit inter illos concordia, an discordia, odiũ an familiaritas, commodatio an incommodatio. quod stellarum collocatio ac coeli status demonstrabit. Si enim facultatis eiusdem stella significatrix in eodem coeli loco signoq; in illorum natiuitatibus, aut in trigonis, hexagonisq; signis reperta fuerit, dubitandum non est magnum inter eos uiuendi consensum fore, contra si in signis, locisq; oppositis inuenientur, lites discordiasq; ob artem facultatemq; ipsam orituras. Quas ad res certius cognoscendas multum etiã conferent in utranq; partem aliorum planetarum irradiationes, atq; constitutiones. Quod si in figura natali nulla significatricis stellae, nulla signorum locorumq; conuenientia, nullus etiam planetarum aliorum bonus aspectus accesserit, quae inter artifices illos conuenientia familiaritasq; esse poterit? Itaq; exercebunt illi quidem artem, facultatem'ue à coelo promissam, familiaritatem uero inter se nullam, quando parum à stellis conceditur, exercebunt.

PTOLEMAEVS XXXIII

AMOR odiumq; tum ex luminarium concordia discordiaq;, tum ex utriusq; genituræ ascendentibus deprehenditur. Adaugent autem beneuolentiam obedientia signa.

PONTANVS

Hominem natura sociabilem esse constat, unde et coetus amat, et ciuitates

colit. Ad hanc naturalem societatem accedit ea quae dicitur amicitia, quae nomen ab amore duxit. Cur autem uni quàm alteri magis affi ciamur, & beneuolentia iungamur maiore, Sol Lunáq; efficiunt, & signa quae grato aspectu sese intuentur. Etenim Luna cum sit corporu domina, Sol spiritū corporibus infundat, ita corpus animumq; afficiunt, ut in quo maior similitudo sit, ad eum magis magisq; amandum impellant. Quócirca quia de familiaritate & conuenientia illa, quae à planetis ob artium ac facultatum similitudinem concilia tur, abunde praeceptum est, statim subditur regula, per quam inspecta nati alicuius genitura amicitias eius iudicare possimus, & qui sint quos amore itimo natus is complexurus uideatur. quod ut apertius ostendamus, unius atq; alterius genitura figuram subijciamus. Natus est Marcus ascēdēte Ariete, Sole in Ariete ipso, Luna in Capricorno constituta. Lucius uero natus est Capricorno ascendente, Sole Capricornum, Arietem Luna peragrante. Iudicandum est futuram inter hos arctissimam familiaritatem propter commutata luminarium signa in utriusq; genitura. Similiter si Marcus habuisset Solem in Tauro, Lunam in Piscibus, Lucius uero Lunam in Virgine, Solem in Cancro, quibus è signis, triangularibus se inuicem radijs Sol Lunáq; intuentur, aut si in Marci genitura Sol fuisset in Aquario, Luna in Geminis, In Lucij uero natiuitate Luna in Sagittario, Sol in Leone, qbus è locis sexāgulari è loco luminaria se aspiciūt. Signa quoq; grato lumine se aspiciētia amorē conciliant, ea sunt signa sexangularia et triangularia. Amabūt enim mutua se beneuolētia, in quorū geniturıs ascenderint Aries, Leo aut Sagittarius, Taurus, Virgo aut Capricornus, quae signa triangulari, gratóq; aspectu se intuētur, & itē qbus ascēderint Libra, Aquarius, ac Gemini, seu Gemini, Leo, et libra. Arctius tñ uinculū erit inter illos quos triangularia signa coniunxerint pp maiorē conuenientiam qualitatum ac radiorum. Illorum tamen arctissimum uinculum erit, quorum eadem signa, ijdémq; gradus fuerint ascēdētes hora natiuitatis. quae signa si obediētia fuerint, mirificū inter utrosq; amorē ingenerabunt, cū singulari quadā conueniētia, et pacati animi aequabilitate, ut puta si in alterius genitura Scorpius, in alterius uero genesi Pisces ascenderint, utrunq; enim signum obediēs est, et signa quidē obedientia natorū animos ad inuicem obtemperandū impellūt. qua è re conueniētia stabilitásq; amoris cōparatur. At Leo Sagittariusq; licet triāgulares sint, tñ cui Leo ascenderit, tametsi afficiatur erga eū cui ascenderit Sagittarius, illius tamen amor erit cū quodā quasi imperio et authoritate, at huius cū subie-

ctione & famulatu, cum Leo signum sit imperiosum, Sagittarius uero signum obediens. Sed ne in aliquo falsi simus, inspiciendũ etiam qua se planetæ signorum domini ratione conspiciant, num etiam signa ipsa maleficis à stellis occupata sint, aut inimicis radijs feriantur. quæ omnia miscenda sunt, ut de amoris magnitudine aut exiguitate, ac familiaritatis firmitate infirmitate'ue certius tradi iudicium possit. De futuris uero odijs ac simultatibus facile iudicari poterit quoties ascendentia ipsa sibi inuicem aduersabuntur, nec luminariũ similitudo aut signorũ cõmutatio accesserit, quæ odia tãto acerbiora erũt, si luminaria ipsa quadratum oppositum'ue alterũ alterius insederit locum.

PTOLEMAEVS XXXIIII

DOMINATOR seu hospitator interlunij si cardinalis fuerit, quæcunq; illo mense futura sint, significat.

PONTANVS

Hæc sententia tametsi ad aëris statum ex Lunæ Solisq; coniunctione cognoscendum planè pertinet, fuere tamen qui ad hominum genituras eam referrent, rati Ptolemæum de cardinibus geniturarum omnino sentire, ut locus dominatoris nouilunij aut plenilunij uni ex angulis genituræ congrueret, idq; in hominũ tantum genituris probatum esse, in ortu uero cæterorum animalium nequaquam contingere. Quod cur ex hoc Ptolemæi enuntiato conijcere uoluerint, non satis intellego, cum eius uerba manifesta sint. Dominus inquit loci in quo Solis Lunæq; coniunctio fit, si quem coniunctionis tempore cœli cardinem tenuerit, index erit eorum omnium quæ mense illo ad alteram usq; copulationem futura sunt, hoc est, siccus ne an pluuius, an mixtum nũc pluuius nunc serenus, item calidus ne an frigidus, an moderati temperamenti mensis futurus sit, qui etiam uenti flaturi sint, et in qua mẽsis ipsius parte. De aëris autem statu sentire Ptolemæum, declarat etiã subsequens de Sole enuntiatum, more enim suo Solis Lunæq; apotelesmata simul annectit. Cumq; sententia hac qualitatem mensis ex Lunæ Solisq; coitu cognoscendam tradidisset, pro collocatione planetæ dominatoris, aut domini signi eius in quo coniunctio ipsa contigisset, statim subdidit de Sole sententiam, quem ait ciere aërem pro natura planetæ, ad cuius planetæ locum Sol ipse profectus fuerit. Adhæc Luna cum sit mensis domina, futuri mensis indicium ab hora & pũcto coniunctionis sumendum docet. De Sole uero cum sit anni totius dominus, sic præcipit, ut dicat à Solis reditu ad principium Arietis de-

cerni posse, quas commotiones in aëre Sol ipse intra annum facturus uideatur, quo tempore ad planetæ cuiusq; locum perueniet. Sed sententiam iam ipsam aperiamus. Dominus signi in quo Luna cum Sole coit, siue planeta ille q plures ac maiores eo in loco prærogatiuas habuerit, qualis mēsis ille ꝑ singulas sui partes futurus sit, declarabit, si tempore interlunij (interluniū autem ac nouiluniū uoco Lunæ ac Solis copulationem, quam σύνοδον Græci uocāt) in aliquo cœli cardine dominabitur. quo dicto monemur menstruum hoc iudiciū á dominatore sumendum semper non esse, sed tunc solum cum in aliquo cœli cardine præsidere inuentus fuerit, cardinalis enim prærogatiuæ ratione tantum iuris atq; authoritatis illum sibi uendicare, ut ab eo tanquam præfecto quodam iudicium exigatur. Hæc sentētia, ipsa per se tametsi clara atq; absoluta uidetur, uolenti tamen iudicare aliquāto difficilior ac perplexior apparebit. siquidem natura planetæ ipsius inspicienda est, item signi non solum ubi coniunctio fit, sed in quo dominator aut hospitator ille reperitur, attendendæ coniunctiones & configurationes toto mense futuræ, quæ item coniunctionum atq; aspectuū tempore signa ascensura sint, ortus quoq; atq; occasus syderum consyderandi, & Lunæ ipsius defluxus atq; configurationes, & quæ mansiones dicuntur, quæq; alia multa exactissime, diligentissimeq; pēsitanda sunt. est enim res plena difficultatis. Sed nec regionis qualitas, aut anni pars prætereūda est. In primis autem scire oportet quæ sit cuiusq; planetæ in elementis efficacia. alius enim densat, contra alius rarefacit, alius humectat, alius rursum exiccat, hic frigus excitat; ille calorem affert, est qui cogat, contra qui coacta soluat. Ipsorum quoq; signorū gradus quales sint, & cuius planetæ finibus attribuantur diligenter inspiciendum est. Cardinū quoq; ipsorū naturæ perquirendæ, ne in parte aliqua decepti labamur. His dictis aperiendū relinquitur quem dominatorem, quem etiā hospitatorē uocemus. Differūt enim inter se, quamuis idem ipse planeta simul & dominator & hospitator aliquando inueniatur. Dominatorē eum dicimus qui Græce est ἐπικρατήτωρ, inde dictus, quod epicratesim id est dominatū inter alios planetas obtineat, sitq; in tota figura cæteris pollentior, qua è re placuit Latine dominatorē nominare, ꝙ eius authoritas alijs præferatur, sitq; penes eum dominandi licentia. quidā etiā præposita præpositione qua rem magis exprimerent, prædominatorem uocauere. hūc eundē significatorē aliquādo dicimus, qđ constitutionis, figuræq; totius primā maximamq; significationē habeat. Hospitatorē intellegi eum uolumus, qui Græce uocatur οἰκοδεσπότης. ac tametsi expressius dicas

tur pater familias, siue domus dominus, hoc enim Græcè sonat, maluimus tamen uno quanquam nouo uerbo hospitatorem, quod domo sua suoq; hospitio alium accipiat, appellare. Græci hunc ipsum οἰκοδεσπότην aliquando κύριον γενέσεως id est dominum geniture uocant. quod etiam Iulius Maternus in matheseos libris testatur. Sed de domino genituræ aliâs. Dicitur autem planeta alterius planetæ hospitator & tanquam pater familias, cum in domo sua illum accipit, cuius etiam curam, patrociniumq; hospitij iure susceperit. nā si Venus in Virgine constituta sit, Mercurium Veneris hospitatorem, quod Virgo Mercurij domus est, dicimus. Si Sol in Ariete inueniatur, quod Aries domicilium Martis est, Solis patrocinium iure hospitij Mars accipit, quippe qui perinde ut pater familias propria Solem domo accipiat. Igitur qui mensis totius qualitatem prædicturus est, inspicere accuratissime debet, an quem cœli cardinem Lunaris coitus tempore teneat, aut dominator id est planeta plures ac maiores prærogatiuas in loco coniunctionis habens, aut hospitator hoc est signi eius dominus in quo Luna cum Sole coiuerit. Quid autem sequendum foret, ubi neuter cardinalis esset, Ptolemæus nō attigit, præceptum hoc ut minime fallax tradidisse contētus, ex quo conijci rectè potest, in mēsis statu prædicendo non modo locū Lunaris cum Sole congressionis inspiciendū esse, uerum etiam cardines, cardinumq; ipsorū dominos, item planetas illic præsidentes, qui'ue ipsos cardines intuentur, ac quo etiam è loco & quali è signo aspiciant, obseruari oportere.

PTOLEMAEVS XXXV

SOL cum in alicuius stellæ locum deuenerit, uim eius excitat quam in aëre habet.

PONTANVS

Sol ut est tēporū author, ab eo enim ē et dies et annus, sic frigoris atq; caloris, humidi atq; sicci, quæ temporum anni qualitates sunt, excitator & index est, mouet enim qualitates aëris pro natura erraticæ stellæ quam in signo quod ipse permeat reperierit. ut si Mars in reuolutione anni fuerit in Geminis, Sol Geminos ingressus, et Martis loco uicinior factus calores excitabit, et quidem solito maiores, contra frigora & niues, si Capricornum ingressus illic Saturnum inuenerit, rursum si Geminos ingressus illic Saturnum inuenerit, remissior calor erit. item frigus remissius, si ad Capricornum profectus in Martis locum deuenerit. Quam ad rem qualitates quoq; signorū multū

conferent. signi enim calor ad Martis calorem plurimum addet, demetéq; de Saturni frigore. contra frigida signi uis, Saturni frigus augebit, Martis calorē imminuet. Quocirca partes anni eā sequētur qualitatem, quam Sol ipse mouebit pro natura planetæ, quem planetam siue locum eius in signo quoq; illud ingressus inuenerit. nam cum planeta pro natura sua, proq; signi etiam qualitate aërem infecerit, Sol ad locum planetæ ipsius profectus, quod ab illo infectum erat, præsentia sua commouet, occultasq; planetæ commotiones manifestas faciet. Aspectus quoq; & situs planetarum aliorum consyderādi sunt, & Lunæ cursus in primis attendendus, ut tanquam in statera quadā examinari cūcta certius queāt, siue in maius, siue in minus propendant. Nec uero me præterit, opinari quosdā, dici hoc à Ptolemæo de Solis peragratione in signis quibusq;, ut Sole ipso in Ariete constituto, ea sit aëris qualitas, ni alia obstiterint, qualem Mars ibidem positus excitaret, sic in Piscibus, sic i Tauro, sic in Geminis, ac si Iupiter in Piscibus, Venus in Tauro, Mercurius in Geminis positus esset. Cui opinioni quo minus accedam tum alia multa, tum præcipue hoc me mouet, quod author ipse non signum dicit, sed locum. est enim Græce τόπον id est locum, non ζώδιον quod signum est. Nam signum est in Zodiaco cuiq; planetæ suum, & semper quidem suum. ubiq; enim Aries signum & domicilium Martis est, Pisces Iouis, Aquarius Saturni. sed loca mutantur, & qui nunc locus est Veneris, paucis post diebus poterit esse Mercurij, Martis, Saturni. Singulorum enim planetarum locū eum dicimus, quē in cœli constitutione facienda unusquisq; planeta tenere tunc inuentus fuerit. Sunt enim loca occupantium, signa uero ac domicilia dominorum. & illa quidem hoc est loca mutantur pro tempore, hæc id est domicilia perpetua sunt, & uniuscuiusq; planetæ propria. Quidam textus ubi nos dicimus in aëre, habent in stella, ut sit sensus, Solem excitare uim, quam locus habet in stella, ad cuius stellæ locum Sol profectus est. Quocirca sunt qui putent sic intellegendum esse, si stella frigidæ naturæ ad locum hoc est signum (locum enim pro signo accipiunt) frigidum peruenerit, sitq; hibernum tempus, fore ut frigus magis ac magis augeatur, sin fuerit signum calidum, fore ut frigus remittatur, quod signi calor frigidæ stellæ frigus imminuat, et quodāmodo temperet. quod si calidum signum fuerit, & planeta calidus, planetæ calorem signi calore intendi. Idem in cæteris anni partibus, qualitatibusq;, cui opinioni nihil in hoc refragamur, in illo uero dissentimus, quod hi locum pro signo accipiunt, nos locum ipsum intellegendum censemus, & in anni reuolutione ut

hoc inspiciatur praecipi à Ptolemaeo indicatimus, ut superiori enuntiato diximus. Quid enim opus erat de Sole mentionem facere, nisi hoc ad Solem pertineret? Imminui enim planetarum qualitates à contrarijs qualitatibus signorum, augeri à similibus suapte natura contingit, Sole etiam longius à signis ubi planetae fuerint remoto.

PTOLEMAEVS XXXVI

IN condendis urbibus stellis fixis quae conferre habeant, utere. In aedificandis uero domibus, erraticis. Reges cuiuscunq; urbis quae Martem culminantem habuerint, gladio plerunq; pereunt.

PONTANVS

Quanta coeli ac stellarum uis sit in corporibus, rebusq; inferioribus, singulis pene sententijs hoc libello nobis Ptolemaeus ostendit, docetq; nō ea solū quae in ipsis elementis naturaliter contingunt, ad stellas referēda esse, sed hominum quoq; opera non alium euentum habere, quàm quem in operibus ipsis exordiendis coeli stellarumq; constitutio ab initio portenderit. Quo'circa cum de Solis Lunaeq; & planetarum aliorum actionibus in aëre, praecepisset, ut ostenderet hominum quoq; opera stellarum decreta sequi, ipsosq; homines plurimum conferre incoeptis suis posse, felicem coeli statum eligendo, statim subiecit, quid obseruandū in cōdēdis urbibus censeret, quarū magnitudo, fortunaq; siue prospera siue aduersa aedificationis hora cū à stellis portēdatur, docet humano fieri consilio posse, uti condendae urbis tum firmitati tū felicitati optime consulatur, ubi bonum coeli statum aedificationis tempore quis elegerit. Siquidem, ut ante dictum est, ab ipso mouendi initio reliqua motus series explicatur. Cumq; ab initio ad finem ipsum progressio sit, talia quidem rerum euenta futura sunt, qualia fuerant à coelo in initio significata. In condendis igitur urbibus duo potissimum quaerenda uidentur, urbis diuturnitas, ac felix ciuium status, quas ad res cum planetarum uires minores essent, fixarum uero bona quanquam locupletiora, solere tamen, ut dictum est, calamitatibus confici, nisi felicibus planetarum radijs iuuarentur. Idcirco Ptolemaeus iubet in condendis oppidis utrunque inspiciendum, ut & planetae ipsi bene in coelo constituti sint, & fixarum stellarum praesidium è felicibus ac primarijs locis accedat. Quamobrem Ptolemaeus cum ait utendum esse fixis quae conferant id est simul operentur, hoc enim

sonat Græcum uerbum συνεργῶν id est cooperantibus, siue cooperātricibus, innuere uidetur, ut planetæ primum bene collocentur, deinde ut illorum uires fixarum præsidijs firmentur, aut simul eas coniungendo, aut in beneuolis aspectibus ac primarijs cœli locis collocando. Maxima uero cardinum uis est, qui cum sint quatuor, prima authoritas ac potestas est medij cœli & horoscopi. Cum primis autem cauendū iubet, ne in primis iaciēdis fundamentis Mars medium teneat, quod ea domus principi tribuatur, quodq; Mars cum sit sanguinolentus & minax, uiolentam principi mortem minitetur. Ideo autem dixit, plerunq;, non semper, quod felix Veneris, Iouisq; irradiatio tutari aliquando principem poterit, & à ui gladioq; defendet. Si enim Mars in domo & finibus Iouis repertus fuerit, ipse autem Iupiter feliciter collocatus, liberq; impedimentis, Martis rabies Iouis moderatione temperabitur, atq; eo magis si Veneris quoq; aut fixæ alicuius quæ Iouiæ Veneriæq; naturæ sit, præsidium accesserit, atq; ut Mars cauendus est, sic etiam fixa Martis naturam habens. quando noxij fixarū effectus repentini sunt, & impetus acriores habent. Quocirca in auspicandis urbium fundamentis fixæ sunt eligendæ, quæ beneficorum planetarum Iouis ac Veneris naturam sequantur, uidendumq;, uti malefici planetæ, quantum disciplina ipsa fert, sic collocentur, ut ab illis fauor potius expectandus, quàm incommoda timenda sint. In domo autem ædificanda planetas magis sequendos iubet, quod minime tanta diuturnitas quæratur. neq; enim in plura secula ab eo qui domum ædificat prospici solet.

PTOLEMAEVS XXXVII

QVI Virginem aut Pisces horoscopum habent, ij potestatis suæ causa erunt. quorum autem ascendens erit Aries aut Libra, ij mortis suæ causa erunt. Eodem modo in cæteris signis ratiocinaberis.

PONTANVS

Cœli constitutio genituræ tempore nati uitam & artes & facultates et dignitates, quæq; alia euentura sunt indicat pro domorum qualitatibus, planetarum configurationibus, fixarum situ, signorumq; naturis, habita etiam parentum, regionis, & patriæ ratione. Nanq;, ut sæpius dictum est, omnem secum explicationis seriem motus ille natalis trahit, corporaq; inferiora cum cœlestium corporum agitationes sequantur, etiam quæ corporibus accidunt, ut candor, procerit as, breui-

tat, celeritas, tarditas, grauitas, leuitas coelesti à cõstitutiõe deducũtur, habita, ut dixi, parentum ac patriae ratione. Cũq; tales sint hominis cogitationes atq; affectus, quales à sensibus, imaginariáq; excitantur, instinctus quoq; naturales & aptitudines, propensionesq; ad has atq; illas res eadem è causa proficiscentur. Appetitiones item & cupiditates & studia quando ab humoribus pro cuiusq; natura, próq; ipsorum mixtura, temperationéq; commouẽtur, coeli quoq; humores ipsos afficienters naturam affectionesq; imitabuntur. Cum autem tam uariae, multiplicesq; sint humanarum actionum diuersitates, & artium ac studiorum genera tam multa, aliusq; huic quàm illi rei magis minus'ue aptus sit, alius assidua industria, operáq; adhibita parum in ea quã exercet arte proficiat, alius leui & pene nullo labore studióq; ad magnos perueniat profectus, hoc ipsum non modo uoluntati rationiq; sed coelo, stellisq; natalibus magis attribuendum uidetur. Cumq; alius quamuis parce uiuendo, atq; in aëre salubri et è sanis parentibus natus assiduis morbis uexetur, alius liberalius uentri indulgendo, q̃uis in aëre grauiore ex infirmis ortus parentibus perpetuã sanitatem retineat, quod humoris natura ualidáq; corporis concretio praestat, hoc nisi à coeli constitutione, natalium'q; stellarũ contingere beneficio nequit. Quid autem hunc hilarem è tristibus ortum parentibus, aut illum tristem ex hilaribus natum nisi corporis fabrica, quàm coelum informauit, efficit? Quid quod hic parentibus sit suis superstes, ille in incunabulis diem obeat? ille quamuis probus, q̃uis claro loco natus et honorum studiosus nullos assequatur magistratus, hic degener & obscurus prouincijs praesit. ille licet strenuus ac fortis nunq̃ tribunus, nunquam dux euadat. at hic ignauus et fugax cohorti praeficiatur atq; exercitum ducat? Coeli inquam constitutio & stellarum uis, haec cuncta efficit, & ne singula persequar quae, ut dixi, homini eueniunt, ea ab ipso geniturae exordio, natalis'q; coeli constitutione indicantur, quae tamen, ut ante dictum est, partim adiuuari atq; ampliari consilio & diligentia possunt, partim minui, atq; impediri. Diuturna autem obseruatio docuit quid à prima geniturae domo, quid à secunda, quid à tertia, ac deinceps portendatur, quid etiam à domorum ipsarum dominis, atq; ab aliorum planetarum aspectibus, coniunctionibus, collocationibus'q; significetur. Quoties enim geniturae tempore stella ascendentis domina cum stella dominatrice medij coeli bene collocata fuerit, nato felicitatem magisterij sui & dignitatem & honorem affert. contra uero cum utraque male fuerit collocata. Vtq; ad rem ueniamus. cui nascenti Virgo ascenderit, is habebit in

culmine Geminos utriusq; autem domicilij idem dominus est Mercurius, cuius potestas cum utriq; signo præsit, duplicatur. Quare si bene tunc fuerit collocatus, nato illi & honores et dignitates & magistratus confert, & felices actiones promittit. Simili etiam modo cui geniture tempore Pisces ascenderint, is in culmine Sagittarium habebit, quæ è re uires Iouis auctæ, quod domui utriq; præest, nato quoq; bonum ex proprio magisterio atq; actionibus proprijs honores authoritatemq; præbebunt, si tamen Iupiter feliciter collocabitur. eius autem boni causa sibi ipse natus erit. quando eadem stella est ascendentis domina, à quo motus orditur, & medij cœli, à quo dignitates magisteria et actiones significantur. quæ res eius ingenij, industriæ, consilijq; fore natum indicat, uti proprijs uirtutibus suaq; opera ad honores dignitatesq; proueheatur. Cui ascenderit Capricornus, is cum in secundo loco habeat Aquarium, quæ domus est rei familiaris & census, futurus est ipse sui peculij causa, quando Saturnus utriq; signo dominatur, cum labore tamen & difficultate propter stellæ ipsius qualitatem. Sin Aquarius ascenderit, cum duodecimam Capricornus domũ teneat, quæ est domus inimicitiarum, solicitudinis, atq; curarum, natus cuius hæc genitura fuerit, ipse sibi causa erit prouocandarum inimicitiarum, solicitudinis & mœrorum. Cuius horoscopus fuerit Scorpius, is suæ sibi ægritudinis causa futurus est, cum Aries sextum domum teneat, quæ domus est morborum & ægritudinis, Marsq; domui utriq; dominetur. Qui natus est horoscopante Libra, quia Taurus octauum locum, qui mortis est, occupat, quod utriq; etiam signo Venus dominatur, hic suæ morti causam afferet. Eodem etiam ille modo cui nascentis Aries exoritur, quoniam in domo quæ octaua est, Scorpius reperitur, præestq; utriq; Mars signo. hoc autem euenire poterit aut propter morbos, quod insania captus ex alto se præcipitet, aut propter desperationem, quod se gladio traijciat, aut propter temeritatem, cum facere quippiam prohibitus, legi ipsi parum obtemperans in pœnam capitalem quasi uolens incidat, aut cum prætorem aut dominum peruicaciter agendo in se prouocat, aut cum monitus ut hostem fugiat, facere id recusat, aut cum euitare periculum potest, quod tamen securus negligit. Sunt enim innumerabiles uiæ, rationesq;, quibus homines & mortis & malorum aliorum sibi causa esse possunt. Cuius horoscopus natalis fuerit Sagittarius, is comparando patrimonio sibi author erit, propter Iouem dominum signi ascendentis & signi in imo positi, quæ domus est patrimonij, & item ille, cuius ascendens fuerit Gemini, propter Mercurium dominum

signi ascendentis

signi ascendentis & quarti, hoc est Virginis. Sed bona malaq; ex his constitutionibus significata & minuuntur et amplificantur pro collocatione dominantium planetarum, proq; beneuolarum aut maleuolarum stellarũ aspectu, quanq̃ alia quoq; multa uidentur inspicienda.

PTOLEMAEVS XXXVIII

CVM *Mercurius in altera domorum Saturni constitutus ac potens fuerit, coniecturatiuum nato dat intellectum, ac rerum scrutationem, in Martis uero domo ac præsertim in Ariete facundiam.*

PONTANVS

R*ationalis animæ uis ad Mercurium refertur, sicuti appetiscendi ad Venerẽ, ad Martem irascendi, quemadmodũ ante docuimus. At rationalis neq; in atra bili id est terreo humore collocabitur, quandoquidem obtusus est, ac nullius motus, neq; in aërio id est humido calidoq;, cuius uis tanti motus, acuminisq; non est ut merito collocari in eo rationalis uis debeat, quando ad inquirendum, contemplandumq; maxima ingenij celeritate, summoq; acumine opus est. Ad hæc humori terreo Saturnus præest, Iupiter aërio id est sanguini, Mercurius uero cũ ex quatuor humoribus quibus concretum est corpus, nulli præsit, uisq; ad eum rationalis referatur, nullo in humore collocare rationalem uim possumus. An fortasse ut intellectus in nulla corporis parte collocatus est, sic uis rationalis in nullo certo humore sedẽ habuit? Quæ tamen cum in uno q̃ in alio homine magis uigeat, quod è corporis textura proficisci par est, huius rei causam cœlum ac stellas esse necesse est. quod subtilius inquirendum uidetur. Solem generationis principem esse non est qui neget, à quo (cum sit ipse fons luminis, atq; caloris) corpora animantur, uitalesq; illis spiritus infunduntur. animatum autem corpus ac sentientibus spiritibus prædítum, quod animal uocamus, necesse est irasci, dolere, lætari, appetere, abhorrere, alijsq; atque alijs affectibus commoueri. Quando autẽ homo nõ solũ est animal, sed rationale etiam animal, cuius propriũ est cogitare, quærere, distinguere, iudicare, causas nosse, scire, necesse est hominem ipsum ad quærendum, contemplandumq; moueri, celerius tamen aut tardius pro spirituum qualitate, ac spiritus item ipsos tum acui, tum obtundi. Quoniam uero nihil est in cœlo superuacuum, uidentur & alij planetæ Solis munus adiuuare, & quidam tanquam ministri generationis ipsius*

principi obsequi & obtemperare. Cum autem Mars, Venus ac Mercurius Soli propinquiores sint, ad uires animæ suscitandas propius auxilium afferunt. Itaq; Mars irascibilem ut pote superiore in loco positus concitauit, etenim rubra bilis cum sit ignea, sursum fertur, Venus concupiscibilem in loco inferiore posita, quando uis ipsa cupiditatum suscitatrix deorsum magis contendit. At Mercurius rationali præfuit, quando Soli comitatus nunquam ab ipso generationis, uitæq; authore longius abest. Ex quo efficitur, ut ratio primaria sit animæ nostræ uis, sitq; hominis propriũ ratione uti. Et Venus quidẽ ac Mars Soli seruiunt ad animal informandũ, ut qui sensus excitent, Mercurius uero ut qui intellectum moueat, ac propter motus sui celeritatem minime quiescere patiatur, sensus enim offerunt, quæ post intellectus perscrutatur. Etenim scire primum appetimus, deinde ad sciendum excitamur, post hanc autem commotionem intellectus & ea quæ mens dicitur inqrit ac cõtẽplatur. Ergo cũ Sol naturæ nostræ author & parens sit, iure Mercurio, qui Soli quàm proximus est, ratio attribuitur, nec est in humore aliquo aut ulla parte corporis collocata. Famulari autem Soli Mercurium in rationali parte hoc ipsum docet, quod cum Soli cor cerebrumq; sit attributum, ubi ueteres philosophi primariam animæ sedem statuere, Mercurio orationem, deliberationem, memoriam, linguam quoq; atq; fel rerum cœli scriptores attribuũt. Et oratio qdẽ animæ cogitationũ interpres est. Memoria thesaurus, ut inquiunt, & tanq̃ penu eorũ, quæ mente, & cogitatione, sensibus denique comprehensa sunt. Deliberatio est de utili aut inutili, recto aut prauo, bono malo'ue, turpi item aut honesto. de his enim deliberare homines solent, quod est rationis officium, hoc est sequantur nec ne, & quomodo etiam sequantur. Lingua instrumentum est ad ea efferenda, quæ animus cogitando & ratiocinando concepit. Fellis natura est acris, penetrabilisq;. atq; hic quidem humor quantas ad intellegendum contemplandumq; uires habeat, docet Aristoteles. Quoniam autem naturales operationes mixtæ sunt, ac sibi inuicem nunc opitulantur, nunc aduersantur, necesse est uti planetæ operationum ipsarum suscitatores sibi quoq; inuicem misceantur. Quocirca, cum tardi motus aridæq; naturæ Saturnus sit, fixas stabilesq; cogitationes Mercurio im mixtus dabit. ad contemplandũ autem nihil tam confert, q̃assiduitas cogitãdi. Adhæc cũ frigida & arida uis animũ cohibeat, cũctatio inde oritur, et in in agẽdis rebus cautio, quæ prudẽtiã exsuscitãt, è qua diligẽtia emanat. Timentẽ enim et caute administrantẽ necesse est multa simul circũspicere. rerũ aũt circũspiciẽtia &

contrariorum cautio prudentia est, quam Mercurius propter rationis inquisitionem, ueriq; perscrutationem, Saturnus hoc est signũ in quo ipse dominatur, propter cautiones & cogitandi assiduitatem nato pollicentur. Adhaec cum rationis cui Mercurius praeest, propriũ sit quaq; in re quid uerum sit cernere, addita à Saturno cogitationum assiduitate, necesse est natum contemplantem esse, atq; in rerũ inquisitione uersari, multa simul & conijcientem propter signa quorũ est obseruator, & dispicientem propter naturale acumen. Sed haec tũ coniecturatio, contẽplatioq;, tum etiam prudentia maior minor'ue futura est pro collocatione, utriusq; planetae Saturni ac Mercurij & aliorũ planetarũ aspectu. In primis aũt uidẽdũ est, ut Mercurius ipse potens sit, si enim aut repedabit aut cõburetur aut in deiecto loco erit, qa tũc imbecillus est, implere hoc non poterit. Quoniam autẽ eorum quae mente concipimus, quaeq; animo sentimus oratio (ut dictum est) interpres est, idẽ Mercurius in Martis domicilijs inuentus natũ facundum & eloquẽtem reddet, propter uim enim cholerae q̃ sentit efferre audebit, cumq; humor hic motus concitatiores habeat, uehementi quodam spiritu natus ipse pronuntiabit. Quãobrẽ aditus à Marte Mercurius, hospitioq; acceptus sumministrabit ad eloquendũ & animi audaciã et linguae celeritatem & in dicendo uehementiã. ideo autem in Ariete magis q̃ in Scorpio acceptus Mercurius hoc praestabit, quod id signum capiti praesit, in quo lingua & os & pleraq; orationis instrumenta sita sunt. quin etiam igneum cum sit signum, linguae uolubilitatem maiorem propter siccitatem, & orationis uim acriorem propter calorem dabit. nam Scorpius cum humectae naturae sit, ad uolubilitatem largiendam nec tum idoneus est, nec ipse capiti praeest.

PTOLEMAEVS XXXIX

AFFLICTIO undecimi loci in creatione regis, detrimentum signi ficat & domesticorum eius & pecuniarum. Secundi autem loci afflictio, pecuniarum ouilis eius detrimentum significat.

PONTANVS

Sparsim iã et, ut ita dixerim, seminatim praecepta tradũtur et ad sciẽdũ & ad iudicandũ. Cũq; de regis morte, deq; eius successione dixisset, docet hic quae sint i regis creatione obseruãda, duobus praesertim locis, undecimo et secũdo. quae ut manifestiora fiãt, locorũ ipsorũ qualitates ac uires aperiẽdae sunt. Decima domus i creãdo rege regi ipsi attribui-

tur propter loci celsitudinē ac maiestatē. Etenim locus is in tota figura domorumq́; constitutione præminet, ab eoq́; potentissimi stellarum radij iaciuntur in terras. Locus huic succedens hoc est undecima domus attribuitur consiliarijs et domesticis q regi tum cōsilio tū ēt opera ministrant et parati astant. Hic igitur locus in rege creando, reuoluendisq́; creationis annis, si à maleficis stellis infessus, aut inimicis earum radijs percussus fuerit, damnum iacturamq́; portendit in domesticis et ministris regis. quin etiā rerum eius familiarium, domesticiq́; census detrimenta decernit. Si enim decimum creationis locum in ascendente constituas, locus qui erat undecimus in secundam concedet domum, quæ pecuniarum & rei familiaris est. Quo'circa malus eius loci habitus, malaq́; affectio tum regiorum ministrorum, tum regiæ substantiæ iacturā significat. Malum habitum atq; afflictionem & infelicem statū undecimi loci quæ κάκωσις Græce dicitur, intelligi uolumus non uno modo. nō solum enim is locus male se habebit, misereq́; affligetur, si à malefico planeta quadrangularibus aut aduersis radijs atrociter ferietur, uerum etiam si dominus signi ipsius in depressione sua, atq; in deiecta cœli parte, mœrens & tanq̄ contemptus inuenietur, atq; à nocentibus stellis hostiliter lacessitus. Hæc quæ de rege dicta sunt, ēt de proceribus ac principibus alijs, & item pontificibus dicta sint. Infelix etiam status secundæ domus in rege designando et pnciosa ad eum locum irradiatio subiecti populi, popularriūq; diuitiarū detrimenta significat. Primus eni locus id est ascendēs regiæ designationis subiecto populo attribuitur. Locus illi succedens populi pecuniam & censum indicat. Subiectus autem populus regis ipsius census & patrimonium est. si enim decimum creationis locum in ascendente statueris, primus q in creatione ascendebat locus quartæ domus locum occupabit, quæ patrimonium indicat. Quod autem regis patrimonium accipi rectius potest, quam populi gentesq́; subiectæ? Quo'circa secunda domus quæ popularem substantiam & censum demonstrat, à maleuolis stellis occupata, detrimenta poppulariū diuitiarum significat. Detrimenta uero ipsa pro signorū ac planetarum qualitatibus indicanda sunt, quæ maiora futura sunt, si nullū illis beneficæ stellæ præsidium attulerint.

PTOLEMAEVS XL

CVM ascendens à maleficis oppressum fuerit, qui tunc natus est, sordidis rebus delectatur, ac male olentes odores probat.

Pontanus

PONTANVS

Venerem elegantiarum deam ueteres esse uoluerunt. eius enim stella natum ad cultum, ad munditias, ad pigmenta, aliasq; deliciosas res inuitat. Iupiter dat animi claritatē, nobilitatē, splendorē, magnificētiam. Animus generosus generosis ac magnificis rebus delectatur, turpia odit & sordida. Quia uero beneficentia opponitur maleficentiæ, bonitas malitiæ cum Veneris & Iouis stellæ beneficæ sint, contra Martis ac Saturni maleficæ, ipsæ sibi aduersabuntur, & Iupiter quidem ac Venus natum ipsum munditiarum, splendoris, nitidi ornatus, & rerum honestarum uoluptate afficient, contra Saturnus ac Mars ad immunda sordidaq; inuitabunt. Etenim Iouis Venerisq; temperātia sensus quoq; et animi motus temperat, contra Saturni Martisq; intemperantia sensus intemperatos efficit, ex qua intemperantia rerū quoq; sordidarum & male olentium & intemperati saporis delectatio nascitur. Corrupti enim sensus amant corrupta. quod in ægrotis facile cernitur. Quocirca qui in genitura sua horoscopū à maleficis obsessum habuerit, sordidis rebus, & corruptis capietur odoribus, probabitq; ea quæ inconcinni saporis erunt, aspernatus lauta atq; mūda, quin immo immunda & fœtida cum uoluptate sequetur. Cū autem ascendens concretionem corporis & qualitates indicet, ascendētis ipsius dominus eas & minuet & amplificabit & immutabit pro collocatione sua & aliorū etiam planetarum communicatione. Si enim Saturnus ascendētis dominus nulli immixtus fuerit, natus ipse acidis saporibus & fœtidis odoribus capietur. Si Mars acutis, amaris, et salsis saporibus, odore acri. Saturnus ad uetularum & sordentium mulierum coitus inuitabit. Mars ad incestus, adulteria, & parum legitimam Venerem. Sed hæc, ut dixi, temperabūtur, perinde ut stellarū aliarum mixturæ, temperationesq; accesserint, ac nihilominus pars uoluptatis quo in signo, locoq; constituatur, diligenter inspicienda est. Igitur in cuius genitura horoscopus à maleficis obsessus fuerit, is probabit fœtida atq; immunda, abhorrebit à nitidis & suaue olentibus propter planetæ intemperantiam, signum id inficientis. & Saturnus quidem cum sit terrenus, ad sapores, atq; odores qui è rebus melancholicæ qualitatis sunt, natum inuitabit, Mars uero cum sit igneus ad sapores atq; odores qui cholericæ naturæ esse dicuntur. Cumq; cholera uiolenta sit, ad uiolentos hoc est illegitimos coitus Mars impellet. melancholia uero cum sit squalida, Saturnus ad sordidam Venerem sequendam impellet. Sed ascendentis oppressio siue obsessio duobus in-

tellegi modis potest, uno si malefica stella signum ascendens occupauerit, aut ibidem collocata, aut potentibus radijs illud percutiens, de qua oppressione hoc in loco sentire Ptolemæum iudico, altero si ascendens ab utraq; malefica intercipiatur. quæ interceptio, quam obsessionem quidam uocauere, hac ratione fit, ut si in alicuius natiuitate ascenderit Libra, Marte in Piscibus. Saturno in Tauro constituto, quorum alter cum ex opposito loco in Virginē, alter in Scorpium radios suos iaculentur, Libram hostiliter circunsident. Sed nec desunt qui obsessionem alia etiam ratione fieri dicant, ut si Virgo sit ascendens, & Mars in Ariete collocetur, cum Mars è trigono in Leonem ab opposito in Libram radios suos mittat, Virgo quæ inter Leonē Libramq; constituta est, Martis radijs circunsessa uideatur. Ego de priore obsessione magis sentio. quod præsentis planetæ corpus cum potentius inficiat, tunc potissimum hanc sensuum siue corruptionem, siue intemperantiā faciat. Nam interceptiones de quibus dictum est, magis naturalem signi uim impedire, quàm inficere uidentur. Et aliud est impedire, aliud inficere. nam qui impedimentum affert, alterius uires atq; conatus hebetiores reddit, eosq; imbecillos aut irritos fiat. At quæ infecta sunt, ea ut corrupta & tanquam naturali ui amissa, in qualitatem, naturamq; aliam transferuntur. & impedimentum quidem obsessionis magis id efficiet, ne natus suaueis odores sentiat, ne lauta et opipera sequatur, quàm ut fœtidis capiatur, ac grauiter olentibus delectetur.

PTOLEMAEVS XLI

LOCI octaui dominiq; eius affiictionem tempore discessus caueto, at secundi atq; eius domini, tempore reditus.

PONTANVS

In itinere suscipiendo septima domus inspicienda est, cui locus quem uiator petit, attribuitur. octaua quæ huic succedit, index est eorū quæ uiatori postquam destinatum ad locū peruenerit, euentura sint. Quócirca locus hic diligēter obseruādus est. si enim utraq; domus, si uterq; dñs bene se habuerint, felix'q; utriusq; status fuerit, et iter feliciter susceptū pficietur, & res quarū causa uiator profectus est, è sententia cōficiētur. contra si loca et locorū domini male se habuerint, eorūq; status infelix fuerit, & iter & res quarum gratia profectio suscepta est, infeliciter & contra sententiam cedent. Verum ne fallamur, per

ficiendi negotij qualitas probe consyderanda est. Neq; enim beneficæ stellæ ubiq; sunt eligendæ, ut superius ostensum est. in quo mathematici prudentia sanè multa requiritur. Atq; hæc quidem ad electiones. Cæterum mathematicus ubi quempiam iter ingredi uiderit, octaua & septima inspectis, atq; illarum dominis, & item finibus in quibus domini domorum fuerint, ac finium dominis cōsyderatis, de itinere, déq; negotio id iudicium feret, quod domorum & finium & dominorum status, bonáq; illorum affectio indicauerint. Quoniam autē reditus motus quidam est sese in locum à quo cœpit reflectens, in reditu faciendo prima domus obseruanda est, et secunda huic succedens. Nanq; ut in abeundo septima domus locum indicat ad quem uiator proficiscitur, sic in redeundo prima domus est ad quàm uiator redit. Sunt enim contrariorum contraria. Et quia secunda domus succedit primæ, hæc ipsa domus significationem eorum faciet, quæ post reditū euentura sunt. quæ si male affectæ fuerint, mala & aduersa ex hac mala affectione portenduntur. Malus uero habitus & afflictiò ipsa locorum ac dominorum quæ Græcè κάκωσις à Ptolemæo dicitur, est ubi loca fuerint à maleficis aut præsentia corporis occupata, aut hostilibus radijs petita, ut supra est dictum, ubi etiam domini eorum cadentes fuerint, aut retrogradi, quos ueteres repedantes dixere, aut à maleficis percussi, aut cum ijs iuncti, aut in signis depressionū suarum collocati, aut in locis unde domos eas tueri nequeant. Sed, ut dixi, negotiorum qualitates inspiciendæ sunt, & afflictio, malusq; habitus qualis quantusq; sit exactè pensitandus. Quod uero infelicem statum octaui loci cauendum, potius quàm bonum sequendū monet, non caret prudentia, cuius prima laus est cauere. quod & milites in congressionibus seruant, & medici in curandis morbis, & patres familias in tuenda re familiari sequuntur. Sed cū è cōtrarijs cōtraria proficiscātur, lectoris reliquit arbitrio indicādā cōtrarij cōsecutionē.

PTOLEMAEVS XLII

MORBVS qui cœpit, cum Luna fuerit in eo signo, quod maleficæ aliqua tenuit in genitura, siue in quadrangulo aut diametro eius, grauissimus futurus est. Si autem malefica respicit, periculosus. Sin in loco ubi genituræ tempore benefica fuerit, sine periculo erit.

PONTANVS

Lunæ cursum i egritudinibus corporū maximè obseruari debere dies q

critici uocantur docent, siquidem corporibus dominatur, cietq; humores, & cum sit omnium stellarum citima, acceptas ab illis impressiones corporibus familiariter infundit. Natalium quoq; stellarum loca siue ea felicia siue infelicia sint, per omne uitæ spatium ex genituræ decreto uires suas & ad iuuãdum & ad nocendum retinent. Tunc enim felicia genituræ loca, bona genituræ tempore promissa largiũtur, cum in annis uertentibus aut beneficos in se planetas aut è beneuolis locis felices illorum radios acceperint, contra infelicia genituræ loca, decreta mala tunc adducent cum à maleficis occupata aut earum radijs infeliciter percussa fuerint. Quæ mala ut notiora fiant, uidẽdũ est, quid quisq; planeta in anno reuoluendo cùm in natalem alterius planetæ locum impegerit, portendat, quid etiam cum in anni reuolutione locum eundem beneuolo maleuolo'ue aspectu intuetur. Aegrotatio igitur quæ cœpit Luna signum permeante, quod malefica stella genituræ tempore aut occupabat, aut è loco quadrangulari uel opposito feriebat, difficilis admodum & grauis erit. Quod si perniciosus noxiæ stellæ aspectus accesserit, futura est non modo difficilis, uerum ẽt periculosa. quando natale ad malum adiungitur etiam temporale. At facilis & tuta ualitudo erit, si qua hora cœpit, tunc Luna eo in loco inuenta fuerit, in quo benefica stella genituræ tempore præsidebat. & hoc adde, tutissimam fore, si benefica tunc stella Lunam salutari conspicetur aspectu. Sed nec facilis omnino erit, si benefica illa quæ locum hunc genituræ horâ tenebat, male atq; infeliciter ægritudinis hora collocata fuerit, quando præsidium eius ferum atq; imbecillum est. Ac nihilominus alia quoq; multa considerãda sunt. nam & Iupiter aliquando interimit. Videre etiam oportet quos morbos quis planeta afferat. siquidem eum qui ex humecto frigidoq; manat humore Venus adauget, Mars imminuit. quando (ut medici tradũt) capitis distillationi, quem Græco nomine κάταῤῥον uocant, febricula non nunquam utilis est, quod suo illum feruore desiccet.

PTOLEMAEVS XLIII

MALEFICAS genitis figuras contrariæ temporum figurationes intendunt,

PONTANVS

Quæ à Ptolemæo dicuntur σχήματα, nos hac in parte et figuras et aspectus & constitutiones appellare possumus. Hæc sententia ut cla-

rior fiat, longiore oratione tractanda est. Maleuola & infelix cœli figuratio & hostilis stellarum aspectus in cõdendis urbibus fit infelicior, maliq́; magnum incrementum accipit, quoties in anni reuolutione atq; progredienti tempore perniciosa stellarum configuratio accesserit. natale nanq; malum magis magisq́; augetur ubi noua fit accessio. uerbi gratia. Qua hora urbis cuiuspiam fundamẽta iaci cœpere, ex primarijs cœli locis unus aliquis infestabatur, ac signi eius dominus in deiectiore cœli parte languebat, qua è re malum urbi & genti cuius urbs ea caput est portendebatur. ubi mali eius decretum tempus aduenit, si quadrangularis oppositus'ue perniciosæ stellæ radius signum illud male fortunatum, aut signi eius dominum percusserit, aut signum ipsum malefica stella insederit, aut alia nocens uis alicunde eruperit, fit ei malo ex noua hac hostilitate maior accessio. Quod si à contrarijs argumentari licet, malum ipsum ualde imminuetur, si felicium stellarum felix irradiatio signum illud tuebitur, præsertim si dominus eius bene fuerit collocatus. Atq; hoc quidem præceptum ad non paucæ hominum negotia, resq́; gerẽdas accommodari recte potest. Sed nec prætereundũ quid alij quoq; sentiant. adulteria inquiũt & furta & sacrilegia & puerorum infames coitus à natalibus stellis significati dum parantur, dum patrantur, si maleuolus nocentiũ stellarũ aspectus accesserit, si maleficæ stellæ potentes fuerint, magnũ adiumentũ accipiunt. Siquis enim furtum adulterium'ue aut crimen aliud quod honestati legibusq́; aduersum est, animo conceperit, quàm ad turpitudinem natalibus à stellis impellatur, petere atque expectare maleficis à stellis auxilium debet, quod beneuolarum felix irradiatio, crimina illa ne fiant prohibitura est. Beneficæ nanq; stellæ pudorem, honestatem, ac leges tuentur. contra maleficæ ad impudentiã, turpitudinẽ, et legum contemptum inuitant. Quod uero ad Græca uerba attinet, quod nos temporum figurationes dicimus, Græce est κατὰ καιρὸν, *idq́; temporale dici commodissime potest. hi enim aspectus temporales sunt. At qui in ipsis hominũ aut urbium genituris, rerũq; inchoationibus contingunt aspectus, eos natales libenter uocamus, quĩ Græce sunt* κατὰ πῆξιν. *Infelicem igitur urbis populiq́; alicuius figurationem ædificationis hora, id est natalem infelicitatem adaugent tẽporales figurationes, ubi contrariæ atq; aduersæ fuerint. Quæ sententia non ad urbes ac populos solum accommodari potest.*

PTOLEMAEVS XLIIII

NOXIVM *est, cum ægri ascendens genituræ ipsius figuris refraga-*

gatur, neq; ad beneficium aliquem tempus peruenerit.

PONTANVS

Sunt qui putent sextum, octauum, & duodecimũ locũ intellegi debere, quod ea loca nulla horoscopo ratione iungantur, cum pigra & abiecta sint, & in deterrimam totius figuræ partem recesserint. Siquidẽ duodecimus locus carcerẽ ac tristitiam, sextus morbos, mortem octauus minitetur. Alij oppositum & quadrangularem natalis horoscopi locum significari arbitrantur, quod hæc duo loca horoscopum hostilem in modum feriant, cum enim ascendens natiuitatem & corporis fabricam significet, quoties loca natali horoscopo aduersantia oriuntur, qua hora languere æger incipit, uitæ nati & malum & periculum obnũtiant. Sed consideranti uerba Ptolemæi non iniuria uideri poterit, de alijs quoq; quàm de quibus dictum est locis intellegendum esse. siquidem apud eum σχῆμα id est figura totam cœli constitutionem & planetarum aspectus significat, ut male se etiã habeat ægrotus quoties hora qua languere cœpit, non modo aliquis locorum de quibus dictum est ascenderit, uerum si ex ijs locis unus aliquis oriatur, quæ geniture tempore aut felicibus stellis, aut domino horoscopi seu medij cœli, aut etiam fortunæ parti aduersa erant. Quã obrem cum generaliter doceret, non dixit perniciosum tunc esse, aut magno in periculo ægrotum uersari, sed male se habere, & contrarium id ac noxium esse. In generali præcepto, generale uerbum posuit ἐναντίον, quod sonat contrarium et noxium, et (ut latinius fortasse loquamur) male est, seu male habet. Leuabitur autem magna ex parte morbus, si tempus ad beneficam stellam peruenerit. Græce positum uerbum est χρόνος pro quo sunt qui annum intellegi uelint, ut magno præsidio sit, si in anni reuolutione beneficus planeta fuerit ascendentis dominus, isq; bene fuerit collocatus, aut si signum proficiscens fuerit ascendens, in quo geniture tempore beneficus planeta ferebatur. quod præsidium eo maius ac præsentius erit, si tum quoq; benefica stella aut ibidem fuerit, aut in primarijs cœli locis inuenietur. Sed nos nõ modo de reuolutione anni ægri ipsius intellegendum ducimus, uerũ etiam cum anni tempora hoc est menses & dies ad beneficũ planetã peruenerint. Etenim unusquisq; planeta uitæ nati decennium sibi uendicat & menses nouem, de quo toto tempore cæteris planetis cuiq; certum tempus permittit. Etenim Saturnus ex decennio suo & mensibus nouem, primos triginta menses sibi ipsi uendicat, ẽ reliquis mensibus Ioui duodecim, Marti quindecim, Soli decem &

nouem, Veneri octo, Mercurio uiginti, Lunæ quinque et uiginti attribuit. Quæ quidem distributio fit secundum seriem planetarum tempore genituræ. Principium autem distribuendorum annorum fit à Sole in genitura diurna, à Luna in nocturna. Sol igitur, Luna'ue ubi suos sibi menses assumpsit, si statim Mercurius subsequatur, uiginti Mercurio menses attribuit. si post Mercurium Iupiter, Ioui menses octo permittit, & sic deinceps. Quæ quidem res in omnibus uitæ nati actionibus, euentisq; diligentissime consyderanda est.

PTOLEMAEVS XLV

QVISQVIS genituræ suæ dominatores aut ascendens in signis humanis non habet, ab humanitate alienus, etiam sibi ipsi erit.

PONTANVS

Naturalis hominum propensio ad mansuetudinem & lenitatem aut ad passiones his contrarias natalibus à stellis tribuitur, pro signorum qualitate, in quibus ij qui genituræ dominantur, inuenientur, proq; ascendentis signi natura. Et signa quidem humanitatem, sociabilitatē, mansuetudinem, hospitalitatē, ciuilemq; consuetudinē conferētia sunt illa, quæ hac eadem causa de hominum nominibus uocata sunt Gemini, Virgo, Aquarius & Sagittarius à parte anteriore, quæ signa dicuntur à nostris humana, propter affectus quos in hominum animis ingenerant. Contra quæ nomina ferarum habent, inhospitalitatem, immanitatem, insolentiam, rapacitatemq; adducunt, qualis est Leo. At Aries cum domesticum sit ac mansuetum animal, signū eius nominis nato mansuetudinem affert cum quadam humilitate et abiectione. Quócirca signum ascendens ac dominus genituræ & item ascendentis dominus, seu qui plures in eo prærogatiuas assecutus est, quiq; in omni figura reliquis est potētior, nati animum ad facilitatē, māsuetudinē, sociabilitatēq; aut ad acerbitatē, immansuetudinē, inhospitalitatemq; propensiorē faciet, pro natura signi in quo repertus fuerit, qui si Leonē peragrabit, atrocē nati animū et uiolentum et ad tyrannidem, impotentiamq; prolabentem indicat, omnia sibi iure iniuriaq; uendicantem. Erit enim natus is suapte natura rapax, impotens, & ad iniurias promptus. qui tamen affectus minores erunt, magisq; domabiles, si dominatorum unus alterq; in signo humano constitutus fuerit. Sed nec patris ingenium, nec nationis ac familiæ natura prætereunda est. hæc nanq; omnia simul in-

scenda sunt. In primis autem uidendum, cuius naturæ signa sint per quæ luminaria ferantur. ambo enim in signis feris inuenta cum spiritui corporiq; dominentur, nati animum ad asperitatem, uiolentiámq; propellent, ut nullum familiaritati, nullum amicitiæ ius relinquat, præsertim ubi signum ferox horoscopum tenet. Idq; in planetis usu uenit quod in stirpibus ac seminibus, quæ soli naturam sequuntur, quando occultum terræ saporem referunt. Nam cum rerum semina in Zodiaco maxime dispersa sint, uis inde proueniens planetas sic ad se conuertit, ut quas à signis affectiones accepere, in gignendis atque animandis corporibus eas reddant.

PTOLEMAEVS XLVI

MAGNAE in genituris felicitates conferuntur tum à stellis fixis, tū ab interluniorum cardinibus, tum à locis partis fortunæ regni, cum horoscopus in eis repertus fuerit.

PONTANVS

De felicitatibus quas stellæ fixæ conferre soleant, satis abūde diximus, hoc in loco Ptolemæus etiam alia in hominum genituris obseruanda præcipit. ait enim ad felicitatem nati plurimum conferri, quoties ortus eius tempore gradus ille ascenderit, qui aliquem cœli cardinem præsertim orientis & medij cœli tenebat, quo tempore Luna Soli fuit coniuncta, antequam matris utero prodiret infans. Gradus enim illi cardinales si ascenderint in genitura, mirum in modum nato conferunt ad diuitias, ad honores, ad magistratus consequendos. Sed hoc non adeo simpliciter intellegendum est, ut nec planetarum status, figurationesq;, nec alia cœli loca, nec matutini, uespertiniq; exortus, Lunæq; defluxiones, & alia item multa metienda ac inscenda uideantur. Cur autem ab angulis coniunctionum interlunarium boni tantum emanet, ratio quærenda est. In omni themate & cœli constitutione cardines quatuor primas ac potissimas uires habent. Cardines uoco ortum, occasum, culmen & imum. Ptolemæus centra uocat, sed etiam anguli & cuspides à recentioribus dicuntur. hi cardines quādo primas cœli partes obtinent, iure primas sibi uires atq; authoritates uendicant, quando cœlū omne quadrare & figuram ipsam constituere uidentur. Cum autem cœli motus orbicularis sit, atq; ex eo series rerum constet, & quod cœpit perficiatur, perueniatq; ad exitū, in motu hoc quatuor exiguntur, unde incipiat, & quo progrediatur, quæ quidem sese habent ut principium et finis, item media duo sum-

mum & imum. Videtur enim summum quod alio nomine culmen dicamus, medium utriusq; loci & a quo progressio incipit, & ad quem progressio suscepta est. rursus imum medium esse reflectentis se progressionis ad locum unde initio cœperat, ut rerum peruenientium series sibi constet, nulloq; unquam æuo desinat. Adhæc Sol & Luna eorum, quæ in mundo hoc fiunt, potissimæ ac manifestissimæ causæ cum sint, quando altera humoribus præest, materiamq; suggerit, alter animat atq; informat. Iure Solis Lunæq; coniunctio, quæ nati genituram antecessit a Mathematico diligenter obseruanda est, uidendumq;, an cœli constitutio, quæ in coniunctione luminarium natiuitatē proxime prægressa est, cum figura cœli natiuitatis hora conueniat, Iudicandumq; bene ac feliciter cum nato illo actum iri, ubi cardo antegressæ coniunctionis hora ortus ascendit. In hac uero obseruatione tametsi Ptolemæus alias consueuerit culmen ortui anteferre, ego tamen ortum iudico culmini præponendum, quia tempore coniunctionis pars fortunæ in ortu atq; in ipso etiam minuto surgentis cœli statueretur, unde merito præferendus uidetur, propter ipsam fortunæ partem, quæ tantas ad felicitatem nati uires habeat. nisi forte cardo alius felicioribus radijs aut tum in coniunctione conspectus fuisset, aut nunc genituræ hora conspiceretur. Et quoniam ex contrarijs contraria emanant, illud quoq; subijciendum uidetur, ut nati uita multis sit ærumnis & grauibus malis exposita, si ex locis pigris abiectisq; prægressæ coniunctionis unus aliquis horoscopetur, sitq; ascendens cardo natiuitatis hora. Quæ omnia exactissime dimetienda sunt, ac mode ratissime commiscenda. Beneficarum enim stellarum beneficus fauor promissa a cardine bona uehementius auget. contra maleficarum maleficia impugnatio minuit. Quod autem Ptolemæus nullam de oppositione mentionem fecerit, admiratione non caret. quanquam & ab ipsa coniunctione uidetur oppositio deriuari, ac totius mensis series deduci. Tamen si quid argumentando licet afferre, illud idem de oppositionis cardinibus affirmare quis poterit? nisi occidentis cœli cardinem, in quo tunc pars fortunæ collocabatur, uelit reliquis cardinibus anteponere in genitura, propter ipsius partis fortunæ authoritatem. Sed hoc, ut dixi, etiam atq; etiam consyderandum uidetur. & Ptolemæi dicta solam coniunctionem innuere uidentur. Atq; ut ad partis fortunæ locum transeamus. hic locus mirificæ potestatis est. ab eo enim uitæ qualitas, censusq; ostenditur, ab eo felicitatis atq; infelicitatis, paupertatis & opulentiæ series indicatur. hinc amores, uoluptates, atq;, ut Maternus inquit, nati educatio, patriaq; deprehēditur. Quocirca

tum in regia creatione locus hic tam augustæ maiestatis sit, ut regis magnitudinem, prosperitatem, honores, regniq; firmitatem, & futurorum bonorum euentum indicare habeat, iure natus is fortunatus erit censendus, in cuius genitura cardinaliter partis fortunæ regni locus ascenderit, quando cum regia felicitate hanc communicatio nem habet, ut q præstantissimus regiæ creationis ac regni locus erat, is in genitura nati primum figuræ cardinem teneat. Atq; ea quidem felicitatis communicatio eo maior erit, quo plures ad illam fauores acces serint. si Luna loci fortunæ domina bene fuerit collocata, si amicis radijs illustrata, si locum ipsum beneuolæ stellæ grato intueantur aspectu, si dominus signi eius, si dominus finiũ tam loci quàm Lunæ bene se habuerint. Perinde nanq; ut plura paucioraq; ex his ad eam se se felicitatem adiunxerint, bonorũ cumulus maior minor'ue futurus ẽ.

PTOLEMAEVS XLVII

IN genitura cum malefica in locũ beneficæ in alterius genitura inciderit, is q beneficã habet, ab eo q habet maleficã, detrimẽto afficietur.

PONTANVS

De concordia discordiaq;, item amore atq; odio superius explicauit, & qua ratione de alterutris iudicari posset, docuit. Nunc rationem osten dit per quam inspecta duorum genitura iudicari possit, futuri ne illi sibi inuicem sint commodi an incommodi, & damnum ne an utilitatẽ alter ab altero sit expectaturus. Si inquit Lucius cum nasceretur, Iouem in Piscibus atq; in secunda domo habuit, Marcus Saturnũ. quando hæ stellæ sibi inuicem aduersantur, contrariasq; qualitates habẽt, Marcus Lucio nocumentum inferet Genus aũt inferendi dãni à loci proprietate iudicandũ est. Itaq; cum secundæ domui domesticã substan tia attribuatur, damnum id in pecunia futurũ obnuntiatur, & quidẽ per dolos, calumnias, fraudes, accusationes & occultas simulataq; consilia, quorum Saturnus est significator. Quod si Mars ibi fuerit inuẽtus, erunt dãna per uim, iram, direptiones, latrocinia, gladium, incendia, & alia mala, quæ à Marte significantur. Idem dices & in cæteris domibus pro cuiusq; proprietate. Rursus si Lucius & Marcus aut uterq; Iouem in secunda domo habuerint, aut alter Iouem alter Venerem, ipsi sibi magno inuicem usui futuri sunt, atq; ad familiarem comparandam rem alter alteri plurimum collaturus uidetur.

contra si alter Saturnum, Martem alter habuerit, aut eundem ipsum maleficum siue Martem siue Saturnum, inuicem alter alterius pecuniae incommodus erit.

PTOLEMAEVS XLVIII

QVANDO culmen domini hoc est principis fuerit horoscopus subiecti, aut dominatores beneuola configurabuntur figura, diu inseparabiles permanebunt. Idem etiam cum sextus locus serui inuentus fuerit horoscopus principis.

PONTANVS

Inspecta heri atq; asseclae genitura, an diutius simul, concordibusq; animis uicturi sint, hac ratione iudicandum docet, ut primo uideamus, an meridialis cardo geniturae herilis sit oriens cardo geniturae clientis, deinde ut inspiciamus, an planetae dominatores i figura gratis se aspectibus inuicem intueantur. quae ubi omni e parte conuenerint, minister ille non solum diu, uerum etiam summa cum fide, obseruantiaq; domino suo ministrabit. Etenim summus cardo domini, ascendentem famuli cardinem subiens quodammodo unus factus e duobus mirifice cum uim ad diuturnam et constantem utriusq; familiaritatem polliceatur, adeo ut heri uoluntas in ministri influere animum, rursus famuli fides atq; obsequiũ deuincire heri animum uideatur. quod uinculũ magis ac magis obstringetur, si ad hãc quã dixi cardinũ unitatem beneuolus dñatorũ aspectus, figuratioq; accesserit, hoc est si alter alteri coniunctus sit, aut e sexangulari seu triangulari signo se inuicem aspexerint, benignusq; beneficarum stellarũ radius illos complexus fuerit, aut si idẽ erit utriusq; dominator. Sed nihilominus si uerba Ptolemaei recte intelleguntur, etiam si culmen domini nõ sit ascendens ministri, diutius in familiaritate permanebitur. Cũ utriusq; geniturae dominatores bene amiceq; simul conuenerint. Neq; enim Ptolemaeus copulauit, sed disiunxit alternationem cardinum & configurationem dominatorũ. Quod si & medium & dominatores (ut dictum est) cõuenerint, non est quod ad fidelẽ et constantem familiaritatem optari amplius debeat. Cũ autem coeli culmen domino tribuatur, sextus uero locus seruo ac ministro, cõuertamus quod supra dictum est, dicamusq; diuturnũ ac fidele futurũ erga herũ famuli ministeriũ, heri itẽ in famulum constantem gratiam, quoties sextus locus serui ascendens locus

fuerit in natiuitate domini. Ea enim loca quod in unum concesserint, animorum ac uoluntatum conuenientiam & stabilitatem inter dominum ministrumq; conciliabunt. Illud quoq; addendum uidetur, futuram etiam stabilem domini in seruum gratiam, rursus serui gratam & fidelem in dominum operam, si utriq; dominatores concorditer collocati, ac sibi inuicem conuenientes inuenti fuerint. Medium autem cœli domino propterea conceditur, quod eius sit dominari, quippe qui superior est, atq; eminentiore in loco constitutus. seruire inferioris atque humili in loco siti. Humilis nanq; & abiectus figuræ locus est qui ab ordine sextus dicitur. Et quia inter herum, seruumq; aliqua conuenientia ex natali genitura esse debet, cœli medium, qui locus decimus est, sextum locum triangularibus atq; eminentibus radijs illustrans tuetur. Illud quoq; non sine ratione addendum uidetur, bene cum illo populo ac populi domino agi, cum ascendens urbis angulus ille fuerit, qui in domini creatione aut genitura cœli medium obtinebat, præsertim si beneuola dominatorum cõfiguratio accesserit. quibus è rebus subiectorum fidelitas, et obsequendi studium, dominiq; ipsius erga subiectos beneuolentia singulari cum firmitate concilia tur. Nec uero me fallit esse, qui ea quæ de sexta traduntur domo, ad quintam atq; ad septimam domum transferant, nec non & ad tertiã, ut inter uirum & uxorem fidelis & tranquilla coniunctio futura sit, ubi septimus locus qui uxoris est, fuerit ascendens uiri, & inter patrem filiumq; syncerus & constans amor, idẽ etiã inter duos fratres, ubi quintus locus filij fuerit ascendens patris. & tertius fratris locus, alterius fuerit fratris ascendens. ea enim loca tanq̃ in unum coeuntia easdem uoluntates, affectionesq; exuscitant. Sed has quidem ad res, atq; ad cœli significationes humanæ leges, ciuiliaq; instituta, & quæ cognationis iura dicuntur, plurimum adiumenti afferunt.

PTOLEMAEVS XLIX

CVM ascendens subiecti fuerit culmen in genitura domini, tantam subiecto illi fidem dominus adhibebit, ut ei ab illo imperetur.

PONTANVS

Cœli medium, ut ante dictum est, dominis ac regibus attribuitur. ab eo nanq; rectissimi, ualentissimiq; iaciuntur in terras radij, ac uis inde diffusa uehementissime influit, ut ab eminentissimo loco, cœliq; totius

dominatum

dominatum tenente. Locus ab eo quartus qui est orientis cœli cardo, dominorum patrimonium indicat. Regum autem dominorumq́; patrimonium sunt gentes populiq́; subiecti. Efficitur itaq; magna quædam amoris studijq́; reciprocatio domini in subiectum, ac rursus in dominum subiecti, quoties cardo ascendens in genitura subiecti inuenietur esse cardo meridialis in genitura domini. Quæ res efficit, ut herus ille ad clientis & ministri sui præscriptum uicturus sit, in cuius natiuitate angulus meridialis cardinis inuentus fuerit in ministri genitura cardinis ascendentis angulus. uerbi gratia. Statius siue subiectus siue minister in genituræ suæ horoscopo primas Arietis partes habuit. Marcellus Statij herus qua hora natus est, eosdem illos Arietis gradus habuit in culmine. Ex hac cardinum commutatione tantu us existit, uti Marcellus Statij uoluntatem, atq; sententiam suæ præferat, illius consilijs mirũ in modum credat, eius deniq; arbitrio suas res agit, quod propter fidelitatis atq; amoris studium, euenire necesse est. Quandoquidem idem ipse planeta dominus est signi ascendentis in asseclæ genitura, & signi quod in heri natiuitate cœli uerticem tenet. Qua è re fit, ut non nunquã homines infimo loco nati suis à dominis ad honores summos euehantur, ac non modo rei domesticæ cura, uerum etiam rei publicæ, ac potentatus moderatio illis credatur. Sed in huiusmodi genituris domini, subiectiq́; planetarũ quoq; aliorum status & configurationes inspiciendæ sunt, ne quid in iudicando prætermissum uideatur. Ipse etiam Ptolemæus ex ijs quæ uerbo superiori pronuntiauit, nobis innuit, magnam quoq; ministri autoritatem apud dominum fore, quoties sextus ministri locus natale domini culmen fuerit. In quibus omnibus uidendũ est, ut ijdem illi gradus aut illis maxime proximi sint in ipsis angulis constituti.

PTOLEMAEVS L

N E *prætermittas centũ & decem nouẽ coniunctiones. In his enim posita est cognitio eorũ quæ fiunt in mũdo et generationis et corruptionis.*

PONTANVS

R *erũ inferiorum ortus atq; interitus prima uis, causaq́; esse signifero in orbe, ut sæpius dictum est, perhibetur. Cum autem planetæ generationis atq; corruptionis ministri sint, ac sub ipso signifero diuersis ferãtur spatijs. iure illorum coniunctiones obseruare iubemur. tunc enim con-*

iunctis ac multiplicatis uiribus ad res quas excitant cõsumandas utun tur. Nec uero nisi ex antecedẽtibus illorum coniunctionibus imperia, nouas religiones aut bella portendentium, aut regna aut religiones aut bella incipiunt, nec ante desinunt aut mutantur subuertunturue, quàm tempus ab illis decretum peruenerit. Dicere autem quid quæq; coniunctio, & in quo signo, aut in qua cœli parte significet, loci hu ius non est. Quã autẽ hæc naturæ conueniant uideamus. Satis profe cto constat cõplureis ac diuersas uires probe in unũ coactas longe po tentiores esse. Constat etiam corpora inferiora è pluribus ac diuersis, quin etiã contrarijs è rebus componi. Nec est qui neget planetas ipsos diuersarũ uiriũ esse, et alios atq; alios ex se effectus parere. Illud etiã satis manifestũ est, ea ex qbus res constant, licet sint contraria, media quadam temperatione simul necti, atq; in unum coire. Erraticæ igitur stellæ ut'pote ministræ tum eorum quæ in elementis fiunt, tum etiam quæ in uita mortalium in alterutram partem siue ortus, siue interitus eueniunt, cum simul iunguntur, cum unà effectus suos miscent, tunc maxime fiunt peragendas ad res potentes. ac licet uiribus & potesta te differant, quadã tamen æquabili mixtura copulatæ, sibiq; in utrãq; partem consentientes nunc rerum exordia, nunc excidia moliuntur. Cumq; omnia è contrarijs ac medijs constent, planetæ quoq; ipsi par tim sibi inuicem contrarij sunt, partim mediam quandam potestatem habent, cuiusmodi etiam naturæ signa ipsa sunt. Quócirca ad ea quæ à coniunctionibus parantur, plurimum etiam signa conferunt. Cum igitur hæc sic se habeant, iure coniunctiones obseruandæ sunt à Ma thematico, cum ex illis manet cognitio eorum quæ in mundo fiunt, si ue ad ortum, siue ad interitum pertineant. quando potissimæ ac prima riæ causæ illorum sunt. Quodsi aspectuum ipsorum tanta uis est in utramq; partem, quanto maior uehementiorq; uis coniunctionis ha benda est? cum non per obliquam aduersamq; ac remotam radiorũ commixtionẽ uires sibi suas partim communicant, atq; inuicẽ augent, partim ĩpediunt turbantq;. sed radios suos tanquã in unam massam coactos in terras simul proijciũt, et commixtis uiribus, cõmuniatisq;, ut ita dixerim, consilijs agendas ad res feruntur. Quócirca non iniu ria accusandi uidentur qui de rebus toto anno futuris libellos emittũt, planetarum statum solum modo consyderantes, quo tempore Sol Arie tis primam partem ingreditur. Cum enim coniunctionum ipsarũ si gnificationibus tempus constitutum sit. nã nec agunt nisi in tempore, et ita quidẽ agunt, ut non semper aut statum aut paucis post mensibus an nisue ipsarũ significationes appareant, sed alias lõgiori alias breuiori

tempore, uidendum est an quo anno de rerum euentis sententiam feri mus, bona mala'ue ab præcedente aliqua coniunctione promissa tunc demum euentura sint. Ipsarum autem coniunctionum numerus sic colligitur. Duorum tantum planetarum coniunctiones, Solis Lunæq; coniunctione excepta, sunt uiginti. Nam Sol Lunaq; luminaria, cum sint, ac singulis mensibus coeant, ab planetis seiungere eorum con iunctiones uoluit. quarum quidem obseruatio generalissima est; quippe cum ab illis omniũ iudiciorũ principia sumantur. Græci nãq; codices nõ centum uiginti, sed centum ac decem & nouẽ coniunctiões habent. Qui autem ante me transtulit, aut qui post secuti sunt, parum animaduerterunt excludi à Ptolemæo hoc loco luminariũ coniũctio nem, quã addentes centum ac uiginti dici putauerunt. Quæ quidẽ con iũctiones sunt Saturni et Iouis. Saturni et Martis. Saturni et Solis. Sa turni et Veneris. Saturni et Mercurij. Saturni et Lunæ. Iouis item ac Martis. Iouis et Solis. Iouis et Veneris. Iouis et Mercurij. Iouis et Lu næ. Martis quoq; ac Solis. Martis et Veneris. Martis et Mercurij. Mar tis et Lunæ. Solis etiam ac Veneris. Solis et Mercurij. Nec non Vene ris & Mercurij, et Veneris ac Lunæ. ac etiã Mercurij et Lunæ. Triũ simul planetarũ coniũctiones sunt numero triginta quinq;. Saturni Io uis et Martis. Saturni Iouis et Solis. Saturni Iouis & Veneris. Satur ni Iouis et Mercurij. Saturni Iouis & Lunæ. Item Saturni Martis et Solis. Saturni Martis & Veneris. Saturni Martis & Mercurij. Saturni Martis & Lunæ. Saturni quoq; Solis & Veneris. Saturni Solis & Mercurij. Saturni Solis et Lunæ. Adhæc Saturni Veneris et Mercu rij. Saturni Veneris & Lunæ. ac Saturni Mercurij & Lunæ. De hinc coniunctiones Iouis Martis & Solis. Iouis Martis et Veneris. Iouis Martis & Mercurij. Iouis Martis & Lunæ. ac Iouis Solis & Veneris. Iouis Solis & Mercurij. Iouis Solis & Lunæ. Iouis Veneris & Mercurij. Iouis Veneris & Lunæ. ac Iouis Mercurij et Lunæ. Deinde coniunctiones Martis Solis & Veneris. Martis Solis & Mercurij. Martis Solis & Lunæ. Item Martis Veneris & Mer curij. Martis Veneris & Lunæ. ac Martis Mercurij & Lunæ. De inceps coniunctiones Solis Veneris & Mercurij. Solis Veneris et Lu næ. ac Solis Mercurij et Lunæ. Vltimo loco coniunctio Veneris Mer curij & Lunæ. Quatuor simul planetarum coniunctiones sunt ẽt numero quinq; & triginta. Saturni Iouis Martis et Solis. Saturni Io uis Martis & Veneris. Saturni Iouis Martis et Mercurij. Saturni Io uis Martis et Lunæ. Itẽ Saturni Iouis Solis et Veneris. Saturni Iouis Solis et Mercurij. Saturni Iouis Solis et Lunæ. ac Saturni Iouis Vene-

ris & Mercurij. Saturni Iouis Veneris & Lunæ. nec non Saturni Iouis Mercurij & Lunæ. Præterea Saturni Martis Solis & Veneris. Saturni Martis Solis & Mercurij. Saturni Martis Solis et Lunæ. Nec non Saturni Martis Veneris & Mercurij. Saturni Martis Veneris & Lunæ. ac Saturni Martis Mercurij et Lunæ. Adhæc Saturni Solis Veneris et Mercurij. Saturni Solis Veneris & Lunæ. ac Saturni Solis Mercurij & Lunæ. Item Saturni Veneris Mercurij & Lunæ. Coniunctiones quoque Iouis Martis Solis & Veneris. Iouis Martis Solis et Mercurij. Iouis Martis Solis et Lunæ. Item Iouis Martis Veneris & Mercurij. Iouis Martis Veneris & Lunæ. ac Iouis Martis Mercurij & Lunæ. Nec non Iouis Solis Veneris & Mercurij. Iouis Solis Veneris & Lunæ. ac Iouis Solis Mercurij et Lunæ. & Iouis Veneris Mercurij & Lunæ. Præterea Martis Solis Veneris & Mercurij. Martis Solis Veneris & Lunæ. Martis Solis Mercurij & Lunæ. ac Martis Veneris Mercurij & Lunæ. et Solis Veneris Mercurij et Lunæ. Quinq; coniunctiones simul planetarum sunt una & uiginti hæ, uidelicet Saturni Iouis Martis Solis et Veneris. Saturni Iouis Martis Solis & Mercurij. Saturni Iouis Martis Solis & Lunæ. Saturni Iouis Martis Veneris & Mercurij. Saturni Iouis Martis Veneris & Lunæ. Saturni Iouis Martis Mercurij et Lunæ. Saturni Iouis Solis Veneris & Mercurij. Saturni Iouis Solis Veneris & Lunæ. Saturni Iouis Solis Mercurij & Lunæ. Saturni Iouis Veneris Mercurij & Lunæ. Saturni Martis Solis Veneris & Mercurij. Saturni Martis Solis Veneris & Lunæ. Saturni Martis Solis Mercurij & Lunæ. Saturni Martis Veneris Mercurij & Lunæ. Saturni Solis Veneris Mercurij & Lunæ. Item Iouis Martis Solis Veneris et Mercurij. Iouis Martis Solis Veneris & Mercurij. Iouis Martis Solis Veneris & Lunæ. Iouis Martis Veneris Mercurij & Lunæ. ac Martis Solis Veneris Mercurij et Lunæ. Sex simul planetarum coniunctiones sunt hæ numero septem uidelicet Saturni Iouis Martis Solis Veneris & Mercurij. Saturni Iouis Martis Solis Veneris & Lunæ. Saturni Iouis Martis Solis Mercurij et Lunæ. Saturni Iouis Martis Veneris Mercurij & Lunæ. Saturni Iouis Solis Veneris Mercurij & Lunæ. Saturni Martis Solis Veneris Mercurij et Lunæ. Item Iouis Martis Solis Veneris Mercurij & Lunæ. Quæ omnes præter Solis & Lunæ coniunctionem sunt centum decem & nouem. Septē simul planetarum coniunctione adiuncta.

FINIS.

IOANNIS

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD PETRVM COMPATREM NEAPOLITANVM

COMMENTATIONVM IN CENTVM SENTENTIIS PTOLEMAEI LIBER SECVNDVS.

Q Veruntur de natura Petre Compater & quidem non pauci, quod ea prorsus iniusta atq; omnino imprudens sit, in distribuendis tum suis, tum etiam fortunæ bonis. Atq; utinam sola con questione contenti, ac non in cælum modo, uerum in ipsos etiam Deos inuecti, maledictis illos atq; opprobrijs incesserent. Qui si reputarent corporis è quo ipsi constant compagem, & ciuitatis in qua uiuunt cœtum, desinerent profecto tam latranter obtrectare naturæ, abstinerentq; à conuicijs tam nefarijs, Quin sorte sua contenti, beatiores fortasse, nullo tamen modo non quietiores uiuerent. Nanq; ut de humoribus, & tanquã fermentatione corporis omnino taceam, Artus ipsi & ossa, neruiq;, uenæ item & quæ dicuntur arteriæ, hæc ipsa inter se in uniuersum atq; inter partes, non solũ diuersa sunt, contrarijsq; qualitatibus prædita, uerum alia quidem aliorum ministerijs atq; officijs sic uidẽtur attributa & subdita ut ex ijs partes quædam dominari, contra seruire aliæ uideantur. Situsq; ipse ac membrorum inter se collocatio et sedes alijs dignior, alijs abiectior ac penè seruilis sit constituta. Itaq; et uẽter et aluus et partes ipsæ obscœnæ queri possunt de situ, de textu, de ministerio quoq; suo, pectoriq; & humeris inuidere, pedes capiti atq; oculis, Cum ipsi totum sufferant corpus sintq; penè in assidua exercitatione & motu, etiam inter ambulandum spinis scrupulisq; ac minutissimarum rerum offensiunculis obnoxij, Caput autem sublime ac tanquam in curru spectandum ab ipsis deuehatur. Oculi uero singula conspicentur & quasi uias animus aperiant ad intellegendum atq; decernendum, quo è ministerio, & penè officina prodeant eæ artes disciplinæq; quibus homines cæteris animantibus, & ipsi quidem inter se alius alij præstent atq; excelleant. Ac deinceps mẽbra singula de seruitio, de positura, de onere ac munere queri possent, aliaq; aduersus alia, aut ob ministerij nobilitatem, aut propter collocationis excellentiam liuore affici, & odio. An non caput sola

atque arenti cute tegitur, Cum coxæ lacertiq; carne etiam plurima fuc coq;, perinde ac uallo quodam muniantur? Manus totæ articulatæ sunt. At collum pene uniuersum neruis constitum. Excipit nasus cũcta capitis excrementa, uentris anus atque intestinorum. Pedum quidem articuli ad incessum atque ad statum accommodati, manuũ ad agendum. Deniq; cum una quæq; corporis ferè pars simuletur, secum indigne iniusteq; actum succensere hac eadẽ ratione posset, idq; in animato quoque corpore, uiuenti cuicunque succensendum atque indignandũ contingeret, quo in corpore positus ipse texturaq; & uniuersa concretio, unde uita existit è contrarijs prouenit. recte tamen accommodateq; dispositis. quod etiam in Musica quàm manifestissime cernitur, in qua uoces ipsæ chordæq; singulæ quidem cum inter se dissideant, simul tamen omnes consentiunt, & concentum illum reddunt tantopere suauem uirtute artificis ac temperatione. Nulla enim existeret Musica si uoces omnes neruiq; uniuersi, soni item singuli essent sibi per quàm similes, atque, ut ita dixerim, conuocales, perinde ut nullum existeret corporis officium, ne motus quidem de loco ullus, si totum è carne constaret aut è solis ossibus siue neruis. Age in oratione ipsa quæ solius est hominis, per quam etiam à cæteris animalibus differimus, quid tã contrarium quàm è quibus ea constat, uocales scilicet ac mutæ literæ? quæ tamen sparsim diffusæ, affabrefacteq; inter se collocatæ auribus ipsis illabuntur tam significanter ac sonore. Cum primus uero ciuitates ipsæ cœtusq; hominum qua ratione conseruari possent, nedum augescere, si ciues ipsi unà omnes aut lanificio telæq;, aut si malueris medicinæ agro'ue colendo, aut nauigationi, militiæ deniq; aut cuiuis uni quamuis etiam necessario artificio à natura essent ingeniòq; suo dediti? pessime profecto nedum inutiliter cum hominum genere esset actum. Quemadmodum igitur corpus ipsum nostrum in uarios artus, diuersa item membra ac membrorum officia dispositum, ac distributũ est, quo sibi ad ea adquæ homo natus est omni è parte cõsentiat, eadem ratione et uia totũ ut sibi ciuitatis corpus exacte cõueniat atque examussim quadret, natura ipsa diuersa hominum studia, diuersasq; animorum applicationes ad arteis etiam diuersas principio esse uoluit, neqd quod ad uitam uitæq; commoda, humanæq; societatis conseruationem generisq; propagationem cõferret, neglexisse aut parum omnino curasse uideretur. Etenim ut in ipso nostro corpore partes quædam sunt sordidis etiam ministerijs appositæ, illisq; solis accommodatæ, sine quibus corpus ipsum mancum esset atque imperfectum, sic in ipsis quoque ciuitatibus à natura nequaquã inerter prospectum

est, uti etiam culinæ quidam patinariæq́; quin etiam cloacis non nulli expurgandis sint ab eadem natura tanquam præparati. Ad quam tantam ministerij sorditiem artisq́; (ut ita dixerim) nidorem qui electione atq; consilio sese applicaret, nemo profecto esset, nemo, nisi hæc ipsa natura ciuitatum consumationi, humaniq́; cœtus conseruationi prudentissime consulens, talis eos statueret, taliq́; ingenio præditos uellet, quod cœli quidem stellarumq́; quarum tam diuersæ actiones uariæq́; adeo informationes sunt assequitur beneficio & munere. Cur non de alpium queratur iugis deq́; illo tam uerticoso cacumine Rhætia? de tot tantisq́; paludibus ac syluis Germania? de importuno illo syrtiū tractu tantaq́; uastitate Africa? de illa cœli soliq́; siccitate Aegyptus? de assiduis ac feruentissimis æstibus Aethiopia, deq́; gelu Sarmatia? Atqui tantum terrarum spatium neq; se habere aliter pro rerū natura poterat. neq; terrenæ molis tam spatiosa uastitas alia ratione consistere, aut generationi rerum tam diuersarum probe perfecteq́; consultum esse. Quasi non & Sol & Luna queri de deliquio, et minutissimi illi ignes de luminis exiguitate. erraticæ autem stellæ de motus progressionisq́; suæ uarietate atq; inconstantia. elemēta denique singula de loco & qualitate sua possent. Paulus ille Christianæ religionis antea impugnator, post assertor etiā quàm acerrimus monet unū quenq; & tanquam hortabundus imperat, sorte sua contentum esse debere, in eaq; uti se exerceat, sequaturq́; officinam, ad cuius opificiū ac munus ab authore ac magistro Deo uocatus uideatur. Et Horatius humanæ uitæ non imprudens institutor docet sapientis uiri officio eum fungi qui sorte sua contentus ac lætus uixerit. Permittamus igitur naturam exercere magisterium suum quod ignobilibus quoq; artificibus etiam cum laude est permissum. An non utitur imperator pro arbitrio suo militibus, uniuersoq́; exercitu? rex populis ac nationibus? Atqui imperat agris arator, uitibus uinitor, pastor etiam pecudibus suis pabulationem ac lanificium præscribit. Nolimus ergo naturæ, cœlo & stellis, quin etiam Deo ipsi tam impudenter, ne impie dicā, præscribere, aut quod suum est illis officium eripere. At ego Petre Compater cum sim mortalis, immortalem me natum percuperem, frustra tamen. Hæc & eiusmodi cupiuntur. Cur non splendescere ēt noctu ut stellæ, ut Sol die radios effundere ipsi cupimus? An quia non est hæc hominum id est nostra conditio? Cōponamus igitur questus tam illicitos atq; importunos, maledictisq́; temperemus uel potius nos instituamus ad ea quæ nostra sunt, quæq; à natura nobis uel sunt insita, uel ab eadem ipsa præscripto quasi quodā tradita. Cumq́;

intellegamus mortales nos esse, qua è re & mala nostra & querelæ omnes ortum ducant, quid opus est tam indignanter atq; improbe de illis queri, in quibus nihil omnino tu te tibi querendo proficias? præterquam si te ipsum uelis è misero miseriorem reddere, et cœlo, stellis'q; hoc est diuinæ constitutioni insolenter frustrà'q; præscribere.

PTOLEMAEVS LI

IN quo signo Luna est geniture tempore, illud in conceptu fic ascendens, Et in quo signo inuenta fuit in conceptu, illud aut eius oppositum fic ascendens in partu.

PONTANVS

Plinij Secundi ex septimo naturalis historiæ libro de
» partu hominis uerba sunt. Cæteris animantibus &
» pariendi & partus egerendi tempus statutum est. homo
» toto anno & incerto gignitur spatio, alius septimo men
» se, alius octauo & usq; ad initia decimi. Ante septimum mensem
» haud unquam uitalis est. Septimo uero pridie postero'ue plenilunij
» die, aut interlunio concepti nascuntur. Idem paulo post tradit, Cæsoniam Caij principis uxorem octauo mense genitum. Rursum etiam ciuem Romanum undecimo, Lucium Papyrium sextodecimo. Ipse à grauissimis uiris accepi, Nicolaum Picininum clarissimum ducem duodecimo mense editum. Hæc nos præfatos esse haudquaquam ab re fuerit. Hermen rerum cœlestium antiquissimum scriptorem tradunt affirmasse, illum ipsum cœli gradum horoscopare tempore genituræ, quem conceptus tempore Luna tenuisset. rursum'q; gradum illum tempore concœptus horoscopasse, in quo gradu genituræ tempore Luna fuisset inuenta. Ptolemæus uero qui multis etiam seculis post Hermen scripsit, quod obseruatio tot annorum aliter docuisset, primo non gradum eundem, sed signum, deinde non idem semper signum sed nonnunquam signum oppositum ascendere apertissime dicit. quamuis quod de opposito signo traditur, non à Ptolemæo scriptum, sed à posterioribus additum, sint qui existiment. Eiusdē de signo aduerso opinionis fuisse uideo Habraamum rerum cœlestium scriptorem, non illum quidem antiquissimum, cuius etiam Iulius Maternus non semel meminit, sed alium quendam qui non multis ante nos ætatibus scripsit. Cuius uerba sunt. Ascendens gradus concœpti utero feminis, non erit omnino Lunæ locus geniture tempore, sed aut ipse aut oppositus, neq; geniture ascendens erit omnino Lunæ locus tempore con

cœpti seminis, sed aut ipse aut oppositus. id quod sæpius à nobis obseruatum est. Tunc autem euenire uolunt, ut oppositus in genitura locus ascendat, cum Luna tempore concubitus in occiduo cardine inuenta e. Sed ante quàm ad hæc ipsa ueniã, ratio reddenda est cur Ptolemæus de procreatione ac genitura simul mentionem fecerit. Hominis ipsius & unum & plura sunt principia. nanq; & ubi semen utero genitali conceptum est, & ubi membrorum dispositio fieri cœpit, etiam cum animatur fœtus ipse, & cum tandem in lucem uenit, principia planè sunt. Nihilominus hominis principia duo potissimum considerãda sunt, alterum cum semen genitali loco admissum est, quod ex hoc ipso principio alia proficiscuntur, alterum cum fœtus in lucem uenit. Donec enim editur, fœtus est, cum primum utero egressus est, & aërem hunc hausit externum, homo uocari incipit, siue mas sit, siue fœmina. tunc enim uiribus suis uti, & suapte quodámodo sponte agere primum aggreditur. Cum igitur duo hæc potissima sint hominis principia hoc est procreatio & genitura, iure sunt à mathematicis obseruanda. De uita enim deq; nati euentis iudicaturi ab hoc principio per quod in lucẽ, atq; ad actiones uenit, necesse est, uitæ totius, et eorũ quæ contingunt seriem iudiciorum deducant. Iidem si de illis quæ ante partum considerantur iudicare uoluerint, non alio à principio quã à tempore coitus, cum semen uterum impleuit, deducere iudicium possunt. quæ quidem principia quàm sit inuenire difficile, idem author in libris apotelesmatum ostendit. quibus nisi compertis iudicari de fœtus, deq; nati euentis nequeat. Atq; ut de principio seminali hac in parte taceamus, quis nisi capto à genitura principio cum in lucem partus editur, de ijs quæ nato euentura sunt, dũ luce fruetur, pronuntiare generaliter poterit aut audebit? Quia uero duo hæc principia cõceptus ac genitura ut sibi conueniant necesse est. cum Luna corporum domina sit, ex loco Lunæ conuenientiã hanc omnino et cerni et quæri debere Ptolemæus docet, dicens signum illud in quo Luna tempore conceptus fuerat genituræ tẽpore, in ascẽdẽtẽ statuẽdũ esse, et in quo signo Luna inuenta est, editi partus tẽpore, illud tempore cõceptus in ascendente collocandũ. Quid hic dici conuenientius potest? Qua de re multi quid sentiant, referemus. Gestandi utero fœtus triplex tẽpus cõstituunt, minus, medium, maius. alij enim breuiori, alij productiori, non nulli medio quodam inter hæc tẽpore nascuntur. Vnde minorẽ, maiorẽ ac mediã fœtuum mansionẽ, quæ ab ipsis mora dicitur, in utero esse dicunt. Nobis non placet morã dicere, quoniã fœtus in utero manet, non moratur, nisi dicamus fœtũ morari partũ, quod est in alia

significatione. Mediam mansionē è ducentis septuaginta tribus diebus constare uolunt, cum Luna conceptus tēpore ascendit in ortu, quippe quod orbes suos genituræ tēpore perfecto cursu iā peregerit. Minorē è diebus ducentis quinquaginta octo, cum Luna concubitus tēpore in occiduo cardine inuenta orbes non perfecerit, dū partus editur. Maiorem è diebus ducentis octoginta octo, quibus etiam hæc addunt, Lunam tēpore editi partus aspiciendā esse. atq; ubi inuenta fuerit ab occasu in ortum superiori hemisperio ferri, ibi capiēdos esse gradus inter occasum Lunamq; interiectos, eosq; bis ducendos, ac bis ductos, in partes uiginti quatuor, quot horarū dies est, diuidēdos, quotq; gradus inde deducti fuerint, totidē dies eē. quæ uero partes reliquæ fuerint, quæ diuisionem non patiantur, horas esse. hos dies, itē horas mansioni quæ minor dicitur adijciendos, quibus adiectis tum deniq; omni simul numero capto mansionis tempus constitui. Tandem mansionem hanc subducendam esse à tempore genituræ, animaduertendumq; annum intercalarē qui bisextilis nunc dicitur, Lunamq; ipsam cum eo quod reliquum est æquandam, & quo in loco tunc inuenta fuerit, eum locum horoscopum genituræ esse. Quod si Luna ab occasu ortū uersus per inferioris hemisperij loca pergit, capiendum esse spatium quod inter horoscopum & Lunæ locum interest, eademq; ratione multiplicandum, deinde diuidendum, addendumq; mediæ mansioni, post etiam subducendum, demum etiam ádæquandum. Atq; his in hunc modum confectis, quo in gradu Luna inuenta fuerit, eum gradum genituræ tempore horoscopare. Nos quod de gradu dicunt, affirmare non audebimus, cum Ptolemæus signum dicat non gradum. Sed nec illud affirmauerimus, cùm Lunam in occiduo cardine reperiri contigerit, signum oppositum horoscopare, quamuis Ptolemæus, & qui post eum secuti sunt, dicant etiam signum oppositum solere horoscopare. Quæ tametsi uerisimilia sunt, & à nobis ualde probantur, ut à peritissimus uiris tradita, tamen si solis etiam uia quæratur, à mathematica circunspectione alienum non est. Quam uiam secutum non diffitebimur Georgium Trapezuntiū rerū cœlestium studiosissimū hominem. In hominis corpore procreando finis alicuius rationem à natura haberi affirmare quis dubitet? neq; enim temere tantum opus aggreditur. Procreationis autem, conceptusq; quis aut certior aut magis proprius finis esse quàm ipsa geniturae potest? Cum enim fœtus ipse manibus, pedibus, numbrisq; alijs præditus sit, finisq; instrumentorum non alius esse cernatur quàm ipsorum usus, atq; officia, iure finis concepti fœtus genitura uidebitur, per quam ad usus officiaq;

tum membrorũ hoc est instrumentorum, tum sensuum ipsorum, postq̃ editus est fœtus peruenit. cùm pedum, oculorum, aurium, manuum officium in utero fœtui nullum sit, quorum tamen post partum usus officiaq; paulatim incipiunt. Adhæc in inspiciendis genituris actiones à loco cœli decimo quæruntur. quòcirca si locus decimus nati actiones indicat, si finis procreationis est genitura, si deniq; genitura ipsa uiam & principium ad agendum aperit, rectè natura ipsa hominem in lucem editura non aliud commodius expectare tẽpus debet, quàm cum generationis pater Sol in decimum peruenerit locum, decimum inquam locum progrediendo à loco illo, quem Sol ipse tempore conceptus peragrat, quem ad locum nisi nouem post menses non peruenit. quo tempore fœtus quem ad agendum natura procreauit nascitur, Sole generationis parente locum nacto, qui agendas ad res maxime idoneus est. Quia uero nunc aliquanto serius, nunc paulo citius fœtus ex utero prodeat, hinc fortasse triplex mansionis genus commenti sunt, illi scilicet, qui Lunæ loco in genitura comperto, mansionis tempus inde aucupati sunt. Hi enim post illius reuolutionem quod Lunam horoscopare inuenirent, tunc semen genitali utero conceptum arbitrati sunt, parum, ut mihi uidetur, consyderantes eiusmodi Lunæ motum esse, ut in quouis cœli loco eam constitueris, ac mansionis quam ipsi dicunt conuersionem feceris, tandem reuoluto illo tempore ascendere inuenias. Quæ quidem ratio Lunaris potius motus esse uidetur, quàm ut à geniture tempore necessario sit ducenda. Dicet hic aliquis neminẽ ob rationem hanc quæ de cimo de loco dicta est, citius, seriusúe nasci, quod Sol statis semper temporibus decimum ad locum propter motus sui constantiam perueniat. Neq; autem Sol, neq; Luna ipsa sic dominantur corporibus, ut non cæteri quoq; planetæ iura in ijs sibi sua uendicent. Moratur sæpenumero partum Saturnus, quod stella eius tarda sit atq; difficilis, cuius nequaquam benigna uis & in ipso procreationis initio, & in membris corporis disponendis, & in edendo partu incommodo esse potest. Contra Mars quod præcipitantior est, propter calorem citius præstat omnia. Iupiter Venusq; propter insitam moderationem cuncta moderatur. Mercurius suapte natura festinus & agilis, facile tamen in aliorũ sese naturam uertit. An nõ uidemus mares partum maturare, fœmellas producere? aliàs mulieres nimio plus in enitendo laborare, alias uix partum sentire? quæ cur accidant, non Luna solum causa esse potest, uerum aliæ quoq; & quidẽ

diuerſæ tum cœleſtes, tum etiam naturales cauſæ. Adhæc neq; fœtum edi tunc dicimus, cum ad primum decimi loci gradum Sol peruenerit, ſicuti nec Ptolemæus gradum ipſum dicat, ſed ſignum, ſed tūc edi fœtum exiſtimamus, cum ad ſignum illud Sol peruenerit, ubi locus decimus conſtitutus eſt. hic enim locus ut cætera cœli loca quæ numero duodecim ſunt, pluribus è gradibus conſtat. Quin etiam licet uerū ſit, quod Sole conſtituto in imo cœli cardine atq; in primo Arietis gradu, medius cœli cardo in primo Libræ gradu ſtatuatur, tamen ſi Sol in alijs figuræ locis, quæ loca figuræ cardines nō occupent, collocatus eſt, gradus ille in quo Sol collocatur, nō ſemper indicat illū ipſum decimi ab eo ſigni gradū, decimi'ē et loci principiū eſſe, ꝙ propter locorum inæqualitatē, et ſignorū rectitudinē, obliquitatemq; contingit. uerbi gratia. In Publij procreatione fuit Sol in uigeſimo tertio Tauri gradu, qui gradus medij tunc cœli culmen tenebat. occaſus autem fuit in uigeſimo nono gradu Aquarij, qui eſt decimus à Tauro locus. quorū duorum locorum principia inter ſe graduum aliquot numero diſſentiunt. ſiquidem angulus ille in quo Sol collocatur, uigeſimumtertiū Tauri gradum occupat. angulus uero loci ab illo decimi uigeſimū nonum Aquarij gradum obtinet, non nunquam etiam eorum locorum principia pluribus gradibus differunt. Sed iam ad Ptolemæum redeamus, cuius uerba maniſeſtiſſime declarant, ſignum illud in cōceptu aſcendiſſe, quo ſigno Luna partus tempore ferabatur. Rurſum ſignum illud in quo Luna erat in conceptu, etiam aſcendere in genitura, non tamen ſemper, cum compertum ſit, non nunquam oppoſitū ſignum horoſcopare. quibus dictis oſtendit Hermæ regulam ſibi omnino conſtare, cum Luna eſt in aſcendente poſita, ubi uero in aſcendente non eſt, ita quidem ſibi diſſentire, ut aliquādo aduerſum ſignū horoſcopet, idq; contingere cū Luna eſt in occaſu. Quod uero ad gradū ipſum attinet, nō ita q̄dē ſentit Ptolemæus, ut gradū illū nunq̄ putet horoſcopare; ſed illud potius ſentit, non illum ſemper, ſed aliū atq; alium ſigni eius gradum aſcendere, atq; ea ratione fieri ut ſignū illud ſemper horoſcopet. Oritur autem ex ijs quæ de occaſu diximus, quæſtio ſanè difficilis, idem ne an oppoſitum ſignum aſcendat, cum in locis inter ortum, atq; occaſum conſtitutis Luna inuenta eſt. Sed ea quæ de Sole diximus, perſuadere nobis poſſunt, ſignum illud aſcendere, quod pro motu Lunari concitatiore aut ſedatiore ad nouē illos menſes Solares, de quibus diximus, propius accedet. Sed ad Hermen redeamus. Si eius regula tam certa fuiſſet quām ipſe putabat, nunquam

Ptolemæus de inueniendo horoſcopo tantopere ſolicitus fuiſſet. ſiquidem ſtante Hermæ regula, horoſcopi ratio certa eſſet, quam alijs quibuſdam uijs inueſtigari opotere cenſet.

PTOLEMAEVS LII

DOMINI geniture hominum proceræ ſtaturæ in ſublimitatibus ſunt, & ipſorum horoſcopi in ſignorum principijs. Eorum uero qui ſunt breuis ſtaturæ, in humilitatibus inueniuntur. Ad hæc inquirito ſigna ne recta an obliqua ſint?

PONTANVS

Accidit corporibus noſtris non qualitas modo quæ ſubſtantiæ comes eſt, uerum etiam quantitas, quæ tres ſimul iunctæ & animal & animalis corporaturam conſtituunt. Qualitatis quantitatisq; corporeæ cognitio, quod hæc ipſa corpora cœleſtium corporum ſequũtur agitatus, etiam ad mathematicum ſpectat. utranq; horoſcopus oſtendit, et ipſe utriuſq; ſignificator et index eſt. Sed qualitatis cognitio à ſigno quod tempore geniture aſcendit magis quæritur. quantitas uero, licet eius inſpectio etiam ad horoſcopum referatur, alio tamen eſt modo cognoſcenda. cuius cognitionis triplex obſeruatio traditur. prima docet ſitum geniture domini uidendum, ſecunda numerum graduum aſcendentium in horoſcopo. tertia ſigni horoſcopãtis aſcenſiones. quod ſigna ipſa alia ſunt recta quæ dum aſcendunt pluſculum temporis occupant, alia obliqua, quæ breuiori tempore ſurſum feruntur. Signi cuiusq; partes primæ, quod ab ipſis ut à principio productio incipit, atq; ideo maiorum ſunt uirium, proceritatis cauſa ſunt, extremæ breuitatis. quoniam quæ deſinunt, impetus ac uires remiſſiores habent. Ex quibus cõijcere licet medias partes, quod mediæ poteſtatis ſint, ſtaturæ mediocritatem indicare. Signum etiam rectum quod tempus aſcenſionis ſuæ producit, nati quoq; corpus producere ac longiuſculum facere uidetur, at obliquum quod tempus aſcẽdẽdi corripit. nati quoq; corpus corripere ac breuiuſculum præſtare par eſt. Adhæc dominus geniture cum in parte ſuperiore orbis ſui fertur, quia longiori nagatur ſpatio, longiore ſtaturam, cum in inferiori, quod breuiori ſpatio incedit, breuiorem corporis ſtatum efficit. Itaq; tria hæc ubi ſimul conuenerint, ut ſignum rectum, ut primæ ſigni partes aſcendant, ut dominus geniture ſuperiorem, ac remotiorem orbis partem teneat, procul du-

bio natus ille longioris staturæ futurus est. uerbi gratia. Nascente Marco ascendit Libra, quæ plusculum temporis recte nascendo occupat, ascendit primus, secundus'ue gradus eius, aut tertius, aut etiam quartus, quintus'ue, inuenitur etiam Venus geniture domina, quæ tunc orbis sui culmen spatiosius uagando peragrat. profecto Marcus procero corpore futurus est, atq; eo magis, si è parentibus bonæ staturæ, atq; in regione ubi homines productiores sunt, nascitur. Cum igitur tria hæc simul conuenerint, facile efficient ut ex breuiribus etiam parentibus proceri liberi nascantur. Contra ubi postremæ signi partes, & obliqui quidem signi quod breuiori spatio ascendit horoscopant, necesse est ut qui tunc in lucem editur breui corporis statura futurus sit, præsertim si genituræ dominus parte orbis contractiore feretur. uerbi gratia. Caius cum nasceretur, ascendebat Aries, ascendebant postremæ Arietis partes, inuentus est genituræ dominus Mars, isq; inferiorem & contractiorem orbis sui partem tunc tenebat. quis dubitet breui corpore Caium futurum, atq; eo magis si parentes quoq; & ipsi parui, ac regionis eius parui pleriq; homines sunt. Sed ad genituræ dominum redeamus. hunc multum addere ad proceritatem uolunt, si matutinus est, quod uires eius longe tunc maiores sint. quod licet ipse minime negem, à Ptolemæo tamen id ne innuitur quidem ac in parte. Græce est. si genituræ domini in ἀπογείοις, aut ὑπογείοις sunt. ὑπόγειον uerbum è uerbo expressum est subterraneum, cuius oppositum est ἀπόγειον, unde Græci imum cardinem ὑπόγειον dicunt, quod sit cœli cardo subterraneus, id est imus, cuius oppositum dicunt μεσουράνια, id est cœli medium. hoc tamen loco ἀπόγειον & ὑπόγειον uidentur significare orbium quibus planetæ feruntur, supremas atq; infimas partes, quarum summa pars à nobis maxime recedit. contra ima terris his maxime propinqua est. Cum autem orbes hi duo esse dicantur eccentricus, & qui breuis cognominatur, utriusq; consyderatio non parum etiam conferet. Ad faciendam igitur humani corporis proceritatem breuitatem'ue hæc simul omnia conueniant necesse est, quæ ubi non ex omni simul parte conuenerint, res ad mediocritatem quandam declinabit, perinde ut plura pauciora'ue conuenerint. Sed nec hospitator, id est dominus signi in quo signo genituræ dominus reperitur omittendus uidetur, qui ubi in orbis sublimitate aut humilitate inuentus fuerit, non parum etiam in utranq; partem conferet. Dominus genituræ qui sit, & quibus rationibus capiendus, uideo inter authores parum constare. Alij nanq; genituræ dominum planetam eum capiunt, qui pluribus prærogatiuis ornatus est, ac plus

uirium in horoscopo habet, alij eum qui in quo signo positus est, in eo maiore cum potestate authoritateq; quàm cæteri in locis in quibus cõstituti sunt resideat. Alij planetam qui latitudinis Lunæ dominus compertus fuerit. Sunt qui dicant eum genituræ dominum in cuius finibus Sol interdiu, noctu Luna inuenietur. Quin etiam non nulli existimant genituræ dominum illum esse, ad cuius signum Luna primum transierit, post id signum quod peragrat in genitura, præterquam si ad Leonem aut Cancrum transeat, & planetam illum signi dominum, si diurna genitura fuerit cum Sole simul, sin nocturna est genitura, cum Luna genituræ ipsius dominatum suscipere ac gerere. Nos hanc rẽ quod maioris disputationis est, in medio nunc relinquimus.

PTOLEMAEVS LIII

DOMINI genituræ macilentorum hominum, latitudinem non habent, pinguium autem habent. Quod si latitudo australis est, agiles erunt, sint borealis, inagiles.

PONTANVS

Humani corporis mixtura qualis futura sit, et quem in humorem magis inclinatura, non solum quæritur à mathematico, uerum etiam natus'ne ipse crassior an macilẽtior sit futurus, quanquam qui obeso sunt corpore à calido magis recessisse uidentur, contra macilenti calore plurimum abundare, qui sic alimenta et cibos decoquant, ut nullo modo patiantur quicquam minus coctum relinqui, quod in crassum & pinguem humorem transeat. Quo'circa cum sit ostensum, corporum proceritatem breuitatemq; à situ domini genituræ quærandam esse, uidendumq; in summo an imo circuli sui feratur, adhæc cum longitudo lineam sequatur, cuius propria est protentio, recte sequitur de quærenda latitudine, hoc est crassitudine regula. Nanq; ut naturale corpus dare non est absq; linea, id est productione, quæ et longior & breuior esse solet, sic quod latitudine careat, naturalẽ corpus dare non est. Itẽ quemadmodum sublimitas, humilitasq; orbis planetæ, longitudinem corporis, quam sursum protendendo metimur ostendit, sic latitudo planetæ in dextrũ aut sinistrum æquinoctialis lineæ latus digressi, amplitudinem corporis, quam quidem in sinistram aut dextram partem progrediendo metimur. Ac de longitudine quidem ut primo

loco præciperet, ratio docuit, quod mathematicus lineam ante latum & profundum contemplatur. De latitudine quoq; ut secundo loco præciperet, eadem ratio fecit. cum secunda mathematica consyderatio sit, de latitudine, quam superficiem uocat, quæ constat longi ac lati dimensione, quæ duo profundum antecedunt. Maior igitur corporis nostri amplitudo quæ corpus ipsum crassum atq; obesum reddit, a domino genituræ arguitur, quoties is ab æquinoctiali linea digressus, in dextrum aut sinistrum latus declinando in meridiem, aut septentrionem uersus ascendendo excurrit. Contra macies quæ est latitudo contractior arguitur, quoties æquinoctiali lineæ inhærens genituræ dominus neutram in partem uergit. Sed ipsa siue macies, siue crassitudo maior minor'ue a propinquitate ac digressione, genituræ ipsius domini iudicabitur. Consueuit autem crassitudo ipsa & obesi corporis grauis habitus segnitiem quandam suapte natura ingenerare, unde crassum ingenium dici solet. nihilominus uidemus quosdam in magna etiam corpulentia agilitatem & ad res gerendas commotionem etiã uehementem retinere. Cuius rei ratio etiam a cœli regione proficiscitur. nam pars cœli meridialis, quæq; in austrum uergit, cum sit ob Solis præsentiam abunde calida, contra borealis, quod in septentrionem ab æquinoctio uergit, maxime frigida, frigusq; motum impediat, quem calor exagitat, cum etiam illud partes concretiores faciat, & catenis quasi quibusdam liget, hic relaxet & soluat. procul dubio corpulentia illa quam genituræ dominus in septentrionali regione positus adducit, erit minus ac minus agilis, siquidem frigidioribus è partibus constat, q̃ quæ a domino genituræ per latitudinem australem uadente decernitur, quod partes calidiores habeat. Qua è ratione uidetur illud posse conijci, ut magis etiam corpulentus futurus sit is qui genituræ dominum in latitudine septentrionali gradibus duobus ab æquinoctiali digredietem habuerit, quàm q pari spatio in latitudine australi. quod ille frigidiore mixtura compactus sit. qua è re futurum est ut cibos minus concoquat, qui ubi male concocti sunt, in alimentum membrorum non satis uertuntur, neq; facile penetrant, itaque resident, quod'q; humidi & mucosi, ut ita dixerim, sunt, simul hærent, et in crassum humorem abeunt. Parentum quoq; corporatura cœli'que ac terræ situs in utranque partem non parum conferent.

DOMINATORES *in ædificationibus ubi copulantur stellæ subterraneæ, ædificij erectionem impediunt.*

PONTANVS

Hæc obseruatio ad ædificationem pertinet, in qua sicuti cæteris in rebus quæ ab hominibus fiunt, multa in utranq; partem euenire possunt. Cum igitur quis prima iacit domus, templi, ædificij publici uel priuati fundamenta, si stellam dominantem stellæ subterraneæ copulari uideris, copulatione ex ipsa conijcito, impeditum iri ædificium illud, quo minus cito consumetur. siquidem ex copulatione stellæ in hemisperio inferiori constitutæ uidentur mirum in modum hebetari atq; infringi uires stellæ, quæ fabricæ præest, quæq; hora iaciendorum fundamentorum horoscopo imperat. ex qua hebetatione id ædificium ad fastigium id est operis consumationem non facile perducatur. Euenietq; dominatori huic quod homini quamuis actioso euenire solet, ut industria eius & in agendo celeritas ualde imminuatur, multumq; agilitati eius detrahatur, si quem socium collegam'ue hebeti ingenio & obtorpenti animo nactus fuerit. Cum enim humilia sublimibus opponantur, planeta in infima cæli parte constitutus fastigijs & culminibus aduersabitur, in quibus ædificia ipsa desinunt. Quamobrem in iaciendis fundamentis ad ea quæ superius dicta sunt de domibus ædificandis, hoc etiam addendum est, ut eum dominatorem eligamus, qui sit non modo superiori in hemisperio positus copulatusq; stellis quæ idem hemisperium teneant, sed qui nullam omnino cum stellis quæ inferius hemisperium peragrant, copulationem habeat, ut neque ab illis aspiciatur, neque in alicuius earum domicilio collocetur. quod etiam copulationis genus est. Dicet aliqs non'ne beneuolus aspectus dominatrici stellæ præsidio suo multũ conferet? Alia rerum aliarum ratio est. Planeta in imo positus non potest adiuuare fastigium quod sursum tollitur, nec qui est sub terra id quod in aërem erigitur. q̃q̃ autem uideri potest ad fundamenta substruenda, et quæ in terræ propinquo fiunt, operã suam ex bono aspectu conferre, nihilominus ob loci naturam erectioni obest & culmini. Potest etiam natura stellæ ipsius, ipsaq; copulatio eiusmodi esse, ut nõ solum impedimentum inferat, ne ædificium celerius erigatur consumeturq; sed ut prorsus obstet prohibeatq; ne unquam ad finem perdu

atur. Mihi quidem, quod omittere in animo non est, uidetur Ptolemaeus, ut Syro etiam fratri affirmat, haec quae tradit usu ipso comprobata tradere, eamq; ob rem singula eius uerba q̃ diligentissime obseruanda esse, quoniam pluribus in locis multa ab interpretibus addita comperio, quae an usu comprobata sint ignoro. quam meam opinionem ante quàm ulterius progredior, decreui testatam lectori relinquere, atq; eo magis quod in enuntiatis quae sequuntur, non solum multa perperam tranlata sunt, sed plura etiam adiecta, quae Graeci codices non habent. Quod autem ad tranlationem ipsam attinet, dominatorem hoc in loco conuerti, quem duobus antecedentibus enuntiatis geniturae dominum uocaui. hac de causa quod in enuntiato quidem qđ est de proceritate cognoscenda scriptum Graece sic est, οἰκοδεσπότης γενέσεως, id est geniturae domini. In altero quod est de macilentia, οἰκοδεσπόται tantum, pro quo etiam, domini geniturae. quoniam si à domino geniturae quaeritur proceritas per id quod summum est, quod quae in proceritatem crescunt, in editum crescunt et corpulentia à geniturae domino quaeretur, per latitudinẽ, cum in dextrũ sinistrum'ue amplitudo promineat. In hoc tertio Graece legitur etiam οἰκοδεσπόται tantum, pro quo nos dicimus dominatores, quoniã ineptius nobis usum est, dominos geniturae in rebus aedificationis dicere. cum in rebus geniturae humanae dici potius debeant. quanquam licentia quadam & domorum & urbium geniturae dicuntur. homines enim gignuntur et pariuntur, aedificia uero non. Quin etiam licet tam uitae hominum quàm aedificiorum & urbium principium dicatur, homo tamen proprio uerbo gigni, illa uero non gigni dicuntur sed inchoari. Quod si id quod nomen ipsum prae se fert, domus dominum, qui quidem in re familiari pater familias à nostris dicitur, interpretari uoluerimus, non qui maiorem in ascendente iurisditionem habet, intellegendus erit, sed ille ipse planeta, qui ascendentis signi dominus inuenitur. nam οἰκοδεσπότης à domus dominatu dictus est.

PTOLEMAEVS LV

MARTIS *aduersus naues noxia uis imminuitur, cum neq; in coeli medio, neq; in undecimo est loco, in his enim locis nauem corrumpit, praedonibus per uim occupantibus. Incendetur autem nauis, si ascendens ab aliqua stella fixa quae ex Martis mixtura sit, affligetur.*

Obseruatio haec accommodanda ne sit tempori quo aedificari nauis incipit, an cum primum in mare deducatur, an cum è portu soluit, parum liquet. Verum cũ earum rerum iudicium quae in uita hominis postquam in lucem uenit accidunt, à tempore ipso quo editus est quaeratur, tunc enim homo dicitur, qui ante foetus erat, uidetur obseruatio haec ad nauis ipsius deductionem potius accommodari debere. siquidem cum in mare primum deducitur, tunc ad nauigandi officium, quod eius est proprium, institui nauigium incipit. quemadmodum homo matris utero eductus tunc primum ad ea quae hominis sunt iter ingreditur, cum ante partum nullius esset humanae actionis particeps. Verum cum planetae huius malitiam cauendam Ptolemaeus doceat, quid obfuerit? si ubiq; noxiam hanc martis constitutionem uitauerimus & in aedificanda naui, & in soluendo è portu. quando prudentis officiũ est cauere. Quo circa et cum nauim deducimus, et cũ è portu soluimus, et cum illius carinam hoc est fundamentũ iacimus, cauere summo studio debemus, ut neutrũ locorum horũ Mars insideat, quibus è locis praedonum uim minetur. Cur autem praedones à Marte significari dicantur, & ij qui uocantur piratae, non est ab re nouisse. Nihil est igne rapacius. ignis q̃ simillima est rubra bilis, quae cholera dicitur. huic humori Mars praeest. est igitur eius hois in quo cholera efferuescit, medium mensuramq; abijcere, quam qui abijcit, ad exuperantia excessumq; rapiatur necesse est. Rapit excessus ad iniuriam atq; iniustitiã. qui iniurij atq; iniusti sunt, ij sibi per uim rapinasq; quae cupiunt, comparare student. Quo circa in quorum natiuitatibus Mars potens inuentus est, ac geniturae dominus, si nullo stellae alius moderamento temperatur, eam choleram in hominum illorum pectoribus excitabit, ut appetitiones eorum iniustissimae sint, tumultus quaerant, bellis gaudeant, cupito quacunq; ratione potiri studeant. quales sunt latrones ac piratae. Mars igitur in decimo aut undecimo loco inuentus naui, rebusq; quae in naui comportantur, detrimento erit. quod ab ijs quidem qui Martiae naturae ac significationis sunt inferetur. Superest, ut cur haec potissimum loca obsint nauigijs ostendamus. Decimus locus, id est coeli medium magisteria, negotia, operationes atq; actiones, ut toties dictum est, indicat. Quo circa locus hic cum nauis aut in mare deducitur, aut soluit è porto, negotiorum nauis eius indicium facit, quem si Mars insederit, cum maleficus abunde sit, nauis negotijs officijsq; perniciosissime oberit, uim af-

ferens per arma, Latrocinia, ac prædonum rapinas, quæ Martis ipsi us sunt propria. Prædones enim sunt qui arma in mari exercent, atq; è rapinis uictitant, quamuis non nunquam etiam hostes significētur, qui belli sequuntur iura. Quod si naui nauisq; negotijs decimus attribuitur, consentaneum est, uti rebus quæ ipsa naui deuehuntur, undecimus dedicetur, sitq; significator peculij, censusq; naualis, aliorumq; etiam quæ negotijs ipsis adiuncta & cognata sunt, ad quæ peragenda & nauigatio ipsa suscepta est, & nauis in mare deducta. Peculium autem & census nauigij & illa quæ tum nauis, tum susceptæ nauigationis negotijs adiuncta sunt, merces ac bona quibus nauis honerata est, esse uidentur. Quòcirca tum decimus tum undecimus locus à Marte occupatus & nauigijs & rebus quæ nauigijs comportantur, detrimentum allatum iri aut à piratis aut legitimis ab hostibus obnuntiat. Quod si Marte, decimum undecimum'ue locum insidente, dum nauis aut deducitur, aut è portu soluit, Martiæ naturæ stella horoscopum insederit, nauem ignibus absumendam portendit. Cum enim duo primaria cœli loca maleficis à stellis occupata fuerint, ac duæ igneæ stellæ simul ad maleficiendum conuenerint, ita quidem efferuescent, ut etiam per ignes incendiaq; corrumpenda nauis decernatur. Eadē fortasse maleficentia Mars utetur in loco undecimo positus, si suæ quoq; efficaciæ stellam fixam in orienti cardine sociam nactus fuerit. Videntur tamen signa diligenter consyderanda in quibus Mars erit positus, & domini signorum qua sint ratione collocati. Illi autem plerunq; piratæ futuri sunt, in quorum genituris Luna diurno tempore in horoscopo partiliter constituta Martem ac Saturnum uiderit alium genituræ cardinem occupare, aut secum ascendentes habuerit. Luna enim cum in mari potissimum dominetur, ubi in ascendente posita est, & genitura est diurna, decernit eum qui tunc natus est, nauticam exercitaturum, & quidem rapinarum ac prædæ gratia, si perniciosa Martis irradiatio coniunctio'ue accesserit. Quod si Saturni quoq; malignitas accesserit, ad Martis maleficentiam summa fiet accessio. qua è re futurus est natus ille peruersissimus & generi hominum maxime incommodans, cuiusmodi piratæ sunt, qui humani generis hostes sunt. Reliquum est ut sciamus Martem in alijs cœli locis positum non adeo perniciosum fore nauem in mare deducenti, aut è portu soluēti, quandoquidem uires eius in terra quàm in mari pollentiores sunt. Hoc enuntiatum satis me angit, quod uideo Græcos quosdam codices non undecimi loci, sed duodecimi mentionem facere.

Ptolemæus

PTOLEMAEVS LVI

CVM Luna est in primo quadrangulo, hoc est ex quo à Solis coniunctione recessit, corporum humiditates ad secundum usq; effluunt, e in reliquis autem decrescunt.

PONTANVS

Ptolemæus ipse in primo apotelesmatum libro ait Lunam ab exortu ipso cum increscere incipit, quousq; semiplena sit, humiditatis amplius effectricem esse, inde ad plenitudinem usq; caloris, post plenitudinem autem donec iterum semiplena fiat, siccitatis, atq; inde ad coitum usq; frigiditatis. Quócirca Luna ipsa in primo orbis sui quadrante naturam aëris, in secundo ignis, in tertio terræ, in quarto naturã aquæ magis sequitur, hoc est ueris, æstatis, autumni atq; hyemis qualitates magis excitat, ac nihilominus humida semper est, cum sit eius qualitatis domina. Ipsa autem humiditas quoniam à calore, id est Sole excitatur, à quo Luna lumen suscipit, tam diu in Luna increscit, q̃ diu Solis in eam crescit irradiatio. Ipsius uero irradiationis incrementum per primam et secundam orbis quadraturam pedetẽtim procedit, donec peracta secunda quadra, confectóq; semicirculo, plena facta est. Deinceps quod decrescere in eius corpore Solis irradiatio incipit, decrescit etiam paulatim humiditas, quæ ab irradiatione calefacta excitabatur, donec Soli coniungitur. Interea Luna ipsa Solem bis quadrangulariter aspicit. ac primum quidem quadrangulum formari incipit, cum à Sole digrediens septimo post die semiplena cernitur, abestq; ab illo gradus nonaginta. Hoc igitur est quod ait, cum ẽ in primo quadrangulo ex quo à Solis coniunctione recessit. Secundũ uero quadrangulũ post plenitudinem incipit, quo tempore semicirculo confecto, ad Solem regrediens rursus illi propinquat, nonaginta tantum gradibus interiectis. Non peruenit igitur ad secundum quadrangulum, nisi post plenitudinem. eo usq; autem corporum humiditates effluunt. Siquidẽ Lunæ humiditatẽ sequuntur inferiora corpora, cum Luna ipsa sequatur excrescentẽ Solis irradiationem. qua decrescẽte, & Lunæ quoq; decrescat humiditas, corporũ simul humiditates decrescũt. Quæ res in cædẽda materia, in cãcris fluuialibus, in cerebro, in uenis manifestissime cernitur. Crescente enim Luna, humidum in ijs effluit, decrescente decrescit. Idq; nos carminibus testati sumus, cum de ijs loqueremur.

Aemula crescenti reparant à lumine uires,
Et multo in primis implentur corpora succo.

PTOLEMAEVS LVII

C V M *septimum locum atq; eius dominum in ægritudine afflictum uideris, medicum mutato.*

PONTANVS

D *iximus superius septimum locum in quæstione mathematicis attribuẽdum esse, & cur ita sentiremus causas attulimus. Idem locus in constituenda ægroti figura medico attribuitur, ut quemadmodũ in consulendo mathematico ascendens attribuitur consultori, septimus locus cõsulto, sic in inspiciendo cœlo quo tempore quis ægrotare cœpit, prima domus ægroto ipsi, septima medico attribuitur. Perinde enim ad ægrotum medicus, ut ad consultorem consultus ex Ptolemæi sententia sese habet. Inquit igitur qui mathesim profitetur de ægroto consultus, aut de illius morbo sponte sua iudicium ferre uolens, quo tempore laborare æger cœpit inspecto, si septimam figuræ domum infeliciter affligi compererit, ut aut à malefico planeta insessa sit, aut quadrangularibus aduersis'ue radijs ab illo impugnetur. Adhæc si dominum quoq; domus eius male se habere compertum habuerit, suadebit ægroto uti dimisso primo medico, alium adhibeat: siquidem infelix loci huius atq; eius domini status curationem medici eius male cessuram, atq; offuturam languenti significat. Quale nanq; præsidium esse potest eius uel hominis uel artificis, qui nobis laborantibus & ipse quoq; laboret? miserabiliterq; affectus langueat? Nam septimus locus cum sit medici, dominusq; loci ipsius cum sit medici significator, si male se habuerint, hostilibusq; radijs feriantur, medici qui ante adhibitus est ingenium atq; operam sic turbari atq; præpediri significant, uti de illius opera nihil omnino sperandum sit, summouẽdumq; omnino esse, ne curatio eius in ægrotum male atq; infeliciter uertat. Loco enim male se habente, quæ loco illi attribuuntur ui male se habeant necesse est. cũq; loci dominus, id est medici significator affligitur, medici quoq; opera qui tunc ægroto curando assistit, male cessura uidetur. quocirca primo medico summoto, alium adhibendum iudicabit.*

PTOLEMAEVS LVIII

C ONIVNCTIONIS *locum, quo in loco ab anni ascendente est,*

inspice. siquidem cum profectio illuc peruenerit, tunc euentus erit.

PONTANVS

Quam ipsi nunc coniunctionem dicimus, Graece est σύνοδος, quae à Ptolemaeo ubiq; pro Solis Lunaeq; copulatione accipitur, nisi cuius alius planetae fuerit addatur. Quo magis quosdam demiror, qui de Iouis Saturniq; coniunctione tradi hoc omnino uelint. Sed ad rem ueniamus. Si Lunae Solisq; potestas tam efficax in nobis non esset, nequaquam in genituris contemplandis principe loco quaereretur, plenilunium ne an nouilunium quam contemplamur genituram praecesserit. Etenim cū Sol Lunaq; spiritus atq; corporis, id est animati corporis authores ac domini sint, iure illorum coniunctio primum quaeritur, eaq; diligēti studio ac summa opera examinâda praecipitur, idq; nō solum in genituris exquirendis, sed in annorū quoq; conuersionibus pensitandis (ut loco hoc monemur) studiosius faciendum est. Etenim (ut supra est dictū) si ex coniūctionibus planetarū emanat cognitio generationis & corruptionis rerū, quae hoc in mundo fiunt, quo studio, qua etiam diligentia coniunctio luminarium, quae ante quàm utero quis prodijt facta est, consyderáda uidetur? Quandoquidem Sol princeps est ac moderator planetarum ipsorum, Luna uero continuis discursibus quinq; stellarum erraticarum radios ab alio ad alium transferens in corpora inferiora infundit, & (ut ita dixerim) transmittit. Quocirca tum in genituris contemplandis, tum in annorum conuersionibus recensendis Solis Lunaeq; antegressa coniunctio diligentissime uidenda est. primumq; quo in signo, & in quo coeli loco contigit consyderandum. deinde à nocentibus ne an salutaribus à stellis, an partim à salutaribus, partim à noxijs irradiata fuerit. deinceps dominus signi & item finium qui sit, & in quo coeli loco collocetur, atq; à quibus aspiciatur. Item recto ne cursu feratur, an retrocedat, aut consistat? oriatur ne ante Solē, an Solem ipsum subsequatur? Quibus atq; etiam alijs inspectis, exacteq; pensitatis, facile erit decernere quid aut boni coniūctio illa promittat, aut minetur mali, quo cognito uidere ēt restat quo anno bonū malum'ue ipsum euēturū sit, si geniturā inspicias, sin anni cōuersionē, quo mēse. Ac ne à Ptolemaei ipsius uerbis discedamus, cum praeceptū hoc eius ad anni conuersionē pertineat, si in cōuertendis geniturarū annis obuenturi mali aut boni quo illud euenturū portenditur, certū mensem colligere uolumus, signorū profectio inspiciēda est. Singulis enim annis signa singu

la iuxta signorũ successionem in genitura horoscopi authoritatem accipiunt. Nam cui ortus sui tempore Cancer ascendit, quia Leo Cácrũ statim sequitur, secundo anno nati eius principatũl Leo suscipit, anno tertio Virgo, & sic deinceps, ac si per manus alterum alteri signum iuxta seriem constitutionis dominandi potestatẽ tradat. Atq; hæc quidem signorum series, mutuáq; successio à nostris profectio dicitur, Græce τρίγωνος est. Eadẽ in conuertendis annis mensium ratio est. si enim anni profectio ad Arietem peruenerit, primus mensis Arieti, secundus Tauro, tertius Geminis attribuitur, & sic deinceps. Signo igitur locóq; inspecto ubi in anni reuolutione Solis Lunæq; coniunctio facta est, ac loco ipso cum geniture figura pensitato, quid et quo mense portendatur intellegi poterit. Quam ad rem plurimum conferet annorum ipsorum, ac locorum climatericorum consyderatio. Locus quoq; partis fortunæ natalitiæ inspiciendus est, uidendumq; ad quem planetam temporum dominatus perueniat, & quid aut tunc in genitura, aut nunc in reuolutione uel prosperum uel aduersum planetarum status, cœliq; configuratio promittat. quæ miscendo ac temperando, qualia euentura sint, & quo etiam anno ac mense, iudicabimus. Hoc Ptolemæi præceptum tempestate nostra non modo non seruatur ut parum intellectum, uerum male conuersum ad Iouis Saturniq; coniunctionem refertur. quod ne somniari quidem Græce ex uerbis Ptolemæi ipsius potest. Quod autem ad tranlationem ipsam attinet, cum Græce dicatur σύμπτωμα, quod tum calamitas, tum ruina Latine dici potest, maluimus euentum, quod id uerbum communius ac generalius est, traducere.

PTOLEMAEVS LIX

DE absente quod occiderit ne pronũtiato antequam uideris, an temulentus factus sit, neq; quod uulnus acceperit, antequã exquisieris, an sanguis ei missus fuerit, neq; quod thesauros inuenerit, priusq̃ scrutatus fueris, ne forte depositum acceperit, cum omniũ figuræ similes sint.

PONTANVS

Sunt quædam rerum cognationes, quod natura ipsa comparatum est, ut difficile sit eas secernere. Nam & morbi quidam ita cognati uidẽtur, ut signa eadem sint, & uirtutes quædam morales adeo sibi coniunctæ, ut penè eædem uideantur, nec nisi multa suptiliq; cogitatione

secerni queant. Quæ res tum medicorum tum philosophorum ingenia non parũ exercet. Quare mirum uideri non debet, si astrologos quoq; similis difficultas male habet, quibus eo maior uenia danda est, quod cognationes rerum quæ astrologis offeruntur, longe plures aut certe non pauciores quàm morborũ ac uirtutum sunt. Monemur igitur siquando de peregre profecto atq; absente consulti fuerimus, ne pronuntiemus, illum diem obijsse ex cœli configuratione primo id aspectu portendente, nisi diligentius exactiusq; perspectum sit, an is de quo consulti sumus, tunc temporis quo consulebamur, ebrius fortasse esset, & uino, ut poëtæ inquiunt, sepultus? quoniam temulenti figura mortui figuræ persimilis est. Temulenti nanq; propter uinum, quo 2
sensus obtorpuere, in somnos abeunt, quorũ somnus & profundior est, & propter grauissimum sensuum torporem morti similior, unde à poëtis morti somnus comparatur, ut

Dulcis & alta quies, placidæq; simillima morti, &
Perpetuus sopor urget, &
Ferreus urget somnus. &
In æternam clauduntur lumina noctem.

Vidimus ipsi gregarium militem uino uictum, triduum sub diuo iacuisse absq; ullo rerum humanarum sensu. Qua uero ratione discernere possimus, mortuus ne sit, an uino obstupefactus edormiscat, Ptolemæus non docet, contentus hoc in loco monitos tantum fecisse. quod nos difficilius arbitramur ex figura interrogationis discerni posse, nõ solum propter mortis ac temulentiæ somniq; cognationem, sed quod fieri etiam posset, ut morbo comitiali esset interceptus. Monemur etiã, ne si in consulendo cœlestis constitutio portendere uideatur illum de quo consulimur uulnus accepisse, pronuntiemus hostile ei uulnus inflictum, ante quàm probe perspectum habeamus, num uenam eius medicus ualitudinis gratia percuti iusserit? quid enim cognatius? cũ utrunq; ferro fiat, atq; ex utroq; sanguis effluat. Tertio etiam loco docemur, ne ante de inuento thesauro pronuntiemus quàm perspexerimus, an apud illum de quo quæritur, deposita pecunia fuerit? cum depositum atq; thesaurus ex pecunia constet, & depositum thesaurusq; simili modo repente obijciatur. Verum, ut dixi, alterũ ab altero distinguere maioris difficultatis, atq; operæ grauioris est. cum multa suapte natura lateant, neq; ad tam distinctam rerũ cognitionẽ, ut in principio dictum est, perueniri scientia possit. tametsi Ptolemæus consequi hoc ipsum posse nos nequaquam diffidit, cum uetet de absentis morte non ante pronuntiari quàm compertum sit, an is uino sopitus dor-

miat. ac si diligenti solertiaq; inuestigatione assequi mathematicus illud possit. Memoriae proditum est Valentē mathematicum praedixisse, puerum qui Constantino Augusto natus esset, in sinu auiae diem obiturū. quae mortua cum esset, praedictio eius ab omnibus irridebatur. cōtigit autem uti puer is in oppido moreretur, quod ex Helenae auiae suae nomine dicebatur. quae res omnium animos quibus praedictio illa nota erat, in admirationem conuertit.

PTOLEMAEVS LX

SVPER aegrotis criticos dies inspice, ac Lunae peragrationem in angulis figurae sexdecim laterum. ubi enim eos angulos bene affectos inueneris, bene erit languenti, contra male, si afflictos inueneris.

PONTANVS

Qui sint Critici dies non medicis solum, uerum etiam cuiuis aliquo ingenio praedito satis cognitum est. dicti autem Critici quod morborum ipsorum perinde ac iudices sint. siquidem ipsis illis diebus morbi ne an aegroti futura uictoria sit, potissimum iudicari potest, unde graece κριτικοὶ, id est iudicatiui, aut si malueris, discretiui, quod discernēdi uim habeant, dicti sunt, quos esse septimum, quartum decimum, ac uigesimum primum diem ex quo aegritudo ipsa coepit, generaliter quidē medici consentiūt. qppe quos maxime obseruant, cū eorū maximū esse iudicium sentiant. Cur autem eos tantopere obseruent, ratio haec est. Luna cum nostris corporibus dominetur ob insitam sibi uim ac potestatem, ipsos corporū humores excitat, ac pro arbitrio moderatur. Quócirca locus eius ubi aegrotare quis coepit, diligenter inspiciendus est, ac locus. Item huic aduersus, & utriusq; medius à dextra ac sinistra. Cum enim tria haec loca quem locum aegritudinis hora Luna tenebat aduersis, & ut Graeci dicunt, diametris, ac quadrangulis radijs hostiliter feriant, ubi ad unum quenq; locorum eorum Luna trāsierit, necesse est uti morbus ille maiorem quàm in alijs diebus commotionem faciat, propter aduersantiū locorum naturam, ad quae Luna peruenerit. Peruenit autē ad locum oppositū quarto decimo seu quinto decimo die, ad loca uero quadrangula hoc est ad primum quidem quadrangulū, qui locus medius est loca Lunaris atq; aduersi, die septimo octauo'ue. ad secundum uero uigesimo primo secundo'ue die. quorum dierum quod iudicia manifestiora sunt, eā ob rem hi à medicis

potius obseruantur. Sed mathematico de morbis, deq; iis quae morbis accidunt, praedicere uolenti, alii quoq; dies obseruandi magna etiã diligentia sunt. Fieri enim potest tum propter coniunctiones fixarum stellarum quae noxiae qualitatis sunt, tum etiam propter nocenteis planetarum aspectus, uti Luna in aliis etiam diebus maiores atq; cõcitatiores commotiones humorum excitet. contra ut diebus quos ante diximus propter coniunctiones, aspectus'ue adiuuantium stellarum, motus minores atq; sedatiores fiant. quod ipse non semel obseruaui, ea praedicere ausus, quae res ipsa comprobauit. Vt autem praedicere mathematicus haec possit, figuram coeli tempore aegritudinis incipientis ita constituet, ut e singulis uiginti duobus gradibus particulisq; minutis triginta unũ latus efficiat, qui numerus quater ductus quartam coeli partẽ implet. Quae ratio docet gradus duos ac uiginti cũ dimidiato gradu, sexdecies multiplicatos, trecentos ac sexaginta gradus complecti, quot graduũ totus coeli ambitus est. Haec sexdecim latera e singulis duobus ac uiginti gradibus partibusq; minutis triginta constituta figuram sexdecim laterum faciunt. qua figura constituta, & laterum angulis probe consyderatis, non modo qui critici uocantur, uerum etiam caeteros omnes dies inspicies, iudicabisq; pro statu Lunae atq; angulorum ipsorum uel felici uel aduerso, commotiones ipsas aut sedatiores aut grauiores futuras. Quae res si a medicis obseruaretur, & cum ipsis cautius, et cum aegrotis multo melius ageretur, neq; tam fallerentur quàm falluntur, ubi quo minime suspicantur die grauiores commotiones accidunt. Ne autem fallare, morbi qualitas cum stellarũ qualitate quae Lunae angulisq; configurabũtur, comparãda est.

PTOLEMAEVS LXI

LVNA significat ea quae corporis sunt, ut quae ei pro motu similia sunt.

PONTANVS

Non solũ apte, uerũ etiam necessario enuntiatũ hoc a Ptolemaeo subiicitur, quo docemur rationabile eẽ, uti Lunae motus a medicis obseruetur, quẽ corpora ipsa sequantur. Luna inquit significationẽ atq; imperiũ habet eorũ quae corporis sunt. Dixit autem corporis ꝙ ea quae spiritus sunt, Soli magis attribuũtur. Quod aũt Luna corporibus imperet, incremẽta ac detrimẽta ipsius planẽ docẽt. siquidẽ excrescẽte Luna corpora iplẽtur atq; humoribus exuperãt, decrescẽte magis ac magis eua

cuãtur atq; arescũt, id quod in omni siluestri materia cædẽda et à rusticis obseruatur. Nanq; materia cæsa cum Luna lumine aucta est, quòd humidi fiat accessio marcet, ac breui etiam tempore carie conficitur, siquidem humidum ipsum suapte natura & facilius et citius corrumpitur. Contra materia cæsa cum decrescens Luna per quam exiguo est lumine diutius perennat. nam quod tunc siccior atq; attenuatior est, nõ tam facile corrumpitur. Hoc ipsum etiam in conchylijs, cancrisq;, atq; in uulneribus capitis manifestissime cernitur, estq; res clarior quàm ut probatione multa indigeat. Non mirum igitur si corpus febribus affectum pro motu ac statu Lunæ aliâs maiores, aliâs minores commotiones sentit. quando etiam ubi sanum ac firmum est, ad illius motum nunc abunde se implendo, nunc tenuiter extenuando naturaliter moueatur.

PTOLEMAEVS LXII

CVM minutum coniunctionis principium facies, potes de mutatione aëris in mense illo iudicare. erit enim iudiciũ iuxta dominatorẽ anguli figuræ cuiusq;. uincit enim hic aëris naturam, assumens in his etiam præsentis temporis qualitatem.

PONTANVS

Quo maiorem atq; euidentiorem probationem afferat eorum, quæ de Lunæ obseruatione dixit in ualitudine corporum procuranda, subdit etiam aëris ipsius commotiones Lunæ qualitatem ac temperationem sequi, ne tantopere quis miraretur si quæ corporis sunt, Lunæ imperijs pareant. quando aër ipse in quo uiuimus, quem spiramus, Lunæ quoq; qualitates suis in affectionibus referat. quod ni sic esset, nunquam Ptolemæus concederet astrologo de totius mensis qualitate iudicandum. Nam cum Luna mensis domina sit aërq; pro Lunæ affectione commoueatur, & aliam atq; aliam temperationẽ suscipiat, docet totius mensis qualitatem posse ab astrologo prædici, si Lunæ motum cœliq; constitutionẽ, quo tempore cum Sole coit, probe solerterq; inspexerit. Ratio autem modusq; prædicendi hic est. Inspice minutã cœli partem in qua Sol cum Luna coit. minutam partem dico, quod λεπτὸν Græci dicunt. nostri minutum hodie uocant. Vult autem nõ modo gradum, uerum etiam minutum Lunaris cum Sole coniũctionis inspici. tantam in mathematico exigit diligentiam. Inspecta igitur minuta particula, quærenda est cœli pars ascendens puncto illo tem-

poris, quo cum Sole Luna congreditur. qua parte inuenta pquiren-
dus est dominator, id est planeta plures ac potiores prærogatiuas ha
bens. De dominatore autẽ atq; hospitatore supra trigesimo quarto enũ
tiato satis multa diximus. Consyderãdaq; tum ipsius, tum signi ascen
dentis, & signi in quo reperitur, qualitas, gradusq; ipsius natura. Vi
dendæ etiam Lunæ configurationes cum stellis tam fixis quàm etiam
erraticis. quousq; Luna ipsa quartam cœli partem ab hora coniunctio
nis dimẽsa fuerit. id est dũ Solẽ quadrato è loco quadrangulariter aspi
ciat. Tunc minuta etiam particula uidenda est quadrangularis ad
Solem aspectus, quærendus item gradus ascendens ac dominator, et
alia omnia quæ paulo ante dixi diligenter examinãda, deinceps quæ
renda est minuta particula, et, ut hodie dicunt, minutũ plenilunij, for
mandaq; cœli constitutio, ut dictum est. Hoc item faciendum, cum Lu
na ad minutã particulã alterius quadrangularis aspectus peruene-
rit, ut Lunæ cursu in quadrantes quatuor, quas tum circuli quartas,
tum quadraturas hodie dicimus, diuiso, de singulis circuli Lunaris qua
draturis suũ ferri iudicium distinctius queat. Quibus omnibus pro-
be inspectis, diligenterq; pensitatis, consyderata etiã anni parte, et re
gionis natura, in qua mathematicus futuri mensis statum prædicturus
est, poterit de toto mense, deq; singulis quadraturis certa pronuntiare.
Sed in singulis quadraturis illud in primis obseruabit, idem ne an ali
us dominator sit, et si idem fuerit, in qua sit quadratura potentior, sin
alius, utrius maiores sint prærogatiuæ? comparandusq; totius mensis
dominator cum particulari quadraturæ dominatore. configurationes
quoq; ipsorũ uidendæ, et an procedant an regrediantur, in austrũ de-
clinent, an in aquilonẽ consurgant? Sed nec prætermittendi sunt come
tæ si qui præcessere. multo minus planetarũ coniunctiones negligendæ.
Turpe nanq; est præsentibus ac futuris ita intentũ esse, ut præteritorũ
obliuiscatur. Hæc ideo monemus, nequis cum Ptolemæi præcepta facilio
ra uideantur, incautior ad prædicendũ fiat. Nunc uerba ipsa Ptole-
mæi planius aperiamus. Poteris inquit si minutum in quo Luna cũ
Sole coit obseruaueris, ab eoq; seriem menstrui cursus ceperis, prædice
re quæ aëris commotiones uniuerso mense futuræ sint. Prædicendi ue
ro modus erit, ut probe inspicias dominatorẽ anguli, hoc est cardinis fi
guræ cuiusq;. quibus uerbis admonemur quatuor figuras singularum
quadraturarũ Lunaris cursus faciendas esse. consyderandũq; domina
torẽ anguli cuiusq; quadraturæ, id est planetam potentiorẽ, quo tempo
re Luna minutã partem quartæ ipsius ingreditur. siquidem domina-
tor is naturã aëris uincit, hoc est in aliã qualitatẽ pro natura sua mu

tat, aut etiam auget. Si enim dominator anguli primæ quadraturæ pluuias commouerit, & qui sequitur dominator aut idem ipse aut similis conditionis fuerit, aëris humida uis augebitur. contra arescet si anguli secundæ quadraturæ dominator contrariæ naturæ atq; conditionis fuerit. Idem in reliquis duabus circuli quadraturis obseruandum, ut dominatores ipsi diligenter inspiciantur, q quidē aëris naturam uincunt ac moderantur quartarum ipsarum temporibus, accipientes etiā præsentis temporis qualitatem. Præsentis autem temporis qualitatem intellegit, aut quod dominator superata natura quadraturæ quæ statim præcessit, nouam sumat qualitatē, aut quod considerare ēt oporteat qualitatem anni temporis. Verbi gratia. Si æstus fuerit, licet dominator pluuias excitaturus appareat, accipit tamen de natura temporis aliquid, hoc est demit ab humido particulam, ac temporis præsentis particulam suscipit. Sin dominator ipse calidæ naturæ, ac tempus æstiuum fuerit, mutuabitur ab æstate uires ad calefaciendum longe potentiores. Illud etiam addendum est, ut regionis ratio habeatur, cum Italiæ cœlum pluuium sit, Aegypti uero siccum. Meminisse hac etiam in parte debemus superioris enuntiati, in quo de loci Lunaris coitus dominatore tractat. ait enim dominatorē hospitatorem'ue nouiluny in cardine repertum, indicem esse omnium quæ mense illo futura sint. Quo'circa inspiciendis quadraturarum figuris primum studium esse debet, ut à dominatore hospitatore'ue, si is cardini præfuerit, generale mensis iudicium capiamus. Cæterum sententia illa locum habet iudicio meo solum cum figuræ cardinem dominator seu hospitator nouiluny tenuerit, cum hæc generalis sit, atq; ubiq; sequenda.

PTOLEMAEVS LXIII

CVM Saturnus Iupiterq; coniunguntur, uter eorū sublimior sit uide, ac iuxta illius naturā pronuntiato. Idem etiam in cæteris stellis facito.

PONTANVS

Enuntiato supieriori docuit quoties futuri qualitas mensis quæritur, Lunarium quadraturarū angulos, ipsorumq; angulorum dominatores inspiciendos esse, atq; ab ipsa Lunaris cum Sole congressionis minuta particula inchoandum, Quoniam autem cæteri planetæ omnes inuicem coniūguntur, atq; ut dictum est, ex illorū coniūctionibus originem & causam ducunt quæcunq; in mundo hoc fiunt, consequenter

docemur quid in planetarum congressionibus quaerere debeamus, ut cuius eorum maior uis atq; authoritas sit, plane intellegamus. Si inquit Iupiter saturnusq; coniunguntur, eius scias authoritatem maiorem, ac uires ad agendum pollentiores esse, qui superiore atq; eminentiore breuioris circuli sui parte feretur. Graeci dicunt καθυπερτερεῖν hoc est superare, seu malueris superiorem esse atq; extolli. hodie dicunt qui è nostris recentiores, id est linguae Latinae imperitiores sunt, eleuare. quod uerbum apud maiores nostros significabat deprimere atq; deijcere, cuius contrarium est extollere. eleuare enim res aduersarij est eas uerbis imminuendo deprimendoq; contemptiores reddere. Qua uero ratione in coniunctionibus ipsis alterum planetam altero superiorem atq; eminentiorem cognoscamus, tabulae ipsae motusq; per numeros plane digestus ostendit. Quo comperto cum is qui superior fertur sit potior, atque, ut ita dicam, principalior in coniunctione, ab eo significationum ratio lexq; capienda uidetur. Eminentia quidem ac superlatio sublimitasq; planetae in coniunctione est, cum in summo circuli breuioris qui Graeco nomine ἐπίκυκλος uocatur, planeta ipse fertur, altero planeta partes demissiores tenente. eum locum quanquam usitato, peregrino tamen nomine augem nunc uocant. à nobis tum apex, tum circuli culmen, summumq; commodissime dici potest. Planeta igitur qui fuerit in apice, hoc est in sublimiore sui epicycli parte, aut ei parti propinquior, praeferendus est in coniunctione planetae, qui ab epicycli apice remotior est, magisq; à rotae summo declinat. nam cum in apice, hoc est in epicycli culmine collocatus est, uidetur illic quodammodo regnare, sedensq; in solio ius dicere. alter uero ad illius pedes sedere, & perinde ac superiorem uenerari. Quo circa iure primae illi partes in significatione traduntur. Cum autem fieri possit ut pari sublimitate aut declinatione ferantur, quid tunc seruandum esset, non expressit, relinquens nobis considerandam permulta, quibus examinari uires utriusq;, atq; inuicem pensitari debeant.

PTOLEMAEVS LXIIII

VBI sciscitationis dominatorem inspexeris, quam hic in anni conuersione seu in ascendente nouilunij potestatem habet inspice, ac secundū haec pronuntia.

PONTANVS.

Dixit de ægrotis, de qualitatibus anni, de coniunctionibus planetarũ,
id est quæ seruanda atq; inspicienda essent in prædicendis ijs quæ à
cœli constitutione portenderentur in ægritudinibus, in aëre, in euen-
tis, quæ à coniunctionibus planetarũ denuntiarẽtur. hoc in loco quid
seruare debeat mathematicus, ubi de negotio aliquo suscipiendo,
aut re perscrutanda consultus fuerit, docet. Si quis inquit aut te con-
sulet de re quam facere in animum induxit, aut scire ex te quærat,
num res illa conductura sibi sit, aut fortasse de bello suscipiendo, deq;
humanis alijs tum negotijs tum rebus sciscitabitur, primum quæstionis,
id est interrogationis ipsius dominatorem perquires. deinde illo inuen
to cõsyderabis siquam potestatem habeat in conuersione anni, eius ipsi
us qui te consulit. Quæ res admonet uti primum conuersionem anni
hõis illius uideas, eaq; inspecta etiã pscrutere qualis, quantaq; dñato
ris illius uis ac potestas sit in constitutiõe figuræ, annuæ illius cõuer-
sionis. Quod si genitura cõsultoris, id est iterrogantis ignorabitur, qua
ignorata conuersionis annuæ ratio haberi nõ possit, statum cœlestis
cõstitutionis tẽpore Lunaris cũ Sole coitus, quæ interrogationẽ ipsam
prægressa est, perquires, uidebisq; siquam sciscitationis dominator in
ascendente Lunaris coitus prærogatiuam habuit. & iuxta regulam
hanc pronuntiabis. Quæri hoc loco potest, cognita genitura, dimen-
saq; anni natalitij reuolutione, sit ne cœli quoq; status tempore Luna
ris synodi, quæ sciscitationem ipsam antecessit, inquirendus. Mihi
quidem nullo pacto perperam suasisse uidebitur, quisquis utrumq;
seruandum suaserit. Nam si Ptolemæus ignorata sciscitantis hominis
genitura, ad statum Lunaris coitus confugiendum censet, atque ideo
censet, quod in ipsa Lunaris coitus configuratione magna quædam
certitudo posita est, in cassum ne ad annuæ conuersionis prognostica-
tionem Lunaris etiam coitus prognosticatio addenda uidebitur? ex
qua prognosticorum series euidentior fiat. Quo circa ut respondere
mathematicus consultus possit, uires, posituram, qualitatem, condi-
tionem, prærogatiuas, naturasq; dominatorum ipsorum siue plu-
res, siue unus idemque sit, coueniant ne inuicem, an aduersentur?
mœreant, an exultent? quo etiam aspectu, & planetis à quibus aspi
ciantur, quomodo etiam ferãtur in cœlo, sint ne cardinales an succe-
dentes, declinantesue, aut pigris ac deiectis in locis positi? quibus etiã
hospitatoribus utantur, quæq; alia inspicienda sunt diligentissime
consyderabit. Hisq; simul mixtis ac temperatis non temere ad

ferendam

ferendā sententiā accedet. Vbi enim natalitiæ conuersionis, Lunarisq́; coniūctionis dominatores inuicem dissenserint, ac rei quæsitæ domitoribus aut palàm aduersabuntur aut nullo amicitiæ iure sociabuntur, nil causæ esse uideo cur ipse debeat iuxta interrogationis significatorem sententiam ferre. cum hæc ex illis ueluti principijs atq; antecessionibus deducantur. Quid enim affirmare, aut certi tradere poterit, ubi quæstionis dominator neq; cum ipso dominatore Lunaris constitutionis, neque cum annuæ conuersionis dominatore commune aut consentiens quicquam habuerit? Neq; potestatem aliquam in conuersione anni aut in ascendente Lunaris coitus.

PTOLEMAEVS LXV

IN minima coniunctione, differentia mediæ coniunctionis, & in media maximæ coniunctionis differentia.

PONTANVS

PLeriq; hoc enuntiatum referri uolunt ad Saturni et Iouis coniunctiones, de quibus tamen Ptolemæus ipse nihil ante locutus est. Me uero angit, quod in Græcis codicibus uideo Solis ac Lunæ coniūctiões innui. siquidem coniunctio apud Ptolemæum ubiq; luminarium intelligitur nisi additum sit, quorum ea coniunctio fuerit, utputa Martis ac Mercurij, Iouis & Saturni, aut aliorum planetarum. Præterea quam Solis & Lunæ coniunctionem uocet maximam, quam mediam, quam item minimā, mihi non faciale est intellegere. Quo'circa tum sensus tum uerba ipsa magnopere me addubitare faciunt propter obscuritatem. Decreui igitur rem ipsam in medio, imo in incerto relinquere. cum sit de ea etiam atq; etiam cogitandum. Ac nihilominus quid alij sentiant, atq; in primis hospes ac familiaris meus Paulus Prassicius sacerdos Auersanus, disciplinæ huius omniumq́; bonarum artium maxime studiosus relinquere inexpressum nolui, idq́; est huiusmodi. Quod triplex cum sit Saturni Iouisq́; coniūctio, remotissima illa quæ singulis noningenis annis contingit, maxima dicatur, quæ autem post singulos uigenos annos ex quo coniuncti iam fuerint, minima. At quæ post singulos ferè ducenos ac quadragenos circuitus quod inter minimā hāc, hac maximā remotissimāq; illam contingit, media, triplexq́; hoc ipsum coniunctionis genus per gradus quasi quosdam, perinde ac per filios nepotesq́; significationes profert suas, atq; ita sibi constat, ut

quarum rerum maxima coniunctio significatrix fuit, earundem cer-tius ac distinctius indicium faciat media, Ab illa enim generali & pene ob remotionem confusa significatione mediæ coniunctionis bene-ficio atq; indicatione (quod ea quæ proprius cernuntur distinctiora ap-pereant) ad certiorem apertioremq; rerum illarum cognitionem, quæ à maxima coniũctione innuebantur progressio fit. Rursus etiá, quarum rerum significatrix est media coniunctio, earundem quoq; rerum certiorem ac manifestiorem indicationem affert coniunctio mi-nima, siquidē ea quæ quàm proxima sunt, singillatim distinctéq; cer-nuntur, & tanquã digitis tractata particulatim numerantur, ut cum remotissimo è loco uidemus quippiam nos uersum progredi, quod lo-co moueatur, quodq; incedat, iudicamus animal illud esse. Vbi autem proficiscendo propius factum est, equum esse cognoscimus aut asinum aut bouem, post uero ubi quàm proxime ad nos accessit, etiam colorem illius totumq; eius statum cognitum ac certum habemus. Itaq; minima coniunctio res nobis à maxima coniũctione per nebulam quasi quã-dã præsignatas, atq; à media indicatas ante oculos ipsos uidetur expo-nere, expositasq; explicatim distinctéq; notare quod in genituris quoq; usu uenit, ut quæ generali quadam indicatione à natalitia configura-tione nati cuiuspiam portenduntur, ea post ab anni conuersione expres-sius decernantur, quæ post etiam singulis mensibus à profectione signi cuiusq; singillatim atq; (ut ita dixerim) minutatim declarantur.

Quocirca si quæ à media indicantur coniunctione uidebuntur ali-qua in parte differre inter se, aut ab illis fortasse quæ à maxi-ma portenduntur coniunctione, inspicienda statim ac diligenter sunt ea quæ significantur à minima: quoniam quæ particulatim à minima significantur ambiguitatem tibi omnem generalis illius indi-cationis eripient. Rursus si confusa ea quæ à maxima portenduntur coniunctione, ambiguũ te parte ex aliqua reddiderint, quod fortasse uideas significationes illas differre inter se, mediam coniunctionem in-spice, qua inspecta nihil tibi ambiguum relinquetur, uult enim Ptole-maeus mathematicum ea quæ prædicit futura particulatim sic metiri, ut prima medijs, media ultimis undiq; consentiant.

PTOLEMAEVS LXVI

S O L A *profectione ne utere, sed etiam attributionibus & ademptio-nibus stellarum.*

Dicere nunc de datore uitæ, deq; uitæ spatio, nec ad enuntiati huius explicationem necessarium est, & res ipsa maioris est operæ quàm ut hac in parte suscipienda sit. Qua quidem de re tametsi Ptolemæus in apotelesmatum libris multa disseruit, tamen & obscurior illis explicandis fuit, & quædam minutius, ut ita dixerim, atq; enucleatius aperienda erant. Quibus in libris ostenditur quæ loca sint aspiciẽda ad uitæ spatium percensendum. qui sit uitæ dator, qui etiam ademptor. quomodo etiam quærẽdæ sint partes, ad quas ubi uitæ ademptor peruenerit, mortem, mortis'ue periculum afferat. quæ quidem partes letales atq; interimentes à nobis recte dicuntur, Græce sunt ἀναιρετικαί. Mathematicus igitur de nati uita morteq; prædicturus uitæ ipsius tum datore, tum interemptore inuento, ante q̃ pronuntiet quot annos natus ille uicturus sit, quoniam singuli planetæ annos suos decernunt, exacte uidebit, addatur ne uitali spatio an dematur aliquid annis à datore uitæ promissis, ex bono malo'ue aspectu, atq; ex collocatione benefici malefici'ue planetæ. Quando autem obuẽtura mors sit, iudicabit ex planetæ mortem minitantis profectione ad cœli partem illam, quam letalem interimentemq; appellauimus. Ex numero etiam partium hoc est graduũ annos computabit, secundum ascensiones signorũ ac tempora, quibus signum q̃q; oritur in climate ubi natus is est, de cuius morte pronuntiaturus est. Tot enim futuri sunt anni, ut idẽ ait, quot fuerint partis cuiusq; horalia tẽpora, atq; ubi dies fuerit, tempora ipsa diurna erunt, ubi nox, nocturna. Futurusq; annorũ ipsorum totus atq; integer numerus est, ubi planetæ in oriente collocati inuenientur, de quibus tamen demendum erit, iuxta portionẽ remotionis eorũ, quousq; occidentem uersus in nihilum deuenerit. quandoquidẽ stella in occasu posita neq; addit, neq; demit. Quamobrẽ uolenti mortẽ alicuius ac mortis tempus prædicere, profectio planetæ letalẽ ad locum obseruanda est. ea profectio, ut aliâs dixi, Græce περίπατος est, nunc, ut plurima in astralogia inepte, imo barbare, abscisio dicitur, et planeta ille abscisor, et, quod ut dixi tam inepte atq; improprie nũc dicitur, abscindere, Græce est ἀπέχεσθαι. nos et proficisci, unde profectio ducta est, et p̃meare et percensere commodissime dicimus, et περίπατον ipsam tũ profectionẽ, p̃meationẽq;, tum etiá recensionem, ipsum etiam planetá permeatorem recensorẽq; nõ improprie uocare possumus. siqdẽ proficiscendo recenset id est dinumerat cœli spatium omne quod interiectum est, dũ in partem illã præfinitam perueniat.

Iubet igitur Ptolemæus annis illis recensendis non modo attendendos esse annos à planetis promissos atq; ab interiectis gradibus, cœli'q; interuallo significatos, uerum etiam felices infelices'q; beneuolarum, maleuolarum'q; stellarum aspectus. Boni nanq; bonarum stellarum aspectus etiam addunt. malarum malæ irradiationes auferunt, multum'q; de promisso uitæ tempore subtrahunt. In primis etiam uidendum detrimenta ne hæc euentura sint ex corporum stellarum ipsarum coniunctione, quæ recte dici corporalis potest coniunctio, an quod quadranguli, aduersi'ue radij impingantur? quanquam & hexagoni non nunquam radij obsunt, aliquando etiam trigoni, pro naturis signorum quæ multorum aut paucorum temporum sunt. Quæ autem stellæ annos adijciant, quæ'ue adimant, Ptolemæus docuit, inquiens beneficas addere, maleficas auferre, mediæ naturæ Mercurium esse. Quare non modo inspiciendum est post quot annos profectio illa locum partem'q; letalem contingat, sed ne medio interim tempore perniciosa figuratio eueniat, quæ numerum illum impleri nullo modo patiatur. Rursus felix ne fellicium stellarum irraditio configuratio'q; sit annis illis quippiam adiectura. Hoc præceptum ad morborum, cæterorum'q; malorũ tempora quæ à cœlo portenduntur siquis accommodet, fortasse improbandus non fuerit. Si enim perniciosa figuratio accesserit, malis illis fiet accessio, sin felix benefica'q;, malum id remittetur, ea'q; remissio pro natura configurationis erit. Hoc igitur est quod ait, non sola profectione utendum, sed quid quisq; planeta uel addat uel minuat uidendum esse.

PTOLEMAEVS LXVII

DIMINVVNTVR *anni ob accipientis imbecallitatem.*

PONTANVS

C*um dixisset sola planetæ profectione letalem ad locum utendum non esse, sed consyderãdum an qui planeta uel addat quid uel demat, recte uerbum hoc subijcitur, quo docemur quid à nobis obseruandum sit, ut quãdo planeta de promissis annis adempturus est, intellegamus. Quoties inquit imbecallus planeta fuerit, qui'q; uitæ dator est, ob imbecallitatem suam propriũ implere munus nequibit, siue longus uitæ spatiũ, siue breuius, seu fortasse mediocre polliceri uideatur, annos'q; illos, id est tempus promissum non absoluet, sed tum annos, tum menses, dies'q;*

ses,diesq; pro qualitate imbecillitatis demet. Ipsa autem imbecillitas manat tũ a malo planetæ statu,cum regreditur,aut declinat a cardine,aut deiectus languet,aut domicilio aduersatur suo, aut ab illo decidit,tum ab perniciosa configuratione. Quócirca in recensendis uitæ annis,cum uitæ ipsius datorem ob unam aliquam aut plures ex ijs quas diximus causas languere atq; infeliciter sese habere mathematicus uiderit,ex tempore illo quod largiri suapte natura posset,auferet annos,menses,diesq;,perinde ut imbecillitas ipsa maior aut minor fuerit.quot autem annos singuli planetæ conferant, quot'ue pro natura imbecillitatis demant,hoc loco referre necesse non fuit.Siquidem Ptolemæus centum his præceptis magis instituit mathematicũ quo modo recte prædicat quàm quid prædicat.De accessione uero annorũ nullam fecit mentionem,ut arbitror,quod eorum quæ contraria sunt ratio similis sit.Implebit enim numerum suum firmitas atq; potẽtia & felix planetæ status, si infirmitas,infelixq; eius habitus demit. adijcietq; annos nedum confirmet tempus a uitæ datore promissum felix beneficæ stellæ radiatio,contra infirmabit imminuetq; hostilis infelicis stellæ aspectus atq; coniunctio.

PTOLEMAEVS LXVIII

MALEFICA cum matutina est,casum, uespertina uero morbum significat.

PONTANVS

Vitæ non solum exitus id est mors,mortisq; dies ac qualitas a mathematico quæritur,uerum etiam illa quæruntur quæ accidere corporibus solita sunt,siue ea uitia sunt, hoc est membri alicuius debilitas, mutilatio'ue,siue morbi, aduersæq; ualitudines. quæ quidem mala quando ex infelici genituræ constitutione intellegi possunt, cum nati alicuius uitam inspiciamus,uim statumq; maleficarum stellarum,signa item ac loca quibus minantur,& unde etiam minantur, probe considerare debemus,uti & partem illam corporis cui malum portenditur,& malum ipsum cuius futuri sit generis noscere possimus. Videbimus etiam ab aliquo ne pernicioso aspectu maleficæ uires ad nocendum adiuuentur,sit ne malum propterea euenturum.quod malefica stella signum ac locum ipsum corpore insideat, an quod hostilibus radijs feriat. quæ singula inspicere nos oportet.Malum autem ipsum maius aut minus erit, quo plura pauciorăq; ad nocendum cõ iurauerint.etenim ubi benefica stella opem attulerit, si bene in cælo

collocata fuerit, aut omnino prohibet malũ atq; in melius refert, aut magna ex parte lenit. Sed utrũ futurũ sit damnum rei familiaris, iactura calamitas, direptio'ue, an febres, an quod alind morbi genus, ex maleficæ obseruatiõe stellæ intellegi posse Ptolemæus docet, inquiens matutinã portendere uitia, pericula, calamitates, rixas, uespertinã morbos, aduersamq; ualitudinem. Vitiũ uoco perpetuum aliquot corporis malum, ut oculorum orbitatem, ut claudicationem, ut manuũ mutilationem, ut alia huiusmodi. Cum dico morbum, intellegi uolo febres, lienteriam, ophthalmiam, iecanoris, capitisq; mala, item alia generis eiusdem. Inquit igitur, malefica quæ malum minatur ubi matutina fuerit, decernit uulnera, impedimenta, contentiones, aut rerum iacturam familiarium. Vbi uero uespertina, langorem, aduersam ualitudinem. Qualis autem futura sit ualitudo, dãnumq; illud ferro ne an igne aut ruina infligendũ sit, atq; ab homine ne an a quadrupede, seu uenenosis a bellius inferendum, accipiendumq; in corpore an in bonis externis, an in fratribus, amicis, cognatis, parentibus, maleficæ ipsius qualitas ac signi lociq; natura diligẽter cognita indicabit. Cur autem maleficæ stellæ ubi uespertinæ fuerint morbum potius quàm uulnera, membrorumq; infelicem habitum decernant, illa uidetur eẽ causa, quod uespertinæ non tantum uirium ad nocendum habeant, matutinæ autem, quod uiribus utantur maioribus, deteriora mala inferunt, maximisq; ac perpetuis incommodis afficiunt. Matutinas dico stellas quas Græci ἀστέρας ἑῴους, uespertinas quas ἑσπερίους uocant.

PTOLEMAEVS LXIX

ERIT in uisu nati uitium, cum Luna Soli aduersa est, ac nebulosis stellis coniungitur. Item cum Luna est in occiduo cardine, ambæq; maleficæ stellæ in cardine orienti, Sol quoq; cardinalis est, natus ipse oculis capietur.

PONTANVS

Quod præcessit enuntiatũ generalem quandam uitiorũ ualitudinumq; nati regulam demonstrat. quæ sequuntur enuntiata singularia uitia, malaq; exponunt. & hoc quidem ad oculos solum pertinet. Itaq; cũ luminaria corporis nostri oculis præsint, atq; ei sensui qui uisus dicitur, in cuius genitura luminaria ipsa hoc est Sol & Luna sibi aduersabuntur, atq;, ut Græco uerbo utar, diametrabuntur, malus oculorũ

eius habitus indicatur, præsertim si hoc quoq; accesserit, ut Luna stellis fixis quæ nebulosæ sunt, coniungatur. de quibus quidem nebulosis stellis supra satis dictum est. Arguuntur enim ex hac nebulosarum stellarum coniunctione luminariumq; aduerso aspectu oculorum ualitudines et uisus ipsius caligatio, perniciosiq; humores uisum ipsum hebetantes, quandoquidem aduersus luminarium aspectus, cum sit sua pte natura perniciosus, oculis ipsis perniciem minatur, & fixæ illæ nebulosæ cum sint, caliginem oculis tenebrasq; offundunt. Quo circa natus ille lippitudines, ophthalmias, suffusionesq; oculorum patietur aut alia oculorum mala pro natura configurationis. Quod si Luna in cardine occidentis cœli, Saturnus Marsq; in cardine cœli orientis inuenientur, Sole etiam in aliquo cardine constituto, natus ille oculis capietur. Cum enim luminaria ipsa in hac constitutione sint cardinalia, & ambæ maleficæ cardinales, ac sibi partim opponantur, partim quadrangulentur, aut etiam coniungantur propter maximas simul omnium ad nocendum uires, necesse est oculorum sequatur orbitas. Neq; enim seruari incolumes oculi poterunt, tot simul oppugnantibus, id est causis ipsis quæ primitiuæ sunt tantopere aduersantibus. Cæcitas autem ipsa quibus è rebus inferenda sit, an ab ignis afflatu, an ex uitiosis capitis humoribus, an ex ferro, planetæ ipsi pro natura tum sua, tum etiam signi, atq; ut quis potentior erit, indicabunt.

PTOLEMAEVS LXX

IN furentibus Luna Mercurio non copulatur, neuterq; ascendenti in dæmoniacis. in hac figura Saturnus quidem noctu, Mars autē interdiu cardinem tenebit, maximeq; in Cancro, Virgine, ac Piscibus.

PONTANVS

Furentes hac in parte intellegi uolumus, quos in primo enuntiato numine afflatos uocauimus, hi sunt qui furore concitati uaticinantur. In genitura inquit eius qui numine afflatus est, quem Græci dicunt ἐνθεαστὴν, unde Sibylla Enthea dicta est, inuenies Lunam nulla prorsus cum Mercurio copulatione coniungi, nullo simul cognationis genere colligari. Simili etiam modo in genituris laruatorum procerritorumq; quos hodie Græco nomine dæmoniacos dicimus, inuenies Mercurium Lunamq; nullam cum horoscopo copulationem habere, nullo ei uinculo iungi, nulla denuq; ratione horoscopum complecti. Quin etiā in genitura ipsa siue furentis siue dæmoniaca, si no-

cturna fuerit Saturnum, sin diurna Martem cardinalem inuenies, eritq; uterq; longe potentior ad furorem lymphationemq; excitandã, si tunc in Cancro aut Virgine aut Piscibus collocatus fuerit. Si enim, uti dictum est, rationi Mercurius praeest, Luna corpori, quis consilio aut rationi eẽ in eo homine locus potest, in cuius genitura Luna Mercuriusq; nullo simul uinculo colligantur, nec horoscopum qui corpoream nati illius fabricam significat ullo pacto complectuntur? imo quod perniciosius est, Saturnus noctu, quod tempus propriae Saturni conditioni aduersum est, Mars interdiu, cuius stella nocte gaudet, caeli cardinem tenens, in corpore nati eius perniciosos & insaniam excitaturos humores ingenerat, cum uterq; planeta alter atrae bili, alter rubrae praesit, & utraq; bilis id est cholericus melancholicusq; humor ubi uehementior fuerit, in insaniam uergat. Cur uero in Cancro, Virgine, ac piscibus magis quàm in alijs signis? an quia Mars Saturnusq; pessime se habent in Cancro? in quo positus Mars altitudini suae, Saturnus propriae domui aduersetur. in Virgine, quod illic constitutus Saturnus cadat ex Libra in qua exultat. in Piscibus uero Mars positus ex Ariete id est ex domicilio suo decidat. An fortasse quod cum Luna Mercuriusq; nulla inter se nec cum horoscopo colligatione iungantur, hoc etiam Saturnus noctu, Mars interdiu, quando nocentiores sunt, ad malũ utriusq; habitum adiungant, ut Cancrum Lunae, Virginem Mercurij domum insidens magis ac magis infestet? cumq; in tam perniciosa configuratione necesse sit Iouem Veneremq; male affici, ad malum etiam Iouis Venerisq; habitum hoc quoq; addãt, ut Pisces corpore suo inficiant, Iouis domum, Veneris altitudinem, Cancrum item Iouis? An quod in Cancro ac Piscibus humores plurimos excitent? cum lymphati maxime humidum cerebrũ habeãt, inde enim lymphati dicti mihi uidẽtur, in Virgine uero bilẽ illã maxime exustã, cuius alumna uidetur insania. An potius dicendũ erit, ab insita naturaliq; quadã potestate hoc fieri? idq; ita se habere obseruatio ipsa docuerit. Qui locus uti fieret aliquanto illustrior ac distinctior, placuit Ptolemaei ipsius uerba ex tertio apotelesmatum libro afferre, quae sunt haec. Epileptici nanq; plerunq; sunt qui Luna Mercurioq; nec aut inuicẽ colligatis, aut cũ orientali finitore, Saturni quidẽ stellã interdiu, Martis uero noctu cardinalẽ habent, quae superiore ẽ loco figurã despiciat. Cũ uero contrariũ in his acidit, ut Saturnus noctu, Mars interdiu figurae dominator sit, ac maxime ĩ Cãcro, Virgine, aut Piscibus insani sunt. Vexatos à daemonibus qui humido capite sunt, maleficae faciunt, cũ ita se habentes Lunã Soli configuratam

obtinebunt, Saturnus quidem in nouilunio, Mars in plenilunio, præ-
sertim in Sagittario ac Piscibus. Sole itaq; maleficæ stellæ, quo dictũ
est modo, figuræ suscipientes dominatum & incurabiles & latentes
& quæ ostentui sint quas diximus passiones & animæ morbos in ea
parte quæ intellegit, faciunt. Quibus si benefiatrum stellarũ Iouis
ac Veneris societas accesserit, atq; ipsæ quidem maleficæ occiduũ car-
dinẽ tenuerint, beneficæ uero orientalẽ, quæ ostẽtui sint, passiones fa-
ciunt, curabiles tñ mediorũ remedijs hoc est subductione & potione,
& hoc pp Iouẽ, sortibus uero ac deorũ ope pp Venerẽ. At cum ma-
leficæ in orientalibus cardinales fuerint, beneficæ in occiduis, morbos
faciũt incurabiles pariter ac diuulgatissimos, maximeq; nobilitates.
Morbũ aũt comitialẽ cõsequuntur cõpressiones, clamores, pericula ẽt
letalia. Insaniam, mentisq; externationem motus incõpositi, rerũ fa-
miliarium dissipationes, corporũ denudationes, execrationes & alia
huiusmodi. Lymphationem & humidi exagitationem consequuntur
furiæ, numinũ afflatus, uerberationes, quæq; huiusmodi ostẽtui sunt.
Priuatim autem et cõtinentium locorum figura confert. loca enim So-
lis ac Martis ad insaniam maxime conferunt, Iouis, Mercurijq; ad
morbum comitialem, Veneris ad dæmonum uexationes, Saturni Lu-
næq; ad humidi exagitationes ac lymphationes. Videamus quid de
his quoq; Iulius Maternus dicat. Saturnus et Mars solidis in signis po-
siti si diametra se radiatione respiciant, aut unus in horoscopo sit, alter
in occasu, aut unus in imo alter in medio, epilepticos faciunt, si uero
in tropicis signis cõstituti hac se radiatione respexerit, caducos efficiũt,
et qui nulla possint ratione sanari. Item si Mercurius in Virgine aut
in Piscibus constitutus in horoscopo sit partiliter positus, & eum Sa-
turnus & Mars quadrata radiatione respiciant, insanos efficient. Si
Mars & Saturnus ita sint collocati, ut unus ipsorũ in medio coelo sit,
alter in imo, ex prauis humoribus uitiosam ægritudinem faciunt, sed
si hos Mercurius quadrata radiatione respexerit, deorum illus præ-
sidio sanitas comparatur. Si uero his in locis positi partili sint radia-
tione cõiuncti, ut æquas partes possideant, insanos efficiunt, & qui
nunq̃ possint ab his criminibus insaniæ liberari. Si uero ĩ finibus suis
sint positi, aut in Saturni finibus sit Mars, & in Martis finibus Satur-
nus, & sint in quibus diximus locis in initijs insaniæ constituti liberã-
tur, posteaq̃ Martis quintus decimus annus aut Saturni trigesimus cõ-
pleti fuerint. Sed et cũ Iupiter et Mars simuli se radiatione respexe-
rint, epilepticos faciunt. Si uero sic, sicut diximus, positi in suis parti-
bus fuerint collocati, aut Iupiter in finibus Martis & Mars in finibus

» Iouis in initijs eius ualitudinis constituti liberantur: sed quando pri-
» ma stellæ tépora transierint, id est aut Martis quintus decamus annus
» aut Iouis duodecamus, Si Iupiter in horoscopo fuerit inuētus et, Mars
» in diametro eius collocatus Solem & Lunam qualibet radiatione re-
» spiciat, aut insanos efficiet aut lunaticos. Sed & si Luna aut synodica
» aut plena in cardinibus posita Martem quadrata radiatione respexe-
» rit, & Saturnus ei per quadratum aut per diametrū iungatur, eadē
» uitia decernūtur. Si in signo Saturni uel in signo Martis horoscopus
» fuerit inuentus aut certe locus fortunæ, Sol uero in horoscopo sit parti-
» liter constitutus & cum eo Mercurius equis partium societatibus iun
» ctus, Saturnus uero & Mars in septimo sint ab horoscopo positi, epi-
» lepticos faciunt, sed biothanatos. Si Mars aut Saturnus in undecimo
» ab horoscopo loco fuerit inuentus, aut si unus eorum in ipso sit loco po
» situs, alter uero cum Luna sit collocatus, aut eam quadrata radiatione
» respiciat, & Saturnus aut Mars Mercurio qualibet radiatione iunga
» tur, facit insanos, epilepticos, biothanatos. Sed hoc peius erit si Mars in
» undecimo ab horoscopo loco fuerit inuentus, & Saturnus in sexto.

PTOLEMAEVS LXXI

IN marium genituris cum utrunq; luminare in signis fuerit masculinis, actiones eorum secundum naturam erunt. In genituris uero mulierum, actiones ipsæ intendentur. Idem de Marte Venereq;, matutini nanq; masculescunt, uespertini fœmінescunt.

PONTANVS

Luminaria id est Sol ac Luna cum alterum corpori præsit, alterum spiritui quis dubitet cum in signis masculinis quo tempore quis in lucem uenit inueniuntur, id præstare atq; efficere, uti actiones eius masculinæ sint, hoc est quæ marium naturam sequantur. cum & corpus et animam sic afficiant, ut is marem sese intellegens, quæ maris sunt, præstare atq; exercere contendat. Quod si quæ nascitur fœmina fuerit, cum eius animum supra muliebrē naturam efferat masculina hæc luminarium uis, nimirum in agendo maribus quàm fœminis similior futura est. Mars item Venusq; matutini in maris fœminæq; genitura inuenti hoc idem præstant. contra uespertini et marem & fœminam molliorem reddunt. Eadem luminaria in signis fœmininis inuenta uiri animum muliebrem reddunt, qualem scilicet esse mulie-

ris decet. De Marte ac Venere dixit, quod Mars præsit iræ, Venus cu-
piditati, sintq; morum datores de luminaribus quod Sol uitæ, Luna
corpori præsit. utrunq; autem luminare simul animato corpori quod
animal constituit. Non ab re erit quid hac de re idem author in tertio
» apotelesmatum libro tradat, referre. cuius uerba sunt hæc. Cum sola
» luminaria in masculinis fuerint signis, mares secundum naturam,
» fœminæ contra naturam in exercendo masculi animi opere uehemen
» tiores erunt. Cum autem Martis ac Veneris stella, siue ipsarũ altera;
» siue utraq; masculina fuerit, mares ipsi naturalem in Venerem pro-
» cliuiores futuri sunt, adulteri, scortatores, turpis atq; illegitimæ Vene
» ris rebus semper deditі. Mulieres præter sexus sui naturam coibunt,
» eruntq; lasciuæ, procacibus oculis, tribades, quæ puellas ad turpẽ co-
» itum solicitent, clàm quidem & in occulto ubi sola Veneris stella, pa
» làm uero cũ solus Mars in signo masculino fuerit, ut etiam nõ nunq̃
» perinde ac legitimus cum uxoribus rem agere sese ostendant. Rursus
» cũ luminaria ipsa sola in fœmininis constituentur signis, fœminæ mo
» litie ac muliebritate animi quãquam secundum naturæ leges, mares
» aduersus naturã ipsam mirũ in modũ excedent. Veneris stella cum
» fœminina fuerit, mulieres erunt in libidinẽ pronæ, adulteræ, quæq;
» naturaliter subigi gestiant & semper & à quibuscunque, ut quæ à
» nullo quanquam turpi atq; illegitimo coitu abstineant. Mares ipsi mol
» les, naturalemq; ad Venerem incensi, passuri etiam quæ fœminarum
» sunt, clam tamen & caute. Idẽ cum stella Martis fœminina fuerit;
» utroq; libidinis genere absq; rubore ullo, fœde, cõfidẽterq; laborabũt,
» exercentes quæ fornicas sunt, ac promiscuæ maximeq; opprobriosæ et
» infamis Veneris speciem, eo usq; inquinati, ut inde infames habean-
» tur, ac maledictis notentur. Quin etiam orientales matutinæq; Vene
» ris ac Martis figurationes ad agendum quod mariũ est uehemẽtius
» apertiusq; impellunt, occiduæ ac uespertinæ, magis magisq; molliũt
» & ad patiendum inuitant. Simili etiam ratione Saturni stella con-
» stituta, ut libidinosius, impurius, opprobriosiusq; exerceat utroq; (ut
» dictum ẽ) modo adiuuat. At Iouis stella ut pudẽtius, modestius atq;
» cautius agit, Mercurius uero ut publicæ magis, atq; cum affectuũ
» horum maiore excitatione atq; attentione, pluribusq; etiam modis,
Quoniam autem de corporis animiq; tum uitijs tum morbis aliquot
superioribus enuntiatis præcepta tradidit, estq; inferius de uiolentis
mortibus traditurus, recte quod sequitur enuntiatum interposuit,
quod quidem ad educationem nati atq; ad ea quæ ad uitam faci-
unt cognoscendam pertineret.

PTOLEMAEVS LXXII

QVAE *sunt educationis, à dominis triangularitatis ascendentis capito. Quæ uitæ, à dominis triangularitatis luminaris conditionarij.*

PONTANVS

I*n libris apotelesmatum abunde multa dicuntur à Ptolemæo quæ obseruanda sunt uolenti nati uitia ægritudinesq; cognoscere aliaq; item permulta, quæ inter uiuendum obuenire solent mala. Iisdem etiam libris præcepta continentur, quibus obseruandis cognoscatur an qui natus est, educationis tempus impleturus sit. Educationem nutritionemq; intellegi uolumus eam quæ Græce est ἀνατροφή. hoc uero loco tantum instituimur unde, et planetis à quibus capere significationem debeamus tam eorum quæ ad nutritionē, quàm quæ ad uniuersam uitam à stellis decretam pertinent. Si uis inquit probe ac distincte scire, quæ ad nati educationem pertinent, hoc est an illi sit à cœlo concessū ut crescat, quæq; si creuerit in illo enutriendo à primulis statim annis euentura sint, inquirendi tibi sunt domini triangularitatis signi quod ascendit in genitura, uidendumq; quomodo sint in cœlo collocati, & quibus à stellis irradientur. bene enim collocati, feliciterq; irradiati educationem & quidem bonam pollicentur, secus uero aut educationem difficilem aut ante annum, postq; paucos menses uitæ exitum decernunt. Quam rem collocatio ipsa, naturæq; dominorum ipsorum, illorq; aspicientium planetarum, aut una coniunctorum significabūt. Cū autem domini triangularitatis cuiusq; duo sint, accedatq; tertius quidam dominatus ipsius particeps, diligenter tū nocturnus tum diurnus dominus, ac tertius ille particeps inspiciendus est, & ubi diurna genitura fuerit diurnus, ubi nocturna nocturnus dominus primo loco consyderabitur. quibus consyderatis iuxta ipsorum collocationem configurationemq; pronuntiabis. Quod si nato illi stellæ ipsæ integrā salubremq; educationem, primaq; infantiæ tempora promiserint, uti exacte pronuntiare possis quæ ad reliquam illius uitam pertinent, dominos triangularitatis luminaris conditionarij diligentissime uti contempleris oportet. Luminare conditionarium dicimus illud quod temporis conditionem sequitur. siquidem cum genitura nocturna est, quoniam Luna nocturnum luminare est, domini triangularitatis signi per quod Luna fertur, aspiciendi sunt. cum diurna, quod Sol diurnum est luminare, domini triangularitatis eius, cuius est signum*

quod tunc Sol peragrat, uidendi sunt, & iuxta illorum naturas, col locationem, configurationemq; pronuntiandum. Quam Græci astrologi αἵρεσιν uocant, nos Iulium Maternum secuti conditionem dicimus, atq; ut illi αἱρετικὸν πλανήτα ab hæresi, sic nos à conditione conditionarium uocamus, quod sit eiusdem conditionis seu diurnæ seu nocturnæ. Quocirca si diurna genitura fuerit, & Sol in Tauro sit inuentus, domini Taurinæ triplicitatis inspiciantur, & primo, ut dictum est, loco diurnus propter eandem conditionem. Quam nunc triangularitatem alibi etiam triangulum dicimus, Græci τρίγωνον dicunt. recentiores quidam è nostris triplicitatem propter trium signorum connexionem, quem nos dominum triangularitatis, Græci uno uerbo τριγωνοκράτορα dixere, nec nos fortasse inconcinne triangulatorem diceremus. Iubemur autem quæ sunt educationis à triangulatore ascendentis quærere, quod cum ascendens principium uitæ nostræ sit, iure principium educationis ad triangularitatis eius dominos spectet. Quæ uero ad totam uitam si longior conferatur pertinent, à triangulatoribus signorū per quæ Sol ac Luna feruntur quærere docemur. cum uterq; planeta uitæ hominum præcipue dominetur. Siquidem Solem uitalis potentiæ, Lunam naturalis fontem esse constat.

PTOLEMAEVS LXXIII

SOL VBI repertus fuerit cum capite Gorgonis, si neq; aspicitur à benefica stella, neq; benefica octauo loco præest, dominusq; conditionarij luminaris Marti opponitur, aut eum è quadrangulo percutit, ei qui natus est, caput truncabitur. Quod si luminare culminabit, corpus eius sauciabitur. Sin copulatio à Geminis aut à Piscibus fuerit, manus ac pedes eius amputabuntur.

PONTANVS

Sequuntur de mortibus uiolentis obseruationes quædam, & primo quidem loco de Gorgonis capite. Hoc cœli signum quod fabulose caput Gorgonis uocatum est à Græcis, à Babylonijs Algol, infelix & perniciosum est, uideturq; fabula illa quæ fertur, Medusæ caput gladio abscisum à Perseo, non ab re signo hinc fuisse accommodata, quod qui nascens Solem una cum eo sydere habuerit, securi percutiendus sit nisi beneficæ stellæ obstiterint, quæ aut octauum locum qui mortis est corpore suo tueantur, aut malignam Solis ac Gorgonei capitis copulatio-

nem felici aspectu leniant. Hæc tam infelix mors tunc futura decernitur, cum ad Solis cum capite Gorgoneo copulationem illud etiam accesserit, ut dominus signi in quo luminare conditionariũ inuentum est, Martem hostiliter aspiciat, neutra benefica Solem aspiciẽte, aut mortis locum tuente. Copulationem dicimus eam quæ Græce est συναφὴ, recusamus autem dicere coniunctionem, nequis solam coniunctionem intellegeret, quæ corporalis est; nomine enim copulationis intellegi uolumus aspectus quoscunq;. Nec me fallit codices non nullos eosq; præsertim qui è Caldæorum lingua traducti sunt, non de Sole sed de Marte dicere, hoc est ut Mars cum Gorgonis capite reperiatur. Quod cur probem, efficit primum quod Mars & Saturnus sunt uiolentorum mortiũ authores, deinde quod Ptolemæus ipse in quar
» to apotelesmatum inquit. si stella Mercurij Marti configurabitur à pi-
» ratis aut latronibus grassatoribus'ue dilacerari facit in signis etiam
» mutilatorum membrorum atq; imperfectis, siue iuxta Persei stellas
» quæ sunt capitis Gorgonei, aut caput eius abscindet, aut membra mu
» tilabit. In hac etiam genitali configuratione si luminare culminaue-
» rit, id est medij cœli culmen tenuerit, nati eius corpus sauciabitur, mul
tisq; uulneribus afficietur. Cum luminare tantum dicat, nec Solem aut Lunã exprimat, dubitari potest de utro sentiat, cum ante conditionarium luminare dixerit, utrunq; complectens, & genitura ipsa tum diurna tum nocturna esse possit. Sol & Luna cum medium in natiuitate cœlum possident, iuxta Ptolemæi sententiam efficiuntur Græco nomine ἀφέται, Babylonico ileges, nostro id est Latino nomine radiorũm emissores, seu iaculatores, aut etiam proiectores. Quo'circa cum medium cœli utrumuis ipsorum luminarium occupauerit, siue Sol fuerit, siue Luna, efficitur ilegis hoc est emissor. Quodq; ascendens è summo mundi loco quadrangulariter ferit, uidetur nati corpus cuius fabricã atq; compactio, uita etiam ipsa ab ascendente præcipue significatur, miserabiliter afficere. Sed esto ut Sol hoc efficiat, an Luna etiam hoc idem præstabit? cum uideri possit ex uitiosis potius humoribus aut ex suffocatiõe mortem allatura. mihi quidẽ uidetur tam de Luna quàm de Sole intellegi debere. siquidem hoc idem Lunam quoq; præstare, in eodem apotolesmatum libro cum de mortis qualita
» te loqueretur, Ptolemæus docet, cuius uerba sunt hæc. Violentæ atq;
» insignes mortes decernũtur, cum ambo malefici planetæ in locis lethali
» bus hoc est interimentibus dominantur, aut coniuncti aut in quadran
» gularibus oppositis'ue locis collocati, aut cum alter ipsorũ, aut uterq; So
» lẽ Lunam'ue, aut utrũq; luminare affliget. Et mortis qdem iniquitas

ab utriusque conuentione statuetur, magnitudo autem à luminarium testificatione. qualitas uero ab aliorum planetarum aspectu, & à signis maleficos in se planetas habentibus. & paulo post. Mars autem cum Soli Lunæue præter conditionem, aut è diametro aut è quadrangulo aduersabitur, in humanis quidem signis constitutus, in ciuilibus seditionibus aut in prælijs facit interfici. Vides mortis uiolentiam maleficas à stellis afferri, magnitudinem uero à Solis Lunæq; aspectu. Sextum quoq; ac septuagesimum enuntiatum in quo de mortibus Saturninis fit mentio, cum utrunq; luminare complectatur, hoc ipsum confirmare uidetur. Quia uero signa etiam ipsa qualitatē mortis decernant, ut paulo ante dictum est, recte subditur, hominis eius pedes manusq; præcidendas, in cuius genitura ad ea quæ scripta sunt illud accesserit, ut Martis copulatio id est oppositus aut quadrangularis eius aspectus ad quadrangulatorem id est dominum signi conditionarij luminaris à Geminis aut Piscibus proficiscatur. cum Geminorum signum manibus, Piscium humani corporis pedibus præsit. Atq; ut ad Martem Solemq; cum capite Gorgonis inuentum redeamus, siue de Sole intellegendum sit, ut Græci codices, illi quidem quos ipsi uidimus habent, siue de Marte quemadmodum Ptolemæus ipse alibi tradit, & supra ostendimus, certe sic sentiendum est, eam mortis uiolētiam &, ut ita dixerim, carnificinam à Marte inferri non à Sole, quando, ut dictum est, Mars Saturnusq; uiolentarum ac truculentarum mortium authores perhibentur. Quod autem aliâs monuimus nūc quoq; monemus omnia diligentissime pensitanda esse, cum fieri possit ut benefica aspiciat, ac nihilominus imbecilla sit ac male collocata, contra ut Mars ipse sit in finibus beneficæ stellæ positus, ac benefica ipsa potens sit, feliciterq; constituta. quæ res de Martis iniqtate plurimum detrahet. benefica enim integras uires retinens benefaciendi naturam retinet, ac sua iura, suosq; fines strenue tuetur.

PTOLEMAEVS LXXIIII

QVICVNQVE *Martem ascendentem habet, omnino cicatricem in facie habebit.*

PONTANVS

M*artis stella cum malefica sit, ac uulnerum illatrix, ascendens uero cū sit prima natalitiæ figuræ pars, atq; iccirco primam hominis partē id est faciē significet, eiq; præsit, pro natura sua, proq; ascēdentis significat*

tione, si partiliter in horoscopo inuentus fuerit, hoc est in primis exorientis signi partibus, faciem hominis eius cuius ea genitura fuerit, uulnere fœdabit, & cicatricosam reddet. Non me præterit in Græcis quibusdã codicibus scriptum etiam hoc esse, præterquam si Mars signi dominus fuerit. quod siue additum fuerit, siue ita Ptolemæus scriptum reliquerit, ratione non caret. siquidem Mars domum suam tueri dicitur; quam cum tueatur, non fœdabit os eius in cuius genitura in Ariete horoscopabit. Quod quidem ab ijs quæ in sequenti enuntiato dicuntur, planè confirmari uidetur.

PTOLEMAEVS LXXV

CVM Sol ascendentis domino coniungitur in Leone, nec Mars aliquam in ascendente prærogatiuam habet, nec benefica in octauo loco est, qui natus est exuretur.

PONTANVS

Quibusdam in codicibus non Sol sed Mars legitur, quod magis probo propter præpositas rationes, neq; ratiõe hoc caret. uidetur enim Martis rabies Leonis feruore magis magisq; accensa non ad ferrum ac uulnera, sed ad ignem incendiaq; se conuertere. Cum Leo maxime igneũ signum sit, ac Mars in eo collocatus mirũ in modum incendatur, atq; ob ardorem acerrime sæuiat. Sed ad Solem redeamus. hic in Leone, in domo sua, atq; in flagrantissimo cœli signo positus si ascendentis signi dominum secum coniunctum habuerit, eum sic radijs suis comburet, ut nati corpus urendũ portendat. Nã cum ascendentis signi domi nus uratur, nati quoq; corpus urendũ significat, nisi in octauo loco benefica, ut dictum est, fuerit collocata. Mars etiam ipse si dominus ascendentis fuerit, aut in ipso ascendente prærogatiuam habuerit, cum iura rationesq; suas tueatur, ne cõburatur prohibebit. Sed utrũ casu aliquo, an prætoris sententia natus ille comburendus sit, aliorum etiã planetarũ aspectus indicabit. Hæc enim oĩa exactissime considerãda sunt.

PTOLEMAEVS LXXVI

CVM Saturnus cœli medium tenet, opponiturq; ei conditionarium luminare, ac terrenum signum est in imo, qui natus est ædificiorum ruina interibit. Quod si humidum signum est, aquis suffocabitur.

Si uero

Si uero humanum, ab hominibus strangulabitur, aut laqueo flagellis'ue peribit. Verum si benefica octauo in loco est, propior his erit, non tamen morietur.

PONTANVS

Hoc siue præceptum siue obseruatio ad uiolentam quoq; mortem pertinet, atq; ad eos qui βιοθάνατοι, ut Græci dicunt, moriuntur. Vt autem mors ex ferro ad Martem refertur, sic mors ex ruinis, naufragijsq; ad Saturnum referenda est, pro signi tamen qualitate. Post Martiales igitur mortes, cum uiolentarum mortium Mars Saturnusq; authores sint, consequẽter Saturninæ subijciũtur. Qui inquit nascitur Saturno cœli medium tenente, Luminari conditionario è diametro illum percutiente, ædificiorum ruinis obrutus interibit. si in imo id est in cardine cœli subterraneo signum aridæ qualitatis, &, ut hodie dicunt, terrenum constitutum fuerit. Quod si aqueum hoc est humidæ naturæ fuerit, aquis submersus extinguetur. At ubi signum id humanum fuerit, hominum manibus occidetur, aut enim manibus laqueo'ue strãgulabitur, aut flagris ac uerberibus ad necem cæsus interibit. Quod si benefica stella in octauo loco bene collocata fuerit, natus hic licet uerberibus cæsus, licet ruinis obrutus, ac fluctibus iactatus, licet collo laqueum acceperit, non tamen morietur, beneficæ stellæ præsidio tutus, atq; ab ijs periculis liberatus, quæ stella primo mortis locum præsentia sua tuetur, deinde imum cœlum triangularibus, medium sexangularibus, hoc est amicis radijs aspicit, quibus è rebus fit, ut si periculum prohiberi nequit, mors tamẽ ipsa prohibeatur. Illud prætereundum non est, luminare diurnum, id est Solem non posse iuxta conditionem suam diurno tempore in diurna genitura opponi, Saturno in cœli medio collocato, nisi cœli medium etiam pro imo cœlo ponatur, ut sit cœli mediũ tum superius tum inferius, Qua ratione atq; uia Sol in diurna genitura in superioris cœli medio collocatus ex opposito loco Saturno aduersabitur, in medio inferiori, atq; i aduersa cœli parte constituto. aliter enim luminare conditionarium id est Sol in diurna genitura, Saturno cœli medium tenenti opponi non potest. ac tametsi, μεσουράνημα plerunq; pro superioris cœli medio Græce accipitur, tamen etiam pro imo id est inferioris cœli medio aliquando accipitur. μεσουράνημα (ut uerbũ uerbo reddamus) est cœli medium Latine, siue cœli culmen. Et Græci quidem à uoce hac uerbum etiam formãt μεσουρανεῖν quod significat cœli mediũ tenet. Nos uero, cum structuræ

uerborum huiusmodi parum apte in lingua cadant Latina, à uoce simplici hoc est à culmine deduximus culminare, sicuti à fulmine ductum est fulminare, & à nomine nominare, ut sit culminare culmen tenere, id est in cœli medio constitutum esse. Num autem benefica stella prohibere quod dictum est possit, uidendum est etiam atque etiam. multa enim sunt quæ stellam ipsam imbecillam & minus potentem reddere soleant.

PTOLEMAEVS LXXVII

A SCENDENTIS profectionem pro ijs quæ corporis sunt facito, partis fortunæ pro ijs quæ sunt externa, Lunæ pro corporis animæq; connexione, medium cœli pro actionibus.

PONTANVS

In prædicendis ijs quæ inter uiuendum homini euentura sunt, primum consyderanda est ualitudo, sanitas, & quæ tum mala, tum bona corpori accidunt. deinde ea quæ ad rem familiarem atq; ad diuitias pertinent, hoc est bona malaq; externa, quæ fortunæ dicuntur. post ea quæ ad corpus animamq; simul pertinent, hoc est quales affectiones habiturus homo sit, cum contingat nunc dolore, nunc uoluptate, nunc tristitia, nunc gaudio, & aliter, atq; aliter pro tempore ipsum affici. hos affectus ac passiones Aristoteles non animæ, sed hominis potius qui ex anima constat & corpore, iure putat esse. cui sententiæ Ptolemæus accedens ait, hæc ad corporis animæq; coniunctionem spectare, id est ad tertium quod ex ea coniunctione constituitur. Deinceps consyderandæ sunt hominis ipsius actiones, & ea quæ exercitaturus atq; administraturus est in uita. Quæ omnia ut distincte atq; expresse intelligi possint, hæc à Ptolemæo seruanda traduntur. Ac primum quidem ut bona mala'ue corpori obuentura facilius cernantur, ascendentis gradus profectionem faciendam iubet, per quam inspecta prius genitura, ad cognitionem eorum quæ corpori accident, & quo etiam tempore accident, peruenietur. Progressio enim gradus eiusdem ad loca perniciosa & aduersa, occursusq; atq; obuiationes maleficorum ac nocentium planetarũ indicant morbos, ægritudines, quæq; alia mala corpori accidunt. Nec te illud moueat, quod planetarum aphetic orum, id est ilegaliũ, proijcientiumq; profectiones grauissimos morbos, mortem demq; obnunciare habeant. Leuiora enim mala, morbiq; remis

siores, quæq; aliæ passiones corpori clementius accidunt, etiam ab ascẽdente significantur. Siquidem minores etiam magistratus ex parte aliqua exercere solent iurisditionem, quam etiam maiores magistratus exercent. licet iudiciorum ac rerum summa penes maiores magistratus sit, quorum est de uniuersa quoq; re publica statuere, ac pro arbitrio de rerum summa decernere. Deinde quid seu prosperi seu aduersi externis in rebus euenturum sit, quo apertius intellegatur, profectionem gradus partis fortunæ id est loci in quo genituræ tẽpore pars fortunæ inuenta est, obseruandam docet. cuius accessus ad loca felicia infeliciáue, occursus quoque fauentium aut nocentium planetarum rerum familiariũ accessionem iacturamúe, externorumq; bonorum felicitatem aut infelicitatem indicabit. Tertio loco profectionem gradus Lunæ quo genituræ tempore ferebatur inspiciendam monet, ex cuius progressione, atq; ex maleficorum beneficorumúe planetarum occursibus atq; aspectibus indicentur luctus, mœrores, iræ, tristes cogitationes, curæq; grauissimæ aut uiuẽdi hilaritas, gaudia, uoluptates, animi tranqllitas, ac securæ mentis cogitationes. Quarto loco ut de actionibus atq; administrationibus certa ferri posset sentẽtia, profectionẽ gradus culminantis id est cœli medij genituræ tempore inspiciendam præcipit, ut ex eius qualitate, ac planetarũ naturis quales actiones futuræ sint coniecturã capere possimus. Huiusmodi enim profectio nobis significabit, an q magistratus fungendi, dignitatesq; consequendæ hoc uel illo anno sint, an potius repulsa ferenda, deponendusq; magistratus ante gestus, quæq; alia sunt generis eiusdẽ. Quoniã autem quatuor hæc loca præcipue in hominũ genituris obseruãda sunt, ascendens, cœli mediũ, pars fortunæ, ac Lunæ locus, iccirco Ptolemæus horũ profectiones inspiciendas suadet. siqdẽ ex ijs profectionibus pronuntiari poterit qcqd obuenturũ sit in corpore sanitatis uel ægritudinis, in re familiari prosperi uel aduersi, in passionibus iucũdi, uel acerbi, ĩ administrationibus ac dignitatibus honoris uel inhonorationis atq; infamiæ. Hæc eñi maxime sunt in uita cõsyderãda, quippe cũ in ijs uita hoĩum præcipue uersetur. In libris ẽ Babylonico trãlatis uideo de Solis ẽt loco fieri mentionẽ, quã in Græcis uoluminibus nullã eẽ intellego. Neq; hoc tantũ loco, sed cõpluribus ẽt locis Babylonij mathematici ad Ptolemæi dicta nõ pauca addidere, ꝙ trãlatiões ipsæ quæ nũc habẽtur cũ Græco exẽplari collatæ docẽt. Sed, ut dixi, quatuor illa in hominũ uita præcipue cõsyderãda sunt. Ex loco aũt Solis ĩdicari uolũt domini uolũtatẽ erga hoĩem ipsum cuius natiuitas ĩspicitur, hoc ẽ sit ne a domino bñficijs an maleficijs afficiẽdus. Quod si ulteriora libet quæ

rere, cur non ē et facienda erit profectio partis filiorū, partis amicorū atq; inimicorum, partis uoluptatum, & aliarum quæ in uita & geniturįs hominum consyderātur. Sed, ut dixi, quatuor illa ut uitæ principalia inspicienda traduntur à Ptolemæo.

PTOLEMAEVS LXXVIII

EXERCET sæpe uires stella quo in loco nullas habet uires, lucrū inexpectatum nato afferens.

PONTANVS

Iulius Maternus singularis uir disciplinæ obscuram & maxime utilem uiam & cognoscendis & pronuntiandis cœlestibus decretis aperuit, cum antisciorum, dodecatemoriorumq́; scientiam nobis aperuit, quam Ptolemæum arte quadam celasse ipse author est. de quorū cognitione & usu hæc tradit. Si quæ itaq; stellæ in ordinanda genitura se non uiderint, quærendum est, an sibi per antiscium sociata radiatione iungantur. Cum enim antiscium sic emiserint, ut trigonica per antiscium uel quadrata, uel diametra, uel hexagona radiatione iūgantur, sic stellæ ipsæ decernunt, ac si sint simplici ordinatione constitutæ. qđ cum inspexeris oīa quæ in fatis hominum quærūtur facile poteris inuenire. Dodecatemorijs quoq; tantam fidem adhibendam censet, ut Aegyptios dicat ad explicanda stellarum decreta ijs potissimum usos, qppe qui existimarent ex dodecatemorijs omnem uitæ substantiam inueniri posse. quorum ratio sic traditur, ut inuento gradu in quo planeta collocatus est, eum gradum duodecies ducas, summáq; inde constitutam, ab eo signo in quo planeta positus est incipiens, per sequentia signa distribuas. In quo enim gradu summa ipsa desinet, ille ipse gradus dodecatemorij locus erit. quo loco inuento, è cuius planetæ finibus gradus ille sit, cuius etiam decuria à quibus planetis aspiciatur, & finium dominus quomodo sit collocatus uidebis. Etenim si dodecatemorion Lunæ præsertim crescentis in finibus Martis inuentum fuerit, malum portendit, quod nocens Martis uis afferat. Huius supputationis non aliud exemplum afferemus, quàm quod ab Materno ipso allatum est. Esto Sol in Arietis parte quinta, & minutis quinq;, ipsæ quinq; partes duodecies multiplicatæ sexaginta partes constituunt. Simili ratione ex quinq; minutis sexaginta constituuntur minuta, quæ partem unam id est gradum unum implent. uniuersa hæc

summa

summa constituit gradum unum & sexaginta, quos sic distribues, ut ab Arietis principio incipiens cui triginta gradus tribues, mox'q; per Taurum progrediens reliquos triginta gradus Tauro annumeres. unus ille reliquus dodecatemorij locum ostendit, is'q; Geminorum primus gradus erit, qui gradus cum sit è Mercurij finibus, si à Mercurio ipso hexagona irradiatione aspiciatur, id efficiet ut uideri possit sexangulari aspectu Sol Mercurio iunctus esse, ex qua copulatione ea significabuntur quæ significari solent, cum planetæ sexangulariter se aspiciunt. Quin etiam ut Mercurius ipse locum eum nõ aspiciat, tamen ratione finium societas & familiaritas quædã inter eos initur. ex quo fit ut si tunc Sol bene collocatus fuerit, & locus ille bene illustratus, ex eo gradu bonum aliquod ob Solem offeratur inspe ratum quidẽ, quando nullo id aspectu portendebatur. Ac licet Aries Geminiq; hexagona radiatione coniuncti sint, tamen etiam si nulla se radiatione aspicerent, bonum illud dodecatemorij ratione futurum esset. Mars in aduerso genituræ loco positus, etiã ex loco dodecatemorij minitatur. nanq; ut feliciter collocati planetæ bonum, sic infeliciter constituti malum portendunt è dodecatemorij gradu, quod & augetur & minuitur pro qualitate irradiationis. Multum in utranq; partem conferet finium dominus, in quibus dodecatemorium reperitur, cum uel bene uel male in figura genituræ constitutus est. Nomen ipsum dodecatemorion ductum est ab eo quod est Græce δώδεκα id est duodecim & μόριον pars, quod pars una duodecies supputetur. Latine uno tantum è duobus compacto nomine parum commode exprimi potest. quocirca fortasse non insignificanter à nobis duodenaria uocabitur. ac de dodecatemorijs hactenus. Antisciorum ratio & difficilior & occultior est, eaq; è graduum æqualitate proficiscitur. Constituamus hinc Cancrum, hinc Geminos, prima pars Geminorũ in uigesimam nonam Cancri partem mittit antiscium, secunda in uigesimam octauam, & sic deinceps. Rursum Cancri pars prima mittit antiscium in uigesimam nonam Geminorum partem, secunda in uigesimam octauam, & deinceps eodem ordine. quod uicissim etiam faciunt Taurus ac Leo, Virgo & Aries, Libra & Pisces, Scorpius et Aquarius, Sagittarius & Capricornus. Idem etiam usu ueniet, si ab his ultimis Sagittario & Capricorno incipies, & in Cancrum Geminos'q; ordine contrario regrediare. Planeta igitur in primo Geminorum gradu inuentus magnam sibi in uigesimo nono Cancri gradu prærogatiuam uendicat, propter antiscij authoritatem. & quãuis gradũ illũ non aspiciat, tamen aliquando pro natura figurationis ac

qualitatis suæ non expectatum ex eo loco bonum aut malũ afferet. quod graduum æqualitas præstat propter suam ipsorum affinitatẽ. Siquidem Solis Lunæq; et planetarum cæterorum eadem est super terras mora, cum in alterutro graduum horum fuerit. Par enim dies est Sole peragrante primum gradum Geminorum ei diei qui est Sole uigesimam nonam Cancri partem tenente. Idem namq; interuallum ab æstiui solstitij atq; utriusq; æquinoctij punctis ad hos gradus inuenitur. nec alia diuersitas est, nisi quod dies primi Geminorũ gradus etiam crescit, contra uigesimi noni gradus Cãcri dies decrescit. Pari tamen portione & planeta in primo gradu Geminorum constitutus ad solstitium accedit, at in uigesimo nono Cancri positus à solstitio recedit pari etiã interuallo. Hec æqualitas & cognatio graduũ ipsos simul iungit, & quasi quodam affinitatis uinculo obligat. ex quo fit ut planeta in horum altero positus alteri amicus efficiatur. Nã & hospes in domo nostra acceptus hospitij iure, etiam cognatis nostris domesticus efficitur. Hæc ratio multos planetarum effectus significationesq; ab aspectibus non indicatas patefacit, quod ipse ẽt expertus affirmauerim. Habuit aliquis cum nascitur in cœli medio Virginẽ, Iouem in Ariete. Iupiter itaq; ex Ariete in Virginem antiscium mittens occulto hoc præsidio natum ad magistratus adipiscendos adiuuat. Interturbabit autem Iouis præsidium & magistratus administrationem Mars antiscium Iouis hostilem in modum aspiciens. Contra Venus ad Iouis beneficium adiumenti plurimum conferet, & administrationem felicem efficiet, si antiscio illi beneuolis è locis suffragium suum contulerit. Occultissimas has planetarũ significationes, quæq; è dodecatemorijs, antiscijsq; proficiscuntur, Ptolemæus innuit, cum ait planetas sæpenumero bonum aliquod & quidem non expectatum, hoc est ab aspectibus non denuntiatum afferre ex locis in quibus ius non habent. nam nec uires authoritatemq; ijs in locis habere uidentur ullam, cum neq; loca illa intueantur, neq; in signis ijs aut altitudinem aut dominatum habeant, nihilominus antisciorum dodecatemoriorumq; beneficijs ac meritis lucrum afferunt, et, ubi minaces stellæ offuerint, damnum atq; incommoda. apud Meroen Aethiopiæ, quæ æquinoctiali circulo est subiecta, Sole ab ea ad nos progrediente, diebus nonaginta Solares umbræ orbis nostri umbris contrariæ iaciuntur, deciduntq; in aduersum atq; in sinistram partem. Vnde populos eos Antiscios ætate sua uocatos Marcellinus refert. cum regionum nostrarum umbræ in dexterã ubiq; decidant. Itaq; Antiscij nomen ab umbræ uidetur contrarietate dictum. Non tamen quod in hoc ipso

orbe, nostrisq; in regionibus, ac sub hoc tractu cœli, aut i aduerso illo tractu gradus Geminorum Cancri gradibus contrarias umbras iaciăt, aut Sagittarÿ gradus Capricorni gradibus aduersentur. Neq; quod primus alicuius signi gradus umbră mittat contrariă umbræ quam uigesimus nonus alterius signi gradus mittat, sed quod alterū signū mittat umbram excrescendo, a Capricorno enim dies crescūt usq; ad solstitium Cancri. Contra alterum mittat umbram decrescendo, siquidem a Cancro usq; ad solstitium Capricorni dies decrescūt. ac nihilominus idem cōtingit dierum ac noctium spatium, idem lucis ac tenebrarū tempus, quoniam partes ipsæ æqualiter a solstitialibus punctis absunt. Ac de antiscÿs hactenus, quorum obseruationem maximarum, manifestissimarumq; significationum esse ipsi sæpenumero experti sumus.

PTOLEMAEVS LXXIX

MARS cum in undecimo est loco, qui hunc sic habet, domino suo non dominatur.

PONTANVS

Superius duobus in locis ante oculos Ptolemæus nobis posuit genituras eorū siue clientium, siue subiectorū, qui heris dominisq; suis non modo cari acceptiq; futuri essent, uerum tantam apud illos authoritatem habituri, ut imperare eis uiderentur, illorumq; uoluntates pro suo arbitrio moderari. Hoc uerbo quando contrarium futurum sit, nobis ostendit figura proposita, ex qua clientis studium aduersus dominum, rursusq; domini in clientem beneuolentiam mutuamq; inter se conuenientiam non modo nullam futuram intellegere possimus, sed rixas potius & odia contentionesq;. Atq; ut ad rem ipsam ueniamus, decimus figuræ locus, quod non semel dictum est, heris ac dominis attribuitur. undecimus ipsorum domesticis atq; clientibus. Mars igitur cū sit dissidiorum author, ac discordiarum excitator propter uehementissimos choleræ cui præest motus, uidetur id efficere uti natus ille in cuius genitura ipse in undecimo loco fuerit inuentus, parum fideliter cō corditerq; sit cū domino suo uicturus. Quin immo simultates, rixas ac discordias etiam manifestus Mars sic collocatus inter herum ministrumq; excitabit, ac siquando in certamen uentū fuerit, ministri partes lōge imbecilliores ac deteriores reddet, cū locus undecimus decimo lōge sit authoritate ac uiribus iferior. Mars enim cū rapax et incōtinēs

& audax sit, natum illũ rapacem futurum indicat et infidelẽ et pro fusorem & temerarium, quibus uitijs qui præditus fuerit non modo in administrandis rebus domino satisfacere non poterit, qui nil prius maius'q; à ministro exigit, quàm ut fidelis et continens et ingenij maxime moderati sit, sed illum in odium iram'q; prouocabit, cum propter audaciam temeritatem'q; in certamen cũ domino descendere dubitaturus non sit. Hæc Mars in undecimo loco genituræ clientis positus præstat, qui locus cum domini etiam substantiam ac res familiares indicet, uidetur ob Martis præsentiam significare ministrum illũ domini pecuniam infideliter administraturum, ac rebus illius familiaribus incommodo futurum. quibus è rebus ea quæ dicta sunt necesse est proficiscantur.

PTOLEMAEVS LXXX

CVM Venus Saturno coniungitur, habet'q; hospitatorem aliquem in loco septimo, qui natus est sordidi coitus erit.

PONTANVS

Appetitus libidinis, & ea uis animæ quæ hodie concupiscibilis dicitur, Veneri attribuitur, ut ante docuimus. Sed cũ alij in coeundo sint elegantes mundi'q;, alij sordidi atq; inquinati, hoc unde proficiscatur Ptolemæus ostendit, docens sordidi coitus Saturnum authorem esse, si Veneri in genitura misceatur. Non solum autem Venus Saturno coniuncta, uerum in Saturni finibus inuenta genituræ tempore spurcæ libidinis cupiditatem mouet. Quocirca natus ille qui Saturno Venerem commixtam habet in genitura, fœdissimi coitus erit propter Saturni squalorẽ ac sordentẽ naturã, cuius cõtactu Venus ipsa licet elegãtiarum habeatur dea, mirum in modum inficiatur ut pote contagione corrupta. quod tunc omnino continget, cũ hospitator hoc est dominus signi aut finium in quibus Venus posita est, aut planeta qui plures in signo eo prærogatiuas habet, in septimo collocatur, qui locus nuptiarũ & rerum Veneris est. Cum enim hæc omnia simul cõuenerint, fieri non poterit quin homo is sordidæ libidinis futurus sit. Ipsa uero coeũdi sordities ac turpitudo unius generis non est, sunt enim qui puellas oderint, uetulas sequantur, alij q; relictis ingenuis ancillas ac seruas depereant, alij qui nisi fœdissimas atq; abiectissimas meretrices nolint cognoscere, nõ nulli qui manibus obscœna patrent, aut cognatio-

nis iure uiolato sanguini id est filiabus neptibusq; non parcant, aut mulieribus ipsis obscœno more utantur. Quocirca hospitatoris natura qualitasq; signorum consyderanda est, uidendusq; planetarum ipsorum hoc est Veneris, Saturni & hospitatoris status ac figuratio, ut uitia ipsa notiora fiant, cum fieri possit ut coeundi turpitudo sit etiã diuersi generis.

PTOLEMAEVS LXXXI

TEMPORA modis septem deprehenduntur. ab interuallo duorum dominatorum, ab interuallo configurationum inter se, ab accessu alterius ad alterum, ab interuallo inter se alterius ipsorum, & loci rẽ quæsitam significantis, ab occasu stellæ cum additione atq; ademptione, et a mutatione dominatoris, & ab accessu planetæ in locum suũ.

PONTANVS

Qua ratione quibusq; regulis obseruandis cognoscamus quo tẽpore perficiendum aut quando euenturum sit id de quo mathematicus consulitur, quod'ue iam cœptum aut animo destinatum est, Ptolemæus hac in parte docet. & prima quidem regula est, uti ambos dominatores hoc est ascendentis & loci in quo collocata est significatio rei consultæ siue inceptæ aut iam incipiendæ, animoq; destinatæ diligenter inspiciamus, & illorum configurationes statumq; consyderemus, hoc est quemadmodũ sint in cœlo collocati, quibus & planetis copulentur, et ad quæ loca quas'ue stellas ferãtur, quæ habeãt præsidia, sint ipsi ualidis uiribus an imbecallis, quæq; alia multo studio uidenda sunt. quippe cum ex hac inspectione euentus qualitas intelligatur, sit ne res ipsa facilis an difficilis factu, uentura ad finem destinatũ, an in ipso principio siue in medio cursu destituenda, et si quibus adiumentis fulcienda, aut contra impedienda. quorum omnium ipsa cœli figuratio diligenter consyderata index erit. Sed nec obliuisci debemus eorũ quæ supra de Luna, deq; Solis Lunæq; coniunctione ac de domino reuolutionis anni præcepta sunt. Nec prætereundum est id quod de Lunæ obseruatione traditum est id est an sicui planetæ corpore aspectu'ue non copulatur, forte per aliquas stellas fixas qualitatis eiusdem copuletur. Quibus omnibus consyderatis atq; in bilance, ut ita dixerim, suspensis, quæretur rei ipsius tempus, hoc est quando res incepta destinata'ue perficienda sit. quod quidem tempus colligetur ex dimensione graduum inter ipsos dominatores interiectorum. quam interiectionẽ

Graeci διάστασιν uocant. nos & interuallum & intercapedinem et interstitium dicimus. recentiores distantiam uocitant. Gradus igitur interlabentes seruata lege ascensionum, tempus demonstrabunt. atque haec quidem prima inspectio est. Secunda contemplandi temporis uia rationi est, uidere qui tunc inter dominatores sit aspectus, atq; ubi nullus, aut non dum perfectus fuerit, quot interiecti gradus sint, dum ad coniunctionē aut mutuū ad aspectum ueniant, numerare. Quin etiam ut rei facilitas difficultasq; intellegi possit, sit ne etiam res illa consumanda? dum ipsi dominatores aut coniunguntur, aut se inuicem aspiciunt, uidenda est tum configurationis huius collocationisq; planetarum aliorum tum etiam signorū qualitas ac natura. Frustra enim tempus quaeritur, ubi destinatum opus in cassum susceptum est. Tertia regula temporum inueniendorum, siue anni siue menses diesq; futuri sint, hoc praecipit, ut obseruato dominatorum inter se interuallo, uideamus quo tempore alter sit ad locum alterius peruēturus, siue dominator ascendentis ad locum dominatoris rei quaesitae aut destinatae, siue dominator rei ad locum eius qui est ascendentis dominator, siue ambo coituri sint, quo tempore eadem illa quae diximus consyderāda sunt. Quartus colligendi temporis modus hic traditur, ut iuxta legem ascensionum dimetiamur spatium quod est inter locum rei quaesitae et alterum dominatorum, quos duos esse dictum est. Ipsum enim spatium, id ē gradus īteriecti annos mēses, diesq; planè significabūt. Quinta obseruatio docet inspicere, uter dominatorum prior ad occasum sit peruenturus, is enim cardo rerum exitum indicare cum primis creditur. quo inspecto uidendum est quanto tempore id est post quot menses annos'ue ad occasum id est ad locum occidui cardinis proficiscatur. Et per hunc maxime modū efficiendae rei celeritatem tarditatem'ue aut mediocritatem intellegemus. quod tempus ut exactius definiri possit seruandum est, quod in uitae spatio dimetiendo seruari debere à Ptolemaeo praeceptum est. Siquidem uidēdae sunt stellarum configurationes, et quid quisq; planeta uel addat uel demat, quamuis fortasse nō eodem modo & hic & in spatio uitae temporum ratio habenda sit. Nequaquam etiam signorum qualitas relinquenda est inobseruata, quando & ipsa quoq; ad tarditatem celeritatemq; non parum collatura uidentur. cum signa ipsa alia tarda, alia festina, alia mediocris motus esse perhibeantur. Sexti modi ratio est ut cum dominator regrediens &, ut hodie dicunt, retrogradus fuerit, quod uires ad praestandum aliquid parum ualidas tunc habeat, non ante sententiam de pollicitis eius, si quid polliceri uidebitur, feramus, quàm recto cursu

progredi cœperit. itaq; interualli eius nullam rationem habebimus, donec recto cursu ferri incipiet. sed regressionis stationisq; tempore prætermisso, interuallum distantiamq; ex eo loco capiemus unde recte ctus progredi cœperit. Gradus enim directionis progressionisq; interualli principium erit, quo interuallo cognito, temporis quoq; interuallum cognoscetur. Idem seruãdum erit, cum dominator Solaribus radijs occuletur & , ut hodie dicunt, combustus fuerit. quid enim oppressus ac latitans præstare dominator potest? quocirca expectandum est dum Solis euadens radios, suiq; iuris factus, atq; aliquanto longius ab illa digressus oriri incipiat, ac matutinus appareat. tunc enim ab eo gradu in quo matutinus efficitur, sumenda distantia est, qua sumpta de tempore ipso sententia ferri poterit. Septimo præcepto docemur uidere quo tempore dominator qui significantior est, in locum suum peruenturus est, & domũ exaltationemue suam, aut locum in quo prærogatiuam obtineat ingressurus. Ex duobus enim dominatoribus significantior præferendus est, siue is rei consumationem promittat, siue contra difficultatem inceptumq; ipsum frustrari uideatur. Is enim domiciliũ suum ingressus, uiribus auctus, tunc quid futurum sit decernet. Quod ut manifestius fiat, cœli figuratio inspicienda est, cum domum ipsam aut exaltationem ingreditur. Præceptis his etiã præcepta illa pro rei natura uidentur accommodanda, quæ supra traditæ huic inuestigationi utilia erunt. Quid enim aut difficilius ẽ, aut exactiore diligentia indiget, quàm non solum qualis rerum euentus futurus sit prædicere, uerum etiam euẽtus ipsius certum tempus diemq; præscribere?

PTOLEMAEVS LXXXII

CVM figuræ æquales erunt nouilunij aut plenilunij, horoscopum inspice, quæ si etiã æqualis fuerit, ad ferendã sententiã ne properes.

PONTANVS

Hoc præceptum & generale uidetur, quippe quod rebus omnibus accõmodari potest, de quibus mathematicus consulitur, & singulare cum regulis quæ de perscrutando tẽpore traditæ sunt, recte annecti queat. Atq; ut generaliter traditũ intellegamus, referamusq; ad ea omnia de qbus cõsulimur, quæq; an futura sint, et qualia futura sint ipsi pscrutamur, sic mihi uidetur obseruãdũ, uti figura cõstituta, planetarũ sitũ,

prærogatiuas, conditionem, aspectus, defluxionesq; inuestigemus, & cardines, cardinumq; ipsorum, ac rerum significatores, de quibus cõsulimur, quasq; agendas suscipimus obseruemus. Quibus reliquisq; necessarijs probe inspectis, qui planetæ ad rẽ perficiendã conducant, qui ne fiat obstent, diligenter animaduertemus. Vbi enim & ualidiores & plures maximeq; superiores planetæ adiumento ac præsidio esse inuenerimus, contra qui aduersentur pauciores imbecillioresq;, licet aliquo cum impedimento ac difficultate rei illius euentus futurus sit, incommodiq; aliquid in medio interim cursu aut in ipso initio aut deniq; propè exitum passura sit, ex sententia tamen eius qui rem ipsam agendam suscepit, conficiendam pronuntiabimus. Quod si æquales uires auxiliantium aduersantiumq; uiderimus, eademq; utriusq; partis authoritas fuerit, tunc ne incerti huc atq; illuc feramur interlunium, seu plenilunium antecedens consyderandum est. ad quod ubi confugerimus, cœli figuram constituemus, & cardinum dominos, figuræq; dominatorem, et planetarum aspectus, collocationesq; contemplabimur. Qua in figura si amicos inimicosq; paribus uiribus munitos, æqualiq; potestate præditos inuenerimus, sententiam differemus. Quod autem Ptolemæus dicit festinandum nõ esse ad prædictionem, innuere nobis uidetur, adhuc quærendum atq; expectandum esse aliquid, quod tamen pro natura rei fieri non semper poterit. Nam si res ipsa eiusmodi est, ut si nunc omittatur, fieri amplius nequeat, nescio quid ultra quærendum expectandumq; relinquatur. Sin eiusmodi est quæ alio tempore suscipi, aut suscepta intermissaq; instaurari ac rursum, ut ita dixerim, resumi queat, non frustra expectandum esse præcipitur. Quam ob rem in negotijs huiusmodi, ubi post æqualẽ figurarum librationem uiderimus non multum temporis absfuturũ, dum aduersantes illi planetæ in loca depressa atq; abiecta corruant, suamq; omnem authoritatem amittant, contra ut planetis auxiliaribus maiores uires et amplior potestas accedat, in id tempus iudicium nostrum reseruabimus. Sed nec obliuisci debemus quid genitura, quid anni conuersio, quid temporum dator promittat. Si uero præceptum hoc ut particulare superiori regulæ adijciemus, hoc seruabimus, ut figuras ipsas, interualla accipiamus, ex quibus tempora colliguntur, ac si septem quas tradidit uias secuti, eadem tempora inuenerimus à pluribus atq; potentioribus significatri, tunc ore libero pronuntiemus. Sin ea differentia fuerit, ut cernere nequeamus in quam potius sententiã eundum sit, ad figuram Lunaris cum Sole coitus, aut oppositionis, ut dictum est, confugiemus, quæ ubi æqualis fuerit, ancepsq; apparebit,

prudentis est mathematici nihil pronuntiare. In hac uero pleniluniꝫ seu nouiluniꝫ figura, ut in aliꝫs, obseruandus erit numerus graduū, qui inter horoscopum & dominatores de quibus ante dictum est, interrunt.

PTOLEMAEVS LXXXIII

TEMPVS impetrationis inter impetrantem ac regem affectionem indicat. Cathedra autem indicat ea quæ actionis sunt.

PONTANVS

Hoc enuntiato monemur quid obseruandum, immo quid indicandū sit, cum magistratus, præfectura, sacerdotium, potentatus'ue aliquis confertur, ut cum à regibus dono aut uirtutis gratia conferūtur oppida, tetrarchiæ, & qui hodie baronatus dicuntur. hora inquit qua quis à principe, magistratui, muneri'ue, aut baronatui præficitur, id est cœli figuratio quo tempore rex, princeps, pontifex'ue sacerdotium, administrationem, præfecturam'ue confert, declarat animum atq; affectionem et eius qui confert, et eius in quem munus ipsum confertur. Fieri enim potest, ut eiusmodi collatio, aut magistratus designatio ab inimico potius quàm ab amico proficiscatur animo, aliumq; q̄ qui existimatur finem respectet. quod planetæ tum benefici tum malefici, eorumq; configurationes, cardinumq; hoc est ascendentis ac culminis qualitates, eorumq; dominatore significabunt. Tempus igitur designati magistratus aut sacerdotiꝫ aut collati muneris diligenter à mathematico inspectum, animum mentem atq; affectionem dantis atq; accipientis quales inuicem tunc sint, quales etiam sperari post debeant declarat. Cathedra id est tempus quo is qui magistratui præpositus est sedere pro tribunali aut in sella curuli primum cœpit, aut collati muneris sacerdotiꝫ aut tetrarchiæ, dynastiæ'ue possessionem adipiscitur, demonstrat quales futuræ sint actiones eius, qui tetrarchiam, sacerdotium, magistratum'ue gesturus atq; administraturus est. sit ne etiam administratio ea futura cum laude, quæstu, ac subiectorū populorū beneuolētia, an contra? Sed in ipsa possessione adipiscenda illud considerandū est, quod non una est ubiq; tradēdæ accipiendæq; possessionis ratio. alibi enim insignia quædā traduntur, quibus acceptis per urbem ornatus incedit is qui magistratui præfectus est, alibi ascenso prætorio in solio sedet, alibi alius atq; alius mos seruatur. Hoc præceptum planè decla

rat errare illos q ad prædicendũ qualis administratio futura sit, horam concessi magistratus accipiunt. neq; enim magistratus designatio gerendi eius principium est, neq; ante rei cuiuspiam dominus quis dicitur, quam rei ipsius possessionem ceperit. Quæ Græce καθέδρα dicitur, hodie nouo quodam & Græcanico nomine intronizatio uocatur. Cathedræ autem nomine possessionis adeptio intellegenda est, quacunq; ratione possessio capiatur. dum illa sit traditæ administrationis principium. Ipsa cathedra commodissime à nobis solium dici posset, quod solium dignitatis sedes sit. non minus commode diceretur etiam sella curulis, quamuis sella curulis non omnium magistratuum sed maiorum olim esset. Quæ à nobis dicta est impetratio, Græce dicitur προσβολή, à recentioribus uocari solet obtentio. Sed de uerbo soliciti ne simus, dum res ipsa planè intellegatur. Impetratio igitur siue obtentio intellegatur actio illa regis principis'ue, qua subiectum, familiarẽ, uel amicũ præfectura, tetrarchia aut dominatu aliquo donat, aut prætorẽ designat. Cathedra autem actio illa, cum ipse prætor designatus præturam init, aut præfecturam, aut collatæ ab rege tetrarchiæ primam & solennem illam possessionem de more patriæ capit. Sunt etiam qui προσβολὴν non impetrationem obtentionem'q; intellegi uelint, sed petitionem, sic'q; transferendum censeant. Tempus petitionis inter rem petitam ac regem affectionem indicat. quod mihi nõ placet. nam cum subdat cathedram, id est tempus captæ possessionis indicem esse futurarum actionum, nec possessio sequatur, nisi impetratio concessio'q; antecesserit, de impetratione prius mentio faciẽda erat, præsertim cum petitiones sæpenumero uanæ sint, frustra'q; susceptæ. Adhæc de affectione regis non erga rem petitam, sed erga eum cui cõcessa est, dubitari ac quæri magis conuenit.

PTOLEMAEVS LXXXIIII

MARS cum est ascendentis dominus tempore captæ possessionis, præest'q; secundo loco, aut copulatur domino secundi, multum damnum afferet.

PONTANVS

Cum dixisset tempus cathedræ significare qualis futura esset administratio eius qui magistratum iniret, aut gubernandæ ciuitatis habenas acciperet, subdit præceptum quod arbitramur à Ptolemæo traditum tanq̃ re atq; usu ipso comprobatum. Quod ut clarius fiat, non ab re,

fuerit ea repetere quæ superius dicta sunt, cum de malitia undecimi ac secundi loci loqueremur. Dictum est autem in creandis principibus ac regibus locum decimum ipsis regibus attribuendum, quod idem fit in creandis magistratibus, præfectis, ac baronibus, quiq; ciuitatibus ac prouincijs imperitant. Primum uero locum subiecto populo attribuendum. Dictum est etiam locum undecimum attribuendum censui principis ac regis, nec nō præfecti, dynastæ, ac tetrarchæ qui creatur, secundum autem subiectorum populorum censui, domesticisq; facultatibus, quod undecimus locus decimo, secundus primo succederet. Tempore igitur cathedræ decimus locus præfecto ac baroni, primus populo qui eius temperationi, imperioq; committitur, secundus populi censui attribuitur. Qua è re fit ut populi census, subiectorumq; facultates à præfecto ac tetrarcha illo diripiēdæ ac uexandæ sint, in cuius cathedra Mars ascendentis dominus fuerit, atq; in secundo loco collocatus, aut saltem domino loci ipsius aliqua ratione copulatur. Siquidem malitia secundi loci rerum familiarium populi detrimentum in eiusmodi creationibus cathedrisq; decernit, quæ direptiones eo sæuiores erunt, quo Mars ipse ualidior fuerit. Etenim Martis qualitas ut ignea feruensq; cum admodum uiolenta sit, arguit præfectum, tetrarcham, & principem illum uiolentum, rapacem, et iniurium fore, cuius animus manusq; temperare à rapinis nequeant. Copulatio autem ipsa intellegenda est non modo cum Mars ac secundi loci dominus coniuncti eodem in signo fuerint, uerum etiam cum se aspexerint, aut si quo conuenientiæ ac societatis genere mutuo se complectentur. Inficit profecto Mars locum secundum, siue illum corpore suo insideat, siue domino eius aliqua irradiatione societateq; misceatur. Cumq; ascendenti signo imperet, cuius quidem dominus est, imperium graue, administrationemq; uiolentam portendit. Porro imperandi acerbitatem atq; in administrando uiolentiam, improbitatemq; necesse est popularium diuitiarum direptio sequatur. Quod si à contrarijs argumentari licet, fidelis & æqua gubernatio futura decernitur, quoties tempore quo præfectus primum in solio sedet, aut rex regni habenas suscipit, Iupiter ascendentis dominus est, ac secundo in loco collocatus, aut secundi loci domino copulatus. Arguit enim moderatorē iustum et temperatum, ac popularis boni studiosum, iuxta naturæ suæ benignitatem ac moderationem. In ferenda autem sententia præcipue uidendum est cuius naturæ sit planeta secundi loci dominus cui Mars copulatur, atq; in qua cœli parte positus, & à quibus aspiciatur, & quo etiam aspectu, ut sententia ipsa undiq; sibi constet, et q

eam laturus est, sciat illam ratione temperare, ubi uidebitur ob radiationem quampiam temperanda.

PTOLEMAEVS LXXXV

CVM ascendentis dominus secundi loci domino configurabitur, sponte princeps multas impensas faciet.

PONTANVS

Et haec & quae antecedit obseruatio cathedris id est magistratibus, praefecturis, regnisq; auspicandis accommodatur. Nam si configurationes huiusmodi in alicuius genitura contigerint, alia ratione contemplandae sunt. Et superiori quidem uerbo de Marte tantum locutus est, hoc uero quod sequitur de planetis omnibus. In auspicando inquit magistratu praefectura, dominatu, ac regno, hoc est quo tempore qs primu inie magistratum, praefecturam, dominatum, regnum si ascendentis dominum secundi loci domino configuratum habuerit, is siue praefectus siue princeps pecuniam multam sponte erogaturus est. Quid si Mars fuerit, ut est dictum? ne autem in hoc ipsi peccemus, aut Ptolemaeum ut sui ipsius oblitum accusemus, sic interpretabimur, ut superior obseruatio ad populum subiectum referatur, consyderetur q; ut ad eaues ipsos pertinens, quippe qui sint male, impotenter q; habendi, ac domini praefecti'ue manibus diripendi, haec uero non ad subiectum populum, sed ad ipsum tantum principem referatur. Fieri enim potest, ut urbium rectores rapaces sint, & nihilominus quod rapiunt ad splendorem ac munificentiam conferant. contra ut abstinentes sint, commodorumq; publicorum studiosi, ac nihilominus propriae pecuniae nihil parant, sint q; de suo liberales ac magnifici. Quoties igitur qui magistratum init, aut regnum, dominatum' ue auspicatur, planetam ascendentis dominum secundi loci domino coniunctum, aut utrunq; inuicem se aspicientem habet, cum domini locorum uires authoritatem q; communicent, & alteri alter commisceatur, ita quidem animo afficietur, ut in sumptus magnificentiam, splendorem q; suam conferre pecuniam uelit, & sumptus quidem faciet propter dominum loci qui est census atq; pecuniarum, ac iuxta loci ipsius proprietatem, sponte uero propter dominum ascendentis qui animi commotionem eam non aliunde magis quam a se ipso excitat. Quales autem futuri sint sumptus, & quibus pro rebus, ex ipsa figuratione

quaerendum

quærendum est. Fieri enim poterit ut futuræ sint profusiones in conuiuia, resq; amatorias & uoluptarias.

PTOLEMAEVS LXXXVI

SOL est fons uitalis potentiæ, Luna naturalis.

PONTANVS

Hactenus de cathedris magistratibusq; ineundis, dominatibusq; capiendis. Quoniam autem Solem Lunamq; animato corpori præesse satis constaret, hac in parte Ptolemæus explicat nobis cui potentiæ animalis ipsius quod ex corpore & anima constat, præsit Sol, cui etiā præsit Luna. Quam ad rem aperiendam antequam uenio, placuit prius uerbum ipsum quod potentia à nobis traducitur, quod Græce sit declarare. Id nomen Græce Δύναμις est, quod nomen tum potentiā, tum uim, potestatemq; significat. Sed quia nomen uis genitiuo singulari caret, iccirco potentiæ uitalis dicimus, loco uitalium uirium, quod Græce sit genitiuus singularis non pluralis. Sed hæc uis potentiaq; id est Δύναμις ab his qui nunc philosophantur etiam uirtus appellatur. Et quanquam uirtus sit animi, atq; assuescendo comparetur, sitq; eius contrarium uitium, uoluere tamen scriptores quidam hanc quoq; uocem ab animo ad alia trāsferre, ut cum dicunt uirtutes herbarum uirtutes generandi ac nutriendi, & stellarum quoq; atq; elementorū uirtutes. Quod fecisse pluribus in locis M. Vitruuium, qui Augusti tēporibus scripsit uidemus. nam & aquarum & materiæ & arborū uirtutes dicit. Quod ideo hic attigimus, ut qui agrestius philosophantur, sciant nos potentiam uitalem dicere eam quæ ab ipsis uitalis uirtus dicitur. Virtus igitur potentiaq; ac uitalis uis siue potestas, à qua est, ut per generationem uita utamur, ad Solem referenda est. à Sole enim tanquam à fonte quodam manat, cum sit princeps ac moderator luminum reliquorum, sit dator lucis, unde & qui nascuntur, in lucem uenire dicuntur, author etiam generationis, quippe cum calore suo & moueat, & motu uiuificet. Quid enim aliud uita est quàm uiuificati corporis continuus motus? quod ita esse mors ostendit. Et quia cæteræ uires uirtutesq; atq; potentiæ, nisi uiuificatum corpus sit, inesse corpori, ipsiq; animali nequeunt, iccirco uitalis potentiæ fons Sol esse dicatur, quod ab eo tanquam à fonte & uita et cætera alia ueluti à principio manent ac fluant. Naturalis uero uis potentiaq; per quā corpo-

ra uigent, & (ut hodie dicunt uegetantur) ad Lunam referenda est. quod ea ipsa in frigido humectoq; dominatur. & cum à Sole illustretur, Solis ipsius ministerium adiuuans, materiam ipsam & conciliat, & à Sole uiuificatam uegetat, illa etiam quæ uegetandis corporibus necessaria sunt subministrans. Quid autem sit uegetare omnes intellegunt, qui arborum atq; herbarum corpora contemplãtur, quæ quidẽ sine ira, cupiditateq;, ipsa per se fouentur ac uigorem retinent. Vnde Sol ipse spiritus, id est uitalitatis, ut sic loquar, Luna corporis domina uocatur. Sed ad Græca nomina atq; ad tranlationem ipsam redeamus. Græce φύσις natura est, & φυσικὸν naturale, item φυτὸν planta seu stirps ac germen, & φυτικὸν uegetatiuum. Hoc propterea dicimus, quod sunt qui arbitrentur Ptolemæum potius scriptum reliquisse φυτικὸν per literam. T. hoc est uegetabile, quàm φυσικὸν per literam. S. naturale. ac dixisse Lunam fontem esse potentiæ uegetabilis potius quàm naturalis. Illud etiam omittendum non est, & huic enuntiato & compluribus alijs Chaldæos tranlatores multa addidisse quæ Græce scripta non sunt, & ipsis quoq; Ptolemæi uerbis à Græcis interpretibus etiam aliquid adiectum, dum non nulla quæ à prioribus explanationis gratia adiecta sunt, sic à posterioribus accepta fuere, ut ea Ptolemæi esse crederent. Adiecta sunt igitur loco huic, quod Saturnus esset fons eius potentiæ quæ retentiua dicitur, quãuis sint qui rationalem ad Saturnum referant, Iupiter eius potentiæ ad quam incrementa referuntur. Mars potentiæ irascibilis. Venus concupiscibilis. Mercurius dissertiuæ, quod logistica hoc est dissertiua uis ac rationalis ad eum referatur. Mihi uidetur Ptolemæus de Sole Lunáq; tantum enuntiasse, ut quoniam in rebus cunctis prædicendis, Lunæ Solísq; coniũctionem oppositionem'ue inspiciendam in primis præcepisset, hac sententia mirum id uideri nequaquam debere ostenderet, cum alter uitalis potentiæ, altera uegetabilis origo sit, ab ijsq; uita & uitæ alimentatio fluat & ueluti suis à fontibus deriuet.

PTOLEMAEVS LXXXVII

MENSIVM *conuersiones fiunt ex diebus uiginti octo, horis duabus, ac minutis circiter decem & octo. Quidam autem à peragratione Solis iudicant, cum pariliter exæquatus est gradui ac minuto quod in initio obtinet.*

Olim annus qui nunc è duodecim constat mensibus, non eam quam hodie rationem habebat, propter paruam enim cognitionem rerum cœlestium diuersus erat, aliusq; apud alios populos habebatur. Et Romæ quidem primum decem fuit mensium, post duodecim Numa Pompilio authore. ac ne tum quidem ipse sibi constabat, donec Iulius Cæsar eũ probe constituit, unde Iulianus annus dicitur, cuius menses ita quidem distribuit, ut alios è pluribus, alios è paucioribus diebus statueret. adiecta post quadriennium die una. Quæ Cæsaris distributio (tam etsi mensis à Lunæ cursu uocatus putatur) Solari rationi magis conuenit, cum diebus tantum uiginti octo, horis duabus ac minutis circiter decem & octo cursum Luna suum conficiat. siquidem hoc tempore à gradu signi ubi cum Sole coijt digressa, perq; alia signa progrediens ad eundem illum gradum reuertitur. Atq; hic quidem est menstruus Lunæ cursus, qui (ut dictum est) ex uigenis octonisq; diebus, horis duabus & minutis circiter denis octonisq; constituitur, quot diebus, horis ac minutis cœli duodecim signis peragratis, ad locum unde moueri cœperat Luna partiliter redit. Quo circa mensis Lunaris solari minor est mense, nec iuxta Cæsaris constitutionem capiendus. Ptolemæus igitur ne in reuoluendis mensibus erraremus, dierum nos admonuit, è quibus Lunaris mensis constaret. siquidem mensium profectiones finito tempore (quod dictum est) incipiunt, neq; trigesimus aut trigesimus primus dies expectandus est, iuxta ciuilis mensis constitutionem. Atq; hæc quidem de reuolutionibus mensium faciendis Ptolemæi opinio est, quanquam alij non nulli sentire aliter uiderentur, qui non à Lunæ sed à Solis cursu mensem reuoluendum putabant. Nam cum annus ad Solem referatur, menses quoq; ad Solis cursum referendos indicabant, tuncq; insequẽtem mensem incipiendum esse, cum Sol ad eum partiliter gradum ac minutum insequentis signi peruenisset, à quo gradu minutoq; antecedentis signi præteriti mensis initio discedere cœperat, ut à quot partibus prioris signi antecedentis mensis initio Sol moueri cœperat, à tot etiam partibus signi posterioris insequẽtis mensis principio motus sui seriem inchoaret. Super hac re quæri multa possent, & fortasse in ijs quæ ad Lunam maxime pertinent, Lunaris mensis profectiones, in ijs autem quæ ad Solem, Solaris mensis profectiones seruandæ potius sunt. quod nos in medio relinquimus. Menses autem Lunares propè tredecim Solari anno continentur, quod supputatio ipsa docebit, si dies trecentos ac sexaginta

quinq; in dies uiginti octo, horas duas & minuta decem & octo ter decies partiare.

PTOLEMAEVS LXXXVIII

CVM partis fortunæ profectionem in toto reuolutionis anno facere uolumus, à Sole in Lunam, ac tantundem ab ascendente capimus.

PONTANVS

Cum de mensibus reuoluendis sententiam suam tulisset, & è quot diebus constituti essent Ptolemæus docuisset, ne in inuenienda parte fortunæ titubaremus, et hoc quoq; docere nos uoluit, quod huiusmodi est, ut inuento gradu, quem Sol peragrat, ab eo gradu profecti, omnes gradus insequētets dum ad Lunæ gradum peruenerimus numeremus. qbus probe numeratis ab ascēdētis gradu exorsi tam diu subsequētes gradus numerabimus, donec summa illa finiatur, in quo autem gradu finita fuerit, is gradus partis fortunæ locū nobis ostēdet. Hæc regula superiori regulæ conueniēter subijcitur. illa enim mensiū cōuersiones facere, hæc in annorū reuolutiōibus partē fortunæ iuenire nos docet. In toto autē id est uniuerso reuolutionis anno ideo mihi dixisse uidetur, ne singulis mēsibus partē fortunæ quæreremus, quod locū illū totius āni significationē habere cēseat, hoc i loco ut cōpluribus alijs in locis quædam de genitura sunt adiecta. Sed qui Græce sciunt, aperte intellegent Ptolemæum de sola anni reuolutione mentionem facere id est de parte fortunæ in reuoluendis annis inuenienda. Inuento autem partis fortunæ loco, diligenter inspiciendum est quibus irradiationibus & à luminaribus & à planetis illustretur, qualis sit status ac natura domini signi in quo fortunæ locus repertus est, seu dominatoris qui plures digniores'q; in eo prærogatiuas habet, nec nō hospitatoris id est domini signi, quod damnator ac dominus signi partis fortunæ peragrat. signorum quoq; ipsorum qualitas consyderanda, uidendum'q; cum profectio menstrua peruenerit ad id signum in quo est pars fortunæ collocata, qualis sit cœli totius status. Quandoquidem bonum malum'q; quod portendi uidebatur, si tunc cœli configuratio perniciosior, aut fauorabilior fuerit, pro natura configurationis uel accumulabitur, uel minuetur. Sed ad opinionem Ptolemæi de fortunæ parte redeamus, præsertim cum pleriq; astrologi noctu à Luna in
" Solem prosiciscendum arbitrentur. quod ipse in libro apotelesmatum sic improbat.

tum sic improbat. Pars quidem fortunæ die noctúq; semper à nume ro Solis in Lunam colligenda est, ipsi'q; numerus per totidem gradus ab horoscopo in subsequentia signa producendus, ut quam Sol rationem figurationem'q; ad orientem finitorem habet, eãdem ad fortunæ partem habeat Luna, sit'q; perinde ac Lunaris horoscopus. Pari autem & eodem modo se habet, ut ab antiquis scriptum est, siquis nocturnis in genituris uoluerit à Luna in Solem per signa præcedẽtia numerare, qua ratione idé fortunæ locus, eadem'q; figurationis ratio inuenietur. Hæc Ptolemæus. Sed qd ueteres illi de parte fortunæ colligenda senserint, alienum non est referre, aliter enim quàm nũc sentiebant. Siquidem Petosiris ac Necepso in quos omnis fere astrologiæ laus referebatur, noctu à Luna in Solem numerandum censuere, non tamen per signa progrediendo subsequentia, ut fit cum à Sole numeramus, sed per ea quæ antecedunt signa, contrario quàm fit cũ à Sole numeramus modo. quod cum fecerimus, nimirum idem utroq; modo partis fortunæ locus inuenietur, aut à Sole in Lunã per signa subsequentia, aut à Luna in Solem per antecedentia proficiscendo. Verbi gratia. In diurna genitura ascendit Arietis gradus primus, Luna quidem in primo Cancri, Sole autem in uigesimo gradu Piscium collocatis, si à Sole in Lunam numerando progressus fueris per signa quæ insequuntur, inuenies Solem à Luna gradibus centum abesse. hoc facto à primo gradu Arietis per insequentia signa proficiscere, donec summa centum graduũ desinat. desinet autem in decimo Cancri gradu, qui partis fortunæ locus erit. Sit rursus nocturna genitura in qua primus etiã Arietis gradus ascendat, habeat'q; Solem in uigesimo gradu Tauri, Lunam in primo Virginis constitutum, si tunc à Luna in Solem proficisceris per signa quæ antecedũt, à primo gradu Virginis per Leonem, Cancrum, Geminos, ac Taurũ recedẽdo, inuenies à Sole Lunam gradibus centum abesse. quem rursus numerum inuenies, si à Sole in Lunam per signa subsequentia progredieris, tunc ab ascendente principio capto, fortunæ locus in decimo gradu Cancri eadem ratione comperietur. Quæ causa Ptolemæum adducit, ut die noctúq; in Lunam à Sole numerandum censeat. Iulius tamen Maternus & pleriq; omnes nostri temporis nocturnis in genituris à Luna in Solem per signa quæ subsequuntur eundum iubẽt. Nos tantam rem atq; inter tantos authores in medium relinquemus. Iudicat autem Ptolemæus horoscopum ipsum diurnum ac Solarem, locum autem partis fortunæ nocturnum ac Lunarem esse, & quam Sol ad horoscopum rationem habet, eandem habere ad partem for-

tiu æ Lunam. Cum enim Sol ac Luna uegetare ac uiuificare animan-tia uideantur, & horoscopus quidem qui nati corpus, uitalem'q; eius qualitatem significat, Soli ascribatur, iure pars fortunæ cuius locus eandem ad Lunam quam ascendentis locus ad Solem proportionem habet, Lunæ ascribenda est, ut sit quodammodo Lunaris quidam horoscopus, & quemadmodum horoscopus statum qualitatemq; animati corporis & eorum quæ corporis sunt significat, sic pars fortunæ ueluti Lunaris alter horoscopus externas res, quæ scilicet exterius accidunt significet, unde fortunæ pars dicta est. Cum igitur Solem uitalis potentiæ, Lunã uegetabilis fontem esse dixisset, conuenienter duo hæc quæ præcedunt enuntiata subiunxit, quorum altero ostendit in reuolutionibus annorũ quæ quidem in hominum uita significationes ualidissimas habent, menses ad Lunam referendos esse, altero partem fortunæ quæ ualidissimæ etiam potestatis est, à Sole accipiendam esse.

PTOLEMAEVS LXXXIX

QVAE *sunt aui septimo à loco, quæ autem patrui, à sexto uide.*

PONTANVS

I*n cõstituẽdis geniturarũ figuris quartus patri locus, fratri tertius ascribitur, atq; ut tertius locus fratris, sic quartus patris statum & qualitatem demonstrat. Quo circa si quartus genituræ locus patrem, tertius fratres indicat, pater enim unus est, fratres esse plures sæpenumero cõtingit, interdum etiam nullos, quid mirum est si locus septimus auũ, sextus patruum, patruos'q; significare habet? Si enim quartus genituræ alicuius locus in loco horoscopante constituatur, tunc locus q erat genituræ septimus in locum quartum concessisse inuenietur. Itaq; si locus quartus in genitura nostra patrem nostrum indicat, locus septimus qui est ab eo quartus, patris nostri patrem, qui auus noster est indicabit. simili modo si tertius genituræ nostræ locus fratres nostros significat, sextus quoq; patrum nostrorum fratres qui patrui nostri sunt significabit. Vterq; igitur locus sextus ac septimus bene diligenterq; inspectus, alter patrui, alter aui statum qualitatem'q; declarabit. Planetæ enim loca illa insidentes aut aspicientes, signorum'q; qualitates, & illorum domini qui & quales sunt significabunt. Quod licet sit non omnino facile decernere, prudens tamen mathematicus diligenti cura adhibita hoc etiam assequetur.*

PTOLEMAEVS XC

CVM dominator aſcendens uiderit, res quæ occulta eſt ſecundũ aſcendentis naturam erit. quod ſi non uidet illud, erit ſecundum naturam loci in quo ipſe eſt dominator. Et horæ quidem dominus colorem eius, Lunæ uero locus tempus demonſtrat, eritq; res noua, ſi ſupra terram, ſin ſub terram, uetus. Fortunæ pars quantitatem eius, longa'ne an breuis ſit demonſtrat. Dominus finium, imo ac medij cœli, item Lunæ, ſubſtantiam eius demonſtrat.

PONTANVS

Siquando, inquit, tibi in mentem uenerit, ut aliquid quod abſconditum, occultum'ue ſit, aut quod alia ratione lateat perſcrutari uelis, primo dominatorem inſpice. Erit autem qui pluribus ac maioribus prærogatiuis præditus eſt. Hoc inſpecto contemplare an dominator is gradum ſigni aſcẽdẽtis in figura à te cõſtituta intueatur? Si enim primos illos gradus horoſcopantes intuebitur, quale ſit id quod occultum noſſe quæris, aſcendentis ipſius qualitas tibi ſignificabit, aſcendentis enim naturam ſequetur. Quocirca ſigni illius qualitas, natura, ac propria eius uis diligenter cognoſcenda atq; examinanda eſt. Atq; ut rei illius qualitatem magis ac magis introſpicias, ſigni eius domini naturam conſyderabis, & quæ res planetæ illi attribuatur uidebis. Non ſolum autẽ uidere oportet, ſit ne ſignum illud humidum an aridum, ſed poteſtates, uires, cæteraq; qualitates, tum eius, tum loci diligenter attendẽdæ ſunt, ut natura rei illius clarior fiat. Sin dominator ipſe aſcẽdẽs nõ aſpexerit, locum in quo dominator inuenitur contemplaberis, cuius naturam, uires, qualitatemq; cum probe conſyderaueris, de qualitate rei illius, id eſt qualis ſit, ſententiam feres. ſiquidem res ipſa loci ſigniq; illius naturam ſequetur. Vt autem res ipſa expreſſior, & magis ac magis certa appareat, cum tot rerum ſimilitudines atq; affinitates ſint, & color quidem magnum rei indicium faciat, poſtquam hæc quæ dicta ſunt, contemplatus fueris, rei quoq; illius color inueſtigandus eſt, quem horæ dominus indicabit. Singulæ nanq; horæ ſingulis planetis diſtributæ ſunt. quæ diſtributio incipiẽda eſt à planeta illo qui nomen dat diei. Si enim eſt dies Lunæ, hora prima Lunæ, ſecunda Saturno, tertia Ioui, ac deinceps aſcribetur in circuitum ad finem uſq; diei noctiſq; progrediendo. Oportet itaq; te nõ ignorare, quis color cui planetæ dedicatus ſit. Quin etiã ubi horæ do

minus id est coloris indicator alij planetæ commixtus erit, ipsos quoq; colores ut misceas oportet. Horæ dominum dicimus eum, qui Græce ἄιτων est. Post hæc ut quàm diu res illa latuerit, aut quanto post tẽpore in lucem uentura sit, cognoscas, locum Lunæ indagabis. Quod si Lunæ situs subterraneus fuerit, rei illius uetustatem, sin superterraneus, hoc est ut Luna in superiori hemisperio feratur, rem ipsam recẽtem esse testificabitur. non nulli tamen in his cognoscendis non Lunæ situm, sed dominatoris attendendum magis existimant, ut dominator ipse cum occiduus fuerit ac uespertinus, uetustatem præ se ferat, cum matutinus, orientalis'ue (orientalem enim hodie dicunt, qui Græce est ἀνατολικὸς) rem ipsam nouam ac recentem esse significet. quod Ptolemæus à Lunæ tantum loco indicandum decernit. Nam Luna sub terra constituta, quod ipsa à nobis absit, ueterem rem esse indicat. uetusta enim sunt quæ à temporis huius præsentia remota sunt. Sed uetustas illa maior minor'ue indicari poterit à collocatione Lunæ in hemisperio inferiori, quæ cum in secundo loco posita est, propinquior nobis est quàm cum in quinto aut sexto loco. Eodem modo nouitas, et, ut ita dixerim, recentia indicabitur. in hemisperio enim superiori constituta cum ipsa præsens sit, rem præsentem id est recentem portendit, eaq; recentior portendetur, cum Luna in loco undecimo, quàm cum in octauo collocata inuenietur. Hæc eadẽ consyderatio palàm nobis faciet, sit ne diutius res illa in occulto atq; abdito futura, an citius manifestanda atq; in lucem uentura? Verum si Ptolemæi uerba probe cõsyderentur, locus Lunæ tempus ipsum id est rei antiquitatem, nouitatem'ue magis quàm diuturnitatem occultationis, aut breuitatem indicationis significabit. Nã cum ait locus Lunæ tempus monstrat, eritq; res noua si super terram, sin sub terram uetus, uidetur declarare tẽpus illud non ad diuturnitatem, breuitatem'ue occultationis, sed ad nouitatem aut uetustatem rei referendum esse, ut si noua sit uestis aut uetus. Et quoniam rebus ipsis tum longitudo, tum breuitas accidit, quantitate enim continentur, ut ex hac inspectione res illa certius cognoscatur, pars fortunæ consyderabitur. cuius locus ac signum pro qualitate sua, naturáq; configurationis, sit ne res illa longa, an contra breuis, an fortasse mediocris staturæ, spatij, aut mensuræ manifesto declarabit. Hoc autem à parte fortunæ quæri debere, ratione non caret. Cum enim ascendens et locus partis fortunæ præcipuæ authoritatis sint, & in rebus consyderandis qualitatis quantitatisq; præcipua ratio habeatur, & qualitas ipsa ab ascendente significationem accipiat, quæ sequitur quantitas à loco partis fortunæ iure significationem accipiet.

Ac ne te substãtia rei lateat, neq; enim res quæ corporea est carere sub stãtia potest, cum tria hæc prædicamenta (sic enim a philosophis uocantur) substantia, qualitas, quantitasq; res ipsas manifestent, ac nihil corporeum absq; ijs sit, ut substantia inquam ipsa rei deprehẽdi possit, fines inspiciendi sunt tum medij tum etiam imi cœli, & ipsorũ quoq; finium dominus qui a Græcis ὁριοκράτωρ dicitur, ipse enim finiũ dominus siue unus siue duo fuerint (fieri enim potest ut fines medij cœli sint alterius planetæ quàm imi cœli fines) rei tibi substantiam indicabunt. His præceptis, obseruationibusq; tenendis rei substantia, qualitas, quantitasq; deprehendetur. Sed uideamus quàm conueniẽter, appositeq; hæc dicantur. A cardine medij & imi cœli, hoc est a domino finium qui cardines ipsos cum dominatu quodam tenet, substantia, a cardine ascendentis cœli qualitas, a loco partis fortunæ quantitas quæritur. quæ cum sint in omni consyderatione primaria, primarijs figuræ locis attribuuntur quærenda. Domino enim finium medij cœli propter cardinis prærogatiuam merito substantia quæ prima est ascribitur, dominatoris loco qualitas, si ascendens non aspexerit, sin aspexerit, ascendenti. Loco partis fortunæ qui Lunæ ascendens esse perhibetur, estq; secundus quidam horoscopus, quantitas cuius est tertia consyderatio attribuitur. Adhæc quoniam res hominum quæ hoc modo quæri a mathematico possunt, principium aliquod habuere, & quæ aliquando facta sunt, necesse est ut in tempore facta fuerint, ac si nuper fieri contigit sunt noua, sin olim, uetera, hæc inquisitio magna cum ratione Lunæ delegata est, tum quia Luna propter continuas defluxiones & accessus celerrimos ad alium atq; alium planetam, eorum quæ fiunt excitatrix & princeps causa est, tum quia mensiũ domina est, ex quibus anni constituuntur. Ac tametsi Sol dierum atq; annorum author est, tamen nec quod annum latuit recte dicatur paulo ante latuisse, nec diu abditum fuisse quod diem tantum unũ aut pauculos forte dies latuit. Quocirca rei occultæ aut abditæ uetustas nouitasq; & an res ipsa quæ latet uetus an recens sit, a mensium enumeratione rectius quæritur. hæcq; inuestigatio Lunæ loco iure dedicatur.

PTOLEMAEVS XCI

MALVM signum est, cum ægroti dominator combustus est, maxime si fortunæ pars affligitur.

PONTANVS

P lanetæ sub Solis radijs constituti male se habent, quippe qui maiore à potestate superati perinde ut prostrati atq; attriti iacēt. eos Sol exustos authoritatem, prærogatiuamq; propriam retinere non patitur. Quid enim Solis radijs flagrantius? aut eius maiestate augustius? Quocirca male se res habet, si quo tempore ægrotare quis cœpit, significator ægroti ipsius aut in radios Solis iā incidit, aut parū abest, dū incidat. multo autem deterius se res habebit, si tum quoq; pars fortunæ natalitiæ, seu conuersionis anni illius, infeliciter affecta fuerit, à maleficis maleficarum stellarum cōfigurationibus exagitata, aut in loco abiecto reperta. est enim res hæc indicio, ægroti illius uires à morbo superatum iri. Græce ὕπαυγος dicitur planeta sub radijs Solis positus id est subradiatus, quod uerbum quia uideretur asperius, magis placuit recentioribus combustum uocare. Significator igitur hoc est planeta qui in figura ægrotationis pollentior inuentus est, combustus à Sole, ac si in carcerem coniectus esset, nullum ægro afferre posse auxilium uidetur. ut si pater familias aut dux exercitus in carcerem coniectus catenisq; uinctus sit. neq; enim aut pater familias laborantem familiarem, aut dux militem ab hoste circumuentum opera sua tueri poterit, cum sui iuris non est. Locus quoq; partis fortunæ cum sit tanquam locus opis, subsidij, atq; externi fauoris, hoc oppresso uidetur etiam auxilij atq; suppetiarum uia obstructa, quod signum nisi pessimum esse nequit. Circa autem futuræ mortis signum non dixit, quod tempus uitæ à genitura promissum inspiciendum sit, quod uidenda sint loca perniciosa, quod considerandus planeta emissor, quod item obseruandum quàm lato spatio planeta ipse ab æquinoctiali linea feratur, & quæ sit signi obliquitas, & alia etiam non nulla prius quàm de morte pronuntietur.

PTOLEMAEVS XCII

S ATVRNVS *orientalis non adeo nocet ægro, sicuti nec Mars occiduus.*

PONTANVS

S i inquit Saturnus in figura languentis dominator inuentus fuerit, recedatq; à puncto in quo Soli cohæserat, non tamen ut omnino à ra

dijs Solaribus se explicauerit, non adeo nocens atq; aduersus erit, nec tantum ægro periculum imminet, neq; morbus ipse usq; adeo perniciosus futurus est. Martis uero stella minus noxia futura est, neq; morbus tantopere grauis periculosusq;, si tempore incipientis morbi aliquanto remotior à Sole fuerit, ut non dum Soli partiliter iungatur. Mars enim occiduus, Saturnus orientalis minus nocet. cuius rei ratio hæc esse uidetur, quod Saturni stella cum sit frigidissima, Solis radijs calefacta postquam ab Sole ipso sese explicauit, Solarẽ illam tepefactionem & quodammodo temperamentum aliquandiu retinet, quo temperamento cum frigida uis eius remissior facta sit, usq; adeo nocere non potest. Contra Martis natura cum sit feruentissima, Solis radijs perinde ac repressa, uimq; potentiorem sentiens non nihil remittitur antequam Soli iungitur. ex qua remissione quod feruor eius, temperationem quandam se adeptum sentiat, efferuescere minus poterit, nec tam noxius erit. Cuius rei facere fidem potest, quod siquando digitum prunæ aut carboni negligentius admouimus, ex qua admotione digitum torruerimus, si eum digitum flammis igniq; ferũtiori admouerimus, admotumq; diutius reprimi ac retorreri ab igne siuerimus, tostura ipsa sedatur ac minus minusq; sentitur. Quin etiam si lucernam magno et perflagranti igni admoueris, suam flammulam conseruare non poterit. quando, ut inquit Aristoteles, magnus ille ignis exiguũ ad se rapit. Itaq; Mars potentissimos Solis aduẽtantis radios sentiens de suo calore plurimum amittit. Sed Ptolemæi uerba diligenter animaduertenda sunt, nõ enim dicit eas stellas cum maleficæ suapte natura sint, non nocituras, sed minus noxias fore, quod, ut dictũ est, remissiores fiant. Ex quo fit, ut Mars Soli propinquior factus, nõ tamen coniunctus, Saturnus à coniunctione recedens non tamen ut omnino à Sole sit explicatus, in morbis ipsis minus graues inueniãtur. Sunt qui alia ratione interpretentur, existimentq; tum ob cœlestium regionũ, tũ ob Martis, Saturniq; conditionem sic accipiendũ esse, ut cum cœlum in quatuor partes distributum sit, et pars quæ oriẽtalis dicitur Saturno ascripta sit, Saturnus ipse minus aduersus ægro futurus sit, si oriẽtalis hoc est in parte sua inuentus fuerit, Mars minus perniciosus, si occiduus id est in parte occidua sibi attributa incipiẽte morbo collocatus inuenietur. Quæ opinio causa fuit, ut tametsi in codicibus Græcis de maleficis tantum id est de Saturno, Marteq; fiat mentio, additum tamen à Babylonijs sit, Iouis benignitatem accumulari, cum in parte septentrionali, item Veneris cum in parte meridiali incipientis morbi tempore reperiri contigerit. Me non mediocriter reddit dubium, quod

plerunq; quos matutinos seu uespertinos planetas nos dicimus, Ptolemæus ἀπηλιωτικοὺς & ἑσπερίους dicit, quos autem nostri, orientales et occiduos, ipse ἀνατολικοὺς et λιβυκοὺς siue δυτικοὺς uocat. Plerunq; tamen, ut dixi, non semper, cum non nunquam promiscue apilioticum & anatolicum capiat. Atq; hæc quidem obseruatio superiori recte subijciatur cum utraq; ad morbos pertineat.

PTOLEMAEVS XCIII

E X *figuris non ante iudicabis, quàm coniunctionem feceris. Principia enim in una quaq; coniunctione transmutantur. quocirca ambas inspecto, nec errabis.*

PONTANVS

N *on semel, uerum etiam sæpius Ptolemæus nos admonet Lunaris cum Sole coitus contemplandi, nec profecto absq; summa ratione, cum enim Sol mediam mundi regionem teneat, eius in ipso mundo authoritatis potestatisq; est, cuius in corpore animalium est cor. atq; ut corpori uniuerso cor, sic cœlo ac mũdo Sol præest. Luna quoq; q̃d terris finitima, non modo Solis uerum etiam cæterorum planetarum radios atq; influxus ab illis acceptos terris refundat, ac cursus sui pernicitate singulis mensibus eisdem coniungatur, iure etiam potestas eius secundo loco habetur, iure utriusq; coniunctio cum primis obseruanda præcipitur. Monemur igitur cum de re negotioq; quopiam suscipiẽdo consulimur, licet interrogationis figuram constituerimus, licet planetarum configurationes collocationesq; probe inspexerimus, licet etiam coniunctionẽ Solis ac Lunæ quæ præcessit quæstionem consyderauerimus, ne ante quid cœlum promittere uideatur iudicemus, aut negotiũ de quo quæritur suscipiendum censeamus, quàm coniunctionem etiam Lunæ ac Solis proxime futuram contemplati fuerimus. quod principia singulis coniũctionibus mutari soleant, id ẽ quod significatio illa cœlestis quæ ab antecedente coniũctione portendebatur, influxusq; cœlestes in elementis, rebusq; elementaribus, à coniunctione in coniunctionem menstruam mutationem suscipiant. hoc autem eiusmodi est. Quærit scire ex nobis Marcus, an commodum futurum sit, si ipse cum familia rus migret. Nos constituta consultationis huius figura, quæ ab ipsa figura portendantur, primum uidebimus, deinde ne decipiamur, figuram etiam Lunaris cum Sole coitus qui proxime antecessit inspiciemus, et*

ipsas figuras significationesq; conferemus. Quia uero huiusmodi interrogatio paulo ante finem mensis facta est, & principia, ut dictum est, singulis Lunæ cum Sole coniunctionibus mutantur, figuram etiam futuræ coniunctionis Lunæ cum Sole constituemus, quam cum præteritæ coniunctionis figura conferemus, & secundum qualitatem collationis iudicabimus, significatione significationibus comparando. Hoc est igitur quod Ptolemæus præcipit, ut utranq; figuram misceamus, figuram scilicet coniunctionis eius quæ antecessit, & eius quæ mox insequetur. Hoc autem propter principia quæ singulis Lunæ cum Sole coniunctionibus iuxta naturam qualitatem'q; cœlestis configurationis mutantur. Quibus figuris, earumq; significationibus inuicẽ comparatis, exacteq; pensitatis, in ferenda sententia errari non poterit. Sunt qui præceptum hoc ad principatus ac regna referant, nec Solis, Lunæq;, sed aliorum planetarum coiunctiones intellegendas censeãt. quin etiam ubi nos principia transtulimus, ipsi transferant intellegantq; imperia. Græcæ enim ἀρχὴ utrunq; significat principium & dominatum. Iuxta quorum opinionem uerba Ptolemæi uertenda sic erunt. ex figuris non ante iudicabis quàm coniunctionem feceris. Imperia enim in una quaq; coniunctione mutantur, capiendo coniunctionem non Solis Lunæq;, sed cæterorum planetarum coitum. quod huiusmodi est. Imperia, regna, & pontificatus maximi non ante cœperunt quàm à potenti aliqua & maxime ualida planetarum coniunctione significarẽtur. qbus inceptis ac permanẽtibus, necesse est post aliæ atq; aliæ et quidem diuersæ planetarum coniũctiones sequantur, ac pro figurarum coniunctionumq; qualitate dominatores mutentur, ac nunc hi nunc illi dominatum suscipiant. Quamobrem in rebus pripatuum, regnorum, ac pontificatus maximi prædicendis, nõ semper primi illi dominatores attendendi sunt, sed potius qui pro tempore fuerint, cum mutari eos contingat. Fieri enim potest, ut dominatus qui principio Saturni aut Iouis fuit, transferatur in Martẽ propter authoritatem coniũctionis post insecutæ, ex qua mutatione Saturnini aut Iouij in Martiũ dominatus, necesse est, rerũ regni, pontificatusq; mutatio sequatur, pro natura rerũ significationumq; quæ à Marte portenduntur. Ne igitur (si de ijs iudicaturi sumus) aut sponte nostra, aut consulti ab rege, pontificeue, inconsultius aliquid pronuntiemus aut respondeamus, figuras constituemus, tum coniunctionis quæ regno pontificatuiq; initium peperit, tum coniunctionis quæ post insecuta causam præbuit initij cum ipso dominatore mutandi. Figurasq; ipsas probe constitutas inuicem conferemus, collatasq; miscebimus, atq; alterius signifi-

ctiones cum alterius significationibus miscendo temperabimus. Quibus temperatis, rebus'q; de quibus prædicturi sumus pro natura sua pensitatis, uix fieri potest, ut in pronunciádo respondédoq; labamur. Hanc nos opinionem ut sanam etiam atq; etiam probamus, ueremur tamen ne nó satis huic Ptolemæi enuntiato conueniat, consueuit eni m Ptolemæus quoties σύνοδον id est coniunctionem dicit, Lunæ Solis'q; coniunctionem capere. cum autem planetarum aliorum coniunctionem significare uult, quorum ea coniũctio planetarum sit, nominatim exprimit. Quocirca cum hoc in loco synodum tantum dicat, Solis ac Lunæ synodus intellegenda uidetur iuxta consuetudinem eius. Adhæc ubi dicit ambas misceto, si de coniunctionibus planetarum aliorum, quàm de Solis Lunæq; coniunctionibus intellegeret, ambas nó dixisset. Nam ex quo regnum principatus'ue cœpit, cum alias atq; alias planetarũ coniunctiones fieri contingat, singulis'q; coniunctionibus initia (ut ipse ait) mutentur, nó ambas id est duas tantum diceret, sed quod fuisse contigisset. Sin duas tantum postremas intellegi uellet, non dixisset ambas misceto, sed duas postremas. Verba ipsa Græca sunt ἀμφότερα χήματα id est ambas figuras, siue utraq; figurá. Igitur cum σύνοδον tantum dicat, nec cuius sit addat, sitq; mos Ptolemæi Solis Lunæq; coniunctionem significare, quoties σύνοδον tantum dicit, adhæc cum ambas, non omnes nec duas postremas dicat, & planetarum coniunctiones plures ac diuersæ sint, ac regno principatúq; permanente, multas fieri contingat. Contra cum interrogationes ipsas necessario proxima una Solis Lunæq; coniunctio antegrediatur, altera item una proxime sequatur, hæq; tantũmodo sint duæ, iure cum ambas dicit, duas has Solis Lunæq; coniunctiones dicere uidetur, quarũ altera, ut dictum est, proxime antecessit, altera proxime sequitur, ipsáq; Ptolemæi uerba sic erunt intellegenda. Ex figuris scilicet interrogationis ac nouilunij, quod nouilunium interrogationem ipsam proxime antecessit, non ante iudicium feres quàm figuram nouilunũ mox insequentis feceris propter principia quæ in unoquoq; nouilunio mutantur, atq; ubi coniunctionis utriusque & antegressæ & futuræ constitutionem, feceris, simul utranque miscebis & conferes, significationes'q; inuicem comparabis, quibus mixtis, cóparatisq; errare non poteris. Poterit autem qui hæc uiderit suum quoq; iudicium utraq; de opinione ferre.

PTOLEMAEVS XCIIII

LOCVS *potentioris ex dominatoribus ea quae in cogitatione sciscitan tis sunt, indicat.*

PONTANVS

Qui ad nos consulturus uenit, de re profecto aliqua quam aut destinauit facere, aut destinaturus est, ut consulat uenit, forsitan etiam tentaturus uenit. Vtcunque sit, non sine animi sui motu uenit ad consulendū. Qualis autem motus eius, quaeq; consultoris mens sit, & quam in rem inten dat, dominatorum princeps monstrabit. Cum enim interior animi mo tus causa sit quae illum ad interrogandum adducat, cognito atque inspecto planeta, qui motus eius excitator est, mens uoluntasq; consultoris ipsius apparebit. Prima igitur motus illius causa ab dominatorū principe, ubi plures dominatores erunt, id est qui ex omnibus maxime pollens est, quaeretur. Pollentissimus autem erit q in cardine collocatus & plures et digniores praerogatiuas habebit ac felicius illustra bitur, et quacunque parte consyderatus maiore authoritate praeditus erit. Hoc autē inuēto, loci quoque et signi in quo positus est qualitas animaduertenda est. Nanque si decimo in loco erit, mens, cogitatio, propositūq; eius de ijs rebus erit, quae loco decimo ascriptae sunt, puta de gerendo magistratu, de dignitate, de magisterio, de regno, deq; actionibus ad haec ipsa pertinētibus. Quin etiam ut propositum consultoris et id in quod ipse intentus est magis magisq; introspiciatur, natura dominato ris illius q caeteris praeest probe examinanda est, ac uidēdae res quae potestati significationiq; eius attributae sunt. Nec ab re fuerit, aspicien tiū qualitates consyderare, ut unā miscere, si quid miscendū uidebitur possis. Oportet enim mathematicum solertem esse, cuius solertia in mi scendis temperandisq; signorum ac planetarum qualitatibus, eorūq; significationibus potissimum perspicitur. Hoc enūciatum cum ad inter rogationes planē pertineat, sitq; superiori subiectum, uideri fortasse poterit non nihil opinionem nostram sustentare, ut quae superiori tra dita sunt praecepto, de Solis Lunaeq; non de aliorum planetarum cō iunctionibus intellegenda sint. Consueuit enim Ptolemaeus eiusdem materiae praecepta coniungere.

QVAE cum singulis oriuntur decurijs, ea nati uoluntatem ad artem quam tractat comprobant.

PONTANVS

Quantæ mathematici cura & quàm intentum studium esse debeat, singula Ptolemæi non modo præcepta, sed prope uerba nos docent. sunt enim tum multiplices, tum maxime difficiles eius consyderationes. Atque ut ad rem, qua de agitur, quæ quidem obstrusissima est, ueniamus. Vetustissimorum mathematicorum sententiæ conuenere, ut in singulis decem gradibus signi cuiusque, quos decem gradus Græci δεκάνους, ego sæpius decurias uocaui, recentiores satis inepte facies appellant, imagines quædam atque simulacra cum ipsis quidē decurijs oriantur. ea Græce dicuntur παρανατέλλοντα, à nostris hodie, ut dixi, uocantur imagines. ego libentius uocarim simulacra. Hæc inquam simulacra in genituris, natalitijsque stellarum decretis cum primis sunt consyderanda, quod ad imaginariam uim imprimendam plurimum conferant. Quamobrem ut intellegere possimus quas ad res natus ille cuius mores, ac fatum quærimus, propensior futurus sit, non parum profuerit perscrutari, quod cum ascendente nati eius simulacrum exortum sit. siquidem in orientis cardine constitutum, ac uim suam in imaginaria illius imprimens, magis ac magis nati phantasiam excitabit, qua excitata uoluntatem etiam ingenerabit, atque à planetis signisque ingeneratam etiam augebit, ut eas artes sequatur, atque in ijs uersetur, illis demum ipsis delectetur, quæ à simulacro ipso significantur, ad quæ exercenda ab insita ui simulacri commouetur. Ausimque affirmare secretas quasdam appetitiones, animorumque propēsiones ab his potissimum simulacris defluere. Dicitur autem cum prima Arietis decuria nigri hominis simulacrum oriri stantis quidem & albo induti, præcinctique atque irato similis, magno quidem corpore, rufis oculis ac ualidis uiribus. In secunda decuria mulieris simulacrum cuius uestis exterior quidem rubra, interior alba est, & ipsa pedem alterum protendere uidetur, ac si ornatum, uestem, ac filum inquirat. In tertia simulacrum albi hominis, cæterum rufo capillo, ac uestitu rubente, ipse inquietus atque irato similis, auream que armillam manu gestans, ligneum baculum præferat, eo mentis

acumine,

acumine, ac nouorum artificiorum studio, ut uideatur bona multa præstare uelle, quæ tamen ut cupit implere nequeat. Hæc de Ariete attigimus, ut ex his lector intellegere aperte possit quæ sint hæc simulacra de quibus Ptolemæus præcipit, atq; ut ex simulacri cuiusq; habitu quid nato portendatur conijciat.

PTOLEMAEVS XCVI

SIGNIFICANTIA eclipsis decreta sunt eius quæ propius cardines. Consydera etiam naturam stellarum simul consistentium tum erraticarum, tum fixarum, ac etiam simulacra coorientia, & secundum hæc pronuntia.

PONTANVS

Lunæ Solis'q; obscuratio Græce ἔκλειψις, à maioribus nostris deliquium & defectus indifferenter dicitur. Eius uires rebus his inferioribus afficiendis potentissimæ et, ut ita dixerim, principalissimæ sunt, quandoquidem luminaria ipsa corpori spirituiq; id est uitæ dominantur, ac radijs agitationibusq; suis elementa ipsa, quæq; ex elementis constant, sic moderentur, ut rustici etiam id intellegant. Iure igitur à mathematicis quoties contigerit, diligentissime obseruanda est siue ea Solaris, siue Lunaris eclipsis fuerit, atq; eò magis quod docti indoctiq; eclipses ipsas mirum in modum formidant. Quid enim horribilius quàm fulgentissima illa corpora tenebris atq; obscuritate obducta, repente oculis eripi? Ipsorum autem defectuum significationes maiores minores'ue tum pro ipsorum magnitudine aut exiguitate, tum etiam pro cœli locis in quibus fieri eos contingit, esse consueuere. Cardinales enim pollentiores sunt, ac uehementius afficiunt, quippe cum cardines sint prima mundi loca, in quibus planetæ collocati cum maiestate præsideât. Quo circa recte Ptolemæus dixit, eclipsis decreta illa quidem significantia id est admodum potentia esse, quæ propius cardines sunt, uidelicet quæ significantur portendunturq; à defectu qui fit in gradibus cœli angulo proximus, aut in loco cardini finitimo ea fore maioris efficaciæ. Verum ad significationes ipsas exactius cognoscendas duo in primis à mathematico uidêda sunt, spatiû defectus, id est quantitas obscurationis, & cardinum propinquitas. Quibus uisis restat etiam consyderare quæ stellæ siue fixæ, siue erraticæ cum Sole Luna'ue simul sint, dum ipsa luminaria deliquescunt. Simulacra quoq;

quæ diximus Græce uocari παρανατέλλοντα quæ uidelicet cum horoscopo atq; ascendente decuria exurgunt uidenda. Quibus uisis, inspectisq; pro natura loci & stellarum coniunctarum, proq; simulacri significatione iudicium proferemus. Atq;(ut distinctius pronuntiare possimus, quibus in regionibus significationes illæ casuræ sint, aut quibus minentur urbibus) mundi declinationes, quæ Græce dicuntur κλίματα consyderabimus, nec non cardines id est ortum, occasum, mediū & imum, conuersiones etiam regnorum & urbium & genituarū, ut intellegamus qbus regibus, regnis, populis, nationibus, ciuitatibus, hominibus deniq; ea quæ portenduntur immineant, quibus etiam in rebus damna sint obuentura, in domesticis ne facultatibus, an in dignitatibus, an in uxore, liberis, prædijs, rebus'ue alijs, an deniq; in uita, pro natura loci quem signum illud obtinebat in genituris hominum, in fundationibus urbium, in creationibus regum, in figura cōuersionis anni, quo in signo defectus factus est. Tempus autem quo significationum effectus manifesti fient ex præceptis quæ superiore libro tradita sunt, intellegetur. Horæ nanq; & horarum minutæ partes annos, menses, ac dies indicabunt. In primis autem consyderare nos oportet, an cardo eclipsi proximus, sit cardo diei noctis'ue, qua deliquium fit, an figuræ conuersionis anni, an creationis regis, an fundationis urbium, an genituræ, & si est cardo diei noctis'ue, quem locum signum id tenebat in genitura, in fundatione, in regis creatione, ut iudicium quod ferendū est, constare sibi possit. cum errare necesse sit, ubi hæc fuerint neglecta. Quod reliquum est, quod'q; aliâs diximus, nos indifferenter pro arbitrio atq; ut locus ipse magis suadet. nomen ἀποτέλεσμα conuertimus nunc effectum, nunc significationē, nunc decretum, ut hoc loco, nunc iudicium, nonnunquam operationem, actionem, efficaciam.

PTOLEMAEVS XCVII

RES de qua est sciscitatio, breui perficitur, cum nouilunij seu plenilunij dominus cardinalis est.

PONTANVS

Hoc præceptum ad quæstiones hoc est interrogationes tantum pertinere, authoris ipsius uerba declarant, & ipsum per se quidem patet, Tāta autem uis authoritas'q; cardinū esse perhibetur, uti negotiū de quo

consulimur, non solum faciundum, sed breui etiam perficiundum decernat, si dominus nouiluniј, pleniluniј'ue in cardine sit inuentus. Licet autem dominus ipse cardinalis sit, uidendum tamen ne in depressione sua langueat, ne'ue a maleficis stellis hostiliter irradietur. hæc enim negotium ipsum non parum impediunt. Quod autem ad translationem ipsam pertinet, Græce ubi a nobis dominus dicitur est κύριος. ne quis pro domino accipiat dominatorem, qui Græce dicitur ἐπικρατήτωρ. Et dominator quidē est qui pluribus maioribusq; prærogatiuis præditus est, dominus qui signo præest. uerbi gratia. Mars est dominus Arietis, Sol Leonis, Mercurius Geminorum. Vbi etiam Græce est πρᾶγμα nos res transtulimus. Nam & rem & negotium Græce πρᾶγμα significat. Meminisse etiam debemus superiore libro dictum esse. ubi dominator nouiluniј cardinalis esset, significatre quæ toto essent mense futura. quod quidem non mediocriter confirmat hoc quod nunc de negotio conficiendo dicitur, sed illic de dominatore tantum nouiluniј mentionem facit, hic de domino etiam pleniluniј. In enuntiato sexagesimo secundo, item sexagesimo quarto nullam de pleniluniј dominatore mentionem facit, præ se ferens aliam in rebus ac negotiјs aliјs consyderationem habendam esse, & nouilunium quidem principalius est, plenilunium secundæ cuiusdam authoritatis, cum nouilunium mensis cursusq; seriem inchoet, plenilunium nō ab se, sed ab nouilunio principium trahat. Dominum hunc pleniluniј nouiluniјq; non putamus intellegendū qui signo dominetur, in quo coniunctio oppositio'ue facta est. nam de more suo dominum loci nouiluniј aut pleniluniј dixisset, sed potius signi dominum, quod coniūctionis oppositionis'ue tempore horoscopat. Vidēdus est igitur dominus pleniluniј, si pleniluniū antecessit interrogationem, sin nouilunium præcessit, dominus eius inspicietur. Huic enuntiato adiecta etiam non nulla sunt in libris qui ex Chaldæo conuersi sunt, quæ & si uana non sunt, a Ptolemæo tamen hac in parte non traduntur, neq; Græcis in codicibus leguntur.

PTOLEMAEVS XCVIII

TRAIECTIONES atq; crinitæ secundas partes in iudiciјs ferunt.

PONTANVS

Cum dixisset maximas ac ualentissimas eclipsiū significationes esse, hoc

in loco doceri nos uoluit, quam & cometarum & traiectionum habere rationem debeamus. Eclipses enim in cœlo fiunt, cometæ in aëre. Et cometæ quidem cum stellæ non sint, ita tamen ignescunt ut stellæ putentur, contra Sol ac Luna cum sint stellæ & quidem luminares, fulgore repente ablato ac si deficiant, obscurantur. quæ obscurationes eclipses uocantur. Eam inquit de crinitis traiectionibusq; cũ in aëre cernentur, rationem habere nos oportet, quæ habenda de ijs est , quæ non proprijs sed alienis, non primis sed secundis potestatibus nituntur, uiribusq; utuntur minoribus. Et secundaria quidem, sic enim uocari par est, ab stellis excitata, ac sursum ducta, raptaq;, in corpusq; obdensata, in aëre cernuntur, quæ stellarum ipsarum opera, ut ab illis effecta merito dicuntur. At stellæ cœlo feruntur , suntq; efficientes causæ. Itaq; primæ ac potissimæ illarum partes ad significandum atq; efficiendum sunt. quam ob causam prima maximaq; tribuenda ijs authoritas est, secunda uero authoritas et, ut ita dixerim, mutuatitia potestas secundarijs. Quæ autem sint quæ dicuntur secundaria Ptolemæus docet, crinitas & traiectiones nominans, quas ipse διάττοντας, & κομήτας sua id est Græca lingua uocat. Et cometæ quidem qui sint omnes intellegunt, traiectiones uero sunt, quas transcurrẽtes stellas nouo nomine quidam uocant, quales sunt ignitæ trabes & faces et titiones et iacula, quæ à iaciendo sicuti traiectiones à trajacẽdo nomen traxere, de quibus à physicis cum de meteoris agunt, multa dicuntur. & nos ea uersibus complexi sumus. Hoc loco memores esse debemus etiam tertij decimi enuntiati, quod est, cum cœlestis affectio quippiam significauerit, adiutricibus etiá corruptiuis stellis, hoc est secundarijs utere. Ná nec propterea secundarijs utendum est, quod primæ significationes earũ sint, sed quod causæ primitiuæ cũ nó tam sint in promptu, sitq; mathematico coniectura opus, ut in ipso initio dictum est, secundaria ipsa ut effectus quidã ex causis primitiuis manantes, signa quædam sunt, quæ causas ipsas indicant. Ea signa secutus mathematicus de causarum significationibus iudicium ferre certius poterit, quemadmodum medicus, qui & ipse quoq; signa sequitur de morbis. Sunt enim secundaria ipsa, indicia quædam cœlestium causarum, sicuti signa quæ in morbis obseruantur, indicia causarum, unde morbi ipsi generantur. Igitur & hoc ipsum et quæ sequuntur enũtiata, cum traiectiones, & crinitæ secundæ quædam stellæ sint, post præcepta obseruationesq; de stellis quæ cœlo feruntur traditas, conuenientissime obseruanda traduntur.

Ptolemæus

PTOLEMAEVS XCIX

TRAIECTIONES aëris siccitatem indicant, quae si ad unam partem feruntur, ab angulo illo uentum indicant. Sin in diuersas feruntur partes, aquarum imminutiones, aëris turbationes, & exercituum incursiones indicant.

PONTANVS

Consentaneum erat, ut traiectionum crinitarumq; significationes quas secundas esse uult in indicando, distinctius expliaret. Cum autem Ptolemaeus ipse alias traiectionum, alias crinitarum significationes esse cerneret, primo loco de traiectionibus, secundo de crinitis praecipit. Traiectiones igitur quod à traijciendo dicantur, ipso nomine declarant cuius naturae sint, quodq; nunc in hanc, nunc in illam, nunc in aliam atq; aliam mundi regionem traijciantur, siquidem ab uno coeli tractu uersus alium impetu quodam actae feruntur. unde etiã à quibusdam discursus uocantur. Quoties itaq; ab uno coeli tractu alium uersus feruntur, uentum ab eo à quo discedunt tractu flaturũ denũtiant. uerbi gratia. Cum ab occiduo cardine orientem uersus discurrunt, futurum indicant ut ab occasu uentus paulo post oriatur, quod tractus ille unde traiectio ipsa labitur, uaporũ abunde plenus sit. Quod sentiens Plinius ait, Fieri uidentur & discursus stellarum nunquam temere, ut non ex ea parte truces uenti exoriantur. quod nos carminibus quoq; testati sumus nostris.

Quin etiam qua se incendens nocte extulit ignis,
Ille quidem claro signans liquidum aëra tractu,
Inde ruet portis quam primum uentus apertis.

Vbi uero diuersis è mũdi regionibus, pluribusq; simul è partibus traiectiones rapiuntur, uẽti quoq; plures ac diuersi erupturi sunt, ipsaq; uentorum uarietas aërem turbabit. Indicatur etiam aquarum penuria ac raritas pluuiarum. Cum enim è uarijs traiectiones partibus ferantur, necesse est ut partes illae siccis aspirationibus admodum abũdent, è quibus traiectiones ipsae constant, cuius etiam qualitatis uẽti sunt. siquidem aridos halitus eos esse physici uolunt. quin etiam aëris turbationem sequi necessariũ est. multitudo enim exhalationum uarijs aëris tractibus impulsa, cum & uenti & ipsae sibi inuicem exhalationes aduersentur, turbas ut excitet oportet. Tãta haec aridarũ exhalationum copia, sine pluuiarum raritate et aquarum penuria esse nequit. Pluuijs enim cessantibus, ac terra ipsa exhalãdo exucta

exiccatáq; adapertis terræ foraminibus, cum aër inclusus exalet, necesse est fontes quoq; ipsos arescere, quorũ generatio est ab aëre in intimis terræ locis concreto, qui frigore addensatus in aquã conuertitur, qua manante fontes scatent, ac fluuij labuntur. Atq; hæc quidem in aëre terris'q; à traiectionibus significantur. Quod uero ad homines qui in terris uiuunt, atq; ex aëre spiritum ducunt attinet, sic se habet. Traiectiones hæ præsertim ubi frequẽtiores atq; maiores fuerint, hostium incursus obnuntiant. Cuius rei ratio hæc uidetur esse, quod exhalationum harum causæ sint stellæ calidæ siccæq; temperaturæ, quæ non aërem solum inficiunt, illum arefaciendo, sed calefacto atq; exiccato humani corporis sanguine, rubram bilem quæ cholera nunc dicitur magis ac magis incendunt, cuius proprium est propter insitam efferuescentiam ad impetus uiolentos ac rapaces ferri. Quo fit, ut homines impellente cholera, sanguinis freno abrupto ad rixas, discordias, rapinas, demum ad arma rapiantur: quarum quidẽ rerum traiectiões sunt significatrices. Cæterũ causæ penes stellas sunt, quarũ motibus agitationibus'q; elementa in diuersas qualitates ita uertuntur, ut nunc hæ, nunc illæ qualitates exuperent, de quarum exuperãtia hæc ipsa quæ quotidie uidemus, efficiuntur. Ex his traiectionibus ea quæ trabes dicuntur à multis, emicuisse referuntur, cum Lacedæmonij classe superati Græciæ imperium amisêre. Fulsisse etiam in cœlo sanguinea quædam species, quo tempore Philippus Græciæ urbes afflixit. Generantur autem & trabes et faces et iacula, quæq; alia sunt eius generis hac ratione & uia. Terra Solis radijs calefacta cum uaporum multorum plena sit, eos emittit foraminibus apertis atq; à calore dilatatis. Quod nostris etiam corporibus accidit, ut calore atq; æstu sudorem plurimum mittant. Ipsa terræ exhalatio duplex est, altera humidior, quippe quæ uaporosior est, altera siccior, quod exucto terræ humore qui exhalat spiritus fumidus est. Igitur halitus hic à calore sursum raptus, ubi ad altiores aëris partes perlatus est, assiduis exhalationibus auctus, tandem incenditur, incensus'q; emicat, & pro ipsius longitudine latitudine'q; nunc in facis speciem, nunc trabis, aliâs iaculi, aliâs etiam draconis ignescit. Ex eadem arida aspiratione & uenti generantur. Siquidem uentus (ut Aristotelica definitione utamur) est agitata quædam circa terram aridæ è solo aspirationis multitudo. Quocirca cum arida ex aspiratione & traiectiones & uenti fiant, naturale est, ut è qua parte traiectiones impelluntur, ex eadem et uenti perflent. Fit enim significatio, regionẽ illam siccis halitibus refertam esse.

PTOLEMAEVS C

C OMETAE quorum intercapedo est undecim signorum à Sole, si apparuerint in cardinibus, regni alicuius rex, aut ex principibus regni aliquis morietur. Sin in loco succedente, bene se habebunt quæ thesauri eius sunt, suum tamen gubernatorem mutabit. Quod si in loco declinante, morbi ac repentinæ mortes erunt. At si ab occasu mouẽtur ad ortum, externus hostis regiones incursabit, sin non mouentur, prouincialis hostis erit.

PONTANVS

S tella crinita, quam comatam non minus recte diceremus, quia noctu quidem conspici solet, ea matutino tempore in orientis cœli parte primum apparere, nisi undecim à Sole signis remota nequit, si tamen à Sole in crinitam per signa subsequentia numerando progrediamur: quemadmodum fit in quærẽdo loco partis fortunæ tempore diurno. Hac enim ratione undecim signis à Sole enumeratis, si comata stella in horoscopo fuerit, inuenietur Sol triginta sub terram gradibus aut circiter ab horoscopo distare. quoniã si propinquior esset, cerni cometes nõ posset, q̃ppe q̃ Solari splẽdore afflatus, ac tanti luminis maiestate uictus omnino delitesceret. Eadem comata stella in parte occidui cardinis uespertino tempore apparere nequit, præterquam undecim à Sole signis remota, si tamen à Sole in crinitam, quemadmodum fit in quærẽdo loco partis fortunæ nocturno tempore, per signa quæ antecedunt numerando pergemus, propter eandem quæ dicta est causam: Sol etenim triginta gradibus à crinita remotus, ac sub terras ab occasu præcipitatus occulere nobis illam nequaquam potest. uerbi gratia. Si cometes est in ortu atq; in ultimo Arietis gradu cerni mane poterit, Sole primũ gradũ Geminorũ in hemisperio inferiori tenente, cũ integris triginta gradibus à Sole absit. Poterit et uesperi in occasu cerni ubi in primo Libræ gradu fuerit, si tñ Sol in ultimo gradu Leonis cõstitutus triginta gradibus fuerit sub hemisperio nostro præcipitatus. Eadẽ etiam ratione uespertino tẽpore crinita stella in principio octaui loci qui succedit occasui, uidendam sese nobis offeret, si triginta gradibus à Sole distet, hoc est si eius intercapedo sit undecim à Sole signorum, numerando à Sole in cometen, per signa antecedentia, ac Sole prius sub terras delato, Necesse est igitur cometes ipse in

octauo cœli loco conspectus, primasq; Cancri partes insidens, quo uideri possit, uti Sol ultimas Tauri partes peragrans, sub terris feratur. Item in loco declinante hoc est in duodecimo, matutino tempore cometes positus oculis se nostris subtrahet, nisi triginta saltem gradibus sit ab Sole remotus, hoc est ut undecim ab eo signis Sol recesserit, ab ipso Sole in cometen per signa subsequentia facta dinumeratione. Aliter enim in ipso Sol oriente, aut propinquiore in parte splendens, uisu nostro hebetato, cometen occulet, qui ut matutino tempore atq; in duodecimo loco & ultimo gradu Piscium constitutus appareat, necesse est saltem ut Sol in principio Tauri constituatur, dum tamen horoscopum non attingat. Hæc est ratio, cur dixerit undecim signorũ à Sole atq; in loco succedente ac declinante, non autem succedentibus ac declinantibus. Quoniam locus succedẽs in parte cœli superiore præter octauũ alius nullus est. Neq; locus declinans nisi tantum duodecimus intellegi potest. In loco enim nono qui à cardine medij cœli decidit, conspici cometes nequit, Sole undecim signis, ut ante dictum est, ab eo remoto, hoc est locum cœli undecimum tenente. siquidem necesse est meridianum penè tunc tempus esse. Cardines plurali numero protulit, quod in occasu & in ortu hoc contingeret, qui duo sunt cardines. Hæc ita sunt accipienda, ut de matutino ac uespertino cometæ ortu dicta intellegãtur, utq; i locis his cometes mane aut uesperi oriri nisi undecim ut dictum est, signis inter Solem cometenq; interiectis non possit. Sed iam loquendi obscuritate discussa ad iudicia significationesq; ueniamus. Stella igitur crinita si ortum matutinum uespertinumue in cardinibus faciet, matutinum in gradibus orientis cœli, uespertinum in gradibus occidentis, mortem ob cardinum dignitatem regis regni eius quod signo in quo apparet subiectum est indicat. sin minus, magni certe alicuius principis ex ijs principibus qui in regno illo dominatum habent. Quæ mors citius accidet, ubi crinita matutinũ ortum faciet, serius cum uespertinum. Siquidem matutini exortus ocius agunt, uespertini tardius. Eadem crinita cum exortum uespertinum in succedente hoc est octauo loco fecerit, mortẽ indicat regij administratoris, eius uidelicet, qui thesauris, ornamentis, regiæq; supellectili præpositus est, & cuius curæ est illa gubernare. Cum enim cardo regem denuntiet, qui cardinem ipsum sequitur locus, quod is locus censum denuntiet, & crinita quoq; eius qui regij census hoc est thesauri, ornatus, supellectilisq; curam gerit, mortem denuntiabit. Matutinus crinitæ ortus in declinante hoc est duodecimo loco morbos mortesq; ignobilium hominum decernit. Locus enim duodecimus cum ab cardine

declinet nec horoscopum uideat, sitq; hac ratione ignobilis, ignobilium hominum morbos, atq; ex morbis mortes et quidem repentinas, quandoquidem eius repentinus exortus est, significat. Cum igitur crinita in cardinibus orientis aut occidentis cœli apparens regis mortem, in octauo regiorum thesaurorum, ornamentorumq; praefecti, in duodecimo ignobilium hominum mortes denuntiet, argumentari ex his possumus crinitas stellas ortus matutinos, uespertinosq; quos diximus facientes, mortes semper portendere, ac nihilominus bella, bellorumq; casus significare. Sed bella ipsa ab externo mouebuntur hoste, si crinita ita in cœlo mouebitur, ut appareat in ortum ab occasu ferri, qui motus manifestior erit in ortu uespertino, siquidem hoc pacto crinita incedens à Sole magis recedit, quàm cum est in ortu matutino, quod tunc Solem uersus feratur. Ex quo fit, ut breui delitescat radijs Solis umbrata, ut interdum diebus septem conspiciatur non amplius. Sin crinita ipsa steterit, ac perinde ut fixa manserit, bellum non ab peregrino & longinquo sed finitimo ab hoste inferetur. Motus enim ille crinitae stellae à loco in locum, motum quoq; hostilem ab una in alterã regionem indicat. Licet autem non moueatur, bellum nihilominus portendit, ipsaq; stabilitas atq; immotio hostem non aliunde moturũ, sed in eadem regione finitimisq; locis rebus nouis studentem bellum excitaturum significat. ut non nunquam domesticus hostis futurus sit, ut cum ciuile mouetur bellum, non nunquam finitimus, ut cum finitimus populus in finitimum populum armatus insilit. interdum ex natione eadem, ut cum duae nationis eiusdem gentes simul concurrunt. Quibus è rebus hoc quoq; argumentari licet uespertinos matutinosq; harum stellarũ ortus non solum mortes sed bella quoq; semper portendere. Vnde nõ temere ab docto illo Poëta dictum est, nunquam cœlo spectatum impune cometen. Virgilius quoq; Iulij Caesaris mortẽ quae ciuile bellum peperit, cometen ait antecessisse.

Non aliâs cœlo ceciderunt plura sereno
Fulgura, nec diri toties arsere cometae.

Quid quod uulgus gentesq; in eandem hanc sententiam conueniunt? Ac de his hactenus. Quoniam autem diximus crinitum sidus nisi noctu conspici non posse, uideamus quid Plinius ex Imperatoris Augusti uerbis referat. His ipsis meorum ludorum diebus sidus crinitũ septem dies in regione cœli quae sub septentrionibus est conspectum, id oriebatur circa undecimam horam diei clarumq; & omnibus terris conspicuũ fuit. Quomodo igitur nisi noctu conspici comata stella nequit, quae circa undecimam diei horam conspecta est? An hoc sic

accipiendum est, ut dies non pro Solari, sed pro toto lucis ac tenebrarum spatio, quod est horarum uiginti quatuor, accipiatur? atque undecima illa hora nó diurni sed nocturni téporis fuerit. Nāq; coronae et circuli qui circa Solis orbem cernuntur, qꝫ nisi diurno tempore nō fit, in numero crinitarum de quibus diximus, non habentur, neq; de his author hic noster sentit. Illud omittendum non est, cardines et locum succedentem, declinantemq; accipiendos hic non esse aut genituræ, aut creationis sed figuræ ortus crinitæ ipsius, hoc est iuxta positionem ac cœli situm tempore quo conspici cœpta est, iuxta quam figuram iudicare debeamus. Ne quid autem omissum à nobis uideatur quod ab Ptolemæo ipso de crinitis stellis secundo apotelesmatum libro traditum est, illud statim subijciemus, quod est huiusmodi. Obseruandæ autem crinitæ stellæ siue illæ eclipsiū tempore siue quandocunq; conspectæ sunt, generaliter etiam, ut quæ dicuntur trabes, litui'ue aut dolia, quæq; huius generis, quippe quarum naturæ sint, ea facere quæ Martis ac Mercurij propria sunt, bella et æstus; quæq; ex quibus hæc significantur, eorum ciendorum uim habent. Earum significationes accipiuntur à partibus signiferi in quibus conspiciuntur & à figuris comæ innuētibus locis, quibus mala imminent. Species, euētus & genus rei eius in qua detrimentum accidet, à signis in quibus sunt, à mora temporis malorum productio, & ab habitu ad Solem initium eorum. Etenim crinitæ in oriente plerunq; apparentes celeritatem designant, uespertinæ tarditatem. Ne autem quæ remotissima sunt à nostra memoria, semper referantur, prius quàm Tamyris siue ille Tamorlanus uocatus est, Scytharum ac Parthorum rex, cum innumerabili manu Asiam inuaderet, longinquis è terris mouens in orientis cœli cardine ingens cometes conspectus est, qui ortum uersus ferretur. hunc haud multo post ingens Asiæ penè totius clades secuta est. Nobis adolescentibus insignis etiam cometes ad orientem in Cancri Leonisq; regnibus multis diebus fulsit, tantæ lōgitudinis. ut amplius quàm duo cœli signa comæ suæ tractu occuparet. Eū secuta est Alphonsi regis mors quæ Aemiliam, Sabinam, Campaniam, uniuersumq; regnum Neapolitanum & longo & graui bello implicauit. Secuta est & pestilentia aliquanto diuturnior. Annis his superioribus cometes alius tenui primo capite, comaq; admodum breui conspectus est, mox miræ magnitudinis factus ab ortu deflectere in septentrionē cœpit, nunc citato motu, nunc remisso; et, quod Mars Saturnusq; uterq; repedabat, auersus ipse prægrediente coma ferebatur, donec ad ipsas arctos peruenit. inde cum primū Saturnus ac

Mars recto cursu pergere cœperunt, in occasum iter flexit, tanta celeritate, ut die uno ad triginta gradus emensus sit, atq; ubi ad Arietem ac Taurum peruenit, uideri desijt. Hic & dies plurimos fulsit et qui initio breuior uisus est, adeo creuit, ut quinginta gradus atq; etiã amplius obtineret. Non multo post Vssonus Cassanus Parthiæ atq; Armeniæ rex, ad Euphraten profectus eo consilio ut Asiam inuaderet, collatis signis cum Mahoneto Turcarum rege ita dimicauit, ut qui ingentem & inferret & acciperet cladem. Duo enim potentissimi exercitus, duo maximi duces in paucis diebus bis conflixere. Eodem tempore Alphonsus Portugalliæ rex satis magna classe in Africam traijciens duas nobilissimas urbes Tingin et Argillam ui cepit, oramq; Tingitanam armis subactam imperio suo adiecit. Sensimus ijsdẽ temporibus uniuersam Hispaniam quassari bello, & Erricum regem diẽ obijsse, Carolum quoq; Burgundiorũ ducẽ aduersus finitimos quosdã populos, regulosq; eo impetu mouisse arma, ut multorum etiam annorum bellum excitauerit, quod nuper eius morte uix finitũ est. Anno millesimo ducentesimo sexagesimo quarto à natali Christi die, mense Augusto crinita stella in orientis cœli parte uisa est, quæ ab ortu ipso ad medium cœlũ crines diffunderet, fulsitq; circiter mensibus tribus, nec ante desijt uideri, quàm Vrbanus Pontifex Maximus diem obijt. Quid etiam secutum ẽ? Mouit ẽ Gallijs cum exercitu Carolus, superatoq; Manfredo regnum Neapolitanum occupauit. biennio post Pœni in Hispaniam traijciunt, magnasq; clades inferunt, tandemq; fugati ac cæsi. In Hetruria quoq; magni tumultus excitati, ac prelia facta sunt. Anno tertio ab comete Banducar Babyloniorũ atq; Assyriorum rex Armeniam ingentibus copijs inuasit, Antiochiam expugnauit, stragemq; ingentem Christianorum edidit. Anno post Corradinus uictus captusq; à Carolo rege de quo dictum est, ac securi percussus. Anno sexto ab comete Ludouicus Gallorum rex in Africam traiecit, Carthaginẽ ui cepit, nec ipse multo post mortuus est, magna parte exercitus pestilẽtia absumpta. Cuius morte cognita Carolus de quo dixi cum in Africã traiecisset, Pœnorũ regem ad tributa quotannis pendenda compulit. Anno post Scythæ quos Tartaros hodie dicimus, Armenijs opem ferentes, Assyrijs hoc est Sarracenis fugatis uictisq; Asiam liberauerunt, quam Christianorum concessu diutius tenuerunt. Atq; ut qua etiam uia crinitæ stellæ fiant pateat, ipsa rerum natura contemplanda est. Terra ut grauissima, sic etiam infima & media est eorum corporum, quæ quod sint rerum principia, elementa dicta sunt, in quam ut mediam & infimam cuncta

ferantur. Nam & cœlestium corporũ radij in eam rectissime lapsu descendunt, & quicquid sustinere diutius aër neq̃t, suopte impulsu decidens terræ sese insinuat. Ipsa uaporis & halitus nutricula, Solis radijs calefacta quos accepit humores, quos etiam aut sibi insitos celat aut extrinsecus acceptos uapores utero suo fouet, assidua uicissitudine remittit, quos rursum ab aëre ipso remissos, atq; ab Sole stellisq; discussos, moxq; dissolutos accipit ultro citroq; nũc illos exorbẽs, nũc cõtra euomens, alternis his uicibus assidue usa. Cuius alternæ uicissitudinis cum Sol generationis author potissima causa sit, tam diu ipsa remittendi accipiendiq; alternatio constabit, quàm diu cœlum ac cœlestium sex stellarum moderator ipse ac princeps Sol terram circumuehetur. Et quoniam quæ è terra euolant, in aliquem necesse est locum euolent, neq; è densissimis atq; infimis locis præterquam ad ea quæ minus rara & suprapõsita sunt, euolare queunt, qualis aëris natura & situs est, qui & terram & aquas ambitu suo complectitur, nimirũ aër ipse receptaculum est omniũ quæ è terra aquisq; euaporant, halant, aspirant, sursumq; subleuantur. Dicere de singulis uaporibus halitibusq; & quid de quo fiat uapore halituq;, atq; unde himbres, niues grandinesq; & quomodo generentur, loci huius non est. Et illa quidẽ humidis è uaporibus sursum perlatis, paulatimq; coactis mox solutis fiũt. Contra comatæ sydera è siccis aspirationibus ad superiores aëris partes raptis. Duæ nanq; sunt in aëre ipso regiones & tanq̃ cellæ promptuariæ, altera humilior, sublimior altera, pro natura eorum quæ ibi recipiuntur. Et humilior quidem frigidaria quod ibi conueniant quæ mox coacta, concretaue frigore in pluuias, grandines aut niues abeunt. Sublimior altera calidaria dici recte potest, in quã quæ aridioris, calidiorisue naturæ sunt plata, & q̃ maxime arida sint incensa, diuersa specie in unũ tamen cõpacta cernuntur. Sed minime frequens & maxime admirabilis species cometarũ est. Nãq; ubi aridæ terrestresq; illæ aspirationes, diuturniores atq; maiores fuerint, tunc in calidariam cellam rapti, effumãtes illi halitus, pauciores primo ac rariores, mox accedente multitudine densiores facti, post magis ac magis coacti ariditate, atq; spissitudine sua & quodammodo in fuliginem uersi cœlestium corporum radijs percussi, incẽsiq; inflammantur. Quodq; uniuersa illa materia momento eodem in corpus illud non cogitur, sed paulatim coalescendo, sibiq; inuicem inhærendo, idcirco ex quo cœpit crescit, alimenta incendio subministrante halitu, post exuperante incendio, deficientibusq; alimentis euanescit. Ante tamen quam euanescit conglomeratio illa coalescendo, inhærendoq; in-

feriore à parte, quod ascensus ab inferioribus fit, quædam quasi coma cernentibus uidetur. Cum sit coalitæ simulq; inhærentis materiæ tractus longior, quod in apibus uidemus, quæ ramo arboris suspensæ dependentesq; uuarum racemi speciem reddunt, & in mulieribus incedentibus cum uestes posterius trahunt, quanquam pro materiæ suffumigatæ compactione nō unam semper sed aliam atq; aliam speciem præferant, ut ab ijs qui de Meteoris tractant distinctius tractari solet. Nobis satis nunc sit & causam et uiam qua comatæ stellæ generantur ostendisse. Quæ quāuis ab ortu occasum motu eo q diurnus dicitur rapiantur, tamen nunc aduersæ, nunc obliquæ, nunc etiā sinuosæ, & aliàs celerius, aliàs tardius mouentur. Cuius rei causa est tum materiæ copia maior minor'ue, tum stellarum radij uel trahentes eas, uel impellētes pro qualitate aspectus & uirium efficatia.

FINIS.

PONTANI DE REBVS COELESTI BVS LIBRI XIIII.

EIVSDEM LIBER DE LVNA IMPERFECTVS.

P. Summontius Andreæ Matthæo Aquiuiuo, Hadriensium Duci S.

Etsi statueram, editis iam Pontani carminibus ac dialogis, eos deinceps, quos ille de Philosophia scripsisset libros, potissimum edere. Tamen cum a Syncero ac Puderico nostro nuper essem admonitus, te præter egregias alias tum pacis, tum belli artes, quibus ipse a puero floruisti, Astrologiæ quoq; studio mirifice delectari, mutaui sanè libenter consilium, ut ad eam conuersus, tibi præcipue gratificarer. cui siue ob antiquam generis nobilitatem, siue ob integritatem uitæ, raramq; illã (ut alia omittam) animi mansuetudinem, nihil omnino est, quod ab omnibus non debeatur. Valent enim hæc (ut scis) plurimum ad beneuolentiam conciliandam. quæ ut uehementior tibi exhibeatur, illud etiam est in causa, quod ex principibus uiris, ac regulis nostri temporis, quos quidem colere ipso dignitatis iure solemus, aut nulli omnino, aut perpauci sint, tantum ab antiquorum institutis degenerauimus, quos æque ac te literarum studia commendent. ut mirum non sit, si præter multa fortunæ ornamenta, plurimaq; animi bona, quibus abũde clarus, atq; omnibus carus es, literarum quoq; ac doctrinæ fama ad amoris atq; obseruantiæ cumulum tantam faciat accessionem. In illis nanq; ita cupide uersaris, atq; ita eas rebus plane omnibus anteponis, ut dicentẽ nõ semel multi audierint, si è duobus malis (quod longe absit) eligendũ forte minus esset, malle te cunctas simul opes, quàm literas amittere. O uocem generosam, o rarum nostro hoc tempore exẽplum. Sed iam ad Pontanum. Huius tibi nomine, quicunq; ipsius ex academia sumus, magnas iure gratias habemus. Ea enim prosecutus es mortuum pietate, ut, dum a tenebris scripta eius uindicarentur, neq; pecunia nobis, qui hæc curauimus, neq; ulla re alia defueris. Quamobrem accipe nunc magnum hoc Pontani tui opus de rebus cœlestibus, iam pridem tibi authore ab ipso dedicatum, atq; una exquisitissimas in centum Ptolemæi enũciata commentationes, cũ exactiori etiam ipsorũ è Græco in Latinum sermonem conuersione. Sed de rebus cœlestibus illud in primis testatum uolo, non licuisse scriptori summam operi manum imponere. quippe qui et recogniturus adhuc esset singula diligentius, & libros quoq; alios his quatuordecim (ut ipse pollicebatur) duos aut tres de climatum ratione additurus.

Vale.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD ANDREAM MATTHAEVM AQVIVIVVM HADRIENSIVM DVCEM DE REBVS COELESTIBVS LIBER PRIMVS.

ARISTOTELES rerũ naturæ indagator solertiss. Andrea Matthæe, manare cælitus tradit generationis nostræ primordia, indeq; tanq̃ potiore à natura proficisci. Cælestia enim ac superiora illa sempiterna quidem esse censet, immortalisq; conditionis sorte prædita, At inferiora hæc nasci, augescere, nunq̃ prorsus consistere, numeratimq; interire, tametsi sua quæq; à specie conseruantur. Qua ratione & ipsa quoq; æternitatem sint adepta, conditione autem longe inferiore. Quando illa ipsa agendi, ut superiora, hæc autem, ut inferiora, patiendi sint naturam consecuta. Et altera quidem inducendæ formæ prærogatiua authoritateq; ornentur, altera uero subministrandæ tantum materiæ seruiant, peculiariter ministerio huic apposita. Vt tantum prope quidem, ne examinatius loquamur, interesse uideatur, si comparatione, hac in parte uti liceat, quantum mares interest ac fœminas, in ipso hominum genere. quos natura ipsa, sexu quoq; suo discreuerit. Quippe quæ perfecti imperfectiq; rationem discriminatim esset habitura. Rursus eos ita simul in generatione ad procreandum conciliat, ut ex illorum conciliatione & copula, generatio passim substituatur. Qua in conciliatione & coitu mas eo apparet agnosciturq; præstantior, authoritatisq; magis perspectæ, quod ei ut mouenti ratio insit, & cum ratione simul forma. Secus autem usuuenit in fœmina, cui materiæ unius indita est tantum suppeditatio. Siquidem motus ipsius principium, omnisq; authoritas penes marem existit, cui ut authori, quod dictum est, ratio insit ac forma, cuius ipse moueatur gratia. Quam etiam utranq; inesse fabro in ædificandis nauigijs, & figulo in fingendis amphoris certum est, motu ipso hoc præstante. Quod igitur insit artificij in effigiandis statuis, in consuendis uestibus, in generanda prole maribus, an non inerit & cælo, à quo, ut certum est, generationis

rerum ducantur primordia? Siquidem cœlum per se ipsum mouetur, cæteraq́; mouet omnia. Inde nanq; defluit sempiterna illa quidem agendi ac procreandi facultas, inde calor ipse animalibus insitus ac se minibus, à quo rerum fœcunditas, et ea quam prolificationem appellare placet, proueniunt, inde suscitatio spirituum, omnisq́; animalis commotionis existit causa atq; origo. Hic etenim ipse calor alimenta in usum corporis ac uitæ sumpta ita concoquit, ut in sanguinem uertat, per quem decoctum defæcatumq́;, ac per uenas meatusq; digestum, & tanquam instillatum, generatio existit ac uita. E' cuius etiam sanguinis modificatione & habitu, corporum status, animorumq́; applicationes et studia, mores item ipsi hominum proficiscuntur. Perinde uidelicet ut sanguis ipse tenuis aut crassus fuerit, liqdus aut turbulẽtus, syncerus aut corruptus, fluidus seu lentus, rufus aut forte albidus, feruẽtior aut remissior, proq́; alijs affectionibus uariauerit. Hæc autem ipsa uarietas è motus temperatione, atq; excrementorum qualitate manat, deq́; Solis cum primis euectione, stellarũq; erraticarum, per cœli partes ac signa. Siquidem uti domicilium sanguinis est cor in corpore animalium, quæ sanguine quidem constant, suusq́; idem ipsum existit uitalium spirituum fomes, Sic Sol ipse quidam quasi fomes ac fons est caloris, ut uitæ quidem ipsi & author et constitutor. Atqui fabrile æs & excuditur & informatur ferrario à fabro, pro mensura tum caloris, uiq; ignitum illud et candẽs fuerit, tum pro magnitudine acmodo ictuũ, fabrilisq́; uersationis, hoc est pro quantitate motus, motorisq́; temperamento. Cœlestes igitur agitationes (si de cœlo cœlestibusq́; actionibus in hunc loqui modum fas est) procreando in homine, marium quidem partes obeunt, inferiora uero hæc corpora fœminarum. Ac quemadmodum cor, quod primum est in animali constituendo, partes corporis reliquas procreat ac disponit, pro affectione quidem sua, proq́; insita ui ac potestate, Sic Sol ipse cœli cor, mundiq́; totius, perinde atq; affectus fuerit, inferiora hæc, seruitioq́; apta corpora mouet ac disponit, quæ quidem ipsa materiam illi subministrent, perindeq́; ut mulier uiro subseruiant. Ne autem ab hominis ipsius generatione recedamus, qua ratione, quaq́; uia uirile semen in menstruũ fœminæ sanguinem sese insinuat, insinuatumq́; atq; immixtum, sensim eum afficiat, affectumq́; paulatim informat, eadem utiq; ratione Sol horum (ut sic loquar) excrementis corporum insinuatus, suisq́; in illa illapsus radijs, motu caloreq́; ea suo afficiat, affecta temperat, temperata fouet, animamq́; per quam quidem ipsam, animata hæc uocantur, & quorum ipsa substantia est, il

lis pro natura excrementorũ, proq; obiecta sibi materia indit. Vt mihi quidem iure maximo dixisse uidear, si dixero terram hanc aquis obsitam mundi totius uterum esse, in quam ueluti in mulieris uterum excrementa generationi accomodata conueniant, quæ de Solis calore fotæ, post concipiant, ac si genitali à semine calefacta, & penè dixerim fermentata, suosq; tandem conceptus, tempore etiam suo proferant. Atq; ut minutulæ illæ, & quidem non paucæ corporum ipsorum uenæ passim duabus à uenis, quæ maiores dicuntur, deriuantes, ad uterum pertendunt, fœtuiq; sufficiunt alimenta, Sic à Sole Lunáq; (nam & Luna tanquam fœmella materiam & ipsa humectando comparat ac sufficit) errantium maxime stellarum radij digredientes, mixtimq; ab utroq; temperati, atq; ut ita dixerim, imbuti, alimentum quasi quoddam de utriusq; aspectu copulationeue mutuati, fœtui illud exhibent. E' cuius ipsius affectione & qualitate corpus quoq; afficitur. Nam & capellæ & oues & buculæ, quem salem, hærbarum ante pastum delinxerint, eius salis (ut Virgilius inquit) occultum post in lacte saporem referunt, Et mella delibata ab apibus roris gustum pro florum natura hærbarumq; repræsentant. Ad hæc in ipso corde ut in principe atque authore constituendi corporis membra insunt etiam omnia, partesq; informandæ, quæ in initio quidem nullæ apparent, sensim tamen & disponuntur distributim cunctæ, & in uniuersum suo & loco constituuntur & ordine, pedetentimq; coalescendo perficiuntur. Idem quoq; contingit in Solis calefactione ac radijs, quod in rerum seminibus, è quibus post erumpunt uiuentia, atq; eo quidem magis, quod Sol ipse seminum est omnium altor & disseminator, atq; (ut Virgilius eidem assurgens canit) Terrarum flammus opera omnia lustrat. Quod quidem ipsum non tam mihi pertinere uidetur ad lucem per orbem terrarum à Sole diffusam, etsi pulcherrimum hoc quidem est, quàm ad opera ipsa terrarum, id est ad res è terra prouenientes, atq; in lucem editas, quas irradiatione Sol sua inuisens excitat, fouet, animat, animatáq; tuetur ac conseruat, nec patitur aut pereuntes prorsus interire, aut intercadentes nusquam quidem resurgere. Quin etiam terra ipsa ut parens animantium, utq; illorũ altrix, cum ea ex anima constituantur & corpore, corpora quidem sponte sua, suáq; ex alimonia illis tribuit. Etenim plena est materiæ atq; excrementorum, quæ usui sint tum fingendis, tum augendis conseruandisq; corporibus. Quippe cum uterus ea sit mundi (ut dictum est) totius, id quod fœminæ quoq; ipsius quocunq; in genere proprium est gignendis atq; alendis fœtibus.

Corpus enim fœtus ipsius maternum quidem munus est. At uero maris officium ac suum eius omnino munus est, fœtui sensum indere, à quo indito existit ac nominatur animal. Quo'circa cœli quoq; suum ac peculiare opus est, animam uegetabili adiungere, eam scilicet quæ sensu suo prædita moueatur, seq; etiam gerendis rebus peculiari ingenio & instituat & accomodet. Quam ad rem seruitio aëris ac ministerio uehementer utitur, quando necesse est animal ipsum, quod sensu diuersis quoq; utatur modis, etiam spirare. Spiritus autem ipse calidus & humens est. Vt igitur natura hæc inferior cœlesti ab illa tantopere degenerans, cuius ipsius proprium est generare, & corrumpere, magisterio utitur ac principatu cordis unius ad animalem procreationem. Sic natura illa superior, inferioribus his fouendis Sole utitur, in cuius quidem motu atq; calore insunt hæc ipsa omnia, quanquam alio modo, perinde ut in corde membra insunt, partesq; omnes corporis dum formatur. Qui in etiam ut cor ipsum postmodum officio utitur operáq; præcordiorũ, ab se ipso authore ac magistro constitutorum, Simili Sol modo utitur errantium stellarum ministerio, afficiendis ac uariandis rerum inferiorum qualitatibus, eisdemq; diuersa etiam ratione ac uia temperandis. Quarum è temperationibus inferiora hæc constant sibi, ac ne intereant earundem stellarum præsidijs est prospectum. Quo'circa sapientissime quoq;, atq; è re ipsa dictum est, generationis nostræ primordia è cœlo duci, & tanquam fundamenta ab eo iaci. Quid? quod ut è sanguine atq; à corde ortus noster, id est hominis ducitur procreatio, & quo etiam modo sanguis ipse in initio affectus fuerit, futuri etiam sunt hominis cuiusq; affectus, animorumq; propensiones ac studia. Itidem sanguis ipse futurus est, quo modo, quoq; habitu, qua etiam mixtura ac fermẽtatione à Sole affectus fuerit, alijsq; item à stellis temperatus. Hæc autem ipsa stellarum, cœliq; actionum ac significationum cognitio, eius est disciplinæ propria, quæ à Græcis dicta est ἀστρολογία, è nostris quidam Syderalem uocauere, de qua quidem scribere aggressi sumus, tum propter cognitionis ipsius nobilitatem, omnis nanq; de cœlo, deq; syderibus, qbus nihil est in rerum natura nobilius, consyderatio est, tum etiam ob utilitatem, & eam quidem maximam. Futurarum enĩ rerum euentibus cognitis, infelices ubi portenduntur, licebit multo prius instituere animum ac confirmare ad ferendos casus fortiter, si euitari forte nequeant, aut si euitabiles ipsi fuerint, uel prouidentia lenire eos, uel solertia omnino fugere, ac tanquam elabi ex insidijs. Sin felicitas promittitur, consiliũ, industriam, operamq; illi propriam

adiungere,

adiũgere, an est aliud quàm adhortari atq; excitare currentē? Quod in agro quāuis fertili usuuenit, ut uberiores ex eo segetes proueniāt, ubi diligens cultus accesserit, reiq; rusticæ studiosa procuratio, ac uigilans cura. De necessitate uero cœlestium significationum, deq; illarum euitatione & fuga disserere argutius, magisq; expresse atq; enucleate, in aliud tempus locumq; differimus. Illud in parte hac tantum admonemus, cœli syderumq; decreta, alia prorsus esse ineuitabilia, alia quæ non facile euitari queant, quædam etiam quæ facillime, ac propria tantum uoluntate cohibita. Ac tametsi cognitio hæc parte sui non exigua coniecturalis est, ut Medicina, ut Oratoria, ut militaris, ac naualis res, Nihilominus quantum ingenio assequi ac labore possumus, quatenus etiam disciplina ipsa patitur, significationibus ipsis naturales adiungere causas nitimur, eq; naturæ abditis rationē eruere, & qua etiam uia proficiscantur ostendere, id quod scriptorum nullus, quorū memoria habeatur, hactenus præstitit. Quorū siue rerū naturaliū ignoratione, siue lāgore animi ac negligentia factum est, ut admirabilis ac diuina res penè anilis ac ridicula sit effecta. E ueteribus autē qui Latine de his scripserint, qui quidē fuere permulti, et clari admodū uiri, hodie nullius scripta extant, præter paucos è multis libros, eosq; non integros, quos Iulius Maternus ad Mauortiū scriptos reliquit, qui si omnes simul extarent (dicere hoc ausim) haud multum disciplinæ huic deforè ad perfectam cognitionem significationum ipsarum. Hortatu autem tuo effectum est Andrea Matthæe, ut rem supra uiginti annos intermissam Regias ob administrationes, rerumq; (ut scis) maximarum curam, senex iam et annis confectus ac curis, profligata Gallorum incursu, bellicisq; impressionibus magna è parte re familiari, exutusq; ipse honoribus, quos maximo labore, summa integritate, ingentibus periculis, meo tantum unius ingenio, proprijsq; animi uiribus mihi comparaueram, eam nunc ex integro susceperim, potius quàm resumpserim.

PRINCIPIO satis constat inter Philosophos & nascendi & moriendi causam esse motum. Mouendi autem & si nec principium nec finis est ullus, hic tamen atq; ille motus & incipit & desinit suo tempore. Cum uero tempus fluat è motu, sitq; eius obseruatio quasi quædam, quin etiam cum sit utriusq; naturalis quædam

atq; orbiculata successio. Nimirum ut ex initio finis, sic occasus prouenit ab ortu, estq; ex alio in aliud ordinata quædam, sibiq; ubiq; cõstans immutatio, atq; conuersio. Quando nec ab initio ad finẽ absq; medio est uia, nec in occasum ab ortu nisi per meridiem. A' uere autem in autumnum nisi per æstatem, rursus in hyemem ab æstate nisi autumno intercurrente transitio nulla est. Has anni temporumq; conuersiones sequitur rerum, animantiumq; tum uita & mors, tum generatio & corruptio. Quæcunq; autem generantur, ea quatuor constant è principijs, igne, aqua, spiritu, qui Græce aër est, ac terra. Quæ cũ sint corpora, nihil ex ijs fieri nisi corporeum potest. Porrò rerum prouentus atq; incrementa fiunt à calido, humido, frigido, & sicco. Nemini autem dubium est calorem ac siccitatem die atq; à Solis radijs augeri, humecta uero atq; frigentia noctis umbra foueri atq; excrescere, tum propter absentem Solem, tum ob Lunæ præsentiam, cuius motum naturamq; humida maxime sequuntur, æstas quoq; et hyems, uer item atq; autumnus, dies quoq; ipse hæc manifestissime declarant. Quare cum à motu sit procreatio, à quo ipso corporum cientur qualitates, ipsius uero motus dimensionem quasi quandam tempus esse appareat. Nimirum generatio ipsa cum primus uidetur ad Solem referenda, qui author est & temporis & caloris. Atqui cum Sol & ipse moueatur, sitq; aliâs aut propinquior nobis, aut remotior, agatq; pro ea cœli regione quam peragrat, ipsum etiam cœlum uel maxime conferet generationi.

Cur ab Ariete sit principium Zodiaci.

In eo autem cœli tractu quem Sol medium fecit, Signiferq; à nostris est dictus, loca sunt quatuor sibi è regione aduersantia. Ad eum itaq; locum qui in septentrionem tollitur, sitq; terris nostris propinquior, Sol ubi peruenit, ardentissimos æstus è sublimi atq; imminente cœli parte excitat. Quocirca cum oporteat genitalem calorem esse moderatum, uidetur locus hic procreandis rebus minime idoneus, huic uero oppositus multo minus, quod in austrum recedens Solem ipsum è longinqua atq; obliqua parte nobis abstulisse uideatur. Efficitq; ut frigora inde intemperantissima subsequantur. E duobus reliquis licet mundum æquis uterq; diuidat partibus, pariq; à nobis distet spatio, tamen alter cum in frigidum à sicco abeat, in mortem potius spectare quàm in generationem ui=

detur. Quo fit, ut qui humidum calido temperat locus, is procreandis rebus sit quàm accommodatissimus. Itaq; uere solùm fieri rerum prouentum uidemus, contra uero quæ autumno conseuerāt, hyeme tandem confecta conadere, unde rerum naturæ doctissimus Poëta inquit.

- *Non alios prima crescentis origine mundi*
- *Illuxisse dies, alium'ue habuisse tenorem*
- *Crediderim, uer illud erat, uer magnus agebat*

Orbis – Cur autem ita crederet, rationem hanc affert,

- *Ver adeo frondi nemorum, uer utile syluis,*
- *Vere tument terræ, & genitalia semina poscunt.*

De duodecim signis in triginta gradus singillatim distributis.

Ab hoc itaq; loco, eius quem diximus Signiferi principium fecere rerū cœli periti, atq; in duodecim æquas partes dimensi singulas apellauere Signa, unde cingulus ipse à nostris Signifer, à Græcis ζωδιακὸς est uocatus. Ac primum quidem signum in quo Sol ab austro regressus lucem tenebrasq; ex æquo diuidit, uocauere Arietem. Singula autem signa in triginta sunt æquas dimensiones partiti, easq; à Solis gressu recentioribus placuit scriptoribus appellare Gradus, quas Latini ueteres Partes uocauerāt, cum à Græcis dicantur μοῖρα. Et primi quidem illi stellarum inspectores cum die Solem, noctu Lunam tenere cœli principatum cernerent, sentirent'q; quanta utriusq; in terra, aquis, atq; aëre uis esset, Lunam nocti, Solem diei præfecere. Quodq; intellegerent singulis triginta diebus unà eos congredi & tanquā coire, illud omne cœli spatiū quod interim dum Luna redit ad congressum, Sol ipse peragrasset, signum unum esse uoluerunt, à primo Arietis gradu exorsi. Quantum autem cœli die uno Sol incessu confecisset suo, hoc totum spatium signi partem uocauere. Qua è re factum est, ut ipsum illud interuallum quod appellare signum placuit, in gradus id est partes triginta æqua ratione diuiderent. Quin etiam cum obseruatio ipsa docuisset Solem ad Arietis initium partibus trecentis ac sexaginta peragratis regredi, omnem eum cingulum in signa duodecim diuisere. Etenim triginta illæ partes duodenario ductæ numero, quam diximus summam omnium Signiferi partium integram faciunt. Hac igitur potissimum ratione uni

uersus ille orbis in duodecim ab eis est signa distributus. Id autem quod interlaberetur temporis, dum ad Solem Luna regreditur, ab ipsa Luna dictus est Mensis, à Solis uero ambitu, dum ipse ad locum reuertitur, unde duodecimo ante mense discesserat, interiectum illud tempus uocatus est Annus, utrunq; perapposite. Nec uero me præterit, Aegyptios quosdam scriptores existimasse eos qui primi cœlum in signa duodecim diuisere, hanc fuisse rationem secutos, quod quatuor essent anni tempora, quorum singula tribus constarent mensibus, quo numero quatuor illa tempora semel ducta duodenarium numerum conficerent, Alios quod quatuor essent rerũ principia, unde omnia fierent, eaq; tribus his, principio, medio, ac fine continerentur. Itaq; quaternarium illum numerum ternario hoc productum ad Zodiaci signa fuisse tranlatum. Atqui magis secundum rationem fuisset, antea consyderare, cur signum quodq; è triginta eẽt momentis constitutum, quo cognito facilis quidem erat reliquæ constitutionis explicatio. Sed iam ad alia transeamus. Quando de motu, de Luna, de genitali cardine, de Zodiaco cur in duodecim distinctus sit signa, cur etiam signa ipsa è triginta fuerint momentis confecta, abunde iam disseruimus.

De Qualitatibus duodecim signorum.

Nec uero eorum quæ gignuntur quicquam fieri nisi è quoquam potest; materiam enim existere oportet aliquam, è qua quid efficiatur, Quod quidem in fabrili & iis quæ manu fiunt artibus uidemus. Quócirca cum materiæ proprium sit formam suscipere, erit eiusdem quoq; proprium, hoc ipsum non modo pati, uerum etiam ad patiendum naturaliter affectam esse, quippe cum ut marem fœmina, sic materia ipsa suapte natura formam appetat, cui suscipiendæ præsto semper est. Quócirca cum hoc ipsum pati materiæ proprium sit, nec forma nisi ab aliquo queat authore dari, cuius proprium sit agere, uidendum est cuius sit hæc uis propria. Requirimus enim id quod nec immutari, nec corrumpi ualeat, nullasq; sibi aduersantis uires sentiat, in quod nec aliud conuertatur, nec eius in aliud sit conuersio. Hæc autem ipsa uis & cœli & stellarum, quæ cœlo feruntur, propria esse uidetur, maxime uero stellarum earum; quæ terris sunt propinquiores, eiusq; cœli tractus, i quo stellæ ipsæ cursus suos errãdo conficiunt. Harum autem stellarum cum Sol princeps sit ac mo-

derator, à quo aliæ quidem abesse nisi breuibus quasi quibusdam deambulationibus nequeant. Aliæ uero ubi longius processere, quasi conspectum eius requirentes, retro ad eum conuertantur, Luna quoq; ipsa, cum lumen ab illo quotidianum mutuetur, Nimirum quem quærimus authorem procreationis & tanquam parentem Solem esse manifestum est. Hinc ueteres Liberum eum patrem agnominarunt. Quando autem nec cœlo, nec stellis frustra est motus à natura datus, ac motum ipsum procreationis causam esse constat, uidemusq; inferiora hæc corpora cœli ac syderum orbiculationes sequi, tantasq; fieri rerum omnium varietates ac uicissitudines pro loco tamē ac tempore, dubitandum non est, aliquos esse cœli tractus, qui hæc quàm illa corpora, ipsorumq; corporum qualitates magis minus'ue afficiant. Ad quæ loca ubi Sol, Luna'ue, aut stellarum aliqua, siue ipsa sola, siue alijs coniuncta peruenerit, aut hostilibus èa radijs percusserit, amica'ue illustrauerit, tunc mirum in modum locorum uires augeri, præsidio addito, aut ab hostica configuratione imminui. Quam tum conuenientiam, tum dissensionem elementa ipsa, quæq; ex elementis constant, non in qualitatibus modo, uerum etiam in substantijs ipsis referant. Et alia quidē statim, alia uero serius, pro rerum, syderumq; natura. Etenim quatuor hæc corpora quæ ignem, aquam, terram, spiritum id est Græco nomine aërem dicimus cum rerum sint principia, nec præter ea sit aliud rationis eiusdem, sintq; tum subiecta motibus, quàm uidemus, necesse est etiam in cœlo à quo mouentur eiusmodi uim inesse, quæ quodammodo foueat, & tanquam astruat materiam in qua sese exerceat. Quocirca signa ipsa alia ignea, Arietem, Leonem, Sagittarium, alia aquea, Cancrum, Scorpium, Pisces, esse compertum est. Atq; ut Signifer ipse quadraretur, quoniam Taurum, Virginem & Capricornum terræ, Geminos, Libram et Aquarium aëris magis qualitates ciere, diuturna obseruatio docuisset, hæc quidem aëria, illa uero terrena esse dixerunt. Cum enim tantas fieri rerum uarietates, ac suo quodam ordine cernerent, eorumq; quæ effecta uiderent, causas cum requirerent, has ipsas principes esse causas comperiebant. Eadem ratio & Medicos mouit, ut calidum quippiam, aut frigidum dicerent, quod ita usus docuisset. Siquidem Medicina maxime constat experimentis. Vsus enim non rerū modo plurimarum cognitionem, uerum etiam uiuendi rationem, quæ sapientia dicitur, hominibus attulit. Nec uero ij sumus, qui ut herbas, elementaq;, sic stellas, cœlum'ue humidum aut siccum dicamus. Corruptibilium hoc est corporum, ac uicissitudines subeuntium. quarum

profecto cælum penitus expers est. Itaq; ut res ipsa id est experientia magistra docuit, trahi à magnete ferrum, à qua quidem experientia ratio ipsa profecta ostendit uim eam à natura magneti insitam ferri attrahendi, Sic cœlo, cœliq; partibus, sic stellis ipsis suas quoq; uires inesse. Qua è re factum è, ut tales esse stellæ, talia et signa dicerentur. Quod si & hanc & illam uim naturamq; & his & illis inesse primis corporibus atq; ex ijs constitutis dicimus, cur non hoc ipsum de cœlo dicere deq; stellis debeamus? à quibus hæc ipsa corpora uim eam aut accipiunt, aut si sua est cuiusq; propria, ab illis certe cietur. Quæ qui negant, ij uidendi, audiendi sensum negant, Vere florescere arbores, easdem crescere æstate, maturescere autumno fructus, terram ipsam hyeme ita quiescere, ut se se instituat ad uernam procreationem diffitentur, Lucem deniq; ac dies & noctes tollere uidentur. Ad hæc cum prima corpora, & qualitates primæ sibi è regione aduersentur, sunt enim omnino contraria, quippe cum alia ratione principia rerum esse minime possent, pugnare inter se, & nunc cedere, nunc superare necesse est, ut existat rerum tum procreatio, tum corruptio, quæq; tam multæ eueniunt rerum uicissitudines. Quando autem similia conueniunt similibus, dissentiunt quæ sunt dissimilia, consentaneum est in cœlo utrasq; ad res uires inesse. Quod si album nigrumq; in eodem simul esse loco nequeunt, nec humidi quidem nec sicci uis simul esse in eadem atq; una cœli parte potest. Quocirca recte accommodateq; alia humida signa, alia sicca esse dixere, id est hanc illamue qualitatem magis minusue fouere, auctare, excire. Quod quidē procreandis rebus, ijsdēq; ubi procreatæ sunt, nutriendis non modo peropportunum, uerum etiam omnino necessarium est. Quotidianæ quoq; obseruationes eorum quæ subinde contingunt, docere hæc satis queunt: Siquidem Luna in humido aut arido signo constituta ea plerunq; excitat, quæ signi eius naturam sequantur. Ac de primis signorum qualitatibus dictum sit hactenus. Vt autem singula elementa binas habent qualitates, sic etiam signa, proq; natura elementi, cuius ipsa naturam excitant. Aëria enim signa humida sunt & calida, terrena sicca & frigida, quæ ignea sunt, calida simul & arida, at quæ aquea, frigida & humecta. Sequitur de Masculinis & Fœmininis signis explicatio.

De Signis Masculinis seu Fœmininis.

Cum autem gignendis rebus duæ simul naturæ conueniant, & quæ agendi uim habet, & quæ patiendi, hinc prior illa uis Actiua, posterior hæc Passiua uocata est à Physicis. Quin etiam altera Masculina dicta est, altera Fœminina, exemplo animalium, è quibus mares agunt, fœminæ patiuntur. est enim uniuscuiusq; animalis plerunq; duplex genus, & masculina quidem atq; actiua uis plus in se caloris retinet; altera uero illa fœminina, & ad patiendum nata, ut caloris minus, sic humidi plusculum in sese habet, utraq; tamen qualitas fœcunda & genitalis. Qua in re natura ipsa mihi uidetur temporis ipsius conditionem secuta, quod quidem ipsum cum diebus constet ac noctibus, dies calidiores, & ad agendum ualentiores, at noctes ut humidiores, sic ad patiendum magis aptæ sunt. Vt autem tempus die constat ac nocte, sic animalium genus è maribus constituitur ac fœminis. Quocirca cœli signa cum non parum conferant generationi, placuit maioribus nostris hac etiam ratione ea inter se distribuere, ut alia masculina uocarentur, quod plus ad agendum uiriũ haberent, alia quod essent ad patiẽdum accommodatiora fœminina, quodq; mascula uis naturaliter præferenda esset, primum signum id est Arietem marem fecere, secundum fœminam. Vt enim diem nox, sic fœmina marem sequitur. Quapropter certa & statuta successione masculino fœmininum signum suo succedit ordine. Nam quæ tertia natura sit, alia nulla est. Iure autẽ Aries quod ab eo dies, quod calor, quod Sol procreationis parens, uires sibi assumerent, quod etiam signum ipsum calidæ, Solarisq; naturæ esset, mas est dictus. Quodq; nox statim sequatur diem, Lunaq; ipsa lumen à Sole mutuetur, ac perinde ut mulier uiro alumn, sic ipsa Soli materiam præstruat, habeatq; secundas ad procrandum partes, appositissime atq; conuenientissime Taurus quod signum Arietem statim sequitur, fœmininus est habitus. Vnde (ut paulo post dicemus) in Ariete Solis altitudinem, in Tauro Lunæ esse putauerunt. Quidam etiam rationem hanc è Pythagoreorum disciplina mutuati sunt; ut quoniam impar numerus haberetur masculinus, quod esset perfectus, impartibilis, efficax, par contra fœmininus, quod imperfectus, diuisibilis, imbecillus; eodem pacto in dinumerandis signis masculina dicerentur, quæ impari hoc est efficaci, fœminina, quæ pari & imbecillo numero comprehensa computarentur. Qua ratione primum, tertium, quintum, septimum, nonum atq; un-

decimum ſignum, maſcularum eſſe uirium, at quæ parilis ac partibilis numeri ſucceſſione comprehenſa eſſent, fœmininarum eſſe uirium dixere. Ineptiuſcule igitur ueterum quidam à Cancro exorſi fœmininorum primo, deinde maſculinorum explicauere signorũ ſeriem. In qua ſtruenda fœminam mari, materiam formæ, Lunam Soli à quo illuſtratur, noctis ac tenebrarum incrementum, quod à Cancro incipit, lucis ac dierum incremento, cuius principium eſt Aries, deniq; intemperantiſſimos æſtiui ſolſtitij æſtus, uerni æquinoctij temperamento anteponerent. Sunt autem maſculina ſigna quæ ignis atq; aëris qualitates excitant, Aries, Leo, Sagittarius, Gemini, Libra et Aquarius, Fœminina, quæ terræ atq; aquæ naturæ opitulãtur, Taurus, Virgo, Capricornus, Cancer, Scorpius, Piſces. Reliquum eſt ut de alijs ſignorum qualitatibus & (ut ita dixerim) prærogatiuis explicemus.

De Signis Aequinoctialibus, Cardinalibus, & Solſtitialibus.

A *cidit autem tempori, quoniam eo motum ipſum metimur, ut uere quidem dierum incrementum, autumno autem noctium fiat. Et quoniam incrementis ſuus quoq; ſtatutus eſt modus, ut ſicut excreſcentis diei terminus eſt quidam, ſic etiam noctis, nec uero aut exceſſus aut defectus eſt ullus, niſi ab æquo & temperato, ſigna in quibus hoc ipſum contingit, ut ab æquali tenebrarum ac lucis ſpatio tum dies tum nox procedere incipiat, ex eo agnominata ſunt. Nã quod in primis Arietis ac Libræ partibus dierum ac noctium æqualitas proueniat, tum æquinoctialia, tum æquidialia ſigna uocari placuit, & à primis quidem Arietis partibus ad primas uſq; Cancri dies augeſcunt. Inde uero dierum fit ac lucis conuerſio. Quantum enim ab Ariete in Cancrum dies creuerat, tantum poſt à Cancro in Libram mutatis uicibus noctes ſuccreſcunt, dies imminuuntur. Siquidem à ſeptẽtrione in auſtrum conuertere ſe Sol incipit, à qua conuerſione ſignũ ipſum Græci τροπικὸν uocauere. At in Capricorno, quod ſignũ huic aduerſum eſt, ſecus accidit, nanq; ubi ad primas eius partes Sol profectus fuerit, aquilonem uerſus ab auſtro conuertere iter incipit, rurſumq; uerſis uicibus dies augeſcunt, decreſcunt noctes. Merito igitur, atq; ex ipſa re utrunq; tropicum eſt à conuerſione agnominatũ. Quin etiam cum ſint quatuor anni tempora, eaq; elementorum qualitates inueniuntur, ipſorumq; quatuor temporum principia quatuor his*

sumantur a signis, quod per ea fiat ad temporum mutationes aditus, & quasi ianua quædam pateat, hinc Cardinalia sunt nominata. Itaq; quatuor nisi sunt esse Signiferi orbis cardines, primus ueris in Ariete, secundus æstatis in Cancro, autumni tertius in Libra, Brumæ ultimus in Capricorno. Qua è re non parua signis ipsis accessit authoritas atq; prærogatiua. Cum altera id est æquinoctialia æquas temporum partes stat: e ra quasi quadam suspendere uideantur, atq; ab ipsis tanquam à principijs quibusdã nocturnæ diurnæq; progressionis uicissitudines incipiant. Altera summos atq; imos cœli uertices teneant, & tanquam finiũ inter austrum aquilonemq; custodes, ac recedentis à nobis aut aduenientis Solis duces, frigoris claustra caloris'q; relaxent. Ex quo fit ut inter cætera signa id iuris habere uideantur, quod inter ciues ipsos, ciuitatis principes, quos ex eo tum proceres, tum optimates uocamus. Eadem hæc duo signa Cancer & Capricornus Solstitialia dicta sunt, quod ubi Sol ad ea profectus est, ante quàm eius ad septentrionem euectio, aut in austrũ declinatio manifestior facta sit, stare aliquandiu credatur.

De Signis Mobilibus, Fixis, & Communibus.

Nec uero ab re est, quod alia mobilia, alia fixa ac solida esse uoluerunt, alia quod utriusq; naturæ partem retinerent, communia atq; mediocria. quàm autem apposite atq; conuenienter sic statuerint, paucis uideamus. Rei alterius in alteram conuersio nisi per motum non fit, neq; enim hyemis in uer transitio, neq; deinceps ueris in æstatem contingeret, nisi Sol in orbe signifero moueretur. Hæ autem ipsæ transitiones temporum, atq; conuersiones in signis his cardinalibus fiunt. Nã quanquam motus ipse continuus est, tamen euidentior tum apparet, cum qualitatum earum quæ tempora comitantur, fit immutatio. Locus quoq; ipse hanc ad rem plurimum confert. Quocirca signa ea, H in quibus mutationes has fieri manifestius apparet, mobilia à re ipsa sunt dicta. Quod autem tempus progrediendo procedit, & ab ipsa progressione qualitas in quam mutatio facta est, incrementum suscipit, hinc efficitur, ut ea qualitas ubi maioribus uiribus aucta est, tunc firmius consistere ac præsidere alijs uideatur. Loca igitur, ac signa, in quibus hæc eueniunt, solida stabiliaq; iudicata sunt. Et profecto ita se res habet in circulo, ut in insequẽtem fieri qualitatem transitio nequeat, nisi quæ præcedit ad summum uirium prius sit euecta.

An non in hominis ætate idem hoc contingit? quæ ab infantia in pueritiam, à pueritia in adolescentiam, ac deinceps suis uicissitudinibus mutatur. Motus enim ipse ab ætate in ætatem tum moribus, tum rebus alijs permultis intellegitur, in quibus secundum ætatis naturam diutius psistitur. Hoc ipsum & in febribus medici obseruant quæ ubi ita excreuere ut ulterius nequaquam progrediantur, in statu esse suo illas dicunt. Ab hac igitur immoratione atq; in culmen prouectione & (ut ita dixerim) statu, qualitatis unius paulatim fit ad alteram declinatio, ut quantum illi demitur, tantũ huic addatur, interimq; qualitatum ipsarum communitas quasi quædam fit, atq; mediocritas. Quo'circa signa, in quibus hoc efficitur, tum communia ac media, tum mediocria dicta sunt, Græci uocant δίσωμα, hoc est bicorporea. Ex his effectum est (cum singula anni tempora, quæ quatuor esse è Solis constat euagatione per tria signa, habeant principium, immorationem, ac declinationem) ut primum quodq; signum sit cardinale ac mobile, secundum stabile & solidum, tertium commune ac particeps, & Græco more bicorporeum. Sunt igitur Aries, Cancer, Libra & Capricornus mobilia signa. Quæ uero singula statim hæc sequũtur, solida, Taurus, Leo, Scorpius, Aquarius. Reliqua communia sunt, Gemini, Virgo, Sagittarius & Pisces. Quoniam autem actiones quoq; hominum in tempore fiunt, atq; ubi mobilitas est, ibidem et celeritas, ubi autem stabilitas illic mora tarditasq;, quoties negocium aliquod cœptum est, fit significatio pro natura signi, quod tunc oritur; quæ sit agendi negotij eius futura qualitas. Ac de signis ipsis, quæ æquinoctialia, quæ'ue tropica, ac solstitialia, quæ item mobilia aut solida, quæ etiam communia, satis dictum sit.

De Planetarum domibus.

Hinc de planetarum domicilijs, deq; eorum altitudinibus ratio explicanda est, ut plane nota sit omnis Signiferi constitutio. Quam partem ante quam aggredimur, de planetarum naturis pauca pro loco dicemus. Lunã frigidæ atq; humescentis eẽ naturæ, tum maria ipsa declarant, quæ motum eius ac uices sequuntur, tum alia plurima, in primis autem corpora ipsa nostra, & quæ uel pubescente illa uel senescente contingunt in cerebro ac uenis. Placet autem antiquis Astrologiæ institutoribus, ipsiq; Ptolemæo exhalantes è terra uapores ad altiores aëris partes trahi à Luna. Atq; hinc qualitates eas frigoris

atq; humoris ipsam suscipere. Quod fieri quomodo possit, non uideo. Neq; enim humidi est suapte natura sursum moueri, quando natum est ima petere. Sed à calore potius uiolentia quadam sursum rapitur. Quo'circa ubi ad mediam aëris regionem uapor ille sublatus est, à calore paulatim destitutus, coactusq; à frigore abit in pluuiam. Atqui aërem quàm spatiosissimum esse oportet, cum terras mariáq; operiat. Ignem quoq; cum locum id est orbem & ipse suum petat, quàm potest, ad sublimem aëris ipsius regionem euolare necesse est. Quo fit, ut supremus ille aëris tractus qui calidissimarum atq; efferuescentiũ aspirationum plenus est, exæstuet. Quod ita esse & stellæ comatæ quæ illic incenduntur planè docent, & apud rerum naturalium studiosos liquido constat. Quod si est, ut quidem esse manifestum est, rationabilius profecto fuerit, Lunam ipsam (quod huic tractui sit stellarum omnium propinquissima) calorem ariditatemq; ab æstu proximo mutuari. Cum orbis ipse igneus loco ei uiciniore feratur, quod si naturam propinquioris ignis, æstuantisq; regionis non suscipit, humidi tam remoti, ac tam longinquo spatio subsidentis quo'nam modo suscipiet? Qua suscepta necesse esset Lunæ corpus ea pati, quæ inferiora hæc corpora patiuntur. Quod si esset, syderum corpora, ut hæc ipsa nostra corrumperentur. Quamobrem Lunæ effectiones humidas frigidasq; uideri atq; existimari propter accedentes in sublime uapores sanè ineptum est dicere. Etenim si solis est proprium calefacere, cur non Lunæ sit proprium humectare? Ad hæc quando calida uis Solis nec est ab ignis orbe, nec ab æstuosis terræ aspirationibus; ne Lunæ quidẽ erit uel frigida uel humecta ab euaporationibus. Iisdem authoribus placet, Mercurium quod Soli sit quàm proximus, torreri ab eo, quo quid dici potest inconcinnius? Nam quæ ratio ualet in Mercurio, cur non eadem ualeat in Venere? cuius eadem ferè propinquitas est. Sed de Venere, Mercurioq;, deq; tribus reliquis suo loco plenius dicetur. nunc unde abijt redeat oratio. Similia similibus conuenire ut nemini est dubiũ, sic minime obscurũ est, duas simul cõuenientis naturas ad agendum uiribus uti maioribus. Quo'circa quia Cancer, ut dictum est, in humida frigidaq; corpora suapte natura influit, cum in eo Luna fuerit collocata, quod idoneam sibi nacta est regionem, quod in subiectas terras quodam quasi perpendiculo radios diffundit, multo maximas atq; acerrimas ad agendum uires tunc colligit. Quibus adducti rationibus Lunæ domicilium in Cancro constituere, quadam rerum ciuilium similitudine usi, quippe qui existimarent illam uires ac potestatem suam in Cãcro, perinde

ut matrem familias in domo propria liberius exercere, atq; eo magis, quod Cancer esset fœmininæ quoq; qualitatis, naturæq; mobilioris. Eadem ratione Solis domicilium Leonem esse dixere, quod tum calidæ arescentisq; naturæ, uiriumq; masculinarum esset, tum quia nullo è signo conuenientis secum omni è parte naturæ, stabilisq; qualitatis in terras nostras Sol radios suos rectius ac propinqore è loco figeret. Aequũ autem erat ut Soli ac Lunæ quos uiderent in corporibus his dominari, in maxime propinquis inter se atq; imminentibus signis domicilia constituerẽt. Quod si liceat in explicanda syderũ maiestate nostrorum corporũ uti comparatione, quod in corpore humano cor, quod etiam cerebrũ iuris habet ad sensus ipsos ciendos, idẽ Sol Lunaq; in corporibus procreandis, fouendis, auctandis ius habent, ui resq; perinde suas exercent, ut ijs merito corporũ spirituumq; ius atq; arbitrium sit à rerũ naturæ peritis attributũ. Quibus etiam placuit post hanc domorum constitutionem Signiferum ipsum in duos partiri semicirculos, alterũ à Leone per signa subsequentia usq; ad Aquarij principium, eumq; Solarem nominauerunt, alterum à Cancro per signa antecedentia in finem usq; Aquarij, quem Lunarem uocauere. Vtroq; in semicirculo singulis erraticis stellis singulas domos attribuerunt, ea rõne ut in Lunari semicirculo erraticæ stellæ domus Lunari domui, in Solari autẽ Solis domui configurarentur, hostili amicaue irradiatione pro erraticæ ipsius natura. Quando Saturni ac Martis stellas maleficas arbitrati sunt, Iouis ac Veneris beneficas, at Mercurium communem & uersatilem quandam naturam ad bonum malumq; habere uoluerunt, de quibus plura post suo loco, nunc ad ipsam domiciliorum constitutionem reuertamur.

De Domibus Veneris.

Satis autem constat Venerem, Mercuriumq; circa Solem ferri, quo fit, ut quàm Martis, q̃ Iouis, ac Saturni stellæ, terris sint propinquiores. Aequum itaq; uisum est in signis propinquioribus utriusq; semicirculi illorũ sedes statuere, ac Veneris in Tauro, Mercurij in Geminis, quæ signa Lunaris quidem sunt semicirculi, at in Solari, Mercurij in Virgine, Veneris in Libra domiciliũ collocare. Quid autem secuti etia fuerint, diligentius est uidendum. Venerem bonam esse fortunam, ac radios eius felices, qui de stellis scripsere omnes, ut dixi, consentiunt. Ea felicitas ab astri ipsius temperantia ortum habet. Nam si Saturni, Martis'que infelices sunt stellæ, atque huius quidem propter uehementem feruorem arefactionem'que, illius uero

propter

propter torpescentem naturam, hoc est ob intemperantissimos utriusq; radios, Nimirum Veneris ac Iouis salubritatem à radiorum temperatione necesse est proficisci. Etenim è calido humidoq; è frigido item atq; humecto æqualiter atq; è portione temperatis uita constat. Quæ ubi adeo excesserint, ut calor humidum exusserit, frigus extinxerit calorem, tum penitus arefacta atq; à calore destituta corpora statim occidunt. Temperandis autem radijs magnam habet uim locus. Sed quæramus hæc aliquanto etiam subtilius. Duæ inuicem sibi aduersantes naturæ coire in unum simul corpus nequeunt, nisi alia quapiã conciliante natura, quæ æquabilem se se atque moderantem aduersus utranq; præbeat. Quod in uocum concentu, & ea quæ harmonia dicitur, uidemus. Siquidem dissidentes secum graues atq; acutas uoces mediæ illæ æquabiles & utriusq; participes temperant. Qua è temperatione efficitur concinentia illa tam blanda & suauis. Age ipsam rerum naturam inspiciamus. Aquam ignemq; tam sibi inuicem obsistentia principia medius coniũgit aër, humoris atq; caloris particeps, terrã aëri media conciliat aqua, huic per humorem, illi per frigus concordi quodam nexu coniuncta. Qua è coniunctione, naturaliq; principiorum fœdere omnia hæc quæ uidemus, quæq; sentimus fiunt. Ac ne à nobis ipsis recedamus, uita ipsa nostra è rubra bili quæ hodie est cholera, item è pituita hoc est phlegmate, contrarijs humoribus, tẽperãte sanguine atq; atra bili, quæ à Græcis μελαγχολία dicitur, constat. Quæ ubi æqualiter temperateq; mouentur, tum existit corporum sanitas & incolumitas animantium ipsorum, rursus autem uocum inconcinnitas, chordarumq; dissonantia à contrarijs existit sonis, nullo medio temperamento eos moderante. Siquidem acuti & graues soni tantam facere in ijs consonantiam soli nequeunt, quin ĩmo ijs commixtis, ubi maior in ali : facta est accessio, fit dissonantia illa nostris auribus tam grauis. Vt si bili aut pituitæ eiusmodi quoq; fiat accessio, necesse sit corpora ipsa ægrotare. Quare ut uocum consonantia, ut uita, ut sanitas temperamento constant, sic radiorum felicitas ab æqualitate quadam, suaq; moderatione, quibus, ut dixi, radijs si maior aliqua qualitatum earundem simul atq; eodem tempore fiat accessio, necesse est tale ob additamẽtum fieri eos intemperatiores. Quam quidẽ ad rem cœli locus plurimum momenti habet. Quocirca fortunantibus id est moderati temperamenti syderibus Veneri quidem, cum sit humidiuscula, quando è mari nata est, ut Poëtæ iocantur, attributa sunt signa pro anni temporibus, hoc est uere siccum frigidumq;, qualis est Taurus, cui per frigidum non inconueniens sit, autumno atque

in Solari semicirculo calidum & humectum, qualis est Libra, à qua propter communem humiditatē non dissentiat, Ioui autem, cum sit humectus & calens in Lunari semicirculo, atq; in parte cœli ad nos iam uergente, post Pisces enim sequitur cœli pars humecta & calida, siquidem quod est Signiferi ab Ariete in Cancrum ueris qualitates habet, frigidū atq; humectum signum est attributum, quales sunt Pisces, quibus propter humectationem quadam quasi affinitate coniunctus est. At in Solari semicirculo, quæ à Libra in austrum recedit quod ea pars sit remotior, Sagittarius est attributus, propter conueniētem simul caloris naturam. At Marti ac Saturno maleficis stellis, quæ ob radiorum intemperantiam dictæ sunt infelices, attributa sunt signa tum litem excitantia propter dissidentes naturas Scorpius et Aquarius, tum exuperantiam parientia propter accessiones similium qualitatum Aries & Capricornus. His hunc in modum explicatis ad rem ipsam proprius accedamus, ut quæ dicimus omni sibi è parte constare uideantur. Temperandis itaq; errātium stellarum radijs non modo cœli locus ut dixi, uerum etiam anni pars plurimum confert. Atq; ut de Venere primo dicatur, eius natura humida est, habetq; frigidulum aliquid, de cuius quidem qualitate ac temperatione alibi uberius differemus. Veris humida & calida temperatio est, Tauri siccа frigensq;. Itaq; per frigiditatem Tauro Venus cōuenit, ueri per humiditatem. Ex hoc fit, ut habitā temporis, signi, atq; astri ratione, radij eius æquabilitatem suam retineant. Siquidem ueris humiditas ac frigida signi uis astri naturam adiuuāt, rursus calor ueris, ac Tauri siccitas obstant ne frigus atq; humectatio syderis in aliquam intemperantiam excedat. Quod fieri necesse esset, ubi duæ consimiles naturæ simul iungerentur, nulla ui alia eiusmodi quodāmodo impetus moderante. Reliquum est ut ostendamus Venerē nisi uerno tempore non posse Taurum permeare. Quo ostenso liquido constabit quām conuenienter in constituendis domibus Taurus ei in sortem cesserit. Satis autem certum est Venerem ipsam siue ante Solem, siue post eum feratur, longius duobus signis ab illo uel, ut expressius loquamur, gradibus paulo pluribus quinquaginta non recedere. Sole igitur ultimas Piscium partes peragrante, si uespertina Venus fuerit, & à Sole quām remotissima, per Tauri medias extremas'ue partes necesse est ipsam ferri. Rursus Sole in ultimis Geminorū partibus collocato, si matutina Venus est, & ab illo quām maxime abest, circa Tauri initia, aut medias eius signi partes diuersabitur. Quamobrem siue in Geminis, siue in Ariete aut Tauro Sol constitutus fuerit, non

potuit Venus nisi uerno tempore per Taurum euagiri. Siquidem omne hoc tempus quo Sol quam diximus cœli regionem peragrat, à uere occupatur, quanquam & aliquando æstate iam incipiente Venus adhuc moratur in Tauro. E quibus satis apparet temporis, signi, ac syderis, ut est dictum, ratione habita, Taurum accommodatissimam Veneris domum esse, è qua conuenientia constare sibi radiorum eius æquabilitas ualeat, quam nec præstare Aries poterat propter calorē, quippe qui & à uere & à signo auctus Veneris naturam plusculum incendisset, ariditate etiam signi non parum adiuuante, sed nec Gemini, quibus tametsi per humidum affinitate quadam iungeretur, tamen calore signi geminato à uere iā in æstatem declināte, radij eius nimio plus incanduissent. In Libra uero quæ Veneris etiam domus est, diuersam ab hac rationem secuti sunt. Nam cum in Libra Venus esse nequeat, nisi anni parte maxime sicca, aut ea iam in frigus atque hyemē inclinante, placuit quod esset humectæ, calentisq; naturæ signum ei decernere, cui per humidi naturam conciliaretur. Nanq; ut ueris autumniq; contrariæ qualitates sunt, sic Vernæ Veneris domui autumnalis erat domus opponenda. Vtq; uere prospectum est in attri buendo domicilio ne Veneris humens uis permadesceret, Sic autumno ne uis eadem nimio plus aresceret, ne'ue illic ab exuperantiā, hic à defectu efficeretur intemperantior. Huic constitutioni illud quoq; mi rum in modum conuenit, quod cum Venus beneficæ naturæ sit, eius domicilia Solis ac Lunæ domicilijs sexangulari irradiatione coniun guntur in utrisq; semicirculis. Sunt enim Taurus & Cancer in Lu nari, Libra & Leo in Solari hexagonalia signa, ad hæc fœcunda sunt & genitalia, cum sit Venus ipsa fœcundæ naturæ. Diximus de Veneris domicilijs. Nūc de alterius beneficæ stellæ domibus expli cemus.

De Domibus Iouis.

Iouis stella felix esse ac salutaris dicitur, cuius est natura eadem quæ aëris ac sanguinis, humecta & calida, æquabili ratione temperata, huic domum in Piscibus Sagittarioq; statuerunt, At uide quām conue niēter, ā apte, quod in parte Signiferi remotissima, quæ est propè hye malem conuersionem, signum calidum siccumq; delegerunt ei. Nam cum è remotissimo atq; obliquo loco radios ad nos lentiores, & penè imbecillos mitteret, quod Solis ipsius radij declarant, qui ex eo loco obliqui feruntur, maximeq; imbecilli, socio signi calore refocillandus

erat, uidendumq; ne calida eius ui restincta, humido adaucto efficeretur humentior. quod ne accideret, signi etiam ariditas prohiberet. Contra in parte Signiferi propinquiore, à qua in humidum calidúq; procedat annus, Pisces attribuerunt, ut ueris, æstatisq; aduentantibus caloribus, signi frigore aditus posset obsistere, ne arefacto humore, calida ui exæstuante, ureret potius quàm foueret. Appositissime quidē, quod cum sit ipse beneficus, benefica id est triāgulari configuratione Sagittarius Leonem in Solari, Pisces Cancrū in Lunari semicirculo intuētur. Quin etiam cum sit Iouis stella fœcunda, uentorumq; excitatrix, uētosa ei signa et genitalia sunt concessā. Adde quod in Lunari semicirculo Lunaris naturæ signum, in Solari autem Solis naturæ consentiēs signum, peculiare Iouis stellæ decreuere. His explicatis de maleficarum stellarum Martis ac Saturni domibus disseramus.

De Domibus Martis, & Saturni.

Martis stella torrida & feruens est, Saturni autem frigens ac torpida, magnáq; in utroq; ariditas, hinc infelices dicti, quod utriusq; radij sint intemperātissimi, Illius propter aridam atq; urentem naturam, huius ob torpescentem nimiamq; frigiditatem. Vtraq; autem exuperātia maxime noxia est, Ad hæc dictum est supra Lunam Solēq; in cœlo dominari, & alterum die imperare, alterum nocte; ac Lunam quidem humectare materiam et quodammodo præstruere ad res procreandas, Solem calefacere, informare, & , ut propè magis dixerim, animare. Atq; ut à calido humidoq; est procreatio, sic contra à maxime frigido atq; arefacto mors, qualis est perniciosa Saturni natura. Quin etiam cœli pars ea, quæ ab Ariete in Libram porrigitur, uitalis est, & generationi uitæq; accomodata, quæ uero à Libra in Arietem corruptioni ac rerum excidio. Hæ igitur rationes impulerunt primos illos rerum cœlestiū obseruatores, ut in Capricorno atq; Aquario Saturnum collocarēt, quando ea signa Solis ac Lunæ domos aduersis radijs impugnarent, qui minacissimus maximéq; noxius esset aspectus, atq; ex eo cœli tractu, qui ea quæ genita essent, uitalibusq; uiribus prædita in interitum traheret. Quin etiam quod Saturnus à Sole Lunáq; quàm longissime planetarum abesset omnium, ut domus quoq; eius in utroq; semicirculo longissime ab illorū abessent domicilijs, prouiderunt. Et saluberrimo quidem Iouis syderi decretæ sunt domus, quæ non unius prorsus eiusdemq;, sed alterius tantum participes qualitatis essent, pro illius æquabilitate conseruanda. Con-

tra uero

tra uero perniciosissimo Saturni numini, quod moderatissimæ Iouis æquabilitati esset aduersum, domus decretæ sunt, quæ tum unius eiusdemq́; tum aduersantis utraq; è parte qualitatis essent, quando intemperata uis eius foret, ut enim calidum calido additum mirum in modum ignescit, sic frigidum frigido accedens mirifice retorpescit. Eademq́; hac ratione inarescunt magis ac magis quæ sunt sicca, eliquescunt humecta. Quocirca Saturni frigus Capricorni frigiditate cumulata supra modum rigescit, & stellæ siccitas signi siccitate amplificata, mira quadã inæquabilitate in arefactionem excedit. Eædẽ enim, ut dictum est, qualitates simul iunctæ in excessum atq; intemperantiam abeunt, nulla media qualitate conciliante. Duo etiam contraria propè si statuantur, nullo obsistente medio litem concitant. Quare cum Saturno Aquarius contentionem exuscitat à contrarijs qualitatibus nullo prorsus moderante. Vt autem miles bello contentionibusq́; grassator præda ac latrocinijs, sic ijs Saturnus lætatur signis, quæ tum intemperantiam eius augeant, tum dissidium moueant ac litem, quæ moderationis est concordiæq́; inimica. Qua in re illud mihi uidetur usuuenire, quod in frigore matutino, aduentante iam die, ac calore, tunc enim frigus ipsum nocturnum suas in se omnes cogit uires, insurgitq́; aduersus ingruentem hostem multo acrius. Nam quod ait Aristoteles, per conatus illos aduersos, contraq́; obiectos, ac summe infestos, perq́; eam quam ipse ἀντιπερίστασιν uocat, efficitur, ut frigus etiam urat, quod ignis est proprium. His explicatis, de Martis domicilijs iam dicemus.

Quando igitur minacis, nociuiq́; syderum aspectus duplex esset ratio, & eius qui ab opposito loco, & qui à quarto irradiaret, ac Saturni domos Solis Lunæq́; opposuissent domibus, quippe qui esset Martis perniciosior, relinquebatur ut Martis diuersoria in quadrangularibus collocarẽtur signis. Siquidẽ Aries in Lunari semicirculo quadratus Cancrũ radijs ferit, Scorpius Leonem in Solari, in quibus idẽ contingit, quod in Saturni domibus. Aries enim Martis qualitates unà cõsentiendo uehementius accendit, Scorpius uero dum utraq; ab illo qualitate dissentit, prouocando lacessit, atq; irritat. An fortasse quod in Lunari semicirculo ut perniciosæ naturæ syderi, signũ Lunari naturæ aduersum dedicare uoluerũt? ĩ Solari uero, naturæ Solis repugnãs: ut undequaq; uis eius ad nocendũ magis ac magis irritaretur, hic Lunæ naturæ in peculiari semicirculo, illic Solis qualitati in Solari aduersans, qua è re lis, discordiáq́;, quæ Martis est propria, conciteretur. Siquidem, ut de Achille ab Horatio traditur, Mars ipse iræ

cundus est, inexorabilis, acer, iura negat sibi nata, deniq; nihil nō armis arrogat. Sed quod de conatibus contra obiectis, deq; Aristoteliaa illa Antiparistasi supra in domesticat Saturni ratione iam diximus, idem illud hac in parte dicendum est, atq; asseuerandū. Feruor enim Martius magis magisq; in se se ipse cogitur, uiresq; æstuosiores suscipit ob aduersantem Scorpij naturā. Quemadodū faber dum ferrarius efferuescentibus in fornacula carbonibus aquam superinspergit. Qua è re ignis ipse cogitur, ampliusq; incādescit intus, qui antea qdē sparsim efflabat, nullo penitus aduersante. Illud etiam in hac constitutione & penè dixerim domorū structura uel cū primis consyderādum uidetur quod in Musicis concentibus apertissime cernitur. In ijs enim temperandis necesse est nō modo ut plurima, uerū ut unà oīa concinnatim conueniant. Contra & uoces & numeri concentusq; uniuersus statim uti dissentiat oportet, ubi nō modo paucula inter se parum consenserint, uerū ubi eadem ipsa tum uox, tum numerus plusculum aut excesserit in altitudinem, aut se se contra demuserit, seu productior fuerit, ubi breuitas exigitur, seu breuior, ubi productionē ratio cōcentus exigit. Eadem itaq; ratione ac mensura in temperandis feliaum stellarum radijs omnia uti conueniant necesse est, quæ ad felicitatem conducant. Secus autem in maleficas, siquidem per quam paucis siue in qualitatibus excessum inducentibus siue aduersum nitentibus lis excitatur, atq; ad maleficiendum procliuitas: perinde ut uoculæ, neruiq; unius dissensio omnem prorsus concinnentiam labefactat atq; dissoluit.

De Mercurij domibus.

His explicatis ad Mercurium reuertamur, eius stella retorrida esse dicitur, eaq; abesse à Sole longius uno signo, eoq; non integro nullo modo potest, cuius illud ingenium est, ut in alias se atq; alias facile naturas transferat. Vnde Virgilius obseruandum præcipit,

Quos ignis cœli Cyllenius erret in orbes.

Eandem ob causam Deorum eum nuntiū dixit antiquitas. Et uero necesse erat inter stellas tā diuersarū naturarum unā esse aliquam, quæ communitatē &, ut ita dixerim, uersabilitatem quasi quandā haberet, quæ quidē inesse communitas minime posset, nisi nūc in hanc, nūc in illam, mox in aliā atq; aliam naturam transiret, facileq; conuerteretur. Quocirca cum Soli in Leone, Lunæ in Cancro, Veneri in Libra Tauroq; domicilia essent constituta in ea Signiferi parte, quæ propius nos aspiceret, reliqua duo signa quæ Solis ac Lunæ domibus

adiuncta essent, Geminos ac Virginē Mercurio decreuerūt. Quādo autem natura eius tam esset uersatilis, ipseq; Mercurius in Geminis esse nisi uere iam procedente, aut æstate incipiente nō posset, quo tempore uires Sol genitales excitat, excitatasq; exuscitat, ac fouet, ut et uerni temporis, et Solis procreātis naturam indueret, signum ei humidum, calidumq; attribuerunt. Calida nanq; & humecta tum gignendis rebus, tum ijs quæ genita sunt fouendis maxime idonea sunt. Etenim Aries ac Taurus retorridam Mercurij uim magis magisq; exiccassent, cum etiam a Solis domo longius abessent. Ac tametsi Geminorum humida uis naturalem Mercurij ariditatem quadam e parte imminueret, in quo generationi est consultum, ut dixi, tamen tum ab imminentis æstatis siccitate atq; calore, tum a Solis propinquitate, a quo quidem dixi longius abesse nequit, naturalem illam atq; arescentem eius uim foueri nihilominus intellegebant. Contra quod æstate autumnoq; nulla esset habēda procreationis ratio, quo tempore quæ procreata essent, enutrita iam, ac plena in maturitatem inclinarent, diuersorium Mercurio in arido & frigenti signo posuere, quod necesse esset propter torridam anni partem ne uis eius magis magisq; intensa atq; a reficcata deflagraret, admota frigiditate prohiberi. Qua e re id effectum est, ut uere quidem in signo ueris naturam habenti domū Mercurio statuentes, ueris naturam imitari eū facerent, autumno uero, ut autumni naturam sequeretur, in signo autumnalis qualitatis diuersorium ei collocarent. Ac de errantium stellarum domicilijs dictum sit hactenus. Plura tamen siue Pœnicis, siue Arabibus ab authoribus in hac domorum distributione tradūtur, quæ referre nec necessariū uidetur, et Physicis cum rationibus parum omnino conueniunt.

Quod Domorum constitutio sibi maxime consentiat.

Quam autem hæc domorum constitutio omni sibi e parte consentiat, illud docet, quod domorum ordo ipsorum quoq; planetarum ordinem ac situm sequatur. Nam post Solis Lunæq; domos gradatim hinc atq; illinc Mercurij primum, qui Solis propinquitate præ cæteris gaudet, post Veneris, hinc Martis, deinde Iouis, ultimo loco Saturni domicilia subsequuntur. Illud quoq; prudenter prospectum est, quod domicilia stellarum infelicium domos Lunæ ac Solis qui generationis authores sunt, tum ab opposito, tum a quadrangula cœli regione hostiliter lacessunt. Rursus felicium stellarum quæ generationem ac rerū prouentum adiuuant Solis ac Lunæ regias triangulari ac sexangulari aspectu irradiant, & tanquā uenerantur. Nā Pisces

triangulari, Taurus sexangulari aspectu Cancrum uident, Libra Leonem sexangulari, Sagittarius triangulari aspicit. Quin etiam cum perniciosissima Saturni stella radiatione maxime noxia, Martis uero quod minus esset perniciosa, minus etiam noxio è loco Solis ac Lunæ diuersoria oppugnarent, cautum & perspectum est, ut saluberrimum Iouis sidus aspectu maxime salutari, Veneris uero, quod lumen eius minus esset ualidum, è locis non adeo cognatis domos eas intuerentur. Quandoquidem ut maximo maxima, sic minori debentur minora, quod tum naturæ legibus, tum etiam ciuilibus est cautum. Sequitur post hæc expliatio ea quæ ad Altitudines pertinet, sic enim ueteres appellauerunt, quæ hodie dicuntur Exaltationes, Græce sunt ὑψώματα, unde recte dici possunt & Celsitudines, & Sublimitates, quin etiam Subleuationes, quarum quidem rationes hæ traduntur.

De Altitudinibus planetarum.

Solem authorem procreationis esse, eamq; Signiferi partem, quæ ab Ariete incipiens sexto in signo desineret, uitæ consulere, ac tueri ea quæ nata essent, paulo ante diximus. Quo fit, ut exacta iam hyeme ubi Sol è remotis Zodiaci partibus magisq; corruptioni aptis ad Arietem peruenit, quasi in patriam, atq; ad gerendam rem publicam redierit, lætetur, & tanquam gaudio exiliat, ut qui et generationis regionem, & conuenientis secum naturæ signum sit ingressus, in quo & augescere dies incipit, quem præsentia eius efficit, et calor qui est Solis proprius singulis diebus incrementum accipit, Sole ipso sublimiorem iam cœli partem peragrante. Quando autem Soli primus iure suo locus ut in generatione, sic in hac cõstitutione datus ē, merito secũdus Lunæ conceditur, quæ secundam post Solem authoritatem iure sibi uendicat. Quócirca Lunæ altitudinem esse in Tauro uoluere, quod signum est à Solis altitudine secundum. Ad hæc cum Luna ipsa lumen à Sole, annus uero principium ab eodem Sole capiat in Ariete constituto, si cum Sole Luna in altitudinis eius parte coeat non ante, post coitum apparere incipiet, ac lumen suum terris diffundere, quàm Taurum ingressa sit. Iure igitur altitudinem Lunæ constituerunt in Tauro. Quod si procreationis rerum parentes lætentur signis primum cardinem orientis plagæ tenentibus, par est, ut Saturnus qui generata ad interitum adducat, aduerso altitudini Solis loco, primoq; occidẽtis cœli plagæ cardine lætetur atq; exultet. Quapropter eius al-

titudini Libra est attributa, à qua, ut dictum est, motus in decliuia incipiat, progrediaturq; in rerum interitum, decrescentibus diebus, frigoreq; augescente. Cum etiam ut Saturni domus Solis domicilio, quod sit ipse maxime noxius, nocentissima irradiatione aduersetur, sic etiam Saturninæ altitudinis signum Solaris altitudinis signo perniciosa irradiatione obsistat, quo è loco etiam Aquarium domum suã triangulariter aspicit. At Iouis altitudini Cancer designatus est, ubi enim maxime salutaris stella lætari magis aut potest aut debet? quàm in eminentissimo cœli loco, unde terras has rectis & sua se sponte demittentibus radijs illustret ac foueat? Quo etiam è loco septentrionales uentos commodius excitet, quorum hæc stella maxime fœcunda est, et Pisces domum suam trigonali radiatione tueatur. Cum autem, ut sæpius dictum est, rerum progenitarũ conseruatio sit ab humido calidoq; simul temperatis, è quibus etiam generatio ipsa constet, cuius quidem naturæ atq; æquabilitatis est Iupiter, utq; Saturni altitudo Solis altitudini opponitur, quando hic genitalis est, ille perniciosus, sic Ioui uitæ custodi & conseruatori lætanti in Cancro, Mars opponetur uitalem exurens humorem. Itaq; recte in Capricorno exultare Mars dicitur, atq; in ea Signiferi regione, quæ corruptioni est accommodatior. Nam cum ea regio sit australis, & suapte natura exusta, Mars illic magis ac magis efferuescit, atq; incenditur, quin etiam eo è loco Scorpium peculiarem domum hexagonaliter intuetur. At Venus in Piscibus collocatæ merito Letitia exilit, quippe quæ genitalis cum sit, gaudet propinquitate eius cœli plagæ, quæ etiam genitalis est, ad quam plagam è Piscibus statim proficiscatur, cumq; humecta ipsa sit, humecto lætatur signo, è quo sedem suam id est Taurum sexangularibus illustrat radijs. Mercurio autem cessit altitudo in Virgine. Nam cum sit retorridior, atq; eiusmodi qualitas non sit omnino uitalis (retorrida enim humore carent) altitudinem eius constituere in decliui signo, atq; in regionem eam uergẽti, quæ in interitum res adducit, eq; uirili ætate declinat in seniũ. Etenim si Veneris subleuatio Solis subleuationi assistit, genitalis qualitatis gratia, cur non altitudo Mercurij, cuius qualitas huic est qualitati contraria, Saturni assistat altitudini? quem perniciosissimum esse diximus. Vt autem Saturni exultationem Solis exultationi, Martis quoq; exultationem Iouis exultationi opposuere, cur non exultationem Mercurij Veneris exultationi opponerent? Siquidem eorum quæ contrariæ naturæ sunt, eadem habenda est ratio. Quócirca apposite atq; conuenienter distributa sunt errantibus stellis signa, quibus lætarentur singulæ, tanquam ad pro-

prium opus peragendũ aptus atq; idoneus. Deiici autem & penè mœrere in opposito altitudini suæ signo unus quisq; planeta dicitur. Nam si subleuatur Sol in Ariete, qđ terris fiat propinquior, qđ genitalem cœli tractum inuisat, qđ diem augeat, qđ calorem excitet, tristari eum necesse est ac deiici in Libra, dum terras deserit, dum corrumpendis rebus accommodatam regionem ingreditur, dum & dies imminuitur, & calor incipit à frigore superari. Idem dico de Saturno, reliquisq; quos æquum est mœrere, et tanquam deiici animo, dum deiecta in loca, atq; altitudinibus suis oppositas ad regiones perlati cõtrariũ obire munus coguntur. ut in lucẽ ueniat, qui gaudeat tenebris, eat in tenebras, qui gaudeat luce, sentiat calidũ, qui lætetur frigido, liquescat in humido; qui arescere cupiat in sicco, torrescat in arido, qui quærat humentia, quæq; alia propriæ sunt naturæ contraria, patiatur. unde Græce dicuntur ταπεινώματα. maiores nostri Deiectiones, Humilitatesq; uocauere, quod tanquam deiecti planetæ illic essent, & in humili ac depresso loco sine authoritate sordescerent, unde hodie Depressiones dicuntur & Casus, & planetæ ipsi in iis locis positi, depressi ac deiecti existimantur. Illud etiam in decernendis altitudinibus prudentissime consyderatum est, quod cum Sol primas in generatione partes habeat, triangularisq; irradiatio primæ sit ad beneuolentiam authoritatis, Soli in Ariete, qui Leonem triangulari aspectu intuetur altitudinem decreuere, Lunæ in Tauro qui Cancrum sexangulariter aspicit, qui quidem aspectus cum secundæ sit authoritatis ad gratiam ac fauorem, in constituenda Lunæ altitudine obseruatus est, Quippe cum Luna ipsa secundas in generatione partes retineat. Idẽ seruatum est in decernenda Saturni ac Iouis altitudine, quorũ stellæ diurnæ sunt, ac Solaris conditionis, ut è sua uterq; altitudine proprias sedes triangulariter aspiceret, in Martis uero ac Veneris statuendis subleuationibus id etiam perspectum est, ut ex iis sedes suas hexagonaliter intuerentur, quod hi planetæ nocturni sint, Lunæq; conditionem sequantur. Mea quidem sententia uidentur prisci illi constituẽdis altitudinibus hanc potissimũ rationem secuti, ut quẽadmodũ peregre redeuntes mirificam eo in loco uoluptatem capiũt, ad quem ubi peruenere, patrium inde solum prospicere incipientes, Lares ipsos summa cum iucunditate lætitiaq; salutant, Sic ipsi quoq; arbitrarentur errantes stellas, ac tanquam peregre uenientes, exultare eo in signo, de quo domicilium quæq; suum, amicoq; intueatur è loco. Atq; in Sole quidem, Ioue item ac Saturno, quia diurnæ, masculæq; conditionis essent, triangularem secuti sunt aspectum, quippe

qui authoritatis esset maioris, in nocturnæ uero, fœmineæq; conditionis stellis sexangularem, qui minore esset authoritate præditus.

Ex ijs quæ iam explicata sunt, satis patet, Solem, Lunam, Iouem, ac Venerem in ijs, de quibus diximus, signis extolli, & tanquam Reges proprio in solio ius dicere, authoritatemq; suam præ se ferre, tum gignendi, tum quæ genita essent conseruandi gratia, contra Saturnum, Martem, & Mercurium eorundem perdendorum causa. Cum autem singula quæ nascuntur, semel tantum nascantur, semel uiuant, semel etiam moriantur, iure in uno non in duobus aut pluribus signis cuiq; planetæ altitudinem decreuere. Cur autem stellis singulis binas præter quàm Soli ac Lunæ domos dedicauerint, illa uidetur esse ratio, q penes Solē Lunāq; cœli totius esset ac signorū omniū iurisditio, & eorum quæ fierent moderatio. quemadmodū penes Regē Reginamq; ius curaq; regni totius est. Consueuere tamen una in urbe sedē tribunalq; sibi statuere, in qua eorum existimetur Maiestas uenerabilior, ac iuris dicundi potestas accommodatior. Quócirca alteri Leonem, alteri Cancrum dedicauere, in quibus coniuncta utriusq; esset regia. Atq; ut uxor uiro, sic Luna Soli proprior assisteret. Cū enim (ut dictum est) munus Lunæ sit, materiam præparare, Solis informare, ubi nam facilius, commodiusq; quàm in signis similium qualitatum, ijsdemq; proximis, & in parte Zodiaci præsentissima præstare hoc ipsum poterant? Cæteris autem quasi famulantibus cum aliâs Solem antecedant, aliâs sequantur, ac nunc sint in ortu, nunc in occasu (ac si duplex ipsorum ministerium ac munus esset) domos etiam duplices decreuere, unā, quæ esset à dextera, alterā, quæ à sinistra, ut regias dominorū i medio ac tanq̄ i arce positas domibus suis cingerēt.

De aspectibus, & Configurationibus.

Quoniam autem de configurationibus atq; aspectibus sæpius à nobis mentio facta est, qui & quales aspectus ipsi sint, aperiendum relinquitur. Configurantur itaq; in Zodiaco septima quæq; signa à loco sibi aduerso, seq; oppositis inuicem radijs intuentur. unde aspectus hic oppositus, & configuratio opposita uocatur, Græco uerbo Diametra, nec non Diametralis dicitur, quod Signiferum ipsum à primo ad septimum signum protracta recta linea æqualiter metiatur. Si enim ab ortu ad occasum usq; rectam lineam produxeris, cœlū omne in duas æquas partes, quæ uocantur hemispheria diuides. Cum autem uniuersus Signifer è duodecim constet signis, signaq; ipsa è trigu-

tis partibus, si partes ipsæ duodecies multiplicatæ fuerint, trecentum ac sexaginta partes constituent, quam totam summam ubi sexies duxeris, in duas æquas partes diuides, eæq; singulæ erunt è centum octoginta partibus. Vt enim duodenarium numerum sex bis ducti æqualiter diuidunt, sic centum octoginta partes bis ductæ uniuersam quam diximus Zodiaci ac duodecim signorum summam, bifariam æquali sorte patiuntur. Vt si à primo gradu Arietis rectam lineam in primum Libræ gradum protendas, cœlum omne in sex signa, gradusq; centum octoginta bifariam distribues. Hæc diuisio, seu rectæ lineæ protractio rectum constituere angulum dicitur. Rursus senarius numerus è ternario bis multiplicato constat. Si igitur unum signum, id est triginta cœli partes ter duxeris, cœlum ipsum, ipsaq; duodecim signa in quatuor quadras æqualiter distribues. Singulæ autem seu quadræ, seu quadrangula, seu quadrantes è nonaginta constabunt gradibus. Quæ partes quater ductæ integram Zodiaci summam, uniuersasq; duodecim signorum partes complebunt. Eadem hæc diuisio rectum quoq; angulum constituit. Hic autem aspectus à primo quoq; signo in quartum ducta linea figuratur, unde à Græcis τετράγωνος, à nostris tum Quadratus, tum Quadrangulus, Quadrāgularisq; dicitur. Sequitur aspectus ille qui τρίγωνος Græce dictus est, Latine Triangulus, Triangularisq;, Quidam è recentibus uocant Trinum, quamuis non satis Grammatice. cōtinet hic signa quatuor, partes uero centum uiginti. Si enim signum unum id est partes triginta quater multiplicaueris, quot diximus signa, quot etiam diximus partes implebis, quatuor autem signa ter producta duodecim signa id ē omnem Signiferū complectuntur. Qua ratione Signifer orbis in triangulos tris distinguitur, indifferenter enim et masculino genere, & neutro triangulum proferimus. Hæc configuratio fit, ubi à primo quoq; signo digressus in quintum usq; progrediere, angulum autem constituet nequaquam rectum, sed obtusum, continentemq; angulum unum rectum, ac tertiam etiam recti particulā. At hexagonus quem Latine Sexangulum ac Sexangularē dicimus, Sextilem non nulli malunt, duo tantum signa continet, gradusq; sexaginta, partiturq; omnem Signiferum in figuram habentem sexangulos. Si enim signum unū, eiusq; triginta partes bis produxeris, signa quidem duo, partes autem sexaginta conficies, quæ Zodiaci totius est pars sexta. Progrediere autem à primo quoq; signo in tertium, qua ratione hæc ipsa sexangularis forma acutum angulum, hoc est duas recti tertias continebit. Qui numeris delectantur, figurisq; Arithme-

tias, hæc quæ dicimus, ad Sesquialteram & Sesquitertiam rationem commodissime referunt. Igitur si ab Arietis parte prima numerare incipias, quæ quadrata dicitur configuratio, ea tria signa hoc est Arietem ipsum, Taurum, ac Geminos ad primam usq; Cancri partem cõplectetur. Sin Arietem, Taurum, Geminos, Cancrũq; complexus fueris, ad primam usq; Leonis partem triangularem configurationem formabis. At si ab eadem prima parte Arietis ad primam usq; Geminorum proficiscare, sexangularem figuram constitues. His rationibus Signifer ipse continebit hemisperia duo, id est æquales semicirculos duos, ut si ab Ariete incipiens in Libram proficiscare, rursusq; à Libra regrediare in Arietem, continebit item quadrãs quatuor, quarũ prima complectitur Arietem, Taurum, Geminos, secunda Cancrũ, Leonem, Virginem, tertia Librã, Scorpium, Sagittariũ, quæ ultima est, Capricornum, Aquarium, Pisces, triangulos uero tres tantum, primum ex Ariete, Tauro, Geminis, Cancro, secundum è Leone, Virgine, Libra, & Scorpio, tertium qui unus reliquus est, è Sagittario, Capricorno, Aquario, Piscibus, sexangulos uere sex, primum, ex Ariete & Tauro, secundum è Geminis, et Cancro, tertium è Leone & Virgine, quartum è Libra & Scorpio, qui duo sunt reliqui, alterum è Sagittario & Capricorno, alterum ex Aquario & Piscibus. Aries igitur sexangulari aspectu Geminos, quadrangulari Cancrum, triangulari Leonem, opposito Libram irradiat, & sic deinceps alia signa se inuicem intuentur minaci, beneuoláue irradiatione. Qua de re mox dicemus.

De Aspectibus Beneficis & Maleficis.

Quadranguli, oppositiq; aspectus, ac diametræ, tetragonæq; configurationes minaces sunt & noxiæ, contra triangulares ac sexangulares beneuolæ & adiutrices, quod cur fiat uideamus. Radij sibi inuicem aduersantes (quod obuiam facti, et alteri in alteros uiolenter impacti collidunt se se) discordiam atq; inimicitias excitant, inde aspectus ipse noxius & hostilis est. Radij quoq; quadrangulantes tametsi aduersis frontibus sibi non occurrunt, tamen è rectis angulis progressi, & tanquam alteri in alterorum latera incursantes percutiunt se se, dumq; neutri uidentur uelle cedere, contentionem exuscitant, quocirca & hæc quoq; irradiatio minax est. Docet hoc uentorum pugna, ubi aut auster opponitur septentrioni, aut austro ipsi, qui à meridie flat, fauonius occurrit ab occasu, transuerso impetu. Secus autem in

triangulorum, sexangulorumq; contingit irradiationibus, siquidem radij ipsi neq; sibi occurrunt aduerso impetu, neq; se interturbant, aut tanquam è latere atq; ex insidijs inuadunt, quin imo perinde ac socij miscent se se, ac ueluti in unam aciem conuenientes simul procedunt. Quæ è re utraq; beneuola irradiatio dicitur, quod inuicem coniunctis uiribus sibi auxilio sint. Ptolemæi hac ipsa de re uerba sunt hæc, Ex his configurationibus trigonæ quidem atq; hexagonæ dicuntur consentientes, quippe quæ è generis eiusdem signis statuũtur, aut fœmininis omnibus, aut masculinis, inconsentientes uero diametræ et tetragonæ, quod iuxta ἀντίθεσιν eiusdem generis situm nactæ sunt. Prima quidem Ptolemæi ratio sibi constat, siquidem signa intuentia se è triangulo aut sexangulo genere consentiunt. Aries enim & Leo & Sagittarius sunt signa masculina, Taurus, Virgo, & Capricornus fœminina. Idem in omnibus trangularibus signis euenit. Eadem quoq; sexus conuenientia iunguntur sibi sexangularia signa, Aries ac Gemini, Taurus item & Cancer, & sic deinceps. Secunda uero ratio, quæ est de Antithesi quàm sibi constet, non intellego. Cum signa quadrangularia genere ipso differant, ut Aries & Cancer, Taurus ac Leo, opposita uero conueniant genere, ut Aries ac Libra, Taurus & Scorpius, Gemini & Sagittarius. Itaq; non satis patet, quæ nam sit hæc Antithesis, id est eiusdem generis signorum oppositio. Quo'circa nec ratio ipsa sibi quadrat. Nam si in triangularibus idem genus conuenientiam facit, atq; consensum gignit, Quo nam modo in oppositis dissensionem atq; inimicitias excitabit? Signa quoq; triangularia conueniunt secum ob easdem elementares qualitates, Arietina enim triãgularitas ignea est, Taurina terrena, aëria quæ nomen habet à Geminis, aquea quæ à Crancro. At in quadrangularibus signis hoc ipsum non est perpetuum, ut sibi omnino aduersentur ab utraq; qualitate. Cancer enim et Libra in humido conueniunt, tametsi Aries atq; Cancer utraq; qualitate differunt, Taurus quoq; & Leo in ariditate simul consentiunt, at Gemini ac Virgo prorsus dissentiũt. Signa quoq; opposita eandem seruant regulam, ut nequaquam se contrarijs omnino qualitatibus impugnent, Aries enim ac Libra consentiunt in calore, Taurus & Scorpius in frigore. Idem in sexangularibus contingit. Aries enim ac Gemini inuicem calido conciliantur, differunt humido et sicco. Taurus et Cãcer consentiunt in frigido, dissentiunt in humido. Quo'circa aspectus ipsi nõ ab elemẽtariũ qualitatum similitudine, aut dissimilitudine, aut ab eiusdẽ generis societate, oppositione'ue beneuoli aut maleuoli dicendi mihi uidentur, sed à situ po-

tius, atq; à radiorũ uel concursu socio, uel occursatione aduersa. Cancer enim ac Leo, Capricornus & Aquarius, Pisces & Aries, Virgo & Libra ratione ea se se hostilem insectarentur in modum, aduersantibus qualitatibus, non insectantur autem, quia situs quadrangulus, seu oppositus, radiorumq; hostilitas minime id patitur. Non inficiamur tamen qualitatum similitudinem aut dissimilitudinem, ad augendas tum familiaritates, tum odia multum etiam conferre.

De Signis Auersis & Disiunctis.

E duodecim igitur signis septimum quodq; ab illo à quo numerare cœperis, item quintum, quartum, ac tertium se intuentur, ob eamq; rem coniuncta inter se dicuntur. Quod uero secundum, sextum, octauũ, aut duodecimum fuerit ab eo, à quo numerum ordiris, sibi nullo modo configurantur, neq; enim secundum signum aspicit primum, unde quod nulla inuicem configuratione iunguntur, quin quod à se ipsis auertunt aspectum, tum disiuncta, tum auersa dicuntur signa, Græce sunt ἀσύνδετα. Taurus enim quod secundum ab Ariete locum teneat, Virgo quod sextum, Scorpius quod octauum, Pisces quod duodecimum, nulla dicuntur cum Ariete aspectus societate coniungi. Eadẽ est aliorum inter se signorum secundum hunc ordinem ratio. Et illa quidem quæ se intuentur, siue duplicata, siue triplicata, siue etiã quadruplicata circulum uniuersum implent. quod in auersis, atq; disiunctis secus accidit.

De Inæqualitate dierum & noctium secundum climata.

N ec uero cum de dierum ac noctium tum incrementis, tum detrimentis mentio facta sit, prætereunda uidetur ratio cur id eueniat. Nam cum Signifer orbis uiginti quatuor tantum conuertatur horis, singula signa duabus horis integris si supra finitorem circulum, quem Græci ὁρίζοντα dicunt, ascenderent, numerum dierum ac noctium inæqualitas nulla contingeret. Ex hac itaq; temporum inæqualitate indicatur ipsa ortus signorum atq; occasus inæqualitas, nec unum esse ascensionis spatium, quæ res ad terrarum situm mundiq; positurã referẽda prorsus est. Quo enim à linea æquinoctiali septentrionẽ uersus propius accesseris, sub æstatem maior fit diebus accessio, sub hyemem ue-

ro noctibus. Quocirca obliquitas ipsa signiferi orbis, ac recessus terrarum ab æquinoctiali ad septentrionalem cardinem, hanc ipsam temporum inæqualitatem efficit. Quam inæqualitatem prisci illi rerum cœlestium obseruantissimi ut manifestiorē facerent, spatium omne quod est terrarum à linea æquinoctiali ad septentrionis uerticem ad quem qui ab austro recedunt, uidentur continue ascendere, in septem climata, inclinationesq́; & ut ita dixerim, cliuos diuiserunt. Et primum quidē siue illud clima, siue potius cliuū, aut etiam tractū, aut inclinationem uocaueris, tum diem maximum sub æstiuum solstitium, tum noctem longissimā sub brumale, tredecim tantum horarū habet. neq; enim ultra hoc spatium aut dies aut nox illic producitur, neq; citra undecim subducitur. Hic tractus quoniā Meroen Aegypti pertingit, inde à Græcis Διαμερόης est agnominatus. In secundo autē climate dies et noctes ad horas tredecim adijciunt horæ unius dimidium, ubi maxime productæ sunt, ac tantundem demūt ubi subductæ. Quod quoniā Syenem, quæ est plagæ illius urbs notissima, tractu suo cōplectitur, ab ea nomē accepit Διασυήνης, Et ille quidem tractus Meroensis, hic uero dici à nobis Syenensis potest. in tertio quod ab Alexandria dixere Alexandrinum, dies noctesq́; maximæ illæ quidem sunt horarum quatuordecim, minimæ autem decem. In quarto, quod Rhodium est uocatum, ad horas has quatuordecim accedit horæ unius dimidium, rursusq́; tantundem demitur è decem. Quintum quod Romanum dicitur, habet dies noctesq́;, ubi productissimæ sunt, horarū quindecim, ubi subductissimæ nouem tantum. Sextum quod agnominatum est Hellesponticum, addit ad horas has horæ alterius dimidium, ac tantundem demit è nouem. Septimum Borysthenicum habet horarū sedecim tum dies, tum noctes, ubi ad summum excreuere, at ubi quo decrescant amplius non habent, horarum octo. Quidam addidere octauum, Idq; Rhiphæum à Rhiphæis montibus, Quin etiam Hyperboreum uocauere. hoc in tractu maxime frigido & ab æquinoctiali linea quàm remotissimo quo propius ad uerticem septentrionis accesseris, eo amplius augescunt sub æstatem dies, sub hiemem noctes, siquidem compertum est ad horas uiginti accedere. Ac de his nūc hactenus. alibi distinctius atq; uberius. Ipsa uero æquinoctialis linea æquales semper dies noctibus efficit, quoniā nulla illic contingit terrarū aut signorū obliquitas, Secat autē interiorē Libyā per sinū Hesperiū, ultra fortunatas insulas, perq; montē, q deorū currus dicitur, ac montē eiusdē tractus nomine Arualiē, inde transit per interiorem Aethiopiā ultra Garamanticā et Arangam montē, ac

per Pylcos

per Pyleos montes, item Coloan paludem ac Lunæ montes, ac Nyli paludes profecta, secat Indicum pelagus, extremaq; Taprobanæ et Chersonesi eius, quæ aurea dicitur, indeq; per Sinarum sinum pertingit locum, ubi Saenus fluuius in sinum ipsum influit, ultra uero regio est nobis ignota.

De Signis Obliquis aut Rectis.

In ijs igitur tractibus, quos ab ipsa æquinoctiali linea septentrionẽ uersus octo esse posui, signa sex quæ sunt ab initio Capricorni usq; ad Cancri principium, quod obliqua oriuntur (recedunt enim ab austro, atq; in aquilonem assurgunt) singula minus duabus horis occupant in ortu, quocirca lucem citius nobis afferunt, & quod ad occasum recta descendunt, in ipso descensu singula duabus horis amplius occupant. Quo fit, ut cum celerius oriantur, occidant tardius, diesq; ipsi tam diu crescant, dũ ad Cancri initium Sol peruenerit, quo è loco quod signa ipsa recte incipiant exurgere, ob circuli conuersionẽ lucem tardius ad nos afferunt, quodq; in occasum præcipitantur, & obliqua decidunt, singulaq; breuius horis duabus descendunt, lucem citius auferunt. Quocirca noctes tam diu producuntur, dum ad contrariam circuli conuersionem, quæ fit in prima Capricorni parte, Sol ipse lucis author profectus fuerit. Quæ igitur signa breuiori tempore, q̃ quod est horarũ duarum ascendunt, ea obliqua dicuntur, ascensionumq; paucarũ. At quæ duabus horis amplius supra finitorem tolluntur, recta, multarumq; ascensionum. Ex hac autem obliquitate, & oriendi rectitudine id efficitur, ut signa obliqua licet singula è triginta constent partibus, tamen quod ad horarũ pertinet spatium, pauciores habere partes dicantur. Siquidem idem ipse Aries, quod signum sub æquinoctialẽ lineam triginta partium est, in ipso primo climate ea celeritate ascẽdit, ut non plures quàm uiginti quatuor gradus, ac uiginti minutas partes gradus unius habere uideatur. At Cancer tanto tardior eo exurgit in eodem primi climatis tractu, ut ad triginta illas partes tres etiam gradus adijcere intellegatur, quin etiam minutas partes uiginti. In septimo autẽ climate usq; adeo properare ortum Aries sentitur, ut quindecim gradus integros nullo modo impleat. Contra Cancer immoratur adeo, ut amplius etiã q̃ septem ac triginta gradus occupet. Hoc quod de gradibus dicimus, ut ad temporũ atq; horarum spatia referamus, tale est, Cõstituamus locũ in quo dies maximus sit horarũ quatuordecim, ad quas etiam addat plusculum aliquid tẽporis, hoc in loco Cancer, quod rectum signum esse diximus, totus oritur ho

ris duabus, adiecta etiam duodecima parte horæ alterius. At Capricornus qui huic aduersatur, et obliquus exurgit hora una et deunce, siquidem è duabus horis surripitur ei horæ unius pars duodecima. Quod enim Cácro adijcitur ad horas duas, illud ipsum id est tãtundẽ demitur è duabus horis Capricorno. Leo itẽ oritur horis duabus & triẽte, Aquarius hora una, triẽtibus duobus, Virgo exurgit tota horis duabus, trientibus item duobus id est partibus octo horæ alterius, Pisces huic cõtrarij hora una, triente uno. Quod enĩ Virgo sibi addit ad horas duas, Pisces imminuunt. Libra quoq; dũ tota oritur, hoc ipsum tempus horarũ duarũ et trientiũ duorũ implet, at Aries horæ tantũ unius et triẽtis unius spatiũ, Scorpius horas duas et triẽtem unũ occupat in ortu, Taurus horã unã et triẽtes duos, Sagittarius horas duas, et duodecimã horæ partem, perinde ut Cancer, at Gemini perinde ut Capricornus horam unam cũ deunce, id est horas duas dempta tantum duodecima horæ parte. In horum autem occasu ratio mutatur, quantum enim duabus horis demitur, aut illis additur in exortu, tantum subducitur, aut adijcitur in occasu. Quæ ratio efficit ut Sole in prima Cancri parte constituto, dies sit horarũ quatuordecim, adiecta etiã alterius horæ parte sexta. Ac nihilominus horis uiginti quatuor signifer totus conuertitur, signaq; sex hemisperio superiori, altera uero sex inferiori deferantur. Hæc quæ nũc dicimus manifestiora fiunt è regulis cõputationũ pro locis, i qbus ascensionũ ipsarũ ratio quæritur.

De Signis Præcipientibus & Obedientibus.

Ex hac tamẽ oriendi inæqualitate efficitur, ut signa quædã quod æqualiter absint ab æquinoctialibus punctis, habeant gradus inuicem sibi æquales, ultima enim pars Piscium contigua est æquinoctij uernĩ puncto, quemadmodũ prima, sic etiã Pisciũ uigesima nona, uigesima octaua, uigesima septima, ac deinceps ijsdẽ spatijs, quibus secunda, tertia et quarta Arietis ab eodẽ puncto absunt eadẽ ratio est partium Tauri et Aquarij, Geminorũ et Capricorni. Siquidẽ trigesima Aquarij & item uigesima nona, ac deinceps aliæ partes signi eiusdem, rursus prima & secunda Tauri, & quæ post sequuntur tantundem ab Arietini æquinoctij puncto remotæ sunt. Vltimæ quoq; partes Capricorni, primæ item Geminorum, & conuerso ordine, Geminorum ultimæ ac primæ Capricorni partes æquis portionibus puncto ab eodem distãt. Eadẽ hac ratione atq; ordine partes Virginis Libræ partibus respondẽt, partes Leonis partibus Scorpij, partes Cancri partibus Sagittarij. Singulæ enim uerso ordine ab æqnoctij autumnalis

puncto æqualiter distant, quàm ob causam easdem etiam ascensiones ac descensiones habent. Pisces enim et Aries æquatis, ut dictum est, temporibus exurgunt et occidūt. Idē seruāt inter se Taurus et Aquarius, itē Gemini et Capricornus, quo circa Græce dicūtur ἰσαναφόρα, quod æquatis ascendant temporibus, qn etiam à multis dicuntur æqpollentia, qđ mutuis utuntur uiribus, eadē est in ortu atq; occasu æqualitas inuicē Virginis ac Libræ, Leonis et Scorpij, Cancri et Sagittarij. Hæc igitur partiū æqdistantia, eadēq; ab æqnoctialibus pūctis tū remotio, tū propinqtas, è qbus ascensionū ac descensionū similitudo manat, cōueniētiā iter se quandā atq; consensum, et familiarē, ut ita dixerim, affectionē ingenerāt, atq; ut Græci dicūt, συμπάθειαν. Quod in uita quoq; ciuili contingit, ut annorum æqualitas, ætatisq; ac morum similitudo beneuolentiā et coniunctionem pariat. Pueri enim ob ætatem pueris, senes senibus, cōtinentes continentibus conueniunt. Quod si à natura inest hominibus, an non cœli ipsius partibus inerit? à quibus profecto efficitur, ut illis hi, his illi, alijs alij tum magis, tū minus natura ab ipsa cōcilieītur. Singulis enim hoībus naturalis quædā affectio, atq; propēsio, et, ut hodie dicunt, inclinatio insita est. Quamobrē in pronuntiādis sententijs atq; apotelesmatibus oportet Mathematicū partes has considerare, et qd ex ipso partiū consensu, atq; æqpollentia fieri possit, inspicere. Prisci quoq; tū Aegyptij, tum Græci alterū semicirculū, à cuius initio postq̄ Sol ad eum peruenit, dies excrescere incipiūt, æstiuū dixere, alterū uero hyemalē, quod ubi Sol ad eū descenderit, dies superentur à noctibus. Quod dies igitur præferatur nocti, qđ calor frigori, lucis incrementū detrimento, hinc signa ipsa æstiui semicirculi, qđ lucis, quod diei, quod ēt caloris augmentum afferāt, unde rerū prouētus existit i terris, honoris gratia dicūtur imperare, quæ uero in hiemali circulo collocātur, tāq̄ subiecta illis obedire. Etenim in bene cōstitutis urbibus magistratus ipsi ac principes, qđ maiori sint authoritate præditi, præferūtur cæteris ciuibus, et i pretio habentur maiori. An nō propter lucis authoritatē, calorisq; præstantiā inter planetas ipsos Sol excellit? Iure igitur ut ptes quædā partibus ob germanā æqualitatē cōsentire, inuicēq; familiariter iūgi existimātur, sic ex ipsis signis alia præcipere, cōtra alia obedire iudicātur. Quid. n. magis secundū naturā, q̄ ut quæ potiora sunt, minus præstantibus præferantur atq; præsideant? Hæc quoq; cōsyderatio ad intellegēda stellarum decreta plurimū adiumēti disciplinæ huius studiosis affert. Nec uero explanandis his recusabimus quæ Porphyrius de precipiētibus, atq; obediētibus signis et sentit et tradit, statim subiūgere. Obediūt inqt si

» gnis signa, Libra qdē Arieti, quod Aries diem augeat, ipsa uero mi
» nuat, Pisces Tauro, quod Taurus plurium est ascensionum, Pisces pau
» ciorum, eodem modo Aquarius Geminis, Capricornus Cancro, Sagit
» tarius Leoni, Scorpius Virgini. Hæc Porphyrius. Ex his igitur satis liquet Solstitij æstiui signum imperare signo sibi opposito, itemq; uerni æquinoctij signum imperare Libræ, ob dierum lucisq; magnitudinem atq; incrementum, atq; ob hanc ipsam rationē signa quæ ascendunt ab Ariete ad Cancrum imperare signis à Capricorno ad Arietem proficiscentibus, item signa quæ à Cácro declinant in Librá, imperare signis à Libra in Capricornum declinantibus. Atq; hæc quidem præcipiendi, obediendiq; regula & ratio ab antiquis hunc in modum traditur.

De Antiscijs & gradibus sibi respondentibus, & signis se uidentibus.

Est etiam inter signa ac partes ipsas alia quædam, magnáq; consensio, & tanquam cognatio, quam profecto nouisse operæpretium fuerit. Nam licet Aries ac Virgo nullis se radiationibus aspiciant, mirifica tamen societate & quodam quasi fœdere iunguntur, adeo ut planeta in Virgine positus, quanquam Arietem non aspicit, nihilominus uires suas in Ariete magis ac magis exercet. Hoc autem cuiusmodi sit, aperiamus. Tametsi à Iulio Materno & à nobis ipsis in cōmentationibus nostris abunde est explicatum. Duo nanq; cum sint solstitialia signa, ab altero decrescere quidem dies, augescere autem noctes incipiunt, contra ab altero noctes decrescere, dies uero augeri. Signum Geminorum præcedit Cancrū, Sagittarij Capricornum. singulæ autem partes Geminorum uerso tamen ordine singulis partibus Cancri, itē partes Sagittarij Capricorni partibus sunt æquales, tantundem enim à solstitialibus punctis absunt. Ac Sole in eis constituto idem contingit noctium ac dierum spatium. Sol enim constitutus in primo Arietis gradu abest à puncto æstiui sulstitij tribus integris signis. Tantundem etiam abest, si in ultima parte Virginis collocetur, eodem Sole ijsdem in partibus collocato, idem etiam contingit dierum ac noctium spatium, idem lucis, ac tenebrarum tempus. Eadem hæc æqualitas est inuicem partium Tauri & Leonis, Libræ & Piscium, Aquarij & Scorpij. Græci has partium mutuas consensiones dixerunt ἀντίσκια, ac si gradus signi unius, gradui alterius contrariam umbram iaciat. non quia primi gradus Arietis, quos æquales ultimis gradibus Virginis diximus,

*gnis diximus, cõtarias inuicẽ umbras iaculentur, sed quod ab Arie-
tis ascensu dies excrescunt, à Virginis uero descensu uergãt in detri-
mentum, atq; inde superare noctes incipiant, hoc enim solo gradus
illi differunt, quod Sole ab alteris ascendente dies ita procedunt,
ut noctibus semper aliquid surripiant, ab alteris uero descendente
ut semper aliquid amittant. Ammianus autem Marcellinus tradit
eos, qui Meroen Aethiopiæ habitant, uocatos esse Antiscios, quod cum
ea terrarum pars æquinoctiali subiaceát circulo, diebus nonaginta,
umbræ quæ illic sub Sole fiunt, nostris aduersentur. Ponam ipsius Iu
» lij Materni uerba, Geminorum pars prima in uigesimam nonam par
» tem Cancri mittit antisciũ, rursus Cãcri uigesima nona pars i primã
» Geminorum partem antiscium mittit, secunda in uigesimam octauã,
» & uigesima octaua in secundam, tertia in uigesimam septimam, et
» uigesima septima in tertiam, quarta in uigesimam sextam, et uigesima
» sexta in quartam, quinta in uigesimam qintam, & uigesima quinta
» in quintam, sexta in uigesimam quartam, et uigesima quarta in sextã,
& sic deinceps. Singulæ nanq; partes à qua parte Antisciũ excipiũt
in eam rursus à se remittunt. Quemadmodũ igitur Gemini et Cã-
cer mutuis utuntur antiscijs, atq; inter se ratione hac reciprocantur,
sic Taurus & Leo, sic Virgo & Aries, sic Libra & Pisces, sic Scor-
pius & Aquarius, sic Sagittarius & Capricornus. Trigesima tamen
pars signi, ut ipse ait, nullam in partem antiscium iacit, nam quo eã
iaciat, aut à qua in ipsam reijciatur, non habet. quod supputatio ipsa
manifestum efficit. His in partibus Sole constituto, ut qui æqualiter à
punctis absit solstitialibus, dies diebus, et noctes noctibus sunt æqua-
les, hoc solo differunt, quod hæ ascendunt ad punctũ solsticiale, con
tra illæ à puncto descẽdunt. Quod facile intellegetur, si constituto in
cœli medio solstitij æstiui puncto, à uigesimo gradu Geminorum re-
ctam lineam protenderis in decimum Cancri gradum, quæ partes
inuicem & mittunt & remittunt antiscium. Inuenies enim utranq;
partem tantundem à puncto abesse; ac triangulum duobus æquis
lateribus dextra sinistraq; super protentam lineam constituere, &
gradum quidem Geminorum sursum ferri, at Cancri deorsum in-
clinare. Idem hoc continget, si lineas duxeris è partibus Tauri
in partes Leonis, & è partibus Libræ in partes Piscium. eo quo di-
ctum est ordine, rursum si ad alterum solstitium à Capricorno atq;
Sagittario exordiare, eadem contingent. Hæ igitur signorum par-
tes ob hanc quam diximus societatem atq; cognationem, ac propter
lineæ ab altera in alteram productæ æquationem mira quadã so-*

cietate iunguntur, sibiq; inuicem suffragantur, quócirca uidere inuicē se signa hæc dicuntur, ob amicitiam et consensum. Etenim qui inuisi nobis sunt, ij non solum dissentiunt à nobis, uerum odio habentur, et quos odio habemus, uidere eos nolumus. Molesta quoq; omnia inuisa sunt, & inuidia ipsa ab animi ægritudine cum odio & maleuolētia nascitur. Quamobrem si quæ stellæ in alicuius genitura licet mutuis irradiationibus se non aspexerint; hac tamen antisciorum societate iungantur, plurimum profecto authoritatis nanciscuntur. Nec tamen nos fallit, Porphyrium, aliosq; nō paucos de signis se uidentibus alio modo sentire. Porphyrij ipsius uerba sunt hæc, Videntia signa sunt quæ & diebus & noctibus æqualium temporum spatium tribuunt. Etenim Sole in Cancro constituto; maximus dies est horarum quindecim, minimus uero nouem, cum Sol in Capricorno fuerit, Pares autem dies in Libra & Ariete. Igitur in Geminis & Leone dies est horarum quatuordecim, in Tauro & Virgine tredecim, in Ariete & Libra duodecim, in Scorpio & piscibus undecim, in Aquario et Sagittario decem, quócirca signa hæc se ipsa uident, ac si dicat, ob hanc ipsam dierum æqualitatem mutuo inter se amore afficiuntur. Singulatim uero intuenti signorum ipsorum partes, facile apparebit, quæ à Porphyrio dicuntur nō usquequaq; sibi constare, neq; enim singulæ partes Leonis singulis Geminorum æqualiter respondent partibus. Si quis enim à decimo Geminorum gradu in decimum Leonis gradum Lineam protendat, ac super primā Cancri partem, in qua maximus contingit dies, triangulum statuat, inueniet latus alterum, quod est à prima Cancri parte in decimam Leonis partem, è triginta nouē gradibus constare, at latus alterum, quod est ab eadem Cancri parte in decimā Leonis, uiginti non amplius graduū esse. Non igitur æqualiter ab eodem puncto solsticiali distant. Nam & si Gemini ac Leo tantundē à toto Cancri signo distant, non tamen æqualiter à solsticij puncto absunt, ultimus enim gradus Geminorū punctum ipsum solsticij contingit, à quo tamen ad primam Leonis partem uiginti nouē Cancri gradus interiecti sunt. Sin à primo Geminorū gradu ad primum Leonis portenta linea triangulū super punctum solsticiale statueris, erit quidem utrunq; latus æquale, & dies æquales; quoniam primi ipsi gradus à puncto æqualiter absunt, cæteræ tamen partes omnes in æquali distant spatio. Quo fit, ut dies quoq; inæquales sint, adeo ut præter hos ipsos duos dies, ac primos utriusq; signi gradus neq; internallis à puncto solsticiali, neq; temporum æqualitate conuenientiam inter se ullā Gemini ac Leo habeant. Quócirca ea quæ de An=

tiſcijs ante ſunt prodita, magis probanda uidentur, & ſigna ea magis ꝗ hæc uidere ſe inuicem iudicāda, ſibiq; mutuis fauoribus ſuffragari, ob partiū æqualem à ſolſtitio interæpedinem, tametſi aſcenſionibus differunt. Ipſa autē partium æqualitas exiſtit, ut dixi, ex cōparādis ultimis partibus alterius ſigni cū primis alterius. Itaq; hoc ipſo ordine hinc atq; illinc ſingillatim progrediēdo, Ptolemæus ſigna ipſa ſe uidētia putat æqpollere, hoc enim Græcū uerbū præ ſe fert. Cū igitur de præcipiētibus atq; obidiētibus præcepiſſet ſignis, ſtatim ſubiecit, Rurſum aūt æqpollere inter ſe dicūt partes, ab utroq; ſigno tropico æqualiter diſtantes, quoniā Sol ad utrūuis eorū profectus dies diebus et noctes noctibus, interualla quoq; horarū ipſarū exæquatis temporibus efficit. Hæ aūt et uidere ſe ipſæ dicūtur, propter ea quæ dicta ſunt, et ꝙ utrunq; ipſorū ex iiſdem oritur finitoris partibus, & in iiſdem occidit. Videtis Ptolemæum de partibus ſignorum magis quàm de ſignis ipſis ſentire, quæ partes in eodem collocatæ ſunt parallelo, ac propterea ex iiſdem ſemper & ſurgunt & decidunt locis. quo fit, ut ſe ſe ipſa uideant, & dies noctesq; ſibi inuicem æquales reddant. Quamuis autem hic ipſe Ptolemæus de ſignis audientibus in inſtitutione ſua nihil omninò præcipiat. Sunt tamen & clari quidam uiri, atq; in iis Porphyrius, qui tradant ſigna æqualium āſcenſionum, quæ diximus Græce uocari ἰσορρόπα, ut Arietem & Piſces, Libram & Virginem, Taurum & Aquarium, Geminos & Capricornum audire ſe inuicem, non autem uidere propter umbram terræ, eaq; ob hanc rationem æquipollere inter ſe putant. Quod igitur auditus quàm uiſus aliquanto ſit hebetior, atq; hanc ipſam æqualiū aſcenſionum cognationem, et, ut ita dixerim, affinitatem hebetiorem ac minus ualidam exiſtimarēnt, dixerunt ſigna ipſa ſe ſe audire, hoc eſt beneuolentia quidem inter ſe affici, non tamen tanta, quanta quæ uidere ſe dicuntur. Quòcirca, ut diximus, hæc ipſa ſignorum cognatio, quæ ab aſcenſionum æqualitate proficiſcitur, conſyderanda eſt in ferendis ſententiis. Cæterum quod propter terræ umbram ſe ipſa non uideant, neſcio quàm ſit probandū. Primum quod umbra terræ eò cœli non aſcendit, ut ad fixas ſtellas penetret; deinde quod inter Piſces et Arietem, Virginem ac Libram continuata inter ſe ſigna umbra obiici poteſt nulla, quin etiā ſi lineā à quouis Piſcium gradu in quem libuerit Arietis gradum extenderis, terræ corpus nulla parte intercipies. cum uideamus Lunam ſtellarum omnium ultimam tunc ſolū in terræ umbram incidere, cū ab ea ad Solē protracta linea terra media intercipitur, neq; alia ratione

posse eã deliquescere, tenebrasq; obducere sit cõpertũ. Itaq; anile putandũ est, q̃ ab ijs hac in parte de terræ umbra dicitur. Q uã ob rem ad alia trãseamus. Q ui igitur aspectus, atq; configurationes, et quot etiam sint, quæ partes se inuicem uideant, quæ'ue præcipiant, aut obediant, hactenus dictum sit.

De signis Alienis & Inconiunctis.

Q uæ uero signa neq; ex oppositis locis, neq; triangulariter quadrangulariter'ue neq; è sexangulo sibi configurantur, adhæc quæ neq; præcipiunt, obediunt'ue inter se, item quæ se nequaquã uident à partibus æque distantibus, neq; etiam audiunt, ea cũ nulla inuicem familiaritate atq; societatis genere coniũguntur, Aliena dicta sunt, atq; Inconiũcta, quodq; se nõ uideãt, Auersa, Græce sunt, ut dixi, ἀσύνδετα.

De Decurijs seu Decanis.

S unt & aliæ quædam familiaritatis atq; coniunctionis species, de quibus deinceps dicendũ relinquitur, & primo quidẽ de Decanis, ut Græci uocant. Omnis enim hæc cõstitutio eò spectat, ut singillatim de planetis, id est quid singuli planetæ singulis in signis, signorũ'ue partibus collocati portendant, sententia ferri possit. Cũ igitur una & eadẽ domus pariat in ciuitatibus cõiunctionẽ eã scilicet per quã q ex eadẽ domo sunt domestici dicuntur & familiares, hanc ẽt ad similitudinẽ planetæ ipsi dicuntur habere domos proprias id est signa quædã adeo sibi cõueniẽtia; ut in ijs cõstituti, perinde ut patres familiarũ in domibus imperẽt proprijs. Est igitur inter signa et erraticas stellas ẽt genus hoc coniũctionis præcipuũ quidẽ, maximeq; obseruandũ. Ac nihilominus quoniam permixtæ qualitates sunt, quemamodũ inter ciues ipsos aliæ atq; aliæ sunt coniunctionis ac beneuolentiæ species, sic etiã inter signa planetasq; usuuenit, ut alias quoq; ob causas simul concilientur. Atq; ut in ciuitatibus, quoniã & ipsæ quoq; distributæ in partes sunt, tum uicinia eadem, decuriaq;, tum etiã tribus deuincit ciues inter se, eodem pacto singula signa distribui placuit in regiones treis, ut singulæ decem essent graduũ, unde sunt δεκανοὶ à Græcis appellati, Nobis placet appellare Decurias, tum ne peregrino utamur nomine, cum habeamus nostrum, quanquam & illud uideri nostrũ potest, tum ut ciuilem constitutionem sequamur. Nam & urbs Roma non in centurias modo, uerum etiam decurias fuit diuisa, unde à decurijs dicti Decuriones. Singula igitur signa cum sint in treis decurias distributa, singulæ quoq; decuriæ habebunt decurionem suum, cuius distributionis hic ordo atq; hæc tradita est à maioribus regula; de qua Ptolemæus in libris Apotelesmatum nullam, ut ego uideo, tradit præce

ptionem, tametsi de ipsis decanis mentionem non semel fecit. Arietis primos decem gradus, primamq; decuriam Marti ascripserunt, secundam Soli, tertiam Veneri. Sunt igitur in Ariete ut tres decuriæ, sic et tres decuriones, id est decanorum domini, sic deinceps per signa cætera quo cœptum est planetarum atq; decuriarum ordine progredi oportet. Nam prima Tauri decuria est Mercurij, qui Venerem sequitur, secunda Lunæ, quæ post Mercurium fertur, tertia Saturni, à quo rursus ordo continuandus est. Ex hac igitur decuriarum distributione per signa singula fit mixtura, & communitas quasi quædam planetarum inter se, quod item fit in ciuitatibus, quæ licet Reges suos habeant, qui ciuibus uniuersis, ac reipublicæ imperant, tamen singuli domos, prædia, uillasq; proprias sub eodem Rege possident. Quibus è rebus miscentur inter se, & coniuncti dicuntur. Dominatur autē Tauro Venus, nihilominus Mercurius, Luna, & Saturnus sub Venere tanquam sub domino decurias habent, non aliter quàm qui prædia possident in agris, qui agri nihilominus domini imperio subiacent. Est & hoc magnū utiq; coniunctionis uinculū, magnaq; ad propriā cuiusq; authoritatem accessio. Etenim planeta in suo decano positus maiores decani sui præsidio uires cōcipit. Atq; ut agelli proprij possessor suam in illo iurisditionem exercet. sic planeta in decuria propria collocatus. Quæ autem mixtura communicatioq; sequatur, ubi aliquis planeta in decano alieno repertus fuerit, exemplo hoc aperiemus, Sol ea potissimum significat in nato, quæ ad animum pertinent, quocirca si in prima decuria fuerit Arietis inuentus, qua hora quis nascitur, cū ea sit Martis propria, mutuabitur ab illa quæ sunt secūdum Martis naturam. Quocirca nati illius animo inerit uirilitas quædā, & tum belli, tum armorū studiū, quæq; alia sunt Martis propria. In secūda decuria inuentus, quæ sua ipsius est Solis, uiribus suis multum addet. Itaq; natum illū excitabit ad claritudinem, & titulis atq; honoribus illustrabit, efficietq; ambitiosum, & gloriæ percupidū. In tertia quæ Veneris est decuria, positus mutuabitur à decuria ipsa ea quæ ad Venerē referūtur, eritq; natus ille procliuior ad lasciuiā, ad mollitiē, ad corporis uoluptates. Fit igitur planetarū significationibus ex decuriarū societate tum magna accessio, ubi planeta in sua fuerit decuria cōstitutus, tum ēt permixtio & temperatio, ubi in aliena decuria collocabitur. Harum autem rerū obseruatio ipsa magistra fuit, quippe quæ non decuriarum modo distributiones inuenerit, uerum etiam finiū ac partium. Siquidem quinq; stellæ erraticæ singulis in signis certos fines possident, de quibus suo quidem ordine differetur.

De Finibus Signorum.

Græci uocant ὅρια, maiores nostris fines. Nanq; ut in distributione terrarum atq; agrorum Thusci, Vmbri, Campani, singuli item populi fines habent suos, in quibus iurisditionem liberius exercent, sic ad hãc fermè similitudinẽ singulæ stellæ erraticæ singulis ĩ signis fines habẽt distributos, in quibus ipsæ positæ potentiores efficiũtur. Qua de re diuersæ ueterum fuere sententiæ, quibus tamen minime repudiatis Ptolemæi potius opinionem sequimur. Is, ut scripta eius indicant, uidetur de finibus non parum dubitasse, cum non nullorum scriptorum rationes parum probet. Refert se se tandem in codices uetustissimos incidisse, quanquam magna ex parte carie exesos, ac uetustate consumptos, explicantes tamen ipsorum finium ordinem ac numerum, ex obseruatione diuturna præteritarum genituarũ collectum, quæ res in disciplinis coniecturalibus præcipue sequẽda est, ut in medicina, in augurali, in militari, ut in hac ipsa disciplina, quæ quidem ex obseruatione potissimum quibusdam sumptis principijs post in præcepta atq; instituta relata est. Ac primum quidem Soli Lunæq; fines attributi sunt nulli. Nam cum regnare inter planetas uideantur, quid opus fuit certos eis fines decernere? cum signiferi totius imperium penes ipsos esse intellegeretur. Etenim ut illorum naturas ad hominum res componamus, Luna corporum atq; humorum est domina, Sol sensuum atq; spirituum. Vtriusq; igitur dominatus in hominibus talis est. Ad fingendum igitur corpus hominis, uitalibusq; instruendum spiritibus, quæ Solis ac Lunæ officia sunt, sicuti ducibus atq; imperatoribus militum opera ministerijsq; opus est, ita Soli ac Lunæ quinq; erraticarum officijs. Quocirca quemadmodum militibus attributa sunt loca sua in agmine, in acie atq; in ipsis castris, sic erraticas quinq; tanquam militibus loca quædam sunt decreta, singulis in signis, perinde ut in castris atq; in agmine, cum duces ipsi pro arbitrio huc atq; illuc progrediantur, nec ullis se se certis locis contineant. Quando autem signifer totus constat partibus trecentis ac sexaginta, ratione finium attributæ sunt Saturno septem & quinquaginta, Ioui nouẽ & septuaginta, Marti sexaginta sex, Veneri octoginta nouem, Mercurio septuaginta sex, quæ simul coactæ summam uniuersam duodecim signorum explent, conueniuntq; cum annis maioribus, quos singuli planetæ conferunt. Singulorum autem signorum distributio ac distributarum partiũ numerus talis est. Arietis primæ partes numero sex, Iouis finibus decernuntur, quas statim sequuntur octo Ve-

neris ſunt finibus attributæ, quæ deinde ſequuntur ſeptem Mercurij, quæ poſt has quinq; Martis reliquæ quatuor Saturni finibus annumerantur. Tauri octo partes quæ primæ quidem ſunt, Veneris finibus aſcribuntur, quæ deinceps ſeptem ſequuntur Mercurij, quæ item alteræ ſeptem Iouis. Poſt has quatuor Saturni, reliquæ item quatuor Martis, Geminorum ſeptem primæ partes ſunt in Mercurij finibus collocatæ, quæ deinde ſeptem Iouis, aliæ deinceps ſeptem Veneris, quæ dehinc quatuor Saturni, reliquæ numero quinq; Martis, Cancri primæ partes numero ſex Martis finibus aſcriptæ ſunt, ſeptem quæ has ſequuntur Iouis, poſt has alteræ item ſeptem Mercurij, adhæc aliæ quoq; ſeptem Veneris, tres ultimæ Saturni; Leonis quæ primæ ſunt ſex partes aſcribuntur Saturno, quæ ſequuntur ſeptem Mercurio, quæ poſt has numerantur ſex Veneri, quæ alteræ ſex Ioui, quæ reliquæ ſunt quinq; Marti. Virginis fines hoc ordine ac numero diſtinguũtur, primæ ſeptem partes annumerantur Mercurij finibus, ſex quæ ſtatim ſequuntur Veneris, quæ dehinc quinq; Iouis, quæ dehinc ſex Saturni, quæ reliquæ ſunt ſex Martis, Libræ primæ ſex Saturni; quinq; ſtatim inſequentes Veneris, quæ ſubſequuntur octo Iouis quæ poſt has ſequuntur quinq; Mercurij, reliquæ ſex Martis, Scorpij ſex primæ ſunt Martis, inſequentes octo Iouis, quæ poſt ſequuntur ſeptem Veneris, quæ deinceps ſex Mercurij, tres ultimæ Saturni, Sagittarius partes ſuas hac planetis ratione diſtribuit, primas octo Ioui, ſex quæ ſtatim ſequuntur Veneri, quæ deinde ſequuntur quinq; Mercurio, ſex inſequentes Saturno, ultimas quinq; Marti, Capricorni partes diuiduntur hoc modo, primæ ſex dãtur Veneri, alteræ ſex Mercurio, ſeptem ſubſequentes Ioui, quæ has ſequuntur ſex Marti, reliquæ quinq; Saturno, Aquarij primæ ſex ſunt Saturni, alteræ ſex Mercurij, octo inſequentes Veneris, quinq; Iouis, reliquæ quinq; Martis, Piſcium primæ partes octo numero ſunt Veneris, ſex inſequentes Iouis, alteræ ſex Mercurij, aliæ item ſex Martis, quatuor reliquæ Saturni. Atq; hic quidem ordo ac numerus diuidendorum per ſingula ſigna finium à Ptolemæo proditus ac probatus eſt. Nos rem hanc ut difficilem nec ſatis notam aperire enucleatius tentabimus, Atq; eo magis, quod alijs ampliores, arctiores alijs fines aſcribuntur, ut non ſatis æqua uideri diſtributio ipſa queat. Si enim æquis è partibus facta eſſet inter quinq; erraticas ſtellas finium diuiſio, ſex tantum partes cuiq; in ſortem ceſſiſſent, quod ſecus quidẽ accidit, cum uideamus nunc pauciores partes, ut quatuor, ut quinq;, nunc plures, ut ſeptem, ut octo alij atq; alij diſtributas eſſe.

Ratio de numero & ordine finium.

In omni ciuilis iustitiæ distrubutione ea esse solet regula, ut singulis ciuibus eadem mensura metiendũ non sit, siquidem & ætatis & familiæ, & rerum gestarum ratio habenda est. Quocirca gradus quidam honorum ac magistratuũ constituti sunt. Neq; enim ciuilia munera debentur omnia omnibus, uerum alijs alia, & ijsdem ipsis alio atq; alio tempore. Similis tum ratio tum regula diuidendorum finiũ seruata mihi uidetur inter planetas, cum & altitudinis & triangularitatis, & domicilij ratio prorsus sit habita, præferaturq; altitudo triangularitati, & utraq; simul domicilio, ac planeta, cui in eodem signo duarum prærogatiuarum sors obtigisset anteponatur ei, q una tantũ utatur prærogatiua. Qua è re factum est, ut pro seruãda prærogatiuarum æquabilitate, finium ipsorum inæqualis numerus sit in distribuendo seruatus. Neq; enim aliter iuxti atq; æqui recta ratio teneri poterat. Exquiramus igitur primo loco fines Arietis, hoc signũ Martis domus habetur, eiusdem signi triangularitas est Iouis. triangularitas autem præfertur domui, quoniam ea trium simul signorum amicitiam & fœdus coniungit. Iure igitur Marti Iupiter præponitur, iure ut honoratiori primus finium locus conceditur, præsertim cum sit natura Iouis benefica & salutaris, contra Martis noxia & perniciosa. Datur hinc secundus locus Veneri, quoniam post Arietem Taurus incedit. Sunt enim tria simul signa capienda, uidendumq; quam quis prærogatiuam in tribus his signis, aut in ipsorum aliquo retineat; Tauri domina est Venus, eadem etiam domina est Taurinæ triangularitatis, quocirca secundus finium locus iure Veneri concessus est. Cur autem Ioui sex, Veneri octo partes ascribantur, prætereũdum non est. Nimirum Ioui sex debentur propter æquabilitatem distributionis. Singulis enim quinq; planetis in signo quolibet sex debitæ sunt partes. quinquies enim sex ubi produxeris, triginta partes id est signum unum æquis portionibus constitues. Huic pars una addenda esset, propter triangularitatem, septẽ ut essent partes. Sed Venus quæ statim sequitur duplici munita præsidio domus ac triangularitatis eripit ei partem illam quam sibi ipsa iure uendicat. duæ nanq; prærogatiuæ uni præferuntur. Venus igitur ut una è quinq; erraticis accipit sibi partes sex, ad quas addit partes duas iure domus ac triangularitatis, quarum alteram Ioui eripit habenti unam tantum prærogatiuam. Habet igitur ob has ipsas causas Iupiter partes sex, Venus octo. Sed cur non Venus sicuti partium numero præcellit, ordine etiã Ioui

anteferatur? An quia Iupiter cum Arietinæ sit triangularitatis dominus & maxime beneficus, ordine præferendus est Veneri? quæ nec adeo benefica est, & triangularitatis iura in Tauro subsequenti signo exercet non autem in Ariete. Est enim in suo quàm in alieno prætorio magistratus quisq; honoratior. Quia uero post Taurum sequuntur Gemini, in quibus Mercurius duplicem habet domus ac triangularitatis prærogatiuam, idcirco tertius finium locus Mercurio attributus est. Ad sex igitur partes illi debitas, ut uni è septem erraticis addita est pars una, ut essent Mercurij fines è partibus septem. Præfertur ei Venus & ordine & numero, quia Taurus cuius Venus est domina Arieti coniungitur, connexius autem uinculum est uicini quàm tribulis. Præfertur ipse Ioui numero partium ob duplicem prærogatiuam, Iupiter ei ordine quia beneficus & triangularitatis Arietinæ dominus est. Sequuntur Martis fines, quoniam in Ariete domesticam habet iurisditionem. Præferuntur autem ei Iupiter Venus, & Mercurius, quoniam triangularitas præfertur domui, & duæ prærogatiuæ uni anteponuntur. Quócirca Mars una tantum prærogatiua ornatus quartum locum retinuit, amisit autem è sex partibus, quæ illi debebãtur ut planetæ, unam, quam sibi Venus asciuit, prærogatiuarum & beneficentiæ titulo. Vltimus locus relictus est Saturno ut planetæ, ac nihilominus habenti triangularitatis iurisditionem in Geminis, quod signum est ab ariete tertium, hic de iure suo partes duas amisit, quarum alteram Mercurius, alteram Venus sibi arrogauit, cum duplici præsidio munirentur. Restat etiam quærere cur de Saturno & Ioue potissimum fiat partium ademptio, nec minus etiam de Marte, cum raro admodum de Venere Mercurióq; partes auferantur? Nimirum Saturnus ac Iupiter planetarum omniũ tardissimi sunt, Mars quoq; quàm inferiores longe tardior est. Veneri igitur ac Mercurio quod breuiori tempore singula signa peragrant, plures partes attribuere placuit, ut quod aufertur eis temporis, pensetur in partibus, contra à Saturno, & Ioue adimere, quippe cum diuturniori tẽpore in signis ipsis atq; in partibus immorentur. In hoc enim ipso ratio quoq; habita est æqui iuxtiq; ut plus habeat partium qui minus immoratur, rursus minus partium qui immoratur diutius. Quæret hic aliquis, cur in finibus distribuendis habita sit ratio solum triũ, quæ insequuntur signorum, nec ad quartũ sit facta progressio. An illa est causa? qđ annus ipse in quatuor diuisus est tẽpora, ipsa uero tẽpora in signa tria id est i mẽses tres, pinde ut signorũ orbis diuisus est i quadras quatuor, quarũ singulæ tribus tãtũ signis cõstẽt. An qđ nó minus rationabile ui

detur, qa quartũ quodq; signũ ẽ male amicũ ob aspectus hostilẽ irradiationẽ? quo'circa neq; præsidiũ ab eo loco neq; authoritas quærẽda eẽt.

De Finibus Tauri.

Sed Arietis finiũ distributione explicata, Tauri quoq; distributionẽ exequamur, eadem ratione tertium ab eo signum perquirẽtes, ut intellegamus qs domicilij quis triangularitatis atq; altitudinis prærogatiuã in tribus ipsis signis obtineat. Cum igitur (ut dictum est) domicilij ac triangularitatis huius Venus sit domina, duplicis prærogatiuæ ratione duas ad sex illas sibi debitas partes adiunxit, quin etiam quod benefica est, iure in signo suo prælata est Mercurio, ac primum locum sortita. Iure etiam secundus locus concessus est Mercurio, cum in secundo & succedenti signo domus ac triangularitatis teneat prærogatiuam, quãobrẽ ad sex illas unam sibi arrogauit, ut Veneri octo, Mercurio septem sint partium fines ascripti, tertium sibi locum uendicauit Iupiter, quoniam in Cancro, quod tertium signum est, altitudinis ius habet, unde unam sibi partem ascripsit. septem partibus sibi uendicatis. præponuntur tamẽ ei Venus et Mercurius, cũ duabus uterq; eorũ prærogatiuis utatur, in signis Cancrũ antecedẽtibus. Quartus locus permissus est Saturno, quoniã in Geminis habet triangularitatis prærogatiuam, Marti quintus ob idem triãgularitatis ius in Cancro. Posthabitus autem est Mars omnibus, quoniam Cancer tertium & ultimum signũ est in Taurina distributione examinanda, Iupiter uero prælatus est Saturno & Marti, quoniam altitudo præferenda est triãgulo. Adhæc cum Venus, Mercurius ac Iupiter quatuor sibi partes prærogatiuarũ iure arrogauerint, relinquitur, ut tam à Saturno, q̃ à Marte qui unam ac parem inter se prærogatiuam habent, fiat adẽptio. Quo'circa ẽ sex illis partibus utriq; debitis ut planetis duæ à Saturno, alteræ item duæ auferantur à Marte.

De Finibus Geminorum.

Placet dehinc explicare Geminorum de finibus distribuendis causas. Ac primus quidem locus datus est Mercurio, duplici domus ac triãgularitatis suffragio, unde parte una arrogata fines sibi partium septẽ uendicauit, secundus Ioui locus ẽ partibus item septem duplici suffragio et altitudinis in Cancro, qui Geminis succedit, & triangularitatis in Leone, qui sequitur Cancrũ. Quam ob causam unam sibi partem arrogauit, & Veneri prælatus est, cui tertius est locus attributus partium etiam septem, ob iurisditionem Cancrinæ triãgularitatis, in qua

Venus authoritatis plurimum habet. Quartus locus datus est Saturno propter iura triangularitatis in Geminis. Praefertur autem hac in distributione Saturno Mercurius propter duplicem praerogatiuam, Iupiter propter altitudinem, Nam & duae praerogatiuae praeferuntur uni, & altitudo antecedit triangularitatem. Nec uero praetereundum est, cur Saturnus Veneri praelatus nõ fuerit, cum Gemini in qbus habet Saturnus triangularem iurisditionem, praecedant Cancrũ, in quo Venus quoq; triangularem habet iurisditionem? An qa natura Veneris benefica est, contra Saturni malefica? Etenim in bene constitutis ciuitatibus probitas ac benefaciendi studium praefertur improbitati ac malitiae. Retinuit autem sibi Saturnus partes tantum quatuor, Mars uero qnq;, cui ultimus finium relictus est locus. Et à Saturno qdem ablatae sunt partes duae, quoniã tardioris est motus, à Marte uero una. Quaeri autẽ iure potest si in tertiũ quodq; signũ progrediendũ est, cur nõ Ioui primus datus est locus, si enim in Leonẽ progredіemur, ius triangulare in eo Iouem habere inueniemus. Itaq; et propter altitudinẽ, & propter triangularitatem in hac ipsa distributione uidetur praeferendus. Praelatus tamen est Mercurius, quoniã eius iurisditio est in Geminis, quorum est haec finium distributio, cum iurisditiones Iouis consyderentur in Cancro & Leone subsequentibus signis, quam ob causam Saturnus quoq; praelatus est Marti.

De Finibus Cancri.

In distribuendis uero Cancri finibus primus Marti concessus est locus, cum sit Cancrinae triangularitatis dominus, retinuit tamen sibi partes tantum sex, Ioui secundus, quoniam dominus est triangularitatis Leonis, qui Cancrum sequitur, habetq; in Cancro ipso altitudinem, uendicauitq; sibi propterea partes septẽ, tertius Mercurio, quoniã tertio loco Virgo sequitur in qua domicilij atq; altitudinis ius habet Mercurius, atq; ob eam rẽ partes etiã septem sibi uendicauit, quartus Veneri ob iurisditionem triangularem, cum in Cancrina triangularitate plurimũ ualeat, ob qualitatẽ atq; conditionẽ, unde ptes quoq; septẽ sibi asciuit, priuilegio ẽt beneficentiae ac celeritatis. Vltimus locus ẽ tribus tãtũ partibus relictus ẽ Saturno, nullã in Cãcro, Leone et Virgine praerogatiuã habẽti. Quo' circa tres ei sunt ptes adẽptae, quarũ singulas Iupiter Mercurius ac Venus sibi arrogauerunt. Quaeri põt hac in Cancri distributione, cur Mars praeferatur Ioui, ac Mercurio, cum uterq; duplici utatur praerogatiua, ipse tãtũ una sit fretus, An propter Lunã quae est Cãcri domina? cui cũ fines attributi sint nulli, ob eas quas diximus rõnes, placitũ ẽ praerogatiuã Lunarẽ Marti concedere,

iure domestico in eum tranlato, atq; ad triangularitatis ius adiuncto, qua è re primi loci tantum sibi prærogatiuã uendicauit, non tamen ut quidam sex plures sibi partes asciuerit, ut si ob Lunæ rationem præfertur in ordine, uincatur tamen partium numero, ratione triangularitatis atq; altitudinis, & quia maleficus est.

De Finibus Leonis.

Eadem ratione primæ sex Leonis partes attributæ sunt Saturno, iure Solis, qui Leoni dominatur in Saturnum tranlato, non tamen ut plures sex ei partibus ascribantur. Satis enim uisum est ob Solis suffragium locum ei primum conferre. Secundus locus tributus est Mercurio, propter succedentem Virginem, in qua domicilium atq; altitudinem sibi constituit, uendicauitq; propterea partes septem, tertius Veneri propter Libram insequentem, in qua domicilium habet, retinuit tamen partes tantum sex, quoniam in Virgine Venus deijcitur, quartus Ioui, iure triangularitatis, quod habet in Leone, quam ob causam uidetur Veneri anteferendus. Etenim triangularitas præfertur domui. nihilo tamen minus Venus ipsa triangulare ius exercet in Virgine. Sunt enim Virgo & Taurus ex eodem triangulo. Ipse etiam Iupiter sex tantum partes sibi è Leonis desumpsit partibus. Vltimus locus è quinq; constans partibus relictus est Marti, cui pars à Mercurio ablata est una propter ius altitudinis & triangularitatis eodem in signo. Quid autem causæ est cur in domo Lunæ Marti, in Solis uero domo primus Saturno concessus est locus? An quia Mars & & Luna sunt nocturnæ conditionis? Sol & Saturnus diurnæ? qua è re non parua familiaritas conciliari uidetur.

De Finibus Virginis.

Virginis primæ septem partes ascribuntur Mercurio, ut qui domum illic habeat & altitudinem, sex insequentes Veneri, quoniam est triangularitatis huius domina & Libræ, quæ statim sequitur. Ad sex autẽ partes nullam arrogauit, quoniam ipsa in Virgine deijcitur, Ioui ascribuntur tantum quinq;, ut qui nullam in tribus his signis Virgine, Libra & Scorpio iurisditionem exerceat, unde facta est ab eo partis unius ademptio. Post Iouem Saturnus uendicauit sibi partes sex, quoniam altitudinem ac triangulare ius habet in Libra, quam ob causam partem unam Ioui eripuit, tametsi Iupiter ordine prælatus

est ei, ob

est ei, ob naturalis beneficentiæ priuilegiũ. Vltimæ sex Martis sunt, est enim Scorpij dominus, cui etiã Iupiter prælatus est, nullũ in his signis ius exercens, sed ob naturalem, ut dictum est, beneficentiam. Hanc autem ob causam ultimus semper locus maleficus relinquitur in distributione finium singulis in signis, præterquam in Cancro & Leone, propter Solis ac Lunæ maiestatem, aut ubi plures prærogatiuas habent, ut in Libra & Scorpio. Ab ipsa enim natura bonum malo præfertur, & à ciuilibus institutionibus probitas improbitati, temperantia immoderationi.

De Finibus Libræ.

Exercet in Libra Saturnus altitudinis ac triangularitatis iura, quo'circa primæ illi partes ascribuntur, non tamen plures quàm sex, cum sit maleficus atq; omnium tardissimus. Secunda iura sunt Veneris, tum propter domum, tum etiam ob triangularem iurisditionem succedentis Scorpij, in quo magnam sibi Venus authoritatem uendicat, retinuit autem partes tantum quinq;, Ioui unam insequenti concedens, sola quidem prælationis prærogatiua contenta. Vnde sibi Iupiter partes octo uendicauit, cum in Sagittario tertio à Libra signo & domus & triangularitatis prærogatiuã exerceat, cui tamen prælata Venus est, quoniam Libra & Scorpius antecedunt Sagittarium. Post Iouem quinq; partium locus datus est Mercurio, quoniã habet in Libra triãgularitatis prærogatiuam, cui à Ioue pars adempta est una, cũ sit duplici munitus præsidio. Vltimo loco sunt partes sex Martis propter domesticam prærogatiuam, quã habet in Scorpio succedenti statim signo.

De Finibus Scorpij.

Eiusdem Scorpij partes sex quæ primo loco numerantur, Marti sunt attributæ, propter iura domus ac triangularitatis, quæ post has octo numerantur, Ioui debentur ut maxime benefico, & habenti in Sagittario, q statim succedit, triãgularitatis ac domicilij iura, est autem prælatus ei Mars, quoniam iura Martis sunt in ipso Scorpio, Iouis autem in succedenti signo. post fines Iouis, partes septem Veneri decretæ sunt, ut beneficæ ac retinenti triangularem iurisditionem in Capricorno, qui est à Scorpio tertius, succeditq; Sagittario. Post Veneris fines partes sex Mercurio ascriptæ sunt. Post has Saturno decernuntur quæ tres sunt reliquæ, cum sit Capricorni dominus, cui tamẽ præ

latus est Mercurius ob naturæ suæ communitatem, eripuit autem Saturno Iupiter partes duas, ob duplicem prærogatiuam, Venus unam, ob prærogatiuæ suæ dignitatem. Etenim triangularitas domui antefertur. Adhæc utraq; stella benefica & salutaris est.

De Finibus Sagittarij.

Sagittarij partes octo quæ primæ numerantur, Ioui sunt attributæ, propter domum ac triangularitatem, sex quæ statim insequuntur partes Veneri, propter ius triangularitatis, quod habet in Capricorno, qui succedit Sagittario, quinq; deinde Mercurio, propter triangulare ius in Aquario, qui succedit Capricorno, sex post insequentes Saturno ut Capricorni et Aquarij domino, quamobrē nulla facta est ab eo partium ademptio, ut tametsi ob ius trianguli sit ei prælatus Mercurius, integrum tamen ipse retinuerit partium numerum, quē Mercurius non retinuit satis habens, quod prælatus illi fuerit. Vltimæ partes quinq; numero Marti ascribuntur habenti in Capricorno altitudinem, ob quam Saturno præferendus esset, nisi ius ipsum Saturni geminaretur, Cum & Capricorno & Aquario imperet, esset etiam Mercurio præferendus, sed communis Mecurij natura Martis maleficentiæ antefertur. Siquidem Mercurij insita uis ad bonum quàm ad malum non minus est accommodata.

De Finibus Capricorni.

Capricorni partes sex quæ primo numerantur loco, Veneri propter triā gularitatem signi eius attributæ sunt, Mercurio itē sex propter trianguli prærogatiuam quam habet in Aquario statim insequente, Ioui septem ut Piscium succedentium domino. Præferuntur ei Venus & Mercurius ordine, propter trianguli prærogatiuam, illis ipse numero partium, quoniam maxime salutaris, Marti sex propter altitudinem, ob quam nihil ei est adēptum, tametsi posthabitus est, ut maleficus, Saturno quinq; partes reliquæ, ut domino signi à quo pars una est adēpta, quod signi dominatus postremo habetur loco, & ipse maxime tardus est.

De Finibus Aquarij.

Aquarij primus locus sex complexus partes debetur Saturno, ut signi ac trianguli domino, secundus qui ē sex item constat partibus Mercurio, propter triāgularitatem, tertius qui partes octo cōplectitur, Vene

ri, propter iura trianguli atque altitudinis insequentium Piscium, quae quidem praelata est Saturno numero partium propter praerogatiuam altitudinis, quae potior est triangularitate, item Mercurio, quia duae praerogatiuae uni anteferũtur. Rursus illi ordine ipso praeferuntur Veneri, quoniam Aquarius antecedit Pisces, quartus locus quinque partes continens Ioui habenti solum domesticum dominatum in Piscibus, ultimus qui similiter est e quinque partibus Marti, habenti domesticam praerogatiuã in Ariete, qui est ab Aquario tertius, facta est ab utroque ademptio propter praerogatiuarum inferiorem authoritatem, quodque Pisces & Aries sequuntur Aquarium.

De Finibus Piscium.

Prima Piscium distributio e partibus octo concessa est Veneri, propter altitudinis ac trianguli iura, secunda Ioui e partibus sex, quoniam est Piscium dominus Arietinaeque triangularitatis, tertia Mercurio e partibus item sex, quarta Marti ex eodem partium numero, quinta e quatuor reliquis Saturno. Est autem praelatus ambobus his Mercurius ut maleficis, Saturno Mars, quoniam Arieti dominatur, qui Piscibus succedit. Adhaec Saturnus nullũ sibi ius in tribus his signis Piscibus, Ariete & Tauro uendicauit. Fuimus hac in parte & in hoc de finibus tractatu aliquanto longiores, dum ignoratam à recentioribus scriptoribus rationem persequimur, & corruptam à posterioribus ueterum traditionem emendare tentamus. Qua in parte peccari uix à quoquam poterit, si ubi de quo signo quaeritur, primum contemplatus fuerit, qui e planetis quinque in eo, atque in duobus insequẽtibus signis plures potioresque praerogatiuas habeat, deinde beneficorum maleficorumque delectum habuerit, ac quibus addendum, quibus auferendum sit, meminerit, si rationem Solis ac Lunae in Cancro et Leone, si Mercurij communem naturam intuebitur, si denique intellexerit altitudinem triangularitati, & hanc ipsam domui praeferendam, atque in tribus continuis signis primum secundo, secundũ tertio fore anteponendum. Haec autem tum decuriarum tum finium constitutio uidetur mihi nullis certis rõnibus nisa, quis obseruatiõe ab ipsa, magna utrisque authoritatis facta sit accessio in utrãque felicitatis atque infelicitatis significationẽ. Qui tamẽ primi et decurias et fines statuere, uidentur id secuti, quod natura ipsa secuta est in constituendo hominis corpore, dum multitudine uenarum ac uarietate sparsim & quasi per lineas quasdam illud figurat, neruorumque textu artificioso

re connectit, quæ è figuratione & nexu totum quidem secum integratur, habileq́; & efficax ad mouendum, atq; ad sentiendum redditur, ut singulis itidem in finibus decurijsq́; suas inesse uires facultatesq́; arbitrati, pro naturis planetarum illas distribuerent, perinde ac per membra singula, partesq́; ipsas corporis proprias uires ac uirtutes natura partita est, pro qualitate uenarum, neruorumq́; contextu. Quãuis autem de finibus à Ptolemæo probatis deq́; illorum distributione ratio sit à nobis reddita, nihilominus constitutionem quoq; Aegyptiorum subiungemus, quam pleriq; sequuntur, & in ijs Iulius Maternus. Cuius quidem constitutionis ratio nec probabilis ulla ab illis redditur, nec cur probanda sit, per se ipsa apparet. Itaq; qui illa sequũtur, uidentur solam prorsus Aegyptiorum scriptorum authoritatem secuti. Ipsa autem constitutio finiumq́; distributio, huiusmodi ab illis traditur. Ut Arietis partes sex quæ ab illius principio numerantur, sint Iouis quæ subsequuntur alteræ sex sint Veneris, quæ post eas octo Mercurij, quæ deinceps quinq; Martis, quæ reliquæ sunt quinq; Saturni. Tauri partes octo quæ primæ numerantur Veneris, quæ statim sequuntur sex Mercurij, quæ deinceps octo Iouis, quæ post eas quinq; Saturni, quæ tres reliquæ Martis. Geminorum partes sex quæ primæ, Mercurij, quæ statim sequuntur alteræ sex Iouis, quæ post eas quinq; Veneris, quæ deinde septem Martis, quæ ultimæ sex Saturni. Cancri quæ primæ sunt septem numero Martis, quæ post sex Veneris, quæ inde alteræ sex Mercurij, quæ deinceps septem Iouis, quæ ultimæ quatuor Saturni, Leonis primæ numero sex Iouis, quæ post sequuntur quinq; Veneris, quæ post eas septem Saturni, quæ deinde sex Mercurij, quæ reliquæ sex Martis. Virginis partes septem quæ primo loco constitutæ sunt Mercurij, quæ statim post has numerantur decem Veneris, quæ deinceps quatuor Iouis, quæ post has septem Martis, quæ duæ sunt ultimæ Saturni. Libræ quæ primæ sunt sex Saturni, quæ post eas octo Mercurij, quæ deinde septẽ Iouis, quæ deinceps alteræ septem Veneris, quæ duæ sunt reliquæ Martis, Scorpij quæ primæ sunt partes septem Martis, quæ post eas quatuor Veneris, quæ statim octo insequuntur Mercurij, quæ post quinq; Iouis, quæ ultimo loco sex Saturni. Sagittarij quæ duodecim primæ numerantur Iouis, quæ post quinq; Veneris, quæ deinde quatuor Mercurij, quæ deinceps qnq; Saturni, quæ reliquæ sunt quatuor Martis. Capricorni quæ primæ sunt septem Mercurij, quæ post alteræ septem Iouis, quæ deinde octo Veneris, quæ post has quatuor Saturni, quæ ultimæ sunt alteræ quatuor Martis. Aquarij septem quæ primæ sunt partes Mercurij, quæ deinde

rij, quæ deinde sex Veneris, quæ deinceps septem Iouis, quæ post has quinq; Martis, quæ ultimæ sunt alteræ quinq; Saturni. Piscium partes duodecim quæ primæ numerantur Veneris, quæ statim sequűtur quatuor Iouis, quæ post illas, tres Mercurij, quæ deinde nouem Martis, quæ duæ sunt reliquæ Saturni. Quapropter ad ea quæ restát trãseamus. Ac primo quidem de triangularitatum dominis, de quibus toties supra mentionem fecimus, differemus.

De Dominis Triangulorum seu Triplicitatum.

Triangularitas, ut dictũ est, è tribus constat signis, ea Græce est τρίγωνον, unde Latine etiam triangulus dici potest, recentiores triplicitatem dixere, à tribus quibus ipsa composita est signis. Prima, ut iam diximus, tribus è signis constat igneis, masculinis fetum maxime consentientibus ob qualitatis conditionisq; similitudinẽ, et cõfigurationis beneuolã irradiationem. Huic dominari Sol ac Iupiter dicűtur propter qualitatis cõditionisq; consensum. Sol enim ac Iupiter calidi sunt, masculini, ac diurni, & Sol quidem cum sit lucis ac diei author, die magis dominatur, noctu uero Iupiter, quippe qui Soli cesserit, maiestatem illius ueneratus. Adhæc Sol ĩ Ariete altitudinem, Iupiter aűt in Sagittario, & idem ipse Sol in Leone domesticam habent prærogatiuam, secunda triangularitas est è Tauro, Virgine & Capricorno, fœmininis ac nocturnis signis, cui Luna & Venus imperant, cum ipsæ quoq; nocturnæ ac fœmininæ sint, noctu tamen Luna, cum luminare nocturnũ sit, potiores sibi in imperio partes uendicat. utraq; autem in Tauro suam habet prærogatiuam domicilij Venus, altitudinis Luna. Quæ sequitur triãgularitas è Geminis, Libra & Aquario, ascripta est Saturno & Mercurio, cum signa ipsa sint masculina & diurna, cuius conditionis est Saturnus, qui sibi Mercurium socium asciuit, tum quia mediæ conditionis est, tum quia domesticam habet in Geminis prærogatiuam: retinuit tamen ipse sibi principatum diurnum, & quia diurnus, & quod altitudinem habet in Libra, ac prærogatiuam domesticam in Aquario, nocturnum uero Mercurio permisit. Vltima triangularitas è Cancro, Scorpio & Piscibus fœmininis ac nocturnis signis, Martis dominatui permissa est, cum sit & ipse nocturnæ conditionis, atq; in Scorpio domesticum ius exerceat, asciuit tamen sibi socias, atq; in partem dominatus Lunam ac Venerem propter nocturnam fœmineamq; conditionem, cum Luna etiam dominetur Cancro, et Venus habeat in Piscibus altitudinem,

in nocturno tamen principatu Veneri prælata est Luna, cum sit luminare nocturnum, & corporum atq; humorum domina. Fuit autẽ à primi trianguli principatu Mars exclusus, tametsi domum in eo habeat, qđ esset nocturnæ conditionis, Saturnus uero à principatu secundi, quod diurnæ, rursum Venus à dominatu tertij, quod noctis sequeretur conditionem, adeo in principatibus triangulorum constituendis conditionem diei ac noctis sequi placuit, quam multi è scriptoribus secuti, & in ijs maximæ authoritatis uir Dorotheus singulis in triãgulis tertiũ etiã dominũ statuere, qui esset dominatus totius particeps. Quocirca prima in triãgularitate Saturnum, ob diurnam conditionem Soli ac Ioui collegam addidere, fuere qui Martem, propter domesticam in Ariete iurisditionem, in secunda item Veneri ac Lunæ Martem, quod nocte pariter letarentur. Sunt qui Mercurium quoq; in Virgine ipsa adiunxerint, in tertia Saturno ac Mercurio Iouem, quod ipse quoq; esset diurnus & masculinus. Est autem Saturno præpositus Iupiter in primo triangulo propter domum, Ioui Saturnus in tertio propter domum atq; altitudinem. Quocirca in hominum geniturıs, ubi genituræ ipsæ diurnæ fuerint, primo Solem, deinde Iouem, ultimo loco Saturnum, at cum nocturnæ, Iouem primo, Solẽ deinde, postremo Saturnum consyderandum iubent in Arietino triangulo. Verũ de trangularitatũ significationibus, earumq; effectionibus sparsim multa à nobis dicentur. Græci hos ipsos triãgulorũ dominos uocãt τριγωνοκράτορας, à nobis fortasse non inconcinne Triangulatores dicentur, qui non in geniturıs modo hominum, uerum etiam in urbium & in annorum conuersionibus summo studio uidendi sunt.

De Signis & Ventis.

Huic parti quoniam in aëre & sæpius & manifestius stellarum uis cernitur, subijcienda statim uidetur de uentis explicatio, qui cum ex aspiratione terrestri, ac maxime arefacta constent, dubium non est à Sole potissimum eam aspirationem cieri. Ipsi autem uenti cum à quatuor spirent cardinibus, ipsorum quoq; cardinium qualitates accipiunt. Etenim partem eam mundi quæ ad ortum est, cum Solem qui caloris est author singulis ad nos diebus afferat, calidam quidem, & quia Sol inde assiduus uenit, siccam quoq; esse par est, aduersam uero huic aduerso modo humidam atq; frigentem, quod Solem ipsum terris auferat, è cuius abitu frigus necesse est sequi, cuius rei nox ipsa indicio est, Atq; ut à calore diurno siccitas, sic nocturno à frigore humiditas

ſequatur oportet. Subſolanus igitur qui ab oriente flat cardine, ſiquidem flatus ipſe, ut Ariſtoteli placet, quædam aëris eſt impulſio redũdantis'ue aſpirationis commotio, perinde erit affectus, ut dies, ipſe, ut regio à qua fertur. Huic contrarius fauonius, quod noctis naturam, quod occaſus qualitatẽ ſequitur, erit contrario modo affectus, ut enim aduentus Solis ac præſentia calorem, ſic receſſus atq; abſentia frigus parit, atq; ut illius increſcentis comes eſt ſiccitas, ſic huius humiditas eſt ſocia, Atq; ut duo hi aduerſi cardines ſunt, ſic dies & nox, ſic calor & frigus, ſic aridum & humectum, contrarij effectus, contrariæq; qualitates ab eis manant. Vt autem cardines hi mundum ab ortu atq; occaſu æquis diuidunt partibus, ducto per ipſos circulo, ſic qui ſummũ atq; imũ cœli uerticem duo cardines à dextra atq; ſiniſtra illorũ ſecant, paribus quoq; partiuntur interuallis, quorum alter id eſt ſeptentrionalis cardo ab utroq; cardine ſurgentis atq; cadentis Solis ſingulas tantum qualitates ſibi conuenientes aſſumit. Nã ſi ab eo Sol abeſt cardine, frigeſcere admodum illum neceſſe eſt, nimij autem frigoris ſiccitas comes eſt. Ergo ab orientis Solis cardine ſiccitatem, ab occiduo frigiditatem mutuabitur, ut enim humiditatem ab hoc capiat fieri non poteſt, cum ſiccum atq; humidum ſimul coire natura minime patiatur, quocirca & uenti qui ab hoc flant cardine, aridi atq; frigẽtes ſunt. Ad oppoſitum uero huic cardinem id eſt meridiei plagam, cũ Sol ſit ei maxime familiaris, ob hanc ipſam Solis familiritatem plaga uehementius concaleſcit, unde ſpirantes inde flatus à finitimo cardine atq; à Solis uicinia calorem accipiunt. Quamobrem non temere Ariſtoteles affirmat ſubſolanum libenter tranſire in notum, hoc eſt in meridianum flatum ob ipſam qualitatis calidæ ſimilitudinem. Cum autem parte ab altera hæc ipſa plaga meridialis declinet in occaſum, ab ipſo quoq; occaſu mutuatur humiditatem, unde flatus ipſi illinc calidi, hinc humidi ſint oportet. Quãobrẽ ut uenti ſeptentrionales frigidi ſunt atq; aridi, ſic ex aduerſo meridiales calidi atq; humẽtes ſint neceſſe eſt. Horũ ſocij ut ad hunc quàm ad illum cardinem magis declinant, ſic ex hac q̃ ex illa qualitate plus minus'ue mutuãtur. Tãta aũt uentorũ atq; aëris mutatio cũ aliunde fiat, neceſſe eſt ut ad planetas atq; ad cœli referatur ſigna. Verũ Soli ac Lunæ cũ nulli certi flatus attributi ſint, ſiquidẽ Sol author ac parẽs horũ ẽ motuũ, et ſpiritus ipſe ẽ uel aëris ĩpulſio, uel redũdãtis humoris cõmotio, cui Luna dominatur, inter quinq; uagãtes ſtellas diſtributio hæc flatuũ uidetur potiſſimũ faciẽda. Quẽadmodũ obſeruatio ipſa diſciplinæ huius magiſtra iã docuit. Eſt igitur Saturno ſubſolanus, Marti fauonius oĩo ſimi

liaris, Veneri auster, Ioui septentrio addictus. Hinc prima triangularitas uẽtos excitare septentrionales magis creditur, pp Sagittarium, quae domus Iouis est, hinc etiam septentrionalis dicta est, nihilominus occiduum quoq; uentum, cui nomen est Caurus propter Arietem Martis domum prouocat. Quócirca flatus occiduus qui in septentrionem declinat, facile in boream conuertitur. quando, ut Aristoteles tradit, & ipse cum spirat, boream mouet. Si igitur subsolanus propter diurnam conditionem Saturno addicitur, cuius quidem conditionis dominus est Sol, non immerito fauonius addictus est Marti, propter nocturnam, cui Luna praesidet, conditionem. Vt autem Solis conditionem Saturnus, sic Lunae Mars sequitur, unde & Mars in occasu foemininam hoc est Lunarem assumere naturam dicitur. Secundam uero triangularitatem austris maxime familiarem esse, unde austrina dicitur, satis compertum est, propter Venerem Tauri dominam, quae hunc flatum excitare creditur. Ac nihilominus triangularitas ipsa subsolanum saepe euocat ab exortu, propter Capricornum cui Saturnus dominatur. Quae res efficit ut auster subsolanusq; non raro misceantur, qui uentus Graece est εὐρόνοτος. Nec mihi satis placet quód Ptolemaeus tradit, gigni à Venere austrũ, propter calorem humorẽq;, Ioui enim potius conueniret, à quo tamen septentriones gigni ipse met affirmat. Quid autem minus consentaneum, quàm ut Mars qui calidus & siccus est, humidum tamen & frigentem flatum suscitet? Quócirca excitandorum uentorum ratio non à qualitate frigidi calidi'ue, aut sicci humentis'ue ducenda mihi uidetur, sed à conditione potius et alia quadam ui, quod obseruatio ipsa docuit. Forsitan & illa Ptolemaeum mouit ratio, qđ ut suo post dicemus loco, cum orbis hic noster in quatuor distributus sit cardines, Saturnoq; ortus, Marti occasus, Ioui septentrio, Veneri meridies addicatur, ex eo uenti ipsi cardinales à cardinis praeside excitentur. Tertius triangulus habet subsolanum sibi admodum peculiarem, propter Aquarium Saturni domum, qui quoniam è masculinis signis est, & Saturnum habet dominum, diurnum quidem ac masculum, non nunquam sibi aquilonem adiungit, nã & Iupiter eiusdem quoq; conditionis est, unde fit subsolani ac septentrionis mixtura quaedã. Hũc uẽtũ Ptolemaeus βορεαπηλιωτικὸν uocat, Latine hic ipse uẽtus suo nomine est aquilo. Vltimus triãgulus fauonij suscitator dicitur, pp Martẽ ac Lunã, et quas ante posui causas. libẽter tamen pp Venerem ẽt à meridie flatum euocat, est enim Venus tum eiusdẽ trianguli domina, tũ etiam nocturnae conditionis, unde africus huic ipsi triangulo perquã familiaris est, quẽ à Ptolemaeo

uideo notolibycum uocari. De Mercurij autem stella in suscitandis uẽtis præcipere hoc possumus, quoniam uersatilis sit, & luminarium naturam sequatur, eam nunc nocturnam, nunc diurnam conditionem suscipere, Ac pro ipsa conditione nunc in hunc, nunc in illum uentum proniorem esse. Quocirca huius stellæ natura Solis ac Lunæ conditionibus accommodanda est, ut de uentis ac uentorum diuersitatibus certius ferri iudicium possit. Hæc autem in hunc quidem modũ, fortasse etiam breuius quàm res ipsa exigit, cum non tantum diuersa, uerum etiam contraria inter se rerum harũ scriptores & dicant & sentiant, hac in parte dixisse satis, ac pro loco fuerit. Post uero cũ de signiferi partibus præcepta singillatim p fines signi cuiusq; tradentur & plura et accõmodatiora, magisq; apposita à nobis referẽtur. Itaq; quoniam diximus de Decurijs, de Finibus, & eorum distributione, de Ventis quoq;, reliquum est de Simulacris etiã ut aliquid dicamus.

De Simulacris quæ cum signis ipsis oriuntur.

Ad eam igitur partem in qua de decurijs agitur, adiungenda uidetur simulacrorũ eorum explicatio, quæ cum ipsis oriuntur decurijs, unde Græce dicũtur παρανατέλλοντα, à recẽtioribus Latinis uocantur Imagines. Singulis itaq; cum decurijs singula enascuntur simulacra, quæ septẽ quoq; planetarũ naturas ac uires sequuntur. Horũ simulacrorũ enarratio quod recentiorum authorũ scripta declarant, anilia multa continet. Nos eã partem, quantũ in nobis fuerit, expurgare aliquãdo tentabimus, de qua scripsisse fideliter ac diligenter apud Porphyriũ inuenio Teucrũ Babylonium uetustissimũ Mathematicũ, deq; Decanis ac Paranatellontibus significationes sententiasq; singillatim protulisse, sed eius libri maiorũ incuria temporumq; iniquitate hodie omnino extãt nulli. Ipsorũ autẽ simulacrorũ uidetur ea uis eẽ, quo niã cum ipso nascũtur horoscopo ut imaginariã uim eius qui nascitur pro qualitate ac natura sua afficiat, & quodãmodo affectiõ iprimat, qua ex impressione cupiditas et studiũ quoddam in anima nati ingeneretur ad eas artes sequendas ad quas à signis planetisq; ipsis ac planetarũ occultis uiribus ipellitur, atq; ab ipsius simulacri peculiari ui trahitur. Ab his ẽt ipsis simulacris manãt secretæ q̃dã appetitiones, naturaliaq; nõ nulla oblectamẽta, et insitæ in animis ipsis ad res alias atq; alias propẽsiones, nõ ab electione aliqua, sed ab ipsa natura profectæ. Ipsa uero simulacra sequũtur tũ planetarũ naturas, tum signorũ ac decuriarũ, cũ quibus oriuntur, ut dixi. Sed nec minus et ipsa quidẽ p se significationes ac potestates suas habẽt, unde non te-

mere formas illis, atq; effigies quasdã effinxere, a quibus simulacra imagnesq; dicuntur. Quarũ explicatio otij est diligentiæq; maioris, atq; ob eã rẽ in aliud à me tempus differtur. Hæc tamen interim quæ dicemus, obiter explicasse, neq; ineptu sane, neq; intẽpestiuũ fuerit. Generando in homine satis constat, cor primũ gigni, ab eo mox suo tẽpore atq; ordine reliquũ corpus, ut pote à principio, insunt enim corde in ipso ab initio generationis atq; ab insita ui partes illæ quidẽ oẽs, quæ postmodũ progressu suo perficiunt corpus. An eodẽ hoc fortasse modo in cœli parte prima, in ipsóq; principio de quo cõstitutio corporis totæ deducitur, usuenit? Atq; uti à uirtute uigoreq; cordi insito sensim reliquũ constituitur corpus, sic ab ascendentus cœli parte prima, singuliq; exorientis decuria in genitura induuntur, et tanq̃ imprimũtur, nascentibus uires, quædáq; facultates aut propẽsiones potius ad alia atq; alia, resq; ad diuersas? Neq; enim ita oĩa referenda erraticas ad stellas sunt, ut cœli ipsius continentis obliuiscamur, in quo quidem insunt, & à quo etiam destuunt rerum omnium semina. Vt enim cor hospitium est sanguinis, ex quo cuncta corporis statuuntur membra, sic cœlum ipsum hospitium est syderum, quorum opera ministerioq; ac motu quoq; cum primis suo cuncta moderatur & efficit. Quo fit, ut quæ de simulacris his traduntur, contẽnenda nequaquã sint. licet quæ Punicos apud scriptores leguntur, aniliter tradita uideãtur.

De aspectibus Dextris ac Sinistris.

Aspectibus quoq; planetarum & configurationibus tum quadrangularibus triangularibusq;, tum se è sexangulo intuentibus subijciẽda uidetur ratio, per quam qui dexter, qui sinister sit aspectus intellegi ualeat. Per multum enim refert à dextro ne an sinistro latere locus ipse aspiciatur, ac num sequatur? num ante gressus sit planeta qui locum aspiciat. Cum in ipso quoq; homine quid dextrum, quid sinistrum sit, non parum referat. Quippe cum sinistra manus fœminea quodammodo & imbecilla, hebesq; sit, dextra uero mascula, robusta & maxime agilis. Quod idẽ usuenit in configurationibus. Sicui enim Aries ascenderit, is'q; in Leone Martem, in Sagittario Mercurium habuerit, cum horoscopus eius triãgulariter hinc à Marte, illinc à Mercurio irradietur, nimirum à Mercurio dextrum optineri latus in cõfiguratione affirmabimus. Vniuscuiusq; autem signi quæ dextra, quæ sinistra irradiatio sit, hac uia intellegemus, si ubi signum ipsum in horoscopo collocaueritmus, quæ signa prægrediãtur, quæ etiam se-

quantur, statim inspexerimus. Sit igitur signum ipsum, cuius latera quærimus, Aries, quē si de Capricorno stella aliqua intuebitur, dextro eum ē quadrangulo intuebitur, sin de Cancro ē sinistro, simili modo ē sinistro sexangulo aspiciet stella quæ de Geminis Arietem aspexerit, dextro quæ de Aquario. Hoc ipsum etiam aliquanto apertius ostendamus. Collocato in oriente cardine signo eo cuius dextras ac sinistras configurationes quæris, uide num quæ stella in medio cœlo sit posita? qui decimus locus dicitur, qua inuenta dices stellam illam ē dextro quadrangulo signum illud aspicere, ē sinistro eam quæ in imo cœlo id est in quarto reperta est loco. Item quæ stella collocata fuerit in loco undecimo, qui succedit medio cœlo, eā ē sexāgulo dextro intuerī dices, ē sinistro quæ in tertio loco inuenta fuerit. Omnis igitur cœli cō figuratio cum duodecim sit in loca distributa, sex loca inferiori occupantur hemisperio, id est primus, secundus, tertius, quartus, quintus & sextus, reliqua loca hoc ē septimus, octauus, nonus, decimus, undecimus ac duodecimus hemisperio superiori continentur. Stellæ igitur positæ in hemisperio superiori dicuntur aspicere horoscopum dextra irradiatione, siue ea hexagona, siue tetragona, aut trigona fuerit, rursus sinistra, quæ in hemisperio collocantur inferiori. Locus igitur nonus dextro ē triāgulo horoscopū aspicit, sinistro quintus, Locus decimus dextro quadrāgulo, quartus sinistro, Locus undecimus dextro ē sexāgulo, tertius sinistro ascendentem locum intueri dicuntur. Quo fit, ut quoties signi alicuius quocunque cœli loco positi dextrum sinistrumue latus quæris, eo signo in horoscopo collocato dicas dextrum esse quodcunque signum in hemisperio superiori compereris, sinistrum quodcunque in hemisperio inferiori. Atque hac ratione dextras sinistrasque irradiationes facile intelleges. Cur autem dexter aspectus sit sinistro ualētior, primum ea ratio est, quod planeta in nono, decimo aut undecimo collocatus citius ad horoscopū motu suo progreditur, quām qui in tertio, quarto aut quinto loco repertus est, ille enim accedit ad horoscopum, & tanquam properat sua sponte, hic abit, ac longius recedit, deinde quod suapte natura locus decimus præfertur quarto. Etenim cœli mediū quod terris ipsis imminet immo ualentius est, undecimus præfertur tertio, siquidē decimo succedit, nonus uero anteferetur quinto, quā do nonus ipse id est planeta illic positus incessu suo ad horoscopum properat, ac terris ipsis imminet, tertius uero id est planeta illic positus motu suo recedit ab horoscopo, ac sub terris latitat. Hinc itaque fit, ut dextri aspectus iure ualentiores habeantur, imbecilliores qui sinistri sunt.

De triplici genere aspectuum & configurationum.

Quin etiam aspectuũ atq; configurationum ipsarum tria sunt genera, ab integris partibus, à signis ipsis tantum, & ab ascensionum temporibus. Partilis aspectus dicitur, cum à stella ad stellam numerantur tot coeli partes quot cõfigurationẽ ipsam constituũnt. Etenim sexaginta partes integræ ad constituendam sexangularem configurationem numerandæ simul sunt, nonaginta ad quadrangularem, centũ uiginti ad triangularem, centum octoginta ad oppositam regionem, tot enim sunt singulis in configurationibus ad constituenda latera partiũ interiectarum numeri. Aspectus qui est à signis tantum, quem Græcæ πλατυκὸν dicunt, tum existit, cum signa quidem ipsa se aspiciunt. Plures tamen aut pauciores partes inter stellas ipsas statuuntur, exempli gratia, Cancrum Aries quadrangulariter aspicit, stella tamen in uigesimo octauo gradu Arietis posita stellam in decimo Cancri gradu collocatam partiliter non aspicit, complures enim desunt partes ad implendum aspectum eum scilicet, quem partilem dicimus. Rursus stella in primo Arietis gradu collocata nequaquam partili intuetur quadrangulo stellam in uigesimo octauo Cancri gradu constitutam, siquidem longe plures interiectæ sunt partes quàm quæ partilis quadranguli latus astruunt. Quócirca aspectus hic imbecillior uidetur propter partium ipsarum aut defectum aut exuperantiam, unde communis ac generalis uocatus est aspectus. At configuratio quæ ex ascensionum temporibus constituitur, aliã ratione quærẽda ẽ, neq; enim aut communis est, aut partilis, quales iam ostendimus, quæ tamen ipsa sit, hac ratione colligitur, Leo, Virgo & Libra in exortu suo amplius horis sex occupant, sex horæ quartam diei partem implent; at quarta pars diei est quarta etiam circuli portio, quæ uero quartam circuli portionem continent, quadrangularem figuram statuunt. Quócirca planeta in principio Leonis positus non sexangulariter iuxta signorum numerum, sed quadrangulariter secundum ascensionum tempora planetam in ultimis Libræ partibus collocatum intuetur, & hic quidem aspectus magnarum est significationum, quem & Antigonus nobilis Mathematicus, & Ptolemæus, & post eum Porphyrius, & alij quidam non ignobiles authores obseruandum præcipiunt. Quo fit, ut in signis obliquis pauciorumq; ascensionum stellæ quæ secundum numerum signorum uidentur triangulariter se aspicere, si ad numerum ascensionum tempora ipsa redigas, quadrangulari potius irradiatione se aspiciant. Sed aperiatur hoc

etiam expressius. Esto Sol in Arietis gradu primo, Iupiter in Leonis gradu sexto, Mars in eiusdem Leonis gradu undecimo, cõstituamusq; quo in loco ac terrarum parte sint hæ signorum ascensiones, tribuamusq; primum Arieti unam & uiginti, deinde Tauro quatuor & uiginti, post Geminis octo & uiginti, deinceps Cancro quatuor & triginta ascensiones; hac ratione Arietis, Tauri, Geminorum et Cãcri ascensiones omnes simul coactæ tempora centum ac septem pariunt, quibus si addideris septem etiam Leonis tempora (siquidem sex eius gradus septem occupant ascendendo tempora, uolumus enim Leonem habere ascensiones quinq; & triginta) fient omnino tempora centum quatuordecim. Implendis autem centum uiginti temporibus, quod latus est æquilateri trianguli, sex desunt tempora. Fit igitur ex hac supputatione, ut Sol quidem & Iupiter è signo se tantum aspiciant, quando ascensionum tempora integrum trianguli latus non implent, Sol uero et Mars utroq; modo et è signo et temporaliter, hoc est secundum plena ascensionum tempora se conspiciant, cum undecim Leonis gradus in qbus Mars inuenitur, tredecim illa tẽpora quæ ad implendũ latus deerant sumministrent. Hæc igitur sunt tria configurationũ genera, quæ maximã tum amicitiã consensionemq;, tũ simultatẽ dissensionẽq; inter stellas cõparant. Qua in re illud quoq; prætereũdũ nõ est, quod cũ è duabus stellis se intuẽtibus altera nõ nunquam in septentrionem longius euecta sit, altera in meridiem humilius declinauerit, efficitur hac uia, ut latus ipsum trianguli non nunquam longius quàm par est producatur, quæ res uires authoritatemq; aspectus ipsius non parum imminuit. Aspectus igitur qui est ex integro nequaquam partium numero, neq; ex perfecta graduũ dinumeratione constat, uerum aut pluribus aut paucioribus è partibus, qui Græco nomine dicitur πλατικὸς è signis tantum esse perhibetur, debilis quidem atq; imperfectus, quem fortasse non inconcinne tum remotiorem, tum laxiorem uocabimus, quoniam ab integro perfectoq; intutu propter deficientes aut exuperantes partes plusculum distent. Remotæ enim dicuntur quæ à nobis distant. qui uero ex integris constat partibus, cuiq; plurimum uidetur tribuendũ, iure Partilis uocatur, quemadmodũ Iulio Materno placere uideo uerum cælestium diligentissimo scrutatori. Illum autem qui ex ascensionibus, ascensionumq; temporibus colligitur non improprie Temporalem uocabimus, ut ex ipsa cognominatione aspectus cuiusq; qualitas differentiaq; appareat.

De Duodenarijs signorum.

Nec uero me fallit ueteres quosdam scriptores signa ipsa non solum in decurias finesq́;, uerum etiam in minutiores multo partes diuisisse, ad signorum ipsorũ numerum, ut signo quoq; in duodecim partes distributo, duas partes & item semis alterius Dodecatemorium uocarent, nos duodecumanam & duodenariam uocare possumus; singulas autẽ duodenarias singulis planetis attribuebant. Fuere etiam qui nouenas seu malis nonarias constituerent, ijsq́; dominos etiã suos decernerẽt. Nos huiusmodi distributiones ambitione, aut potius uanitate quadã, magis quàm ratione, aut ipso rerum usu conquisitas ab hac nostra institutione explodimus, deq́; ijs ut consilio ratioheq́; repudiatis nihil omnino tradimus.

De Duodenarijs planetarum.

Ne autem genus aliud Dodecatemorij hoc est Duodenariæ Duodecumanæ ue contempsisse uideremur, subdemus eius rationẽ. Græci uocauere δωδεκατημόριον, quod pars una duodecies multiplicaretur. Ipsum autem Dodecatemorion hac ratione colligitur. Collocato Ioue, aut Saturno, aut quouis planeta in tertio gradu Arietis, illum ipsum tertium gradum duodecies produces, quo producto summam omnem colliges, ac deinde ab Arietis ipsius principio numerabis, tum quo in signo; quáq; in parte summa ipsa desierit uidebis, siquidem is erit Dodecatemorij ipsius locus. Tres igitur partes duodecies productæ gradus sex ac triginta constituunt, Horũ graduũ ubi suos Arieti attribueris, inuenies Dodecatemorium id est planetæ duodenariam in sextum Tauri gradum incidere. Qui locus ubi bene affectus atq; illustratus fuerit, bonum, rursus malum, ubi male affectus atq; infeliciter irradiatus fuerit, obnuntiabit. Hæc igitur est Duodenariæ planetarum singulis in signis ratio. Oportet autem non integram modo partem in qua planeta collocatus est, duodecies producere, uerum etiam particulas minutas, deq́; ijs omnibus summam unam colligere, collectamq́;, ut dixi, ab initio signi in quo planeta ille collocatus est, per signa subsequentia æqualiter distribuere, & in qua signi parte, aut in minuta particula desinat, illic duodenariã statuere. Iulius Maternus, de quo facturi sæpius mentionẽ iure sumus, tradit ex dodecatemoriorũ obseruatione atq; efficacia, finiumq́; in quibus inuẽtæ ipsa fuerint, posse omnem cœlestiũ significationum uim explicari, quicquid enim in ge-

niteris celetur, ex dodecatemoriorũ et finiũ cognitione indicari, ideóq; Babylonios in dodecatemoriorum significationibus cœlestium decretorum summam statuisse. Nos etsi Babyloniorum, & tanti uiri authoritatem sequendam ducamus. Nihilominus idem ipse Iulius dicat Ptolemæum antiscijs solum summam authoritatem tribuisse. Et antiscia quidem manifesta naturaliq; admodum ui nixa sunt, cum ex ipsarum partium æqualitate similitudo & cognatio quasi quædam, ut iam docuimus, ingeneretur. Quid enim magis secundũ naturam, q̃ ut similia conueniant similibus? Præsertim cum ea conuenientia sit et temporis & interuapidinis à punctis solsticialibus, quæ duo cœlestibus significationibus plurimum conferunt. In dodecatemorijs autem nihil physicum inesse intellego, nec aliam esse causam, præterquam q̃d computentur duodenario numero, qui signiferum conficit è signis duodecim, Quã autem in rebus physicis numeri ipsi repudientur ab Aristotele, norunt omnes, qui naturalẽ scientiam tractant. Verũ cum à Iulio Materno authore maximo ac doctissimo, et à Babylonijs hæc ut obseruatione diuturna comprobata tradantur, nõ possum eorũ sententiæ nõ accedere. Nec me ignoratio causæ deterruerit, dum obseruatio, atq; euentorum usus ita esse docuerit. Cum disciplina hæc ab obseruatione cœperit atq; in rebus compluribus effectus pateant, eorum tamen causis ignoratis.

FINIS.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD ACTIVM SYNCERVM SANNAZARIVM DE REBVS COELESTIBVS LIBER SECVNDVS.

Verum esse naturæ æternitate Syncere Acti, sunt qui opinentur, & quidem non pauci, Contra, qui principium earum atq; ortum tradant, causasq; utriq; suas afferant. Siue autem ex æterno ipsæ constiterint, siue aliquando forte suoq; aliquo tempore primum cœperint, consuetudo certe atq; obseruatio explicandis atq; inueniendis illis primas sibi omnino partes uẽdicarunt. Tametsi à consuetudine profecta uidetur obseruatio. Medicinam enim hæc ipsa obseruatio reperit, Nauigationẽ consuetudo, Bellicam disciplinam usus, Rhetoricam omnem facultatem exercitatio peperit, ut assiduitas Agriculturam. Cum primis autem stellarum motum, atq; significationes eadem docuit obseruatio. Quanquam natura ipsa comparatum esse arbitror, in tot annorum ac seculorum millibus, ut unum quandoq; aliquem interiectis uidelicet multorum tẽporum interuallis protulerit, ac tandẽ etiam aliquando sit in lucem prolatura, posteaquam res ipsæ obliteratæ seculorum uetustate ab hominum memoria exciderint, ut quidem et sæpius excidere, et etiã excident, qui cœli secreta diuino quodam afflatu maioreq; q̃ hominum impulsu referauerit, sitq; suis etiam seculis referaturus, ad quæ neq; obseruatio antea penetrauerat, neq; cõsuetudo q̃uis diuturna uiam monstrauerat obseruationi. Sed ferant utraq; merito laudẽ suã, dum tamen præclara quorũdam hominum ingenia, rationemq; ab illis summo labore studioq; peruestigatam, suosq; in numeros ac præcepta redactam laudibus etiam suis minime fraudemus. Hæc igitur ipsa obseruatio cum pspexisset, res easdẽ quoties idẽ ipse stellarũ motus incidisset, rursus effici, haberetq; plane animaduersum et cognitum, nihil omnino à præteritis præsentia quæ tunc essent, differre, cuiq; motui, cuiq; etiam tum erraticæ tum fixæ, quas multas in unam etiam formam & corpus quasi quoddam figurauerat, certam illam propriamq; significationem attribuit, cuius in orbẽ suosq; per circuitus esset reditus ac peculiaris effectio. Quin etiam, quod Poetæ faciũt, ut hominibus

ut hominibus nomina affixerint pro illorum uirtutibus ac uitijs, signa ipsa & stellas etiam singulas diuersis sed suis tamen nominibus nuncupauere, atq; illis maxime nominibus quæ quandam per similitudinem aut animalium aut rerum, signorum ipsorum proprietates indicarent, effectionesq; quandam per imaginem referrent, & constituendis hominum corporibus, & animorum applicationibus indicandis. Qua potissimum ratione et uia duodecim signorum Zodiaci orbis; cæterorumq; quæ cœlo reliquo distributa feruntur, à primis illis obseruatoribus suo tẽpore progressimq; notata sunt nomina, ac cum ipsis illis nominibus etiam significationes, potestates ac decreta. Quibus quidem nominum inditionibus, decretorum ac potestatum notis ornamenti plurimum attulere Poëtæ, dum commentis suis illam quoq; cognitionis partem, quæ ad stellas pertineret, intactam inornatamq; relinquere noluere. Neq; ab re igitur neq; per iocum indita fuere stellis ac cœlestibus signis nomina, neq; dicendi aut fingendi lasciuia comparata, quando ea commenta est obseruatio rationi coniuncta, atq; illius socia, quo & naturam proprietatemq; cuiusq; indicaret, quandamq;, ut dictum est, per similitudinem transferret ad posteros, et alterum ab altero signum propria ac sua cuiusq; appellatione distingueret. An non idem quoq; ab hominibus ipsis seruatum est imponendis notis, appellandisq; suo nomine rebus singulis? quibus hominum cœtus uteretur, ac sine quibus constare humana societas nulla ratione posset. In quibus id præcipue animaduersum est, ut notæ ipsæ rerum ab effectionibus potissimum proprietatibusq; deducerẽtur, ut Mamæ à manatu lactis dictæ, ut à papãdo Papæ, quæ deinde factæ sunt Papillæ, ut etiam Mamillæ, ut à lambendo Labia, à lingendo Lingua, à fundendis aquis Fontes, à fundendis quæ usui domestico opportuna essent, Fundi, à suppetendo supellex. Iam uero quibus in rebus agricultura uersatur, artesq; ipsæ manuum tam uariæ ac multiplices, earum rerum appellationes quoq; sunt quàm appositissimæ, ut laudi quoq; dandum sit Astrologiæ inuentoribus, si hoc idem seruarunt, dũ occultissimas signorum ac stellarum significationes uocibus insigniuere perquam accommodatis, quod à medicis itidẽ in plerisq; herbis, medicamentisq; fuit familiarissime usurpatum. Sed reuertamur iam ad obseruationem, quæ inde habet originem quod homini insita est à natura sciẽdi cupiditas, eaq; à cœlo proficiscitur, è cuius motu et gignũtur homines, & illa ipsa proueniunt, quæ assiduis uicibus & generantur & corrumpuntur cuncta. Neq; enim cum primum natus est homo, membra singula, quæ tuendo corpori natura fabricata est, sic af

fecta sunt, ut exerceri statim possint administrandis illis ad quæ à natura ipsa fuere comparata. Tempore igitur opus est, dum interim & paulatim perficiuntur, & sensim etiam meditantur quod suum cuiusq; futurũ est munus, ut pedes, ut manus, ut lingua. Eadem quoq; illorum est ratio, quæ ad comparandã sunt scientiam necessaria. Itaq; cum primis tempore, atq; ipso etiam longiori opus est, dum quæ animo famulatur mens, ea progressim instruitur. Omnis autem mentis instructio corporeis à sensibus ortum ducit, qui dum gustando sapores, uidendo colores, olfaciendo odores, audiendo sonos ac uoces, tangendóq; cum durum, molle, asperum, lene offerunt animo, ibi mens muneri satis suo ut faciat, cogitat diutius, uersatq; illa secum, exquirendo causas, contemplando rerum naturas, hæsitando in dubijs, componendo multa simul ac diuersa, pensitandóq; et quæ contra offerantur, et quæ etiam adiumento sint, quibus postea diu multumq; pensitatis, introrsusq; perspectis et tanquam concoctis, ea tandē probat è multis, quæ undiq; sibi constare, ac rata esse intellexerit. unde ratio est nominata. Qua inuenta tum animus ipse merito post labores plurimos conquiescit, quodq; exercitus dux atq; imperator etiam facit, post tot erumnas ac pericula uictoria parta, ipse quoq; sibi indulget animus, conquiescitq;, post eriuntiati aut quæstionis eius quã ignorabat, scientiã comparatam. Quo in negotio nõ aliter meo quidē indicio sese habet ignorantia; quàm informanda in materia Priuatio, siue eam maluerimus appellare Carentiam, de qua tam multa dicuntur à physicis. cum autem mens ipsa plurimum nitatur similibus, atq; illis maxime, quæ aut sunt, aut certe uidentur eadem, ipsæq; similitudines nõ qualitatum modo sint, uerum etiam motuum ac temporum, his tanquam medijs quibusdam usa, similitudines eas simul comparat, quarum è comparatione ubi omni è parte unà conuenerint, enascitur comprobatio atq; consensio illa, quæ mirificam in se uim habet & ad conijciendum, et ad decernendum. Mens igitur comprobationem hanc, similitudinumq; inter se consensionem secuta, ea repræsentat animo, per quæ uiam illi monstrat, & tanquam iter insternit nunc ad ea quæ rationis ipsius sunt, nunc ad illa, quæ coniecturæ, quæ si non omnino certa ac necessaria sunt, plerunq; tamen euenire, atq; ita sese habere sunt solita. Omnis igitur rerum cœli, stellarumq; cognitio partim ratione constat, partim coniectura, ratione quidem constat ea quæ Astronomia dicitur, siquidem cognitionem ac certitudinem secum habet motuũ, temporum, numerorum. Illa uero quæ uocata est Astrologia parte è quadam rationalis est, quoniã à natura, rebusq; naturalibus ini

nimæ recedit. Cum enim à Mathematico pronuntiatur Saturnium aut Martem pestilentiam inducturum, an aliud pronuntiatur, quàm motu suo humores corporum, continentemq; aëra corrupturum, indeq; infecturum sanguinem, uniuersamq; concretionem, qua ex infectione necessitate quadam naturæ pestis sit oboritura. Parte etiam ē quadā coniecturalis, ut cū à Mathematico prædicitur, bellū à Marte portendi. nam nec semper inferiores hæ, hoc est humanæ causæ coelestibus cum causis usq; consentiunt, quippe cum potentiores nonnunquā hæ q̄ illæ sint, hominumq; quorum in manu est, bellū mouere, uoluntates ac consilia hinc atq; illinc uarient. Quamobrē significationibus prædictionibusq; non nullis ratio comes adiuncta est, uel dux illis potius præposita, in quibusdam uero coniectura locum magis optinet. Atq; hæc quidem Syncere Acti, in hanc sententiam prolocutos nos esse, nec alienum est ab institutione hac nostra, & naturæ ipsi rerum de quibus præcipimus maxime consentaneum.

s

Vperiore libro quæ signa essent Cardinalia, cur etiā nomine hoc appellarentur, qui item mundi Cardines, quotq; essent plane expressimus. Cum autem propter cœli orbicularitatem, signorumq; successionem contingat diebus singulis nunc hoc, nunc illud, inde aliud atq; aliud signum Cardinum locis succedere, consentaneum uidetur de Cardinibus ipsis, deq; uniuscuiusq; significationibus explicatius differere. Itaq; cardines ipsi, lociq; Cardinalia quatuor omnino sunt, ea Græce sunt κέντρα, à nostris autem uocantur tum ortus occasusq;, tum oriens atq; occidens; Item cœli medium ac summum, quod alio nomine tum culmen, tum acumen uocamus, est & imum huic aduersum, quod etiam infimum (summo enim opponitur) recte dici potest. Græce sunt ἀνατολὴ, δύσις, μεσουράνημα, ὑπόγειον. Quin Mensurarie ma ipsum inuenio etiam Apogeon uocari, quod medium cœli locum supra terras occupet, cuius contrarium sub terris teneat Hypogeon. Recentes etiam rerum cœlestium scriptores neq; inepte, neq; insignificanter uocauit angulos. Loca quidem hæc in omni rerum inuestigatione, siue genituras inspicimus, siue futurum aliquid sciscitamur, seu quippiam inchoamus, aut faciundum decernimus, cum primis inquirenda sunt, unde etiam à recentioribus principalia sunt cognominata. Quæ uero loca Cardines ipsos statim sequuntur, à nobis dicuntur succedentia. At quæ præcedunt, atq; ab his declinant, & tanquam decidunt, tum declinantia, tum cadentia à re ipsa nominata

sunt. Cardo ipse cœli exorientis atq; angulus à Græcis ὡρόσκοπος, à recentioribus Latinis Ascendens dicitur. Verum ut de cardinibus hac in parte alia quadam ratione loquamur, regio quidẽ ipsa quæ cardinem unum constituit, complectitur & antecedentem, & succedentem cœli portionẽ in diuidendo Zodiaco. Quo'circa treis in partes ratione hac cardo distribuitur. Ac prima quidem distributio, hoc est cœli pars præ grediens à Græcis dicitur ἀπόκλιμα, quod ab ipso declinet cadatq; horoscopo, à nobis proprie dici potest Declinatio, & gradus ipsos Horoscopum antegredientes (si Latinum uerbum ducere Græco è uerbo uolumus) Declinantes recte quidem uocabimus. Nec est cur recusemus etiam Descensum aut Descensionem uocare. Siquidem hæc ipsa distributio constat è declinatione, ascensioneq; ac medijs gradibus inter utranq; interiectis, qui medium locum constituunt, & hic quidem Cardo signa tria id est quartam cœli partem complectitur. Cardo item, apexq; medij cœli, quod esse diximus Mesuranema, in partes quoq; diuisus est tris. Et prima quidem pars in Apoclimate posita est, quam tum Descensionem, Descensumq; tum Declinationem uocari Latine posse diximus, eaq; à quibusdam Cadens pars agnominata est, quin etiam tum Deculminatio, tum Decacuminatio dici à nobis recte potest. Etenim si cœli mediũ Culmen, Cacumenq; appositissime uocatur, pars ab illo decadens & Decacuminatio & Deculminatio etiam appositissime uocabitur. Nam & rerũ agri scriptores non recusant uti uerbo Decacumino, quod quidem sine ulla ueterum scriptorum authoritate, studentibus nobis uendicare disciplinam hanc à scriptorum quorundam barbarie concedendum esset, ne uideamur uerborum inopia laborare, quibus etiam abundamus. Eadem partitio est occidui cardinis atq; imi, quorum alter horoscopo, culmini alter opponitur. Quæ tertia est pars in ipsa distributione, sequiturq; cardinis cuiusq; partis medias, ea Græco nomine est ἐπαναφορά, Nos subsequentiam, successionemq;, gradusq; ipsos tum subsequentes, tum succedentes uocare recte possumus, quod statim medios ipsos subsequantur, mediæq; ipsi parti continuo succedant. Atq; ipsi quidem cœli cardines ratione hac quadrifariam trina tamen per signa diuiduntur.

De quatuor cœli quadraturis.

Fit autem, ut cum signa duodecim signiferum constituant, duodecim quoq; cœli loca, siue duodecim, ut hodie à nostris uocantur, domus

constituendæ

constituendæ sint. Omnem igitur cœli orbiculationem ab horoscopo progressi, eodemq; regredientes in locis duodecim partiemur. Quod autem inter medij cœli apicem, gradumq; horoscopantem spatij interiacet, tum Quadram, tum Quadraturam, Quadrantem'ue uocabimus. Quo fit, ut signifer ipse quatuor etiam in partis ratione hac distribuatur, unde Quadræ sunt dictæ. Eæq; aliam quàm quæ de cardinibus tradita ē, rationem sequuntur, Siquidem singulæ quadræ ab altero in alterum protenduntur angulum. Nec uero propter signiferi obliquitatem, inæqualemq; signorũ ortum Quadræ ipsæ ex æquo ubiq; diuiduntur. Quanquam Quadræ sibi oppositæ quæ paribus semper ē gradibus, siue pluribus siue paucioribus constant, simul utiq; congruunt. Quadra etenim quæ inter ascendentem cardinem, atq; imũ cœlũ interiacet, ubiq; numero partiũ aduersæ, quadræ quæ inter occasum & culmen locum optinet, respondebit. ut si ea nonaginta sex ē gradibus constiterit, totidem aduersa illa ē gradibus constet, sin ē partibus octoginta quatuor, totidem & illa contenta sit. Eadem ratio est, idemq; responsus quadræ illius, quæ est ab imo cœlo ad occasum, & eius quæ à medio cœlo pertinet ad orientem cardinem, quæ sibi ē regione aduersantur. Contingit autem inæqualitas hæc propter signiferi obliquitatem, ac terrarum, ut diximus, situm septentrionem uersus propius assurgentium, aut in meridiem declinantium, non tamen ut computato omni quadrarum ac signorũ numero (quod enim quadris duabus demitur, alteris adijcitur) aut supersit aliquid, aut desit gradibus ipsis, qui signa duodecim, cœlumq; uniuersum complectuntur. Ac tametsi ab ortu ad occasum centum atq; octoginta partes semper interiacent, non tamen nonaginta semper partes, hoc est numeri totius media summa inter occasum & culmen ac rursus inter culmen & ascendentem cardinem æquis portionibus interlabuntur. Quod item in hemisperio inferiori ab occasu ad imum, ab imo ad horoscopum usuuenit.

De distributione ætatis ac uitæ hominum.

Ut autem quatuor sunt anni tempora, quibus de motu Solis annus conficatur, singulaq; tempora tribus constant ē mensibus, Sic ipsa hominum uita quatuor in partes diuisa, proinde ut quatuor signiferi orbis cardines tribus ē partibus constant, & ipsa quoq; tres in partes distribuitur. Atq; ut menses ipsi constant diebus, uita hominis annis, sic cardines quoq; partibus quisq; suis, ex æquo quidem triginta, cæterũ pluribus, aut paucioribus, pro signorum ipsorum, Zodiaciq; rectitudi

ne aut obliquitate. Quocirca & ipsi cardines ut anni tempora, hominisq; item uita (siquidē hæc ab illis deducta uidetur) triplici diuisione partiendi sunt. Singula aūt uitæ, ut anni tempora et principio & medio & fine constant. Finis itaq; cardinis ætatis illius finem, medium item eiusce mediū, quod præcedit, quodq; in apoclimate collocatum diximus, ætatis eius principium designat. Non iniuria igitur hoc quoq; præstandū à nobis uidetur, ut distinctius atq; appositius hæc ipsa intellegantur. Cœli pars ascendens genituræ tempore, qui ὡρόσκοπος Græce dicitur, primā nati ætatem indicat, culmen id est cœli mediū, ætatem nati eiusdem mediā, occasus ipse ultimam, immum mortem, uitæq; ipsius exitum, quiq; post mortem futuri sint honores aut opprobria. Recte quidem atq; apposite hæc omnia. Etenim si cœli ac stellarum motus orbiculatioq; causa sunt omnium quæ in parte hac mundi tum generando tum corrumpendo fiunt, & est aliquod, ut quidē est, uitæ principium, quemadmodum homo in lucem uenire, hoc est in uitam dicitur, quo tempore utero matris prodit, sic cœli pars ipsa quæ supra terras tunc exit, comitaturq; motu atq; aduentu suo prodeuntis hominis ex utero motum, uidetur primæ huius commotionis, primæq; ætatis ius, indiciumq; penes se merito quidem assumere, quæ uero ei opponitur occidens cœli pars obitus atq; corruptionis. unde à nobis in Vrania nostra non temere dictum uideri potest

Vitæ tibi, motusq; animi quærendus ab ortu,
Vnde etiam toto lux ipsa effunditur orbe.
Surgit ab occasu mors importuna maligno,
Qua tenebræ, qua nox nigrantibus aduolat alis.

Perinde etiam ut cœli medium, summusq; Zodiaci uertex eorum quæ in media contingunt ætate, significationē præ se fert, amplitudo enim & honores ipsi cū inuita ciuili de summi boni genere habeātur, iure summo à cœli loco indicantur, sic infimus cœli locus illi aduersus, quæ post mortem futura sunt, eorū omnium significationē habet. Vtq; cœli mediū amplitudinem, deiectionemq; uenientis in lucem hominis pro qualitate felicis infelicisq; cōfigurationis designat, sic immū honorationis inhonorationisq; post lucem obitum, itemq; opprobrij commendationisue indicationē perhibet. Quin etiam ut non est dare corporeā corruptibilemq; substantiā aliquam animatem scilicet quæ accidentibus non sit uarietatibusq; subiecta. Sic non est concedendum, quod quidem singulis in hominibus cernitur, siue ad salutem, siue ad perditionē spectet, accidere aliquid, cuius non in cœlo uestigiū appareat. Homo enim cū sit à natura hoc est à cœlo, stellisq; ita cōstitutus,

ut honores, ut quæ bona existimãtur ciuilia suopte instinctu appetit, an nõ in cœlo inesse dicemus ut substantiæ, qualitatisq; corporeæ, animatiq; corporis, sic eorũ quæ animato corpori accidunt, significationẽ? siue ea prospera, siue aduersa sint, siue in uita cõtingant, seu post mortẽ atq; in ipsa etiã morte eueniant, eadẽ enim horũ omniũ ratio est, q̃uis pro qualitate cõfigurationũ locorumq; diuersa. Adhæc cũ homini possessio cõtingat rerũ plurimarum, quæ è terris, aëre, atq; aquis cõstant, ex ijsdemq; proueniũt, ex ijs enim uiuimus, ijsq; aut egemus aut abũdamus, atq; ad eas appetendas cõquirẽdasq; natura impellimur, sintq; hæc ipsa oĩa tã subiecta q̃ sunt stellis, stellarũq; orbiculationibus, id qđ aptissime cernitur, scilicet nõ in cœlo ipsorũ quoq; accidẽtiũ signa significatiósq; inesse dicemus? cũ horũ ipsorũ possessio ĩ uita ipsa, et postq̃ in lucẽ prodijt contingat homini. neq; enim matris ex utero secũ hæc deuehit, sed appetionẽ tantũmodo secũ illorũ defert, unde externa dicta sunt bona, quæ etiam fortuita, ut fortunæ ipsi, id est cœlestibus motibus exposita, non tantum à plebeijs hominibus, uerum etiam à sapiẽtissimis uiris cognominãtur. Sunt igitur pinde ut uitæ, ut corporeæ constitutionis, animatæq; substantiæ in cœlo & stellis notæ, sic eorum quoq; quæ homini ipsi ex anima constanti & corpore accidunt, significationes in cœlo repositæ, quod tot seculorum obseruatio minime quidem fallax & docuit & quotidie etiam docet. Age consyderemus generatim bona ipsa, quæ felicitatem constituunt. ea profecto sunt aut corporis, aut animæ, aut de genere externorum. Ac primũ qdẽ bona ipsa corporis, ut robur, ut celeritas, ut sanitas, aliaq; huiusmodi, quæ corpori insunt, & à cuius cõpage existunt, cũ ipso simul corpore ingenerata sunt, atq; ab illius cõglutinatione ducuntur, neq; enim extra corpus sunt posita, uerũ corporis ipsius prorsus texturã sequũtur, corpus aũt generationi atq; corruptioni utiq; subiectũ est. Atqui dictũ etiã et cõprobatum est, quicquid generationis corruptionisq; in orbe hoc euenit à cœlo stellisq; proficisci. Ergo & bona hæc corporis cœli, stellarumq; cõmotionibus sunt exposita, à quibus & sunt & cientur, nam quanq̃ sani esse semper cupimus, nõ tamen ubiq; ualẽtes sumus, et uires ipsæ nostræ tũ cõsenescũt, tũ multis grauibusq; interim accidẽtibus infirmãtur, quæ qdem oĩa à cœli, stellarũq; quæ cœlo ferũtur agitationibus proueniunt. Mutatur siquidẽ aẽr, mutantur ẽt corpora, quæ aëre cõtinentur, et illũ spirant. mutantur annorũ tẽpora. mutãtur quoq; et hominũ ætates, et corporũ tẽperaturæ, sentiũt elemẽta tũ diuersitatẽ, tũ etiã uarietatẽ superiorũ cõmotionũ, eãdẽ etiã uarietatẽ sentiũt corpora, quæ ipsis ex elemẽtis cõstãt, et ab illis atq;

ex illis uiuũt. Quid suauius uere, quid hilarius adolescẽtia, quid tristius hyeme, quid erumnosius senectute? Vini, olei, tritici prouentus tales sunt, quales aër terraeq; concinnant. Aëris autem terraeq; concinnatio à coelo, atq; è stellis prouenit. quis hoc negauerit? qđ natura docet, agricolae cõfitentur, quod res ipsa cõprobat. Aniculae quoq; ex aëris et stellarũ prognosticis ac signis haec ipsa pronũtiãt, et rerũ terrae tum inopiam, tum copiam praedicunt. Sed ne longiores hac in parte simus, quae per se ipsa nota satis est, redeamus ad externa bona, de quibus paulo ante tametsi multa diximus, pauca tamẽ quaedam adiũgenda necessario uisa sunt. Numerantur autem in externis bonis aedes, praedia, armẽta, nauigia, domestica supellex, aurum, argentũ. Quid his ipsis magis expositum est coeli motibus, stellarumq; agitationibus? Videmus enim agris flauescentibus segetes ipsas repentinis tum hymbribus, tum grandinibus persaepe concuti, ac foetu suo spoliari, domos nũc fulminibus, nunc terrae motu quassari ac dirui, armẽta gregesq; modo à torrentibus rapi, modo à morbis corripi, nauigia aliàs fluctibus mergi, aliàs scopulis impulsa lacerari, familiarem quoq; supellectilem saepenumero conflagrare incendio, non raro alijs atq; alijs casibus corrumpi ac dissipari, aurum atq; argẽtum furto surripi, aut ui extorqueri, fraude'ue auferri, atq; haec quidẽ non semel, utinamq; non tam saepe re ipsa cernerentur, ut ea fortasse non tam dici possint temere contingere, quàm ordine quodam suo, causisq; suis prouenire, accidunt tamen homini & quidem praeter spem ac uoluntatem, quae quoniam coelestibus excitantur à motibus, nullo pacto diffitendũ est, horum signa coelo esse insita, eaq; ordine ac serie sua futura, pro nascentis hominis configuratione ac coeli statu. Dices, quis haec docuit? Obseruatio, qua nihil est in hominum rebus antiquius, docuit experientia, quae est hominum magistra, item disciplina, quae tum obseruatione experientiaq;, tum ratione ipsa constat, qua una nihil est in homine ipso, neq; in hominum rebus diuinius. Veniamus hinc ad animi quae dicũtur bona. ea sunt, ni fallor, aut animi ipsius actiones, quae hodie operationes dicuntur, aut ex ipsis animi operationibus existũt. Nolumus partem hanc subtilius discutere, sed crassa, ut dicunt, & populari agere Minerua. Animi actiones hae aut solius sunt animi, aut sine corporis praesidio adminiculoq; esse nequeunt. Si animi solius sunt, quoniam praeceptio nostra de ipsis illis solum est, quae corporis, elementorumq; naturam sequuntur, earum consyderationem disciplinas ad alias, aliamq; cognitionem in praesentia relegamus, Sin ut animi cum corpore simul, corporeaq; per instrumenta agentis, con-

cedendum est, ad hanc potissimum præceptionem spectare earum indagationem, deq; his nos debere, & uelle quærere. Non est igitur animi solius, ut arbitror, uersus facere, neq; enim omnes qui animo utuntur, uersus faciunt, sed hominis ipsius ex animo & corpore existentis. Atqui perpauci etiam homines faciendis uersibus dant operam. Cũ tñ quidã quasi diuinitus informati ad hos ipsos pangendos uideãtur. Vnde hoc igitur? an à cœlo, stellisq; hæc ipsa semina in ipsa procreatione ac genitura miscẽdis, et, ut ita dixerim, fermentãdis humoribus, īdita sunt? Vnde nõ minus uere q̃ præclare dictũ ẽ à doctissimo Poëta

Sedibus æthereis spiritus ille uenit.

Nec uero semper Poëtæ arbitrij ac iuris est carmen ipsum fundere, quin expectandus motus est, qui humores illos, seminaq; ipsa cõcitet, à quibus uisa ipsa, quæ phantasmata dicuntur, ueluti è somno expergiscantur, pro quorum etiam qualitate ac temperatione alius Lyricum pãgit, alius Elegiacum, ille Iambicum sequitur, hic Heroicũ, ut nihil prorsus nisi bellicum personet, adeo seminũ ipsorum diuersa sunt qualitates ac naturæ, quæ quidem neq; in animo solo, neq; in hominibus singulis satis perspiciuntur, sed in mixturis corporum & in hominibus quàm paucissimis. An non uinum idem cuius etiã una uis est, in ebrijs pro qualitate potoris hæc eadem præstat? cum alius in risum diffundatur, in lacrimas alius, hic choreas agitet, ille in furorem actus lapides, truncosq; projciat, ut non unum esse omnino genus ebrietatis appareat. Si igitur à cœlo existunt hæc & à stellis, à quibus semina ipsa humoribus immixta indũtur, num erit tanta quispiam peruicacia, dicere ut audeat, cœlestibus hæc configurationibus tribuenda non esse? quando ab illis & principio manant, & post nisi ab illis excita, et tanq̃ fota uix fructus suos cum laude ferũt. Nullus euasit bonus Poëta, cuius in genitura Venus Mercuriusq; in signis accommodatis, in locis idoneis, in appositis configurationibus inuenti nõ fuerint. Nanq; ab ijs potissimũ stellis Poëtæ formantur. Maluimus de Poëtis loqui, licet nec medicus, nec artifex ullus perfectus euadat, ne duces quidem ipsi bellorum exercituumq;, nisi à cœlo genitalibusq; configurationibus ducant facultatis excellentiæq; suæ originem atq; causas. Nos qui hæc scribimus nullo à præceptore aut ad carmen componendum, aut ad philosophiam ediscendã, aut ad cœli significationes intellegendas instituti sumus. Sola enim natura instinctusq; animi uis, ac ueterũ scriptorũ lectio assidua, ad hæc ipsa nos traxit, quorũ & pater, auusq; ignorantissimi fuere, et mater satis habuit lanificio ac telæ intenta eẽ. Ad cœlũ igitur stellasq; quãdo ab illis qui-

dem manant, iure hæc uidentur referenda. Atq; ut corporũ mixturæ qualitatesq́; à cœlo stellarumq́; positurię ac configurationibus proueniunt, sic eorũ quæ corpori accidunt, quæ homini, qua è corpore existit, qua corporeis instrumẽtis utitur, quæq́; aut insunt, aut eueniunt, aut qua elementaribus è partibus ipse constat, quaq́; ipsis ex elementis uictitat, quæ quidem ex elementis tam multæ proueniunt, eorum inquam causæ cœlo, et ijs quæ cœlo feruntur, syderibus tanquam sua ad principia relegandæ sunt, è quorum motu cuncta & gignuntur, & corrumpuntur, aut in alia ex alijs conuertuntur. Sed iam ad ea unde digressa est oratio, redeamus.

De quatuor cardinibus, eorumq́; distributionibus.

Constat primus cœli cardo, ut dictum est, horoscopo, ad quem ipsorum corporum substantiæ constitutionisq́; qualitas referẽda est, et ætas item hominis prima. Cum autem tris in partes illum distribuerimus, quæ pars horoscopum antecedit, ea indicium & significationem habet eorum, quæ nato ante ortum, dum matris utero fouetur, contingunt, dolorum item, erumnarumq́; & accidentium aliorum, quibus matres ipsæ, dum grauidæ sunt, dum fœtus gestant, afficiuntur. Quócirca tempora illa ad eam quæ antecedit horoscopi partem, accommodáda sunt. Ea pars in ipsa cœli declinatione tota quidem constituta est, quæ horoscopũ quidẽ prægreditur, quáq; ἀπόκλιμα Græce uocatri diximus. horoscopus autem ipse partum, quæq́; post partum tempora infantẽ consequantur, infantiæq́; ipsius euenta enuntiat. Qui sequitur cóscensus, cœliq́; acclinatio atq; successio horoscopo cõtinuata reliquũ primæ ætatis, ultimaq́; illius significat tum tempora, tum euenta.. quo fit, ut hæc prima distributio, hoc est ascendens, quæq́; illud antecedit cœli declinatio, quæq́; coniuncta insequitur acclinatio atq; successio, tempora nati ipsius omnia complectantur., scilicet ex quo fœtus ipse conceptus, uteroq́; matris mẽsibus suis gestatus, indeq́; in lucem editus, ac pedetẽtim ab infantia in pueritiam, ex eaq; ad ephebos transiẽs, ætatis primæ fines transgressus fuerit. Quemadmodum autem fœtus ipsius cóceptio principium est proditionis eius in lucem. à conceptione enim natiuitas prouenit, atq; à tenebris, ut ita dixerim, fœtus in lucẽ exit, eodẽ modo pars illa declinãtis cœli quæ statim præcedit, uidetur quodámodo ad se rapere mediá illam partem, quæ horoscopũ cõstituit, perinde ac subterraneis è locis in aperta et clara illá euocet. Atq; ut hæc ipsa cœli pars ascẽdẽs consequẽtes atq; acclinantes gradus secũ rapit, in quibus ultima primi cardinis cõstituitur pars, sic ẽt

& illa quae primae ipsius aetatis ultimũ terminum constituunt, tẽpora cuncta cõplectitur. Quod si principio primisq; locis debẽtur prima, quaeq; illis sortito obtingunt, & medio quoq; quae media sunt, quaeq; ipsi medio, iure quodã naturae, motusq; ratione spectauerint, ascribẽda uidentur. Quocirca coeli medio, quod culmen libenter uocamus, tanquam medio cardini mediã aetatem dedicamus, ab eoq; mediae aetatis euenta portendi, tẽporaq; delabi non iniuria credimus, & in ipsius quidẽ apoclimate descensuq; significationes rerũ earũ quae in primis mediae aetatis temporibus euenturae sint, collocatas esse dicimus. Omnis enim aetas initium, terminum & statum, sic enim hodie uocamus spatium ac morã eam, quae inter principium & terminum media interlabitur, ac si stare ipsa inter utrunq; uideatur, simul ratione cõplectitur. Itaq; mediae ipsius aetatis mediũ tempus ab ipso culmine indicium et pronũtiationẽ deducit eorũ quae nato id temporis sint euẽtura. Quae uero cardinis huius ultima pars est, quaeq; in acclinatione annexaq; coeli subsequẽtia collocatur, ultima aetatis mediae tẽpora, quaeq; illis ipsis in tẽporibus casura sint, indicat. Quondam autẽ exoriens coeli pars uitam, primamq; uitae hominis aetatẽ denuntiat, iure locus ei aduersus, hoc est occidẽs contraria quidẽ illi significauerit. Primae itaq; aetati cũ opponatur ultima, contrariorumq; sint contrariae actiones, hic ipse locus ultima uitae tempora perinde ut uitae principiũ oriẽs indicabit, utq; ab illo uenitur in lucem ẽ tenebris, sic contra ab occasu itur ẽ luce in tenebras. Significatio igitur temporũ euentorũq; quae in medijs ultimae aetatis spatijs futura atq; casura sunt, ab ipso occidentis coeli situ manat, & quodã quasi ẽ fonte deriuatur. Nã quae in primis aetatis ultimae tẽporibus cõtingũt, à praelabẽte declinatiõe, occasusq; apoclimate deducũtur. In ultima uero aetatis ultimae parte quali casura sint tẽpora, ipsa coeli subsequẽtia, acclinatioq; occasui coniũcta praemonstrat. Quocirca ut apoclima declinatioq; horoscopi, quae partum antecedũt, natiq; ipsius in lucem aduentum planẽ significat, Sic quae huic opponitur pars, hoc est occidentis coeli declinatio, quae uitae ultimos terminos, atq; in tenebras abitionẽ praegrediũtur, denũtiat. Atque ut horoscopi subsequẽtia et acclinatio, quae ĩ ipso uitae, primaeq; aetatis uestibulo tẽpora accidũt, prae se fert, ita et occasui cõiunctia coeli acclinatio, quae in ipso uitae termino, ultimisq; actibus euẽtura sint, indicat. Imus et subterraneus coeli situs nati in tenebras ac sub terras abitionẽ id ẽ mortẽ, quaeq; mortẽ ipsam statim aut antecedũt, aut sequũtur, portẽdit. Declinatio.n. praecedẽs tẽporũ significationẽ habet, quae mortẽ praegressura sunt. Imũ ipsum mortẽ ipsam. quae subsequitur ac-

clinatio tēpora quæ mortē insecutura sunt, annūtiat. Horū igitur locorū ac cardinū quatuor situs, tris ī partes distributus totius uitæ, quæq; ante ortū ēt in utero fuerint, quæq; post obitū tēpora futura sint præsentiaq; ac futura pro quaq; ætate complectitur, genituraruméq; ipsarum inspectoribus indicat. Quo fit, ut quatuor hæ cœli distributiones in cardines quatuor cum suis quæq; acclinationibus, declinationibusq; id est epanaphoris apoclimatibusq; diuisæ omnia natorum tempora uitamq; omnem perinde ut duodecim signorum, quæ Zodiacū constituunt, circuitū complectantur. Placet autem Ptolemæo, cæterisq; disciplinæ huius institutoribus partis quinq; horoscopum præ gressas ipsi horoscopo attribuere, atq; inde proficisci, donec triginta graduū numerus compleatur, idq; etiam cæteris in locis è triginta simul partibus statuendis seruandum tradunt. etsi propter signorum obliquitatem rectitudinemq; loca ipsa nunc pluribus nunc paucioribus è gradibus statuuntur. Quod non temere institutum uidetur, siquidem natus ipse non momento nec puncto tempore (ut Lucretianis utar uerbis) uerum spatio quodam, moraq; prodit ex utero. Eoq; censent nō gradum eum tantummodo ab Astrologo notandum, quo natus infans terram attigerit, uerū etiam antegressos quinq; gradus, quo quidem temporis spatio, quaq; immoratione luctatur, ut prodeat, perinde ut socios laborū, ac fœtum ipsum in lucem prouocantes. Etenim rostra longarum nauium cienda in pugna quanquam ipsa quidem triremes extra uidentur extare, nihilominus quanto præsidio sint, res ipsa docet, quando & à rostris ipsis rostratæ sunt dictæ. In militaribus quoq; conflictibus de antecursoribus, ferentarijsq;, quiq; primi pugnam capessunt, aut ad certamen prouocant, ea à ducibus, imperatoribusq; ratio haberi solet, ut ex illorum successu pugnam reliquam aut detrectent, aut prosequantur. Quid autem est aliud fœtum ipsum exire in lucem, quàm in certamen prodirè, tot laborum erumnarumq;, tot etiam præmiorum successuumq;, quibus aut felicitas cōparatur, aut felicitati contraria miseria. Sed iam ad reliqua nostræ huius institutionis explicandà progrediamur.

De Duodecim Signiferi locis.

Hanc cardinum distributionem iure sequitur duodecim etiam locorū Zodiaci distributio, quibus è locis generalis quædā oritur obseruatio rerum earum, quæ uitam comitantur, ac sine quibus uita ipsa esse nequeat. Quoniam autem qui utero matris prodit, is in lucem id est

in uitam prodire dicitur, cœliq; pars ascendens subterraneis è locis cũ eo non secus q̃ è tenebris in lucem atq; in apertum prodit, iure primo huic loco nati uita tribuitur, illiusq; corporaturæ & animalis constitutionis ratio ab eodem quæritur, quippe quæ signi ipsius quod locum primum occupat, qualitatem sequitur, nec non stellæ signi ipsius dominæ, quæq; signum etiam ipsum irradiat, pro natura etiam irradiationis, signiq; à quo irradiat. Vnde Ptolemæus rectè præcipit, quæ corpori accidunt, quæq; hodie dicuntur corporis accidentia ab ascendente loco quærenda. Generalis itaq; uitæ nati obseruatio corporeæq; cõstitutionis atq; animalitatis primo ascribitur loco, primæq; ascendentis cœli domui. quando signiferum omnem in duodecim domos locaq; distribuere maioribus nostris placuit. Et quoniam nec uita consistere, nec corpus officio suo fungi absq; alimentis potest, secundus locus obseruandã sibi sumpsit qualitatem census, peculij atq; supellectilis, quæ domestica substantia uocatur à quibusdam, quod ea & corpus alitur, & uita ipsa consistit, Quid autem accommodatius, q̃ ut secundus locus habeat eorum significationem atq; indiciũ, quæ uitæ corporiq; alimoniã subministrent? Locus hic habitus est ab antiquis piger ac deiectus, sic enim uideo appellari eũ à Materno, quod nulla cũ horoscopo radiatione iungatur, quin etiam pene infamẽ cũ notauerũt nomine, Infernã portam appellantes. Ac nihilominus ascendentem statim locũ continuatẽq; sebsequitur, subitq; illius uicem atq; authoritatẽ, ut si eũ neq; aspiciat, neq; irradiet, ei tamẽ succedat. Itaq; nec mirũ est, nec irrationabile, si pro cõparãda re familiari, censuq; domestico tot obeũtur labores, molestiæq; tã multæ ac difficultates suscipiuntur. quando inde euenit, quod locus hic secundus primo loco, nullo prorsus familiaritatis coniungitur uinculo. Cũq; sit homo sociabile animal, neq; aliud fortasse tam ei sit ab illa insitum, q̃ societatis studiũ, iure tertius locus fratrum sororumq; significationem sibi uendicauit. Quæ enim aut prior aut potior quàm fratrũ sororũq; societas atq; coniunctio dari à natura potest? Siquidẽ uxor nec iisdem existit è parentibus, nec pueris opus est re uxoria, quippe quæ suscipiendæ prolis gratia in adulta iã ætate sit instituta. cũ tamen societatis præsidio et pueri indigeant, eaq; mirũ in modum natura duce capiantur, et ætas reliqua tali egeat præsidio, neq; arctior societas esse queat, q̃ quæ iisdẽ è parentibus, atq; uno eodẽq; constet è sanguine. Appositissime igitur ut secundus locus primo, ut alimonia uictui corporeo, quo uita conseruatur, statim connectitur, sic prima societas tertio ascribitur loco, qui prima cũ ascendente cœli loco societate, primaq; cũ illo irradiatione coniungitur, primaq;

constituit inter nascentes cognationis societatem. Habet etiã locus hic si gnificationẽ non mediocrẽ amicitiarũ, familiariũq; consuetudinũ, cũ sit homo (ut dictũ est) sociabile animal, tamen à fratribus nomen cœpit. quando fratrũ societas natura ipsa prima est. habet etiam peregrinationis non tenue indicium. quando & peregrinatio comparauit inter homines hospitia, peperitq; hospitalitatem arctissimum coniunctionis genus. Hunc ipsum locum sua à bonitate Deã *nominarunt, sicuti nonum locum* Deũ, *discreuerunt autem maris fœminæq; appellatione, quod nonus locus esset maioribus uiribus atque authoritate præditus. siquidem de hemisperio superiori horoscopum amica intuetur radiatione.* Dei *itaque ac* Deæ *appellatione nobilitauerunt utrunq; locũ, quod Deorũ sit proprium benefacere. Consequitur quartus, id est imus ordine suo locus, à quo exurgere cœlum ipsum, et ex infimis ad superna progredi pedetentim incipit. quando antecedentis partes hic ipse locus sursum atq; in apertum impellendo cogit, author quasi quidam horoscopi supra terras circutu suo protollendi.* An *non pater ipse author est prodeuntis in lucem hoc est in uitam filij?* Vt *autem non est dare liberos sine patre, nec suo absq; au hore principium, sic nõ prodibit supra terras primus* Arietis *gradus, nisi* Cancer *imum cœli locũ tenens motu atq; detrusu suo gradus illos* Arietis *in altũ propellat, extollatq; in apertum. Est igitur ut* Cancer *author quasi qdam prodeuntis* Arietis *in apertũ angulari suo impulsu, sic pater proditionis in lucẽ filij. Cũ igitur pater sit author filij, recte fratrũ locus patris loco coniũgitur. nã et fratres ab eodẽ patre proueniũt.* Iu*re etiã quartus locus nascentis filij cardinẽ, de cardine genitoris irradiat.* Iure *ẽt quæ patris sunt ab eodẽ ipso loco quærũtur.* Habet *ẽt locus hic significationem patrimonij, rerumq; paternarũ, facultatũ ẽt domesticarũ, quæq; patrimoniũ ipsum, domesticasq; facultates etiã occultas constituunt. Cũ autem maxima atq; arctissima in hominũ genere, filiorũ ac patrũ coniunctio sit, iureq; prima & dicatur & habeatur societas, iure ẽt loco maxime sociabili attribuitur, qui ordine suo in orbe signorũ aspectu cũ primus sociabili horoscopo coniungitur, quo circa cum huiusmodi quintus sit locus, filijs merito dedicatur.* Nam *si tertius locus addictus est fratribus, propter primam aspectus coniunctionisq; cum horoscopo societatem, quæ tamen societas aliquanto imbecillior est, cur nõ quintus locus filijs addicetur.* Quãdoquidẽ *ut nulla est arctior q̃ filiorum ac patris coniunctio, ordine ac lege naturæ, sic nullus cœli aspectus, nulla signorũ coniunctio q̃ quæ est è triangulo arctior ac propinqor inuenitur in serie atq; orbicularitate pro*

grediētiū ab horoſcopo ſignorū. Merito autem uidentur inter prima naturæ bona liberi, cum ex ijs genus ipſum hominū propagetur. quippe cum ſola hæc cauſa ſit generis conſeruandi. aliter enim ſpecies ipſa funditus atq; in uniuerſum interiret. Præterea ut liberorū quæ prima naturæ dona ſunt, locus hic ſignificator eſt, ſic etiā & donorum quæ tum ab amicis, tum etiā à principibus ac regulis conferuntur liberalitatis ac beneuolentiæ gratia. Quamobrem hunc ipſum locum à maioribus noſtris bonam Fortunā agnominatā inuenio ac propter naturalem beneficentiam Veneris ſyderi dedicatum. E' contrario ſextus locus ut deiectus ac piger nulla cum horoſcopo ſocietate, nullis prorſus connectitur uinculis. Quid igitur inde boni uenienti in lucem puero puellæ'ue defluere aut ſubminiſtrari poterit? Siquidem deſerta loca & ab hominum frequentia quàm maxime remota nō fera tantum anima'ia, uerum ēt uenenoſa gignunt, nec minus etiā ſtirpes et herbas plurimas ſucci q̄ nocentiſſimi. Nō aliter itaq; ſextus locus feraciſſimus eſt, & quidam quaſi fomes ægritudinum, malorūq; plurimorū, quæ corpora infeſtant, uitāq; labefactant, unde mala Fortuna ab infelicitate ſua agnominatur ab antiquis, locuſq; ipſe Martis ſtellæ propter inſitam maleficentiā attributus. Etenim ſi in orbe ſignifero loca ſunt è qbus gaudia, uoluptates, ſalutariaq; adiumenta, ac diuerſa bonorum genera portendantur hominibus, danda ēt ſunt eodē in orbe loca, è quibus ægritudines morbiq;, et item mala tum animi, tū corporis indicētur. cum homo ipſe mortalis ſit genitus. huiuſmodi ſextus eſt atq; duodecimus locus propter ſitus ipſius malitiā, auerſamq; naturā. nihilominus poſſunt ab hoc ipſo ēt loco bona ēt felicitateſq; manare, quoties de medio cœlo benigna ſtella collocatum in eo ſtellam triangulari radiatione reſpexerit. Adhæc quoniā in orbe ipſo nihil eſt ſuperuacaneū, & qui locus ab uno aliquo diſiungitur, alij atq; alij loco familiariter coniungitur. Cumq; ſextus hic ſecundū locū, q eſt alimentorū, reiq; familiaris, beneuola ſocietate cōplectatur, triangulariq; inuicē ſe foueāt atq; intueātur aſpectu, ſeruos utiq; nobis, ſeruiliaq; animalia denūtiat, ſunt enim hæc omnia rei domeſticæ adminicula, ut etſi ſeruus atq; herus ſibi inuicem aduerſari propter dominatum ac ſeruitutē uidēatur, tñ cū res familiaris abſq; miniſtris familiaribuſq; adminiſtrari nequeat, hoc quoq; è loco præſidia domeſticis rebus, familiariq; alimoniæ innuūtur. In hac igitur genitalis figuræ conſtitutione uidere licet q̄ loca hæc omnia ſibi quadrēt, de fratrū, patrum, filiorū, itemq; ſeruorum ſocietate. Cum autem ad conſtituendam rem familiarem deſit uxor, ſequitur ſeptimus locus à quo

nobis ea indicatur. opponitur autem locus hic horoscopo, cumq; alter feratur sursum, atq; impellat, alter declinet atq; deijciatur, qui motus contrarias habent qualitates. alter enim agit, patitur uero alter, iure suo ab hoc loco uxor portenditur. siquidē uir agit, uxor patitur. hæc paret, ille imperat. Adhæc cum uterq; angulus sit in figura primarius, uterq; etiam uir & uxor rē familiarē simul administrant, domesticamq; supellectilem, ille tamen ut primaria ui actiuaq;, ut ita dixerim, authoritate præditus, hæc ut secundam quandam prærogatiuam in uiri sui domo retinens. Nec uero mirum est in re sua communi & familiari inter uirum atq; uxorem lites plurimas excitari, quando hæc ipsa locorum, atq; angulorū inter se connexio aduerso conciliatur aspectu. Nā etsi naturalis est ipsa maris fœminæq; copulatio, nec genitalis uis ius suum exercere absq; agente ac patiente ualet, atq; hæc quidem coniunctio ab ipsa existit natura. Actio tamen & passio naturaliter sibi inuicem aduersantur, seseq; aduersis etiam frontibus impugnant. Quócirca ab hoc ipso etiam loco contentiones portenduntur, atq; simultates, damnáq; ex ijs prouenientia, agnominatus tamen est à nuptijs ac re uxoria propter domesticam constitutionem. Octauum ab horoscopo locum inuenio de maioribus nostris à morte cognominatum, & quidem iure, quando nulla cum horoscopo familiaritate coniungitur, nullis illum radiationibus illustrat, nec illustratur ab eo, quinimo locis maxime nocentibus connectitur, triangulo quidem duodecimo loco, de quo post dicemus, sexangulo uero ægritudinis ac morborum, quem locum sextum esse diximus. Adhæc cum locus hic succedat septimo id est occasui, qui Solē ac diem sub terras præcipitat, qua è præcipitatione nox tenebrarū mater subsequitur, nec alia ratione mors uitæ, cuius ipsa priuatio est, succedat, appositissime quidem locus hic agnominatus est mortis. Atq; ut secundus locus huic ipsi sanè ad uersus nati hominis substantiam, è qua uitam ducturus est, indicat, sic è contrario internitionē, corporisq; ipsius ac uitæ labem octauus hic portendit. Quócirca à bonis authoribus habitus est nō modo piger ac deiectus locus, uerū etiam innatam ob malignitatem nocuus. Nihilominus quoniā angulo succedit occiduo, Luna nocturnis in genituris hoc in loco bene collocata, felicitatem decernit. quod ipse sæpius obseruaui, & à Iulio Materno non temere traditum est. Ex hoc ipso loco non solū mortis genus portenditur, siqdē de triangulo imum cardinē id est quartū locū respiciat, quē nati in tenebras ac sub terras abitionē indicare paulo ante diximus, uerū etiā hæreditates, quæq; ad mortuorum censum, occultasq; etiam facultates, ac thesauros pertinent, indicantur. Qui

natur. Qui locus nonus est, huic de religione nomen est inditum, nec iniuria, cum enim in hemisperio superiori iungatur ascendenti dextro à latere, aspectuq; maxime familiari, & ascendens locus, ut dictum est, corporis temperationem, corporeaeq; conglutinationis accidentia significet, uitaeq; ipsius qualitatem, hic ipse locus non immerito nati aptitudinem, propensionemq; et, ut ita dixerim, applicationem ad religionem indicat, pro qualitate quidem signi, itemq; signi ipsius domini, eiusdemq; domini constitutione in figura. Cum autem prima quidem uirtus religio sit, quoddamq; quasi fundamentum ad bonos mores, rectamq; animi institutionē, aspectus hic superiori è semicirculo & benignus et felix quid benignius, quid felicius portendere nascenti potest? quàm ut ad religionē, quae uirtutum mater est, à genitali eum principio ducat, & tanquam manu prehensum aris admoueat? Vt enim agricola in solo bene subacto semen iacit, talesq; postea fruges proueniunt, qualis natura fuit seminis, eadem uia in cōpage glutinanda corporis, loca ipsa locorumq; domini, ipsorumq; dominorum constitutiones atq; aspectus pro natura sua semen quasi quoddam ad uirtutem seu ad uitium natis indunt, & quodammodo fermentant. quo è semine prognata germina in informandis animis, moribusq; constituendis fruges ipsas pro natura sua uel ad probitatem uel ad improbitatem, ad rectum uel ad prauū proferunt, praesertim ubi ad temperaturam bene seu male procreationis initio conglutinatam, proba improba'ue institutio post accesserit. Nam et institutio in utranq; partem non exiguum confert. Merito igitur locus hic pium ac uenerabile sibi religionis nomen uendicauit. Et profecto si substantiae, si fratrum, si parentum, liberorum, aegritudinis, uxoris locus, ac rerum harum cuiq; suus in coelo est attributus, cur non fidei, religioni, pietati, rectaeq; animorū informationi, quae hominem ipsum maxime spectatum efficiunt, locus etiam attribuatur suus? accomodatior autem quàm nonus attribui poterat nullus, tum propter triangularem situm ad horoscopantem partem, tum propter hemisperij superioris dignitatem ac meritum, cum etiam locus ipse nonus Soli sit adiudicatus, qui religionis author est & parens, atq; ab insita benignitate Deus cognomentum acceperit, eam ob rationem, quam tertio in loco attulimus. Habet etiā significationem sectarum, nec mirum, quando sectae ipsae religione comprehendūtur, item diuinationis, somniorūq;, habet et peregrinationis, legationisq;, quippe cum à puncto medij coeli haec ipsa coeli pars digrediens, alio proficiscatur atq; contendat, ab exortu enim profecta ad medium, atq; ab eo digrediens, uertit se in oc

cassum. Huic locus honorum ac magistratuũ merito adiungitur, atq; ordine quidem suo, qui decimus est, atq; in summa cœli parte constitutus. Perinde nanq; ut honor inter mortales ac ciues ipsos maximum quoddam habetur bonum, quod etiam primum inter homines existimatur, locus hic ipse decimus in altissima mundi parte, ueluti editissimo in solio constituitur. Cũ enim homo natura sit sociabilis, primum natura ipsa duce societates colit, ac cœtus amat, qui è ciuibus constant, deinde cum sit etiam honoris appetens, inter ciues ipsos excellere nititur; quo fit, ut honoris ut gloriæ euadat quàm appetentissimus. certando enim animus magis ac magis efferuescit. Atq; ut numerus ipse decimus alios complectitur numeros, estq; cæterorum terminus quasi quidam, sic ciuilium bonorum primarius finis est honor & gloria. An non magistratus etiam ipsos, quiq; magistratibus præsunt, ut in populo eminentissimos, in edito atq; illustri sedere loco nedum in urbibus, in quibus locum habet humanitas, honorisq; delectus, sed etiam apud barbaras nationes cautum et constitutum est? quorum maiestate nihil est apud gentes ipsas antiquius. Neq; indigne igitur, neq; irrationabiliter à decimo loco medijq; cœli cardine magistratus atq; honores quæruntur. Quin merito etiam suo, ei bono quod maxime inter ciues expetitur, locus is in cœlo dedicatus est, qui honorum ipsorum denuntiationem præ se ferat. Adhæc idem hic locus et patriam, & actiones, artis quoq; ac uitæ genus, quin etiã animi propẽsiones, studiaq; uirtutes item ac uitia indicat, tanta uis, authoritasq; propter cardinis maiestatem, ei est insita. Vndecimo loco adicti sunt amici, consiliarij, suffragatores, assistit enim decimo, perinde ut consiliarij assistunt magistratibus ac principibus. Etenim ut ipsa sine amicis uita, sic magistratus absq; consiliarijs, principes ciuitatum sine asseclis ac clientibus, reges ipsi deniq; sine ministris tueri honores, magistratusq; ipsos gerere, ac subiectos moderari populos nequeunt. suffragatur autem locus hic ascendenti tum è parte cœli ad culmẽ progrediẽte, tũ aspectu sexangulo et amico. quando sine amicitia uita humana manca est ac destituta. A fauore igitur, à spe, à fide ac benignitate locus ipse Latine bonus Genius, Græce ἀγαθὸς δαίμων cognominatus est, ac Iouis stellæ, quæ maxime benefica est, additus. Secus autem usu uenit in loco duodecimo, siquidem nullo aspectu ascendenti coniungitur, quin ab eo deficit, tanquã qui desciscat. Quocirca merorum, tristitiæ, ærũnæ, inimicitiarũq; cognomento nobilitatus est; infamisq; ob malignitatem ac nocendi potestatem, mali Dæmonis titulo notatus est, cum etiã morborũ indicationẽ habeat, seruilisq; substantiæ, easq; ob

res Saturni stellæ sit addictus, cuius qualitas est malefica. Hunc igitur in modum omnis duodecim locorum signiferi figura constitutioq; distribuitur, ut uix aliquid in uita boni aut mali, honoris aut opprobrij, uitij aut uirtutis, ualitudinis secundæ aut aduersæ nascenti sit euenturum, quod non ijs è locis, eorumq; statu ac dominorum situ constitutioneq; portendatur. Etenim loca ipsa licet illarum potissimum rerũ significationem habeant, quibus à rebus cognominata sunt, à singulis tamen locis aliæ atq; aliæ res negotiaq; et indicantur & quæruntur. Quod etiam in magistratibus usuuenit, quippe cum una tantum è re nomen adepti sint, ijdem tamen compluribus negotijs & præsint & prospiciant. Initio nanq; consules quod rei publicæ domi consulerent dicti sunt, ijdem tamen foris bellum gerebant, & cum imperio prouincias administrabant, deq; recto & prauo, iusto atque iniusto iudicium ferebant. Eadem ratio Aedilium, Prætorum, Censorum, Dictatorum. Grammatici quoque ipsi nominantur à literis, quæ Græce sunt γράμματα, Latine literatores dicti, non modo autem de literis et syllabis et dictionibus cognoscendis horum studiũ est, uerum et Poëtas interpretantur, et historias noscitant, deq; moribus adolescentulorũ uitaq; instituenda præcepta tradũt. A singulis igitur locis pro qualitate rerũ locorũq; plura ad diuersa inter inuestigandũ, sciscitandũq; et exiguntur et denuntiãtur. quemadmodũ suo tempore de singulis dicetur, ut nihil ferè maiusculum in uita sua nascenti contingat, cuius non ex ijs locis indicium sumi queat. Ac de duodecim locorum constitutione, ordine ac nominibus satis sit hæc nunc attigisse.

N ec uero reticenda sunt à nobis, quanquam scribendis his minime aut ambitiosis, aut superstitiosis, quæ de duodecim locis, atq; eorũ siue dominis, siue patronis tradita sunt à Caldæis Babylonijsq; authoribus, quæ quidẽ sic referentur, ut ne tanquam artis præcepta, institutaq; disciplinæ, &, ut sic dixerim, postulata aut uideri, aut teneri ea uelimus, cum tamen probabilia appareant. Aiunt itaq; Saturni stellã et tenebrosam esse, et erraticarũ omniũ supremã ac primã, Quodq; infans è tenebris in lucẽ ueniat, ac primus Signiferi locus, hoc ẽ prima è duodecim domus inferiori ab hemisperio, æque ac è tenebris in lucem prodeat, nascente aliquo, idcirco primũ locũ, ac domũ primã Saturno dedicarunt, eo ẽt libẽtius, quod ijdẽ ipsi authores sunt Saturni sub dominatu eẽ, quam diu matris in utero fœtus fuerit. Hac eadẽ ratiõe adducti primũ mensem generati in utero fœtus Saturno etiam ascripserũt, secundũ autem et mensem et locum Ioui, quod secundo scilicet post Saturnũ orbe feratur,

Iupiter, quodq; fœtus ipse post conceptionem alendo & perficitur & conseruatur, ortumq; infantis educatio confestim sequitur, bonus educationis ipsius (quod ordo sic ferret sphæræ) Ioui in sortem ac patrocinium cessit. Qua è re & domus hæc, quæ census ac substantiæ dicitur, unde uitæ alimenta subministrantur, & educatio infantis Ioui est attributa. Tertius ordine suo et mensis conceptus, & signiferi locus ascriptus est Marti. Quo circa locus is quoniam propter generis propinquiorem agnominationem sanguinisq; societatem appellatus est à fratribus, & fratrum & sororum significatio dedicata est Marti. sunt enim fratres post primum partũ à patre ipso tertij. Quartus mensis, itemq; signiferi quartus locus Soli ex ordine dedicatur, & quia locus is denominatus est à patribus, patrũ quoq; significatio in geniturus Soli est adiudicata, habetq; Sol in geniturus patris ipsius indiciũ. est enim formæ dator, quod patris qdem officiũ est in creãda prole. Et mensis & locus qui sequitur numero quintus Veneri est attributus, quod quinto septem inter erraticas orbe fertur, quodq; hic ipse locus filiorum est ac prolis, congruitq; Veneris naturæ omni è parte, quippe quæ & genitalis est, et uoluptatis ac deliciarũ dea. Mercurius quod sextum à Saturno inter planetas orbem obtineat, sexti et mensis & loci patrociniũ suscepit. Quodq; locus ipse nomen habet ab ægritudinibus ac mancipijs munus quoq; rerum harum significandarum sibi assumpsit, quãdo motus eius Soli maxime addictus est, solaribus pene radijs semper oppressus, nec sui iuris, permultumq; repedando laborans, & tanquam languens ob assiduas uersationes. Luna uero quod sit in ordine hoc septima, locum ei septimum adiudicarunt. Quodq; Martis munus in generatione, ut patris Sol obeat, locum eum qui uxorum esset, quod ma res eæ ex connubio fiant, Lunæ dedicauere, cum septimo quoq; mense. Atq; inde fieri uolunt, ut septimo qui nascuntur mense uiuant. Præstat autem ut Sol patris uice formam, sic Luna in generando materiã. Octauus autem & mensis & locus in signifero redit, suo ad Saturnum ordine, & quia mortis agnominatur locus, & quod Saturni stella exitialis est. Itaq; dedicatio ipsa & loco congruit, et numini, quemadmodum rursus noni loci dedicatio Ioui. Nã et locus à religione nomen accepit, et Iupiter pietatis fidei, cultus, rectitudinis, æquitatis, ueritatisq; est author, & uitæ, propter salutarẽ uim ei insitam, conseruator. Et quia nono partus mense perficitur, Iouis est muneris hæc ipsa perfectio, propter stellæ temperamentum. Et profecto si Zodiacus orbis generationi rerum locum exhibet, si Sol qui medium illum secat, ijs quæ nascuntur, formam quidem,

num quidẽ, at materiam submnistrat Luna, si reliquæ numero qui dem quinq; adminiculãtur utriq;, an tibi uideãtur quæ relata sunt à nobis, quæq; fundamenta quasi quædam iacta fuere priscis ab authoribus, ratione carere? et tanquam parum firma debere contemni? quibus obseruatio etiã astipuletur, ac rerũ ipsarũ euenta consentiant.

De Locis peculiaribus planetarum.

Primæ autem ad significandum partes sunt Cardinum, id est angulorum, hoc autem loco Cardines intellegi uolumus, non quatuor illas ternorum signorum comprehensiones, de quibus haud multo ante disputatum est, sed quatuor illas angulares cœli partis, Græco uerbo κεντρικὰς, & penè dixerim nostro Cuspides, in quibus erraticæ stellæ constitutæ ualentissimas ad agendum uires nanascuntur. Perinde ut principes, ut reges in solio constituti authoritatis plus obtinent ac uirium, & si cum principes, tum reges in sua quisq; ditione tum arces quasdam tum oppida peculiaria magis habent, in quibus et amplius delectantur, & iura sua libentius exercent. Quo fit, ut in hac ipsa duodecim locorũ constitutione ob alias quàm quas diximus causas, Sol sibi nonum, Luna octauum peculiariter uendicauerit locum, Iupiter undecimum, Venus quintum, Mars sextum, Saturnus duodecimum. Quod cur ita comparatum sit, ratio prætereunda non est. Primus igitur maximeq; propitius cœli ad ascendentem partem aspectus nono est à loco. Quócirca cum ascendens pars nati uitam, animatiq; compagem corporis sibi uendicet, sitq; Sol spiritus ac uitalitatis, ut ita dixerim, author, idemq; pater, habeatq; inter planetas id iuris, quod inter corporis membra cor ipsum habere traditur, iure uitalitatis authori atq; conseruatori locus est maxime beneficus attributus, in eoq; potissimum lætari atq; exultare creditus est. cum etiam Sol ipse sit lucis ac diei author, perq; eũ locũ de die duntaxat feratur. Neq; enim locus subterraneus Soli erat dedicandus, cũ luci tenebræ aduersentur. Iupiter etiam, cũ sit stella eius maxime salutaris, ac luce gaudet, sequaturq; diurnã Solis conditionem, undecimũ sibi locũ desumpsit. quo è loco felicibus radijs ascendentẽ partem & illustret & foueat. Nam cũ uita è calido & humido potissimũ constet, cui quidẽ qualitati Iupiter præsidet, mirificũ irradiatione sua corporibus affert præsidiũ. Felix igitur stella felicẽ sibi locũ in quo grauisura peculiari quadã hilaritate esset, sibi uẽdicauit. quo è loco et ascendentem intuetur partẽ, & ad cœli medium progressura loco sibi tantopere accommodato magis ac magis lætatur. At Venus ut pote nocturna pp qualitatem

cui dominatur, itemq́; ut salutaris & benefica, quintũ sibi delegit locum, quo è loco maxime beneuolo aspectu ascendentẽ intueretur coeli partem. appositissime hoc quidẽ, nam & de triangulo aspicit, id est benefico è loco, cum sit ipsa benefica, & cum propter humectationẽ nocte gaudeat, locus ipse quitus ut subterraneus, naturã Veneris mirum in modum adiuuat. Adde quod genitalis cũ sit, sobolis etiã locum sibi delegit ut merito etiam suo gratũ. Quando Iupiter quod laetetur maxime actionibus, locum etiam actionibus appositum sibi desumpsit. Maleficae uero stellae propter maleficentiae similitudinem, &, ut ita dixerim, societatem, loca nocentia, exitiosáq; in quibus malefaciendo, & quorũ auxilijs nisae laetarentur, sibi delegerunt, Saturnus qdẽ cum sit diurnae conditionis duodecimum, Mars uero sextum. nocturnus enim quod esset, in locum subterraneũ concessit. Cumq́; Saturnus tristitiã, moerores, & carcerem inferat mortalibus, locũ his inferẽdis accómodatũ sibi maluit, at Mars ut q̃ eẽt aegritudinũ author, locũ aegritudinibus ac morbis maxime idoneum. Neuter autem locus ascendentem ullo modo aspicit, sed ac si odio illum habeat, auersatur. Itaq; hic ille tanq̃ carceris ipsius custos ad fores excubat, gaudioq́; ibi exilit. hic uero quasi quodã ex ergastulo seruos inde id est morbos uitiaq́; ad infestandos mortales emittit. Locus autem Mercurij in hac ipsa distributione non temere praeteritus est ab antiquis authoribus. naturae nãq; tam uersatilis cũ eẽt, ut ad beneficiũ maleficiũq; facile conuertatur, nullus eiusmodi locus uisus est Mercurij naturae idoneus. Etenim loca, de quibus dictũ est, suapte positura ac situ aut aduersantur ascendenti, aut illud amicae aspiciunt; aut etiã cũ illo nulla prorsus societate iungũtur, neq; unq̃ situs ipsius qualitatẽ mutãt. Quó circa recte in hac ipsa locorũ distributione praeteritus est Mercurius. recte etiã Lunae quae Solẽ non secus q̃ in distribuẽdis domicilijs, in huiusmodi quoq; locis partiendis comitatur, octauus attributus est locus. ut enim Cãcer antecedit Leonẽ, sic locus octauus nonũ. Adhaec cum Luna sit corporũ ipsorũ parẽs ac nutricula, materiae enim praeest, in hemisperio superiori locus ei deligẽdus fuit, ne à Solis loco uiciniaq́; recederet, cuius desyderio somẽtisq; teneatur, perinde ut formae cupiditate materia. Laetatur aũt eo loco Luna, ibidemq́; constituta gaudio exilit, nocturno scilicet tẽpore propter conditionis similitudinẽ. Nã et Iouẽ nocturno tẽpore, simile est ueri, in undecimo, quanq̃ suus ẽ ipsius locus, pp códitionis dissimilitudinẽ non adeo exultare. Genialis igitur Lunae locus ẽ octauus, in quo noctis tẽpore Luna ipsa inuẽta ad felicitatẽ plurimũ confert, fota códitionis suae beneficio, quippe

cū diurno quidē tempore non tā delectetur loci ipsius situ, ꝙ diurna, sibiq; aduersante qualitate offendatur. Nullus autem cardo ē quatuor angularibus cœli locis, planetæ cuiꝗ peculiariter est attributus. quod uidelicet quocūq; in angulo planeta quiuis inuentus uires amplissimas ad agendū mutuatur, a loci ipsius potestate atq; excellentia. Nihilominus quidā ascendentē locū Mercurio ascripsere, quod eius stella hoc in loco potissimū exultaret. cū enim rationi præsit, uoluerunt hoc eū loco delectari, cuius esset significatio ac potestas in corporis animæq; cōpage. Cumq; eadē stella motu cū primus gaudeat, lætari horoscopo, unde natus ex utero prodiens in lucē atq; ad actiones ueniret, putauere. Hac eadē ratione adducti uoluere Lunā tertio loco gaudere, ꝙ is locus peregrinationis significationē haberet, cuius est propriū mutare locos, deq; regione in regionem proficisci. Idq; ratione nō caret, nam & ascendentem locum aspicit ē sexangulo, & cum sit nocturnum luminare, ac fœmineum, de inferiori hemisperio intuetur horoscopum, perinde ac Sol, cum sit diurnum ac masculum de triangulo hemisperioq; superiori. Quandoquidem utrunq; luminare corpori ac uitæ præest. De Mercurio autem a Iulio Materno uideo hæc tradi, cæteras omnis stellas duodecimo in loco uires suas quadā cum pigritia exercere, solū autem Mercurium illic positum ingeniorū præstantiæ plurimum conferre tum ad disciplinas ediscendas, tum ad forenses defensiones, causarūq; patrocinia magno cū successu tractāda. Nec sine causa prudentissimos scriptores hunc ipsum locū notasse, tempusq; partitudinis cū ipsa parturiente ibidē collocasse. Quocirca mihi neq; ascendens locus Mercurij gaudio ascribēdus uidetur, nec Lunæ omnino tertius. Etenim primi illi rerū cœlestiū exploratores ī hac distributiōe cōditionē diei noctisq; secuti sunt, ac diurnæ Solē, nocturnæ Lunā præfecere, et Soli qdē Iouē ac Saturnū socios addidere, Lunæ Venerē ac Martē, beneficas ac maleficas stellas partiti pro diurna nocturnaq; cōditione, de qua statim dicemus. Mercuriū uero præterierūt ī hac distributione, cū sit eius natura tātopere uersatilis. Loca quoq; felicia ī hemisperio superiori attribuerūt Soli nonū, tanquam principi, Ioui undecimū, ut benefico, cum inde ascendēs intueatur de sexāgulo, Saturno autē duodecimū, cū is locus Saturni naturā sequatur ad diuersa maleficiorū genera, In hemisperio aūt inferiori quintum Veneri, ut beneficum locū beneficæ ac nocturnæ stellæ, sextū Marti, ut locum ei accommodatum ad maleficiendum, pro maleficas ipsius irradiatione, lociq; natura. In qua distributione, ut dixi, Mercurius quoq; præteritus est. Quocirca qui recentiores scriptores

ascendentem Mercurio locum attribuerunt, uidentur mihi maiorum instituta, consiliaq; parũ considerasse, cum stella eius nec beneficis nec maleficis sit stellis annumerata, praeterq; Solem & Lunã nulla sint alia luminaria, quae diei noctiq; dominentur. Quod uero tertiã ad domum attinet, sicuti nonus locus maxime propitius ascẽdẽti in hemisperio superiori datus est Soli, ut diurnae conditionis principi, ita dandus erat quintus maxime propitius ascẽdenti in hemisperio inferiori. Lunae, nocturnae cõditionis dominae, tertius uero locus Veneri, stellae salutari, quẽadmodũ Ioui undecimus. Quae res indicat octauum Lunae locũ à priscis illis fuisse attributum, ne gaudij atq; exultationis Lunaris locus disiungeretur à Solari loco, perinde ut neq; altitudines neq; domicilia inuicem disiunguntur. Sed sit suum cuiusq; hac de re iudicium, quando haec neq; tantifacienda ducamus, ut propterea digladiandũ uideatur. Neq; fortasse à mediocritate ipsa recesserit, siquis nocturnis in genituris octauũ Lunae locũ, tertiũ in diurnis eidẽ ascripserit. tametsi ambitiosior fortasse ascriptio haec, locorumq; partitio uideri potest. Adhaec cum Luna matrem portendat in genituris, nescio quanã ratione locus tertius ut peculiaris ac uoluptarius ascribi Lunae debeat. cũ in eo cõstituta loco matrẽ aut ignobilẽ aut infamẽ significet, nihil deniq; boni hoc ẽ loco suapte natura promittat. Ac de locis ipsis quibus tum felices, tum infelices stellae, luminariaq; item ipsa gaudeant, hac in parte satis sit pauca haec explicasse.

De Conditione stellarum diurna seu nocturna.

Cum autem tempus ipsum sit quaedam quasi motus obseruatio, diebusq; ac noctibus potissimũ constet, omniaq; quae ad generationẽ ac corruptionẽ spectent suo fiant in tempore, stellae quoq; erraticae pro natura sua aliae diurno tempore, nocturno aliae magis delectãtur. Quo fit, ut earum actiones in elementis rebusq; mortalium uehementiores contingant, ubi cum tempore temporisq; qualitate congruerint, haec autem ipsa conuenientia, & quidam quasi consensus qualitatum, Conditio à maioribus nostris dicta est, Graecè ẽ αἵρεσις. Itaq; diurnus in genituris planeta diurnus bene collocatus plurimum quidẽ ratione conditionis uiribus suis adiungit. Sunt autem diurni planetae uidelicet qui Solis naturam sequuntur, Iupiter ac Saturnus, alter beneficus & salutaris, alter malignus atq; calamitosus planeta, nocturni uero Mars ac Venus, Lunae enim qualitate delectantur, alter quidem maleficus, salutaris altera. Iupiter igitur, quod calidae humescentisq; temperationis est dominus, qua natura generationi maxime ac-

commodatur, adhæc quod calidum ubi ab humido superatur, fit ad generandũ remissius. uis enim ipsa genitalis à calore mouetur, idcirco die lætatur, quandoquidem inducendæ formæ studiosior est, noctem uero propter humidi exuperantiã reformidat, quocirca uires eius die maiores sunt ac uehementiores, noctu minores ac remissiores; propter caloris ipsius remissionem, humidiq; excessum. Saturnus autem propter insitam frigiditatem, quæ natura senum est, à calore Solis refocillatus uires ad agendum potentiores suscipit, adaucta etiã siccitate, quæ ipsius est propria. cum utrunq; etiam Solis sit & calefacere, et excitare. Quin etiam aduersantis conditionis tanta uis est, ut sæpenumero stellæ ex hac ipsa dissimilitudine parum conuenientes sibi qualitates induant, & tanquam indignatæ contrarios etiam effectus inducant. Quod in hominibus ipsis etiam bene institutis usuuenit, ut cum secus quàm sua ipsorum institutio fert, aliquid moribus eorum aduersum tentetur, indigne id ferentes, ab insito naturaliq; ingenio nõ modo longius recedant, uerum etiam ad ea transeant, quæ ingenio aduersentur atq; institutioni, indignitate rei commoti. Illud autem mirum, quod naturæ feruentioris cum sit Mars, nocturna tamen humectatione capiatur. An fortasse quod calor ille diurno etiã calore magis ac magis incensus, & penè euanidus factus dissipatur & effluit, nocturno uero frigore humectoq; in se se repressus, & tanquam intra uallum munitior factus uires suas in imum colligit, & magis ac magis inualescit. Nam & fabri ferrarij ne ignis uis illa per flãmas exhalata dispergatur, incensos carbones guttis frequentioribus sæpiusculeq; inspergunt, qua ex inspersione ignis ipse in sese collectus uires spiritusq; uehementiores assumit. Irati etiam dum nimio plus excandescunt, debilitãtur ita uiribus, ut in pedibus uix cõsistant. Ignis enim propter leuitatem ac siccitatẽ facile in aperto dissipatur, inclusus uero feruentior efficitur, sæuiusq; exæstuat. Veneris autem stella cum sit genitalis, suapte natura humecta est, quocirca noctis umbra gaudet, recreaturq; similitudine, quod in amicitijs quoq; contingit, siquidẽ amici ipsi morum capiuntur similitudine. Quin etiam hac in stella illud idem usuuenit quanquam dispari qualitate, quod in Ioue, ille enim reformidat, ne calor insitus nocturna uictus humectatione succũbat, hæc ne humecta uis diurno à calore superata relãguescat, cum sit ipsa per se apparandæ materiæ appetentior. De Mercurij uero communi uersatiliq; natura paulo ante dictum est. Ptolemæus autem putat Mercurium sequi diurnam conditionem, ubi matutinus fuerit, uespertinum uero atq; hesperium nocturnam. Quod ratione nõ

areret, siquidem matutina regio propter accedentem atq; insequentem solem incalescit, redditurq; aridior, quæ diei qualitates sunt, contra uespertina pp Solis recessum efficitur frigidior atq; humectior, quod noctis est proprium. Quod si præstare hoc regiones possunt, ut Ptolemæus uidetur existimare, propter qualitatū similitudinē, nihil causæ uideo, cur non tempora ipsa hoc est dies ac nox potius præstent, ut die diurnus, noctu uero Mercurius sit nocturnus, quorum profecto temporum hæ ipsæ qualitates sociæ sunt ac ministræ. An fortasse Ptolemæus, prisciq; Astrologi Soli hoc ascribere uoluerunt? ut cum Mercurius nunquam signo uno, eoq; non integro longius ab illo recedat, diurnam quidē conditionem assumeret, ubi ante Solem prosiasceretur, contra nocturnā, ubi illum insequeretur, uesperiq; post eū occideret. Siquidē Iulius Maternus in illa mundi genitura quæ ab ipso traditur, dicit Mercurij stellā communē fuisse habitā ab Aesculapio atq; Anubi, eorūq; sectatoribus, quod neq; Solem neq; Lunā de quadrangulo, triangulo'ue, aut ex opposito loco intueretur, delectari in de die, ubi matutinus fuerit, Sole, de nocte autem Luna, ubi fuerit uespertinus. quod ille diurnæ, hæc nocturnæ conditioni præsideat. Huius autem tēporalis conditionis domini sunt Sol et Luna, et Sol quidem diurnæ, nocturnæ uero Luna. Cumq; uterq; generationi præsit, alteraq; materiam præstat, uitam alter inducat, reliqui planetæ pro naturæ similitudine utriq; auxiliantur, nunc ualidius, nunc remissius, qualitatem conditionis secuti. Cui opinioni tot annorum ac seculorū obseruatio astipulata est, doctissimorumq; hominum consensio. Nec uero, quod ante à nobis abunde dictum est, huiusmodi qualitates corporibus stellarum insunt, ut ipsæ quoq; perinde ac elementa, corporumq; nostrorum humores mutentur, quippe quæ agint, uiresq; suas exerceant in qualitatibus. quibus ex actionibus tales eas esse dicimus, quales in elementis corporibusq; inferioribus qualitates excitant, id quod generationis atq; corruptionis gratia maxime necessarium est. Neq; enim natura ipsa hac quoq; in parte recessit ab artificio suo. etenim cuiq; ferè rei propria ac peculiaria quædam sorte sua insunt, idq; quanquam oculis minus cernitur, ipsæ tamen effectiones indicio nobis sunt; quæ quidem maiores, minores'ue existunt, perinde ut alia quoq; adiumenta illis accesserint.

Mutari qualitates planetarum pro cœli regione.

Ortus item, occasusq;, & ipsæ à media linea declinationes in austrum

septentrionemq́;, à quibus diuersarum quoq; qualitatum uētos flare iam diximus, nunc quidem augent stellarum ipsarum qualitates ac uires, contra nunc imminuunt. Etenim Saturnus in parte quæ est ad orientem de die constitutus pp calorem siccitatemq́; regionis, inde nanq; dies exoritur, non parum hinc sibi uirium adiungit, hoc est radijs eius uis insita. Secus autem in regione, quæ est ad occasum propter frigiditatem humectationemq́; regionis, è qua nox surgit, quādo humidum frigidumq́; ob Solis discessum una increscit, uiribus eius ermultum detrahitur. Quod à solerti Mathematico in conciliandis stellarum effectionibus non minus quàm à medico in miscendis potionibus remedijsq́; adhibendis obseruandū uidetur. Neq; enim tot ac tam inconstantes rerum, morū, euentorū, temporum diuersitates contingerent, nisi ob tantam immutationem ac diuersitatem qualitatum, motus, situs, aspectus, configurationisq́; cœlestis. Vt nulla meo quidē indicio in cognoscendis aut explicandis stellarum significationibus maior existat difficultas, neq; ubi solertius adhibendum sit studium, quàm in illis perspecte temperanterq́; commiscendis.

De Erraticarum qualitatibus.

Quoniam autem dum de Zodiaci constitutione disserimus, paulatim sermo noster ad erraticas peruenit, non inconuenienter deinceps de ipsis quoq; erraticis, idq́; aliquanto diffusius disserendum uidetur, quarum effectiones in elementis tā sint, elementaribusq́; corporibus manifestæ, ut ne nubecularum quidem commotiones in aëre, præterquam illis excitantibus fieri omnino contingat. Constant autē, ut ueri est simile atq; ut Physici arbitrantur, stellarum ipsarum corpora ex concretione orbium suorum parte qui nec elementa quidem ipsi sunt, nec elementare quicquam continent, non calidum, non frigidū, non siccum, non humidum, sed alia quædam illarum siue natura, siue, ut hodie dicunt, essentia est. Nec cum dicimus stellas, quædam esse corpora perinde ut de elementaribus corporibus, intellegi uolumus. siquidem appellamus eas corpora, quod dimensionem recipiant, quod suis circum terminis scribantur. sed nec mutātur, ut nostra corpora, nec corrūpūtur, ut inferiora hæc, aut in alias ex alijs qualitatibus ac naturis trāseūt, cœlestia sunt, atq; ut cœlū ipsum, cūctaq́; cœlestia oīs prorsus corporeæ commutationis, elementarisq́; alternationis expertia, mouētur assidue, sed nec tamen ut inferiora corpora, aut perinde ut elementa

ipsa, ex quibus constamus, uerum eo motu, qui cœli, cœlestiumq; cor porū suus ac proprius est, rerumq; immortaliū peculiaris. Quocirca nec Solis corpus calidū est, tametsi qualitas hæc ad inducendam for=mam est aptissima, nec Lunæ humidum, quæ natura est ad suscipien dam formam maxime idonea, nec cæterarum erraticarum aut fri gida aut sicca sunt corpora, aut alia atq; alia qualitate prædita, ue=rum sua quadam ratione dicuntur aut calida aut frigida, humida, aut arescentia, uidelicet quod in elementis ipsis, elementaribusq; cor-poribus, eiusmodi qualitates moueant, atq; alternis agant, non eadē tamē ratione & uia, sed quod una quæq; stella pro insita ui moueat, excitet, afficiat. Sarnensibus in fontibus, quæ decidunt ac subsidunt frondes, ramuliq; lapidescunt certo quodam tempore, & quanquam alij etiā fontes, riuiq; illos aut superant aquarū cruditate, aut æquāt, hoc tamen ipsum non præstant, adeo in rebus ipsis naturalis quædā uis est insita, qua multa quidem efficiuntur, quarū tamen ratio nulla nobis certa appareat cur ita efficiātur. Quod si elemētaribus ac pas siuis in corporibus tanta inest uis, quid mirum in actiuis illis ac cœ-lestibus semperq; consistentibus inesse uim propriam & peculiarem ciendas ad qualitates? easq; motu atq; irradiatione sua alternādas? Vt enim passiua hæc sunt ad patiendum nata, sic ad agendum illa, unde ab innata ad agendū ui, atq; ab effectionibus sempiternis agno minata sunt actiua. Quocirca non quod qualitatibus eiusmodi præ=ditæ sint, id agunt, uerum quod à natura sic illis inest, atq; attributū est. Vtq; ad rem ipsam propius accedamus, ferrum ipsum frigidum est admodū, à Sole tamen diutius percussum concalescit adeo, ut admota propius fomenta incendat. quod in speculis æneis liquido cernimus. Ergo & Lunæ corpus, quod frigidæ compactionis esse uolunt, à Sole percussum incandescat necesse est, A qua etiam igni admota feruescit. Igitur et Luna cum sit maxime humida, Solis tamen radijs percussa, eadē ratione ut efferuescat oportet. qua è re fit ut Lunæ corpus cre=scendo magis ac magis ferueat. Nō erit igitur minus calida, quàm aut humida, aut frigida. præsertim cum Ptolemæus putet ab euolātibus è terra uaporibus hoc ei contingere, quod falsum esse supra ostensum est. Quin Lunam ipsam, cum plena est, tunc uel maxime calescere di cendum esset. Quam ob rem Lunæ corpus nec frigidū, nec humectū putandū est, siqdē affectiones eæ mortalibus, nō cœlestibus contingūt corporibus, uerū ab insita ui frigido atq; humido dominari, quo rerū inferiorum generatio sequatur atq; alternatio, ac pro calore quem à Solis irradiatione radij eius concipiunt, nunc magis, nunc minus hoc

ipsum præstare atq; efficere. Id quod de cæteris etiam erraticis dicendum est pro sua cuiusq; peculiari ad agendum natura, aliter enim rerum generationi pessime consultum esset. Etenim terræ corpus unũ cũ sit, regiones tamen eius nõ uno modo affectæ sunt, cum alibi humor, alibi siccitas regnet, hic calor æstuet, illic frigus obtorpeat, suis'q; etiã in locis sit maius quoddam elementorum temperamentum, quædam'q; æqualitas qualitatum. Cœlum item ipsum unum est, non uno tamen modo afficit subiecta sibi corpora, quæ passiua uocari diximus. Eadẽ etiam ratione stellæ afficiunt pro concretione sua, cœli'q; situ, in quo feruntur. Aliter enim tanta rerum alternatio immutatio'q; nullo modo contingeret. Nostro in corpore aures, oculi, nares, lingua diuersa ratione afficiuntur, ac nihilominus uni eidemq; insunt corpori, quod licet unum sit, sensus tamen ipsi hoc est instrumenta sentiendi ex una cõcretione nequaquam sunt, tametsi corporea è compage cõstant. Quod de Saturni, Iouis, Martis, stellarum'q; omnium corporibus, quæ in parte generationis instrumenta quædam naturæ ad agendum sunt, dicendum atq; sentiendum censeo. ut mihi etiam uideatur idem esse ius Solis in cœlo, quod cordis in animalium corpore, idem Lunæ, quod cerebri ad mouendum atque afficiendum. Atque ut cerebrum à cordis fouetur calore, sic de calore Solis Luna hoc est uis eius in actionibus proprijs, uti'q; à cerebro manat defluctio quædam humentior per membra partes'q; corporis, sic à Luna demanat quidam quasi defluxus p corpora hæc orbi eius subiecta. A maioribus autem nostris uocata est defluctio, à fluendo ut fluctus, quæ nunc à recentiorũ plerisq; usurpatur tũ defluxio, tum defluxus. Igitur quod nec frustra, sæpius tamen dicitur, stellarum corpora nullis sunt elementaribus qualitatibus addicta, sed omnino libera, eiusmodi'q; ab alternationibus atq; immutationibus penitus uacua, quibus & ipsæ dominãtur, & pro natura sibi insita easdem cient, alternant, moderantur, quippe quæ imperium in illas habent, earumq; commotionibus pro arbitrio præscribunt. quã è re dicuntur eiusmodi earum esse corpora, cuiusmodi qualitates ipsæ stellæ in rebus cient inferioribus. Est itaq; Luna excitatrix ac fotrix humidi maxime, item frigidi, unde ipsa qualitatis frigidæ atq; humectæ ab antiquis est habita, nihilominus radij eius à Sole calefiunt. quã è re adiuta per calorem sibi immixtum uapores sursum in editum aëris regionem rapit. quod quidẽ est calidi, nõ humidi aut frigidi, quorũ potius propriũ est deorsum uehi atq; ad ima deferri. Eadem Luna procedit crescendo ac decrescendo per ætates, quatuor'q; anni tempora, siquidem prima eius ætas dum

à Solis coniunctione digreditur, apparetq; corniculata, humido plurimum abundat. quale uer, qualis hominum pubertas atq; adolescentia. Aetas secunda quàm diu ad plenitudinem accedit, prætumidoq; apparet corpore, multum in se caloris habet, uelut æstas, ac iuuenta: post plenitudinem, quæ tertia quædam ætas uidetur, declinat in siccitatem, ut autumnus, ut uirilis ætas; atq; ubi iterum ad corniculationē redit, frigescit admodum, ut hyems, ut animalium senectus. Nec sentit tamen senectutem Luna, nec est unquã puella, uerũ radij eius, dũ noua est, humidum magis ac magis euocant, frigus uero, dum redit ad Solis coitum, & tanquam calore defecta consenescit. Nullum habet sibi insitum saporem lingua, nullum oculus colorem, omnes autem hic colores, cunctos illa sapores suscipit, passiuũ utrunq; corpusculum, comparatumq; à natura instrumentum ad sentiendum. Minus igitur mirum uideri debet, si Luna sydereum atq; actiuum corpus potissimumq; naturæ instrumentum ad generationem parãdam, quos diximus qualitates alternationesq; mouendo atq; afficiendo suscitat, & ex alia in aliam mutando conuertit. Saturni frigidam esse naturam cum primis uolunt, item & siccam, qualis est senectus, præcipue tamen dominari frigido, in eoq; permultum excedere, inde radios eius letales esse, uitæq; admodum animaliũ aduersari. Vt enim motus ipse cœlestis et gignēdi et corrũpēdi causa est, corruptio autē inde proficiscitur, qđ nihil in quo genitũ est statu, pmanet, sed in assiduo uersatur motu, Sic stellæ ipsæ & generationis & corruptionis sociæ, uel quædam quasi instrumenta aliæ magis parandam ad generationem contendunt, ad corruptionem magis aliæ, perinde ut Saturni stella, quæ frigiditate sua uitalem calorem hostiliter petit, ut Martis, cuius uis est urēdi magis quàm calefaciendi. Nanq; ut genitalis ille calor uitalem uim fouet, sic feruor uitalem humectationem è contrario exurit, penitusq; exiccat. quod uidemus in segetibus, quas Sol quidem fouet, atq; ad maturitatem perducit, ignis uero incendit, incensasq; omnino perdit. Siquidem Saturni radij quodam quasi ueneno frigiditate nimia uitalem uim conficiunt, Martis autem radij tanquam iniectis flammis exurunt. adeo in utriusq; radijs effectionibusq; nihil inest moderati. Quando & calidum & frigidum quoddam dandũ est, quod sit etiam sua in qualitate temperatum. est enim & calidum, quod foueat, & frigidum quod refrigeret, utrunq; autem uitæ animantium opitulatur. Contra immoderatum ac nimium destruit, uitalemq; fermentationē labefactat. Mercurij stellam alio tempore humectam, alio arefactam ac retorridam esse putant, retorridam quidem

propter Solis propinquitatem, humectam uero propter orbis Lunaris confinia, et quia concitatioris esset motus, eādem quoq; uelocitatem concitationemq; in ipsis qualitatibus alternandis, quamuis inter se contrarijs retinere. Mihi quidem difficile admodum uidetur, parumq; omnino naturæ consentire quod illinc de propinquitate Solis, hinc de Lunaris sphæræ orbita contingit tanta diuersitas aut aduersitas potius atq; contrarietas, ut modo summum in modum siccus, modo humidus Mercurius sit habendus. Quo nam enim modo Lunaris orbis exhalata aspergine humectabitur, si summa illa & ultima aëris plaga, de qua ante etiam diximus æstuosa tota est, & suffumigationum, ustarumq; aspirationum receptaculum ac tanquam cella promptuaria. Cuius rei fidelissimi testes sunt cometæ. Atqui hac potissimum ratione arescere Mercuriū magis ac magis necesse esset. Cōtendunt etiā de Solis propinquitate hoc idem ei euenire, quod si est, utraq; de causa Mercuriales radij exarescent. Qua igitur ratione et causa humescet? cum utraq; ex affinitate uehementius exuri, ac duabus quasi fornacibus supra infraq; par sit excoqui? An fortasse stellæ huius corpus spōgiosum est? (liceat autem aliquantulum iocari) cum spōgiæ propria sit ariditas, quæ tamen aquis admota statim turgescit, mox expressa plurimum liquorem effundit. Quod ut dem, nihilominus ostendi mihi uelim, qui sit spongiæ ipsius expressor? Nam Mercurius stellæ dominus, ut deorum nuntius deferendis ac reddendis literis assidue occupatus est. Quia uero quæcunq; in hac disputatione traduntur ad Solis calefactionum referri uidemus, placuit & qd ipsi hac de re sentiamus, & quid naturalis dictet ratio, aliquanto uberius explicare. non quod libenter aliorum, maximeq; ueterum scriptorum opiniones insectemur. sed ne ueritas in obscuro relinquatur, quæ cæteris rebus omnibus optimo est cuiq; præferenda. Sequitur itaq; de Mercurio, & planetis alijs quæstio.

F I N I S.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD IOANNEM PARDVM DE REBVS COELESTIBVS.

LIBER TERTIVS.

INTER rerum naturæ indagatores liquidissime quidem constat Ioannes Parde, quæ cœlo feruntur corpora, ea minime corruptibilis concretionis esse, omnis item alternationis expertia, corporeæq; conuersionis, nihil etiam elementare, nihil elementaris conditionis penitus in sese admittere, quinimmo corporibus his elementaribus, ipsisq; elementis omnino imperare, illaq; pro arbitrio afficere, & in alias atq; alias qualitates formasq; conuertere, inde etiam eorum quæ genita sunt interitum sequi, rerum mox aliarum generationem aliam atq; aliam, Quibus ex alternationibus conuersionibusq; illud quoq; iure effici, ut inferiora hæc corruptibilia & censeantur & sint, contra cœlestia ipsa perpetua, semperq; in se se consistentia, quippe quæ alterius cuiusdam, sibiq; ubiq; constantis naturæ sint, atque essentiæ. Quam ob rem si corruptibilium propria sunt corporum siccitas humiditasq;, caliditas item atq; frigiditas, si quod paulo ante calidum erat, occupatur mox à frigore, & quod aridum ab humore. quibus ab immutationibus sequitur tandem rerum interitus, Nimirum stellarum corpora nequaquam hac afficientur atque alternabuntur uia. incorruptibilia siquidem sunt, nullisq; eiusmodi immutationibus obnoxia. Nihil habet ergo Sol quod in stellarum corporibus calefaciat. quomodò ergo stellarum calefactio manabit à Sole? quomodo ab euaporationibus terrestribus illarum humectatio? Adhæc qualitates hæ generationis atq; corruptionis ministræ sunt, ac pene dixerim nutriculæ. Nulla autem in cœlo generatio, cum nulla illic sit corruptio. Quócirca ut nulla in cœlo generatio, sic nullæ stellarum corporibus huiusmodi qualitates aut accidunt, aut insunt. Nec Sol igitur illorum calefaciet corpora, nec illa de Solis calore concalescent. Quid quod, ut in his ipsis elementaribus uidemus corporibus, Solis calor concipitur de radiorum eius reflexione, quæ quidem ipsa

dem ipsa fit in aëre, ac per aërem. At in cœlo nullus est aër, nihil omnino aërium, quia nihil omnino in cœlo corruptibile, nullaq; ex alia in aliam qualitatem transitio. nulla igitur illic de reflexione radiorum Solis calefactio. Falsò igitur, ac sine ulla uera naturaliq; asseritur causa, Mercuriũ de Solis propinquitate perarescere, quam quidem arefactionem contendunt de finitima Solis regione proficisci. Quid illud, quàm inepte, quàm etiam desipienter? stellæ qualitatem ab eius colore iudicari, ut Martis feruorem à colore illo rutillo, ac si qualis cernitur in aëre, talis omnino color insit eius stellæ corpori, ac non potius rutilescat in aëre. cum unus idemq; etiã color eandẽ semper qualitatem non indicet, ut in calce, niue, ossibusq; iudicari potest, quæ quidem albo colore pariter sunt prædita, neq; radij solares in occasu appareant, quales in ortu, quin etiam Martis, Veneris, Iouis, Saturni colores uariantur, & dum per regionem feruntur, quæ est ad ortum, & dũ per eam quæ uergit in occasum. Nam et aër medius, & radiorum tum rectitudo, tum obliquitas, & eorum aut maior aut minor à terris recessus, aduentus etiam ad nos ac digressio à nobis, mutationes eiusmodi colorum ut afferant, necesse est. Quocirca syderis qualitas seu calida seu frigida non debet à colore iudicari, nõ tñ ut color ipse sæpenumero propriã rei qualitatem nõ indicet, sed quod pſæpe ẽt fallat. Adhæc eadem lex esse nõ debet nec esse omnino potest in cœlestibus elementaribusq; corporibus. Non minus etiam inepte sentiunt qui calefacere Solem ex eo arbitrantur, quod medius inter erraticas constitutus sit, ac si loca media calorẽ excitent, quia medij ipsius natura hoc ferat. Quod si detur, terra, quæ totius mundi medium tenet, esset omnium corporum calidissima. Accidunt autem hæc, quæ de calefactione dicuntur, in aëre & per aërem. Quamobrem cum in cœlo nusquam sit aër, ne calor quidem illic excitabitur: perinde ut nullus excitatur strepitus ex tot uagantium stellarum, cœlestiumq; corporum orbiculationibus. Quod si in cœlo quærimus ea quæ ad oculos atq; ad aures pertinent, cur non etiam ea quæ ad nares? nam & de calido odores etiam efflantur. Addẽ quod nec Sol medium ita tenet inter erraticas locum, ut tantundem à Luna atq; à Saturno distet. Quod si medium aliquod iuxta Mathematicam dimensionem metiri uolunt, legant Aristotelẽ impugnantem in causis naturalibus numeros, numerorumq; potestatem ac regulam. cuius sententia cognita, satis scio, nihil eis quod cum ratione aduersus afferant, relinquetur. Nulli igitur colores insunt syderibus, uerum fulgores ac splendores potius, qui per aërem diffundentes se se, non uno quidem

modo afficiuntur, tum pro natura corporis è quo splendor exilit, tum etiá pro natura aëris ipsius, aëriæq; regionis, ac pro rectitudine, obliquitate'ue radiorum, quam ad rem non parum etiam sua illorum imbecillitas confert, è remotissimus atq; altissimus orbibus defluētum. Itaq; neq; Sol in orbe suo calidus est, nec ipse stellarum corpora in cœlo calefaciendo afficit, uerum inferiora hæc corpora, quæ & à se, & ab illis mouentur, affectaq; in aliam atq; aliam qualitatem ac temperationem transeunt. Nam si stellas Sol calore suo afficeret, perinde ut corpora, quæ ex elementis constant, afficat, et cœlū quoq; ab illo calefieret, de cuius cœli cócretióe stellæ existunt. unde et hemisperiū hoc superius frigeret noctu, contra inferius concalesceret. quod nihil esset aliud, q̄ ut et cœlū & stellæ, & ipsarum stellarum orbes eadem illa paterentur, quæ elementa ipsa, resq; elementares patiuntur, nunquamq; in statu suo consisterent. nihil etiam prorsus existeret in rerum natura à corruptione atq; à morte tutum. Eadem profecto ratione nec Saturni frigida in cœlo stella, nec Martis ignea, nec Iouis ac Veneris temperata est, nec item Mercurij arida, Lunæ humida ac uaporosa. Sed in elementis ipsis, elementaribusq; rebus, eiusmodi qualitates stellæ ipsæ mouendo, atq; afficiendo moderantur, quo rerum elementarium prouentus sequatur, alternatioq; qualitatum, è quis generatio existit atq; corruptio. Quid autem mirum, stellas à natura sic institutas ad agendum pro qualitate orbis atq; concretionis suæ? quādo quæ in terris, quæ in aquis, atq; aëre uitam ducunt, diuersa etiam ratione ad patiendum, recipiendasq; in se se illarum effectiones natæ atq; instituta sunt. An non in nostro corpore pulmones, iecur, lienis, renes, cor, quorum ministerio & spiramus & uiuimus, diuersa ratione & mouentur & mouent? Absit igitur, cum de cœlestibus loquimur corporibus, quæcunq; iniuria. Quid enim ignominiosius dici, aut excogitari aduersus cœlum, diuinamq; stellarum maiestatem potest, quàm ut corruptibilibus, et nūquam in statu suo consistentibus qualitatibus prædita esse illa aut dicamus, aut existimemus? Iterum dicam, absit tanta hæc, tamq; nefaria cœlestibus sempiternisq; à corporibus iniuria, deq; illis ut de immortalibus æternisq; corporibus, inferioraq; hæc moderantibus pie recteq; & sentiamus, et prædicemus. Habeat igitur Sol & Luna inter stellas, singulæ item erraticæ singulis in qualitatibus id iuris, authoritatisq; ad generandum, alendū, alternandumq;, quod cor, quod cerebrum, in corporis animalitate (utar enim sæpius insuitato, sed fortasse non inconcinno uerbo) quod alia item membra, quæ dicuntur primaria, &, ut hodie uocant, prin

cipalia. Atq; ut qualitates ipsæ plus minus'ue mixtæ inter se uarias in corporibus temperationes faciunt, unde tanta diuersitas affectionum prouenit, eadem ratione stellarum radij mixti inter sese, atq; in unũ conuenientes misceant, temperent'q; uires atq; actiones suas, qua è re prouentus multiplex, ac tantopere uarius existat in elementis, atque ex elementis, itemq; corporibus, ex eorum commixtiõe conflatis. Arbitrantur etiam Mercurij stellam maxime uentosam propter continuam motus sui seriem, quippe cum nunquam consistat, sed in assidua semper agitatione uersetur. Omnes enim erraticæ & cum regredi, rursusq; cum progredi incipiunt, dicuntur gradum sistere, compluribusq; diebus eodem in momento stare, qua è re singulæ erraticæ binas dicuntur stationes facere. Solum autem Mercurium uolunt etiã in stationibus constitutum, nunquam adeo pedem sistere, ut non diebus etiam singulis, aliquot quamuis tamen paucas breuis circuli sui partes emetiatur. adeo stella eius concitata est, assiduoq; semper motu gaudet. Ex hac igitur concitatione, perpetuaq; motus agitatione, cum etiam à Sole tanquam turbo quidam uolutetur, raptatusq; uersetur, uentos excitare contendunt, usi ea comparatione, quæ similis admodum uideretur. Siquis enim flagello quamuis tenui aërem uehementius uerberet, flabrum profecto licet tamen tenue excitabit, cum eiusmodi uerbationes sibilum saltem aliquem necesse sit excitent, qua de causa Mercurium uentos semper gignere, quoniam semper moueatur, existimant, cum cæteri planetæ in stationibus uideantur quandoq; conquiescere, ac Sol ipse propinquus, semper & moueat & calefaciat. Hi mihi quidem uidentur aliquid dicere, nequaquam tamen exacte, atq; ad appendiculum omnia, siquidem ut leuissimarum etiã frõdium tenuissima commotio flabrum cieat, flabrum tamen ipsum, seu quædam quasi subobscura sibilatio ex aëris impulsione fit, quæ Græce est ῥοῖζος. Cum autem in cœlo nullus sit aër, uentusq; sit aëris quædam impulsio, seu redundantis aspirationis commotio, quo nam modo Mercurius aut stationarius, aut incedens uentum excitet, motu sui corporis aëre impulso, non uideo. Alia igitur ratio quærenda est, quæ ab illis quidem quæ paulo ante dicta sunt, originem ducit. Nam quæ dicuntur de Sole calefaciente, eodemq; circum raptante, ea sunt eiusmodi, ut astrum astro uim inferre credant, parum omnino uidentes ex illata ui corruptionem sequi necesse esse. Quo'circa dicendum ac tenendum prorsus est, Mercurij stellam radijs suis, hoc est ab insita ui excitare aspirationes, fumidas illas scilicet, et tanquam fuliginosas, è quibus uenti existunt, ut

qui aridas exustasq; terræ fumigationes per aërem perlatas magis ac magis moueat atq; afficiat, quarum ex agitatione uenti gignantur. Quam ad rem plurimum etiam Solaris uis confert, dū radijs suis Mercurij radios fouet, illisq; adminiculatur, ad hauriendas subducendasq; è terris effumationes, quæ post per aërem exagitatæ impelluntur, eædemq; impellunt.

Quoniam autem in stellarum stationes, earumq; mentionem differendo incidimus, rei huius explicationem non minus libenter quàm necessario exequemur. Quod erraticæ igitur moueantur, & certis atq; dinumeratis temporibus cursus suos peragant, non solū ex dimensione cōstat ac numeris, uerum oculis quoq; cernitur. Mouētur certe non modo per spatiosam illam longitudinem signorum duodecim, ad ortum ab occasu, qui suus ac proprius erraticarum est motus, uerum etiam per certam atq; unicuiq; perscriptam latitudinem, quæ hinc in boreā protenditur, illinc ad meridiē. hæc tamen ipsa latitudo à media Solis linea, per signiferum non una est planetarum omnium, uerum aliorum alia. Mouentur autem orbiculariter, nam & earum sphæræ orbiculatæ sunt, & corpora ipsarum orbiculata. Vbi uero tres superiores à Sole ita recesserint, ut inter ipsas & Solem quatuor interiacēāt signa, hoc est cœli partes centum uiginti, paulo plus minus'ue, retro pedem referre incipiunt. Ante tamen quàm earum apparere repedatio incipiat, ac si nullo pacto moueantur, compluribus diebus uidentur consistere, ac nullo modo progredi, eamq; quæ prima dicitur, stationem facere, tametsi nunquam adeo consistunt, ut non aliquātulum moueantur. Græca statum hunc uocant στηριγμόν, ac dehinc continuato cursu repedationis ac regressus, quam nunc retrogradationem libentius pleriq; uocant, antequam recto progrediantur itinere, iterum consistunt, secundamq; stationem faciunt. Quo interim tempore tantum cœli Sol dimensus est, ut quatuor item signis, hoc est centum uiginti partibus, quod ante de prima statione dictum est, ab illis absit. Pleriq; autem ueterum authorum arbitrati sunt planetarū omnium regressum Sole ab ipso causam ducere, quod ubi planetæ quos diximus, Venus item ac Mercurius certum ac decretum sibi spatium à Sole digressi essent, tanquā ab instituto itinere reuocati, retro ab illius radijs retraherentur, famulari quodam officio Soli addicti. Ego uero Solem ipsum inter stellas principem, ut sic loquar, esse duco, proprij luminis maiestate, tamen ut qui tyrannidem inter stellas exercere illum minime putem. Neq; enim hamatis Sol radijs utitur, ut tanquam

tur, ut tanquam unco atq; harpagone tractos à solito naturaliq; distrahat illos munere, cogatq; ueluti captiuos uictoris ipsius catenas sequi. Num fortasse magnetino Sol præditus est corpore, erraticæ autē ferreo? Nam qui hæc opinantur colorem suum erraticæ cuiq; attribuunt. Atqui nec Saturnus, nec Iupiter, nec Mars, nec planetarum quispiam ferreo est colore, multo Sol minus magnetino, qui ne exustione quidem illa Aethiopica, cum quàm rectissimus flagrantissimisq; utitur radijs, uel semunceam lapillum è terra sublevare in aëra sursum potest. Num raptabit calore suo, qui in cœlo nullus est, retroq; ad se trahet, ingentissima illa corpora? ac si obsessa externo frigore, post Solari irradiatione delinita, blandissimo illo tepore capiātur, captæq; proprij muneris sic obliuiscantur, ut, quod ebrijs accidit, sui nequaquam sint iuris. Atqui sponte sua mouentur quadrupedando testudines, rependo serpentes, natando ac lubricando pisces, aues uolitando, pedes alternatim protendendo homines, quadrupedatim pecudes, atq; ubi progressæ sunt, suopte arbitrio regrediuntur, ac pedem sistunt. Videmus aues nunc sursum, nunc contra deorsum, mox ad dextram, sinistram'ue uolatum facere, pisces item natatum, non raro etiam illas in aëre, hos in aquis sydere, sic enim à natura instituti sunt. Quid mirum igitur si erraticarum corpora per orbis suos peculiari motu, sibiq; insito mouentur, cursusq; suos nunc procedendo, nunc recedendo peragunt? interim etiam ita gressum retardando, ut oculis intuentium uideantur sydere, unius cuiusq; proprij cursus cum sit hæc natura. Nam si ab occasu mouentur in ortum, nulla tamen cœlo ui illata, quod qdē cœlū ab ortu fertur in occasum, ac nihilominus & cœlū illis, & illæ cœlo aduersis incedunt motibus, nulla Solari calefactione tractæ, cur non naturali insitoq; sibi motu stellæ quæ ex hoc dictæ sunt errantes, & procedant, et retrocedant, & statiōes faciāt, nulla à Sole ui illata? nullis externis uiribus illas cogētibus? Est enim alia cœli, qntæq; illius essentiæ natura, alia aëris, reliquorūq; elementorū. Sit igitur motus hic earū uel incedentiū uel repedantiū non uiolentus, sed naturalis, nō coactus, sed suus et proprius, incedantq; pro arbitrio ac ui cuiq; insita, nō trahātur ut captiui, alienoq; addicti imperio, sed numeros atq; ordinē sequantur sua sponte, naturali suoq; nunquā ab officio recedētes. Neq; enim alia ratione sempiternæ illæ res sempiternitate sua fruerentur. Quod si mortalia hæc ordinem suū, quiq; mortalitatis proprius est tenorē seruant, generādo atq; corrumpendo, uimq; continua alternatione sibi inuicem inferēdo, cur nō etiā immortalia illa pro natura immortalitatis ordinē

suũ, suosq; numeros sequentia, ubiq; illũ seruẽt, nulla externa ui, nulla forinsecus necessitate adducta? Quandoquidẽ in nostro quoq; corpore uis inest illa, qua & ipsum totum & membra eius singula mouentur & gubernantur. Etenim ubi loquendum est, statim os se ipsum nullis externis adminiculis adhibitis aptat instruitq; ad eloquẽdi officium. Sed omittamus praestantiora quae sunt corporis officia, ut oculorum, ut aurium. Patet uia gulae qua cibus ac potus ad uentriculum defertur, spiritus autem, ac uocis meatus hoc est guttur, tanquã foribus quibusdam clauditur. Quoties itaq; cibus potioq; hauritur, canaliculus ille seu potius ductus qui uiã spiritui ac uoci facit, clauditur, at contra lingua ipsa se se attolente aperitur, quoties spirandum ac loquendum fuerit. Vesica quoq;, ubi emittendũ urinae quid fuerit, se se aperit ac relaxat, qua emissa confestim se se claudit, quasi foribus serã obdat, nulla hic exterior adhibetur uis, sed ea tãtũ quae corpori a natura est insita, qua corpus ipsum suis cũ partibus ac actiones singulas singulaq; ministeria, ubi opus est a se met ; suaq; sponte afficitur, ultroq; ad illa affectum mouetur. Neq; enim de actionibus affectibusq; coelestibus perinde ut de nostris sentiendum est, quippe cum coelestia ipsa corpora nullius externae opis indigeant, nullis egeãt adminiculis, perfecta quidem per se, suisq; uiribus integra. Quocirca nõ aliter mea quidem sententia tenendum ac sentiendum est, q̃ ut coelestia illa corpora motus suos suasq; orbiculationes sponte utiq; sua, peculiariq; potestate exerceãt, nullis externis uiribus adiutae, nulla Solis calefactione retro ad eũ tracta, sed sola prorsus natura ministrãte. Miris tamen laudibus prosequẽdi mihi uidẽtur, qui etiam ἐπικύκλους (sic enim Graece uocãtur) commẽti sunt. Quo enim haberent ubi intellectus beneficio sensus cõquiesceret, oculis quoq; exposuerunt minusculos illos circulos, quibus corpora planetarũ imposita, antorsum, retrorsumq;, sursum ac deorsum orbiculatim ferrẽtur, motus cuiusq; dimensione seruata. Quid autẽ in disciplinis utilius, quid ad docendũ accõmodatius? q̃ ut sensus uires praesidiumq; intellectui sumministrent? & quod intellectus contemplando assequitur, ut oculis quoq; uidendũ exponatur? Quẽadmodum in horologijs, astrologicisq; machinulis ac tabellis usu uenit, ut diuina haec potius q̃ humana sint inuẽta iudicãda. Verũ ut existimemus stellas ipsas impositas circulis, ac tanq̃ curriculis quibusdã suis uehi, omnino est absurdissimum. Primum circulos illos quis mouet? qui si moueãtur suapte natura, cur non stellarum quoq; corpora sua etiam ui naturaq; sic moueãtur? quid enim opus exterioribus uiribus, ubi propriae uires sa

tis sunt? Deinde corpora stellarum ipsa oculis cernuntur, quoniam è cócretione orbis sui constant. quod si quod delatum ē, cernitur, quoniā è concretione constat, circulos quoq; qui deferunt, è concretione consta re par est, concretoq; oculis se se uidendos offerre. non cernūtur autē quoniā re ipsa nulli sunt, sed cogitatione tantum concipiūtur, docendi atq; cōprehēdēdi gratia. Etenim tot lineæ interse ctióesq; linearū re ipsa in cœlo quidē nullæ sunt, uerū docendi ac demonstrādi gratia solertissimi uiri cómēti eas fuerūt, qñ uix ratione alia disciplina cœ lestis, cœlestiūq; progressionū cognitio tradi posset. Quid qđ animaliū se se mouentiū nullū externo instrumento, sed tantummodo proprio si biq; naturaliter indito mouetur? Insunt enim uolucribus, piscibus, ho minibus, pecori sua cuiq; instrumenta. nullū deniq; animal externo alienoq; instrumento, sed proprio sibiq; à natura indito ad se se mo uendum utitur, motu scilicet eo, qui suus cuiq; ac naturalis est. Multo autem minus q̃ animalium horum corpora, externis adminiculis in digent cœlestia, quibus quidem neq; iumentis, neq; uehiculis opus est ad euagandum. Itaq; & circuli & epicycli cum toto hoc genere ha bendi sunt imaginarij, non autem ut qui re ipsa sint in cœlo, sed in uenti prorsus atq; excogitati ad motus demonstrandos, eosdemq; ipsos etiam oculis exponendos. Augures dum auium uolatus captāt, aërē omnem lineis partiuntur, eumq; in regiones, suis quamq; cum fini bus diuidunt, anticam, posticam, dextram, sinistramq;. Qui terra rum spatium metiuntur, lineas etiam ab ortu ad occasum inter par tes ipsas & ea quæ dicuntur climata, quod in septentrionem ascen dant, producunt, uentorum quoq; regiones lineis distingunt. nullæ ta men in terris lineæ, nullæ in aëre, multo minus in orbibus sunt cœ lestibus. Ostendat mihi uelim quantumuis acutis utatur oculis qui uera illa existimat stellarum obseruator, ubi linea, quæ Arietem di stinguāt à Piscibus, quæ gradum à gradu, decuriā à decuria, quæ latitudinem Zodiaci à meridie septentrionē uersus, quæ obliquitatem eiusdem à Capricorno in Cancrū designat? Intueor ego stellas, con templor earū motum. Lineas omnino nullas perspicio, nullas orbium distinctiones, aut circulorū curuaturas, quandoquidem nullæ sunt, neq; illis stellæ indigent, quippe quæ sese ipsæ moueant, nullis ex ternis adminiculis adiutæ, uel deferentium circulorum, uel uo lutantium rotarum. Pictores etiam inertes lineas suas colore no tant, quo distincte ipsa appareat, Inertissima ergo, ac sibi ipsi maxime auara fuit natura, quæ nullo prorsus colore, tanquam ei rubrica nulla esset, tot lineas, circulosq; tam sæpe sese interse cantes

distinxerit, distinctasq; notauerit. Sine hæc igitur ad docendum demonstrandumq; diuina quadam uirtute comperta, credamusq; ita quidem sese habere, donec oculis etiam ducibus in tabella, quæ de stellarum motibus scrutamur perdiscimus, numerisq; ac dimensionibus comprehensa tenemus. Vbi uero mens abunde exacteq; illis imbuta fuerit, notioq; inhæserit animis, re ipsa lineas circulosq; ab astronomis designatos multo minus in cœlo esse, quàm haruspicum in aëre iudicemus. Nam imaginarios eos esse illud planè docet, quod quæ oculis non cernuntur in cœlo collocata corpora, ea nusquam sunt. Siquidem ea sunt, aut lucida aut opaca, si lucida uidentur per se, sin opaca, clarescunt in luce, quod probatur in corpore Lunari. Etenim circuli epicycliq; si ex opacis constarent corporibus, perinde ut Lunæ corpus, illustrarentur à Sole, aut ab eo sydere, quod epicyclo ipsi putatur insidere, aut etiam ab utroq, nam lucida ea nequaquam esse obtutus ipse noster indicat. corpus autem in cœlo constitutum, quod sit tertij generis, nullum est dare, sicuti præter diem ac noctem, tempus aliud nullum, nec præter cœlum elementaq; tertij generis est aliud, quod quidem corporeum sit.

Sed iam ad erraticarum qualitates redeamus, quæ licet nullæ illis insint, tales tamen esse illas dicimus, quales in corporibus inferioribus ac passiuis humores excitant, excitatosq; moderantur. Opinantur autem ut in Luna, sic in quinq; erraticis usuuenire, ut eæ matutinæ, hoc hoc est postquam à Solis coniunctione digressæ apparere iam incipiunt, in humectationem magis inclinent, quousq; confecto itineris quodam quasi triente, consistere iam putantur, inde calficere arbitrantur, donec uespertinæ repedando effectæ sint. Ex hoc uero tempore, quousq; iterum consistant arefacere, frigus indè inducere, donec rursus cum Sole coeant. Quod enim in annuo Solis circuitu contingit, ut principio humectet, qua è re uer humidius prouenit, inde calficiat, quo fit ut æstas sit ardentior, deinde siccet, quæ res autumnum sicciorem efficit, deinceps frigus inducat, unde hyems frigidior reddatur, idem quoq; in planetæ cuiusq; epicyclaris cursus conuersione contingere putauerunt. Nam & elementorum conuersiones eiusmodi sunt, & animalium ipsorum ætates hanc eandem seriem progrediendo retinent. Dictæ autem sunt matutinæ, quod mane ante Solis exortum postquam à coniunctione eius recesserint, in ea oriantur cœli regione, quæ est ad Solis ortum. Quod ut manifestius fiat, exemplum statim subijciam. Sit Saturni Solisq; coniunctio in primo Cancri gradu, ex hac coniunctione compluscülis diebus Saturnus Sola-

ribus radijs occuletur, à quibus ubi sese explicauerit, matutinum facere exortum, quod ante Solem orientem mane appareat, dicitur. Vbi uero ad Leonem Sol transierit, antelucano Saturnus tempore, hoc est duabus ante Solem horis, plus minus'ue radios ab oriente cœli parte suos exercet. At postquam ad Virginem Sol transierit, nunc quatuor, nunc quinq; ante Solem horis, aut etiam amplius intempesta nocte Saturnus sese ab exortu ostentabit. Tandem ubi Libram Sol ingressus fuerit, eamq; peruagabitur, ad mediã noctem Saturni ortus differetur, siquidem Cancro exoriente Libra imum cœli sustinet, in qua Sole tanquam demerso, media nox ut sit necesse est. Ex eo tempore, quoniam confecto itineris recti spatio repedatio incipit, sistit Saturnus gradum, aliquot diebus, perinde ac si dat, sic Iupiter, sic Mars eadem qua Saturnus ratione, pro cursu tamen uterq; suo, ac tam diu retro graditur, quàm diu Sol Scorpium, Sagittarium, Capricornumq; permensus, Aquarium iam perambulat, id est alterum Zodiaci trientem progrediendo conficit, tunc enim iterum sistit gradum seq; à repedatione ad rectam progressionem dirigens iter instaurat, donec confecto signiferi triente tertio (non minus enim libenter trientem, quàm triangulũ uocamus) Sol ipse iterum post annuum suum cursum cum Saturno coniungitur. Locuti autem sumus de Saturno, Ioue & Marte, quoniam Venus ac Mercurius cum Sole ab opposito, quadrãgulo, triangulo aut sexãgulari loco nunq̃ cõfigurãtur, sed sola tantum coniunctione, quæ corporalis dicitur, cũ eo familiaritatem ineunt. Quandoquidem neq; Mercurius triginta, neq; Venus sexaginta gradibus plenis, quin etiam aliquot subductis à Sole longius recedunt. In media uero repedatione, cum Sol ad Capricornum peruenerit, ipso Sole occidente, ac sub terras delato, Saturnus uespéri ab opposita hoc ẽ oriẽte cœli regione exoritur, utq; sex ante mẽsibus, quod mane oriebatur, à tempore ipso uocatus ẽ matutinus, sic post uespertinus, quandoquidem post Solem occasum apparere iã incipit, noctuq; hemisperio hoc superiori uidendus defertur. Constituerunt autem ut Lunæ cursus, sic etiam erraticæ cuiusq; ætates omnino quatuor, primam quæ magis ac magis humectaret, secundam, quæ calefaceret, tertiã quæ exiccaret, quartã, quæ maiorẽ in modũ frigus induceret, secuti anni ipsius ex alia in aliã qualitatẽ transitionẽ, in hoc etiã consentiẽtes, ut commixtæ inter se & addant et demant plus minus'ue pro natura commixtionis. Quantum autem mixtura ipsa qualitatum tum ad augendum, tum ad minuendum ualeat, cum primis medici docent, quorum proprium uidetur officium in adhibendis

remedijs miscere ac temperare. Ex hac profecto commixtione unius atq; alterius, itemq; complurium inter se planetarum contingunt in corporibus inferioribus tam multa illa ac diuersa, quæ partim quidẽ cernuntur oculis, partim ingenio assequimur, ipsisq; ex effectionibus, quorum prorsus omnium causæ ad configurationes ipsas erratiatrum referendæ sunt. Statuerunt itaq; primam erraticæ cuiusq; ætatem ab exortu matutino, quem Græci dicunt ἑῷον, ad primam usq; stationem. Ab hac ipsa statione ætatem secundam, usq; ad ἀκρόνυκτον hoc est dum de nocte iam media Saturnus (ne ab exemplo quod posuimus, recedamus) ortum ab ascendente cœli regione facit, quod contingit Sole Libram ingresso, tunc etenim surgente Saturno, media hoc est profunda nox, quod Græca dictio indicat, existit, Sole imum cœli cardinem iam tenente. Ab Acronycto id est ab ipso exortu, quem nocte media facere primum incipit, ad secundam usq; stationem, tertiam planetæ ætatem esse uolunt. Quartam eamq; ultimam, quàm diu erratica ipsa ab initio secundæ huius stationis ad Solem regressa ei coniungitur, cuius etiam radijs oppressa delitescit, moxq; ab illius subradiatione liberata, mane exoritur, denuoq; efficitur matutina. Has igitur erratiatrum quinq; perinde ut Lunæ Solarisq; anni ætates quatuor, prisci rerum cœlestium scriptores statuerunt, in quibus stellæ singulæ utiq; quas diximus qualitates uehementius excitant, pro aliarum tamen stellarum mixtura plus minusue, non tamen ut à se ipsis suaq; natura omnino discedant. Dicimus autem mouere qualitates, easq; afficere libentius quàm elementa, quod hoc idem magis sibi placere Aristoteles ostendit, cum ait, E triplici compositione primam quidem constitui è primordijs ijs quæ à nonnullis uocentur elementa, quæq; ipse dicat terram, aquam, aërem, ignem, sed rectius fortasse dici posse ex elementorum uirtutibus. appellat enim uirtutes frigiditatem, caliditatem, humiditatem, siccitatem, quæ materia corporum sint compositorum, quas postea differentiæ sequantur aliæ, ut grauitas, leuitas, densitas, raritas, quæq; alia sunt generis eiusdem. Videre etiã oportet in quam cœli partem à media signiferi linea erraticæ magis uergant in austrum ne an in septentrionem? Præter Solem enim cæteri omnes planetæ ab ipsa linea deerrando spatio quodam suo declinant, & alius quidem magis alius uero minus. Fit igitur ex hac digressione per signiferi latitudinem ab eius medio, ut aliâs meridiales austrinæq;, aliâs septentrionales borealesq; dicantur stellæ, qua è re uires cuiusq; erraticæ, in quam uergit partem, magis intenduntur propter radiorum propinquitatem ac rectitudinem. quod cum primis

Mathematicis in enunciãdis cœli decretis obseruandum uidetur. Declinare autem eas nunc in austrum, nunc assurgere in septentrionem, atq; aliâs magis, aliâs minus non solum numerorum collectione, motusq́; dimensione constat, uerum etiam oculis ipsis cernitur. Quid enim euidentius, quàm quotidianus Lunæ discursus? cum hoc mense uideamus eam nunc Iouis, nunc Saturni, nunc Martis sociari aut Veneris corpori, in eodem etiam latitudinis gradu: Siquidem non nunquam accidit erraticæ corpus inter Lunæ cornua comprehensum uideri, insequenti uero mense compluribus gradibus per latitudinem ab illo distare, cum per longitudinem eodem in gradu copuletur. Quæ res manifestissime indicat erraticarum corpora, ut nonnulli contendunt, cœlo ipsi infixa nequaquam esse, si enim cœlo infixa, ab eodem ferrentur, eandem semper latitudinem retinerent, quam minime retineri, utiq; multa docent. Primum enim in coniunctionibus corporalibus non semper sub eadem latitudinis coniunguntur linea, quæq́; stella priore in coniũctione fuerat australior, eadem in posteriore reperitur in boream ascendere, rursus in alia atq; alia, sic deinceps copulatur, ut corpora ipsa uideantur sese penè contingere, atq; in unum coire. Deinde ut de Luna, cuius cursus est maxime perspectus, expressius loquar, in menstruis eius cum Sole coitionibus aut semper Solis deliquiũ fieret, atq;, ut Græco utar uerbo, ἔκλειψις, aut omnino nunquã. Rursus quoties Soli opponitur, aut eius defectus nunquã contingeret, aut in singulis quibusq; oppositionibus deliquesceret. Verunq; autem falsum est, quando utriusq; contrariũ uidemus contingere, idq; ob Lunæ peruagationẽ euenit per signiferi latitudinẽ, quæ quidẽ latitudo in eius menstruo cursu eadẽ semper esset, si cœlo infixa cũ illo & ab illo tantũ moueretur, perinde ut cũ naui & à naui mouẽtur ea, quæ nauis ipsius tabulatis affixa sunt, qn potius Luna cæteræq; erraticæ sic mouentur, ut uectores, ut nautæ, q & cum naui longius procedendo iter suum conficiunt, & per eã à dextro in sinistrũ latus, rursusq́; à sinistro in dextrũ oblique discursantes officiũ suũ peragunt. Nam ut orbibus affixa sint suis, ab illisq́; ut rapiantur, hoc idem est dicere, quod paulo ante de epicyclis dictum est. Cur enim ab orbibus suis potius quã à se ipsis ferantur, ratio nulla est, cum multo sint perfectiora, q̃ nostra hæc corpora, nec ad mouendũ exterioribus indigeant adminiculis, qbus ne corpora quidẽ nostra licet mortalia, minusq́; perfecta indigent. Nisi fortasse ut infantulis instrumẽta quædã natura parauerit, qbus se se ad incendẽdũ instruerent, ac nihilominus tempus quoddam ijs constitutum est, quo decurso, infantes ipsi

reiectis instrumentis sponte sua ac per se huc illuc & eunt et redeūt. Nisi maluerimus cœlestium illorum corporum primã infantiã æternam esse, quæ in nobis breuissima quidem est, persuasumq; uelimus exterioribus instrumentis, quæ re ipsa nulla omnino sunt ea perpetuo indigere, iisq; uti, dum differendi studio, atq; argutiis hoc ipsum pertendimus. Sint itaq; orbes ipsi imaginarii, quando cœli moles continua tota est, & ad docendum, ipsisq; oculis exponendū repræsentandumq; stellarum motum diuina quadam inuentione comperti, quo intellectus habeat sensibile aliquid, in quo ab initio perscrutationis suæ cõquiescat, ex eoq; paulatim progressus abiecta tandem imaginaria orbium configuratione, numeris, numerorumq; rationibus assequatur quod suum est. Dedit natura ab ipso initio animatis omnibus corpora pro constitutione & habitu cuiq; aptissima. Habent homines, habent iumenta, feræ, alites, pisces, reptantia commotionibus suis apta cõcinnataq; corpora, ex toto atq; etiam è partibus, Cur nõn & cœlestia? quãdoquidem orbiculata sunt, quod necesse nequaquam fuisset, nisi ipsa et à se orbiculatim mouerẽtur. Quod si cœlo ipsi, aut orbibus quæq; suis infixa sunt, superuacaneum, ac perquam ineptum fuit, ea ex omni parte orbiculata constitui. At nihil omnino inepte, nihil frustra natura statuit, cum appositissime singulis quoq; consuluerit. Quócirca nequaquam illa superiore à parte quod oculis cernimus, in orbem cõformasset, quin potius aut acuisset ea, ut tanquã aculeata, orbibusq; infixa penderent, perinde ut in cubiculorū laquearibus, cælatisq; testudinibus uidemus, aut complanasset utiq;, complanataq; commissuris perpolitis cœlo ipsi aut raptantibus illa circulis glutinasset. At non à superiore, uerum ab inferiore sui parte orbibus infixa sunt, quod si est, cur non pars hæc, imaq; ipsa curuatura, ui pote alii corpori infixa latet? quod secus quidem eẽ aspectu constat, cum rotunditas ipsa corporū tota, omniq; à parte circū appareat. Ex his igitur, aliisq; quæ supra dicta sunt, efficitur, ut neq; cœlo, orbibus'ue suffixa sint erraticarum corpora, et euagari per signiferi latitudinem planè cõstet, ut aliàs magis, aliàs minus eadem ipsa aut in austrum procumbant, aut in aquilonem subleuentur. Quid quod si quis diligenter obseruet è planetis quemuis unum quouis etiã in signo, & in quacunq; eius latitudine collocatū, qui scilicet hoc anno calendis Martiis nocturno tempore aut oriatur aut occidat, annisq; item subsequentibus, ubi idẽ ipse planeta ad idẽ illud signū ac signi gradū reuerterit, in pluribus profecto eius reuersionibus uix hoc cõtinget, ut in eadẽ illã signi latitudine per partes easdem oriatur aut occidat, quod singulis qui-

dem mensibus in Lunæ peragrationibus subinde, ut dictum est, cerni tur. Adhæc significationes ipsæ planetarum, propriæq; effectionis effi cacie, eædem ubiq; semper essent, tam in locis austrū uersus, quàm in aquilonem proclinantibus. Quod secus euenit, propter maiorem ipso rum propinquitatem in alterutram mundi declinationem, quorum, ut dictum est, fieri nihil omnino uideremus, si cœlum & ipsi illi or bes tantopere celebrati quasi clauo quodam in una certaq; sui parte fixa secum traherent, ac tanquam raptarent errantium stellarum corpora. Aristoteles diuino uir ingenio huius siue sententiæ, siue opinio nis uel author quidem fuit, uel patrocinator. Nec uero nos ij sumus, qui ad uersus acutissimum & solertissimum naturæ rerum indaga torem uideri uelimus hæc scripsisse. Cæterum dum illæ ad se, natu ralisq; philosophiæ cognitionem trahere uult omnia, ab ijs longissime dissentit quæ post à Mathematicis inuenta sunt & tradita, quæq; multo aliter quàm ipse sentiat, habere sese ratione comprehensa ob seruationeq; etiam ipsa comprobantur. Vtcunq; tamen hæc ipsa quæ rendi studio magis quàm quod ita prorsus sentiamus à nobis tradun tur, nec tam ea affirmamus, quàm posteros adhortamur ad ea ipsa me lius ac diligentius pquirenda. Latet causa lactei circuli, atq; ita qui dem latet, ut quæ de eo traduntur, inania quædam fabulosaq; ma gis quàm physica uideantur. Quid mirum latere etiam partem hâc cœlestis philosophiæ, quasi nostra hæc ipsa mens assequi possit quæ cunq; in rerum sint natura, & quo quidq; fiat modo, ac geratur ordi ne. Est etiā antiquæ ac penè dixerim confirmatæ sententiæ inter cœ lestium significationum exploratores erraticas stellas inuicem se aspi cere et contueri, ubi quantum inter ipsarū domicilia interiacet spatij, tantundem inter ipsarum copora interiectum fuerit interualli, Græ cè hoc aspiciēdi ac inter se distandi genus est ἑξάγωνον quod bar bare est Almuegā, Latine non improprie dicitur contueri. Idq; tale est, atq; ut de Venere exemplū tradam, constituo eam in Tauro, Lu nam in Cancro, Solem in Piscibus, nanq; contutus hic inter erraticas luminariaq; esse dicitur. Hac in constitutione Venus est cum Sole ue spertina, contra cum Luna matutina, abestq; utroq; à luminari, quā tum Taurus propria domus à Cancro Lunæ domo, quantum etiā Li bra propria item domus à Leone Solis domicilio. Hicq; contutus inter Solem & Venerem, item Lunam, sexangularem habere uim credi tus est ab antiquis. Mihi quidem uidetur aspectus hic non à domorū intercapedine, uerū à sextante circuli, sexangulāq; signorū ipsorū ra diatione iudicandus. Etenim Pisces Taurum, Taurus item Cancrum

sexangulariter aspicit. Quo'circa Venus Solem è Tauro in Piscibus constitutum quo potest optutu, eoq; non integro, sexangulariter tamen intuetur. Quod Mercurio contingere neutiq; potest, quippe cum abesse à Sole sexangulariter nequeat. Qua igitur ratione, si cum Sole Mercurius sexangularis esse nullo modo potest, sexangularem cum illo inire familiaritatem poterit? quam quidem sexangularem familiaritatem inibit, cum Lunam in Cancro positum, de Tauro intuebitur, non quod ab ea tantum distet, quantum est inter Virginem, suam ipsius domum & Cancrum distantiæ, sed quia sexangularibus è signis sexangulariter se se aspiciunt. Abest à Leone Taurus cœli quadrantem, aspectus hic quadrangularis est. Nunquam autem potest Venus à Sole quadrangulariter abesse, nunquam igitur inter utrunq; quadrangularis aspectus intercedet uis atq; conciliatio. Quo'circa anile hoc totum est, ut & alia quidem multa, frustra'q; de domorum distantia obseruandum in Veneris ac Mercurij significationibus præcipitur. Veniamus iam ad Solis ac Saturni domos, ac domorũ distantias. Abest Aquarius Saturni domus à Leone Solis domo diametro interuallo. Quoties autem Sol ac Saturnus in signis constituentur diametris, erunt ipsi inter se diametri, nõ propter domorum propriarum intercapedinem, sed quia signa ipsa in quibus collocantur, inuicem sunt diametra. Sagittarius Iouis domus à Leone distat triangulari intercapedine, eodem spatio Aries domicilium Martis. Quoties autem Iupiter & Mars tantundem à Sole aberunt, aspicient illum triangula irradiatione, non domiciliorũ distantiæ gratia, sed signorum aspiciet etiam Mars Solem quadrangulariter, quandocunq; ab illo tantum aberit, quantum abest à Leone Scorpius ea, scilicet de causa, q̃d è quadrangulo seipsos intuentur. Quam ob rem quid ineptius quàm existimare hoc ipsum contingere propter domorum distantiæ consimilitudinem? Sunt à Leone octauũ signum Pisces, Capricornus est sextum, hæc inter se signorum distantia nullum parit aspectum, nullã gignit beneuolentiã. Quãdocunq; igitur Saturnus ac Iupiter à Sole tantundem aberunt, quam rogo beneuolẽtiam quæ nulla mutuo ex aspectu inter se signorum est, quam inquam conciliare familiaritatem poterunt? Itaq; anilia mihi quidẽ hæc uidentur omnia. Quæ autem ratio de Solis ac planetarũ domibus, earũq; inter se interuallis tradita est à nobis, eadem de Lunæ domicilijs, domiciliorũq; interstitijs inter se ac planetarum domicilia si tradatur, eadẽ profecto obseruationis huius uanitas inuenietur. Multæ quoq; Astrologi ueteres à regum ac magistratuũ gubernaculis ad

stellas transtulere, ut cum dicunt erraticas ipsas in thronis suis, & tanquam regia in sella perinde ut reges consules'ue publicae ius dicere, unde Ptolemaeus ait stellas in suis quidem fulgoribus ac thronis constitutas tum dici, cum in quibus reperiuntur signis ac locis duas saltem ineundae cum eis familiaritatis causas, de quibus ante dictum est, nactae fuerint, quod propter consimilis cognataeq; signorũ qualitatis affinitatem, magnũ inde sibi fauorem atq; adiumentum uendicent, magnaq; ex hac conuenientia, et quodã quasi animorũ consensu fiat earum potestati ac iurisditioni accessio, ut uideri iure possint tanquam in solio sedentes ius mortalibus dicere, ac maiore cum authoritate potestatem in populis exercere. Id autem est eiusmodi, Iupiter inuentus in Geminis, in finibus suis, undecimo in loco, diurno etiam tempore, & à loco in quo laetatur, & à qualitate signi humecta & calida, & à conditione, est enim masculinum, atq; ex eo diurnum, munificum ex hac ipsa conuenientia effectionibus suis adiumentum assumit, cum non mediocris etiam à potestate finium fiat accessio.

De parte fortunae.

In loco autem ac parte fortunae plurimum etiam authoritatis uno omnes ore Astrologi repositum eẽ consentiunt. Cuius tamẽ rei ratio cũ non extet ab illis tradita, uidetur à nobis qui non tam facile dictis illorum acquiescimus, diligentius perquirenda, cum ex tanta credulitate id deniq; effectum sit, ut peruagata ferè habeantur & uana, quae de coeli significationibus id est Astrologorũ praedictis hodie feruntur in publicum. Quo circa uisum est, debere hoc ipsum à me quaeri, cur disciplinae huius constitutoribus placitum sit, inter alia nõ nulla, quadam quasi sanctitate obseruanda praecipere ea, quae de fortunae parte hac traduntur, à qua quidem parte & loco potissimam ac maximam eorum quae in uita eueniunt portionem arbitrati sunt defluere. Itaq; ut se se habent in generatione materia et forma, rerũ principia, ut genus quod è mare constat et foemina, ut tempus, in quo nihil nõ à natura efficitur, idq; è die ac nocte cõstituitur, sic sese habẽt Sol & Luna, ut generationis ipsius authores & penè dixerim parentes, ut primae quoq; ac potissimae generationis & uitae causae. Praestruit enim Luna aptatq; materiã, Sol autem inducit formã, hic diurnũ moderatur tẽpus, illa nocturnũ, Luna corpori praestat alimoniã, Sol animalitatẽ conseruat, nihil ille negligit eorũ quae spiritui ac sensibus, quaeq; animato conferant corpori, nihil haec eorũ quae ipsi accidũt homini, ut uterq; simul Sol ac Luna tum corporis sensuũq; id est ani-

malitatis, ac hominis deniq; ipsius, tum accidentium atq; euentorum, quæ in uita eius tam multa contingunt, tum authores, tum ministri prorsus uideãtur ac suppeditatores. Cum autem horoscopus, uti dictũ est, nascentis hominis animalitatem indicet, animæq; eius cum corpore conglutinationem, cui rei Sol, ut dictum est, præest, erit ascendens ipsum Solis iurisditioni in hominis genitura subiectum, cui in uniuersa uita ius à Sole ipso dicetur, quo fit, ut nati horoscopus in genitura Soli addicatur. Atqui Luna ubiq; potestatem in his suam cum Sole simul exercet, ac iuxta etiam præsidet, habent enim coniuncta tempora, diem & noctem, coniunctas actiones, materiam & formam, coniũcta domicilia, Leonem et Cancrum, coniuncta etiam loca, in quibus libentius ius dicunt, nonum atq; octauum in cœli figuratione locum. Par est igitur in nascentium genituris, uti Sol quidem horoscopũ sibi assumat, Luna uero ut aliquod etiã sibi ascendens pro socia potestate uendicet, quo parte ex omni rerum se nostrarũ communes uterq; exhibeant tum authores, tum ministros & curatores, coniunctamq; simul potestatem exerceant. Dandum est igitur suum etiam Lunæ in genituris ascendens, quod autem esse illud debeat, quærendum relinquitur. Sed nec ascendens ipsum Lunæ ab ascendente genituræ, quod Solis est, distare par fuerit, nisi quantum Luna Sole ab ipso abesse comperta fuerit genituræ tempore, quo ascendentia etiam utriusq; loca eadem simul distantiæ ratione iũgantur. Iunguntur autem ratione eadem si quot signiferi partes inter Solem ac Lunam interiectæ fuerint hora genituræ numeraueris, ipsæq; tot rursum partes ab ascendentis prima parte retro progrediẽs collegeris, q̃bus post collectis quo in loco numerus ipse partium omniũ desierit, illic fortunæ partem hoc est Lunæ ascendens constitueris. Quæ constitutio ita quidem constare mihi uisa est, ut omni è parte eius constituendæ ratio examussim sibi consentiat, atq; undecunq; quadret. De qualitatibus autem partis ac loci huius deq; significationibus eius uberius suo loco dicetur.

De Stellis quando masculas uires suscipiunt, quando fœmineas.

Nec uero una tantum uia stellarum uires incrementum accipiunt, aut damnum, cum mutare etiam genus secundum ipsarum situm ac statum existimentur, quod huiusmodi quidem est, ut stellæ ob qualitates q̃bus præsunt, aliæ dicantur masculinæ, contra aliæ fœmininæ. Putantur aũt fœmineæ qualitatis Venus ac Luna, propter humidi, cui dominantur, naturã. siquidem humidũ ipsum in generatione materiam

sumministrat,

subministrat, Sol uero existimatur esse uirium masculárum propter calorem, quem excitat, cuius proprium est formam inducere, cal faciendo humidum, atq; animando calefactum. Masculárum etiam uirium habentur Iupiter ac Mars propter calorem. Mercurium mediæ naturæ putauerunt, unde Poetæ genitum ex eo hermaphroditum fingunt, siquidem stella eius nunc humidum abunde euocat, nunc uehementer exiccat pro situ suo ac motu. Mutantur uero, ac modo qui dem augentur, modo uero minuuntur qualitates hæ tum tempore, nam calor augetur die, minuitur nocte, contrario modo humidum, eadem quoq; est frigidi & sicci ratio, frigidum enim sequitur noctem, siccum potius diem, tum regione & situ. Etenim masculescunt stellæ constitutæ in eo cœli quadrante ac tractu, qui est ab oriente cardine ad cœli medium, et in opposito item quadrante qui ab occasu in imum protenditur, contra fœminescunt duabus in reliquis cœli quadris, hoc est ea quæ cœli culmine occasuq; continetur, & ea quæ illinc im mo, hinc continetur exortu. Nec uero quod nunc dicimus eo spectat, ut mutare genus stellas credamus, quod nullum est in cœlo, uerum ut qui cœli decreta promulgant, facilius intellegant cœli ipsius uires, nunc maiores, contra nunc remissiores eē, quod in rebus ipsis nostris uidemus, nāq; regionum qualitates pro temporū qualitate et remittun tur & intenduntur, dies item ipse idem illud patitur, quod uita etiā nostra patitur, quæ non modo pro qualitate anni temporum, uerum etiam ætatum mutatur, nunc crescendo, nunc decrescendo, cum assi duo in motu ac uarietate uersetur. Nec uero mirum sit cuiquam, quadrantem ipsum qui est ad imum ab occasu concalescere, quemad modum concalescit propter assurgentem Solem quadrans ille, qui est ad medium ab exortu. Siquidem qui noster occasus est, is subterraneis regionibus id est terris habitationi nostræ aduersis Solis ortum denuntiat, contra exortus occasum. Mutantur etiam stellæ pro habitu ad Solem suo, ut quasi masculescant, hoc est maioribus utantur uiribus, cum à Solis complexu digressæ antecedentesq;, matutinis oriun tur temporibus. Matutina enim qualitas robur maius et, ut ita dicam, masculas subministrat uires, tum propter suum à sole digressum, orientisq; cœli regionem, tum propter stellarum adolescentiam. Con tra debiles eas atq; imbecillas uespertina reddit conditio, ubi Solem subsequuntur tanquam fessæ decurso spatio, atq; senescentes, qua è re stellæ ipsæ uidentur quodammodo fœminescere. Quod si de cœlo & stellis cum loquimur, non alijs uerbis utimur, quàm ubi de animalium qualitate, genere, ætate, moribusq; disserimus, merebimur iure

ueniam, quando alijs uti uerbis quam trãlatitijs nequimus, quam ueniã, ubicunque locus ac sermo exigit, dandam nobis deposcimus.

De Collocatione planetarum in angulis.

In perscrutandis autem stellarum uiribus atque effectionibus hoc quoque seruandum uidetur, ut non signa modo ac loca cœli Solisq; uel ante gressio, uel subsecutio, status item seu uespertinus, seu matutinus, ad hæc tum incessus repedatioq;, tum diurna, nocturnaq; conditio, ac quadrantum positura probe inspiciantur, uerũ etiã suis ut numeris, exactaq; ratione colligantur cœli quoque totius cardines, hoc est ortus, occasus, medij atque imi partes. Stellæ nanque in illis, finitimisq; in partibus præsertim succedẽtibus collocatæ plurimũ in utrãque partẽ ad felicitatẽ infelicitatem'ue sibi uẽdicant, angulorũ ipsorũ authoritate munitæ. Etenim in cœli medij culmine cõstitutæ, proximisq; in partibus, uires regias, regiamq; potestatem adeptæ uidentur. Quæ ẽ re quod aut benigne promittunt, aut aduersus minantur mali, nisi potentioribus impediantur radijs, constantissime præstant. Verum de angulorum obseruatione, planetarumq; in illis consistentium, suo loco plenius dicetur. nunc satis sit de efficacibus illorum uiribus pauca quædam disserere. Igitur medij cœli prærogatiua, & (ut ita dixerim) maiestas augusta quidem est, cum locus ipse teneat mundi totius culmen, quo ẽ loco radij cum in terras iaciantur quàm rectissimi, ijdem in res inferiores illabuntur quàm potentissimi. At ab ortu atque occasu cum non recti, sed obliqui potius, neque superioribus deferantur ẽ locis imbecilliores, minusq; ualentes sunt. Cuius rei idem Sol, ijdemq; Solares radij nunc ẽ medio, nunc ab horoscopo, occasu'ue irradiantes testes sunt locupletissimi. Quocirca propter loci maiestatem, radiorumq; ualentissimam proiectionem planeta in culmine collocatus plus habet uirium quàm in ortu, et in hoc ipso exortu, amplius quàm in occasu. Ab ortu nanque radij ad nos cum luce ueniunt, ab occasu eripiuntur, cum luce simul. Quoniam autem de occasus atque imi cœli angulis dubitatio non nulla incidit, hoc est utrius authoritas præferenda sit, placet Ptolemæi ipsius ẽ primo Apotelesmatum libro uerba ponere, deinde authoris eius qui uerba ipsa explanauit. Ptolemæi uerba sunt hæc, Culminantes enim, siue ad cœli culmen proficiscentes in

» primis potentes sunt, secundo autem loco, quando in ipso finitore fuerint, siue ad illum accedentes feruntur, magisq; cum in orienta-

» li, minus uero cum sub terris immo in loco culminauerint, siue

" alia ratione orientali loco configurantur, aliter uero constituti imbe
" cilli prorsus sunt. Verba hæc ipsa Ptolemæi (cum duo sint finitores, alter ad ortum, alter ad occasum) uidetur innuere, planetam in occiduo finitore collocatum minus ualidis uti uiribus, quam cum in orientali, hoc est efficaciæ multo maioris esse, cum in ortu constitutus fuerit, quàm cum in occasu. Cum autem subdit, Minus uero in angulo subterraneo collocatus, uidetur innuere, imum cœli locum, quàm occasum authoritatis utiq; minoris esse, planetamq; illic constitutum uiribus uti non adeo ualẽtibus. At explanatoris uerba aliud omnino sentiunt. Nec uero cuiquam sit mirum, si orientales atq; occidentales planetas dicimus, cum hæc duo uerba hodie tam sint in usu, & à recentioribus scriptoribus sic recepta, ut alijs, ac maxime suis appellationibus uix
" utantur. Inquit igitur explanator, Orientales enim, addentesq; ad nu
" merum, potentes sunt, occidentales uero, numerumq; minuentes, imbe
" cilli, in medio item cœli, seu in oriente cõstituti, potentes sunt, at in imo,
" atq; in occidẽte imbecilli. Nec multo post subdit, Primũ quidem cœli
" medium, secundus est oriens, tertium imum, quartus occidens. Succes
" sionũ autem prima qdẽ medij cœli, secunda horoscopi, tertia imi, quar
" ta occasus. Quibus è uerbis planissime intellegitur explanatorem, interpretemq; hunc, imum cœlum præferre hac in parte occasui, hoc est stellam in occasu occiduoq; finitore positam, minoribus uiribus instructam esse, quàm quæ sit in imo cœlo collocata. Addentes ad numerũ planetas dicimus, quos Græci προσθέται uocant, hoc est admotus suos appositos, imminuentes uero numerum, quos illi ἀφαιρέται dicunt, quoniam de motu demant, tardioresq; effecti sint. Hac itaq; mensura & circunspectione uti Mathematicum oportet, in cœli atq; errantium stellarum significationibus primo expendendis, post etiam pronunciandis, quo prædicto ipsa non solum à coniectura, uerum etiã à ratione, quantum assequi humanum potest ingenium, profecta appareat, quantumq; disciplinæ instituta, diuturna obseruatione comprobata doceant. Pro erraticarum enim loco, situ, signo, prærogatiua, configuratione, uiribus deniq;, atq; aspectibus aut fauentibus eis, aut nocentibus, significationes ipsæ, erraticarũq; effectiones futuræ sunt aut imbecilliores, ac minus certæ, aut magis ualentes, uiribusq; firmioribus præditæ.

FINIS.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD FRANCISCVM PVDERICVM DE REBVS COELESTIBVS LIBER QVARTVS.

HVMANI uis ingenij natura duce, quæ sciendi nobis cupiditatem infixit, eo cogitandi, differendiq; Francisce Puderice peruenit studys, ut difficile dictu sit quantum in omni rerum fecerit cognitione operæpretium. Hac enim ipsa duce mortales non nulli, quanquã perpauci illi quidem, nam in quoq; genere nisi perquam paucorum uix existit perfectio, in id peruenere cogitandi assiduitate, ac perspiciendi acumine, coniuncta etiã differendi argutia cum diuidendi perpensione, itemq; concludendi cautione ac ueritate, ut mundum ipsum omnem, mortaliumq; atq; immortaliũ naturas ingenijs subiecerint suis, duplici uia progressi. Nam quo ratio ipsa quibus dictum est artibus penetrare haudquaquam poterat, signa quæ rebus ipsis inessent, de quibus soliciti erant, quæq; indicia uiderentur habere earum naturæ, & secuti sunt illa, & contemplati. Quo effectum est, uti quæ ratione ac differtionibus comprehendi minus poterant, diuturniore ex inspectione ea tandem in cognitionem deuenerint consyderantissimorum hominum. Qua in obseruatione, subsecutisq; illam coniecturis etiam maximæ uersantur facultates, eæq; potissimum, quæ non ingenij solum uiribus, uerum etiam corporis præsidio indigent, cuiusmodi quidem sunt orandi, militandi, medẽdiq; facultates. Verum ut facessere has à dictione nostra, hac nunc in parte & hoc in loco iubeamus, explorandis quidem ac cognoscendis hominum ingenijs, propensionibus, moribus, quid obseruatum olim ab illis fuerit, quid effectionibus ipsis cognitum, tum alij permulti ante Aristotelem, tum Aristoteles ipse & retulit fideliter, & constantissime asseuerauit. Maior inquit frons animi segnitiem, minor instabilitatem, latior mentis agitationem, ad eamq; exercendam facilitatem, rotundior iracundiam indicat. Supercilia quoque rectius porrecta mollitiem animi; secundum nares inflexa austeritatem nõ sine acerbitate, secundum uero tempora dissimulatorem animum ac derisorem, at omnino demissa inuidentem significant. Hæc principio

studiosorum

studiosorum ac perspicacium hominum & animaduertit sedulitas, & obseruauit diligentia. Quam uiam post ingressa ratio & capitis contextum, & cerebri posituram, qualitatem, quantitatemq; contemplata, eiusq; naturē pēsitate dimensa, de animi quoq; ipsius applicationibus (etsi institutio ipsa, legesq; ciuiles, ac gentis situata in utrāq; partem permultum ad mores ualent) & iudicium tulit, & causas est ipsas propensionum complexa. De auribus quoq; perinde atq; animorum indicibus signa hæc ab eodem authore perhibentur, quod earū quidem mediocritas proborum index sit morum, magnitudo uero, earumq; arrectio, aut stultitiæ aut loquacitatis. Ex oculis quoq; signa hæc animi propensionum traduntur, eorum angulos ubi quàm æquū est productiores ipsi fuerint, morum esse peruersorū, improbitatisq; animorum indices, eosdem ubi naribus propius inhæsissent, animi malitiam indicare, ipsos uero oculos neq; penitiores, neq; nimis expositos atq; eminentiores, sed mediocrē nactos situm morū æqualitatem quandam promittere, mediocrem quoq; illorum conniuentiam, eandemq; temperatiorem, commotionum animi temperamētum innuere, at qui rigidius conniuent, aut properantius, alteros impudentiæ, alteros inconstantiæ testes esse. Sed nec pedum constitutio ab iisdē fuit neglecta authoribus. ponam uerba non minus spectati quàm eruditi uiri Thessalonicensis Teodori, qui Aristotelis de animalibus libros fecit Latinos, cuius ego memoriæ tantum iudicio tribuendum, quantum illi, qui in media rerum ignorantia lumen cæcutientibus aut potius nihil uidentibus accenderit, tametsi ipse ut Græcus homo Latinus quibusdam literatoribus nimium fortasse indulsit. Eius uerba sunt hæc in Aristotelica tranlatione, Quibus hominibus plantæ pars interior non caua est sed ita plena, ut solum toto attingat uestigio, ii uersuti sunt et fraudulenti. De dentibus quoq; traduntur hæc, quibus animalibus plures insint, ea magna ē parte uiuaciora esse, quibus hominibus tum pauciores, tum rariores, eos plerunq; uitæ breuioris esse. Hanc itaq; uiam ad multa eaq; obscura et abdita diuturnior diligensq; aparuit obseruatio, præbuitq; ad illa aditum rationi. Ac tametsi frustratur aliquando obseruatio ob repentinos occursus, eosq; parum prouisos, in uniuersum tamen minime fallit, constatq; ipsa sibi ut explorata et uera. Igitur si pedū, frōtis, supaliorū, si oculorū, auriū positus atq; contextio alia atq; alia ēt ad morū qualitates atq; affectus uarios, idicia significationesq; habēt suas, quāto significātiora secū afferūt, certioraq; indicia, Solis Lunæ, stellarūq; aliarū collocationes, habitus, configurationes? è quarum constitutionibus ac decretis & illa confor-

mantur, & tantas inter se mutationes suscipiunt, ac uarietates, tum texturæ corporis totius, tum animi quoq; affectionum. Idem est author Aristoteles affectus ipsos nostros sanguinis sequi cordisq; proportionẽ ac naturam, & cum purus, tenuis, fœcundus, calidus, fluens ille fuerit, & ubi contra crassus, turbulentus, aridus, tepidus, exiguus, et cũ alio atq; alio modo afficietur. Atq; affectiões ille sanguinis à Sole Lunaq; potissimũ atq; à stellis manant, qñ inferior hæc natura superiore ab illa temperatur. Nec tibi autem Puderice, nec cuiquam uideri mirum debet, si tam sæpe eiusdem rei tam etiam studiose commonemus Mathematicos, hortamurq; eos ad metiendum pensitate stellarũ commixtiones ac temperaturas, è quibus tot, ac tam non modo uariæ, uerum etiam diuersæ & corporum formantur effigies, & animorũ excitantur propensiones atq; affectus. Quæ ubi ualidiores fuerint, maioreq; authoritate prædita et ex obscurissimis parentibus illustres edunt fœtus, & ex illustribus maxime abiectos atq; obscuros, deq; formosis fœdos, rursumq; è deformibus & pulchros & peruenustos. Quod in frequentibus præsertim ciuitatibus ac populis penè quotidie & uidemus, & miramur contingere.

Q Vartus hic liber Erraticarum uires, quales quantaq; in rebus his inferioribus appareant, quæ item earum significationes sint ac decreta, continet. Quibus explicandis & ueterum authoritatem, & probatissimi cuiusq; authoris cum primis sequimur, quantumq; ingenij nostri uires ferunt, physicas è causis rationes eruere, erutasq; in mediũ afferre moliti sumus ipsarum & uiriũ & significationum. Neq; enim uideri uolumus partem eam cognitionis quæ cœlestibus agitationibus maxime est cognata, neglectam omnino deseruisse. Qua in re si traditio hæc nostra, manca, ut ingenij fert tenuitas, reperietur, in quo ueniam petere non erubescimus, compensabitur ab æquis fortasse lectoribus cum eo, quod primi quidem hæc prodimus, aliosq; ad perscrutandum solertius, hoc est ad tantam promerendam laudem labore industriaq; hac nostra mutamus, à Sole primum exorsi, propter euidentiam magnitudinemq; eorum omnium quæ in elementis ipsis, elementaribusq; corporibus, illorumq; qualitatibus, quas uirtutes etiam ab Aristotele uocari diximus, assidue efficit annua sua per signiferum euagatione atq; incessu, unde cuncta hæc quæ uidentur, & oriuntur & occidunt, èq; alio in aliud conuertuntur, post de Luna, deinceps de reliquis ordine suo dicemus.

De Sole.

Principio homo fit ex aliquo, quoniam ipse est aliquid, est enim animatū corpus, cuius principia sunt materia & forma, quæ ubi in unū per generationem conuenere atq; animam, accedit ijs quæ gignuntur ea quæ dicitur uita, unde uiuentia dicuntur corpora, quæ ex ijs simul constant. Constat autem uita ipsa è calore maxime, qui humidū ipsum animat, siquidem generatio è calido exisit & humido, quibus ut corpora ipsa quadrent, quando quadratio è contrariorum constitutione manat, frigidum adiungitur, quæ qualitas ferè humidi comes est, & siccitas, quæ tū frigoris est, tum caloris socia, cuius cū Sol ipse fons sit, erit & uitæ idem quoq; ipse author, atq; uiuentium pater. Iure igitur ad Solem generatio refertur, ut pote formæ inductorem, uitæq; ipsius datorem atq; artificem. Viuere autem homo ipse, quàm diu spirat, dicitur, ergo & spiritus ipsi, qui corpus mouent, qui sensus excitát, cogitationesq; ac mentem nostram & fouent & agitant, ad Solem quoq; referendi sunt, qui caloris est author, quo etiam authore spiritus ipsi uitam constituunt, constitutamq; conseruant, donec calor ipse cum uita simul corpus tandem destituat. Quam ob rem uitalis animæ uis qualitasq; spirituum, et ea quæ animalitas nouo nomine, ut dictum est, à nobis uocatur, Soli est attribuenda. Hæc autem ipsa animalitas ac uita lucis ipsius maxime mihi uidetur similis, quæ statim Sole se ab ortu ostētante mundū omnem illustrat, eaq; illustratio tā diu permanet, q̄ diu Sol sub occasum se præcipitet, è qua præcipitatiōe tenebræ oriūtur, noxq; exurgit luci cōtraria. Eadē ratione et uia uita nostra ꝑmanet, dum calor corpus ipsum fouet, quo destituente, uita recedit, morsq; repētè sequitur, ut calor ipse lux sit quodā modo corporis, ꝗ inde ut Sol est mūdi. Oportet aūt his in corporibus partē eē sedēq; aliquā, in qua calor locū suū ac ius retineat, et tanq̄ in prætorio quodā exerceat quo è loco cæterū corpus foueat, fotūq; inspiret et moueat. Hic aūt ipse caloris locus, ac potius fomes qdā est cor, in quo calor ipse humido coniūctus, in unūq; agens ac patiēs uis cōuenientes altera concoquēdo, altera fouēdo se se de calore, sanguinē ingenerāt, ingeneratūq; fœcundant & ad procreandū & ad alendū. Hæc autē ita se habere docent tum cordis ipsius constitutio, cum interius & cauū & spissum sit, cauum scilicet quo sanguinem contineat, quem per uenas diffundat, spissum uero, ut calorem tueatur, ne si rarum sit, euanescat, tum etiam situs ipse ac positura, cum paulum ad leuam declinet, quo regionis ipsius frigida ui refrigeretur. Leua enim pars in homine

præcipue est frigidior, contra uero cor est omnium calidissimũ. Quæ è re principatus illi inter cæteras corporis partes membraq; attribuitur, efficiturq; ut cor ipsum iure Soli sit etiã dedicatum, dedicenturq; eidem & nerui, quibus multis præditum cor est, hiq; intendendo ac remittendo sese efficiuntur caloris instrumenta tum ad motus alios, tũ ad sentiendum, ut Sol, id est calor ab eo defluens sit quoddam quasi sensuum animæ, mentisq; conceptaculũ etiam ad cogitandũ atq; ad contemplandum. Siquidem titillationes illæ sensuum ac spirituũ à calore proficiscuntur omnes, eæq; animæ subseruiunt, uiamq; illi aperiũt ad ea quæ intellectus propria esse dicuntur, unde nõ immerito à Cicerone animi ipsius satellites uocantur. Est autem radiorum Solis & caloris proprium propter tenuitatem atq; acumen ad interiora penetrare. Vt aũt imperatori milites parẽt, milites uero ipsi armis quisq; suis instruuntur, Sol item perinde atq; imperator in his se se gerit, sensus uero uti milites. Nerui, uenæ, præcordia, partes item reliquæ habendæ sunt ut arma, tela, sagittæ. Ad imperatorem uero cuncta referuntur. Quoniam autem calor, corporis lateribus tanquam uallo quodam continetur, ne exhalando euanescat, latera quoq; ipsa Solis eẽ dicuntur, & item caput, intra quod, corde ipso cerebrum ibidem conclusum calore suo fouente, copiasq; ac uires suas cum illo tanquam socio communicante, instrumenta uisus, auditus, olfatus, gustatus & mouet & afficit ad officium quodq; suum. Quapropter à priscis illis sententia, à recentioribus sensualia, sensiuaq; dicta sunt animalia, quod à calore id est corde caloris ipsius fomite ad sentiendum moueãtur. Nam & aqua lebete contenta ubi ignem sensit, quæ prius stagnabat, moueri statim incipit, moxq; pro caloris exagitantis temperamento plus minusue feruescit. Quodq; lux est à Sole, oculi etiam ac potissimũ dexter illi adiudicati sunt, nam de sinistro post dicemus. Adiudicatur etiã Soli è coloribus aureus, licet color omnis in luce quidẽ appareat, quippe qui dempta luce nullus existit. Etenim aduentante Sole mane primo cũ diffundi tenebræ, pauxillatimq; illustrari aër cernitur qui cœli affectus Aurora est uocata, color quidem subrufus croceo immixtus apparere primum incipit, quod in igne quoq; primum accenso cernitur, isq; paulatim rarescendo clarescit, donec clarissima illa illustratio & fulgor toto pariter orbe candescat. Quocirca color is merito peculiaris esse Solis dicatur, quãdo aduentu eius primus hic in aëre color apparet. Merito etiam è saporibus acutus atq; acer ad Solem refertur. Quid enim Solis radijs acutius, aut eius calore acrius? E terræ quoq; frugibus triticum hordeumq;, è metallis aurum Soli etiam

dedicantur, An quia auro nec materia, nec colore, nec usu aliud inter metalla præstantius, nec quod à calore ipso concoctius sit, atq; defæcatius? sicuti inter stellas nulla est, nec luce, nec calefactione Soli comparabilis, nec è qua hominum præcipue genus maiorem sentiat utilitatem, quod idem è frumentorum commodis accidit mortalium generi. Quid quod tritici genus quoddam Martio mense seri, dum Sol Arietem peruagatur, oportet, natura seminis ipsius, agricolarumq; disciplina ex obseruatione profecta hoc postulante. Ac tametsi semen omne & herbarum et arborum ad Solem, ut generationis principẽ, referendum uidetur, tamen cum primus triticeum, quod, ut obseruatio docuit, perinde prouentum affert, ut aër è Solis affectione fuerit etiã ipse affectus, Luna simul operam suam conferente, quæ Solis ipsius ministra est &, pene dixerim, uicaria. Siquidem ut in gignendo homine forma quidẽ è à patre, corpus uero à matre, propter alimentum quod è materia suppeditatur, sic à Luna conferuntur alimenta corporibus quæ à Sole formam accepere. Vtq; una absoluam sententia, generandi uis omnibus seminibus insita est à Sole, ut pote à principe, tametsi stellarum cæterarum accedit etiam opera, quemadmodũ & uenarum & neruorum & arteriarum accedit opera cuiusq; sua præsidio cordi. Ab ipso nanq; Sole ut ab authore ac principio generatio cum existat, itemq; à corde tanquam principio corporis totius procreatio ac uita, cætera quidem omnia quæ ad generationem ac uitam conferunt, perinde se habent, ut media quædam instrumenta, quæ subministrandi funguntur officijs, obtemperentq; architecto, ad quem opificium ipsum & quidem totum refertur. Ac mihi quidem uideri illud idẽ in generatione solet, quod in bene constituta re publica, ut magistratus unus temperatorq; rei totius quædam partim agit ipse per se, partim facienda innuat, alijsq; peragenda permittat, quædã & gerat ipse, & aliorum simul in gerenda re utatur opera, alia uero nunc decernat ab his aut illis administranda, nũc imperet quibus sit obtemperandum, ac nunc præscribat, nunc geri ex officio cuiusq; rem, atq; ex usu annuat, ipse tandem unus ille ac solus sit, ad quem omnia referantur, et cuius nutu administrentur cuncta. Quoniam autem à calore, ut dictum est, spiritus excitantur, qui quo uehementior quidem fuerit, eo uehementiores hos exuscitat, à quorum magnitudine, animorũ quoq; appetitiones incenduntur ad res magnas illas quidem, maximeq; honorabiles, hinc & prouinciarum præfecturas, & ciuitatum magistratus, principatus quoq; & populorum & nationum Solis stella sibi uendicat. Cumq; & honorum & do-

minatus duplex sit genus, alterumq́; ad regēdum, atq; imperādum duntaxat spectet, ad Deorum immortalium cultum atq; ad religionem alterum, quamuis non nunquā idem quoq; magistratus utrunq; exerceat, atq;, ut est apud Virgilium,

Rex idem hominum Phœbiq́; sacerdos,

Nimirū uterq; honor utrunq; dominandi genus Soli ascribendū uidetur, propter suam ipsius maiestatē, numēq́; augustissimū. Quo circa sacerdotia, pōtificatus, uaticinia, potestas ac iudiciū uitæ & necis, magistratus, præfecturæ, principatus, regna, imperiaq́; à Sole primū proueniūt, à quo etiā honores, tituli, fasces, corōæ, statuæ, felicitatus, ciuiliūq́; bonorū euenta, nec non ab infimo ad summū locū euectio. Atq; hæc in bonis quidē externis. Ex animi uero bonis à Sole quoq; proficiscūtur et intellegendi acumē, et ea uirtus quæ prouidētia dicitur, grauitas item in cōsulendo, & quædā quasi generositas, forma quoq; corporis et speciosa mēbrorū cōpositio. Etenim cū sit generatiōis pater ac formæ dator, iure à Sole species corporis uidetur exigenda. Cumq́; idē ipse sit fons caloris, ac de calore ingeniū foueatur, iure etiā intellegēdi uis, quæq́; intellegentia à priscis dicta est, animiq́; ipsius bona Solis potestati, beneficioq́; ascribēda sunt, pro illius scilicet statu ac tēperatione, genituræ cuiusq; tēpore. Ab hoc ēt qd formā materiæ, uitāq; indat corpori, pater q sit & qualis in filij genitura, patrisq́; itē status, aperte indicatur, atq; ab ipso Sole quærēdus est. Et uero ut rerū substantijs suo quidē iure coniuncta statim quædā sunt, quæ illas naturaliter sequūtur ijsq́; tanq̄ affixa inherēt, Sic Solē, Lunam, stellasq́; alias earum effectiones ac uirtes, perinde ac ex ijs quæpiam dominatū in genituris susceperit, permulta insequūtur quæ post et in ijs quæ ad corpus ac sensus, et in illis quæ ad animū, uitæq; actiones pertinent se se ostēdūt. An quod in cæpa, halio, ruta, sisymbrio usuuenit, non eueniet in illis à quibus hæc ipsa existunt? & à quibus afficiuntur, conseruantur, demq; etiam corrumpuntur, atq; è corruptione intereunt, & in alia post atq; alia conuertuntur.

De Luna.

Quod aūt in generatione Luna subministratrix sit materiæ pp humidū, cui præest, sitq́; Solaris lucis uicaria quasi quædam, de illius enim radijs illustratur, aliaq́; inde ipsa illustrat, quodq́; ab illa suscitatum est humidū adulterino, ut ita dixerim, fouetur calore, icirco Solis in generatione et comes habetur & socia, perindeq́; ut patris uices Sol, ita maternas Luna in generatione uices retinet. Hæc uero ipsa hominū generationi quātopere cōsentiant, illud planè docet, quod genera

ipsa animaliũ, eorumq; potissimũ quæ sanguine cõstant, in mares diuiduntur ac fœminas, & fœminæ quidẽ materiã tantũ, sanguinẽq; excrementitiũ, quæq; menstrua dicuntur, ad generationem conferunt, mares autem semen ipsum, quod calore suo menstruosam illã massam cogit, ac paulatim concoquẽdo fermẽtat, postmodũq; informat. Haud dissimiliter Sol et Luna, maris alter, altera fœminæ subeũtes officiũ animantium generationi consulunt, Sol calorem, Luna humidũ suggerendo. quò fit ut genitale semen & calidum sit & humidum. Atq; ut à matre infanti præbentur alimenta; sic à Luna uires animato corpori sumministrantur, quas assidua peruagatione ac reuisione quasi quadam à Sole primum, deinde cæteris à planetis mutuatur. quo fit ut uitæ, animalitatisq; sit etiam particeps in cuiusq; genitura, ac tum matris, tum materni status indicatrix, quin etiam ut concepti in utero fœtus significationem ac dominatum obtineat, quippe quæ discursibus, agitationibusq; suis fœtum ipsum assidue fermentet, consumandæq; informationi apparet, qui postmodum de Lunæ ipsius alimonia, deq; Solis calefactione fotus, tandemq; perfectus ac consumatus in lucem editur, editusq; inter uiuentes numeratur. An non è qua materia concipitur, ex eadem quoq; in utero fœtus alitur? calore illam cõcoquente. Etenim materiæ ipsi ut uis procreationi commoda, sic etiam educandis fœtibus insita est idonea ac perutilis. Eiusdem etiam Lunæ ius est in utero ac uulua, quæq; hodie à physicis matrix dicitur, in qua fœtus ipse & concipitur et fouetur, in mammis item è quibus lac manat, infantulorum alimentum; quæ duo muliebria membra sunt, alterum quidem ad concipiendum fouendumq; à natura constitutũ, alterum uero ad educandum, postquam in lucem fœtus uenerit. Adhæc cum sit Solaris etiam luminis, ut dictum est, uicaria & (ut ait Aristoteles) paruus quidã Sol sinister ei oculus, in corpore attribuitur, ut ocularis etiã luminis sit cum Sole particeps. Quin etiã quod generationis ac luminis socia, uitæq; simul custos est, ab eadem ipsa corporis quoq; status quærendus est, aspectusq; ipsius qualitas, & ea quæ effigies dicitur, exigenda. E membris quoq; interioribus præcipue dominatur stomacho, ut pote receptaculo eorũ omniũ quibus corpus alitur, uentri quoq; uesicæq;, quibus cibi potionisq; excrementa deijciuntur. Potissimum uero in cerebro potestatem suam exercet, quod ita quidem se se habet ad cor, quemadmodum ipsa ad Solem Luna. Nã quod mediocritas temperatis constet è contrarijs, iccirco temperando cordis calori cerebrum obiectum est, natura sua frigidum atq; humidum, similiter etiam temperandis commotionibus quarum prin-

apium sit in corde constitutum, cum cerebrũ ipsum omni prorsus sen su sit uacuum, ut pote summum in modum frigens humensq;, cui quidem qualitati Luna praesidet. Qua è re qui cerebrum male affectũ habent, atq; ex eo uitio repente cadunt, Lunatici dicuntur. Lunaris etiam iuris est membrana cerebrum ipsum complexa, quem panniculum sunt qui hodie uocent, inter praecordia dominatur lieni, neq; enim aut iniuria aut ab re quidam membrum hoc Lunae ascribunt, ut quemadmodum Soli cor propter similes utriusq; potestates, sic Lunae lienis dedicetur, trahit enim ad se, quod Lunae proprium est, superfluentem humorem è uentriculo, quem concoquat. nam & lienis sanguineus est, iecinoriq; opitulatur. Praeterea quia cum Sole coit, et tanquam uxorias cum illo exercet uices, coniugiũ quoq;, coniugalisq; societas quae suscipiendae prolis gratia initur à Luna quaerenda est in genituris. Qua de ratione, socia illa uiri uxorisq; in administranda re familiari cura ad Lunam quoq; merito quidem pertinet. Eandem etiam dominas, reginas, augustas propter Solis uicariatum denũtiat. Et, quoniam, sicuti supra diximus, necesse est plurima, maximeq; diuersa in hominum uita contingere, unde & in externis bonis, quae fortuita etiam dicuntur, multa subinde accidunt, lucra quidem ipsa; item & damna, & bonorum augmenta, iacturaeq; maritimae, item uectationes, comportationes, mercimonia, & quibus merces ipsae deue huntur nauigia ad Lunam quoq; referenda sunt. Propter uarietatem enim inconstantiamq; luminis, ac celeritatem discursũũ ac traiectionum eius nunc ad hanc, nunc ad illam stellam corpore, intuitúue sese adiungentis atq; ab alia ad aliam defluentis, uarietates hae in hominum actionibus euentisq; contingunt. Quocirca iure haec omnia Lunae ascripta sunt, simili etiam ratione itinera, peragrationes, & qui errores uocantur, quales ab Homero Vlyssis dicuntur fuisse. Quidam enim non tam negotiorum gratia, quàm diuagandi cupiditate trahũtur, ac palantes errant, hos errones maiores nostri à uoluntarijs erroribus uocauere, inde enim errare sunt dicti, quod nunquã consistãt, et ab alijs ad alias terras incertitudine quadam cupiditatum studiorumq; suorum ferantur, huc atq; illuc passim uagãterq; diuertentes. Ex ijs uero quae ad domesticum censum, remq; familiarem pertinẽt, Luna ignobiliori sordidiorіq; praeest supellectili. Siquidem Lunae corpus suapte natura mirifice opacum est, atq; ex eo inter erraticarum corpora satis ignobile propter maculas quae in illo apparent, cum reliquarum corpora insignia sint, singularemq; nitorem prae se ferant, unde plebem significare dicitur, ignobilissimam ciuitatis ipsi-

us partem. Praeest etiam uitro, quando illud perinde ut aqua colorem quidem omnem accipit, prospectumq; intra se oculorum admittit, utrunq; enim perspicuum est, naturaeq; persimilis. E coloribus autem attribuitur Lunae uiridis, siquidem etiam arbores & herbae, quae a Luna potissimum ali creduntur, folijs frondibusq; uiridibus uestiuntur, eaeq; humido uel plurimum abundat. An non ligna foco admota, quo plus habent humoris, eo ex ijs incensis flamma uiridior exilit? Veteres tamen non iniuria putauerunt album Lunae colorem attribuendum, aquis enim dominatur. quae ubi concreuerint, inalbescunt. Nec temere a Virglio quanquam fabulose dictum est,

- Munere quin etiam lanae, si credere dignum est,
- Pan deus Arcadiae captum te Luna fefellit
- Per nemora alta uocans, nec tu aspernata uocantem.

Inter sapores quoq; is qui salsus est, Lunae putatur peculiaris. nam cum in arido sapor concipiatur et quidē madefacto, cūq; ariditas atq; salsitudo terrae sit propria, nimirum terrā ui sua propriaq; irradiatione humectans, iure saporē hunc Luna sibi uēdicat. Sinistrae quoq; partes omnes nostri corporis Lunae subiectae sunt, quemadmodū Soli dextrae. Quocirca partes ipsae dextrae masculorum id est robustiorum sunt uirium, sinistrae imbecaliorum. foemnea nanq; ubiq; imbecilla sunt, quando marium est agere, foemnarum uero pati, & Sol qdem agendo formam induat, patiendo aūt Luna eam suscipit. Quodq; a duobus his generatio quasi parentibus a qbusdam fiat, iure corporū dominatus utriq; permittitur, atq; huic ut matri sinistrae partes, illi dexterae ut patri conceduntur. Reliquae uero stellae partim huic, partim illi in generatione assunt, pinde ut huic q̄ illi magis conciliantur tum qualitate ac natura, tum etiam conditione. Qua de re statim dicemus.

De Quatuor elementis, & quinq; planetis.

Quatuor haec corpora quae rerum inferiorū naturam & constituunt et referunt, ita quidē inter se propter adiūctas qualitates connexa sunt, ut secerni tantum ingenio, re aūt nullo modo possint. Sıqdē terra sic est arida, aqua sic frigida, aër sic humidus, ignis sic calidus, ut nec terra sine frigore, nec aqua sine humido, neq; aër absq; calore, aut ignis sine arido usq; in his sit. Cū in ipso etiā terrae corpore insint haec omnia, nā et aquarū fontes riuiq; è terra manant, et ignes plurimis è locis scintillant, ac tā multi halitus euaporationesq; ex ea euolant, q̄ quotidie ac singulis pene momentis uidētur et sentiūtur. Quocirca cōposita cū inter se sint, neq; eni aliter cōuertibilia essent aut ulla generationē aperiretur uia, corpora quoq; ipsa nostra quae ex illis cōstant, cū sint etiā

composita, mixturas longe plurimas in se se ut habeant necesse est, quo et fit, ut tam multae corporum, ingeniorumq; varietates & sint, et re ipsa uideantur in nobis. Nihil omnino profecerit in generatiōe Sol, omnisq; eius actio frustra cesserit, ubi humidum in quo se se exerceat nullū fuerit, nihil in uiuentibus atq; sentientibus cor, aut aliud quippiam cordi simile absq; cerebro aut humido aliquo cerebri q̄ simillimo. Sunt adminiculatores utriusq; &, pene dixerim, famuli, nerui, uenae, arteriae, pulmones, iecur, lienis, renes. Eadē ratione et uia Saturnus, Iupiter, Mars, Venus ac Mercurius in generatione cōstituēdisq; corporibus. Lunae Solisq; socij atq; adiutores sunt, qua è re uarietates ipsae ēt innumerabiles, ut dictū est, proueniūt et corporū et ingeniorū, cū eorū unusquisq; miscēdis fermentādisq; corporū humoribus operā suā conferat, suoq; fungatur officio. Cuiusq; enim pro natura sua talis est opera, qualis est ad Solē, Lunā, stellasq; inter se alias figuratio, atq; in Zodiaco positura, ut tametsi Sol & Luna principes generationis ipsi sunt, erraticae tamen caeterae et per se et per configurationes plurimū etiā generationi conferant. Neq; enim absq; illarum opera auxilioq; uarietates ipsae prouenirēt tā multae cū corporū, tū ēt ingeniorū, quin generatio ipsa manca qdē esset, nihilq; in suo existeret genere pfectum atq; cōsumatū. Quod si et mare et aër pro uētorū agitatione uariat, et quae parētia natura sunt, si eorū quae imperāt praescriptis obediūt, cū ēt à natura ipsa nihil frustra constitutū sit, plurimū quoq; ad has ipsas mixturarū uarietates, quinq; erraticarū motus conferrēt. nā ex illarū uaria commotione posituraq; uarietas quoq; corporū atq; ingeniorū prouenit. Cor ēt licet et spirādi, postmodū et loquēdi causa primaria sit, praestare tamē hoc neutiq; potest abq; pulmonum arteriarū, et linguae ministerio. Ante tamen quam de his dicam, non alienum fuerit, quid Ptolemaeus, quid Porphyrius quoq; de membrorum attributionibus sentiant, referre. Putat enim Ptolemaeus, Saturnum dextrae auri praeesse, adhaec & uesicae, & lieni, & ossibus, & pituitae, Iouem pulmoni, arterijs & genitali semini. Martem sinistrae auri, uenis, renibus, genitalibus. Solem aspectui, cerebro, cordi, neruis, atq; in uniuersum dextris corporis partibus. Venerē odoratui, iecinori, carni. Mercurium sermoni, linguae, felli, & naribus. Lunam gustui, stomacho, uentriculo, uentri, uuluae, partibusq; sinistris omnibus. Porphyrius à Ptolemaeo dissentit in quibusdam, ut qui existimet Ioui et hepar, & neruos, & quae sub stomachum sunt, tribuenda esse, Marti sanguinē, renes, meatusq; genitalis seminis. Veneri pulmonē ac fel. Mercurio auditum arteriam ac linguam. Huic parti illud etiam acce-

det, ut qđ Zodiaci signū cui corporis nostri mēbro imperet, explicemus.

De Duodecim signis, & corporis nostri membris.

Licet enim à Sole ac Luna tanquam generationis authoribus, corporis ipsius proficiscatur informatio, ipsa tamen duodecim signa per quæ stellæ feruntur, disponēdis membris, partibusq; corporis cæteris operam cum primis suā conferunt. Motus nanq; cum generationis ipsius causa sit, quæ mouentur cœli loca præsertim signiferi uel maxime opitulātur generationi. Etenim motus ipse per ea quæ mouētur corpora, opus suū perficit. Singulis autem corporibus ac signis suam inesse uim tum natura ipsa rerū, tum obseruatio tot seculorum & docuit iam et assidue docet. Inest agris ac terris et sua cuiq; uis. Videlicet non inerit cœlo? eiq; præsertim cœli parti, quæ signifera est, per q̄ tanq̄ coloni semina dispergentes erraticæ stellæ uires suas diffundunt, propriasq; facultates illius facultatibus miscent. Quā ob rē ordine suo ab Ariete quod primum signum est, atq; à capite, quod etiā primū corporis nostri locū obtinet, distributionē fecere, hac quidē ratione, ut Aries præsideret uniuerso capiti. Taurus collo, ceruici, iugulo. Gemini humeris, scapulis, lacertis, manibus. Cancer pectori, costis, lateribus. Leo transuerso septo, quod Græce est διάφραγμα, et stomacho et uentri. Virgo præcordijs, quæq; non nulli uocant subchartilaginosa, Græce sunt ὑποχόνδρια, & ilibus. Libra renibus, uertebris, clunibus. Scorpius pudēdis ac genitalibus locis. Sagittarius femoribus, coxisq; inguinū tenus Capricornus genibus ac poplitibus. Aquarius suris, tibijs ac talis. Pisces pedibus. Quā uero apposite, illud docet, quod homo capite ac pedibus totus includitur, cœlestis uero cingulus Ariete ac Piscibus. Quā ob rē non incōcinne Iulius Maternus dicit, caput hominis in signo Arietis est, ceruix in Tauro, humeri in Geminis, cor in Cācro, significare illud uolēs, partes has nostri corporis illis signiferi partibus ascriptas esse. Idem ēt dicit, pectus et stomachū esse in Leone uentrem in Virgine, renes ac uertebras in Libra, naturā in Scorpio, femora in Sagittario, genicula in Capricorno, tibias in Aquario, pedes in Piscibus. Hæc aūt ita se habere, effectiones ipsæ signorū pro beneuola maleuolaue stellarum configuratione ac situ genituræ tempore, manifestissime declarāt. Siquidē ægritudines, tubercula, uitia, uulnera, malisq; membrorum habitus ratione hac colliguntur. Propter domicilij aūt familiaritatē erraticæ singulæ in partē, societatēq; dominatus mēbrorū recipiuntur à signis illis, quibus stellæ ipsæ præsidēt. Eteni Mars propter Arietē et Scorpiū, domesticū utrūq; signū, ius quoq; suū in capite ac pube exercet. Venus in collo, ceruice, renibus,

natibusq; propter Taurum ac Libram. Mercurius in scapulis, brachijs, manibus, praecordijs, locisq; chartilaginosis, ilibus quoq; Geminorum ac Virginis gratia. Luna in pectore, costisq;, propter Cancrū, Sol in transuerso septo, stomacho, uētre, propter Leonis domesticam cō iunctionem. Saturnus in genibus, tibijsq;, propter Capricornum atq; Aquarium. Iupiter in femoribus ac pedibus, quoniam in Sagittario ac Piscibus domum sortitus est suam.

De Saturno.

Stella Saturni, ut quae Solis est Lunaeq; in generatione adiutrix, aridum simul ac frigidum fouet, quodq; Solis est etiam exiccare, Soli hac in parte, hocq; auxilij genere opitulatur, nec minus etiā fouendi frigoris gratia subseruit Lunae, itaq; propter qualitatū communicatio nem, socias utriq; uires adiungit, quo circa terrenae praeesse qualitati existimatur. Cū autem neq; generatio fiat sine calido, cuius comes est siccitas, neq; absq; humido, cui libenter comitatur frigiditas, cum etiā terrae, quae una e quatuor principijs est, Saturnus dominetur, illiusq; qualitates foueat, merito Soli Lunaeq; in generando atq; corrumpen do stella haec adesse dicitur. Quin etiam quia frigus aquae q̄ peculia rissimum est, siquidem frigiditas ex erraticis solius Saturni per q̄ familiaris est, atq; inter elementa aquae ipsius propria, illiq; a natura addicta. Vtimur aūt libēter his dictionibus, Frigiditas, Humiditas, Caliditas, quippe cū significantius q̄ frigus, q̄ humidum, q̄ calor, innuant quod animo cogitationeq; intenditur. Lunae quoq; hac in parte Saturni stella socia efficitur in eo humore conseruado, quod φλέγμα Graeci uocant, Latine pituita est, ut saepius diximus. Quo fit, ut huic humori, q in corpore aiantiū inest, Saturnus ēt dominetur. Nec uero mirū cuiq uideri debet i Saturno illud usuenire, quod in uētis quoq; euenit, quando, ut Aristoteles ait, subsolanus qui calidus simul & siccus est (ab ortu enim spirat) finale uentum in meridianum transit, qui calido humidoq; temperatur, uidelicet propter regionum cōfinia, calidiq; communicationem. Quod et auster etiā facit ob humidi cōmunicationē, transiens in fauoniū humidū ac frigentem, pro cardinis occi dui natura. Adhaec cum duae tantum erraticae e stellis maleficae sint Martis quidē ac Saturni, duoq; sint etiā nocui humorum excessus e calido scilicet atq; humido, bene perspectū uidetur, ut Marti qdem q e calido, Saturno uero q ex humido excessus est, dedicaretur. alter enim ob exustionē prolabitur in nimiam ariditatem, quae exitiosa & letalis est, alter de nimio madore in frigidū. Neq; enim prolabi in excessum humiditas potest, nisi ob caloris defectum, e quo frigus existit.

Non temere

Non temere igitur hac ratione & uia pituita in Saturni iurisditionem concessit. Cui opinioni tum multorum seculorum, ac doctissimorum hominum obseruatio accedit, quae plurimum in omni disciplina & cognitione ualet. Nam & senectus arida cum sit ac frigida, humescit tamen extrinsecus efficiturq; ueternosa. Est enim Veternus siue habitus humidior senilis corporis, dum excrementa non concoqt, siue morbus q de superfluenti humectatione gignitur. Nec non Saturnus & mari, ac nautis, nauticamq; praesidet exercentibus. Tametsi nequaquam oia quae inferioribus his corporibus accidunt, qualitatibus ascribenda sunt, potiusquam insitae cuidam ui coelestibus illis corporibus, quod res ipsa comprobat. In eodem etiam animalium corpore, propter aridum ac frigidum, dominatur ossibus, quin etiam neruis, fiunt enim exiccato interiore à calore, humido, constituendis illis idoneo, praeterea intestinis, uesicae, uuluae, quae neruosa admodũ sunt, lieni quoq;, item genibus, poplitibus, ac tibijs propter Capricornum et Aquariũ. Nec uero Sol et Luna licet totius corporis principatũ teneãt, licet utraq; stella membris quibusdam peculiariter praesit, alias tamẽ stellas non admittunt in societatem, moderandorumq; membrorum ministerium, tanquam subministras quasdam officij sui, quem morẽ Reges quoq;, rerumq; publicarum temperatores moderandis populis seruant. Eiusdem etiam stellae potestati, propter insitam qualitatem ac uim, subijcitur plumbũ, subijcitur materies, siue ea è ligno, siue è lapide constet, pleraq; enim ea terrenae compactionis habent in se plurimum. Artifices quoq; qui in hac illa'ue materie se exercent, eidẽ stellae subiecti putantur, item agricolae, quiq; terrae culturã exercẽt, unde inuentor sationis ab antiquis fuisse Saturnus phibetur, uitis item atq; insitionis repertor. Excitat autem stella haec latentis atq; perniciosos humores, quod in senibus maxime cernitur, cum aetas ea Saturninae qualitatis sit, & eã praecipue bilem quae atra dicitur in corporibus nostris regit, unde ad eandem stellam referuntur morbi ex aqua inter cutem ex nimia alui deiectione, ac torminibus, intestinorumq; laeuitate, coliq; dolore atque inflatione ex dolore articulorum, ex neruorum resolutione, ex grauedine, tussi, tabe, ex lienis dolore, tumore, malaq; affectione, hernia quoque, quaeq; febres cum frigore & horrore sunt, ac praesertim quartanae, item quae ex uitijs ac morbis diuturnioribus ac lentis, quiq; tabem inducunt, sunt ad Saturnum referendae. Quo' circa quae mortes à Saturno inferuntur, his è morbis originem ducunt, item mortes eae quae de naufragijs, aquarũq; submersionibus, suffocationibus, uenenis, ueneficijs,

carceribus, uinculis, ad Saturnum referuntur propter syderis malignitatem, uimq; peculiariter ei insitam. Ab eodem etiam sunt sterilitas, orbitas, uiduitas, impuritas quoq; coitus in agendo & patiendo, lites, captiuitas, expositio, mendicatio, luctus. Inficit etiam animos ob insitam malignitatem inuidia, auaritia, solicitudine, solitudinis studio, austeritate, simulatione, squalore, humilitate, abiectione, mœrore, tristitia, fraudulentia, pigritia, quæ uitia Saturninam fermentationē in generatione comitantur, propter humoris aridi, frigidiq; qualitatem, astriq; ipsius naturam, cum etiam effectiones quędā occultæ atq; ignoratæ tum rebus alijs, tum uero herbis, etiam parum cognitis causis, insint propriæ, ut herbæ cui nunc nomen est Scatapotio, & deijciendæ alui, & uomitus ciendi tanta uehementia. Sed nec minus complura etiam animorum bona ab eadem conferuntur stella, ut rectitudo consiliorum atq; prudentia, ut rerum occultarū contemplatio atq; cognitio, item in agēdis rebus cunctatio atq; pēsitatio, seueritas quoq;, constantia, firmitas, propositiq; pertinacia atq; uictoria. Nec uero hac in parte me ipsum aut puduerit aut piguerit, pauculos uersus ex Vrania referre, qui sunt,

Nigra seni facies, tardus gradus, horrida barba,
Et cani crines, & membra effœta senecta.
Ingenio tamen ipse bonus, nec inutile pectus
Consilijs, constansq; animi, prudensq; futuri.

De Atra bile.

Neq; etiam ab re fuerit hoc præsertim loco de atra bile, hoc est de humore ipso, quæ Græco nomine μελαγχολία est, aliqd differere. Hic aūt humor supremum quidem in modum q̄q̄ est aridus, humor tamen est, quiq; è sanguinis calore feruentiore gignatur, atq; ab eo manet, quo fit, ut facile etiā tametsi refrixit, post recalescat, seruetq; diutius calorem, de quo genitus est. Efficitur etiam ut humor hic sit de calefactiōe penetrabilis, sit etiam tardior, quando lentiuscule ignescit, diutiusq; hac ipsa causa permaneat, cum nō tam repente exhalet, aut in flammas euolet, ut cū lapis quispiam ignem concepit, neq; enim aut statim, aut modo aliquo in flammas exilit, quin calorē potius conceptum diutius fouendo retinet, deq; eo nō efflato candescit. Ac mihi qdē lapis is q silex dicitur, atræ bilis psimilis uidetur, q ferro pcussus, aut lapide alio attritus ignem cōceptū euomit, qua etiā ratione excitata bilis recalescit, mouetq; uim eā, cuius propriū est cogitare ac contemplari, moxq; decernere. Atq; ut ignis accensus querno in stipite & calefacit

amplius, et calor ipse diutius permanet, q̃ in populeo aut abiegno triũ co, sic humor hic uariat, pro natura fermentationis, cæterorũq; humorum commixtione, ac præsertim pro qualitate sanguinis, de quo in initio tanquã liquefactus feruescendo atq; arescendo prouenit. Quod in ebrijs facile apparet, cum idem uinũ alios ad risum excitet, ad lacrimas uero alios, hunc ipsum tristitia, at gaudio illum alium afficiat, quosdam silendi studium, non nullos loquendi importunitas ut capiat, facit. sunt quoq; quos in soporẽ, quos etiam in furorẽ uertat. Licet eni idem sit uinum, non eadem tamen est ebriorum omnium concretio, humorumq́, è quibus constant, mixtura. Cum ex ignitis quoq; materijs fiat non una euaporatio, alia enim flamma euaporat ex abiete aut picea, alia ex alno aut uite, cum tamen ignis eadem natura sit. Quócirca propter huius ipsius humoris fixam stabilemq́; qualitatem, quam ad artem quispiam animum applicuerit. humoris huius ductu, in ea exercenda fixiores, magisq́; assiduas cogitationes habeat necesse est. qua è re cogitando assidue, pscrutãdo diligenter, mentem ubiq; continenterq́; in ijs quæ artis eius sunt, exercẽdo, in illa ut excelleat, omnino futurũ est. Proficiscuntur etiã hac de causa ab eodem humore consilia recta, grauia, multũ pẽsi habentia, atq; (ut ita dixerim) concocta propter cogitationũ pscrutationũq́; assiduã ac continuatum operam, ut cũ ignis continuatus, diutiusq́; liquandis herbis admotus est, num liquor ex illis manat maxime defecatus? Quamobrẽ licet Saturni stella malefica admodũ sit, et in corruptionẽ procliuior, probe tamen temperata in agendis rebus, consultandis dubijs, pertendẽdis propositis, causisq́; explorandis maximam quoq; excellentiã parere cõsueuit. Nã & medici uenenis quibusdã arte tamen industriaq́; temperatis sanitatẽ ægris repræsentãt. Et uina licet salubria, tñ intemperãter sumpta et aio et corpori plurimũ nocẽt. Quoniã autẽ qualitatũ diuersitas, colorũ quoq; ac saporũ diuersitatẽ affert, suus ẽt tũ color, tũ sapor Saturno attribuendus est. Quócirca neq; de saporibus dulcis, q humidi calidiq; plurimũ habet, uerũ acerbus, q et siccus est admodũ, atq; ad maturitatẽ non dũ uenit, et attactu linguã id est uim illã de gustandi saporis astringit, et tanq̃ obstipat, quod est propriũ sicci atq; immaturi, Saturni proprius sapor est, qui de Græco etiam uerbo στυφω, Stypticus a medicis nostri temporis dicitur, cum dulcis utiq; saporis sit laxare linguã, uehementiusq́; aperire propter humidum calidũq́; abũde simul mixtũ, contra sicci sit acerbioris cogere, atq; contrahere propter aridi concretiq́;, atq; (ut proprie magis loquar) ob crudi immaturiq́; conditionem. Saporem hunc Neapolitani Ponticũ (ut ar-

bitror,) à pungendo dicunt, quo uerbo medici quoq; præsertim Campani libenter utuntur. Is autem sapor neq; linguam acuit, neq; eo lingua acet, ut acidus dici recte queat, quando ab acendo acidum dicitur, indéq; etiam acetum, neq; acer est. cum acria sint calidiuscula, ac non nunquam sternutamentum moueant, neq; austerus est, quanquam huic quàm illis propinquior uidetur. Siquidē austera neq; dulcia sunt, neq; aut acida aut acria, qui sapores aut blandiuntur linguæ, qđ præstant dulcia, aut eam cogunt acescere, & tanquam à sensu ipso abhorrere, quod est acidi saporis proprium, aut linguā ipsam sic afficiunt, ut aliquantulum calfaciant, non nunquam etiam suburant, quod acer quidem sapor efficit, neq;(ut eodem redeamus) est asper, cui quod lene aut mite est, opponitur. ac tametsi asperitas ipsa ad tactum magis refertur, quàm ad saporem, tamen & gustatus quoq; ipse tactus est. Verum sapor hic, quem tum acerbum, tum ponticum, aut stypticum nouis appellationibus dicimus, linguam ipsam ita pungit, aut potius submordicat, ut neq; sapor ipse reformidetur ut acidus, neq; eo relaxetur ligua. qđ euenit gustādis dulcibus, qn potius de submordicatiōe illa gustandi uis astrīgitur, neq; mōullo sensus ipse offenditur. Hanc ipsam gustandi affectionē, ea quæ concocta nō dū sunt, neq; maturitatē adhuc sentiunt, id est quæ acerba sunt inducūt. Hi autem sapores in uino maxime distinguntur, cum uina quædam sint dulcia, quædam acida, quædā acria, & (ut hodie non nulli parum in loquēdo cauti appellant) fumosa, quædam lenia, aut contra aspera, atq; alio noīe immatura. quæ tamen in ipsis dolijs sensim æstate maturescunt, sunt etiam quædam austera, quæ medium quasi quoddam inter hæc retinent, habenturq; à medicis magnopere salubria, quorū sapor pontico huic finitimus est. de quo quidem hæc nunc disserimus, quoniam non uidemus de hoc genere saporis à maioribus nostris ita disputatum, ut sapor hic ponticus distingui ab austero aperta ac discreta quadam possit differentia. cum ponticus quàm austerus longe magis astringat, sentiaturq; in eo maior quædam siccitas, quam lingua etiā gustatu ipso refert. quod in demorso mansóq; cydonio manifestissime sentitur. Ad hæc in hominū moribus institutionibusq; aliud est quod austerū, aliud quod siccum dicatur, abest enim à madore siccitas, unde sicci sobrij dicuntur, austeritas à lenitate recedit, inde austeri dicti qui paulo seueriores sunt. Quin etiam inuenias uina quædam lenia, quæ post ad austeritatem transeunt, cum eadem ipsa lenia ponticum acerbumq; saporem nunquam assumant. Nec uero alienum uidetur, quid medici de saporibus ipsis sentiant, paucis referre. Omnino enim

fieri saporem

fieri saporem uolunt terrena è materia, eamq; aut crassam esse, ac spissam, aut tenuem ac subtilem, aut forte inter has ipsas qualitates mediá, eandem quoq; materiam aut calidam esse, aut frigidam, aut temperatam. Itaq; terrena è materia quæ crassa & spissa est, dum tamen sit calida, saporem educi amarum illum quidem, at frigida ubi fuerit, ponticum, hoc est acerbum, de quo satis multa iam diximus, dulcem uero è temperata & media. Tenuis uero ac subtilis materia cum fuerit, simul & calida, ex ea saporem existere acrē, quē et acutum nominant, at cum frigida, acidum, quæ si æqualis et media fuerit, unctosum & pinguem, ex ea autem quæ mediū inter spissum tenet ac subtile, sic calida ipsa est, saporem inde salsum exprimi, sin frigida, stypticum, de quo diximus, quod à pōtico aliquantum distet, at ubi media, insipidum eundem ac fatuum. Acrem autem saporem amaro longe calidiorem, salsum uero ab utroq; calore superari, contra ponticum styptico frigidiorē, utriq; uero cedere in frigore acidū. E coloribus autem neq; uiridis Saturno dedicari potest, quod humidi plurimum habeat in se, neq; rufus, quod ignei succi abunde multum neq; niger, cum luci maxime aduersetur densitate sua, ac purpureus fiat è nigro à luce postillustrato, atq; ubi lucis aliquanto plus accesserit, transeat in croceum. Itaq; qui Græco nomine ὠχρὸς est, nostro pallidus ac subliuidus, atq; ut proprie magis loquamur, plūbeus, Saturno addictus est color, quemadmodū è saporibus stypticus atq; acerbus, quē colorem radij quoq; eius penè repræsentant, est autem color hic terreni maxime coloris similis. Terra enim exiccata atq; in puluerem redacta colorem hunc aut huius maxime similem refert, ita enim malbescit, ut liuore tamen quodam retento perpalleat. Nec uero prætermittenda duximus quæ à Ptolemæo de Saturni stella scribūtur tanquam ab optimo disciplinæ huius authore tradita, prætereūtes tamen non pauca, quæ ab eiusdem authoris studiosis aniliter quidem suggeruntur ut pote rerum naturæ parum peritis, quasdamq; coniecturas, potius quàm aut rationem aut naturā sequentibus. Quoties igitur Saturnus in alicuius genitura ita sibi dominatum arrogauerit, ut solus ipse in tota configuratione, & quo ad cardines spectat, et quo ad motum ac progressionem suā, item quo ad aspectus, reliquamq; siturā, cum Sole præsertim ac Luna nec non cum Mercurio, qui rationis author est, opportune dominanterq; se habeat, quadamq; quasi cum maiestate præsit, ex ipsius Ptolemæi sententia, natos faciet sui ipsius amatores, sibiq; uacantes, pertinaces, abunde sapientis, austeros, suæ sententiæ addictos, laborisos, dispensatores, animaduersores, affli

entes, auaros, uehementes, pecuniarũ aggestores, inuidos. Cõtra uero ubi stella ipsa Saturni iacuerit, faciet sordidos, attenuatos, suæ ẽt sẽtẽtiæ addictos, inuidos, meticulosos, seductores, maledicos, solitarios, luctuosos, impudentes, superstitiosos, laboribus deditos, sine affectione, insidiatores domesticorum, tristes, suiq; met osores.

De Ioue.

Iouis stella quod humido calidoq; humori præsidet, putatur ẽt præesse liberorum procreationi, ac genitali semini, pariq; in generatione opera & Soli propter caloris sui tẽperantiã, & Lunæ propter humidi moderationẽ adminiculari. Itaq; non iniuria sobolis ad Iouem procreatio ab antiquis relata est, tametsi penes Solem Lunamq; generationis potestas, primaq; existit prærogatiua, sicuti penes cor ac cerebrũ uitæ, atq; animalitatis. Quod si de rebus his cœlestibus hunc in modum loqui mihi fas sit, quod semen genitale maribus præstat officiũ, quod manus, quodq; instrumenta ipsis artificibus, uidetur illud ipsum Iupiter in generatione Soli præstare. Etenim genitalis seminis cũ sit calida humidaq; natura, insiti autem caloris uis cum sit moderata et temperans, retineatq; certum quasi terminum in humido calfaciendo, iure uidetur Iupiter ob insitam peculiaremq; temperantiam Soli, ut ita dixerim, semen subministrare, eum quoq; aduersus Lunam se se gerere, quale se se gerit semen ipsum in muliebri menstruaq; materia, quam ipse calefaciendo & concoquendo sensim afficit ab insita quidẽ sibi facultate ac ui. Cũ semen ipsum, si Aristoteli credimus, excremẽtũ sit alimenti sanguinei probe concocti atq; ad exactũ defecati. Loquimur autem de his atq; differimus hunc in modum, ueniam à lectoribus exposcentes, cœlestia enim ac superna inferioribus aut coaptare, aut comparare est omnino difficile, et fortasse accommodate fieri quoquouersum nequit. Eadem stella propter summum radiorum temperamentum & benefica & felix dicta est, atq; à iuuando nomen duxit, ab eius enim moderatione, salutariq; aspectu plurima in animis hominũ infunduntur bona, ut æquitas, rectitudoq; iudiciorũ, ut iuxti, honestiq;, ac ueritatis studium, ut amicitiarum, familiaritatumq; appetitio atq; conseruatio, fratrum quoq; ac cognatorũ complexio et in eosdem beneuolentia, ut beneficentia, liberalitas, probitas, fides, promissorumq; obseruantia. Humorũ enim quibus præest moderatio, stellæq; ipsius uis propria moderatas ẽt commotiones in animis faciũt, easdẽq; cõponunt, hacq; è re actiones ipsæ commotionibus similes profeciscuntur tum sequendis honestis, tum etiam fugiendis ac prohibendis turpibus. Purissimus enim cordis ipsius calor, ut inquit Aristote-

les, cum hominis cerebrũ maxime humidum sit, temperamẽtum pro fecto intellectus significat. Non iniuria etiã tactus ipse ac uis ea quæ tangendi sensum gignit, stellæ huic ascribitur, nullus enim è sensibus nec prius inhæret nobis, quàm tactus, nẽc etiam magis cum nullum quidem sentiens corpus absq; humido calidoq́; cui Iupiter præsidet, ul tali munere fungi queat, nullus etiam aliorum sensuum sine tactu existat, cum eo destituente, uita quoq; corpus destituat. Eiusdem etiã tactus proprium est de calido, frigido, humido, siccoq́; contrarijs qualitatibus è quibus constamus decernere. Si enim Iupiter & genitali semini & fœtus procreationi præsidet, quod è fœtu prouenit animal, sine tactu esse nulla ratione potest. Itaq; tactui etiam sicuti procreationi Iupiter præsidebit, quin etiam pulmoni atq; arterijs, quæ spiritũ corpori subministrant. Spiritus enim aërius est, nec temere ab antiquis præsidere aëri putatus est Iupiter. Femorum, coxarumq́;, pedum itẽ cura Ioui tribuitur, propter Sagittarium ac Pisces. Verũ de duodecim signorũ dominatu paulo ante dictum est. È metallis stagno præest, inter sapores dulci de quo paulo ante diximus. Quo fit, ut Iouis stella & uitam nobis afferat, quando ab eo existit procreatio, & illã tueatur. Siquidẽ dulcia potissimũ alunt, cuiusmodi etiã sanguis est, et sapor ipse dulcis è calido atq; humecto gignitur, quæ duo gignendi atq; alẽdi principia sunt et causæ. Est etiã stellæ huius propriũ moderari tũ Saturni, tũ Martis puersos conatus. Itaq; eius fauore ac suffragijs recuperatur amissa libertas, reuocãtur ĩ patriã exules, principũ iræ mitigãtur, sedãtur odia, cõponũtur bella, quæq́; aduersa ac tristia animum uexabãt, cõmutata post sorte, in lætitiã uertuntur ac felicitatẽ, proinde ut exacta iã hyeme, pulsisq́; frigoribus, appetẽte uere oĩa mutantur, quæq́; terræ sterilitas fuerat, in fœcũditatẽ cõuertitur, è tantaq́; illa tristitia aër ac terra liberati lætari iã incipiũt, et cũ illis ridere simul cuncta. Quoniã aũt nihil in rebus hominũ aliquãdo cœpit, quod desiturũ tandẽ aliquando nõ sit, neq; humidi calidiq́; æqualitas esse potest tãta, ut nõ ad corruptionẽ atq; interitũ quãdoq; delabatur, mortes quidẽ illæ quæ à Ioue inmuuntur, ortũ ducunt ut ẽt Ptolemæus arbitratur, aut ab angina, qui morbus occupare fauces cõsueuit, neq; respirare animam patitur, Græce συνάγχη est, aut à uitio maloq́; pulmonis affectu, quæ Græce est περιπνευμονία, aut à neruorum resolutione, quæ interdum totum corpus, interdum ex parte illud occupat, Græco uerbo tum ἀποπληξία, tum παράλυσις uocatur, ex hoc etiam genere est corporis ac mentis stupor ille, quo qui affecti sunt, attoniti dicuntur, ex eo sic uocati

quod non nunquam afflatu fulminis malum hoc contingat, neq; enim de nihilo à Poëtis fulmina Ioui assignantur, aut etiam à dolore capitis, quæ affectio Græcè est κεφαλαλγία, aut à neruorum distẽtione & spasmo, aut à cardiaco morbo, qui (ut Celsus tradit) de nimia corporis imbecillitate, stomachiq; languore proficiscitur, quo fit, ut in ægroto ipso, uenarum exigui atq; imbecilli pulsus sint, sudorq; nimius ĩ partibus corporis superioribus, aut ab illis deniq; corporis affectibus ac morbis, qui ex inflatione, quæq; hodie à medicis nostris uentositas dicitur, oriuntur. Cum autem inflatio fiat ab humido, ubi calor illud exciuit, quod in olla cacaboq; apparet, in quibus intumescit atq; ebullit aqua, igni admotis, iure ad Iouem hæ mortes referuntur, qui humido calidoq; imperitat, iure etiam mortes illæ, quæ à cohibendo atq; corrumpendo spiritu eueniunt, cum idem ipse Iupiter spiritui atq; arterijs præsit, quæ humido calidoq; extinctis, ipsæ quoq; extinguuntur. Quod uero ad colorem qui fusculus est, attinet, quoniã humidum abunde in se coactum nigri speciẽ præfert, quod arborum frõdes, herbarum item declarant folia, quæ ubi humidi plurimum suscepere, subnigrescere uidentur, cum etiam quoniã calor ubi humidum ipsum temperauit, rarefaciendo nigrorem ipsum disperdit, efficitq; ut quantum ex hac dispersione atri perdidit, albidi tantum assumat, iccirco fuscus hic color, qui huius est, modi, Ioui ẽt ascribendus uidetur, propter humidi calidiq; admixtum temperamentum. Itaq; natura ipsa duce, quæ fusca sunt, perinde ut dulcia ad Iouẽ referuntur. De hac autem ipsa Iouis stella ubi sola dominabitur in genituris, opportuneq; in cœlo collocata & cum dignitate in configuratione præsidebit, à Ptolemæo sic traditum est, eos scilicet qui nascentur, futuros magnanimos, munificos, religiosos, honorificos, uoluptarios, humanos, magnificos, liberos, iustos, magniloquentes, honestos, suis negotijs deditos, misericordes, eloquentiæ studiosos, inuentores, beneuolos, ductores. Contra ubi stella ipsa minime opportune, indigne abiectèq; collocata fuerit, licet sola præsideat, tamen easdem ipsas animorũ applicationes et, ut ipse Ptolemæus uocat, φαντασίας, hoc est uisa, mutabit atq; corrumpet, siquidem sublimia deijciet, atq; obscurabit illustria, nullo recto iudicio delectuq; adhibito, Itaq; pro magnanimitate subijciet luxum ac prodigentiam illam, quam etiam Cicero Græco nomine ἀσωτίαν. uocat, Enniusq; luxu perditos uocat ἀσώτους, pro religione ac Dei cultu suggeret superstitionem pro pudentia, rusticum quendam pudorem, & (ut ita dixerim) lucifugum, pro honestate non eius quidẽ usum, sed speciem quandã, ut eã

tantum præ se ferat, re autem ut eius sit ostentator, pro humanitate fa tuitatem atq; insulsitatem quandã, ut etiam contemptibilis appareat, pro elegantia ac munditie, uoluptatem conquisitam atq; odibilem, pro animi elatione seu magniloquẽtia stoliditatem, pro libertate licentiã, quæq; his similes affectiones sunt. Omnino autem quod in prole suscipienda, idem in significationibus atq; affectionibus stellarum usuuenit. Vbi enim genitale semẽ exactissime cõcoctũ fuerit, numerosq; oẽs secũ suos habuerit et concoquendi, et constituẽdi, et secernẽdi, facultatumq; aliarum, mas utiq; procreabitur, & quidem patris ipsius simulis, corpore etiam omni ẽ parte probe constituto. At ubi parũ exacte concoctum, destitutumq; facultatibus concoctionis fuerit, procreatio ipsa in fœminam recidet. Cui si cognatitia facultas desit, fœmella ipsa non patris aut proauorũ, sed matris potius similis futura est. Quod si multis à partibus semen destitutum fuerit, numeriq; defuerint illi quidem, qui sexum, qui patrem, paternamq; cognationem referant, quiq; maternam etiam originem, quod uitium etiam insit in materia excrementitia, quæ à fœmina sufficitur, proles ipsa nihil paternum nihil maternũ, aut omnino auitum referet, sed ea tantum, quæ hominis id est generis sunt. Eo autem fit, quoniã facultates ipsæ omni ferme è parte defectæ sunt, ut partus quandoq; ipsi mõstrosi gignãtur. Itaq; planetæ in genituris excellẽter collocati, iusq; perinde ac è tribunali dicentes, suaq; cum maiestate, actiones illas quidem præclaras atq; illustres decernunt, mores item spectatos, honores primarios uitamq; omni è parte suo in genere commendabilem promittunt. Mediocriter autem collocati mediocria omnia. Qui si quanquam dominatum sortiti, abiectis tamen in locis humiliter langueant, illustria quidẽ in obscura, probãda in opprobria, uirtutes in uitia cõmutabũt.

De Marte.

Martis stella ignea est, calorq; eius urens, ac propter intemperantiã noxius, quam ob rem præesse putatur bili, quæ rubra dicitur, quin etiam quod propter intemperantiam torrida quædã ei siccitas adiũcta est, malefica atq; infelix, ab eaq; & uitia & mala plurima tum externa, tum etiam corporis atq; animi inferri existimantur, ut bella, rixe, contentiones, uiolẽtiæ, iurgia, opprobria, contumeliæ, inimicitiæ, proscriptiones, exilia, uirginum corruptiones, puerorũ raptus, adulteria, incestus, illegitimi coitus, abortus, perfidia, iracundia, temeritas, stoliditas, audacia, impudentia, implacabilitas, ferocia, grassatiões,

latrocinia, furta, prædæ, periuria, uulnera, mutilationes, cædes, incē dia, rapinæ, orbitates, cruciatus, tormenta, supplicia, fustigationes, suspē dia, iudicum seueræ sententiæ, febres, pustulæ, tubercula, ulcera, car bunculi, inustiones, præcipitationes, casusq; è locis editioribus, damna, periculaq; ex quadrupedibus, ex igni, ferro, ex hominum uiolētia, superbia. Itaq; stellæ huius effectiones propter naturalem malignitatem ad corruptionem, quàm ad generationem spectare magis uidentur. Licet enim calor generationis principium sit, Martis tamen calor urit, potius quàm calefacit, et exiccat magis quàm fouet, cū sit igneus neq; ex igni quicquam generetur. Ex intemperato igitur Martis ardo re, ac rubræ bilis, cui præest, uehementi commotione in animis hominum excitantur intemperatæ similiter cōmotiones, quas incompositæ quoq; actiones, uiolentiq; atq; inconsyderati sequūtur affectus, unde ira, temeritas, impotentia, sanguinolentia, crudelitasq; proficiscuntur, è quibus ciuilibus in rebus atq; in hominū uita mala proueniunt plurima, sanguinis item efferuescentia, bilisq; rufæ inflammatio nimia ab eadem stella defluit, de qua febres oriuntur, diuersaq; morborum genera. E corporis aūt partibus, ipsisq; è sensibus sinistro Mars præest auditui, ut qui à Sole propter calorē in societatem excitandorum sensuum receptus fuerit, quodq; Lunæ conditionem sequatur, sinistra illi auris attribuitur. adhæc renibus ac uenis, propter signū quoq; Arietis capiti, propter Scorpium genitalibus præsidet, E metallis ferro, an fortasse quod ex ea materia fiunt enses, armaq; Martis id est bellorum instrumenta? an quod artes eæ quæ igni exercentur, plerumq; ferreis utuntur instrumentis? Dominatur etiam uino, propter propriā qualitatem, E coloribus uendicauit sibi rutilum, propter ignis similitudinem, è saporibus amarum, qui dulci opponitur, propter calidi exuperantiam, humidiq; defectum atq; exustionem. Quoniam autem belli principia & causæ originem præcipue ducunt ab odio atq; ira, quæ animum ad uindicandum incitat, atq; ab auiditate habendi, eaq; de nimia sanguinis ac bilis calefactione incensa, animū ipsum ad inferendam uim præcipitat, eoq; impellit, ut nihil agi moderatum patiatur, iccirco ad Martem rapinæ, bellaq; referuntur, traditumq; est, ob diuturnam obseruationē in hominum genituris honores dignitatesq; militares pro qualitate configurationis ab eius stella portēdi. Quoniā autem mors ipsa aut uiolenta est ac ui infertur, aut est naturalis, uidelicet cum à morbis atq; ab annis uita eripitur, quæ mortes aut è ferro uulneribusq;, aut ex igne, aut è præcipitatione ac præruptis è locis, aut à bestijs infliguntur, ad Martē referendæ sunt, ut uiolentū atq;

immanẽ, Simili modo quae aut tertianis è febribus, hemitritaeisq́;, nã et hemitriticae febres inter tertianas numerantur à medicis, aut è sanguinis quacunq; profusione, aut ab igni sacro, cancris, ulcerumq́; inflammationibus, quiq; morbus ἡμυστικάς dicitur à Graecis, aut à renum aegritudine, aut ex abortu, aut è partus malignitate, aut è pestilẽtia, aut denique è sanguinis caloris'q; maiore exuperantia, praesertim ab insania, quaeq; uulgo phrenesis dicitur. Quocirca non iniuria fortasse Porphyrius, ut initio libri huius dixi, sanguinẽ Marti ascribendũ duxit, cum Ptolemaeus genitali tantũ semini putet Iouẽ praeesse, non sanguini. Qua in re quid ipse sentiam, non fuerit fortasse alienum paucis explicare. Si enim uitae principia à calido humidoq; proficiscuntur, cui humori praefectus est Iupiter, unde tanquam subminister quidam procreandis animalibus Soli Lunaeq; attributus est, quodam quasi iure naturae sanguis Ioui ascribitur, in quo uitalis illa uis humdi calidiq; una coniunctiae qualiter inest. Quod uero accidat in calido humidoq; exuperantiam perinde ut in frigido fieri, ubi calor ille efferbuerit adeo, ut tanquam in flammas euolet, eaq; inflammatio rubram in bilem abeat, iramq́; ipsam prouocet, hac ratione & uia placet inflammationem ipsam sanguinis, è qua ira gignitur, ad Martem referri, cuius exuperantia haec propria est. Perinde enim ut è qualitate in qualitatem, sic ab unius stellae dominatu ad alterius fit imperium iurisditionemq; transitio. An non administrãdae iustitiae qui praesident, ita quidem illam moderantur, populi ipsius iussu, constitutis, decretisq́;, ut alij iurisditionem eam tantum quae ciuilis dicitur exerceant, eam alij quae uersatur in puniendis flagitijs ac criminibus? unde criminalis iurisditio uocata est: utraq; tamen potestas ad iustitiam pertinet. Quam ob rem sanguis ipse, ac praesertim temperatissimum, & defecatissimũ illud semen, quod generationi subministratur, Ioui debentur. Exuperantia autem illa efferuescentis sanguinis, quae tanta est, ut morbos procreet, Marti iure tribuitur, alteri quidem ut temperanti ac salutari, alteri uero ut intemperanti et noxio. Etenim bilis cui Mars praesidet, excrementum est, quaedãq́; superfluentia efferuescentis sanguinis, sicuti pituita humentioris, ut pote cui perexiguus calor inest, de caloris nanq; egestate atq; carentia frigus existit. Adhaec pituita ut humido frigidoq; abundat plurimum, sic bilis rubra calido atq; arido maxime affluit. Itaq; ut pituita, quod dictum est, Saturno attribuitur, sic bilis Marti attribuenda, cum sit utrq; humor exitiosus, atq; in exuperantiam prolabatur. Quoties autem Martis stella sola in genituris

excellenterq; præsederit, perq; opportune in ipsa figura collocabitur, è Ptolemæi sententia, natos faciet potentes, concitatos, bellicosos, uersutos, ualidos, stolidos, incautos, periculis se se obiectantes, indomabiles, peruicaces, promptos, feruidos, arrogantes, tyrannicos, efficaces, iracundos, ductores. At ubi stella ipsa secus se habuerit, crudeles faciet, conuiciatores, sanguinolentos, seditiosos, sumptuosos, clamosos, percussores, proteruos, uinosos, rapaces, maleficos, immites, præcipitosos, insanos, suorum osores, ac religionis, deiq; contemptores.

De Venere.

Veneris stella propter humidi temperamentum cum sit etiam genitalis ac prolifica, non solum Lunæ ad fouendam humectationem, Soliq; ad informáda corpora, plurimum adiumenti affert, in generatione, uerum propter naturalem benignitatem, salutaris dicta est, atq; inde felix benefica q; agnominata. Quemadmodum enim calorem ipsum alium esse qui foueat, alium qui urat, diximus, idem quoq; ipsum de humido affirmandum ducimus. Siquidem & humidi ipsius mensura quædam est, tum in generando & in alendo, tum etiam in corrumpendo. Stella itaq; Veneris ex hac humidi temperatione, insitaq; sibi ui suapte natura benefica est, & salutaris, quod etiam obseruatio tot seculorum docuit, in genituris, uniuersaq; hominum uita. Ne autem à generatione animalis recedamus, quod paulo ante de Ioue, deq; genitali diximus semine, dicemus item de Venere, deq; materia illa excrementitia menstrui sanguinis, cui semẽ ut materiæ se insinuat, additus est Iupiter Soli subminister in suggerendo semine. nam & idem die lætatur, Solisq; sequitur conditionem. Et quoniá natura ipsa nullam aut gignendi, aut educandi animalis partem necessarijs destitutam præsidijs reliquit, adiuncta quoq; Venus est Lunæ subministra & adiutrix in sufficienda accommodandaq; materia, cum et nocte gaudeat, & Lunæ conditioni sit addicta. Quodq; natura ipsa rerũ generationi æqua lance consultum iri uellet, recte à nobis fortasse dictum est aduersus Ptolemæi opinionem, Venerem humidulam eẽ, ac frigidulam, eamq; seruare mensuram in humido, frigidoq; temperádus, quam in calido & humido Iupiter. Hæc est enim iuxta naturæ ipsius perpensio, æquabilisq; circunspectio, & libratio quasi quædam. Quod autem dicamus Venerem roridam esse ac frigidulam, intellegi sic uolumus, uti utraq; in qualitate temperamentum retineat suum. quod de uere sentiunt medici, quod ita humidum haberi & calidum

volunt, ut sit omnino temperatum. Perinde igitur uti parte ex agente, quæ Solis est, ac genitalis seminis, calori inesse oportet mensuram certum terminatumq; in calefaciendo, ne aut remissior si calor sit, quàm oportet, det locum frigori, aut ne si feruētior, ustulet potius quàm cale faciat. Itidem ex parte patiente quæ quidem est Lunæ ac materiæ, frigido necesse est tantum inesse moderationem, ut nec humidum concrescat, & tanquam gelascat aduersus calorem, eoq; insinuationem in se caloris non admittat. Quo'circa quod Soli ex parte seminali officium præstat Iupiter, idem Lunæ præstat Venus ex parte materiali. Vt enim caloris potentiæ admixta est excitatio, sic humidi potestati refrigeratio coniuncta est. Cum excitatio quidē sit à Sole propter calorem, refrigeratio uero à Luna propter humidum. Ab hac autem ipsa Veneris stella propter insitam, uim temperatamq; humectationem (cum materiæ sit formam appetere, siquidem humidum in generatione, materiæ locum ac uim optinet) manant cupiditates atq; oblectamenta. Etenim uoluptas concupitis è rebus capitur, eas ubi adepti sumus. hinc amor, hinc rerum diuersarum quæ uoluptatem afferant, studium, ut munditiarū, ut cultus, ornatusq; ut pigmentorū, ac picturarū, ut leporum, ludorum, histrioniarum. Cum enim natura duce & utilia quæ sunt, & quæ iucunditatem afferunt, appetamus, huic appetitionis parti, quæ iucundi studium habet, Veneris præficere stellam uoluerunt, atq; inde effectum est, ut inter corporis partes, iecur illi attribuerint, in quo cupiditatum titillationés, fomentaq; collocata esse putauere, ut sicuti à corde est uita, quæq; à nobis tam sæpe dicta est animalitas, sit à iecinore appetitio, sine qua esse sentiens animal nequeat, unde iecur dictum, quod iuxta id est secundum cordis uires, potestatem suā exerceat, ac tanquam illi assideat, in appetitione suscitanda. Omnis enim appetitio ad uitæ ipsius conseruationē spectat. Post ipsum autem cor iecur maxime omnium sanguine abūdat, Vtq; existimare uidetur Aristoteles, cæteris è uisceribus præter hoc, animali necessarium est nullum, neq; enim sine appetitione est animal, cum materia è qua constat, formæ sit appetens, nec forma agere nisi subiecta in materia queat. Sanguis autem alimentum est animalis ipsius, cuius ut proprium est alere, sic iecinoris, quod eo abundat, appetere. Animalium autem appetitionis Venus præposita est, atq; hinc habita uoluptatum ministra. Ascribitur etiam stellæ huic odorandi sensus, ex ijs profecto rebus quæ extrinsecus influentes, ac sensum ipsum uoluptate afficientes deliniunt animal. Ac mihi quidem nec fortasse inconcinne ea quæ odoratum mouent, duplia uidentur ra.

tione partienda, ut altera scilicet sensum moueant, alendi ac pascendi corporis peculiari cupiditate, insitoq; à natura studio, quales sunt dapes, cibiq; gustum excitantes, cum etiã uideamus uultures, miluios, simias, lupos olfatu ipso trahi ad gustum ac pastum, altera quae tantummodo delectent, ut amatoria odoramenta, quaeq; ad solam nariũ uoluptatem uidentur comparata, etsi & haec quoq; ad alimoniã corporis non nihil conferunt. Iure igitur uis haec odorandi ad Venerem relata est ab antiquis disciplinae huius scriptoribus, iure etiam atro. ipsa quae corpus totum inglutinat Veneri ascribitur, in qua uoluptatum incitamenta posita sunt, & tanquam ab ea pullulant. Etenim ut irascendi Martis stellae, ratiocinandi Mercurij, sic syderi huic appetendi uis ascripta est. Quibus de rebus post cum de hominum loquemur artificijs, uberius fortasse disseremus. E corporis etiam partibus praeposita est collo propter Taurum, & clunibus, uertebrisq; propter Libram, E domesticas supellectile gemmis, unionibus, toreumatibus, ornamentis, quaeq; alia generis huius in delicijs habentur, ac delectationem afferunt. E fortunis praediorum, oleo fortasse, propter saporis qualitatem, quodq; obseruatio ipsa sic docuerit. E coloribus albo, nam & aqua quae humida & frigens est, ubi concreuit, alba efficitur. Sunt qui arbitrentur uiridem colorem Veneri attribuendum, album uero Lunae. Vtraq; autem attributio, propter humidi naturã, ac frigidi, non caret ratione. E saporibus pingui, cum enim Ioui tribuantur dulcia, propter calidi humidiq; temperamentum, non immerito Veneri tribuũtur ea quae pinguioris sunt saporis, quando sub eodem dulcis genere collocantur & pinguia. Et media, ut dictum iam est, asseuerant, è tenui subtiliq; materia ubi tamen media inter calorẽ ac frigus aeque fuerit, pinguem saporem confici. Quo autem genere mortis quispiam interiturus sit, ubi eius in genitura Venus significationem assumpserit, declaratur ab ijs morbis, qui ab illa denuntiantur, hoc est à mala stomachi, iecanorisq; affectione, atq; ab alui profusione, ut Ptolemaeus arbitratur, item à fistulis, potionibus, ueneficijs, lichenibus, quem morbum Tiberij Caesaris principatu in Italiam irrepsisse Plinius est author, appellatumq; mentagrani, ut prodagram, quod à mento plerunq; incipiens, os deinde, uultumq; omnem occuparet, moxq; in colla, pectus, ac manus descendens serperet, contagioneq; alios praesertim osculando inficeret, quodq; ei malo nullum in initio inueniretur remedium, ex Aegypto, unde morbus transierat, medicos euocatos fuisse. Hunc eundem morbum post tot etiam secula regressum in Italiã sunt q arbitrentur, ingruente in regnum Neapoli

tertium Carolo Octauo Gallorum Rege, cum ingentibus copijs terrestri itinere, contra uero ingenti nauiū numero suppetias ferente Ferdinando Hispaniarum Rege, quo tempore permulti & Galli & Hispani milites eo morbo correpti Siciliæ, Italiæq; partem non paruam denuo infecere, quam ob causam hic ipse morbus ab alijs Gallicus, Hispanicus ab alijs hodie uocatur, teter sanè atque abominabilis, siue ipse idem, siue alius sit à lichenibus. Ab omnibus denique declaratur morbus, qui de nimia humiditate, eius'ue corruptione gignantur. Etenim Venus humido etiam præest, ut Lunæ socia, ut eius in suggerenda materia subministra. De cuius sydere, ubi in figura geniture digne excellenterq; collocatum fuerit, ipsumq; solum dominabitur, hæc à Ptolemæo traduntur, eos scilicet qui nascuntur futuros mansuetos, bonos, deliciosos, sociabiles, facundos, comptos, puros, saltatores, æmulatores, prauorum osores; artificiosos, decentes, appetentes, beneficos item, ac misericordes, contractandis rebus aptos ac uoti compotes, Venerisq; omnino deditos, quorum etiam affectiones non modo propesæ sint ad beneuolentiā, familiaremq; consuetudinem, uerum etiam nocturna eorū uisa iucunda, læta, quæq; bonam ubiq; spem polliceantur, Secus autem, facit desidiosos, amatores, mulierosos, uxorios, nihil audentes, abiectos, uituperabiles, obscuros, ac probrosos.

De Mercurio.

Mercurij stella uersatilis naturæ cum sit, pro stellarum quidem aliarū configuratione, in has illas'ue qualitates magis minus'ue conuertitur, nihilominus proprium est eius imperium in ijs maxime quæ rationi subiecta sunt atq; orationi, qua è re & disciplinarum inuentor Mercurius dictus est, & deorum ipsorum nuntius habitus, propter rationem scilicet atq; orationem, quibus præsidet. Humor enim ille qui ab hac stella excitatur, maxime penetrabilis & acutus cum sit, hominum cogitationes (homo enim animantium unus, ut oratione sic ēt cogitatione utitur) ad inquirendū atq; ad contemplandū incitat, et ad ea quæ ipse inuenit, ac contemplatus est, alijs atq; alijs explicanda. Nam quod homines sciendi cum primus cupiditate teneantur, ab hac ipsa stella, excitatoq; ab ea humore potissimum proficiscitur, atq; hinc progressa ratio, rerūq; cognitio linguæ officio post depromitur inter mortales, fitq; hac uia ministerioq; rationis inter eos communi

ratio, unde homo rationabile a gnomonatum est animal. Cui sanè qđ soli data est ratio, data etiam soli est locutio, et ea quæ ratiocinatio dicitur. Itaq; fortasse non improprie orationale etiam animal dici atq; finiri potest. Est autem Mercurialis humoris propter propriam agilitatem excitare spiritus, qua in re Soli cum primis opitulatur ex eaq; cōmotione uidendi uis illa, quæ Græco nomine φαντασία est, et concitatur & acuitur. Quo fit, ut animus peruestigando ad rerum cognitionem scientiamq; perueniat, dum quærendo inuenit, inueniendo cognoscit, ex eaq; cognitione sciens efficitur. Itaq; nō temere humor ille de quo paulo ante disseruimus, cum de Saturni stella mentio facta est, Mercurij stellæ adijcitur, quanquam & Saturnus eidem præesse iure ipso, naturæq; similitudine potissimum existimandus est. Nam et cogitationes ab illo excitæ nanciscuntur à Saturno stabilitatem, efficiunturq; tenaces admodum ac fixæ, atq; ut ita dixerim, peruicaces propter terrenæ ariditatis qualitatem ac firmitudinem, à Mercurio uero celeritatem atq; acumen sibi uendicant, siquidem ab eius stellæ calore siccitas illa incenditur, ignis enim et cito mouetur, & penetrat, atq; ob hanc ipsam uim Mercurij natura retorrida esse dicitur, quod calidi sicciq; plurimum exuscitet, quodq; irradiatione sua qualitatem hāc generationis tempore fœtibus ipsis, sanguiniq; infundat. Atq; hinc rationalis animæ uis stellæ ipsius adijcitur, itemq; oratio, quæ cōceptæ rationis explicatrix est. Artes quoq; omnes, in quibus ratio plurimum ualet, eæq; præsertim, quæ in numeris, in mensuris, in mercatura, commutationeq; uersantur, Disciplinæ item omnes ad Mercurij stellam referuntur, de quibus post uberius, cum de artibus, quæ ab hac stella portenduntur in genituris, explicabimus. Sermo autem hoc est oratio, ut dictum est, uisq; intellegendi cum dedicetur Mercurio, merito etiam lingua, quæ rationis atq; intellegētiæ ministra est, eidem addicatur, fel quoq; propter humoris melancholici qualitatem de qua multa diximus. Aristoteles autem putat fel nullius gratia sensus esse, nullumq; eius ad sentiendū officium, eoq; errasse qui sentirent partem animæ quandam in iecinore sitam mordicando ab eo excitari. Cum equi, muli, asini, cerui, felle careant, quædamq; aīalia affixū illud iecinori neutiq; habeant, uerū aut dispersum, cōclusumq; uenulis qbusdā, aut p intestina discretū, cū ēt ex hoibus reperti sint q felle uacui essēnt. Quocirca excrementum eē ait purgantis se iecinoris, nō secus atq; alui sordem, intestinorūq; sedimentum. Nec desunt qui nares quoq; ascribendas Mercurio putent, quæ olfatui subministrent. ut enim odores sentiantur, calido siccoq; in primus opus est. E metallis autem liquido

aũt liquido plũbo Mercurius præsidet. ẽ substantia numis propter cõ mutationẽ, ẽ membris corporũ, humeris brachijs, manibus, digitis propter Geminorum signum, adde & præcordijs propter Virginem, et quoniã orationis ac sermonis arbiter est, commercia quæ officio sermonis exercentur, stellæ quoq; attributa sunt eius. Portenduntur aũt ab eadẽ hac stella genera mortis illa, quæ de mẽtis alienatione, stupore, delirioq; eueniunt, de morbo item comitiali, tussi, sputo, morbisq; alijs q ab atra bile profecti melancholici dicũtur à medicis, qua in re à Saturno neutiq; dissentit. Nã etsi atræ bili uniuersim Saturnus imperitat, Mars rufæ, ea tamen quæ fiale, uehementerq; incenditur, ac multum habet retorridi, Mercurio tribuenda est. Nam etsi aurum Soli dicatur, numus tamen aureus, ut argenteus atq; æreus Mercurio ascribitur. Ager etenim Neapolitanus cum regi subijciatur, prædium tamen Antinianum quod est agri Neapolitani meum est, quiq; inde proueniunt fructus mei. morbiq; item ipsi coniuncti, atq; ab uno tanquã riuo defluentes, nil mirum si ad utranq; stellam, aut ad ipsarum alteram progenituræ configuratione referuntur. nam & uitia & uirtutes quædam sunt sibi finitimæ. Item colores, sapores, attactus, anaphoreticæ itẽ affectiones, Mercurij stellæ referendæ sunt. Cuius astrũ ẽ Ptolemæi sententia opportune insigniterq; in genituris collocatum, si solum, quaq; oportet potestatis suæ excellentia configurationi præfuerit, natos faciet intellegentes, ingeniosos, sagaces, æmulatores beneficos, computatores, coniectores, cõtemplatores, mathematicos, mysteriosos, uoti compotes. Vbi uero secus abiecteq; se habuerit in figura, uafros faciet, proteruos, obliuiosos, impetuosos, inanes, leues, quos ob animi inconstantiam incepti, paulo post pœniteat. Iidem ipsi sub fatuorum speciem erunt nequam, maligni, proq; configurationis abiectione insipiẽtes, mendosi, mendaces, instabiles, infidi, iniuxti, quiq; excellere ac præesse quoquo modo aueant, cogitationibus uero adeo dubijs ac periculosis, ut inde de gradu suo deiecti sæpenumero maximas in calamitates incidant.

Nedum autem cœli, quæq; cœlo feruntur stellarum uires, effectiones, facultates, earumq; causæ ignotæ non paucæ nobis sunt, sed ẽ rebus etiam inferioribus, quæq; sensibus subijciuntur, earũ causæ permultæ adhuc incomprehensæ. Itaq; ut in ijs sensus multa quidem ipse assequtur, quorum causæ tamen parum omnino compertæ sunt, sic obseruatio remotissimorũ temporum magistram quasi quãdam rerum sese plurimarum exhibet. Quid enim apparet causæ cur dextra potius auris quàm sinistra Saturno ascribatur, Marti uero sinistra? aut audi-

tus magis quàm odoratus utriusq; cum & audiendi, & olfaciendi instrumenta id est meatus illi, & ductus quasi quidam, aerij ipsi sint. Neq; enim sonus nisi in uacuo, concauóq; fieri potest, quæ loca ab aëre occupantur, neq; olfatus nisi per aërem ac per nares, quæ uacuæ & ipsæ quoq; sunt. Adhæc aër hic ipse, cœli erraticarumq; omnium com motionibus æque subiectus ac parens est, qui cum sit calidus atq; humidus, Saturnus tamen frigidus & siccus, Mars uero calori addiderit siccitatem, eo fit, ut uterq; siccitate, alter etiam frigiditate, aëris ad uersetur qualitati. Cur igitur i auditu authoritatis plus habere Mars, Saturnusq; existimandi, quàm Iupiter, quàm Venus, quorum alter aëriam ex utraq; qualitate temperationem amplectitur, altera per humiditatem cum illo congruit. Nam quod auris dextera tribuatur Saturno, potest hoc diurnæ cõditioni ascribi, dextera enim Solis sunt, cum nocturnam Mars, hoc est Lunæ conditionem sequatur, cui sini stra dedicantur. Verũ his in rebus ea ut habeatur quæ debet, quæq; potest ratio, consyderandum est, in animalibus procreandis à corde animal ipsum constitui, quod de sanguine constitutũ eodem quoq; ue getat, animatq; ac per uenas arteriasq; uiscerum ministerio ac præcordiorum alit, atq; conseruat. Itidem Sol naturam hanc inferiorem, subiectáq; hæc corpora informat calore suo, erraticarũ etiam ministerijs usus, signifero cum primis operam suam conferente. Quis aũt causam sibi pspectam omnióq; è parte notam afferet, cur qspiam na ribus ubi caseum admouerit, nauseet, euomatq; illico? qualem ipsi no uimus hominem, cum præsertim caseus è lacte cogatur, quod primum hominis alimentum est. Cur aliquis ad rutæ olfatum repente concidat? Habui ego catulũ in delicijs, qui statim ex ædibus se proripiebat, ubi edendam gallinacei pulli carnem obiecissem. Ladislai Neapolitanorũ regis tempore, è familia Tomacellorũ Neapoli fuit q nunquã potum hauserit, cumq; à rege in conuiuium adhibitus rogatu eius poculum tentasset, non mediocriter inde affectus indoluit. contingunt & mul ta talia, quæ sentiuntur quidem, particulares tamen eorum atq; enu cleatæ nesciuntur causæ. Amplissimos uiros referentes audiui, uidisse se in Hispania ulteriore puellam, quæ comederet nihil, haustuq; tã tum aquæ uiueret, esséq; tum cum eã uiderunt duorum ac uiginti annorum. Ex obseruatione igitur quia sit animaduersum Saturnum ac Martem obesse auribus, morbosq; earum ac uitia, à malo illorum statu, configuratióeq; oriri, hinc traditum atq; acceptum est, in ijs quæ ad aures atq; ad auditum pertinent, Saturni statum ac Martis in ge nituris obseruandum esse. quid enim causæ, cum Veneri olfatus sit at

tributus, ut nares quæ instrumenta odoratus sunt, Mercurio, uti Ptolemæo placet, assignentur? instrumentum enim artificem sequi suum debet. uidelicet quòd obseruatione prospectum sit ipsa, malum in genituris Mercurij habitum, uitium post modum ægritudinem'ue aliquam in naribus peperisse. Multa quoq; eiusmodi traduntur his alijsq; in rebus ab obseruatione magis quàm à naturalis causæ cognitione deducta. Cum enim effectus sit ipse posterior, ratio tamen causaq; illius minime apparuerit, idemq; ipse effectus aut semper aut plerunq; successerit iam atq; succedat, standum uidetur obseruationi, nec si quandoq; rarissime tamen ea fallat, aut accusanda ex eo uidetur, aut reijcienda omnino. Nam et in animalium generatione, quæ naturalem sequitur constitutionem, aliquando etiam accidit, uti natura ipsa ab ordine diuertat suo. Sed iam ab erraticis ipsis ad signiferum transeamus.

FINIS.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD MARCVM MVSVRVM DE REBVS COELESTIBVS

LIBER QVINTVS.

q

Voniam in explicandis naturis signorũ quæ in orbe constituta sunt signifero, in uentorum sæpenumero mentionem incadendũ est, non ab re fortasse uidebitur Marce Musure, cum scriptorum de his opiniones tantopere dissentiant, si pauca prius quàm de signis ipsis dico, explicatius disseruerim, meamq; si non sententiá, perpensionem tamen potius quasi quandam, in tanta opinionum diuersitate attulerim. Non quod præferri meam aut ipse uelim alijs, aut contendam, uerum ut collatis simul alijs, qui hæc legerint, possint iudicium quiq; suum maiori penso adhibito temperare. Nam etsi ea quæ supra de uentis diximus, Aristotelis maxime dictis conueniunt, tamen de signorum triangularitatibus, de errantium effectionibus magna est inter scriptores ipsos controuersia, cum ijdem etiam uenti uarias subinde qualitates suscipiant, pro naturis regionum ac locorum situ, neq; idem ipse uentus codẽ tempore finitimas perflet in locas, cum etiam è uentis ipsis quidam terris quibusdam peculiares sint, ac certo tantum constitutóq; spirent tempore. Quócirca de toto hoc tractatu pauca quædam, eaq; uniuersim non tam præcipiam, quàm admonebo iudicantes, eaq; sunt huiusmodi. Terræ anhelatio cum sit duplex, altera quidem calida & sicca, quæq; suo nomine dicitur aspiratio, altera humens & calida, cui nomen est euaporatio, utriusq; in aërem subducendæ propter calorem author est Sol, cum autem similia naturaliter conferant similibus, subducendæ quidem aspirationi præsto sunt Mars ac Mercurius, Solis ipsius suffragatores propter calidi societatem & item sicci, euaporationi uero, quæq; etiam exhalatio dicitur, Luna & Venus propter humidum, quo utriusq; lætatur stella, signa etiam ipsa. Nam et situs, & locorum ratio adiumenti plurimum afferunt, & utranq; ad anhelationem summum in modum conferunt. Ipsorum enim signorum alia terræ naturam fouent, alia aëris, aquarum alia, aut ignis. Calore igitur ac siccitate prædita Marti ac Mercurio uires maiores suggerunt, aquatica Lunæ ac Veneri, terrena

ri, terrena Saturno, licet senex hic obstringere uideatur potius quàm laxare, aut sursum ab imo educere, tamen à Sole calefactus, & ipse quoq; Soli uires adiungit. Quæ aëria sunt plurimum et ipsa Soli materiæ sufficiunt ciendis flatibus. calor enim humidum mouet, qua è commotione flatus gignitur. quod uidemus in ollis & cacabis bullientibus. Quócirca & Iupiter qui calidæ humidæq; naturæ præsidet, maiores hinc sibi uires assumit, quas Soli etiam communicet, in aëréq; ipso exerceat, utrunq; ad halitum educendum. Adhæc quemadmodũ suo etiam loco dicemus, signa quædam sponte sua, alia è parte quadam, ex toto alia uentos cient. Cardines item ipsi non tenui adiumento sunt, cum situs sit ortus, meridies calidus, occasus humidus, septentrio uero frigeat, eamq; ob rem cœli cardines qualitatem quisq; suã uentis impertiat inde flantibus. Itaq; & ortus dicatus est Soli propter siccitatem, qđq; inde lux emicet at occasus Lunæ, propter humectationem, quãdo etiam tenebræ ab eo erumpũt. Hæc autem à nobis in hanc quidẽ sententiã physicis à rationibus neutiq; ab horrẽtia dicta sunt. Parte ex alia sunt qui asseuerent Iouem tota cum triangularitate ignea excitare uẽtos à septentrione, qui frigidi sunt et sicci, quæ qualitates tum Ioui, tum triãgularitati igneæ tota fronte aduersantur. Martem autem cum triangularitate aquatica euocare flatus ab occasu humidos quidem ac frigidos, cum sit Mars ipse & ustilans et exiccans. quid tam omnino inter se dissentiens? triãgularitatẽ uero terrenam quamuis frigidam & arentem, Veneris tamen stellæ addicunt licet humidæ, eamq; excitandis austris præficiunt, calido et humido præditis. At Saturnũ cum triangularitate illa aërea statuũt subsolani excitatorem ob unam ipsam peculiaremq; siccitatem. quã in re solam noctis dieiq; conditionẽ sequuntur. Nec uero Aegyptij scriptores dubitant septentrionalis uentos salubres esse dicere ac temperatos, quia Iouis stella illorũ suscitatrix salutaris sit, ac maxime temperata. At qui in Britannia, Germania, finitimisq; in regionibus sunt, ij quidem turbulentissimi planeq; intemperantissimi propter niues ac frigora, cum natura Iouis tranquilla sit ac moderãs. Quod igitur situs ipse, quodq; spatium terrarum efficit, Iouis moderationi attribuunt. Nã & auster ubi oritur nequaq̃, ut in Italia, æstuat, neq; tam ualide humet, ac fortasse pluuius minime illic est, subsolanus quoq; qui in ortu oppido q̃ est aridus, ingentissimos solet hymbres diffundere nostris in regionibus quos colligit in aduentu. Sunt qui flãtẽ à meridie spiritum Marti assignent, ab occasu uero Saturno. Nec desunt qui primam triangularitatem ex Ariete, Leone, & Sagittario

addicant ortui, uelintq; cum Sole illam ac Ioue dominus, cumq; Saturno eiusdem participe euocare uentos à mundi exortu. Secundam triangularitatem è Tauro, Virgine, & Capricorno, eiusq; dominos Venerem, ac Lunam, Martemq; eiusdem participem excire flatus meridianos, Tertiã triangularitatem è Geminis, libra et aquario, Saturnumq; ac Mercurium eius dominos cum Ioue participe uẽtos agere ab occasu. Quartam deniq; triangularitatem è Cancro, Scorpio, et Piscibus cum eius dominis Venere, ac Marte, & Luna socia flatus à septentrionis cardine suscitare. Hæc autẽ quãtopere ipsa inter se penè digladientur, contrarias ob qualitates, facile est iudicatu. Ecce alius quàm affert diuersa, inquiens, Aries medium tenet oriẽtis cardinis excitatq; subsolanum. Assistit Arieti à parte dextra Sagittarius, à quo efflatur uentus illi propinquior inter ortum ac meridiẽ nomine suo eurus. à sinistra Leo, de quo fluit uentus ei propior à septentrione, cui nomẽ est uulturnus. Itaq; ab hac una triangularitate tres hi uenti emittuntur, perinde ac tribus è coniũctis carceribus. A secunda triangularitate uẽtos fluere meridianos existimat, à Capricorno quidem quod cardinem tenet, austrum, à Tauro qui astat ei à sinistra euronotum, qui ei propior est à parte orientis, à Virgine quæ ẽ ad dextram propius assistentem ei, occasum uersus, libonotum. A tertia triangularitate oriri uult, de Libra scilicet, quæ cardinem illum obtinet, fauonium, ab Aquario qui adest illi propius ad sinistrã, septentrionẽ uersus, argestẽ, qui ab ea parte propinquior est, à Geminis africũ, q est illi coniũctior à parte dextera ad meridiẽ. De quarta triangularitate putat efflari à Cancro, qui tenet septentrionis centrũ, uentũ eum, cui nomen inde est septentrio, à Scorpio qui statim adest ei à leua uersus ortum, aquilonẽ, à Piscibus circiũ propinquiorẽ illi uentũ, occasum uersus à dextera. Quis igitur inter tam dissidentes secũ opiniones, de uentis iudicare rectè poterit? cũ nullæ ex ijs rationes bene sibi, firmiterq; inter se quaq; e parte cõstent. Nec nos ij sumus, qui in re tã incerta et lubrica certã ferre sententiã aut possimus, aut audeamus. Cũ persæpe regiõis qualitas aduersetur cardinis qualitati. Nã et auster qua uergit in meridiẽ Sicilia, abũde aridus est, cõtra septentrio pluuius, maximeq; procellosus. cũ in Cãpania alter quidem sit summũ in modũ humidus ac turbulentus, alter uero aridus ac serenus. Principio uẽtorũ omnium materia è qua ipsi cõstant, fumida est, calidã quidẽ ac sicca, euehitq; secũ terrenæ qualitatis nõ modicũ, è terra enim aspirat, unde hic ipse halitus aspiratio dicta est, quæ neq; educi sursum posset, neq; agitari tã ualide q̃ agitatur dextra sinistraq;.

nisi ob ingenitã siccitatẽ. ob quã unã, tantũ aspiratio ipsa sibi caloris
arripit, ut uehemẽtius calefacta eò deferatur, quo Solis eã calor euexe
rit. Cardines aũt et ipsi sua quisq; qualitate præditi sunt. cuius quidẽ rei
idẽ Sol author est et causa. Caloris eni atq; aduenẽtis ad nos Solis p-
petua cõtinuatio siccitatẽ parit. qua de re ut oriẽtis cœli cardo siccus ẽ,
sic è cõtrario humidus occidẽtis. ut enim præsentia Solis atq; aduẽtus
calorẽ adducit, calor aũt siccitatẽ, sic absentia ac remotio humiditatẽ,
humiditas uero frigus. Duoq; hi cardines inuicẽ sibi aduersantes, quo
reliqui ẽt duo sibi aduersentur, efficiũt. Sole siquidẽ lõgius à septẽtriõe
digresso, necesse est septẽtrionalẽ plagã nimio plus algere, præq; fri-
gore ac gelu illã et siccari et cogi supremũ in modũ, contra meridia-
nũ terræ tractũ incalescere uehementius ac relaxari, deq; finitimo oc
casu humidi secũ multũ asciscere. Horũ aũt omniũ Solis, ut dictũ ẽ,
præsentia aut absentia, propinquitas aut remotio causa est, id qđ anni
ipsius partes uer autũnus, hyems, æstas itẽ edocent. Neq; cardines igi-
tur, neq; signa p se hoc præstant, adiuuãt tñ, sed Solis ipsius p signa,
perq; cardines, siue illos uersus peragratio, uigorq; illi inditus, quippe qđ
mũdi est ipsius cor, elemẽtariũq; commotionũ principiũ, ac rerũ infe-
riorũ primaria causa, à qua manẽt et cæteræ. In prædicẽdis igitur
uẽtis pricipe Sol loco attẽdẽdus est, cursusq; ipse prædicẽdi ad Solem
quasi ad metã dirigẽdus ẽ certã. Erraticæ deinde sydera præsertim Mars
ac Mercurius probe cõsyderãda, quæ loca teneãt, quia ẽt ferãtur ratio
ne aut regione cœli. Nã etsi Saturni frigida et sicca natura est, quæ sua
quidẽ spõte cogit atq; agglutinat, eius tñ radij à Sole calefacti, & ipsi
quoq; foris externo hoc adminiculo (motus siquidẽ calorẽ exuscitat) &
subtrahũt sursum, & agitant ẽt palanter. Quocirca in hac tam diffi
cili cõsyderatione & causa, errãtiũ stellarũ oĩum status, habitus, situs,
collocatio, cõfiguratio inter se, & in his Saturni quoq; partes exami-
nandæ sunt, quas ẽt è planetis ipsis pollere, et tanq̃ dominari inter alios
uideatur. Quibus recte simul ac diligẽter perpensis, terrarũ inde si
tus, regionũ habitus, anni partes aduertendæ diligẽtia summa sunt.
Cum sæpenumero sit animaduersum (id quod in quaq; etiã regione
animaduerti potest) spirare septentrionalem flatum in Campania
aut Hetruria aut Liguria non à cardine quidem illo tam remoto euo
catum, sed à uicinorum montium ac uallium habitu, propter niues
aut pluuias, proq; anni ipsius tempore. Itaq; flatus illi referendi po-
tius uidẽtur ad eos planetas, qui ipsas aut niues excitarunt aut plu-
uias. Post Solem uero secundo loco uidenda est Luna, Solaris et lucis
& caloris uicaria, in copulationibus, in oppositionibus, in quadran-

gulis, triangulisq́; qualem se se cum Sole habeat, & quas etiam ad stellas feratur, & per quæ signa, qualis sit etiam eius habitus ad Martem præsertim ac Mercurium. indicet siccitatem ne an humiditatem an sit anceps. Quæ res simul omnes maximam efficiunt prædicendi difficultatem, quippe cum sæpenumero natura regionis cœlestibus repugnet indicationibus. Ac mihi quidem uidentur rerum harū scriptores eo dissensisse inter se tantopere de uētis, deq́; suscitatoribus eorū, aut agitatoribus. quod unus quisq́; è primis illis authoribus regionis suæ naturam, & quid in ea contingeret, obseruabat, quos etiā quisq́; planeta flatus illic excitaret, & è qua parte, et quod qui in initio flare situs cœperat, paulo post inhumescebat ratione loci. Ioānes Anglicus qui multa quidem super his et tradidit ipse ex semet, et ab alijs præcepta retulit, nō inficiatur Iouem in Aegypto ciere septentriōes, quanquam Iouis qualitatibus parum putet conuenire. tamen assueuerat constātem in modum à Saturno prorsus in Britannia spiritus illos frigidos ac niuosos exciri, eademq́; ratione ab erraticis alijs spiritus alibi alios. Cum uideamus passim regiones tum palustres, tum fluuiales aut uallibus profundioribus interruptas assidue humectari. Sat quidem scimus cœlum Campanum esse perquam humidū, Apulum contra præsiccum, Solem aut ipsum in Apulia calidas aspirationes subducere, easdemq́; perquam siccas, at in Campano tractu euaporationes subuehere illas qdē planè humentis et calidas. Quo fit, ut idem ipse Sol nisi alia stella impedierit, eodem pariter tempore et æstuosam in Apulia siccitatem euocet, & in Campania pluuias. Itaq; quod idem fit in exiguo & finitimo terrarum spatio, fit etiā in cardinibus, remotioribusq́; orbis terrarum tractibus. Excitabit hinc Sol suffragio etiam Martis ac Mercurij peculiarem suamq́; & illorum simul aspirationem, illinc euaporationem, Venere ac Luna, forte et & Ioue opem suā conferente. Eodem igitur tempore in diuersis hæ et fortasse ijsdem subducuntur regionibus, moxq́; per aërem raptatæ, ac simul permixtæ nūc huc nunc illuc distractim feruntur incertæ palantesq́;. Perindeq́; ut existit in aëre alituum ipsorum pugna, sic est etiam exagitātiū illos stellarū in signifero certamen. Accedit aūt & his omnibus altera, atq; item altera consyderatio, hoc est tū ortus atq; occasus fixi alicuius syderis, tum partiū signorū, quæ sua spōte uentosæ sunt, quemadmodum deinceps ordinatim dicemus, cum ad ipsas signorum partis peruenerimus. quas quidem ad partis ubi Sol Luna'ue coniunctim, seorsum'ue concesserint, seu uentosarū stellarū aliqua, aut eas forte minaciter percusserint, necesse est ea tūc euenire,

quæ ab illis decreto naturæ statuũtur. Quid autẽ ortus, quidq; occasus ferant syderũ, obseruatio tot seculorum adeo manifestauit, ut ea sint etiam rusticis q̃ nõtissima, nedũ nautis ac nauiũ gubernatoribus. Arati Poëtæ scripta nihil ferè curare aliud aut præcipere uidentur. Sol igitur locis illis propinquior factus, aut coniunctus, aut contra ijs aduersus & suas & partium ipsarum ac locorum uires pro natura etiã tẽporũ quibus ipse moderatur, magis ac magis exuscitat. Hæc habui Marce Musure, in parte hac de uentorũ prædictione quæ dicerẽ, ut qui tñ admoneã, non præcipiã. Cũ liquere satis possit, quæ de triãgularitatibus, triãgulatoribusq; illarũ traduntur, nec naturis rerum conuenire, & uana pleraq; aut incerta esse, pro situ regionũ, ac positura locorũ, et terrarũ & cœli. Cæterũ sit suũ cuiusq; arbitriũ de his et sentire ut uoluerit, et iudicare. Quocirca ad explicationẽ signorũ tũ uniuersim, tum secundum partis cuiusq; ac fines progrediamur ab Ariete exorsi.

De Ariete.

Sol ad Arietem progressus quod ab australi declinatiõe ad cliuũ septentrionalẽ redit, fitq; terris nostris propinquior, quos hyems plurimos coegerat, paulatim tepefacto solo uapores aspirationesq; uehementiore quadam ui educit è terra, quo fit ut pluuiæ suscitentur aliquanto frequentiores, q̃ cum Pisces atq; Aquariũ permeat, quo tempore aër ipse propter Solis radiorum imbecillitatem in niues magis q̃ in hymbres resoluitur, tonitrusq; etiam crebriores fiunt, propter multã tum uaporum, tum aspirationum eductionem ab humo. Quin etiam calefactis uaporibus, qui crassiores tunc sunt, Sole non dum illos excoquẽte, urere aër uidetur, unde Sol ipse Martius, ut rustici loquuntur, noxius habetur. Ob hanc autem ipsam causam, licet signum hoc calidæ existimetur siccæq; temperationis, hymbres tamen plurimos excitat, sæpenumero etiam grandines, quod aër ipse eo tempore sic afficiatur, ut licet calor in dies increscat, repentino tamen subinde corripiatur frigore, qua ratione qui uapor in pluuiam abiturus erat, a frigore correptus, aut ob inimicam caloris uim coactus ipse in se se atq; concrescens, rigescit mox in grandinem. Eodem quoq; tempore contingit tonitrus multos in aëre conciri, propter aspirationes ipsas calidas sursum euectas, dum impacte simul nubes concursu suo, aut frigidã ob uim pugna exorta igneus ille halitus exploditur, inde Arie

tis signum tum grandinosum, tum etiam tonitruosum existimatum est à disciplinæ huius authoribus, Sole has aëris affectiones, dum id signum permeat, excitante, easq; fixis à stellis, quæ signum ipsum constituunt uehementer, adiuuari, alienum non est existimare. Quam ob rem Ptolemæus dixit in uniuersum quidem Arietis signum tonitruosum atq; grandinosum esse propter accessum Solis ad locũ æquinoctialem, quo ad partes tamen ipsas plus minus'ue primas quidem eius partes pluuias atq; uentosas, medias uero temperatas, postremas urere pestemq; afferre existimat, quæq; partes in boream exurgunt, illas & urere & corrumpere, quæ in austrum declinãt, frigus glaciemq; inducere, quod naturæ rerum mirifice conuenit, quæ enim partes ab æquinoctiali puncto consurgunt in boream, quod Sol per eas incedens nobis efficitur propinquior, calefaciant plusculum necesse ẽ, quà è calefactione sequatur etiam corruptio, cum è calido humidoq; corrumpendo generatio rerum proueniat, quæ uere potissimum fit. Contra partes illas, quæ ab æquinoctiali puncto declinant in austrũ, frigidiusculas esse, cum hymalem in regionem uergant, ratio ipsa docet. Quod uero ad corruptionem ac pestem attinet, quoniam eo tempore multi ex aëre funduntur hymbres, quos terra in se se recipit, eosq; post in uaporem conuersos, multos quidem ac crassos euomit, cum Sol concoquere illos nequeat, terráq; uehementius à Sole irradietur, hinc aër ipse noxius ab infectione ea redditur, indéq; pestifera uis enascitur. Quoniam autem signa ipsa in diuersos distributa sunt fines, qui singuli planetis singulis, uti ante diximus, ascribuntur, hæ quoq; partes tractãdæ sunt à nobis, quarum significationes cognoscendis atq; prædicendis cœli decretis plurimum conferunt. Atq; eas quidem ut ab alijs traditas referimus, magis quàm ut comprobare rationibus studeamus, naturam duntaxat syderis, cui fines ipsi ascribuntur, indicare contenti. Quid autem de finibus ipsis sentiamus, quæq; differentia inter se scriptorum sit, supra explicauimus. Quoniq; de finibus ipsis qui & quot erraticæ cuiq; attributi sint, aliter Aegyptij scriptores, aliter Ptolemæus sentiat, cuius opinionem nos supra confirmauimus, ita quidem de ijs trademus, ut ordo numerusq; illorum qui sit, tum ex Ptolemæi, tum ex Aegyptiorum sententia, facilè cognoscatur. Primi itaq; fines qui è partibus constant sex, cum Ioui sint attributi, Iouis ipsius naturam sequuntur, quare de rè salutares ac benefici, quin etiam fœcundi, &, penè dixerim, multiseminès habiti sunt, bonæq; admodum temperationis, qualis natura Iouis est. Quòcirca probatos nati mores, qui multis etiam prodesse, suáq; opera iuuare ue

lit quàm plurimos, quiq; in actionibus ac negotijs temperamentum sequatur, cuius etiã modestia, probitas, rectitudoq;, in amicitijs, ciuiliq; consuetudine integritas magna appareat, eo magis portẽdunt, si fines ipsos in cuius hi genitura ascenderint, Iupiter aspexerit. quando ad agri fœcunditatem si coloni studium se adiunxerit, maior fiat accessio. Neq; enim temere in uulgus manauit dictum illud, oculos domini saginare equum. Secundi fines, qui è partibus constant octo, è Ptolemæi sententia, Aegyptiorum uero sex, Veneriq; addicti sunt, Veneris naturam sequuntur, siquidem in genituris promittunt animorum hilaritatem, splendorem, munditias, elegãtiam, continẽtiam, integritatem, studium etiam cultus atq; nitoris, & in quibus nati uersabũtur artibus quandam quasi affabrefactionem, ingenijq; dexteritatem, ac tum operæ, tum operis gratiam, quin etiam coloris bonitatem quãdam, &, ut ita dixerim, uenustatem pollicentur, ut non iniuria docti quidam uiri arbitrati sint; signum hoc ad quintam decimam usq; partem salutare ac benignum esse. Qui sequuntur tertio loco fines, continentq; partes septẽ, ut autem Aegyptij arbitrãtur, octo, à Mercurij natura, cuius peculiares sunt, minime recedunt, præstant enim ingenij bonitatem, acumen, solertiam. Erunt tamen nati, in quorum genituris ascenderint, in deliberando ancipites, atq; in capiendis consilijs dubij, quiq; in utranq; partem pensi multum adhibeant. Eædem partes in aëre commotionem uehementiorem pro situ tamen naturaq; regionis excitant, qua è commotione uenti tempestatesq; suscitantur cum grãdine, tonitru, coruscatione, fulminibus. Quartæ distributionis fines è quinq; tantum partibus, Martem cuius sunt, immutantur, sunt enim ignei, corruptioniq; accommodati. Cum primus autem in animis hominum instabilitatem, inconstantiam, petulantiam, proteruitatem, impotentiamq; ingenerant, atq; ad maleficiendum inuitant, adeo ut non minorem in animis hominum, quàm in aëre ipso corruptionem inducant. Fines ultimi quatuor tantum partes complexi, utq; Aegyptij arbitrantur, quinq;, quod sint sub Saturni tutela, frigus ac sterilitatem afferunt, animosq; ipsos inuidia, ac nocendi studio notant. Partes igitur ipsæ quæ aëris commotionem exuscitant, præcipue considerandæ sunt, ubi in illis Lunæ contingant Solisq; coniunctiones aut oppositiones; quadrangulationesue, aut illorum etiam planetarũ, qui cõmotiones ipsas augeant. Eædẽ quoq; partes diligẽter uidẽdæ, ubi in cõfigurationibus his ascẽderint, si enim fuerint à maleficis infestæ, aut minaciter irradiatæ, tẽpestates ipsæ lõge qdẽ maiores insurgẽt. In genituris ẽt pro qualitate insidẽtiũ, atq; aspi-

cientiũ stellarum, significationes ipsæ finiũ aut augentur, aut mutantur, aut etiam alias atq; alias mixturas admittunt. Quoniã autẽ signum hoc Martis hospitium est, ac non modo Solis altitudo, uerũ etiã in Solis ipsius ac Iouis triangularitate numeratur, hac tanq̃ cognatione, ut ita dixerim, atq; affinitate fretum, natos reddit insignes, imperiosos, magnanimos, quiq; permagna in loquendo libertate utãtur, propter Martem autem ipsum minaces, libidinosos, audaci consilio, propter Solem elatos, nobiles, ceruicosos, propter Iouem opulentos, liberales, iustos, quiq; à turpitudine abhorreãt. Pro mobilitate quoq; sua signum ipsum eosdẽ efficit incõstantes, quiq; facile propositum mutent, quorum etiam fortuna sit infirma ac uariabilis, ut nũc diuitijs abũdẽt, nunc præmãtur egestate. Quod uero igneũ, auget ea, quæ à tribus his planetis portenduntur, ut uigor animi in natis ipsis maior sit, spiritusq; etiam uehementiores, quia è re animi generositas atq; ingenij sublimitas quædam exoritur. Non parum etiam signi eiusdem uiribus authoritatiq; situs ipse adijcit, cum ex æquo cœlum omne, diẽ item ac noctem ingressu in ipsum Solis discriminet, unde κριὸς à Græcis, quod de dierum ac noctium æqualitate inæqualitateq; iudicium ferat, hæc autem ipsa quæ à signo portenduntur, & augentur & minuuntur pro situ atq; configuratione trium harum stellarũ geniture cuiusq; tempore. Igitur cui Aries ascẽderit, is erit ore libero, forti consilio, mente elata, proposito inconstanti, fortuna uaria, iuuentute multa, erit imperiosus, populo carus, rerumq; publicarum studiosus, flagitiorum insectator, fratres autem aut uix sortietur, aut si sortitus fuerit, ferè omnis efferet, propter Martis perniciosam uim, idem pro susceptis laboribus, pro collatis beneficijs uix gratiam ullã, quin potius ingratitudinem pro collata inueniet opera. Nec uero ab re fuerit, uersus hoc loco nostros ex Vrania repetere,

Hinc quibus effulsit nascentibus aureus Helles
Corniger, & primo radiarint uellera cœlo,
Hos animi uigor insignes, hos libera corda
Audaces reddunt effando, & recta monentis.
Imperiosa uiris maiestas. hi sua plebi
Describunt iura, & populo dominantur, & urbi,
Quiq; ipsi norint parere, & ducere, & altæ
Ceruicæ excussisse iugum, atq; odisse nocentis.
Inconstans uitæ tenor, ac mutabile pectus,
Elatum tamen, at cupidum rectiq; probiq;,
Quod facile ingentes uersent iræq; minæq;.

Qui uero genituræ suæ tempore Arietē medio in cœlo collocatum habuerit, propter loci ipsius maiestatem, principum ac regum aulas frequentabit, ac inter administratores rei publicæ, optimatesq; uersabitur, exq; hoc uitæ genere rem sibi familiarem comparabit, honoresq; assequetur. nihilominus fortuna eius uaria & inconstans erit, ac uitæ tenor non unus, propter signi mobilitatem, Itaq; nunc amittentur ab eo parta, nunc rursus colligentur amissa. Erit autem & iuxti & honesti appetens, propter situm æquinoctialem, ac potentibus uiris, propter summum cardinem cœliq; ipsius culmen familiaritate coniunctus. At qui genituræ suæ tempore Arietem in occasu sortitus fuerit, lucrum is sibi aquaticis ē rebus, aut aquosis in locis comparabit, propter anguli situm humidum, cardinisq; prærogatiuam. Nihilominus (quoniam occasus in noctem uergit, eiusq; qualitas Arietis qualitati aduersatur) in pericula frequentius incidet, dum in peregrinationibus uersatur, ac per deserta et inculta loca iter facit, rei etiam uxoriæ infamia, occultoq; aliquo corporis uitio laborabit, propter inditam a Marte signo huic malignitatem, ac nocendi studiū, cum etiam angulus hic sit mortis dator, ut uitæ est horoscopus, cui ipse opponitur, ortui enim occasus aduersatur. Iouis tamen benignitas cum ei succurrat, auxiliumq; allatura uideatur, post Martis labores ac pericula, post grauissimos ē errores, senectutem tandem quietiorē atq; feliciorē promittit. In imo cœlo qui signum hoc collocatum habuerit, is diu multumq;, propter Martem, peregre conflictabitur, multaq; inter peregrinandum incommoda patietur, tandem uero sedatis laboribus Iouis beneficio conquiescet. Genus uitæ eius uarium atq; inconstans erit adeo, ut nunc emineat, nunc deprimatur, quod ei continget propter magnorum uirorum amicitias, quas sequetur. Vxorem ac primum filium, si plures ei filij nascentur, aut efferet, aut saltem grauibus illos ualitudinibus pressos conqueretur. Ariete nanq; cardinem imum tenente, ascendit ab ortu Capricornus Saturni domus, Martisq; altitudo, descendit autem ab occasu qui uxoris locus est Cancer, Martis deiectio atq; triangularitas. a Saturno igitur atq; a Marte cardines hos iurisditione sua inficientibus portenduntur damna hæc, cum occasus ipse & opponatur horoscopo, & imo quadranguletur cardini, et Libra culminans sit etiam Saturni altitudo. Nam quod ad liberorū ualitudinem, aut iacturam attinet, Leo ab Ariete quintus octauum in locum, qui perniciosus est, incidit. Si enim Arietem in ortu cōstitueris, liberorum locum Leo subibit. Verū in Tauri signo qua ratione questigenda multa sint, diligentius à nobis explicabitur. Itaq; nō

solum stellæ, quas dixi, & item aliæ pro qualitate configurationis, signi naturam aut adiuuant, aut imbecillam reddunt, aut aliqua è parte mutant, uerum etiam situs ipse cœli, diuersitasq; angulorum hac ad rem plurimum conferunt. In hac autem tam difficili ac uaria morum, euentorumq; cognitione explicanda, primum natura signi, dein de cardinis, post erraticæ stellæ, quæ signo præest, consyderanda est, deinceps uidendum qua in parte cœli, erratica ipsa posita sit qua etiã ratione stellis alijs tum fixis, tum erraticis misceatur. Dominus quoq; geniture, qui ẽt signi dominum hospitio suo accipiat, circunspiciẽdus. Vidẽdi ẽt planetæ qui in ipso signo, aut altitudinis aut triangularitatis iurisditionem habeant, qua ẽt ratione sint in ipsa genituræ configuratione collocati. Mensura quoq; genituræ, generisq; qualitas eius q nascitur, cum primus pensitanda, ne in ferenda de nati moribus, deq; animi, corporis ac fortunæ eius bonis fallamur sententia. Quemadmodum autem membra quædam nostri corporis Arieti addicta sunt, sic etiam orbis terrarum regiones aliquot, quæ orbis ipsius membra quasi quædam perhibentur à maioribus nostris addicta signo huic inueniuntur. Eæ uero iuxta Ptolemæi opinionem sunt insula Britannia, cui nunc nomen est Anglia, eaq; Oceano cingitur, qui ab ipsa Britannicus est dictus et Gallia, cui post à Francis è Germania erumpentibus, illamq; occupantibus factum est nomen Francia, Includitur autem Oceano, Pyreneis montibus, Rheno flumine, atq; Alpibus, abluiturq; latus eius amari Narbonensi. Addicta est item Germania, quæ hodie Alemania uocatur, utq; olim in superiorem atq; inferiorem diuidebatur, eandem nunc in altam atq; humilem partiuntur. Nec desunt, qui uno nomine Teutonicos uocitent. Continetur autem Rheno, Oceano, Rhetijs, ac Noricis montibus, iungiturq; Sauromatis, ac Pannonibus. Adijcitur Arieti Basternia quoq; , quæ ad Borysthenen, atq; Axiacen fluuium, Amodocamq; paludem iacet in ea Sarmatiæ parte, quæ est in Europa. Quidam à Peuce palude omnem gentem Peucinos uocarunt. Quo autem uno ac certo nomine nunc uocetur, non ausim affirmare, propter tam multas occupationes diuersarum nationum, quæ res nouas molitæ sunt, ex quo Romanũ corruit imperiũ, complures tamen gentes complectitur, Syria quoq; pars illa, quæ inferior est, quáq; à Græcis κοίλη agnominatur, quàm è nostris fuere, qui curuam transtulerint, alij qui tum concauam, tum profundam, eaq; finitima est Arabiæ, complectiturq; Palæstinam, Idumæam, Iudæam.

De Tauro.

Qualitates temporum de Solis praecipue accessu ac recessu non solum mutantur inuicem, uerum etiam incrementum suum aut accipiunt, aut pro motu illius minuuntur. Motus autem ipse à cœli situ, Zodiacique positura has ad res adiumentum & legem quasi quandam accipit. Quocirca cœli situs cum Sole simul annni constituit tempora, quae in partes quatuor, tanquam aetates quasdam diuiduntur. Vna quaeque autem aetas qualitatibus suis est praedita, eaque hominum aetati persimilis in qualitatibus, uer adolescentiae, quae humido, calidoque simul abundat plurimum. Intelligi autem uolumus ita abundare calido atque humido, ut temperatum quidem, quod media dicunt, uer ipsum sit, rursus autem ita temperatum, ut pedetentim tamen ab humido in calidum progrediédo dilabatur. aestas iuuentuti, in qua calor efferuescit adeo, ut siccato magna è parte humore cuncta subarescere iam incipiant, autumnus aetati prouectiori, quae uirilis dicitur, primaeque quodammodo senectuti, cum siccitas ita excreuit, ut exhalato maxima è parte calore, ingruere frigus incipiat hyems ultimae ac praecipiti senectuti, quae à calore destituta, atque à frigore occupata tota in corruptionem uergit, ingruente iam humido quod occupato quidem sicco, ultimam frigori accessionem facit, qua è re corruptio atque è corruptione mors sequitur, rerumque inferiorum quaedam quasi internitio. Eaedem aetates, aetatumque qualitates anno insunt, quocirca cum uer sit prima anni ipsius aetas, constetque aetas omnis principio, medio, & fine, hac ratione fit paulatim ab aetate in aetatem, deque qualitate in qualitatem transitio. Veris igitur principium cum sit in Ariete constitutũ, prima pars aetatis eius humido plusculum abundabit, medium id est pars secunda cum in Tauro collocetur, ac medium ipsum inter principium constituatur ac finem, humido calidoque sic afficiatur, ut ab altero in alterum pedetentim abeat, crescente iam die, ac Sole in altiorem cœli partem gradatim succedente. Quo fit, ut finis uerni temporis hoc est ultima aetatis eius pars sit calidior, cum Sol ipse Geminorum signum altissime prouectus peruagatur. Est itaque Taurus temperatum signum, cum sit calidi atque humidi particeps ac medius, atque ita quidem particeps, ut finis eius in calidum longius[?] recedat ab humido. Quocirca Ptolemaeus ὑπόθερμον quod Latino nomine subcalidum dicetur, uocat, traditque initia eius, ac praesertim loca Pliadibus proxima uentos ciere, itemque

terrarum motus, multam'que caliginem sursum uehere, medias uero partis plusculum humescere, ac tanquam refrigerascere. siquidem ex humectatione refrigeratio sequitur, quod experientia ipsa docet. At ultimæ partes, quæq; signi finem constituunt, maxime quæ Hyadibus finitimæ sunt, & canalescunt plusculum, et fulmina coruscationesq; prouocant, quæ omnia ut consequantur necesse est, Sole magis ac magis uapores sursum effumationesq; euehente. Qua de re uapores ipsi sæpius soluuntur in pluuias. Non raro autem pugna inter frigus caloreq; exorta, ac si tuba signum dederit, tonitrus exaudiuntur, sentiunturq; iactus fulminum per aëra, & medijs in nubibus ita coruscat, ut cœlum ipsum uideatur incendi. Quodq; Taurus ipse partis habet alias quæ in austrum uergunt, alias quæ in septētrionem assurgunt, septentrionales partes sunt temperatiores, propter diei incrementum, ac septentrionalis plagæ uiciniam, austrinæ minus temperatæ, quin magis magisq; incompositæ, ac penè dixerim seditiosæ, quod de turbulentis dicere ciuibus solemus, quippe cū in aëre motus plurimos excitent, qui tunc magis magisq; apparent, cum eadem loca aut insidentur ab intemperatioris naturæ erratica aut ibidē aliam alij copulari contigerit. Signum igitur Tauri uniuersim ac diuisim tale est, utq; expressius naturam eius explicemus, primæ eius partes, quas Aegyptij tradunt octo, itemq; Ptolemæus, quoniam Veneri ascribuntur, ea portendunt in genituris quæ Veneris sunt propria, atq; eo magis si stella eius ibidē inuēta fuerint, intueatur'ue propitio è loco, aut si fuerit in figura feliciter collocata, ac geniture dominа. Sunt autem partes ipsæ humidulæ, indeq; genitales ac multæ sobolis, eædem ad coitum inuitant, & quidem uenalem atq; opprobriosum, ut persæpe cogant corpus prostituere. In hac finium partitione facienda alios quidem scriptores, & in ijs Iulium Maternum Aegyptiorum tantum numeros, alios autem à Ptolemæo probatos magis sequi uideo, quos & ipse hac in parte ita sequor, ut nihilominus ordinem quoq; ac numerum quem Aegyptij seruant, referam. Quæ sub sequuntur partes septem, quas Aegyptij sex tantum opinantur, cum sint Mercurij, in horoscopo quidē collocatæ, geniture tempore, nascentium animos solertes faciunt, multaq; & intellegentes & circunspicientes, ad malefaciendum tamen procliues, ipsos uero fœdo aspectu, nec satis fœcunda prole. Semper autem finium dominus obseruandus est, uidendūq; an partis ipsas aspiciat? illas'ue fauore aut insessu suo tueatur, quo etiam in statu reperiatur, pro habitu enim ac situ suo, aliarumq; stellarum configuratione fines moderatur. Quæ deinceps septem

ceps septem partes sequuntur, quas Aegyptij octo dicunt Iouis naturā præ se ferunt, quippe quæ in animis nascentiū magnitudinem quandam exuscitent, incendantq; illos ad uirtutem & gloriam, atq; ad actiones præclaras illas quidem ac uiro dignas. Erunt autem nati ipsi facundi, ac modestiæ honestatisq; studiosi, qui tamē imperare alijs cupiant, cum natura ipsa imperiosos eos genuerit. Hæc autem pro situ, habitu, & configuratione Iouis ipsius aut augentur aut minuuntur. Quatuor partes quæ proximæ his sunt, quas Aegyptij quinq; existimant, quoniā Saturno ascribuntur, malæ omnino temperationis sunt, nam & prolem nascentibus denegant, siquidem aut euiratos, aut steriles eos faciunt, nisi à felicibus stellis eorum malignitas compensatur. Afficientur autem nati, qui has ipsas partis horoscopantes habuerint, non raro contumelijs opprobrijsq;, notabuntur infamia, uexabuntur laboribus, conficientur tristitia ac mœrore, ac nihilominus delectabuntur præstigijs, uersabunturq; in spectaculis, ac spectaculorū ludis, ministerijsq;. Quæ reliquæ sunt quatuor, quas Aegyptijs tris esse tantum placet, Martis naturam sequuntur, nam etsi natorum animos, neq; ignobiles reddunt, neq; à uirilitate alienos, eos tamen ad scelera, sacrilegia, impuritatem, impotentiam, atq; ad uim, cædēq; inferendam compellunt, præsertim si à Martis etiam collocatione & statu ad hæc inuitabuntur. Omnino autem partes hæ infidæ atq; inconstantes sunt, corruptionemq; rebus inferioribus inducunt. Cum primis uero loca Pliadibus coniuncta commotiones in aëre atq; in terris excitant, nam & fulmina tonitrusq;, & terrarum suscitare motus solent, adhæc ita corrumpunt, ut pestem quoq; afferant, quarum rerum Sol propinquior illis factus, author atque excitator est, dum terrarum cauernas ad euaporandum, atq; effumandum reserat, calefactione sua, protrahitq; in editum quæ sunt hausta, ac uim Pliadibus insitam prouocat, prouocandoq; adminiculatur. Quocirca coniunctiones planetarum, quas his in locis fieri contigerit, probe notandæ sunt, tunc enim effectiones ipsæ locorum ac finium manifestiores apparebunt. Etenim licet Sol rerum earū omnium quæ in aëre, aquis, ac terris fiunt, excitator et author sit, ut dixi, nihilominus tū erraticæ, tum fixæ stellæ uires illi suas adiungunt, neq; enim frustra in cœlo sunt repositæ. Quod ēt loca ipsa possint, dubium non est, quæ quidē cum Sole simul æstatem, hyemē, uer, autumnūq; moderantur. Coniunctionū quoq; effectus, efficaxq; illarū opera pro signorū ac locorum cœli diuersitate uariant. Quocirca nec Soli, nec anni temporibus commotiones hæ sic attribuendæ sunt, ut non etiā signa par

tesq́; signorum, fixæ item stellæ consyderandæ sint. Oriri etiam signum hoc à posterioribus uolunt, obuersis in Geminos capite ac cornibus, quod ideo traditum est, quia cum Tauri robur in collo, capite, ac cornibus maius existat, calor qui excrescere cum primo Tauri exortu manifestius iam cœperat, ubi ad capitis partes Sol peruenerit longe feruentior appareat, feriatq́; subiecta loca radijs suis, qua atrocitate percutere Taurus cornibus consueuit. Quia uero Taurinæ triangularitati Venus Lunaq́; dominantur, cum primisq́; nocturnis in geniturís Luna potestatem suam exerceat, inspiciendus est syderis utriusq; status, configuratioq́;, hospitatores item hoc est domini signorum, in quibus Luna Venusq́; inueniuntur. Siquidem hæc ipsa quæ à signo portenduntur, & augebuntur, & minuentur, pro situ atq; configuratione utriusq; stellæ, cum alterius hoc est Veneris Taurus domicilium sit, alterius altitudo, utriusq; uero triangularitas, quæ ab ipso Tauro nominatur. Quæ autem hac in parte à nobis obseruanda præcipiuntur, eadem in uno quoq; signo similiter inspicienda præcipimus. Igitur qui Taurum ascendentem habuerit in genitura, cum terrestre id signum sit, delectabitur agricultura, insitione, hortis, ac rerum ruris studio capietur. Nam cum à Venere ingeneretur in animis nascentium delectatio ac uoluptas, excitabitur ea è re studiũ, studijq́; oblectatio ea, quam signum ipsum significauerit. à Tauro autem cui Venus ipsa præsidet, significantur res quæ in agris exercentur, quam ob rem pro natura tum Veneris, tum signi, qui hoc habuerint in ascendente cœli cardine, dum in lucem ueniunt, colendi ruris studijs delectabuntur, colendi quoq; atq; exornandi corporis uoluptate tenebuntur, eruntq́; nitidi, elegantes, mundi, sequentur amores, dabunt operã musicæ, cantibus, choreis, conuiuijs, uersabunturq́; inter pigmenta & odores. Quando autem signum ipsum solidum est, pro signi etiam natura futuri sunt firmo animo, constanti proposito, minimeq́; carianti consilio. Quia uero, quod dictum est, Lunæ ac Veneris stellæ Taurinæ præsunt triangularitati, ubi hæ stellæ feliciter collocatæ in genitura fuerint, non augebunt modo quæ diximus animorum studia, applicationesq́; præsertim ubi nocturna genitura fuerit; siqdem triãgularitas hæc fœminina est atq; nocturna, uerum etiam natos ipsos prouehent ad honores atq; insignia, præponent illos templis, præficient sacris, sacrorumq́; ornamentorum custodiæ, insignibuntq; infulis, coronis, purpura, ut in ijs præcipue, quæ ad religionem ac deorũ cultum pertinent, uiuant maxime honorati, atq; à populis culti. Quia uero signa ipsa quatuor in cœli cardi-

nibus, propter cardinũ ipsorũ prærogatiuã uires præcipue suas exercent, cui Taurus quidem horoscopauerit, is initio uitæ, multis laboribus afficietur, quodq; in prima ætate sibi cõparauerit, facile post amittet idq; deinde aut recuperabit, aut maiori cum lucro, fortunarumq; incremento compensabit, tandemq; fortunam propitiam sentiet, prostratis atq; attritis aduersariorum uiribus. Cui autem culminauerit, is publicis in muneribus se se exercebit, aut in templis, seu templorũ rebus administrandis, unde rem sibi familiarem comparabit, uxorẽ ducet aut ignobili genere, aut ætate iam prouecta, quæq; aut uidua sit, aut ab alio cognita, ut omnino matrimonium non sit futurũ absq; infamia, honorabitur autem atq; digniorem in gradum promouebitur uel à rege uel à principe ciuitatis, aut qui maximis sit facultatibus præditus. Qui Taurum habuerit in occasu, laborabit aduersariorum multitudine, quos ipse tandem uidebit uario malorum genere oppressos, in amores, resq; Veneris admodum procliuis erit, inerunt q; in eius oculis titillationes amatoriæ, quibus in amorem rapiatur, nec sine nota quadam sui nominis. In ijs autem quæ ad patrimonium spectant, uaria utetur fortuna, ut nunc quod sibi comparauerit, admittat, nunc amissum rursus compenset. Qui uero Taurũ in imo cœlo positum nascens habuerit, ut in Vrania diximus.

Ille inter proceres, atq; intra limina regum
Versatus, longũq; fide spectatus in aula
Magnarum curas rerum ac molimina magna
Suscipiet, credentur opes, credetur & amplæ
Summa domus, claris & famam extendet in actis.

Quin ad ultimam quoq; senectutem perueniet, si illud ẽt accesserit, ut in hora natali, genituræ dominus bene sit feliciterq; collocatus, ac non solum in primarijs configurationis locis, uerũ in signo finibusq; suis positus, quiq; conditionem propriam sic retineat, ut quod uitæ spatium promiserit, implere omnino ualeat. Quare autem, quoq; modo hæc fiãt, semel à nobis dicendũ est, ut de hac ipsa Tauri collocatione ĩ oriẽtis cœli cardine genituræ alicuius tẽpore exẽplo sumpto, facile sit ĩ cõstitutione signorũ cæterorum pro cardinũ positura iudicare, deq; illorũ significationibus ferre sententiã. De cardinũ autem ipsorum potestate ac prærogatiua, quæ & quanta ea sit, à nobis ante dictũ est.

Horoscopãte igitur Tauro, cœli culmen ab Aquario, occasus à Scorpio, imum à Leone occupatur. Tres hi cardines significationes suas Tauri significationibus cõmiscent. Erunt autẽ significationes ipsæ tum pro natura signorũ atq; cardinũ, tum pro qualitate stellarũ, quæ signis ipsis

in cardinibus constitutis dominantur, hoc est quorum domicilia altitudines'ue aut etiam triangularitates fuerint, hæc enim omnia significationibus ipsis pro uirili quæque sua multum conferunt. Quo fit, ut pensitate commiscenda sint omnia, quæ tamen & minuuntur & augentur pro situ atq; irradiatione stellarum erraticarum illis præsidentium, proq; positura & configuratione aliarum etiam erraticarum ad ipsa loca, atq; etiam inter sese. Sed nec fines ipsi in quibus cardines partiliter reperti fuerint, nec item stellæ fixæ ibidem collocatæ non multum etiam momenti habebunt ad significationes ipsas aut implēdas aut minuēdas. Igitur Tauri signum cum sit suapte natura laboriosum (quod agrorum studium ab eo nascentium animis inditum significat, neq; enim temere hoc ipsum nomen sed ab effectione ipsa maiores nostri indidere, cum taurorum hoc est boum sit terram inuertere, solúq; trahendo aratro rescindere) portendit nato uitam laboriosam et grauē, quadā cum continuatiōe, quando solidum ac stabile signū est. Quia uero Venus ei præsidet, Lunáq; in eo altitudinem, utraq; autem triangularitatis ius habet, signum ipsum ab utraq; stella mutuabitur quod quidē utriusq; ipsarum est peculiare. Itaq; natus ipse ob Veneris beneficentiam multa sibi comparabit, auxiliante etiam Luna, quæ nascentibus agilitatem largitur ad peragenda negotia, cum labore tamen propter horoscopantis signi naturā. Idem hic in prima ætate partā amittet tum propter Lunæ mobilitatem atq; inconstantiam, tum propter Aquarium culminantem. cum enim sit Saturni hospitium, horoscopum inficit suo id est Saturnino liuore ac malignitate, idq; eo magis, quod Taurus frigidæ siccæq; compactionis est, cui naturæ Saturnus præest. Adhæc Venus mœrere putatur in Aquario, decidit enim è Piscibus, in quibus est sua Veneris ipsius altitudo. Quoniam autem Saturnus post primi cursus sui confectum spatium mitigatur, Venusq; à beneficatione (sic) sua natura nunquam recedit, quod primo comparatum cum labore inde cum dolore amissum fuerat, id demum non modo recuperabitur cum uoluptate, uerum etiam cumulabitur magno cum incremento atq; compēdio. Aquarius in medio cœlo collocatus faciet natum ipsum cum potentibus & magnis uiris, atq; in plublicis actibus negotijsq; uersari. Etenim cum Aquarius humanum sit signum, & cardo ipse medij cœli sit summus, indicetq; hominum actiones, stellaq; Saturni omnium erraticarum existat suprema, nimirum fit significatio nati consuetudinem futuram cum primarijs uiris, quiq; maxima potestate funguntur, cum quibus etiam amicitiā coniunget ac familiaritatem.

Versabitur autem in publicis ac notis actibus tum propter præstantiam cardinis, qui actus hominum, exercitationesq; decernit, tum propter Mercurium, qui cum Saturno simul præest huic triangularitati. Quodq; Saturnus ipse aquis præsertim marinis præsidet, aquaticas in negotijs, aut quæ in aquis, aquaticaq; secundū loca exercẽātur, occupabitur. Quin etiam quod Saturni stella infidelis est, multumq; laboriosa (quæ enim præstat, cum labore præstat, atq; ubi præstitit non satis constanter tuetur) natus ipse fortunarum ac facultatum suarum nunc incrementum sentiet, nunc iacturam. Laborabit etiam inuidia, & accusationibus propter Saturni stellam, cuius naturam signum ipsum sequitur, cum humanum sit, accusationes autem ipsæ potissimū ab inuidia proficiscantur. Quod autem in domorum constitutionibus ante dictum est, septimus locus id est occasus cum uxori tribuatur, Scorpius ibidem constitutus in alicuius genitura cum sit Martis domicilium, atq; è Martis triangularitate, uxorem efferendam portendit nato illi, in cuius genitura occasum tenuerit, aut si mulier fuerit, uirum. Propter Martis quoq; peruersam naturam, et propter locum, qui horoscopo aduersatur, contentiones minatur ac lites, procurationes tamē promittit & acumen ac solertiam in illis exercendis. Leo uero quarto de loco, qui locus est domestici census, patrimonijq; significator, portendit natū ipsum ingenij uiribus, suoq; labore patrimonium sibi cōparaturū domesticamq; substantiam. Etenim Leo laboriosum signum est, neq; Leonis nomen signum hoc accepit à generositate tantum, uerū ēt à labore quærendi pastus, ex eoq; non temere dictū est à nobis in Vrania.

Speluncas fremit in magna, dominatur in altis
Montibus, Aethiopumq; tremunt deserta leonem.
Quærendo tamen insudat per deuia pastu.

Cum autem sit Solis domicilium, sintq; Sol & Iupiter eiusdem triangulatores, utriusq; stellæ beneficio cōparatio bene ampli patrimonij, multarumq; etiam facultatum collectio denuntiatur. Eæq; facultates propter signi naturam solidam ac constantem erunt admodum stabiles, atq; apud eum firmiter permansuræ.

Ne autem Arieti qui signiferi principatum obtinet, iniuriam fecisse uideamur, non erit nobis molestum de cardinali eius configuratione, deq; totius figuræ cardinum significationibus causas rationesq; afferre, ut ad Arietis Taurıq; imaginem atq; exemplum de cæterorum signorum cardinali in geniturıs positione, rerum harum studiosus qui fuerit scienter non minus quàm diligenter sententiam ferre queat. Quid autem, & quam ob causam Aries in horoscopo positus decer-

*nat, paulo est ante dictum. Quia uero eo nascente Capricornus cælo
in medio culminat, estq; signũ mobile, aridæ, frigidæq; cõpaginis,
atq; fœmineum, domiciliũ Saturni, altitudo Martis, triãgularitas Lu
næ ac Veneris, natorum ipsorũ animus ad ea quæ Aries indidit fer
mentationem quoq; suam adiunget. Quócirca quia signum hoc est ẽt
tropicum, quia culminans, natus ipse futurus est gloriæ appetentior.
quam etiã assequetur tum Saturni præsidio, qui est signi dominus, ac
Martis, qui habet in eo altitudinem, tum etiam Veneris ac Lunæ be
neficio, quæ triangularitati præsunt. atq; eo magis si hæ bene in cœlo
collocatæ fuerint. unde negotijs etiam quibusdam præficietur, è qbus
gloriam sibi comparabit, domesticamq; supellectilem, multisq; etiam
alimenta exhibebit. Indet huic nato Saturnus studiũ priscarũ, ma-
ximeq; reconditarũ rerũ naturæ, cognoscendarũ propter Capricorni
domiciliũ. Mars ad gloriam adhibebit stimulos propter altitudinem.
Luna conferet ingenij agilitatem propter triangularitatem. Venus
item fauorem suum cum has ad res omnes pollicetur, tum etiam ad
mysteria religionũ cognoscenda, cũ ex omni parte benefica sit. Qui-
bus etiam è rebus simul coniunctis efficitur, ut natus is futurus sit gra-
ui consilio, solerti ingenio, mente peruestigante, generoso animo, uolun-
tate integra, non nihil tamen inconstanti, propter signi naturam, de-
mum ijs erit animi dotibus præditus, eaq; authoritate, ut rebus plu-
rimis non modo cõmodius, uerũ etiã necessarius iudicetur. Quócirca
magnas etiã res administrabit, illisq; administrãdis præpositus erit.
Libra occasum tenens, quia mobile signum est, uitæ quoq; cõmutatio
nem decernit. Quia uerò domus Veneris, quia Saturni altitudo, itẽq;
triangularitas, in qua socium sibi Mercuriũ adiunxit, quia signum
etiam uirile atq; æquinoctiale, consuetudinem nati ipsius futurã de-
nuntiat cum maximis uiris, aut in principum & regũ aula, cuius
tñ status facultatesq; instabiles, ac non satis certæ futuræ sint, tum pp
incõstantiã signi, tũ uel maxime propter Saturni maleficã qualitatem
quippe q nunq̃ illũ ita prouehet, ut nõ post de statu deijciat, ex altoq;
atq; illustri loco i humilẽ obscurũq; deturbet, cũ sit stella hæc uene-
no quasi quodã liuoris intincta, ut qđ boni collatũ à se fuerit, nõ pa
tiatur cõsistere. Quócirca & cõtentiosas lites aliquando mouebit, &
in re uxoria molestias ac tristitiã afferet, propter cœli sitũ. à Cancro
imum cœli cardinem tenente, cũ sit signũ etiã tropicũ, Lunæ domus,
altitudo Iouis, triangularitas Martis, in qua Lunã ac Venerẽ sibi so
cias assumpsit, promittuntur nato honores, honorũq; ac uitæ ornamẽ
ta, nominis itẽ claritas, et magistratuũ ac dignitatũ insignia, unde sibi*

rē familiarē fortasse etiam è tēplis ac deorū redditibus cōparabit. Affines tamē quosdā aduersantes sibi experietur. neq; eni Martis turbulētior uis potest ita cōgescere, ut nō intemperatus eius impetus aliūde prorūpat. Hæc igitur singillatim in uniuersumq; cōsyderāti, & undecūq; signorū, cardinū, locorū, atq; erraticarū uires naturasq; pēsitāti, simulq; cōmiscenti facile fuerit, aut certe nō oio difficile denūtiare qd in genituris signū quodq; i ortu, occasu, medio, aut imo positū aut promittat boni, aut minitetur aduersi. Cū primus aūt inspiciēdū est, quo in loco signorū ipsorū domini, triāgulatoresq;, qq; altitudines in signis habēt, cōstituti sint, quo ēt è loco respiciāt, status quoq; atq; cōditiones singularū erraticarū, fines itē ac finiū domini diligenter colligēdi atq; obseruādi, partes quoq; corporis qbus præsunt, et itē rerū qualitates nequaq̄ negligēdæ, domini quoq; genituræ, q etiā hospitatores & quales, quiq; eorū etiā status, ut cognitis, primū significationibus unius cuiusq;, post in unā tanq̄ massā permixtis redactisq;; tandem penso adhibito illas temperet, temperatasq; simul concinnet. Cum primus tamen nati qualitas ac patriæ, parentum, generisq; conditio consyderanda est, neq; enim ex agro macilento atq; infœcundo ea prouenire fertilitas potest, quæ è fœcundo et pingui solo. Quócirca patriæ ipsius generisq; mensura in utranq; partem ad ea quæ à cœlo stellisq; decernuntur, accommodanda est.

His autem in hunc modum explicatis ad Taurum redeamus, cui ut in hominum corporatura collum ceruixq; addicuntur, sic è terrarum regionibus tanquā membra quædā addictæ sunt Parthia, Media, Persis, Cyclades, Cyprus. Pertinet autem Media à septentrione ad mare Caspium, quod & Hyrcanum dicitur, ab occasu Solis maiori Armeniæ, atq; Assyriæ iūgitur, ab ortu Hyrcaniæ, à meridiæ Persidi, quæ & ipsa Tauro subiecta est, adhæretq; ab occasu Susianæ, ab ortu Carmaniæ, à meridie mari abluitur, quod Persicum dicitur. Parthia uero ab occasu Mediæ ipsius partem attingit, à septentrione Hyrcaniā, ab ortu Ariam, à meridie deserta Carmaniæ, Cyclades quoq; insulas, Cyprum item notissimam insulam Taurus sibi uendicat, Asiæq; minoris orā omnem maritimā, quæ Græce παραλία dicta ē, eaq; abluitur ab occasu Solis Propōtide, Hellespōto, Aegæo atq; Icario mari. Asia uero ipsa minor cōtinet Mysiā, Troadē, Phrygiam, Ioniā, Lydiā, quæq; Mæonia dicta ē, et Cariā, ab ortuq; annectitur Lyciæ, atq; huic quoq; à meridie ac Pāphyliæ, à septentrione Bithyniæ, à Græcis hodie Natolia uocatur oīs ille tractus à nostris Turcia, ꝙ à Turcis, occupata diutius fuerit, anteq̄ ij Cōstātinopoli potiti sint.

DE Geminis.

Quoniam Geminorum tractus ad punctum usq; Solsitiale se se extendit, necesse est, Solem per tractum hunc euagantē, uehemētioribus radiorum uiribus ad calefaciendum uti, imminuto præsertim humore, qui in prima ueris parte multus erat. Cum enim uer sit in initio humidius, ac satis calidum, propter Solis progressionem ad æstiuū Solstitium, humiditas illa pedetentim minuitur calore superante, quo fit, ut Geminorū signum sit quodāmodo temperatum, exhausta magna è parte humidi exuperantia, calore autem sic adaucto, ut nullo tamen pacto eripiat æstati quod suum ac proprium munus est. Quocirca tametsi ueris pars ultima in calorem omnino uergit, æstuosior tñ ac torrētior illa caloris uis æstati relinquitur, quæ è re dicta est æstas. Atq; hinc efficitur, ut ueris pars ultima suapte natura temperatior sit, licet, ut dictum est, in calorem magis uergat, humore diminuto. Nihilominus (cum signum hoc humidum perhibeatur ac calidum, Solq; ad æstiuū punctum properet, euehatq; in aëra uapores plurimos ac uehementer crassos) accidunt etiam hoc tempore non nullæ quidem pluuiæ, licet rariores, tamen uehementiusculæ, nimbiq; interdum etiam procellosi. Itaq; maiores nostri quamuis uniuersim dixerint signum hoc temperatum, ita tamen totum distinxere, ut primam eius partem humectam, procliuemq; in corruptionem existimarēt, mediam temperatam, ultimam uariam atq; inconstantem, propter Solis potentiorem uim, protrahendis in editum uaporibus, qua è protractione generantur in cœlo pluuiæ, non modo repentinæ, uerum etiā procellosæ, grandine non nunquam ac uentis mixtæ, quorum quidē omnium cœli situs, ac Sol ipse authores sunt. Non parum etiam cum stellarum fixarū, tum erraticarum status ad hoc ipsum conferunt, quando in ijs etiam quæ in agris contingunt, ad remq; pertinent rusticam, nec Sol, nec cœli ipsius, aut terrarū situs ita præstant omnia, ut non humana etiam industria, laborq; hominum plurimum illis conferat, quod experientia ipsa monstrat quotidie, arando, fodiendo, stercorando, irrigando, quæq; alia humana adinuenit industria faciēdo, multo cum sudore & cura, ut nec Soli, nec situi, quamuis ab illis manent omnia, cuncta sint penitus referenda, cū stellarū fixarū actiones non parū ēt conferant. Quæ uero partes in boreā eriguntur, eæ uētos, ac terrarū motū excitare cōsueuere, quæ in austrū uergunt, siccitatē & æstū, tametsi & in hoc ipso et in cæteris itē signis, ut ea quæ de partiū qualitatibus à Ptolemæo alijsq; disciplinæ huius scriptoribus tradūtur, qđ scilicet primæ cuiusq; signi partes sint unius naturæ,

reliquæ uero duæ dissimiles ac diuersæ, sic partes illas, quæ ad austrū aut septentrionem pertinent, arbitror lōge plurimū uariare, aliterq; partis ipsas se habere, in regionibus sub arctū, atq; in septentrionē positis, aliter austrum uersus ac sub meridiem. Neq; enim Sol cunctis in regionibus eadē radiorum potestate, iisdemq; uiribus utitur, eodemq; illo tempore, mouēdis in aëre qualitatibus, cū nō omniū regionum idem situs, eademq; sit ratio. Atq; ut semel quidem dicam quod sentio, non modo pauca quædam, uerum etiam permulta ab Aegyptijs Chaldæisq; authoribus ex obseruatione cœli ac plagæ illius sunt tradita, quæ post à Græcis Latinisq; scriptoribus accepta & probata, terris tñ nostris potissimūq; in septentrionē uergentibus parū consentiunt, tum excitandis uentis ac terræmotibus, tū hymbribus diffundendis aut niuibus. cum maxime differant tractus ipsi situsq; regionū. neq; Solis ipsius eadem sit ubiq; irradiatio. Adhæc partes signorū in austrum, septentrionem'ue promotæ quid ad Solem? cū Sol per signiferi orbis tractum mediū feratur. ni forte stellæ illis in partibus collocatæ & fixæ uel ad calorē augendū conferant aliquid propinquitate sua uel ad pluuias inducendas. quod profectò perleue nescio quid uidetur. Neq; enim quod ī Aethiopia aut Arabia, ex illa fixarū propinqtate cōtingit, id ēt usuueniet ī Germania aut Britannia, nec qđ in Germania id etiā in Garamantibus & Nasamonibus. Qua enim ratiōe in Italia nedū in Britania possint Aquarij partes urere, ut Ptolemæo placet, in septentrionē spectātes, cū quæ in austrū uergunt, niues maximas eodē ipso authore moliātur, quo qdem tēpore Sol partibus ijs Aquarij tū austrinis tū septentrionalibus non multis post brumā diebus æque propinquet. Quæ igitur prouenire inde calefactio, ne dicā urendi maior uis potest? Quod si hæc à Ptolemæo dicuntur ob erraticas stellas in eas partes latius breuius'ue pro motu ac diuagatione sua cuiusq; digredientes, parū qdē proprie dictū uidetur, eas urere, siue de Mercurio dicatur siue de Marte, cū aëris adustio, ac maior illa calefactio ad Solē referenda sit, non ad erraticas. Nā Saturnus calorē reprimit, idq; ipsum sponte sua præstat Luna, Iupiter uero potius temperat. Hæc igitur hoc præsertim in loco atq; in hūc modū ita dicta sint à nobis, ut alijs ēt locis opportune accōmodentur. Illud tñ nō inficiabimur. erraticas stellas, ubi in ea loca delatæ fuerint, et calefieri et humectari et refrigescere, magis minus'ue supra naturā propriā partibus ab illis posse, ac præsertim Lunā, quæ signiferi latitudinē omnē libere magis peruagatur, fixas uero illic collocatas tantū qdē pollere, ut q̄ ratio tēporis, q̄ regionis uis plus ualeat,

uel ad calorē excitandū, uel ad frigus, mihi qdē consentaneū parum omnino uidetur, q̄n rebus his inferioribus uariādis situs ipse regionū plurimū cōfert, neq; uarietas ubiq; terrarū, cœli uarietati uel oio cō sentiat, uel penitus aduersetur, ac persæpe lōginquis è terris uapores plurimi à uētis cōuehātur, qui qua in regione cōsederint, illic repētæ tēpestates excitent, easq; præter tēporis ac regionis naturā intēperātio res. Est igitur Geminorū signū huiusmodi. Fines aūt signi ipsius, natu ras has referūt in genituris, primi nāq; septē Mercuriales sunt, ac pro pterea natū ipsum ad studia rerū earū quæ Mercurio ascribūtur, al liaūt ad sciētiā, ad actiōes, ad exercēda negotia. Erit itaq; natus ipse solers, atq; in tractādis negotijs artificiosus ac uersatilis, moribus ēt tēperatis ac trāquillis, et ad suscipiēdā prolē abunde aptus. Qui se quūtur statim fines numero septē cū Ioui sint addicti, natū ipsum mo destū ac tēperantē reddent, beneficū bonæq; institutionis, fœcundū, quiq; in athleticis, ut Græci dicunt, certaminibus uersetur, nec uero Poëtæ temere finxerūt Castorē ac Pollucē Iouis filios, à quibus si gnū ipsum nomē accepit, equestri pugillariq; certamine tātopere ualu isse. Tertū loci fines numero ēt septē qui Veneri ascribūtur, præstabūt natū ipsum i cuius genitura horoscopauerit, studiosum musicæ, elegā tiæ, Poëticæ, pigmētariæ, odorū, rerūq; earū, quæ uoluptatē afferāt, quæq; ingenerēt in animo lætitiā, ac iocūditatē. Hactenusq; signi hu ius fines genitales admodū prolificosq; tradiderūt. Nā & signū hu manū est, et itē calidi humidiq; tēperamēti, et finiū domini sunt etiā fœcūdi. Quatuor q subsequūtur fines, Saturnoq; ascribūtur, natū ef ficiēt moderatū, intellegētē, notū, prudētē, resq; sibi cōmissas egregie dispēsantē, quiq; magnitudine animi, ac gerēdis rebus præstet. Hæc aūt eo maiora sunt futura, si Saturnus triāgulator cū Mercurio socio, ac signi domino feliciter collocatus fuerit genituræ tēpore. Cū eni Mer curius præsit rationi, Saturnus cōsilio, ac cogitationi, bene uterq; collo catus hoc ipso præsertim signo horoscopāte, nati animū ad rerū natu ræ cognitionē, ad sapiētiā, bonarūq; artiū institutionē, solertēq; nego tiorū administrationē, unde clarus euadet, inuitabūt. Qui reliq sunt fines quinq;, qđ Marti addicūtur, maleficā et ipsi Martis naturā in animo ac uita nati repræsentāt, quē et fratribus orbabūt, et labori bus in multis, molestijsq; cōstituent curas animo difficillimas afferēt, prolē uix annuent. Erit aūt natus ipse atrox, acerbus, cōtentiosus, im mitis, qui tñ abūdet re familiari, gaudeatq; peregrinationibus, ac lo corū mutationibus, multisq; negotijs se se libēter iplicet. cū stella Mar tis tū natura sua, tū suffragio Mercurialis signi multo ēt prōptius hæc

sit præstitura. De numero aũt finiũ signi huius, deq; eorũ etiã dominorũ ordine Aegyptij aliter sentiũt, siquidẽ Mercurij fines primo loco sex tantũ esse uolũt, totidẽq; secũdo loco, Iouis, tertio aũt Veneris quinq; non amplius. at quarti loci fines numero etiam septem Marti dedicant, reliquos uero quinti atq; ultimi loci Saturno, eosq; sex esse cõtendũt. In quorũ itaq; genituris Gemini ascenderint, ij erũt intellegẽdis perscrutandisq; naturæ rebus apti, curiosi, facũdi, Poëtici, numerorũ, litterarũ, ac disciplinarũ studiosi, exercebũt mercaturas, implicabũtur negotijs, rẽq; familiarẽ prudẽter administrabũt, erũtq; prudẽtes dispẽsatores, et honesti boniq; æqui iudices, delectabũtur interpretationibus, ac perscrutatiõibus rerũ occultarũ, præsertim si Mercurius fuerit, artiũ ac magisterij dator. Itaq;, ut in Vrania diximus,

Hi rerum occultas causas, arcanáq; sacra
Rimantur, uerbisq; modos, & carmina neruis
Adiungunt, pretio aut capti fora multa frequentant.
Aut ueterum monumenta docent, & scripta uirorum,
Aut operam impendunt linguis interprete cura,
Et decus, & quicquid monstrat sapientia, norunt
Cœlestes Gemini concordi fœdere iuncti.

Quocirca cui ascenderint in genitura, is in primo uitæ suæ tirocinio, laboribus non parum fatigabitur, non tamen ut ei ad uictum desint necessaria, instituetur bonis artibus in quibus ingenij sui uires exercebit. Nam & Mercurius signi dominus rationi præest, & Saturnus cum eodẽ triangulator ingenium acuit, impellitq; ad cognoscẽda rerum naturæ occulta. Signũ etiã ipsum cũ humanũ sit, rationẽ quæ propria est hominis ut sequatur, cõpellit. Quibus è rebus efficitur, ut natus ipse ad ea quæ rationis atq; ingenij sunt, animũ applicaturus sit, ac nõ sine labore molestijsq;. Nã et Saturni stella laboriosa est, et Mercurius nati animũ, primãq; adolescentiã, cui præst, ita exercebit, ut quiescere illũ uix patiatur. Versabitur itaq; cũ præstãtibus uiris, cũ quibus amicitiã seruabit, atq; hoc pacto cẽsum sibi rẽq; familiarẽ cõparabit. Quodq; signũ hoc, qđ alij cõmune, ut dictũ est, ac duplex, alij bicorporeũ uocauere, inter ueris finẽ æstatisq; principiũ cõstitutũ est, atq; hãc ob causam cõmunitatẽ quandã utriusq; tẽporis retinet, iccirco nati etiã animus et in agendo & in cõsultando mediocritatẽ quoq; retinebit, neq; enim aut statim de proposito dimouebitur, ut leuis appareat, aut in illo ita obdurabit, ut pertinaciæ accusari debeat. Idẽ Gemini in quorũ genitura cœli cacumẽ possederint, eorũ animos pp suã dominijq; naturam multarum artiũ ac disciplinarũ studiosos facient,

quippe qui admodum docti euasuri sint, rerumq; abditarum naturæ magnopere periti. Quam ad rem Saturni quoq; stella multum cõferet, quæ triangulo signi huius præposita ẽ cum ipso Mercurio simul, quam ob rem natus ipse magnam sibi docendi atq; instituendi authoritatem procedente ætate, atq; in ipsa senectute uẽdicabit. Ex his aũt aut ẽ publicis administrationibus uitæ sibi præsidia comparabit, propter cardinus maiestatem, aut forte ẽ templorum, aut sacrarũ rerum prouentibus, suffragante etiam Virgine ab horoscopo, quod signũ naturaliter religiosum est, multarumq; disciplinarũ scium, eiusdemq; Mercurij hospitiũ. Geminis occasum tenentibus, qui in lucem ueniunt, futuri sunt ingeniosi, solertes, eruditi, quiq; alios etiã erudiant, scribæ atq; à secretis ministri, secretarũq; literarũ interpretes, quod Mercurij stella præstabit, erunt etiam rerũ cœlestium periti, aut sacrorum præfecti, antistitesq;, quam ad rem Saturnus triãgularitatis dominus ac socius operã quoq; suam impendet, præstabitq; ut ijdem ipsi dolores atq; erumnas æquissime ferant, ut simultates odiáq; dissimulent, ut iustitiam colant, & in senectute sua rem familiarem uberem atq; amplã possideant, ut filios quoq; ac nepotes suscipiant. Vbi uero imũ cœli cardinem Gemini occupabunt, qui tunc nascentur, multis in uita ægritudinibus, multis etiam doloribus erumnisq; opprimentur, laborabũt occulto aliquo corporis uitio, patrimonia resq; partas amittent, quæ mala Saturni nocens astrũ inferet, præsertim ubi nocturna genitura fuerit, post uero mutata fortuna, diuitias sibi multas acquirent, multa etiam compendia quasi ex improuiso eis offerentur. Senes tandem peregre, ac fortasse repente morientur, præterquã si, ut Iulius Maternus tradit, geniture dominus felici sua collocatione hoc ipsum prohibuerit. Subiciuntur autem Geminis regiões hæ Armenia, quæ à septentrione iũgitur Colchidi, Hiberiæ, atq; Albaniæ, à Solis occasu Cappadociæ, ab ortu Hyrcano abluitur mari, inhæretq; Mediæ, à meridie Mesopotamiæ atq; Assyriæ. Hyrcania quæ à septentrione non exigua parte Caspio mari abluitur, qua ẽ re Hyrcanũ quoq; a gnomine natum est, annectiturq; Mediæ ab occasu, à meridie Parthiæ, ab exortu Marganæ, quam uideo uocatam etiam Mantianam. Hæc ipsa Margiana Geminis quoq; attribuitur, estq; ab occasu Hyrcaniæ finitima, à septentrione Scythiæ, à meridie Ariæ, ab exortu Battrianæ, duxit aũt nomen à Margo fluuio, qui illam penè mediam secat ẽ Sariphis defluens montibus, Oxoq; immixtus in Hyrcanũ influit, clauditur aũt ferè cõtinuatis montibus, præterquã ab ea parte quam mare abluit. Nec uero quispiam miretur, qd hac in explicatione, regionum

etiā fines tradamus. Id enim eo consilio facimus, quod cum nequeamus subiectorum locorum noua nomina certis limitibus cōscribere, finibus illa complectimur iisdem, quibus maiores nostri ea descripsere. Cyrenaica quoq;, ac Marmarica, Aegyptusq; inferior Geminis addictæ sunt. Finitur autem Cyrenaica ob occasu Syrti maiore ac Philenorū aris, à septentrione Libyco mari, quod et Punicum uocatur, ab ortu Solis Marmarica, à meridie Libyæ desertis locis. Ipsa uero Marmarica cum Aegypto, cuius ipsa pars est, ab occasu Cyrenaicæ cōiungitur, à septentrione Aegyptiaco mari abluitur, ab oriente Iudeæ, atq; Arabiæ Petrææ, à septentrione uero Aethiopiam pertingit.

De Cancro.

Primū Cancri punctum, quod post q̄ Sol eo loci peruenit, non habeat, quo septentrionē uersus progrediatur ulterius, sed cursum potius suū in austrū conuertat, uocatum est Græce τροπικὸν, à conuersione, à qua efficitur, ut dies ex eo pūcto decrescere, è contrario augescere nox incipiat. Quodq; per aliquot dieculas detrimētū ipsum lucis uix appareat, tanq̄ Sol ipse sistat, tempus illud appellatum est Solstitiū, & Cancri signū tū Græco nomine τροπικὸν tum Latino Solstitiale dictum est. Sol igitur ubi eo profectus fuerit, ex editissima illa mundi specula, ac tanq̄ ex arce quadam rectissimos radios, maximeq; uehementes in caput nostrū proiicit, quæ è re feruentissimi calores excitati aërem accendūt, fitq; in regionibus præsertim septentrionalibus maxime uaporū in aërem euectio. Quapropter repentinæ pluuiæ, hymbresq; procellosi ex eo tempore incipiunt, quas et ab hac ipsa conuersione hodie Tropeas peruulgate dicimus, easq; flatus ipsi septentrionales in Italiā impellunt, magno et procelloso impetu. Nihilominus signū ipsum serenum apparebit, si in uniuersum naturam eius consyderabimus, fluunt enim ex eo propter Solis radios q̄ rectissimos, calores ingentissimi, quin etiam si particulatim illud metiemur, qua præ sæpe situm est, ex ea regione exæstuare cœlū uidetur, et aër ipse ita torrere, ut pene exanimentur animalia, ac nonnunquam terrarū etiam motus cieantur. quod nuper quidem accidit. Efficitur etiam ut aër ipse caliget de nimia fumigatione, aridisq; aspirationibus ex interiore Soli tractu ui caloris euectis. Ac tametsi partes mediæ temperatiores existimantur, quæ tamen ultimæ sunt, uentosiores habentur, quæ in boream, aut austrū tendunt, torrent potius q̄ calefaciunt. Hæc autem in hunc modum ut se habeant necesse est, haurit enim Sol ex altissimo ac rectissimo cœli culmine interiorem terræ sinum, efficitq;

inde aspirationes illas, quas exicato penitus humore, matris naturam sequi, hoc est maxime terrestris ac fuliginosas eē necesse est. Ex eoq; fit, ut caligo admodum densatum aërem occupet, tum eam ob densitatem cœlum æstuet, uentiq; tandem uhementiores suscitentur, qui terrestri ex aspiratione gignuntur, quæ quidem, ut non semel iam diximus, à Sole præsertim, atq; à cœli situ proueniunt. Multum etiā confert terrarum ipsarum positura, ut hic magis q̄ alibi & caligo maior constet, & procellæ maiores inhorreant, quin etiam ut alibi caligo ipsa magis magisq; exusta in uentos uehementiores abeat, alibi ut madefacta aut uaporibus humentioribus immixta, & tanquam infecta in hymbrem post dissoluatur, multo uento immixtum. siquidem Aethiopia hymbribus penè demergitur Sole Cancrum peragrante. Quanq̄ autem sunt qui alia ratione signum hoc partiantur, Ptolemæus tamen cœlestem Cancrum, qualem iam diximus, esse perhibet. Quibus autem nascentibus Cancer horoscopauerit, quod Lunæ domus, quod Iouis altitudo, quod Martis, Veneris, ac Lunæ triangulum, hi acuto erunt ingenio, compositis moribus, suaui consuetudine, magna se ueritate. nam & uitia grauiter insectabuntur, & in improbos acerrime animaduertent, & quanquam in iram facile prolabuntur, propter Martem triangulatorem, facile etiam mitescunt, ira compositæ, propter Iouem ac Venerem. Plubicorum quoq; munerum studiosi futuri sunt, propter Lunam, unde censum sibi similiarē, diuitiasq; acquirent. Tractabunt res publicas, aut regiarum rerum administratores erunt, propter naturam autem signi ipsius erunt inconstantes, neq; unum sequentur uitæ genus, ac persæpe aliud in ore, aliud in pectore habebunt. Delectabuntur peregrinationibus, ac libenter errabunt, propter naturas autem erraticarum quas dixi, & propter cœli situm. Erunt etiam gloriæ cupidi, factiosi, turbulenti & auræ popularis seditionumq; studiosi, ludis etiā dediti, atq; in libidinē, resq; uoluptarias procliuesq;. Quibus uero Cancer culminauerit, iis, ut in Vrania diximus, Felix multa cum laude senectus.

Continget, tum clarus honor præstantibus actis.
Ac ueluti lento sensim per littora passu
It cancer, tardusq; graui sub mole laborat,
Paulatim sic diuitias, sic lentus honores
Accumulat, donec grauidos compleri acerruos,
Vix tamen ut gemino fœcundet uiscera partu.

Iulius Maternus tradit horū pueritiam atq; educationem futuram in locis religiosis, aut publicis, ultimūq; uitæ tempus nobilitatum iri di-

nitijs, splendore, gloria, filiosq; aut nullos, aut unicum suscepturos, nisi Iupiter locum ipsum aspectu suo irradiauerit. Nos uero existimamus etiam ea quae de educatione in locis sacris aut publicis dicuntur à Ioue manare, cuius altitudo est in Cácro, & item à Venere, quae est trianguli ipsius domina cum Lunae etiam suffragio, quae publicis rebus putatur praeesse. In occasu Cancer positus portendit eos qui nati tunc fuerint, maximis molestijs laboraturos affinium suorũ gratia, grauissima etiam pericula obituros, Mars enim trianguli dominus ab occasu magnam sibi ad nocendum potestatem assumit, propter loci naturam. Adhaec Venus septimo in loco non satis bene collocatur, praesertim tropicis in signis, siquidem infamiam parit ob coitus impuritatem. Ab imo loco id est subterraneo à cardine Cancer affluentiá promittit rei familiaris, dignitates, honores, titulos. Quo'circa diligenter inspiciendum est, si Iupiter locum ipsum aut tenuerit, aut feliciter aspexerit, ut promissorũ qualitas plane iudicari possit, Nihilominus squalorem nescio quem, ac uestitus sordem innuit, propter oppositionem Capricorni, cuius dominus est Saturnus, cum eius stella sordidior sit, ac tristitiá cum squalore afferat. Signi autem huius primi fines qui sex constant è partibus, quoniam Martis naturam sequuntur, fulmina in aëre excitant, atq; in animis nascentium intemperantiam, qua è re futurum est, ut temeraria, peruersáq; sequãtur consilia, motusq; inordinatos, profligentq; bona sua. Minatur etiam affinium causa contentiones ac molestias. In libidinem ac flagitia praecipites ferentur, quippe qui futuri sint impuri admodum ac flagitiosi. Secundi fines qui partibus è septem constant. Iouiq; addicuntur, natos portendunt modestiae, temperátiae, probitatis, iustitiaeq; cultores, magnificos, generosos, gloriae atq; honoris cupidos, quiq; regios mores prae se ferant, artisq; sequantur imperatorias. Eaedem partes natos ipsos ad omnem probitatem atq; ad bonas artes inuitant. Tertij fines septem è partibus constituti quia Mercurio ascribuntur, natos indicant populares, diligentes, solertes, rapaces, publicorũ bonorũ direptores, publicanos, opulentos, multáq; cum re familiari. Quarti fines q septem constituuntur è partibus, Veneriq; addicuntur, innuunt nascentiũ animos inconstantis, uarios, libidinosos, infames, opprobriosos, dolosos, seditiosos, turbulentos. Ipsae uero partes humidae perhibentur. Vltimi fines, qui partes tantum tres complectuntur, Saturnini esse perhibentur, atque omnino mali, nam & rem familiarem nati qui eos horoscopantes habuerit, dissipabunt, & illum in summam tandem egestaté redigent, fines etiam hi humidi admodum esse traduntur.

Aegyptij uero primos fines septem è partibus constare uolunt, secun dos autem non Iouis esse, sed Veneris, ac sex tantum è partibus, Ter tios item partibus è sex, quartos Iouis esse, ultimos omnino partibus è quatuor. Famulantur autem Cancro Numidia, & Africa minor, quæ maioris pars est, ex Asiæ uero regionibus Bithynia, Phrygia, & Colchis. Minor igitur Africa, cuius olim princeps fuit Carthago illa æmula Romani imperij, nunc uero caput est Tunes, uocaturq; ho die Barbaria, finibus his continetur, ab occiduo cardine Mauritania, Cæsariensi, atq; Ampsaga flumine, à septentrione mari Punico, ab ortu Cyrenaica à meridie Libyæ, hoc est Africæ ipsius desertis. Nu midia pars est eius, qua pertinet ad Ampsagam fluuium, quaq; ad oceanum qui ab ea Numidicus dicitur, atque ad audum montem, hac tempestate uix oppidis aliquibus habitatur, Arabibus hoc est Nomadibus infestantibus, qui Scytharum more palabundi errant. Bithynia, Pontusq; ab occasu, ore Ponti, è regione Constantinopoli, atq; Propontide, à meridie minore Asia, de qua iam diximus, ab or tu Paphlagonia, Galatiaq;, à septentrione Ponto Euxino includitur. Phrygia uero, itemq; Lydia ac Mæonia, minore Asia continentur, cu ius oram maritimam diximus Tauro esse subiectam. Colchis est ad mare Euxinũ, ab occasu Sarmatia finitur, quæ est illi ad septentrio nem. labitur per eam Phasis fluuius Caucaso è monte defluens, quo monte ab Hiberia diuiditur ortum uersus, à meridie fines habet cum Cappadocia, Armeniaq; maiore. nomen obtinuit à Colcho urbe, quæ quantopere celebris fuerit, ea quæ à Poëtis de aurato ariete feruntur, deq; Iasonis nauigatione, Aeta item rege, ac Medea, docent. Aetate nostra ignobilis squalet, parsq; est Tartariæ.

De Leone.

Nomen ipsum Leonis uidetur præ se ferre feruorem quendam incensi aëris. hæc etenim præcipue ratio signo nomen dedit, nam etsi rectissi mi ac ualentissimi è Cancro radij proijciuntur à Sole, nihilominus feruor ille tam æstuosus & penè suffocabundus, atq; ut Græci dicũt, πνιγώδης, in Leone concipitur, id quod etiã domesticis in balneis usu uenit, ut eæ postq̃ bene concaluere, exæstuent, difficileq; admodum sit, illas pati. nimius enim ille calor & angit animam, & spiritus penè suffocat, atq; elidit, nec solum in balneis, uerum etiam in cubiculis cœnaculisq;, ubi diutius in eis ignis efferbuit, hoc ipsum cõsueuit acci dere. Diuturnior enim caloris immoratio in locis præcipue conclu sis, æstum ingenerat. Sol etenim è Geminis prius post è Cancro ita

terræ meatus caminosq; adaperuit, fumigationibus terrestribus cœlũ sic impleuit, ex humectis locis usq; adeo succos exhausit, ut cum ad Leonem peruenit, perq; eum uagatur, aër ipse tanquam effumare uideatur, caliginéq; spissiore constare, ut nec auræ fluuiales, aut maritimæ spirent, nec uenti usquam, flatusq; illi aërij sentiantur, fitq; ut sæpenumero hymbres intemperantissimi, procellæq; turbulentissimæ prorumpant ex aëre ob hanc tantam fumigationem, caligantiumq; aspirationum redundantiam. Merito igitur signum ipsum ab hac efferuescentia uocatus est Leo, quando, ut Ptolemæus scriptum reliquit, in uniuersum calidum atq; æstuosum est, cuius etiã priores partis æstuare tradat, posteriores humescere, corruptionemq; inducere, quanquã medias temperantiam retinere quandam existimat. Et enim in signis ipsis usuuenit, quod in animalibus, ipsisq; terrarum locis ac tractibus, quodq; etiam in fontibus, & aquis, ut uniuersim quidem sua quadam communiq; natura prædita sint, ac nihilominus peculiaris, &, ut ita dixerim, natiua, priuataq; alia quædam uis illis sit insita, quæ ab uniuersi qualitate dissentiat. Quid quod in agro Baiano, Puteolano, Neapolitano serpentes quidam sunt, ueneno qui careant, licet serpentũ genus omne dicatur uenenosum. Fontes quidẽ ipsi humidi sunt, perinde ut aquarum genus omne, quarũ etiã propriũ est sitim extinguere. Aquæ tamen non nullæ tum fontanæ, tum fluuiales epotæ sitim magis ac magis accendunt, bibendiq; auiditatem. Biliosi qui sunt probilis ipsius natura rationeq; concitati esse, uehementiorisq; commotionis consueuerunt. Inuenias tamen è biliosis non paucos, qui sint q̃ lentissimi, ut contra è pituitosis, phlegmaticisq; uehementes et concitatos. Coruos ego, ceruosq; complures uidi albo colore, qui ab horum genere natura ipsa remotus atq; alienus est, quin etiam pauones quosdã omnino candidos, quorum tamen pennis nihil in auium genere eadẽ natura uariabilius fecit. Nihil etiam Apulia terra, ut Aegyptũ præteream, siticulosius, lacus tamen & ipsa quosdam habet in ora tum Rodia, tum Sipontina, & aliquot etiam fontes. Itaq; natura illa uniuersa persæpe in omni rerum genere uarietates quasdam suscipit, quæ uideantur ab ipso uniuerso penitus differre. Quodq; de Leone nunc dicimus, de alijs etiam signis dicimus, ut uniuersim quidem naturæ unius atq; conditionis sint, particulatim uero naturæ alius ac diuersæ. Igitur in hoc ipso Leone partes quidem boreales concitatæ sunt et igneæ, quod cum signi natura conuenit, at quæ in austrum uergunt, humidæ. Sunt etiam qui Leonem hunc in modum partiantur, atq; ad uigesimam usq; partem æstuosum adeo esse tradant, ut etiam suffo-

cet, exanimetq; subiectis in regionibus animalia, ad dextram item partem conatatum atque ardentem, qua uero in austrum uergit, humectum & igneum, in inferioribus autem partibus omnino perniciosum atque exitiabilem, in medijs uero atq; ad sinistram temperatum. Nos hæc regionum potius situi positurǽq; ascribenda ducimus, soliq; naturæ, q̃ signi partibus. Futuri autẽ sunt qui sub Leone nascentur, nobiles, ac probitatis, iustitiǽq; cultores, mente elata, ceruicæ indomita, atq; ab adulationibus alieni, quod si Sol ipse signi domi nus ordine in aliquo insederit, aut felicibus stellis amice conaliabi tur, futuri sunt splendidi atque illustres, dominatumq; exercebunt. Huius autẽ signi fines primi sex è partibus constituti, Saturnoq; dedicati natos reddent peritos atq; experientes admodum, uerum meti culosos, rerum quoq; naturæ studiosos ingeniosos, parcos, occultorum indagatores, mysticos, artificiosos, cautos, callidos, steriles, atq; in rebus Veneris pene frigidos. Qui subsequũtur fines partibus quidem è septem coacti, Mercurioq; attributi natos futuros innuunt literarũ studiosos, eloquentes, scios, legum decretorumq; ciuiliũ peritos, in rebus Veneris continentes, parumq; prolificos quiq; popularibus delectentur, atq; in auditorijs, audientijsq; libenter uersentur. Tertij loci fines partibus è sex compositi, Veneriq; ascripti natos ipsos temperatos, quietos, ac sapientes faciunt, in quorum etiam animus iucunditas mul ta insideat, ac uoluptatis studium, remissio item quasi quædam à curis ac molestijs. Quarti loci fines partibus item è sex coacti, Iouiq; addicti natos eos in quorum genituris ascenderint, reddent uiriles, experientes, in quorum etiam animus nihil humile, nihil abiectum insit, q́q; imperare studeant, ac militari in disciplina proficiãt. Quinti loci fines quinq; è partibus confecti, Martisq; dominatum sequentes, natos reddent corruptis atq; contaminatis moribus, flagitiosos, maleficos, uitiosos, ignominiosos, ualitudinarios, infelices. Particulatim itaq; ac pro finium naturis Leo talis esse peribetur. Hæc autem in hanc à nobis sententiam tradita sunt, sequentibus numerum finium, atq; ordinem dominorũ, qui à Ptolemæo probatus est, uti supra docuimus. Aegyptiorũ uero opinio longe quidem ab hac ipsa dissentit, nam & primos fines Ioui attribuunt, eosq; sex è partibus constituunt, secundos Veneri, partibus è quinq;, tertios Saturno è septem, quartos è sex Mercurio, Marti ultimos, eosq; è partibus item sex. Opinionem autẽ à Ptolemæo probatam nos supra abunde confirmauimus, à qua Aegyptij quantopere dissentiant, facile hic uidetur. Quocirca mirum uideri debet nemini, si hac nos in parte, tantaq; in discrepantia no-

strum adhibere iudicium nullum uolumus. Qui autem hoc signo in horoscopo constituto nascentur, erunt propter signi naturam firmo ac constanti proposito, in iram tamen atq; indignationem proni, solerti ingenio, elata mente, uehementibus cogitationibus, propter Solem autem signi dominum imperiosi, superbi, propter Iouem triangulatorē improbos ac nefarios odio insectabuntur, propter utranq; stellā clari, nobiles, ciuiliū, militariumq; honorum appetentes, magnis, atq; inuictis animis, primorūq; locorū semper auidi, quiq; primi inter alios esse atq; haberi uelint, res nouas molientes, earumq; moliendarum artifices studiosi. Etenim Leo regiū signum est, quo fit, ut si à Sole, ac Ioue feliciter irradietur, regios spiritus in natis ipsis excitet, regiamq; generositatem. Hæc igitur quædam quasi nascentium indoles, à Leonis signo in uniuersum præfertur, quo ascēdēte, in lucem q ueniunt, pro mensura geniture, hoc est generis, ac patriæ, parentumq; proq; erratiarum situ, atq; irradiatione erunt noti, honorum appetentes, rei familiaris studiosi, quam insudando ac multum laborando, seq; periculis obiectando comparabunt. est enim Leo signum laborisum, ydē erunt iracundi, elati, cupidi, manu prompti, quiq; præferri alijs semper uelint. Culminante Leone qui nascentur, grauia atque aduersa permulta patientur, uersabunturq; in laboribus plurimis, quos fortiter etiam obibunt. assequentur tamen magistratus, & in potestate aliqua constituentur, tandemq; procedenti tempore & honorem & rem familiarem tantam sibi comparabunt, adaucto paterno censu, ut magnam etiam alere familiam queant, alienosq; opibus suis pascant. nam & Leo laboriosum signum est, & Sol ac Iupiter id præstabūt, ut per labores atq; erumnas honores assequantur, constituanturq; in magna aliqua præfectura. Hoc eodem signo occasum tenente in lucem qui prodeunt, in re uxoria parum fortunabuntur, quippe qui uel ab alijs cognitam, impudicamq;, uel degenerem atq; indignam sortientur uxorem. cum qua etiam assidue rixentur, ac propter aduersantis illius mores continua iurgia contentionesq; exerceant, aut illam sibi per uim, ac præter legem, aut forte per rapinam comparabunt, Sol enim signi huius dominus in occasu qui locus uxoris est, infeliciter collocatur. Quodq; occasus aduersatur ortui, non solum uxorem indignam denuntiat, uerum etiam aduersarios multos, uimq; inimicorum, atq; insidias portendit. Si Leo in infimo cœli loco constitutus fuerit nascente aliquo, is sibi patrimonium, domesticumq; peculium proprijs laboribus propter signi naturam, ut dictum est, comparabit, comparatumq; conseruabit, eadem industria & opera, insidijs tamen

Hoc signo natus est f[illegible] meus Cornelius [illegible] anno 1566.

sæpius petetur, forsitanq; ex hæreditatibus atq; è mortuorum bonis locupletabitur, Sagittario qui eiusdem est trianguli, octauum locum tenente. Verum (ut sæpius dictum est) ac singulis penè in locis dicendū, inspiciendæ sunt stellæ non modo erraticæ, quæ aut præsidio sint, aut uires suas contra ferant, quibus eæ in locis insideant, quo etiam aspectu locū ipsū irradient, uerum etiam fixæ. Quoniam autē regiones ipsæ, omnisq; terrarum orbis, quæq; in orbe uniuerso eueniunt, cœli, stellarumq; agitationes sequūtur, huic cœli parti quæ Leo dicitur, præcipua quadam seruitute obnoxia, ac tanquam è gleba ascripta est Italia oīs, præter Hetruriā, addita etiā parte illa, quæ olim Galliæ fuit, quæq; Alpibus adiacet, Padoq; interseatur, itē Sicilia insula. Fouet etiam Leo è regionibus quæ mediterraneæ magis sunt, Phœnicē, Chaldæam atq; Orcheniam. Est autem Phœnix Syriæ pars mari exposita, quæ ab ipsa nomen accepit, pertinetq; Iudæam uersus, ad Carmelum usq; montem, à tergo tum Libano, tum Antilibano montibus clauditur. At Cassium uersus montem præterfluit eam Eleutherius amnis, qui in mare delabitur è Libano. Fuere in ea quondam celebres Tyrus ac Sidon, nunc Tripolis tantum. Chaldæa Babylonis pars est adiacens montibus, qui eam dirimunt ab Arabia deserta, fluuius etiam Euphrates à Mesopotamia, pertinetq; ad Mardocen paludem. Claruit hæc olim regio doctissimis uiris, qui disciplinam hāc illustrauere. Orchenia cum Arabia deserta includitur, dirimitur à felice perpetuis montibus, nec minus à Babylone, ab iisdem illis montibus, qui Chaldæā dirimūt à deserta, pertinet aūt ad sinum Persicū, cuius litoris lōgitudo ab alteris montibus ad alteros media extēditur.

De Virgine.

Rerum qualitates ordine quodam suo alteram altera sequitur necessitate naturæ, id quod in anni temporibus usuuenit propter Solem signiferum peragrantem. Siquidem ex ardentissimis caloribus quibus aër accenditur, dū Sol Cancrum ac Leonem permeat, orbiculariter succedit, ut exucto humido, summa subsequatur ariditas, quæ desinentem æstatem ineunti Autumno coniungat, quoad enim humidum in Piscibus excreuit, uergente in uer hyeme, eatenus in Virgine opposito Piscibus signo ariditas humiditati contraria augetur, declinante iam in autumnum æstate, efficiturq; de Solis circuitu quemamodum quatuor anni temporum sic ipsarum qualitatum in se naturalis illa de qua dictum est alternatio. Quibus è rebus nunc incrementum, nunc

imminutio

imminutio proficiscitur, tanta cum uarietate, & commutatione, ut fi ale interitus sequatur rursus ex interitu procreatio & uita. In hac igitur signiferi orbis portione, quæ Virgo appellatur, arescūt sic oïa, ut siccitas quæ suapte natura generādis rebus male idonea est, regna re iam incipiat, quam ob rem signum ipsum Virginis sterile putatū est, quodq; Græci dicunt ἄγονον hoc est infæcundum, parumq; omnino genitale, quin etiam ab artium humanitatis studijs Anthropides uocatum est, efficit enim natos bonos, honestos, uerecundos, deli ciosos, literatos, eruditos, mysteriorum atq; arcanorum gnaros, computatores, rationales, dispensatores, morū institutores, scribas, negotiosos, curiosos, quæ uirtutes hominum sunt propriæ, nec immerito in Vrania nostra huic signo tantopere assurreximus. Quin ēt ut hominis ipsius initia ærumnosa sunt, etenim infans cum primum terram attigit, in fletum prorumpit, sic qui nascēte Virgine in lucem ueniūt, primos uitæ annos difficiles, ac solicitudinis & laborū plenos exigunt, post uero ætate progrediente fructus uitæ uberes consequuntur cum honore & laude. Ipsius autem Virginis signū in uniuersum quidem humidum perhibetur, ac tonitruosum, diuisim tamē habetur huiusmodi, ut quæ antecedunt partes sint calidæ, corruptioniq; accōmodatæ, quæ mediæ temperatæ, quæ ultimæ humentes ac pluuiæ, partes uero septentrionales uentosæ, quæ tamen in austrum tendunt, moderatæ. Est autem hoc naturæ temporis illius maxime accommodatum, ut quo tempore Sol Virginem permeat, frequentiores in aëre tonitrus fiant. Nam & diurni Solis ardores minuuntur noctibus iam crescentibus, & exhalationes illæ calidæ in cœlo multæ simul coeūt, nec tamen regio illa humidis quoq; uaporibus uacua est, quos nec Sol omnino die potest absumere, & noctes refrigescere iam incipiūt, quæ alimentum illis præbent. Iure igitur tonitruosum signum cognominatū est, cæterū ut uniuersim quidem humidū sit, non uidetur oïo probabile, q̄uis eiusmodi esse in aliquibus fortasse regionibus propter terræ situm eueniat. Vltimas uero partes humentes ac pluuias putare, naturale omnino uidetur, siquidem eo tempore & multi & magni hymbres è cœlo funduntur, Sole ipso signiferiq; orbis conuersione hoc præstante. Qua è re fit, ut hæc ipsa signis accidere putentur, quæ tamen mutantur pro terrarū situ, nec ullo modo perpetua sunt. Nā & in Italia Campaniæ tractus abūde humens ac pluuius ē, è contrario Apuliæ non modo siccus, uerū etiam siticulosus. Fines autem Virginis traduntur esse huiusce modi, ut primi fines qui septem è partibus constant, Mercurioq; addicuntur, natos futuros indicent subli-

mes, excellentes, generosos, gnaros, rectores, administratores, rerũ ma gnarum dispositores, probos, moderatos, æquos, mansuetos, solertes, ingeniosos, Venereis tamen in rebus male fortunatos, quas ad res signum hoc uniuersum quidem male idoneum esse putant, cum primas tamen septem has de quibus nunc loquimur, parum felices esse, An fortasse quod Venus in Virgine deijcitur, & tanquam corruit? cũ sit altitudini eius aduersa, exq; eo fiat, ut ab eiusmodi rebus proficiscã tur accusationes, atq; infamia. Sex quæ sequuntur partes è quibus Veneris fines constant, natos reddũt opprobriosos, infames, quiq; in rem uxoriam turpiter prolabantur, ijdem exercebunt se in ludis ac spectaculis, rebusq; theatralibus. Quæ post has sequũtur partes quę Iouis finibus attributæ, agriculturæ studiosos, mansuetos, ac recti probiq; amatores, fœcũdos, quiq; aliorum procurationes exerceant. Quæ deinceps insequuntur sex, Saturni finibus dedicatæ natis mores futuros portendunt contaminatos, flagitiosos, despicabiles, ac ridiculos, ipsum autem frigidum ac parũ uiuacem. Sex ultimæ quæ Martis fines constituunt, natos faciunt uiriles, atroces, sæuos, seditiosos, cõ uiciatores, popularium turbarum concitatores, fallaces, falsarios, calũniatores, impositores, quiq; noctu atq; in tenebris grassentur, tandẽq; in uinculis ac carceribus macerentur. Aegyptij uero primos Virginis fines partibus è septem coactos Mercurio attribuunt, Veneri secundos è decem, Ioui tertios è quatuor tantum, quartos Marti partibus è septem, Saturno ultimos duntaxat è duobus. Quibus itaq; nascenti bus Virgo horoscopabit, quoniam hoc in signo Mercurius habet etiã altitudinem, non modo domesticam iurisditionem. Adhæc quia Venus, Lunáq; præsunt huic triangulo, hi futurorum prudentes erunt. nam & ipsarum insomnia quædam quasi oracula futura sunt, & deorum se illis mentes aperient, per responsa, per sortes, aut per magicam disciplinam, religionum sectatores erunt, suasq; actiones ad deos immortalis potissimum referent, iucundi, humani, amicitiæ obseruatores, docti, rerum abditarum perscrutatores, bonarum artiũ gnari, facundi. Ineunte tamen ætate (quod supradictum est) labori bus ac difficultatibus implicabuntur plurimis, uitæq; eorũ principia solicitudinis atq; egestatis plena erunt, post tamen procedente, atq; ingrauescente ætate abundabunt re familiari, magnæq; illis facultates obuenient, quarum comparandarum diuersæ causæ rationesq; futuræ sunt, propter Mercurium ac triangulatores quos dixi. Nam aut per negotiationem, aut per legationes, aut per disciplinas, quæ Mercurij sunt munera, aut per sacerdotia, ac sacrorum genera, quæ

sunt Veneris, aut per administrationes, promotionesq́; quæ ad Lunam potissimum referuntur, diuitias, censumq́; sibi comparabunt. Eorum autem adolescentia futura est mollis ac deliciosa, quippe qui à lasciuia uicti totos se amori dedent, & (ut inquit Iulius Maternus) omnium mulierum concubitus concupiscent, post uero superata signi anaphora atq; ascensionibus, sedata cupiditate, modestiam induent, ac intra uerecundiæ gyrum redibunt. Cum Virgo culminauerit, natos ipsos ad magistratus atq; administrationes promouebit, conferetq́; magnæ potestatis licentiam, proponetq́; tribunalibus, atq; eorum iussa audientur à subiectis, præscriptisq́; parebitur, quin ab eisdē multa quoq; in alios beneficia conferentur, siquidem opera, ingenio, atq; authoritate sua profuturi sunt quàm plurimis, quos ingratos experientur propter Martis, Saturniq́; maleficentiam, quorum alter domicilium habet in Capricorno, altitudinē alter. Etenim Capricornus cum Tauro Virgineq; triangulatur. Occidente Virgine qui nascentur futuri sunt diuites, cordati, secretorum ministri, fideles atq; in amicos officiosi, uxores incomparabili complectentur affectione, quas non nunquam parum gratas, maleq́; in amore beneficijsq́; respondētes inuenient, quarum etiam dolore aut liberorum ex eis susceptorum infortunijs laborabūt. Licet enim locus hic uxorū sit proprius, suo tamen situ aduersatur ascendenti. Quocirca necesse est, situs ipsius naturam sequatur, ne ab inferendis molestijs discedat. Qui in lucem uenientes Virginem subterraneo in cardine habuerint, hi primam ætatem grauem ac laboriosam sentient, post mutata fortuna uita feliciore utentur. Illud quoq; aduertendum est, quod Virgine ortum tenente, Gemini culminant, ea culminante Gemini occasum possident, ea rursum occasum tenente, imum Gemini cardinem tenent, ijdem quoq; horoscopabunt, imum illa cardinem possidente, plurimum enim adiumenti confert, ut eadem stella præsertim bene collocata duobus simul cœli cardinibus domicilij sui authoritate præsideat. Regiones autem Virgini subiectæ sunt Mesopotamia, Babylonia, & Assyria. Finitur autem Mesopotamia, qua septentrionē spectat, maioris Armeniæ mōtibus, ac Tauri parte, quæ ab occasu flumine Euphrate, q ijsdē defluit è montibus, qua Syriā diuidit ab ea, ab ortu Solis Assyria et Tigri fluuio, à meridie quoq; idem Euphrates inter eam Babyloniamq́; elabitur, etenim flumen ipsum à Chaldæa de qua diximus flecti incipit, sinuosiorq́; perlabitur, donec Tigridi misceatur, unde Mesopotamia hoc est interamnia dicta est. Babylonia quæ à Babylone urbe nomen accepit, nam & regio etiam ipsa Babylon dicitur, qua septentrionem spectat Euphrate terminatur, qui eam Mesopota-

miamq; intersecat, flexuosius illabens, ut dictum est, qua meridiem sinu Persico, ad occasum uero Arabia deserta, montibusq; qui illam à Chaldæa diuidunt, quam Leoni subiectam diximus, ad ortum Susiana, ijsdemq; fluminibus, qui eodem alueo mare Persicum, duobus tamen hostijs ingrediuntur in eum sinum, qui Mesanites dicitur. Assyria coniūgitur Armeniæ, mōtibus ijs è quibus Tigris defluit, à septētrione, ab occasu autē Mesopotamiæ, à qua Tigris eā disiūgit, à meridie Susiana, ab ortu Media. Græciæ quoq; pars ea quæ quondam ἑλλὰς uocata est, item Achaia, & Creta insula subijciuntur Virgini, de quibus hæc tradēmus. Hellas antea fuit quæ postea Græco à rege uocata est Græcia, Eadem fuit etiam Thessalia & Aemonia, ut Plinio placet, atq; ab Achaia diuersa, nunc utraq; Græcia est, quin etiam Græcia ipsa Macedoniæ bonam partem, Thraciamq; ipsam hodie complectitur.

De Libra.

Libræ signum quod uetustissimi Græcorum χηλὰς uocauere libētius, ex toto quidem uariabile & incertum est, propter anni tempus Solisq; declinationem ad imum cardinem, cum orbis ipse anni temporūq; eius qualitatū peruenerit ad eam partem, de qua ab arido in frigidū fit trāsitio, exuctis ac penè exhaustis terræ uisceribus, subductisq; in aërem aspirationibus quàm plurimis, quas crassiores esse necesse est, ac terrestris admodum, quippe cum ex intimo terræ sinu adapertis meatibus ui quadam adhibita sursum perlatæ sint, ea spissitudine, ut occupato cœlo caligare illud compellant. Quoniā aūt aspirationum earū ea natura est, ut uentos maxime generent, declinante die, succrescēte nocte, aridoq; in frigidum trāseunte, necesse est cœlū ipsum uentorū ui assidue mutari, quin etiam ob uarietatē ipsam uētorū aspirationumq;, cum Sol excoquere uaporē omnē nequeat, misceri ac turbari non solū ambientem nos hunc aërem, uerū etiam terras, quas incolimus, mariaq; interfluentia. Quantoq; regiones ipsæ magis euaporant, atq; exhalant, aut propter sitū conuallium montiumq; maiores uaporū euectiones atq; exhalationum fiunt, tanto cōturbationes ipsas maiores ac uehementiores fore necesse est, cœliq; statum sic mutari, ut in horas penè singulas euariet. Quocirca mirū uideri debet nemini, si omnino signū hoc uariabile iudicatum est, ab aëris ipsius affectionibus tam incōstantibus, si autumnum ipsum tum uētorū, tum morborum, qui ex aëris inconstantia potissimum generantur,

patrem dixere· Adhaec signa omnia quae coeli cardinibus praesident, mutabilia sunt ac suapte natura uariantia· Diuisim uero primas ac medias Librae partes temperatas esse uolunt, ultimas humescenteis, quae in boream surgunt, uentosas, quae in austrū declinant, humidas & corrūpenteis, quae quidē omnia cum natura temporis illius hoc est autumni conueniunt, quando ea pars anni pluuia ac pestilens est, uentorumq; concitatrix· Qui uero finium naturas explicant; Ptolemaeiq; comprobationem sequuntur, ita quidem tradunt, ut fines primi sex è partibus constituti, quod Saturno subseruiant, qui hoc in signo altitudinis iurisditionem exercet, sint regiae excellentisq; naturae, maxime in diurnis genituris· Quam ob rem natos ipsos magnas ac generosas ad res impellunt, maximisq; negotijs implicant, steriles tamen sunt· humidamq; ob qualitatem corruptionem afferunt· At qui Aegyptiorum opinioni assentiuntur, quanquam primos fines partibusq; è sex Saturno dedicauit, fines tamen secūdos, partibusq; ex octo conflatos Mercurio tribuunt, tertios septemq; è partibus Ioui, quartos Veneri item è septem, ultimos duabus tantum è partibus Marti· è Ptolemaei igitur approbatione secundi loci fines quinq; è partibus cōparati, Venerisq; potestati addicti in animis natorum studium ingenerant honestatis, pietatis, ac religionis, item picturae, sculpturae, toreumaticae, uersuū, canticorumq;· Erunt autem nati ipsi in re uxoria fortunati, atq; in plerisq; felices· Tertij loci fines partibus quidem ex octo compositi, cum sint Iouis, natos locupletabunt uenalitijs quidem è lucris, ijsdemq; immundis ac sordidis· Quarti loci fines quinq; è partibus cōpacti, Mercurijq; stellae ascripti natos ipsos ad ea quae Mercurij sunt, impellunt, ad mercaturam, ad forum, ad commercia rerū uenalium, commutationesq;, ad studia item Grammaticae, scripturarum, epistolarum, quorum quidem animi nec à iustitia recedent, & res suas prudenter administrabunt· Vltimi loci fines sex è partibus coniuncti, Martiq; attributi natos ipsos militaribus in rebus exercebunt· ducent enim ordines ac robur animi, strenuitatemq; prae se ferent, rapinis gaudebunt, atq; in exercitatione militari, req; bellica satis felices erunt· interitq; illis magna animorum fiducia, uigoritem elatioq;· fratribus aut carebunt, aut cum illis male conuenient· Haec Libra portendere pro natura finium existimata est ab authoribus nō ignobilibus· Quibus igitur ea ascenderit, ij futuri sunt iustitiae, modestiae, honestatisq; studiosi, deorum cultores; liuidi tamen admodum, quiq; alienis bonis inhiēt, quae uitia de Saturni malitia ortum ducūt, qui non modo altitudinis, uerum etiam triangularitatis ius exercet

in Libra. Genus uitæ eorum erit inconstans & uarium pro natura si gni. Ipsi multis litibus contentionibusq; uexabuntur, uersabunturq; in mu nisterijs annonæ, ponderũ mensurarũq; atq; inter pigmentorũ operumq; officinas, quarum etiam rerum administrationi præsidebunt. Generaliter autem, ut in Vrania scriptum est.

Hoc igitur signo genitos primum æqua probumq;
Delectant, lucrumq; olei & Baccheia merces.
Præcipites sed liuor agit, tum pondera tractant,
Annonamq;, unguentaq;, & æquus orbibus instant.
Sed uariat fortuna suis mutabilis alis,
Et molles animum mores, & auara cupido
Inficiunt. Igitur Libra fulgente per ortum
In lucem quicunq; uenit, non ille deorum
Contemptor, non recta animi sententia mentem
Deseret, aut clarus exurgens gloria factis,
Sed uitæ tenor inconstans, morbusq;, laborq;
Turbabunt, & multa nouis discrimina rebus,
Nunc lites, atq; immeritis certamina causis,
Nunc aduersa fori uexabunt arma, sed ipse
Inuictus feret, ac multo se robore firmat,
Quem tamen amussis prosternent funera natis.

Saturnus itaq;, ut dictum est, hinc lites & contentiones causasq; dolorũ atq; ærũnarũ suscitat, illinc animi firmitudinem ac robur in aduersis præstat. Venus autem signi domina præsidiũ quoq; suũ non denegat et; inter tristitiã ægritudinẽq; lætitiã miscebit, peculiariq; uoluptate sua leuabit tristitiã, lenietq; ægritudinẽ. Horũ et hominum iudiciũ erit rectũ; sententiæ plenæ fidei atq; prudentiæ propter utranq; stellam Veneris ac Saturni. Nec deerit illis Mercurij fauor, signi ipsius triangulatoris pro collocatione tamen cuiusq; in genitura, ac geniture ipsius mensura. Qui nascentur Libra culminante propter Venerem erunt eloquentes; eorumq; oratio suauis & grata, religionibus item dediti, uerecundi, modesti, eiusdem etiam stellæ beneficio liberabuntur a grauibus periculis, quod dijs immortalibus acceptum referent. Procedente etiam tempore fortuna secundior eis futurã est; actionesq; felicitatis succedent. Siquidem ob Saturni etiam stellam obijcietur eis aut hereditates, aut thesauri; aut e secretiore ac uenustiore re; negotio'ue bona conferentur, aut e rebus alijs quæ a Saturno denuntiantur. Occasum tenente Libra, in lucem qui uenient propter naturã signi inconstantis, & propter cardinẽ, eorum uitæ genus nunquam cer

tum erit; sed continuatione quadam inconstanti et lubrica uariabit adeo, ut ex imo ad summum sæpius locum subleuentur, ad imum à summo postea deturbētur. eodem modo è lætis ad tristia, è tristibus ad læta iocundaq; transferentur, ut tanq̃ alternis gaudiū mœror, felicitas atq; infelicitas inuicē certent, deq; uictoria inter se digladiētur. Horū autē hominū uitæ consuetudoq; futura est in aula regū, aut apud ciuitatis principes, aut in publicorū munerū administratione propter Saturni pertinax ac potens sydus, quod licet sit laboriosum ac difficile, natos tn ipsos extollit, & ab imo ad summa bene potenterq; collocatū effert. Qui in lucem uenient Libra infimo in cœlo collocata, paternū censum amittent, partasq; à maioribus diuitias non retinebunt, prementurq; à laboribus multis, uitam autem longiorem sortientur, nec i obitu sepulturæ honore carituri sunt propter Aquarij, ut arbitror, triangularitatem, quem octauo in loco cōtingit reperiri, Libra in imo consistente. Adhæc cœli locus imus ea denuntiat quæ post obitum obuentura sunt, ut supra iam diximus, Versabuntur autem in muneribus, ac ministerijs popularibus, ita tamen ut uix ad primum negotij qđ administrabunt locū perueniant. Quas ad administrationes beneficio literarum euehentur, præsidio potissimum Geminorum, Mercurijq; eorum domini, qui de triangulo fauorem suum loco huic subministrantes afferent. Quodq; ipsi Gemini duodecimo in loco pigro scilicet atq; abiecto reperiuntur, non poterunt nati ad primū administrationis suæ locum, ut dictum est, peruenire. Hæc igitur Libra in aliquo cœli cardinum quatuor constituta nascentibus denuntiat. Libræ subiacet Bactriana, Casperia, & Serica. Harum prima contingit ab occasu Margianam. à septentrione ac Solis exortu Sogdianos, atq; Oxum flumen, à meridie Ariam. Serica ab occasu habet Scythiam, quæ est extra Imaum montem, à septentrione terram incognitam, similiter ab exortu. at à meridie Indiam, quæ est extra Gāgē. Casperiam diuidunt à Sacis montes, è quibus defluunt Indus, quiq; in Indum influunt Bidaspus, Sandabalis, & Zuadris. Est autem statim post Indum, pertinetq; ad Zaradrum fluuium, qui eam à Gymnosophistis diuidit, adiacetq; Sacarum montibus. Oasis quoq;, ac Thebais, quæ quidem diuiduntur à montibus, qui Libyci appellantur, Libræ addicuntur. Est autem Oasis sita post mōtem, qui Aegyptiaca lingua Arenosus uocatur, ac secundum Solis fontem, ac Meridem lacum. Duxit autem nomen ab urbibus duabus eiusdē nominis, quarū altera quæ parua cognominata est, uergit ad Meridē, altera quæ magna, ad mōtē Arenosum. Thebais quæ inter montes Libycos,

& Nilum portenditur, quæq; ab urbe quondam celeberrima dicta ē, Aegypti partem occupat, Item Troglodyticæ, quæ iacet ad mare rubrum, sinumq; Arabicum, quiq; Adulicus dictus est, pertineq; ad Elephantum montem. Labitur autem per eam flumen Astabora, qui è Garbato monte in Nilum influit, ad Meroen insulam unà cum amne Astapode, qui è Coloa palude per Struthiophagos decurrit.

De Scorpio.

Peragratis à Sole Chelis, caligante summū in modum aëre, sursumq; euecto omnis generis halitu, aridoq; in frigidum declinante, cum et dies minutatim decrescat, & Sol ad infima orbis sui declinet, necesse ē cœlū ipsum turbari, atq; i dies dēsius obnubescere, calido frigidoq; inter se certantibus, dum ignitæ fumigationes cōtendunt, ut ad æstuosam illam regionem sursum penetrent, aut dum inclusæ frigescentibus à uaporibus exploduntur, ac tanquam fugatæ constrepunt, tonitrus quoq; frequentissimos in cœlo fieri. Quocirca signū Scorpij quod uetustissimi Latini Nepā dixere, non iniuria tonitruosum ab illis omni è parte iudicatum est, nec minus etiam fulminosum, quo tempore & coruscat cœlū sæpius propter densitatem uaporum exhalationūq; inter se certantium, & fulgetræ plurimæ, inflāmationesq; per aërē discurrentes cernuntur. Quodq; frigida uis in dies crescentibus noctibus, hebescente Sole, mirum in modum augescit, hymbres ferre continui è cœlo funduntur. Quin etiam cogente frigore, non hymbres modo uehementer frigidi sæpius decidunt, uerum etiam niues, nec solū in montiū cacuminibus, in quibus frigus ipsum regnat, uerū etiam in planis, locisq; demissioribus. Itaq; Scorpij partes primæ nimbosæ sunt, exuperantiq; iam frigore nimbos in niues cogunt, procellasq; atrociores exuscitant. Quoniā autē expurgato iam aëre, solutis in hymbrē ac niuem uaporibus, naturale est cœlū ipsum dies aliquot conquiescere, hinc efficitur ut mediæ Scorpij partes reddātur temperatiores, quo tempore sedatio quædam in aëre accidit. Post uero euaporante ac fumigante terra, frigescēte cœlo, multis rursus coactis nubibus, res omnis ad pluuias, nimbos, ac niues redit. quodq; post largam pluuiā serenitates, post austros qui hinc potissimum regnant, boreæ subsequuntur, indeq; terræ superficies gelu concrescat, nec exhalari è terra inclusos flatus permittit, terræ ipsius motus quoq; fieri aliquādo cōtingit. Vnde postremæ signi huius partes concussiones terrarū excitare, quod res ipsa non raro cōprobat, indicātur. Quibus de causis autumni potissimū tempore, motus hi fiunt. hicq; quidā quasi morbus, noxiaq; affectio

à terra concipitur, ut non solum pars hæc anni in animalium corporibus, uerum etiam in uasta illa terræ ipsius mole morbos ingeneret, tremereq; deinde eam cogat. Partes autem signi huius quæ septentrionales perhibentur, æstuosas ac torridas esse uolunt, australeis uero humidas. Qua uero rõne partes hæ nostris in regionibus æstuent ac torreant non uideo, cum Sol ad eas nisi declinante iam autumno non accedat, quo tempore frigora iam intenduntur. Neq; enim in hoc terræ situ tanta esse potest fixarum uis, si quæ æstuosioris naturæ in proximo collocatæ sunt, ut temporum naturam exuperent, etiam proximo à Sole calefactæ. Quod uero ad fines ipsos attinet, eiusmodi est, ut primæ partes, quæ sex sunt numero, Martiq; addictæ, ut autem Aegyptij arbitrantur septem, tumultus, seditiones ac rixas excitent, mutabilitatem, infirmitatemq; animorum, nec non iracundiã, atq; indignationem exuscitent, natos ipsos uerbosos, parumq; in loquendo moderatos, eosdem etiam ardenteis in cupiditatibus atq; in uita inordinatos faciant, resq; ad militares impellant, quin etiam ut peregre multum proficiscantur cogent. Eædem partes ut fratres complures, sic filios rariores promittunt. Partes octo quæ statim subsequũtur, Iouisq; fines constituunt, pontificatus, purpuram, honores, prætextas, magistratusq; decernunt, deorum etiam cultum, beneficentiæ, itemq; humanitatis ac mansuetudinis studium, natos ipsos gerendis atque administrandis rebus deditos, magnopereq; actiosos significant. Vt enim à negotio negotiosos dixere, utq; ab actu actuosum duxit Cicero, sic nos ab actione hoc est ab agendi studio habituq; actiosos deducimus. Hos autem fines quatuorq; duntaxat è partibus Aegyptij Veneri attribuunt. At qui Ptolemæum sequi uolũt, partes septem, quæ Iouis finibus coniunctæ sunt, Veneri ascribunt, quæ nuptialibus in rebus felicitatem, erga deos cultũ, erga homines dilectionem, mutuamq; beneuolentiam illorum portendant, rerum itẽ familiarium affluentiam, eorũq; quorũ uoluptate nati capiantur copiam, multæ prolis susceptionẽ, uitæ item suauitatem ac iucunditatẽ. Partes sex quæ deinceps sequuntur, Mercurioq; attributæ sunt, armorũ atq; athleticorũ certaminũ studiũ denuntiãt, eosq; q nati fuerint, contentiosos, conuiciatores, detractores, qui tamen flagitiosos ac nefarios insectentur, ipsos aũt salaces ac multi coitus. Aegyptij fines hos qnq; è partibus constituũt, Iouiq; addicunt. Reliquæ tres Saturni, ut aũt Aegyptij arbitrãtur sex, male quidem felices perhibentur, filios enim ac fratres uix largiũtur, nati ipsi futuri sunt tristes, osoresq; mulierũ ac suorũ, uenena miscebunt, multorũ etiam scelerum conscij atq;

cultis uitijs infecti, susurrones, flagitiosi, contumaces, detestabiles, adeoq; etiam contaminati, ut eos dij, hominesq; abominentur. Generaliter autem Scorpij signum pro sua Martisq; natura natos efficit iracundos, uersutos, subdolos, acutos, ingeniosos, uiolētos, infidos, proteruos, sicarios, rapaces, alienorū cupidos, suiq; studiosos, ueneficos, malesicatrumq; potionum ministros atq; authores, cædis etiam, scelerumq; plurimorū conscios insidiatores, periuros, quiq; nihilominus præsidijs deorum innitantur, aut eorum imbuantur sacris. Horoscopans autem Scorpius largitur nascentibus acumen ac dexteritatem ingenij, ornatum ac dicendi copiam. Erunt autem ipsi in prima ætate laboribus multis oppressi, laborabuntq; diuerso genere infortuniorum, à quibus post procedente tempore liberantur, patriam domicaliaq; mutabunt, in aduersis deorū præsidia requirent, aut sacris etiam initiabuntur. delectabuntur rerum nouitatibus, amicorum etiam causa in pericula sæpius incident. Nam & ornatus uerborum, suauitasq; sermonis, & præsidia à dijs immortalibus petita, sacrorumq; initiatio à Venere proficiscuntur, quæ triangularitatem habet in Scorpio et in Cācro, q horoscopante Scorpio reperitur nono in loco, qui est religionis ac pietatis. Prohibitio item, atq; auersio periculorum, & aduersantis fortunæ in prosperam commutatio à Ioue, nec sine Veneris ipsius Lunæq; beneficio proueniunt. Nam & Iupiter altitudinem suam habet in Cancro, domiciliumq; in Piscibus contriangularibus signis, et Luna Venusq; in eisdē signis triangulare ius exercent. Labores autem ac pericula à Marte, cuius malefica natura est, obijcientur. à quo etiam studium, rerūq; nouarum oblectatio gignetur. cui etiam Lunæ inconstans natura non parū adijciet, à qua ingenij aptitudo dexteritasq; conferetur. Quod autem Mars triangulo huic patrocinatur, maleficentia sua triangulum omne inficit, quo circa liberis quoq; nocebit, cum Pisces, horoscopante Scorpio, quintū hoc est prolis locum teneant, amissam tamen sobolem ob Martis peruersam naturam Iupiter signi dominus instaurabit, ac Venus, quæ quinto loco, ut ante dictum est, præsidet, beneficæq; qualitatis ē, habetq; in Piscibus altitudinem. Idem corpius culminans animi quidem robur, mores tamen difficiles nascentium denuntiat, quos et mutare patriam cogit. Quodq; locus decimus id est cœli culmen nō patriā modo, uerū artes quoq;, actionesq; designat propter Martiam infectionem, nati ipsi principio ad indigna, seruiliaq; ministeria compellentur, qui tamen paulatim ab hac ipsa negotiorum humilitate post subleuabuntur, potentis alicuius uiri auxilio & opera præsertim si locus ipse decimus

fuerit aliunde feliciter illustratus, ac Venus Lunaq; triáguli patronæ bene collocatæ fuerint. In re item uxoria initio erũt male fortunati, præsertim Leone: de quo dictum est, locum septimum, q uxoris est, te nente. Idem quoq; in suscipienda prole sentient, siquidem Mars Scorpij dominus, ut etiam Maternus tradit, in septimo genituræ loco con stitutus, coniugis ac filiorum locum acerrime insectatur. quo circa si gnum ipsum eandem domini malignitatem decimo etiam è loco in uxorem ac liberos euomit. Septimum in genitura locum tenẽs Scorpi us natos reddet gnaros ac bene cordatos, quiq; in actionibus suis pru denter industrieq; sese gerant. Etenim Mars ingeniũ calore suo acuit, neq; animos desidia marcere patitur. In infimo cœlo positus Scorpius administrationibus quibusdam natos præficit, in qbus primum ẽi lo cum tenebunt. Illud uero aduertendum est, Martem quocunq; in cardine collocatum, nascentibus diuersa mala periculaq; obijcere: Quo circa Scorpius ipse suapte etiam natura peruersum signum, do mini sui naturam in cardine constitutus induit, ac siquid boni decer nit, illud de cardinis potius natura potestateq; prouenit, quàm ab eius suffragio. Ascribuntur autem Scorpio Mauritania, Metagonitica, ac Getulia, item Syria, Commagena, & Cappadocia. Est autem Mauri tania sita ad oceanum Atlanticum, ac fretum Gaditanum, cuius etiã latus mari Hispano abluitur, eiusdemq; partem illam quæ ad fre tum est, Metagoniticam Ptolemæus uocat, in qua est Tingis oppidum hodie quoq; celebre mutatis literis Tanger, à quo regio quondam Tin gitana. Ipsa autem Metagonitica qua Atlantico clauditur mari ad Atlantem minorem pertinet, qua Hispano ad Metagonitem pro montorium à quo uidetur nomen duxisse. Omnis autem regio qua Balearico ac Sardo mari abluitur, ortum uersus, ad Ampsagum flu uium pertinet, qui eam ab Africa minore diuidit, à meridie clau ditur Atlante maiore, post quem sunt Getuli. Plinius uero ait Nu midiam appellatam Metagonitidem, de qua diximus, ac Masinissæ regnum fuisse. Ptolemæus autem, ut dictum est, eam finit ad fre tum Gaditanum, Metagonitemq; promontorium, cum Numidia sit post Ampsagum flumen, atque in parte minoris Africæ. Ad hæc Ptolemæus Numidiam & Africam Cancro Metagoniticam Scorpio subijcit. Getulia sita est post Atlantem maiorem ad ocea num occiduum, quo monte disterminatur à Mauritania Africaq; minore. pertinet autem ad Garamantes, Libyæq; interiora, ac so litudines. Syria finitima est Ciliciæ à septentrione, ab occasu ma ri tunditur, quod ab ea Syrium dicitur, continetq; Phœniciam, quam

iam diximus Leoni subiectam esse, a meridie Iudææ, atq; Arabiæ, quæ Petrea a gnominatur, ab ortu uero Arabiæ desertæ. Commagena Syriæ coniuncta est, aut eiusdē potius pars ad Euphraten sita post Amanum montem ac Taurū, quibus à Cilicia Armeniaq; diuiditur. Cappadocia quæ à flumine nomē sortita est, habet ab occasu Galatiā hoc est Paphlagoniam, ac Pamphyliam, à qua Taurus illam separat, itēq; à Cilicia, quæ est illi à meridie posita. At qua exortum spectat iūgitur Armeniæ ad Euphratē, qua uero septentrionem Ponto Euxino abluitur. Est in ea Trapezos, quæ post dedit nomē regioni, propter imperium unde hodie Trapezuntia uocatur. deleuere autem imperium ipsum paucis ante annis Turcæ, imperante Mahometo.

De Sagittario.

Rerum cœlestium scriptores, ac princeps eorum Ptolemæus tradunt Sagittarij signum penitus uentosum esse, quamuis quo ad triplicem partiū diuisionem, primam quidē humidam, secundam temperatam, tertiam calidā urentemq; esse uelint. Nec mirum qdē si primæ partes humidæ, ultimæ calidæ sunt, medias temperamentum quoddam seq, desinente iam autūno atq; appetente hyeme. Cur autē uētosum sit præteritarum pluuiarū ratio palàm indicat, siquidē ea natura uentorū est, ut post pluuias statim cessent, sedeturq; aër, è cuius sedatione uentorū etiam cessatio sequitur. Cū enim uētorū materia sit terrestris illa aspiratio, maxime arefacta et torrida atq; à calore q illā torruit sursum rapta, multumq; agitata, ea humectantibus atq; refrigerantibus hymbribus prorsus extinguitur, qua extincta uentorū uis emoritur. Consueuere aūt, Sole Libram & Scorpiū permeante, fieri magnæ et ferè cōtinuæ pluuiæ, nimbiq; admodū procellosi, qbus madefacta terra aspirationes illas suas, quas uētorū materiā esse diximus, tādiu intra aluū continet, donec pluuios illos uapores, quibus terra diluta madescebat, in aërē de more suo Sol sustulerit, qbus sublatis multā rursus aspirationem, sustolli simul necesse est. Cūq; aer eo tēpore non mediocriter frigescat, aspiratio ipsa arefacta et fumida sursum perlata, ubi frigus sensit, deorsum ab illo reijcitur, qđq; leuitate ac fumositate sua nequeat deorsum omnino retrudi, unde exhalauerat prius, obliquo itinere atq; cōtortis spatijs aërē ipellit, agitatq; in diuersum, quo fit ut Sole Sagittarium permeante, uenti plurimi gignantur, ac signum ipsum uentosum iudicetur, taleq; plerunq; contingat esse ijs in affectionibus, quæ in aëre eueniunt. Quod uero ad genituras & hominū mores attinet, Sagittarij signū natos efficit generosos, liberales,

magnanimos,

magnanimos, iustos, maturos, beneficos, moderatos, faciles, misericordes, in tractandis tamen rebus subobscuros ac duplices, cum signũ ipsum duplici ẽt natura sit prædictum, fratrũ item, cognatorũ, amicorũq; studiosos, & , ut ita dixerim, fratricolas, amicicolasq; honorũ etiam appetentes, iudicijs ac tribunalibus præpositos, quiq; amissa facile recuperent, ac repensent compendijs damna prius accepta, non tamen ut multa prole abundent, quandoquidem Sagittarius igneus est, nec abunde fœcundus, & , ut Græci dicunt, ὀλιγόγονος. Sequitur autem signum ipsum in ijs quæ dicta sunt Iouis naturam, sub cuius est dominatu ac triangularitate. ijdem nati Solis etiam suffragio qui cum Ioue triangulum hoc possidet in contentionibus ac certaminibus aduersarios suos prosternent. Quo ad fines autem ac finium partes Sagittarius ita distinguitur, ut primæ octo partes quæ Iouis sunt, homines actiosos faciant hoc est ad peragenda negotia, ipsasq; ad actiones accommodatos atq; efficaces, utimur enim uerbo hoc libenter, easdem etiam genitales esse uolunt, quæq; fratres, liberosq; complureis promittant, quo uero ad qualitatem humectas quidem, certo tamen cum temperamento. Quæ deinceps sequuntur sex cum sint è Veneris finibus, in animis nescentium pietatem, temperãtiam, gloriæ laudisq; cupiditatem ingenerant. arbitrantur etiã conferre honores, coronas, authoritatemq; & apud populum, & apud principes. fratres ac filios complures promittunt, diuersisq; è mulieribus. Tertio loco numerantur partes quinq; Mercurij finibus attributæ, quas perhibent eloquentiæ, sapientiæ, rerumq; cognitionis studium atq; cupiditatem in animis nascentium, earumq; indagationis ita infigere, ut nati ipsi excellere in aliquo doctrinæ ac scientiæ genere contendant. Quarto loco numerantur partes sex Saturni finibus attributæ, quas steriles, frigidas, noxias, uitiosas, damnosas, despicabiles, & in cunctis male felices arbitrantur. Quinq; reliquas Martis finibus ascriptas tradunt esse igneas quidem, ac periculosas, iniurias, contumeliosas, impudenteis, corruptas, contaminatas, atq; infidas. Denuq; Sagittarij signum ex omni parte in hominum actionibus peruarium esse uolunt. Aegyptij uero in constituendis finibus, numero duntaxat dissentiunt. Siquidem primos Iouis fines duodecim è partibus statuunt, Veneris secundos è quinque, Mercurij tertios è quatuor, Saturni quartos è quinque, Martis quintos, eosdemq; ultimos partibus è quatuor. Constitutus autem in horoscopo genituræ alicuius Sagittarius, natum illum probitate, honestate, fide, ingenioq; admodum uersatili adornabit, ut tum artium, tum disciplinarum di-

uerſarum cognitionem ac peritiam aſſequatur, utq; in publicis negotijs adminiſtrationibusq; uerſetur. quod Iupiter ſigni dominus cum Sole triangularitatis ſocio præſtabit, quam ad rem multum etiam cõferet natura ſigni, quod ex priore parte humanum eſt, odornat enim animum dotibus ijs, quæ hominis ſunt propriæ. Patrimonium cenſusq; illi domeſticus obijcietur præter ſpem atq; opinionem, atq; unde minime fortaſſe rebitur. Hoc autem eueniet propter Piſces, qui aſcendente Sagittario imum cœli locum hoc eſt quartum optinent, qua è re aquoſis in locis conuerſabitur, aut negotia ſecundum aquas res'ue aquaticas miniſtrabit, hac enim ratione Iupiter duobus ſimul cardini bus dominatur, & aſcendenti, & imo, fauoremq; ſuum utroq; à cardine pro loci natura præſtabit, multum etiam eidem adiumenti adhibebit Mercurius tum locupletandis ingenij bonis, cognoſcendisq; diſciplinis, tum etiam adminiſtrationibus negotijsq; obeundis, qui reliquis duobus cardinibus id eſt occaſui, & culmini dominatur. Idem etiam multum terrarum & quidem ſponte peragrabit, propter Leonem nono in loco qui peregrinationis eſt, conſtitutum. Etenim Leo ac Sagittarius eiuſdẽ ſunt trianguli cũ Ariete, q quintum in locum incidens ſua quidem natura bonum ac fœlicem, inde auxilium etiam ſuum conferet. Verum, quod ſæpius monui, uidenda eſt genituræ qualitas ac menſura, loca item ipſa quomodo irradientur, domini quoq; ac triangulatores qua ſint in cœlo ratione collocati. Laborabit etiam natus hic aduerſariorum odio. atq; inſectationibus, etenim Sagittarius in ortu, in medio, atq; in occaſu conſtitutus genituræ tempore, naſcentibus inimicos decernit, eoſdem etiam peregre proficiſci diutius cogit, propter ſigni naturam igneam, nec ſibi omnino conſtantem. Humanitas enim ac feritas inter ſe ſe male omnino conueniunt, cuiuſmodi conſtitutionis eſt Sagittarius, cum ſit ex parte humanum, ex parte autem ferum atque atrox ſignum. Equi uero hominisq; ſocietas ab arte exiſtit, potius quàm à natura. Sed nec de nihilo traditum eſt ſignum hoc partim quidem ex homine, partim autem ex equo conſtare, quaq; homo fingitur, ſagittis inſtructum eſſe, ac, tractantem ſpicula, uulnera meditari, atq; ob feritatem, agreſteq; ingenium palabundum eſſe, peregrinationibusq; gaudere. Idem ſignum in culmine poſitum genituræ tẽpore eum q naſcitur agilẽ atq; idoneũ agendis rebus pro natura ſua decernit. amicitiæ ſtudium, eiusq; obſeruantiam, fidelem item conuerſationem domini beneficio, atq; horoſcopantium Piſcium cognatione promittit, &, quod dictum eſt, inimicorum opera laborare, peregreq; proficiſci, ac non mediocribus periculis iactari coget, Iouis etiam beneficio quod amiſerit inſtau

raterum denuntiat. Arbitramur autem iacturam partæ prius substantiæ, hoc est rei domesticæ originem & causam ducere ab Ariete contriangulari signo, quod secundum id est substantiæ locum optinet, Sagittario in culmine consistente. Cum sit Aries signum igneum ac varians, infectumq́; domini sui Martis ueneno ac maleficentia, quæ iactura postmodum Iouis benignitate instaurabitur. Idem hic natus rebus erit amatorijs deditus, nec mirū, cum Venus in Piscibus, quod signum culminante Sagittario horoscopat, altitudinem suam habeat, Marsq́; triangularitatem. Huiusmodi autem geniturarum secreta hac à me indicantur ratione uestiganda, quamuis complura sint à re id est effectione ab ipsa potius indicanda, quàm certa omnino ratione quærenda. Sagittarius in occasu positus genituræ cuiuspiam tempore nato ipsi solicitudinem animiq́; inquietem, plurimaq́; aduersa ob rerum varietatem denuntiat, odia item, atque inimicitias, uitamq́; extra patriam externis in locis degendam minatur, cum fratribus, affinibusq; contentiones graues, atque damnosas. Etenim signa ipsa ignea, maxime Leo, ac Sagittarius, nam Aries Martis signum est, Marsq́; ipse lætatur occasu propter noctem, cum ipse Lunæ socius atq; comes sit, nō satis commode hoc in cardine sese habent, forsitan quod regio illa humida & frigens est, Solq́; signorum ipsorū triangulator, ac lucis pater, quam ab ortu diffundit, tristatur regione illa, quæ luci contraria est, eiusq; qualitati q̄ maxime aduersatur. Adhæc signa ignea uitalia sunt, occasus lethalis, ut enim ab ortu uita proficiscitur, sic mors ab occasu. In ima cœli sede collocatus Sagittarius natum efficit agendis rebus accommodatum, agilem, eruditum, amabilem, notum, sacricolam, quiq́; felicem rerum suarum euentum Deo acceptum referat, idq́; precibus, sacrificijsq́; testetur. atq; hæc quidem propter naturam signi ac domini. Idem hic natus susceptam prolem lugebit, post uero noua suscepta sobole mitigato dolore mœror ipse cessabit, atq; in lætitiam uertetur. Eueniet autem hoc propter malam constitutionem contriangularium signorū Arietis et Leonis, quorum alterum constituitur in octauo, alterum in loco duodecimo, quo tempore Sagittarius imum cœli locum tenet. Si enim Sagittariū in horoscopo collocaueris, locus filiorum incidet in Arietem, si Leonem, prolis locus incidet in Sagittarium. Vtrunq; autem signum Aries ac Leo deiectum ac perniciosum occupat locum, ubi Sagittarius imam cœli partem sortietur. Quo'circa malignitate loci liberis damnum infertur, quod postmodum Iupiter benignitate sua noua prole instaurabit. Rem autem familiarem natus ipse accumulabit

propinquorum suffragio atq; opera, Signa enim ipsa cardinalia inuicem cognata sunt. Ad hæc in eadem hac genitura (cum orientis & culminantis cæli signa Mercurio dedicata sint, infimi atq; occidentis Ioui) efficitur, ut cognatio hæc ipsa uideatur sibi inuicem suffragari. Ac de genituris hactenus. Paret autem signo huic Hetruria, quæ et Tyrrhenia, hodie Thuscana est, Italiæ qdem pars, quæ à Luna, Lunæq; promontorio incipit, quæ è re ipsa regio ætate hac Lunesana id est Lunensis dicitur, protenditur autem ab ipso promontorio per oram maritimam ad hostia Tyberis. Sunt autem in Hetruria Luca, Pisæ, Florentia, Sena, Clusium, Aretium, Perusia, Suana, Sutrium, Nepete. quo circa uidetur claudi Apennino monte, Tiberi flumine, & mari Tyrrheno. Huic item paret signo ea quæ Celtica à Ptolemæo uocatur, Hispania quoq;, quæ & Hesperia, & Iberia dicta est, clauditurq; oceano, qui tum Hesperius, tum Ibericus ab ea nominatur, mariq; mediterraneo, quo satis angusto freto à Mauritania seiungitur. seperatur autem à Gallia Pyreneis montibus. Quæ uero Celtica à Ptolemæo dicitur, ea Galliæ pars uidetur intellegenda, quæ Narbonẽsis prouincia est, quam Ptolemæus Sagittario subijcit, in qua est Narbon, unde Narbonensis, & Massilia nobilis urbs, tunditurq; à mari, quod Ligusticum dicitur, quo fit, ut ora quoq; Ligustica, quæ Celticæ atq; Hetruriæ media est, Sagittario attribuatur, cui item attribuitur Arabia, quæ felix à nostris agnominata est, à Græcis Eudæmon. ea est ad oceanum exposita, ac mare rubrum, clauditurq; à duplici sinu, ab occasu Arabico, ab ortu Persico, à meridie mari rubro, seperaturq; ab Arabia Petrea, itemq; deserta montibus, qui à septentrione insurgunt.

De Capricorno.

Peragente cursum suũ Sole, qualitatibusq; inuicem se uertentibus, dieq; ad ultimum lucis detrimentum iam redacto, frigida uis usq; adeo iã excreuit, ut regnare prorsus in aëre uideatur. Cumq; Solaris ille calor labefactatus maxima è parte iam refrixerit, nec quos uapores sursum euexerit, concoquere ullo pacto queat, terra ipsa madescente, necesse est, hymbribus ac niuibus pro regionum natura cœlum permanare. Etenim conuectis in editum uaporibus, terra mirum in modum grauida, obsistenti quoq; sua in regione frigore, uapores ipsi aut in hymbrem diffluunt, aut in niues concreti dilabuntur. Quocirca Capricornus ad quem Sol Sagittarium permensus confestim præterit,

meritò humidus

merito humidus ab antiquis est dictus, quandoquidem eo ipso Solem hospitio suo accipiente, multæ ac ualidæ decidunt pluuiæ, fitq; ut, uniuersum putetur signum ipsum humescere. Diuisim aût Ptolemæus putat primas eius partis uehementer urere, simulq; corrumpere, humidum enim à calido facile corrumpitur. quæ quidem omnia signo huic cæterisq; item alijs obueniunt, propter Solis progressionē, orbisq; Solaris à punctis æquinoctialibus euectionem ac declinationem. Finitimæ etiam stellæ non parum sua de qualitate conferunt. Medias autem temperamentum quoddam retinere idem Ptolemæus est author, ultimas uero maxime pluuias esse, hymbriferasq; arbitratur, quod fore necesse est tum propter rationes quas attulimus, tum quia partes austrinæ septentrionalesq; utraq; e parte suas ob causas humectant admodum atq; corrumpunt, quæ quidem authoris eiusdem opinio est. Non uidetur autem aduersari rationi, neq; repugnare rerū naturæ, quod Capricorni signum cum sit, ut initio diximus, terrenū, fiat humidum ab euentu, atq; ex aëris accidentia. Siquidem non raro uidemus æstates maxime pluuias, contra hyemes admodū siccas. Qua autem uia primæ Capricorni partes urere habeant nostris in regionibus non uidemus, in quibus frigora tunc maxima contingunt Sole Capricornum ingresso, quo tempore nimbus etiam complentur omnia. Plurima enim secus Aethiopibus atq; nobis accidunt. Cancer enim illis plurimos ac penè assiduos hymbres fundit, æstus autem nobis ingentissimos. Forte igitur ut nobis Capricornus propter remotionem, frigora, sic illis contrario modo ob propinquitatem æstum addunt. Nam ut stellæ fixæ urentis naturæ hoc præstent, fieri ex parte potest, ratio tamen hyemis in terris nostris plus pollet ad frigiditatē. Quo ad fines autem, finiumq; ipsorum rationem, quæ sit signi huius significatio, statim explicabimus. Partes sex primæ, quæ Veneri ascribuntur, Veneris ipsius significationibus sunt appositæ, siquidē luxum eius ac profusionem referunt, faciunt enim natos helluones, libidiriosos, pathicos, difamatos, infames, ac luxu ipso perditos. Quæ sex aliæ insequuntur partes Mercurio addictæ, natos indicant futuros hystriones, mimos, scænicos, personarum fictores atq; imitatores, lenones, ganeones, allectores, captatores, quiq; hamis lucris inhiēt, homines quidem degeneres atq; abiectos, gratos tamen atq; opulentos. Partes septem quæ statim sequuntur, cum sint Iouis, natos reddūt, in ipsa etiam copia inopes, in honore ac gloria inglorios atq; inhonoros, in alto gradu constitutos humiles atq; abiectos, eosdēq; sordidos, atq; incultis moribus, nec non steriles, aut qui fœminas tantū gignāt,

ac fortasse monstrosas. Nos hæc ab antiquis scriptoribus Græcis, Aegyptijsq; hunc in modum proditas referimus, miratū à Ioue ac Venere talia decerni, ni forte natura signi à Saturno Marteq; infecti propter altitudinem ac dominatum tum Veneris nitorem ac munditias, tum Iouis generositatem contaminet ac nobilitatem. Sex quæ insequuntur cum sint Martis, natos extollunt ad potentiam, ad ordines, honoresq; militares, ad dominatus, ad tyrannidem, eosdē faciūt adulteros, propriarum facultatum dissipatores, cognatorum insectatores, peregrinationibus, homicidijs, cōtētionibusq; gaudētes. Quinq; reliquæ cum sint Saturninæ, natos gignunt austeros, tristes, difficiles, morosos, acerbos, dolosos, liuidos, tardos, futuris de rebus solicitos, frigidos, sine filijs, itemq; sine fratribus. Dissentit autem & numero, et ordine, omniūq; è parte finium hæc constitutio ab Aegyptia constitutione. Siquidem ab Aegyptijs primi fines Mercurio, secundi Iouis septenis è partibus ascribuntur. Tertij partibus ex octo Veneri, quarti Saturno, quinti Marti è quaternis utriq;. Signum autem ipsum Capricorni pro qualitate sua, proq; natura Saturni ac Martis, alterius domini, alterius in eo altitudinem habētis, natos efficit plerūq; agriculturæ studiosos, rerumq; abditarum, ac naturæ exploratores, laboriosos, sedulos, uigilantes, erumnosos, simulatores, superstitiosos, quæ à Saturno proficiscuntur, uerbosos item, mendaces, inconstantes, insidiosos, libidinosos, fœdos, puerorū amatores, quæ uitia Martis sunt. ijdem propter Venerem trianguli huius participem delectabūtur uerborum lenocinijs, capienturq; dicendi suauitate. Capricornus igitur in ortu constitutus prodeunte in lucem aliquo, animi eius applicationem futuram indicat erga itinera uisendi orbis studio obeunda, idq; à natura signi mobilis, & in orbis parte tropica constituti decernitur. Cum etiam Virgo contriangulum signum in loco nono, qui peregrinationis est collocetur. Rei item familiaris alimonia, satisq; amplæ facultates denuntiantur, cum idem Saturnus & horoscopanti signo, et domesticæ facultatis domicilio præsit. tametsi Saturni stella difficilis est ac laboriosa. Indicatur etiam cognitio quædam rerum naturæ occultarum, aut cerimoniarum, sacrorumq;, aut humanorum etiam secretorum. quarum rerum inuestigatio atq; peritia Saturni propria est, nec non in administrandis rebus cautio, atq; prudentia portenditur, quadā quasi cum simplicitate mixta. Etenim Saturnus propter innatum timorem & cauet, et simpliciter in agendo progreditur, ne dolus appareat, & superstitione potius quàm religione animos imbuit, atq; ad Deorū preces uotaq; in aduersis cōuertit. Quodq; Mars propter

altitudinem signum ipsum malignitate sua inficit, cum etiam Taurus eiusdem triáguli signum Veneream ad rem inuitet, natum amatorijs in rebus ardentiorem reddet. Sunt enim Martis propria adulteria, amorésq; intemperati, quæ ex intemperantia efficitur, ut quam in delitijs habuerit, paulo post odio insectetur, infamiáq; afficiat, nec munus ipse quos beneficijs affecerit, ingratos post, contumacésq; experiatur. Idem Capricornus cœlo in medio collocatus, nascente aliquo, præficit eum negotijs administrationibúsq; è quibus gloriam sibi uẽdicet, domesticásq; accumulet facultates cum ornatu et copia. Largitur etiam acumen ingenij, multamq; cognitionem rerum à natura artéue abstrusarum, præsertim cœlestium rerum peritiam. Idem erit propter ingenij dexteritatem, multis rebus negotijsq; accommodatus adeo, ut iudicetur non utilis modo, uerum etiam necessarius. Hæc autem præstantur à Saturno. Nec Mars tamen acuendo ingenio fauorem suum denegat. siquidem Saturnus cum atræ præsit bili, is humor calefactus ubi fuerit, mirum in modum tenuatus acuitur. Nec iniuria emanauit etiam in uulgus dictum illud, omnis melácholicos ingeniosos. Etenim ignis ipse ubi querno inhæsit stipiti, quod lignum est admodum terrestre, & calorem emittit maiorem, & diutius in eo seruatur, quàm in populeo, aut abiegno stipite, in quo quasi è uestigio ignis extinguitur, euaporata repente flamma. Itaque Saturnina ingenia pertinaciora sunt, firmáq; pertinacia atq; obduratióe ad occultiora penetrant, assequunturq; pertendendo quod quæritant. In occasu etiam collocatus natum similiter ingeniosum, rerumq; obscurarum indagatorem ac scium præstabit, quiq; propter situm ac naturam cardinis ac domini, Martisq; hostilem qualitatem, insidijs plurimis laboraturus sit, magnáq; passurus incommoda, propter calumnias, accusationes, atq; occulta odia, è quibus tandem emerget, uiuetq; quietior, quin etiam occultis corporis aut animi doloribus ac uitijs laborabit. Vt autem hoc è loco Capricornus insidias, plurimáq; parat incommoda, sic ex imo loco qui est paternæ substantiæ, euertit illam, quodq; antea partum est dilacerat. Post uero laborando, agendo, multumq; insudando natus ipse auitam amissa recuperabit, aut nouas sibi parabit facultates, quibus senectutem suam tranquille admodum traducat. Liberos aut non suscipiet, aut ignobiles quidem atq; è matre humili & abiecta suscipiet, aut illos sibi adoptabit, quod idem Saturnus efficit, qui non solum quarto loco, qui census est, uerum etiam quinto in quo Aquarius suæ dit, dominatur, illumq; corrumpit. Saturni tamen maleficat uis post primum decur-

sus sui spatium mitigatur, & quod in acerbis pomis usuuenit, maturescit. Capricorno autem dedicatae sunt regiones hae India, Ariana, Gedrosia, quae quidem in Asia sunt, in Europa uero Illyrium, Macedonia, ac Thracia. Secernitur autem India qua septentrionē spectat, à Sacis, Imao monte, à Gedrosia uero Indus eam seperat, ipsaq; Gedrosia diuiditur à Carmania mótibus qui Persici dicuntur, percutiturq; Indico mari. At Ariana iungitur Parthiae, ac Carmaniae solitudinibus. Duxit autem nomen ab Ario flumine, quieam secat, ac lacum efficit. de quibus (quoniam remotissimae à nobis sunt) aliud non uidetur dicendum. Illyrium autem quod in se continet Liburniam, ac Dalmatiam, hodieq; ex parte uocatur Sclauonia, itemq; Croatia, ex parte Albania, à septentrione habet Pannonias, quae hodie Hungaria est, à qua distinguitur montibus, ab occasu Istriam, quae Italiae annexa est, ab ortu Mysiam superiorem, quae hoc tempore Hungariae pars est, à meridie Macedoniae partem, abluiturq; ab occasu Hadriatico sinu, à quo Macedonia protenditur ad mare Aegeū, coniungiturq; Thraciae, à solis exortu, ad Strymonis amnis ripas. seperatur autem ab Illyrio, ac Mysia montibus, itemq; ab Epiro, atq; ab Hellade, & Achaia, de quibus iam diximus. Graecia hodie omnis ea regio à nostris dicitur, Epiri tamen pars, Albania uocatur. Thracia iungitur à septentrione Mysiae inferiori, ipsius autem Mysiae pars, itemq; Thraciae Bulgaria nunc est, ab occasu Mysiae superiori, quam Hungari tenent, itemq; Macedoniae, cui etiam iungitur à meridie, ab ortu Solis habet Propontidem, hoc est mare, quod è Callipoli ad Constantinopolim procurrit, & Bosphorum, qui Thracius dictus est, ea quoq; regio Graeciae nomine nūc cōprehēditur, in qua Turcarū reges solium sibi constituere, propter urbis Constantinopolis magnitudinē.

De Aquario.

Aquarij signum hybernum id est frigidum, atq; humidum qualis hyems est, ab antiquis esse dicitur. Tunc enim & maxima ingruunt frigora, demersis penè ab euaporatióibus Solis radijs, et hymbribus, pruinis, aut niuibus inhorrescunt oīa, quando ui frigoris de gelu glacieq; occupantur. Vltimas autem partes (cum primae humidae, mediae uero temperatae tradantur) uentosas esse perhibent, nec sine ratione. Si enim primae partes pluuiae, ac magnopere nimbosae, mediae autem tēperatae sunt, dum scilicet uenti cessant, ob praeteritas pluuias, quae uim illam fumidam, è qua uenti gignuntur, extinxere, necesse est pe-

detentim post tantam terræ madefactionem, congelationemq;, aspirationem quoq; multam à Sole subduci, quæ cum materia uentorum sit, ut eos plurimos citet, per quàm naturale quidem est. Bene igitur atq; apposite traditum est, primas Aquarij partes admodum madescere, ultimas abunde flare, quæ aût ad boreã spectent, urere. quod nostris in regionibus per anni tempus quo pacto contingat, non uideo. quæ uero ad austrum, niues plurimas fundere opinantur. Hæc itaq; uniuersim in aëre contingere, Sole Aquarium peragrante, uolunt. Quod uero ad hominũ genituras cœliq; decreta pertinet, tale est, ut natos plerosq; gignat molles, propter signi naturam, est enim humanum signum, qua è re fit, ut animi nascentium emollescant otio, deuitentq; laboriosa & aspera, ut quasi effœminentur. Propter Saturnum autem signi dominum faciet eosdem parcos, sordidos, inuidos, osores suorum, astutos, cautos, consiliorum suorum celatores, pertinaces, elatos, delatores, atq; calumniosos. Quo'circa quibus Aquarius in genitura ascenderit ob artis aliquas, rectamq; institutionem noti erunt, ac potentibus uiris accepti, faciet hoc Saturnus signi dominus ac triangulator. Quodq; Mercurius habet etiam in hoc signo triangularem prærogatiuam, suffragabitur eis beneficio literarũ atq; eruditionis, nec non etiam Venus præsidio religionis, ac sacrorum, cum Libræ præsideat, quam nonũ id est religionis locum tenere manifestum est, quoties Aquarius in horoscopo collocatus fuerit. Huius ẽt stellæ fauore ac beneficio liberati maximis è periculis euadent, q̃ ob rem à laboribus erumnisq; circumuenti natura duce ad aras, deorumq; auxilia refugient. Iidem bona partæ, ob Saturni maleficentiã hominumq; inuidiam amittent, amissa repensabunt opera utiq; atq; industria sua. Bonis quoq; affluentibus, in multos beneficia conferẽt, deq; suo erogabunt, quorum illi quidem ingrati erunt atq; immemores. In remunerandis enim beneficijs, gratiaq; referenda Mars ac Saturnus aut auarissimi sunt, aut ingratissimi. Quibus Aquarius culminauerit in genitura, & propter cardinis maiestatem, & propter Saturni præsidatum, nati illi diuersabuntur apud potentes & magnos uiros, publicosq; magistratus gerent, quibus gerendis rem sibi familiarem comparabunt. administrabunt autem res plerũq; aquosas, pro signi ipsius natura, aut in locis fortasse fluuialibus ac maritimis. laborabunt hominum inuidia, ac fortunæ uarietate. In loco septimo hoc est in occasu constitutus, ueniẽte in lucem homine Aquarius ipsum illum multa rerum inconstantia uersabit, ac quatiet; ut siquid ante

commodi, ac bonæ fortunæ præbuerit, haud multo post tantundẽ incommodi atq; aduersi obijciat. Cardo autem ipse horoscopo aduersans aduersarios atq; accusatores decernit, criminaq; ob inuidiam, lites etiam atq; infamiam, nec non solicitudines uxoriæ rei gratia, uitia insuper corporis, aut occultos decernit dolores. Siquidem Saturnus signi dominus, itemq; triangulator, Mercurius quoq; eiusdem trianguli particeps septimo i loco positi uitia corporis naturaliter inducũt. Ac nihilominus Saturnus hoc ẽ loco senectutem bonam atq; opulentam pollicetur, quod signum ipsum suo à domino mutuatum in natis referet. Adhæc contriangula signa Gemini ac Libra tenente occasum Aquario alterum ab undecimo, alterum à loco tertio felici tuentur aspectu. Ex imo etiam cardine Aquarius uidetur natos insectari, minatur enim non in aquis modo labores, incommoda, periculaq;, uerum etiam hæc ipsa mala propè loca aquosa, aut secundum flumina, lacus'ue aut paludes, ac maria, Saturnus enim maleficentiam in aquis suam maxime exercet. Qua in re illud etiam aduertendum signa contriangula in locis pigris, disiunctisq; collocari. Siquidem Libra duodecimo in loco, Gemini in octauo ita desident, quoties Aquarius imum cardinem optinet, ut contagione quasi quadam pariter ægrotent. Qui uero de finibus signi huius præcepta tradunt, Ptolemæi approbationem secuti sic quidem sentiunt, ut primæ partes sex Saturno attributæ maleficæ quidem atq; infelices sint, quippe quæ sterilitatem afferant, filios ac fratres penè abnegent, uitia in uiscæribus ingenerent, ac præsertim in membris è chartilagine, aquam quoq; intercutem, neruorũq; distentiones, hydropem, spasmumq; exuscitent. Quæ sex autem insequuntur, Mercurioq; addictæ sunt, ut nati animum cogendis diuitijs exacuant, ut diligentiam, sedulitatem, curam, atq; prudentiam in actionibus largiantur; ut legum etiam peritiam, instituendi rationem, doctrinarũ cognitionem, ingeniumq; admodum uersatile, cum innata quadam aptitudine ad res administrãdas, domesticasq; ad rationes dispensandas, cum perpetua animo solicitudine atq; metu. Tradunt etiam insequentes octo partes Veneri ascriptas in animis nascentium ingenerare summum pietatis atq; amicitiæ studium, ueri honestiq; amoris affectionem, fore etiã arbitrantur, ut cœli benignitate magis quàm aut labore, aut industria, sed tanquam ex improuiso nati ipsi locupletentur. Iidem in Venerem intemperati, impuriq; futuri sint, siquidem cum uetulis, aut sagis, magisq; mulieribus consuescent, aut cum eunuchis, sterilibus, exoletis,

nædis'ue se miscebunt, ex hacq; coitus impuritate diuitias sibi parabunt. Forsitan & ijdem nauicularium res'q; maritimas exercebũt. De quinq; partibus insequentibus Ioui dedicatis ita sentiunt, ut qui partibus his horoscopantibus in lucem uenerint, futuri sint fortunati, qui tamen minutissima quæq;, quin etiam uilia, ac sordes ipsas curent, gloriam ac famam negligant, obscuritate lętentur, liberos suscipiant, fratres tamen odio insectentur. De partibus quinq; reliquis fines ultimos statuentibus, Martiq; attributis hæc tradunt, ut eæ natorum corpora occultis morbis uitijsq; inficiant, animos contaminent, ignauos ac secordes reddant, inuidos ac dissolutos faciant, torturis, supplicijsq; proponant, & ad omne flagitij genus præcipitent. At qui Aegyptios secuti sunt, fines hac ratione partiuntur, ut Aquarij partes septem Mercurio primum, deinde sex Veneri, deinceps septem Ioui, post has, quinq; Marti, ultimo totidem Saturno. Famulantur autem signo huic de terrarum partibus ac prouincijs Sauromatia, Oxiana, Sogdiana, Arabia, AZania, mediaq; Aethiopia. Iunguntur autem simul Oxiana ac Sogdiana. habent autem fines ab occasu atq; à septentrione cum Scythis, quos supra Sacas uocauimus, nam Persæ sua lingua Sacas uocabant, qui nostra erant Scythæ, nũc uero sunt Tartari, ab ortu item cum Sacis, in quibus numerantur Massagetæ qui & Alani à meridie cũ Bactrianis. Vtraq; cepit nomen à fluminibus, Oxa enim qui & Oxus dicitur, atq; à Caucaseis montibus qui Oxij dicuntur, fluit, dedit alteri nomen, quod altera assecuta est à geminis fluminibus eiusdem appellationis, duo eius latera præterlabentibus. Sauromatia pars est Sarmatiæ, spectatq; ad Mæotidem paludem, permagnus'q; est gentis eius in Asia, atq in Europa tractus. Nam à finibus Mysiæ inferioris, quæ est ad hostia Danubij, quam regionem hodie Valachiam uocant, ad Hyperboreos montes citra ultraq; Tanaim, atq; ad mare Caspium Sarmatia pertinet, in eaq; habentur Rossia, Transiluania, ac Polonia. De Arabia felice iã est dictum. hæc autem ipsa Arabia intellegenda est Petræa ac deserta, utraq; autem est inclusa duobus à lateribus, hinc Syria ac Iudæa, illinc Mesopotamia, à tergo autem felici Arabia hoc est Eudæmone, ac sinu partim Persico, partim etiam Arabico, ab ipsa uero felici disterminatur montium perpetuitate. Media uero Aethiopia sita est post Marmaricam, iacetq; inter Libyæ deserta, paludesq; Nubam ac Chelonidem, Nilum item flumen ac Meroen insulam, per quam etiam altissimi procurrunt montes, qui Aethiopici uocantur. regio au

tem ipsa uasta est, A Zania est ad sinum Arabicum, in qua plurimi elephantes, coniunguntur que regioni Cinnamiferae. Sunt in ea Mastae, ac Pylei montes, Coloa palus, protenditur que illinc ad Nili paludes, atque ad Anthropophagos, Aetiopes, hinc iungitur Troglodytis uersus mare rubrum, & Memnonibus, ubi duo illi amnes simul miscentur, post que in Nilum influunt.

De Piscibus.

Qui uenti à septentrione spirant, mensi quidem Februario ualde familiares sunt. Siquidem Sol ante Capricornum, post Aquariũ emensus, circuli que aequinoctiali propinquior factus in regionibus, quae posita sub septentrionem sunt, concalescere aliquantulum, iam cum coeperit, uapores passim multos, multam que aspirationem in aëra sursum euehit, qua ex euectione fit, ut aspiratio ipsa deorsum à frigore, gelu que reiecta, in nos, regiones que has deuexiores ingruat, uehementiore et cum impetu frigoris ac niuium. Itaque accommode atque è re ipsa traditum est à maioribus nostris Piscium signum omnino frigidum ac uentosum esse. Etenim de natura orbis Solis atque anni cum hyems frigida & humens sit, frigidum ipsum eo processit, ut cedere iam humido naturaliter debeat, aduentante etiam uere. quo tempore humida uis incrementum suum accipit, qua de re fit, ut Pisces sint maxime frigidi, in humidum que declinent. Opinatur autem Ptolemaeus primas signi huius partes temperatas esse, medias humectas, quae ultimae sunt urere. Quod hae quidem urant, illae uero temperatae sint, in Ptolemaei regionibus potest usuuenire, minime autem in nostris, atque ad septentrionem, quae uero ad boream, uentos spirare, quae ad austrum, pluuias fundere. Qui uero fines partiuntur, è Ptolemaei opinione de significationibus eorum, quae singulis à finibus portendũtur, haec quidem tradunt, ut primae partes octo numero, quae Veneri dedicatae sunt, hilares, iucundae, suaues, lasciuae, uoluptariae, urbanae, gratae, petulcae, genitales que esse perhibeantur, item que beneficae, dijs acceptae, atque amabiles, quippe quae huiusmodi affectiones in animis nascentium ingenerent. Partes insequentes sex cum sint Iouis, arbitrantur esse rerum naturalium studiosas, peritas, experientes, eloquentes, concionatrices, curiosas, populari aurae, ciuili que clientelae deditas, fratrum que ac filiorum foecundas. Quae deinceps sex aliae insequuntur, Mercurio que addictae sunt, eas esse perhibent honorabi-

lets, præpositus magistratibus amicitiæ appetentes, gratas, misericordes, religiosas, pias, modestas, officiosas, atq; etiam geniales. Sex item alias insequentes, Martiq; addictas, actionibus deditas, efficaces, maritimis rebus gaudentes, hinc eripientes, illinc profundentes, loquaces, uarias, inconstantes, nefarias, scelerum magistras, quæq; uiolentam mortem portendant. Quatuor reliquas Saturno ascriptas asserunt humidas, noxias, quæq; neruis obsint, malosq; humores instillent, ac fortunæ bonorum damna, iacturasq; denuntient, quiq; illis horoscopantibus nascuntur, eos utiq; eiusmodi tũ uitijs, tum uirtutibus præditos fore autumant. Qui uero Aegyptiam partitionem sequuntur, ij Veneri duodecim, Ioui quatuor, Mercurio tres, Marti nouem, reliquas duas partes Saturno tribuunt. Fines autem domini sui naturam ubiq; ferè sequuntur. Plerunq; autem sub Piscibus nascuntur, qui libenter peregre proficiscantur, uisendi orbis studio capti, quorum etiam uoluntates ancipites sint, atq; incerta consilia, quod signi ipsius natura præstat. iidem post ab erroribus ad quietem transibunt. à laboribus ad otiũ ac tranquillitatem. futuri etiam sunt sedatis atq; compositis moribus, fideles ingeniosi, religiosi, rerum popularium studiosi, fœcundi, pro natura Iouis, signi domini, atq; item Veneris, quæ altitudinem, ac triangularitatem eamq; cum Luna simul habet in Piscibus. quam ob causam futuri sunt etiam molles, lasciui, procaces, conuiuijs, cantibus, lusibus, reiq; amatoriæ dediti. Horoscopantibus igitur Piscibus, in lucem qui ueniunt, futuri sunt ingeniosi, amicitiæ cultores, sano consilio, fideli beneuolentia. præponentur autem negotijs, aut magistratibus, è quibus gloriam consequantur, ex ijsq; gradatim ad alios transferentur. in itineribus uersabuntur, qua è re in magnam hominum notitiam uenient, tandem procedente tempore diuitijs req; familiari multum abundabunt, aduersariorum iniquitatem facile superabunt, quæ omnia stellarum quas supra posui fauore illis præstabuntur, præsertim cum Iupiter sit etiã medij cœli dominus orietibus enim Piscibus Sagittarius culminat. ijsdem Piscibus in medio cœlo collocatis, ubi quis ex utero matris prodit, is in locis maritimis, fluuialibus'ue, aut aquosis negotia sua actiõesq; exercebit, patrimoniũ et amplũ et opulentũ sibi cõparabit, alienisq; è facultatibus, contributionibusq; locupletabitur, nec uno tantum in loco possidebit, cum Piscium signum bicorporeum sit, quæ quidem bona non tam cardinis quàm Iouis ac Veneris beneficio conferentur, auxiliante etiam Luna Cancri domina, quod signum culminantibus Piscibus secun-

do in loco id est in domesticæ rei parte inuenitur, quibus è locis signa ipsa sibi contriágulantur. constitutis in occasu Piscibus, qui in lucem uenit is in itineribus assiduus erit, peregreq́; ditescet, gratia, beneuolentiaq́; multum apud homines ualebit, in conuersationibus, familiaritatibusq́; gratus erit, præstabit ingenio, atq; administrandis negotijs continue occupabitur, quibus è rebus etiam ditescet. Videntur autem signa humida, quæq; Lunæ, Martis, ac Veneris triangularitatem conficiunt, secus atq; ignea, propter similitudinem qualitatis occasu quodammodo gaudere in hominum geniturjs. In imo positis Piscibus quicunq; in lucem uenit, ille multa fide, integritate, ingenijq; dexteritate præditus erit, atq; ob hanc rem, magnam sibi authoritatem in administrandis negotijs conciliabit, cuius etiam patrimonium, reiq́; familiaris suppeditatio uidetur futura aut ex aquosis locis, aut è ministerijs, quæ in aquis, aut per aquas exercentur, propter signi, cardinisq́; naturam. À re autem uxoria aut abhorrebit, aut erga uxorem coniugali beneuolentia parum afficietur, moresq́; illius detestabitur. Quod propter Saturnum continget, quem triangulatorem esse Geminorum, Aquarij, ac Libræ diximus. Siquidem Piscibus imum cœli tenentibus, Gemini in occasu reperiuntur, quem locum uxoris esse traditum est. Quam igitur malignitatem signum à triangulatore suo accipit, cardini quoq; infigit, ex eaq; contagione rem uxoriam uexat. Adhæc Mercurius Geminorum triangulator & dominus, septimo in loco genituræ, ut ante quoq; dictum est, non satis bene sese habet, diurno præsertim tempore. Illic enim inuentus eum qui nascitur impuræ quidem libidinis cupiditate fœdabit. Hacq́; è re signum ipsum, domini ac triangulatoris sui contactu quasi quoddam male affectum, quem concepit habitum, in re uxoria, maritaliq́; coniunctione referet. Sub Piscibus sunt PhaZania, Garamantica, Nasamonica, Lydia, Cilicia, Pamphylia. Sunt autem Garamantes ultra minorem Africam, postq́; Libyæ solitudines, è quorum montibus decurrit Cinyps fluuius, qui Africam ipsam perlabitur, & ex alijs item montibus Bagrada. Protenduntur autem uersus Aethiopiam quæ est in Aegypto, latere ab uno, ab altero uero Getuliam uersus, tenduntq́; in interiora Lybiæ. Nasamonica pars est Marmaricæ eius quæ est ad montes Anagombros, iungiturq́; Ammoniacæ, Mesamonicam sunt qui uelint olim dictam, quod loca tenerent inter arenas sita. PhaZania sita est in Africæ solitudinibus, uersus minorem Syrtim, porrigiturq́; uersus deserta, in quibus mens est ab exustione uocatus, atq;

ad Garamantum fines. Lydia minoris Asiæ pars est, quæ & Meonia quondam dicta, in qua sunt Hermus & Pactolus celebrati à Poëtis fluuij, ac Sipylus, & Tmolus montes. Pamphylia terminatur ab occasu Lycia, atque Asia minore, à septentrione Galatia, ab ortu Cilicia, & Cappadocia, à meridie mari Pamphylio, ab ipsa cognominato. Ipsa uero Cilicia habet ab occasu Pamphyliam, ab ortu montem Amanum, & Armeniam, à septentrione Cappadociam, ac Taurum montem. à meridie mare in quo est Cyprus insula, & sinum Issicum ab oppido in ora sito appellatum propè portus Amani montis per quas in Syriam est aditus.

FINIS.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD SVARDINVM SVARDVM DE REBVS COELESTIBVS LIBER SEXTVS.

p

Inum hanc (in hortis enim sumus) admirari te magnopere uideo Suardine Suarde, proximamq; illi nucem, ob tantam uidelicet stirpiũ, ut arbitror, proceritatem, laxitatemq; ramorum, adoleuere nanq; mirificum in modum, plurimumq; in crassitudinem dilatauere sese, quanquam pro sua stirpis utrinsq; natura. Me uero non tam ipsa proceritas trahit in admirationem, tametsi admiratione per quàm digna res est, quàm quod paucæ admodum radices, infixaq; maioribus radicibus capillamenta, & quidem pertenuia ac perminuta tantum alere sumministratione sua, pluribus etiam seculis atq; ætatibus molem ualeant. Quæ enim Deus optime maxime exuggendi è terra succi uis radiculis illis inest tanta? ut & alere tam diu materiam tam grandem possit, & tam uberem frugum copiam ferre, ut ad hominum non solum usum, uerum ad plurimorũ quoq; animalium alimoniam adiumenti tantum conferant? Vbi autem mecum ipse reputo, minutissimis è principijs corpora ipsa proficisci, atq; è tantulo nucleo tantæ prouenire proceritatis arborẽ, desino iam admirari, cum præsertim uideam paucissimis è uoculis ac literis manare tam uberem uerborum copiam, tantamq; uerbis ipsis uim inesse, ut & oratio finitis è literulis progressa in infinitatem abeat, et animos hominum ad iram ac uoluptatem, contrariasq; inter se affectiones sic impellat, ut dominari in animis ipsis nostris oratio uideatur. Atq; hæc quidem ipsa in hunc maxime modum à natura comparata sunt. Quocirca si educendo è terra succo pertenues etiã radiculæ tantum adeptæ sunt uirium, quas inesse stellis facultates, quo etiam robore ac potestate præditas illas existimabimus, immittendis è cœlo illisq; è corporibus radijs, et tanq̃ imprimendis notis in ijs ipsis è q̃bus constamus humoribus? Afficitur ipse q̃dẽ per quẽ spiramus aër ab eius uero affectione sensus, mox etiam animus titillatur, ubi aut per ignẽ, aut per suffitum myrrhæ tantulum, Arabicaue cuiuspiam odoramenti naribus obiectũ fuerit. Nõ concipiuntur tñ naribus stellarũ effectiones, non

nes, non

nes, non auribus, at actionibus ipsis hominum, animorumq; commotionibus sentiuntur. Non sentitur attactu, non odoratu uis pestifera, quae tamen sit, quàm etiam letalis, docent funera, & orbitates quodammodo urbium ac populorum. Inhaerent solo infixae arbores, contra mouentur homines atq; incedunt. Atq; ut haec ipsa contraria sunt officia, sic diuersa admodum ratione & arborum & hominum constitutae sunt corpora. Ducit alimentum à radicibus imis arbor, qua parte stipes infixus est terrae, at homo summo à capite, ubi & os formatum est, per quod alitur, & lingua sita est, per quam sapores sentit, & aures dispositae sunt, & item nares, quarum & audit & olfacit ministerio. Oculi quoq; eodem sunt inclusi capite, quorum ipsorum officio luce fruitur, mundiq; intuetur pulchritudinē, ac contemplatur. Haec autem omnia per aerem homo assequitur, in quo perinde ut patentissimo quodam in campo stellae uires suas assiduis agitationibus, discursibusq; exercent. Etenim oculi quorum nullum esset absq; aëre officium, sciendi atq; intellegendi uiam nobis aperuere. A motu enim caeli stellarumq;, atq; è diuersitate tum rerum, tum temporum, quàm tantam esse cernerent, in admirationem conuersi coeperūt praestantissimi quidam uiri rationem, causasq; exquirere. Quibus è principiis rerum ac naturae ratio in eam peruenit cognitionem, quae nunc scientia dicitur. Itaq; ut à terra stirpes alendis corporibus, sic ab aëre homines exercendis sensibus opem mutuantur, quem maiores nostri tum spiritum, tum animam uocauere, quod ex eo potissimum uiueremus. In eo igitur stellarum uires maxime ostenduntur, quod manifestissime omnium docent Sol ac Luna, propter principatum alter lucis ac caloris, propter propinquitatem altera. Quod uersibus etiam decantatum est à nobis in eo libro qui Meteorica inscribitur. Atq; ut tranlationes arborum, itemq; insitiones pepererе eam quae nunc est, fructuum diuersitatem, dum rerum semina inter se commiscentur, aliudq; atq; aliud in solum transferuntur, coagmentatis simul libris atq; corticibus. Sic ingeniorum quoq; proueniunt diuersitates tam multae de commixtione radiorum, quos stellae diuersis è signis ac locis, diuersis etiam è configurationibus miscendo iaculātur. Quemadmodum igitur paruis è principiis profluunt corpora, sic è tenui humorum mixtura, atq; à uarietate radiorum, diuersitateq; agitata & foeta uarietates proueniunt corporum atq; ingeniorū. Etenim ingenia siue acuta ea sint, siue obtusa, pro humorum qualitate corporumq; textura & acuuntur & obtunduntur in nobis. Anima eni suis instrumentis usa, quod artificis est proprium, tum materiae ipsi,

tum instrumētis sese accommodat, proq; materiæ atq; instrumentorum natura aut hebetius mouetur, aut solertius ad agendū, qua è cōmotione actiones ipsæ quoq; proueniunt eiusmodi, ut à corporeæ fermentationis ac natura haud ita multum tamen discedant. Ac tametsi animæ sit officium imperare sensibus, perinde ut artificis est materiæ atq; instrumentis, nihilominus artifex ipse sic materiæ, sic instrumentis imperat, ut illis utatur etiam pro sua ipsorum qualitate ac temperatione. Neq; enim faber statuarius scabroso è tofo statuam sic formabit, ut, quod Poeta inquit, uiuos perinde ut de marmore uultus ducat. Tanta itaq; ac tam diuersa ingeniorum uarietas minime à parentibus ortum habet. Quotus enim in tanta multitudine, & ciuium copia inuenitur filius, qui paternum parte ab omni ingenium referat ac mores? Quin infinitus penè filiorum potius est numerus, qui diuersas artis, diuersa studia, diuersa etiam à paternis instituta consectentur, cum sæpenumero tota illis (ut dici solet) fronte sint aduersi. quæ res exemplorū locupletatione minime indiget. Proficiscuntur igitur hæc omnia ab erraticarum natura, configuratione, habitu, situ, radiorumq; inter se complicationibus atq; mixturis, quæ quidem infinitæ cum sint, infinita quoq; uarietate humores è qbus constamus, ut afficiantur, necesse est. Has autem affectiones in actionibus etiam suis refert anima, quæ tametsi institutione atq; exercitatione plurimum adiuuatur & colitur, tamen, ut Horatius non minus probate quàm eleganter dicit,

Naturam expellas furca, tamen usq; recurret,

Quod in agris quoq; usuuenit, ut q̄uis agricolæ cultu, diligentiaq; non minus quàm assidua opera multum sibi ad ubertatem frugum, ac probitatem comparent, ad naturam tamen statim redeant, ubi opera ipsa cultusq; defuerint. Nihil enim natura potētius, quādo uis eius perpetua quidē est, cum habitū ipsum mutari sæpenumero aut externam ob uim aut per electionem uideamus. Sed nos postq̄ non ab re præfati hæc tecum Suardine sumus, ad ea quæ rerum cœlestium explicandarum ordo iam postulat, redeamus.

De Saturno & Ioue simul geniture imperantibus.

Voniam autem quas in animis affectiones ingenerent erraticæ singulæ, ubi solæ geniturís præfuerint, abunde iam diximus, consentaneum uidetur, earūdem quoq; significationes, ubi binæ simul æquata etia-

am potestate genituris dominabuntur, ordine suo explicare. siquidem earum è commixtionibus quæ uidentur, diuersitates proueniunt morum atq; ingeniorum. A' Saturno igitur exordiemur, qui ubi cum Ioue simul dominatum obtinuerit, & uterq; bene atq; opportune collocatus suam cum authoritate dignitatem in figura retinuerit, natos ipsos ad probitatis ac modestiæ studium excitabit. Quapropter inerit in illorum animis summa ac singularis, tum aduersum senes natu'q; maiores obseruantia, tum erga magistratus atq; institutores, eosq; in quibus signa sapientiæ uirtutisq; apparuerint. Etenim Iouis id est sanguinis ipsius temperatio Saturni frigus siccitatem'q; ita fouet, ac tanquam refocillat, ut in natorum etiam animis eius opera idem temperamentum agendis referatur in rebus, uti'q; illorum ipsorum instituta pro humorum corporis moderatione sint etiam moderata. Sequentur itaq; probitatem, uerecundiam, modestiam. erunt in conuersationibus, familiari'q; consuetudine suaues & grati, colent iustitiam & honestatem. seruabunt in iudicijs, in arbitratibus, in ferēdis sententijs & iuxtum & honestum & leges. ab æquo'q; & bono nequaq̄ recedent. in consilijs grauitatem retinebunt. in electionibus, delectibus, administrationibus'q; mensurā ac rationem adhibebunt, amicos, domesticos, ac notos homines beneuolo prosequentur affectu. mansuetudinem, lenitatem, æquabilitatem ubi'q; præ se ferentes, atque in distributionibus faciendis benignitatem ac rectitudinem. quodq; ait Virgilius, ut alio etiam loco testati sumus, cum de pascendis capellis præcipit, occultum eas in lacte saporem salis referre, ad nostram hanc institutionem transferentes, eiusmodi uisiones in hominibus excitatum iri dicimus, cuiusmodi in procreandis, atq; informandis illis fuerit corporum humorum'q; fermentatio ac temperatura. Has autem ipsas uisionum commotiones, quibus animi post afficiūtur, natura duce sequūtur etiam actiones, mores item, assidua'q; ab exercitatione habitus. Etenim liquandis hærbis, succis'q; expurgandis ubi ignis moderanter admotus fuerit, liquores ipsi moderationem quoq; suam retinent; ubi uerò admotus ignis uehementior fuerit, aut exuretur liquor, aut penitus exhalando euanescet, aut uitium omnino aliquod contrahet pro ignis ipsius intemperantia ac uitio. Hæc Saturni Iouis'q; temperatura, atq; , ut ita dixerim, condimentum, quod Saturnus contemplationem atque pensitationem habeat in se se, quod Iupiter moderationem ac mensuram, natos ipsos prudenteis, graueis, atq; consyderatos efficiet, ex illis enim prudentia constituitur, eosdem etiam reddet bene faciendi ac proficiendi alijs studiosos, quiq; in cōmune etiā bonum cō

sulant, atq; arcendo iniuriam, tueantur oppressos. Quippe cum Iupiter natura beneficus sit, Saturnus oderit uiolentiam. Neq; enim frigidi & sicci est uim inferre, cum è contrario sanguinis id est humidi calidiq; proprium sit fouere corpus, ac tutari illud. Ex hac temperatione ac natura nati ipsi efficientur defensores iusti atq; honesti, propulsabunt iniurias, arcebunt uiolentiam, ijdem erunt magni animi, quem Saturno Iupiter propter calefactionē subministrabit. Siquidē, ut supra de atra bile diximus, humor hic natus est oblatum sibi calorem accipere, acceptumq; etiam fouere diutius, quod in lapidibus, qui in calcem excoquuntur, aperte cernitur. erunt rei rusticæ studiosi, amabunt prædia & fundos. Siquidem Saturnus terræ præest, Iupiter affluentiam amat & copiam. atq; in nostris corporibus nihil est sanguine ipso uberius, copia uero domesticæ rei ex agris ac fundis prouenit, fundiq; à fundēdo dicti. Neq; philosophiæ illis bonarumq; institutionum ac legum studium defuerit, neq; tolerandis duris patientia ac fortitudo, cum hæc ipsa animi fortitudo ab ipsius magnitudine proficiscatur, quam quidem magnitudinem, ut dictum est, Iupiter præbeat. Terrestris autē uis, cui Saturnus præest, sit cū primis solida, ac ferendis oneribus potissimum accommodata. Cumq; Iupiter sit honesti defensor, tribuatq; iudicij rectitudinem, Saturnus contemplationem amet, rerumq; abditarum cognitionem, Quin etiam cum morum grauitatem, & in agendo maturitatem sectetur, ab hac ipsa harum inter se duarum stellarum commixtione atq; communitate etiam philosophiæ excitabuntur studia, cuius propria est rerum naturæ cognitio atq; scientia, uitæ item grauitas, rectaq; animorum informatio, ac sapiens illa & in docendo & in agendo institutio & ueritas. Hæc tamen omnia non modo imminuentur, uerum etiam in contrarium finale uertentur, si aut utrunq; sidus male collocatum in genitura fuerit, perinde ac propria dignitate amissa; aut ipsorum forte alterum abiectum prostratumq; ignobiliter iacuerit. Quod ubi euenerit (quoniam Saturni uis quæ in malum prona est, nihil habet quod malignitati obsistat suæ, quin eadem ipsa ob infelicem cœli situm atq; habitum magis magisq; ad malignitatem impellatur) eo in statu qui nascuntur, futuri sunt alieni ab amicitijs, atq; ab hominum beneuolentia & societate. Quid quod liberos ipsos, suamq; progeniē odio insectabuntur, uiuentq; in solitudine, qua mirifice capientur. ijdem erunt suspicaces, simulatores, ficti, suorumq; consiliorū celatores, sacrilegi, templorum ac sacrorum uiolatores, inertes, languidi, imbecilli, queruli, susurrones, sine delectu, sine iudicio, indiscrete confuseq; se suaq;

fusq; se suaq; administrátes, sine fide sine fiducia, inepti, fatui, ignorantes, tamen ambitiosi ac patientes. Eosdem forte aut furor quãdoq; agitabit ac uesania illa quæ Græco uerbo μανία est, aut inuidia odiumq; compellet ad miscenda uenena, mortesq; potionibus perpetrãdas, fortasse etiam pretio capti illas procurabunt. Vides igitur quid mixtura faciat, quid felix infelix'ue stellarum collocatio ac positura? ut ab illa de qua diximus beneficentia, animiq; magnitudine fiat permutatio ad uenenorum ministeria, mortesq; pretiosas. Hæc autẽ ipsa uarietas tam diuersa morum ingeniorumq; (ut cœli res ad hominum artificia quæstusq; transferamus) maxime apparet in pictura, & ea quæ suo nomine tinctura dicitur, siquidem ex colorum ipsorum permixtione nunc pluscula, nunc minuscula, nunc pusilla, nũc mediocri, infinita penè colorum diuersitas oritur, quod in panni tum è lana, tum è serico, atq; in tabulis pictis uulgo cum summa etiam admiratione cognoscitur. Cum tamen colores ipsi qui simplices dicuntur, nequaquam multi sint, quin potius pauci admodum, & quinq; ut sic loquamur, digitis comprehensi. Itaq; ab ipsa cõmixtione, proq; commixtionis tẽperatura cuncta hæc proficiscuntur, quod mathematici est non secus ac medici, omni arte diligentiaq; perspicere. Cum etiã (ne ab ipsa pictura discedamus) in maximis quoq; pictoribus uideamus alios excellere in effigiandis senum simulacris, alios in adolescentum, hos in uariandis pratis ac syluis, illos in auiculis, aut feris animalibus exprimendis. Quod in Poëtis etiam usuuenit, ut quos natura ipsa forte extulit Heroo in carmine, deprimat in Iambico, quos in Elegiaco, eosdem Heroicis in numeris sordescere omnino faciat. Atq; hæc quidem neutiq; parentum seminio, cum maiores ipsorum neq; pictores fuerint, neq; Poëtæ, sed cœlo ipsi stellisq; tribuenda sunt, earumq; fermentationi ac mixturis.

De Saturno & Marte simul.

Quo'circa his iam explicatis, ueniamus ad Saturni, Martisq; commixtiones, quorum stellæ intemperantes sunt, ac propterea maleficæ atq; infelices habitæ. Iulius autem Maternus de stellis his ubi coniunctæ simul partaliterq; in genituris fuerint, tradit alteram alterius ad uersantem uim cohibere ac modificare, quod ignis etiam ipse frigido in loco accensus præstat, cum locum eum calore suo tepefaciat, qua è tepefactione locus ipse ita temperatur, ut neq; omnino frigeat, neq; penitus exæstuet, cum inter frigidum æstuosumq; mediũ quasi quoddã

tepor teneat. Ignea enim atq; exaestuans illa Martis natura frigescentem atq; obtorpidam Saturni uim fouet, quo è fomento temperamentum tale enascitur, ut qui tunc in lucem ueniunt, nec ira rabieq; praecipites eant, neq; atram ob bilem obtorpescant adeo, ut nullam ad rē aggrediundam incaleant, quin potius eiusmodi euadant, ut hinc Marte, id est rubra bile compellente, illinc Saturno, hoc est atra retrahente, incerti sint utram in partem declinent, hoc ne an illud consilium prius sequantur. Haec autem Mars Saturno coniunctus eadem insigni particula praestat in genituris, in quibus quidem eaedem stellae authoritatem & praerogatiuam simul suam cum quadam quasi maiestate retinentes, natos ipsos faciunt laboriosos, multisq; erumnis comprimunt, quod utriusq; stellae, cum maleficae ambae sint, propriū est praestare. Siquidē hinc nimius feruor incitat, illinc frigus angit, alter nimio plus impellens, alterum cohibens atq; deterrens. Quo fit, ut non solum & laborent, & angantur, & soliciti admodū sint, uerum ut & aliquando supra quàm oportet, audeant, & ijdem haud multo post metu uicti ab incepto turpiter desistant, sintq; ostentatores et gloriosi, magis quàm fortes, atq; ad ferociam feritatemq; potius declinent, quod est bestiarum proprium, & illarum quidem quae suo nomine ferae dicuntur. Itaq; Graeco nomine de audacia metuq; composito θρασύδειλοι uocantur. Iidem quod nequeant quiescere, nūc metu cogente, nunc caloris ipsius impulsu conciti turbas excitant, seditiones ac discordias serunt inter ciues, nihil quietum patiuntur, rixarum ac contentionum cupidi, siquidem alia ratione nequaquam securos fore se arbitrantur, odiorum ubiq; ac iniuriarum memores, cum Saturnus parcere ob metum nesciat, Mars uero propter iram nequaquam patiatur inultum se abire, ac suapte natura subinde dolor recurset. Qua è re immites, immisericordes, implacabiles, inclementesq; redduntur, nedum ut sint austeri, ac perdifficiles. Arida enim et sicca male flectuntur, cum accedente calore, siquis reliquus succus inerat, exiccetur penitus atq; inarescat. Et quoniam illinc metus, ut dictum est, hinc fiducia eosdem, & reuocat, & compellit, neq; quod aggredi parant, uirtute se assecuturos confidūt, plerūq; insidijs ac fraude nituntur in dolū prorsus conuersi. nihilominus habendi cupiditate expugnati, quoniā utraq; stella perq̄ cupida ē, tyrānicos mores exercebunt, efficacem'q; intolerabiles, odio, maleuolentiaq; ciues ipsos persequentes infestabunt, ut pote ab omni iustitia, modestiaq; alieni, quae uitia tyrannorū sunt propria, quos hinc metus, dum sibi praetiment ad immania etiā impellit, omni prorsus pietate, humanitateq;

exutos, hinc cupiditas urget, uim manusq; humanis ac diuinis ut inferant rebus, promiscueq; undiq; rapiant, quam ob cupiditatem & obiectent se periculis, & militiam sequantur. Itaq; huiusmodi homines futuri sunt fallaces, subdoli, infestatores, seditiosi, deceptores, alios contemptui habentes, aliorum bona occupantes, terrifici, formidabiles, dum enim magnopere timent, id agunt, ut alijs formidinē incutiāt, qua uia securiores se futuros arbitrantur, neq; in hominū despectum uenturos. peruersis deniq; atq; corruptis erunt moribus, uti q; de Catilina scribit Sallustius, ingenio malo, prauoq;, agiles tamen, administrandisq; negotijs apti, quos etiam, ut quod ardenter concupiscunt, omnino cōsequantur, non pudeat, & inter agendum, & inter loquēdū de loco, iureq; ei cedere, à quo impetrare aliquid studeāt, illiusq; indigeant opera, cum etiam assentatorum personas induant, nihilq; ipsorum sit uerbis blandius, aut uultu gestuq; summissius, tametsi contemptui alios habent, & præferri cæteris student. Qua è re iudicari etiam potest, quàm sint inanes ac uentosi. Illud quoq; prætereundum non est, quod cum sint præcupidi, ex alia etiam parte sunt non nihil incuriosi quodq; aliunde corraserunt, per incuriam quoq; labi aliquando aut patiantur, aut negligant. Quod si stellæ ipsæ importunæ, ignobiliterq; collocatæ fuerint, ut altera temperare alterā nequeat, neq; retineri pensi quippiam possit, Marsq; bilem illam suam accenderit adeo, ut Saturnum quoq; contactu suo calfecerit, seq; in frigidam, atq; arentem illius naturam calore suo insinuauerit, quod fornacalibus in lapidibus cernitur, nascentium animos sic inficiet, ut futuri omnino quidem sint rapaces, grassatores, adulteri, malis plurimis expositi, & ipsi quidem malefici, turpibus atq; infamibus quæstibus dediti, improbi, contumeliatores, insidiatores, furaces, periuri, sicarij, parricidæ, comedones, uoraces, atq; ita in uentrem proni, ut ne illicitis quidem cibis abstineant. quin etiam ab omni pietate, humanæq; societatis affectione sic alieni, ut ueneno mortales petant, quorum etiam cadauera spolient, ac sepulcra uiolent, templa polluant, sacris manus inferant, incesti, sacrilegi ac omni è parte contaminati. Quibus omnibus in bonum, malum'ue perpendendis, attendenda signa sunt in quibus stellæ ipsæ geniture temporæ inueniūtur, qui sint signorum ipsorum domini, quo etiam intueantur aspectu, & quo in loco figuræ collocentur, an prærogatiuam suam libere, aut ex alterius præscripto exerceant, ut ex hac perpensione iudicari examussim de animorum propensionibus, deq; futuris nascentium uirtutibus queat, aut uitijs.

De Saturno & Venere.

Saturnus suam in genituris cum Venere potestatem commiscens communicatis inuicem uiribus non nihil de tristitia sua demit. Siquidem Saturnina ariditas Veneris liquore humectata redditur temperatior, de sterili etiã fœcunda, quæq; antea dura, & rigens erat, emollescit, lenitate quasi quadam superinducta. Arida enim mollescunt humore adhibito, ac lentescunt quæ dura sunt. Ex hac igitur Saturni, Venerisq; temperatione modificatis utriusq; humoribus, ut neq; Veneris mollities nimis diffluat, neq; Saturni durities, tristitiaq; obrigescat, his socijs beneq; collocatis q nascũtur, futuri sunt boni, suauiq; cõuersatiõe, tẽperatis moribus, proba institutione, singulari uerecũdia ac pudore, summa etiã reuerentia. Rẽ aũt uxoriã fideliter, constanterq; seruabunt, ac nihilominus Zelotypia, riualitatisq; affectu uehemẽter laborabunt. Cumq; abstinentes ipsi sint, indigne ferent, ubi perperã, atq; indigne actum secum uiderint. Itaq; & indignatione magis magisq; afficientur & hac in parte ab insita modestia ad impatientiam declinabunt. Iidem multa taciturnitate præditi erunt, ut cogitare q̃ loqui malint. Saturnus enim, quod atræ bilis propriũ est, i hominibus ipsis cogitationes fixiores, magisq; assiduas ingenerat, quã è re taciturni efficiuntur. Etenim qui mentẽ uehementius exercent, linguã libentius cohibent. Loquacitas nanq; tum modestiæ, pudoriq; aduersatur, tum cogitationes impedit, mentemq; ab officio illo suo ad linguæ munus detorquet. Quoniã aũt pudentis, beneq; instituti est animi, pietatem colere, ijdem quoq; religiosi, Deorumq; cultores erunt, sacrificuli, mysteriorũ, ac cærimoniarũ scij, quiq; libenter in templis uersentur, sacerdotia administrabunt, sacrorũ arcana cognoscent, aut ipsi quoq; uaticinabũtur. Cũ autẽ religio metus quidã Deorũ sit, is aũt metus in mulierculis maxime regnet, sitq; Veneris stella naturæ, qualitatisq; fœmineæ, naturaliter à stellis his religionis, diuinarumq; opinionũ studiũ portenditur. Verũ de uaticinijs, uaticinantiũq; furore suo loco diffusius ac distinctius à nobis dissereturs. Has igitur animis hominũ applicationes Saturnus ac Venus indũt, ubi utriusq; in genituris stella opportune, excellenterq; collocata, communicatis simul uiribus dominabitur. At ubi aut utraq; stella, aut ipsarum altera ignobiliter oppressa iacuerit, quoniã tẽperãtia illa quæ de amborũ mutua cõmixtione prouenit, retineri nullo pacto potest, nati ipsi futuri sunt lasciuij, petulãtes, in libidinẽ ita proni ut neq; sexui, neq; ætati parcant, ac ne à belluis quidẽ abstineãt, honestatẽ, uerecũdiã, pudorẽ in pro-

*patulo habeant. quorum etiam ipſorum ſtudium ſit puellas nubiles,
nuptaſq; ſolicitare, ſolicitatas decipere, uitamq; in ganeis inter ſcortis
et popinones agere. Omni tandem genere turpitudinis, obſcœnitatis, ſer
uiliumq; impuritatum contaminabuntur, ac (ne qua uirtute redēpti
ſint à uitijs, ut de Criſpino Iuuenalis prædicat) ſacra, profanaq; pro
miſcua habebunt, humanitatem, pietatem, diuinum cultum contem-
nent, uenena miſcebunt, falſis teſtamentis ſubſcribent, omni deniq; fla
gitij genere inquinabuntur. Hæc aūt ipſa flagitia maiora minoraq;
futura ſunt, magiſq;, aut minus nota pro ſtellarū ignobilitate, ac ſi-
gni cuiuſq; natura, proq; aſpectu beneuolo aut aduerſo. Quoniā aūt
dum de ſtellarum harum communitate loquimur, de libidine quoq;
mentio facta eſt, non uidetur alienum, uini quoq; hac in parte ſimilitu
dine uti, quod ſpiritus quidem plurimos gignere, uehementiuſq; infla
re uenas, ſpuma ipſa & dum miſcetur in poculis, & dum humi dif-
funditur, docet, quo enim uinum potentius, hoc etiam ſpumoſius eſt,
ſpirituſq; uberiores creat, inflari autem uenas ab atra bile, uenarū
ipſarum plenitudo ac tumor in ijs hominibus qui melancholici dicun-
tur aperte monſtrat, ſiquidem illorum uenæ plenæ ac tumētes ſunt, nō
tam præ ſanguinis copia, quàm ſpiritus eaſdem inflantis. Id quod in
ijs non euenit, qui ſanguine multo abundant. Itaq; ut uini calor libi
dinem excitat (neq; enim niſi è re ipſa tam diuulgate dicitur, Vene-
rem frigeſcere ſine Bacco) eodem modo bilis atræ calor illā accendit,
ſiquidem magnopere, uinum ut ipſum, inflat. Cieri autem concubitū
ab inflatione, iudicari inde poteſt, quod genitale membrum de frigore
iacet, ubi uero calorem ſenſit de inflatione à calore ſuſcitata turgeſcit
ac tenditur, flatuſq; ipſe per meatus à calore immiſſus ſemen impel-
lit in coitu. Quocirca naturale eſt, qui homines atra bile, eaq; cali-
da abundent, eos libidinoſiores eſſe propter multum ſpiritum à calore
ſuſcitatū ac per uenas impulſum. Pleraq; enim inflantia, ut terræ tu
bera, Venerē inuitant. Quod ſi Saturnus propter humorē hunc atræ
bilis libidinem prouocat, Veneri quidē coniūctus, cuius ea appetitio
propria eſt, tanto illā ardentius prouocabit, nec modū in ea retinere
aliquē patietur, præſertim ubi naſcentiū animos, ꝑꝑ infelicem collo-
cationē, in uitia, exuperantiāq; impellit. Eſſe autem bilem atram hu-
iuſmodi naturæ, Simiorum genus aperte docet; cum animal illud &
abundet plurimū hoc humore & ob libidinē etiā ſæuiat, uertaturq;
in rabiē. Eſſe itē tā ſpirituoſam q̄ profecto eſt, palàm oſtēdit puluis il-
le intra ænea tormēta bōbardaſq; incenſus, qui huic humori maxime
ſimilis eſt etiam colore nedum ſiccitate. Is enim puluis, ut dictum*

est, incensus tãtos flatus progignit, ut ingentis magnitudinis saxeã, aut ferream pilam longum per aëris tractum eiaclet, et quo iactauit quæ habuit obuiam cuncta prosternat ac diruat.

De Saturno & Mercurio.

In hac ipsa nostri corporis & animæ cõpage Mercurius eã sibi partem uẽdicat, quæ rationalis dicitur, qua de re post abũde suo loco differetur. Cũ igitur rationi Mercurius præsit, ac Saturnus pp naturam atræ bilis, quæ pertinax admodum est, ac magnopere spirituosa, libenter cõtẽpletur, perquiratq; rerũ causas, quarum cognitionẽ multũ cogitando, diutiusq; in illis peruestigãdis, atq; intellegendis persistendo cõsequatur, quoties ambo simul excellenter opportuneq; collocati in genituris fuerint, ac uires simul suas contulerint, soliq; una principatũ tenuerint, erit natus ille i cuius genitura hoc cõtigerit, in ijs uel artibus uel negotijs in quibus uersabitur, abũde diligens, atq; in ijs administrandis singulari utetur sedulitate & cura, sciscitabitur occulta, studebitq; incumbens ad arcana penetrare, rerum ac naturæ causas inquiret, ciuiles cõstitutiones non ignorabit, hominũ explorabit secreta. Quo fiet, ut pro natura signi cõfigurationisq;, ac pro genituræ mẽsura, uel ad medicinæ, rerumq; naturaliũ, uel iuris ciuilis, uel grãmaticæ, literarumq; cognitionẽ, uel ad numerorũ, aut rerũ cœli peritiam ingeniũ suum applicet, uel ad hominũ secreta intellegenda, cõsiliaq; pernoscenda, aut ad epistolas scriptitandas, aut ad mandata explicanda, quod munus oratorũ est propriũ, aut ad alienas res dispẽsandas, negotia'ue administranda. In uniuersum aũt erunt eiusmodi homines diligentes, sagaces, seduli, sciscitatores, inuestigatores, cauti, negotiosi, cõputatores, arithmetici, astrologi, hærbularij, medici, iurisperiti, grãmatici, scribæ, sacerdotes, ac mystæ, q́q; ingenij uiribus, ac pertinaci opera quod sibi proposuerint, tandẽ consequãtur. Forsan ẽt euadent uiatores, cursores, nuntij. Erunt sanè acerbis atq; asperis moribus, pp humoris ipsius asperitudinẽ. arida enim attactu ipso aspera sunt, ac propterea in cõuersationibus non oĩo tractabiles, aut satis iucũdi et faciles. Cõtra uero stellis ipsis male indigneq; se habẽtibus, q nascũtur, euadẽt tristes atq; ab omni iucũditate remoti, peruersi, dolosi, imites, seductores, isidiatores, fallaces, proditores, tortores, ac supplicio rũ ministri, q́q; odio maleuolẽtiaq; alios prosequãtur, fures, noctiuagi, magici, uenefici, uenenorũq; ministri, falsarij, captatores, q́q; fraude, ueneno, illecebrosisq; captationibus, ac malis artibus cupiditati satisfaciant suæ. Etenim ut corrupto corpore a uitiosis humoribus, ac febribus laborãti, sensus quoq; corrũpũtur, ac præcipue gustus, p quẽ potis-

simū alimur, sic corrupta ratiōis natura, hacq; animæ ipsius parte, ne cesse ē ut aiæ quoq; uirtutes corrūpātur, q̄bus corruptis, ea quæ diximus uitia, flagitiosāq; applicatiōes necesse ē subsequātur. Quod enim corruptis corporū accidit humoribus, ut gustatus, et uis ea per quā appetimus, etiam quæ aliena sint a sanitate, cum primis appetat, idem in animæ quoq; actionibus usuuenit, qua à uisis corrupta, naturales illæ propēsiones, relicta ratione ad improba dilabūtur ac flagitiosa.

De Ioue & Marte.

Peracta iam ea parte quæ ad Saturni communicationem cum planetis singulis in hominum genituris attinet, transeundum est ad Iouē ad easq; animorum applicationes explicandas, quas in genituris Iupiter futuras decernit, ubi cum inferiorum planetarum aliquo singulatim dominatum communicauerit. Ac primum quidem de communicatione eius cum Marte, deinde ordine suo cum Venere, Mercurioq; explicabimus. Quoties igitur Iupiter ac Mars soli in genituris communicatis uiribus dominabūtur, eritq; uterq; magnificæ atq; ē sententia collocatus, qui tunc nascentur, procedente ætate gerent magistratus, præsidebunt administrationibus, adipiscentur honores, præficientur tribunalibus, uitæ, necisq; potestatem exercebunt, deq; litibus, causis, ac criminibus sententiam ferent. Horum enim corpora cum sanguine atq; calore potissimū foueātur, sitq; ignis proprium, propter leuitatem sursum ferri, atq; in altum elabi, eorū animi abūde calefacti ad eorum quæ summa sunt appetitionē affectationemq; accendentur. Rerum autem humanarum omnium uitæq; ciuilis summa penes honorem putatur consistere, atq; in muneribus administrandis, cum inter ciuilia, quæq; πολιτικὰ dicuntur bona, primū honor locum obtineat. Ex hac igitur accensione animi extolluntur ipsi quidem, ab elatione autem suscitatur appetitus ad gerendos magistratus, ad præfecturas moderandas, quoq; animus ipse magis incenditur, maiorq; existit, eo ē maior est, honorumq; maiorū appetitio, pro q̄bus adipiscēdis nihil non parati sunt & agere & pati, ut sæpenumero relictis bonis artibus impellantur ad ea quæ sine turpitudine fieri nequeant. Quoniā autem nimius calor, ac præsertim qui à Marte accenditur, consueuit incandescere, ignis uero ipse, ubi uehementius excitatus est, in flammas euolat, eaq; inflammatio irā gignit atq; excandescentiā, hinc nati ipsi futuri sunt iracundi, elati, insolentes, asperi, truculenti, quiq; alijs subici nulla ratione patiantur, quippe cum in omni contentione euadere superiores uelint. Propter animorū autē uehementiā, atq; id quod quærūt ut assequātur, incauti, præcipitesq;

in pericula sæpe incurrũt nimio plus ad appetendũ, atq; audendum cupiditate incati. Atq; ut ĩdẽ ipsi impigri admodũ ac maxime acres sunt, administrãdis'q; negotijs apti, uehementer'q; in agendo efficaces, propter caloris ubertatẽ, ac sanguinis copiã, sic ẽt sunt magnopere cõtentiosi, rixis'q; atq; litigijs dediti, quibus etiam lætari uideantur. Vbi uero stellæ ipsæ deiectæ fuerint, earũq; status ignobilis, q nascẽtur facile in conuicia, opprobria'q; prorũpente erunt'q; obstinatis animis, singulari peruicacia, summa petulantia, magna ingratitudine, fluxa fide, infirmis promissis, perdito luxu, immensa profusione, uarianti cõsilio, mutabili uolũtate, mira leuitate, corruptis moribus, inexorabili duritia, ingẽti cupiditate, quos ẽt iuuet discordiã serere, turbas excitare seditionẽ mouere, rapto uiuere, uim, rapinas'q; exercere, uulnerare, cædere, iure atq; iniuria multũ queri, crimina'q; ẽt immerentur impingere, quos forte & deliriũ aliquãdo occupet, & ipsi mente capiãtur. Oppresso enim Ioue id est sanguine, humido'q; exusto, ob intẽperatũ Martis ardorẽ, uehementiores'q; rubræ bilis inflammationes, ratio retineri nullo pacto poterit; ex eoq; aut uesania, aut deliriũ nascatur oportet, aut eiusmodi eorũ actiones futuræ sint, quæ furorem præ se ferant ferinam'ue immanitatem, pro locis tamen proq; signis, partibus, atq; aspectibus utriusq; stellæ. In hac autẽ Iouis Martis'q; communicatione, æquata'q; inter eos uirium potestate, ubi Iouis moderatio, sanguinis'q; temperies adeo corrupta fuerit, ut Martis retinere impetum nequeat, Martis uero effrenatæ uis ac rufæ bilis ardor in immensum efferbuerit, illud usuuenit, quod in uino maxime dulci, ubi inacuit, fit enim acetum ipsum eousq; acre, ut linguam exurat, ustulet'q; palatum.

De Ioue & Venere.

Coniunctio ipsa Iouis ac Veneris in genituris ubi bene fortunata fuerit, facile indicat, quid in ijsdem genituris utriusq; stellæ habeant portendere, ubi potestatem æquato iure solæ sibi uendicauerint, quales ẽt animorum applicationes futuræ sint, quæ item actiones, atq; affectus. Veteres igitur scriptores & in ijs Iulius Maternus scriptor maxime probatus, ex harũ coniunctione stellarũ in genituris, ubi ea bene feliciter'q; contigerit, decerni tradunt honores & quidẽ insignes, magnorũ etiã uirorũ familiaritatẽ atq; amicitiã, mores quoq; probatissimos, fidẽ, religionẽ, integritatem, honestatem, nitorem, lautelam, cum illustribus mulieribus consuetudinem, ex eaq; domesticarũ facultatum affluentiã, felix coniugiũ, prolis gratam susceptionẽ, cupiditatem'q; ad

rei Veneris semper accensam, & pene insatiabilem. Quamobrem in
hac communitate uirtũ ac potestatis inter se ubi Iupiter ac Venus soli,
feliciterq; collocati præsidebunt in genituris, natos ipsos efficient pios,
religiosos, beneficos, puros, simplicets, innocentets, mundos, iucundos,
bene institutos, uenustos, publici boni ac iusti honestiq; cultores, elegan
tets, gratos, modestos, pudentets, dapinatores, ut Plautino utar uer-
bo, uoluptarios, amatorijsq; rebus deditos, quæ quidẽ applicationes à
Iouis, sanguinisq; moderatione atq; à Veneris quæ appetionem mo-
uet, natura proueniunt. Hæc autem ipsa commotio à Ioue temperata,
nec à Veneris recedens natura, quæ tranquilla & modesta est, mores
eiusmodi exuscitat, ut nati erga Deũ futuri sint pij, erga homines bene
fici et iusti, in ijs quæ ad utilitatem spectant, frugi, moderati, et conti
nentes, in referenda gratia memores ac grati, in cogitationibus recti
& simplices, in cultu atq; ornatu mundi, nitidi, elegantes, quosq; indi-
ctis factisq; multa uenustas gratiaq; subsequatur, nec tamen ipsi ama
torijs in rebus recedent ab honestate. Itaq; et casti & pudentes erunt,
neq; in ipsa uoluptate modestiæ pudorisq; obliuiscentur. Et quoniam
à natura ipsa non ad ea tantum quæ utilia sunt, uerũ ad iucunda ue
hementer trahimur, præterq̃ quod nati ipsi uoluptatibus erunt dediti,
illis præsertim quæ è coitu capiuntur ac dapibus, delectabuntur mu
sica, cantibus, uersibus, spectaculis, mimis, ludis theatralibus, agonisti
cisq;, picturis, tabellis, statuis, margaritis, gẽmis, unguentis, odoribus,
illis etiá artibus, quæ subministrandis uoluptatibus repertæ sunt, quæ
qdem uoluptates uidendo, audiendo, odorandoq; et excitantur et capi
untur. Quodq; corporea concretio natorũ ipsorũ de Iouis, Venerisq;
humoribus temperanter fermentata est, uisq; illa uidendi, & represen
tandi, quæ phantasia dicitur, nihil nisi moderatum, rationiq; consen-
tiẽs suggerit intellectui, bene utiq; ipsi sentient atq; in bonis rectisq;
cogitationibus exercebũtur, qua de re et recti et probi et sapientes erũt,
quietisq; admodũ ac tranquillis consilijs, et actionibus dediti, recta
etiá honestaq; ubiq; sequẽtes, et in iudicando, et in consulẽdo, quos ẽt
cupiditas laudum gloriæq; propter Iouem non nihil ad se trahet. in
qbus tamen assequendis adipiscendisq; non recedent ab insita modera
tione ac temperantia, neq; à bonis artibus, quibus honor gloriaq;
comparari debet. Ac mihi qdẽ ubi Iupiter Venusq; in unũ simul có
uenerint, uidetur fortasse non iniuria dictum, formá ipsam materiaq;
ita simul coire, ut temperamento illi quod recte informandis homini-
bus conuenit, nihil omnino desit. Cũ utraq; stella sua in qualitate mode
rata sit, et altera perinde ut Solis in generatione socia formæ studeat,

altera ut Lunæ adiutrix materiam instruat, aptetq; informationi, ob idq; necesse sit, temperamentum animati corporis omnino consequi, ex eoq; temperamento actiones etiam homine ipso dignas, moresq; quàm probatissimos. At ubi indigne, abiecteq; in hac potestatis communicatione stellæ ipsæ se habuerint, erunt qui nascentur, in quibus diximus rebus maxime intemperati, ut luxu, delicijsq; eorum animi emolliti eneruatiq; effœminentur, in cœnas conuiuiaq;, resq; amatorias pecuniam effundant, pudicitiam uenalem habeant, uitam in ganeis atq; inter scorta turpissime agant, ac tanquam sues cœno libidinis uolutati infames habeantur, quippe qui artes etiam lenonias, quæstumq; meretricium sint exercitaturi, aut ubi minus infames fuerint, euadent histriones, pantomimi, citharœdi, chorearum magistri, quiq; ex his, similibusq; e quæstibus uitam ducant. Atq; hæc quidem omnia & in hac Iouis Venerisq; communicatione, & in cæteris omnibus ita miscenda & temperanda sunt, ut signorum, locorum, aspectuum, finium, altitudinum, deiectionum ratio quàm diligentissime habeatur.

De Ioue & Mercurio.

I upiter ac Mercurius æqualem in genituris potestatem nacti, soliq; simul imperantes, ac suam in configuratione dignitatem retinentes, natos præstant ingeniosos, quorũ applicationes futuræ sint tum ad ea quæ ciuiles ad mores ptinent, tum ad illa quæ ad animos spectant, cognitione excolendos ac rerum scientia. Itaq; pij erunt, religiosi, frugi, benefici, ciuiles, patrocinia, procurationesq; exercebunt, rem familiarẽ cumulabunt, pecunijs abundabunt, plebi accepti erunt, quibus è rebus honores dignitatesq; assequentur, eloquentiæ operam dabunt, atq; in contionibus plurimũ ualebunt, magnamq; inde authoritatẽ sibi cõparabunt. Iidẽ animos excolent, grãmaticæ geometriæ, mathematicæ, philosophiæ, poëticæ artiumq; bonarũ studijs, euadentq; docti & clari, quiq; suasionibus, admonitionibus, consilijsq; suis & docendo, & instituendo, ac recte prudenterq; consulendo plurimum alijs conferant. Ex hac enim Iouis Mercurijq; communicatione, &, ut ita dixerim, condominatu alterius leuitas cui acumen etiam perquam tenue inest, alterius grauitate ac penso temperatur. Cùm enim Martis idest rubræ bilis sit propria celeritas uehementiorq; festinatio, Saturni uero ac bilis atræ tarditas, quædamq; quasi oscitatio, solius quidem Iouis, hoc est sanguinis moderatio est, motusq; maturus ac pensitatus. Quocirca Mercurij uelox atq; acuta uis Iouis pensitatione,

freno quasi quodam retenta ita perficiatur, & tanquam conditur, ut huiusmodi hominum ingenia futura sint nō solū acuta & prompta, uerum matura & recta, sententiæ graues, consilia fidelia, facundia grata, atq; authoritatis plena, doctrina exquisita, iucunda consuetudo atq; familiaritas, mores plane ciuiles, res familiaris opulenta. Cū enim Iouis stella felix sit, & honorum ac diuitiarū ministra, diuitiæ, honores, dignitates per artes operasq; Mercuriales illis cōferētur cum authoritate & gloria. Quod si stellæ ipsæ ignobiliter abiectæq; iacuerint in hac ipsa uirium inter se communicatione, natorum applicationes longe differunt ab eisdem, quas diximus. Siquidem ipsi futuri sunt, pro qualitate abiectionis ignobilitatisq; stellarum ipsarū bardi, stulti, insipientes, stupidi, nebulones, non nunquam autem nugatores, mordaces, irrisores, sapientiæ simulatores ac uirtutis, multa sibi arrogantes, fallaces, circulatores, quiq; in triuijs multarū rerū peritiā profiteantur, sæpe ēt profitebuntur in scholis, aliquandoq; tanq̄ numine afflati futura prædicent, lymphatiq; diuino, ut creditum est, furore agitabuntur. Atq; hæc quidem uarietas ab habitu manat naturaq; atræ bilis. Etenim ut uinum, quod supra iam diximus, suapte natura peridoneum est ad prouocationem libidinis, risus, lacrimarum, itemq; ad mouendam lætitiam, tristitiam, ad inducendam taciturnitatem uerbositatem, metum, fiduciam, aliasq; atq; alias affectiones, sic atra bilis, animos hominum ad alias atq; alias maxime diuersas res, studiaq; ad diuersa applicat, & propensos facit. Quanquam autem hæc ipsa bilis naturaliter frigida est, ita tamen est frigida, ut calorem etiam concipiat, atq; alias quidem modicum, alias uero plusculum, non nunquam ut maximum quoq; in modum incalescat.

De Bili.

Ab ea igitur, ubi frigescit, metus gignitur, & animi consternatio. quo fit, ut eiusmodi humore qui plurimum abundant, sint meticulosi, suspiciosi, stupidi, a spe ipsa sæpenumero destituti, ut ob desperationem uitam finiant aut laqueo, aut gladio, aut alio uoluntariæ mortis genere. Contra ubi concaluit spem ac fiduciam gignit, quoq; calor ipse maior est, tanto etiam maior excrescit fiducia, a qua excitatus animus uehementior efficitur ad ea comparāda, quorum studio trahitur, moueturq; cupiditate. Vt enim uinum ipsum eiusq; concalefactio & spumas agit, & spiritus excitat, sic atra bilis ubi concaluit, spiritus etiam gignit, excitatq;, animū tanquam adhibitis stimulis, nec conquie-

scere illum patitur, eaq; inquies atq; commotio propter continuationem (inhæsit enim calor in arido ac solido) id præstabit atq; efficiet tandem, ut perueniat quo sibi iam proposuerat. Quā ob causam qqui præclara in re excelluerint aliqua siue Philosophi, siue Poetæ siue reru publicarum administratores, ne de humilioribus loquar artibus, pictura, sculptura, musica, architectura, eos melancholicos fuisse compertum est. Quid plura? Hercules huiusmodi fuisse, Cæsarq; perhibentur, quod morbus indicare comitialis potest. Nec qui Alexandi res gestas moresq; examinate consyderauerit, non illum melancholicum fuisse uel asseuerauerit. Quod & à Seneca dictum est, atq; in prouerbij loco habitum, nullum magnum ingenium absq; dementiæ specie, cuius rei bilis atra causa est, quæ ubi efferbuit, non nisi uehementior esse atq; excandescentior potest, quod in aqua potissimum cernitur, quæ natura cum sit frigidissima, tamen feruefacta non solum carnes excoquit, uerum etiam exedit, uelliq; ab ossibus. Atq; ut aqua et tepefit, & calefit, atq; etiam efferuescit, subiectis ignibus, proq; igniū qualitate ac continuatione plus minus'ue à calore afficitur, sic atra etiam bilis perinde ut affecta ipsa fuerit, hominū mouet afficitq; ingenia. Quo fit, uti melancholicorum hominum genera sint admodum diuersa, & in multis etiā artibus multa. Ciceronem quoq;, qui irridere uidetur uelle quod iam diximus, authore Aristotele, ac medicorum optimo quoq;, uel cum primis atra bile affectum ac percitum fuisse inueniet, siquis mores eius, eloquentiæ ac philosophiæ studia, honorū tantum illam appetitionem, ac primi in re publica loci affectationem, tot ac tantas obinde susceptas contentiones, omnem deniq; uitam eius probe exacteq; examinauerit. Huic autem atræ bili licet Saturnus ob frigus atq; ariditatem præsit tn̄ qua humor ipsa concalescit, qua exercendæ atque inquirendæ rationi ingenia præparat atque exacuit, qua etiam spiritus suggerit, qui animum conquiescere nullo modo patiantur, dum eo perueniat, quo uis illa compellit, nimirum Mercurio subijcitur, cuius stellam retorridam esse diximus. Quæ enim torrida sunt, diutius ignem fouent, qui in arido ac solido, quæ natura terrestris est, potissimum alitur. Quo'circa fotus à Ioue Mercurius, atraq; illa bilis à Iouis igne calefacta, atque ab eius humectatione temperata, ne'ue exuratur penitus de calore continuo, humido quidem ipso materiam suggerente, magnorum author est ingeniorum, magnasq; in animis hominum commotiones, spiritusq; exuscitat. Quapropter præclari ac maxime noti euadent, siue arma sequantur, siue literas, siue alias ad actiones animos

nes animos suos applicent, in quorum genituris Iupiter ac Mercurius bene feliciterq; collocati, suamq; cum dignitate authoritatem retinentes, prærogatiuas suas, suam etiam potestatem una communicauerint, æquatáq; inter se iurisditione ius suum exercuerint. Quo circa nec immerito Iouis filius a Poetis Mercurius est dictus.

De Marte & Venere.

Mars & Venus quoties soli sibi in geniturarum configurationibus dominatum arripuerint, suamq; cum dignitate authoritatem retinuerint, quoniam Veneris humecta uis, Martis feruorem mitigat, Martis uero uirilis ille calor fœmineam Veneris naturam fouet, ac fouendo calfacit, ut nó inepte Poetæ finxerint Vulcanum Veneris maritum, natorum animos sic afficiunt, affectosq; ita moderantur, ut futuri illi sint læti, hilares, iucundi, beneuoli, simplices, grati, concinni, ludis ac spectaculis dediti adeo ut ipsi etiam mimos agant, in uoluptatem, atq; in res Veneris proni ac procliues, ne a maribus quidem temperaturi sumptusq; his in rebus plurimos facturi, obtrectationis quoq; morbo, et ea quæ Græce ζηλοτυπία est, laborabunt, Veneris etiam beneficio concupita facile consequentur. Itaq; hæc ipsa inter Marté ac Venerē dominatus in genituris communicatio tale temperamentū affert nascentiū concretioni, ut commotiones ipse sensuū ac naturæ nihil nisi iucundū ac uoluptarium animis repræsentent. Qua è repræsentatione assidua & grata, quod dictū est, efficitur. At ex ignobilitate, ac male affecta configuratione, nati ipsi præter modū ac mensurā à libidine rapientur, nullus ab eis honesti respectus habebitur, nihil illis sanctum erit, quippe quorū etiam oculi procaces futuri sunt, gestus lasciui ac petulantes, uerba illecebrosa, & lenocinij plena, ac molliēdis corrumpendisq; mulierum animis nata. Siquidem nuptas, uirgines, matronas omni arte solicitabunt, nec conuicijs, contentionibus ue, aut rixis parcent, facile etiā ob innatam libidinem periurabunt. Fas & iura promiscua habebunt, plurima etiam per temeritatem patrabunt. Nec uero a natura rationeq; alienum fuerit, ut post tantam, tamq; continuatam intemperantiam comitiali infestentur morbo, aut mente etiā capiantur. Martis igitur Venerisq; ignobilitas, infelixq; configuratio, ubi soli simul genituris dominabuntur, compagem corporis atq; animæ sic inficiunt, ut sensus quoq; animumq; inde ipsum labefactent. Qua è labefactione actiones quoq; corruptæ intemperantesq; proficiscentur, mores item peruersi, neq; corporis habitus satis bonus.

De Marte cum Mercurio.

Martis ac Mercurij commixtiones ingenium ut facile acuunt, sic difficile admodũ est, animum ut temperent, cum uterq; propter naturã humoris cui praeest, sit cócitatus ac subitaneus, Marsq; naturaliter uiolentus, Mercurius autẽ inconstans & uarius. Rufa enim bilis ubi incensa est atq; incanduit, nihil nisi iracundum immoderatumq; repraesentare animo potest, eaq; ubi atram exciuit, deq; feruore etiã suo illam calefecit, mutuo se uterq; humor mirandum in modũ & fouet & uires inuicem sumministrat. Quo fit, ut commotiones illae quae ab utraq; proficiscuntur stella, utriusq; naturã in animis hominum atq; in actionibus eorum referant. Itaq; ubi ambo, soliq; in genituris dominabuntur, suamq; authoritatẽ cum dignitate retinebunt, erunt qui nascuntur, acuti, ingeniosi, impigri, uersatiles, agiles, efficaces, astuti, captiosi, subdoli, circunuentores, terginersatores, fraudulẽti, simulatores, insidiosi, quiq; ad ea quae uolunt facile, summaq; cum dexteritate se accommodent, consequanturq; concupita. Iidẽ erunt etiam loquaces, nec satis sibi cõstantes, malis ẽt artibus imbuti ac formidabiles, curiosi alienorũq; consiliorũ ac uolũtatũ exploratores, qq; alios inter se artibus suis committant, atq; hac ratione in simulatates & contentiones impellant atq; ut ijdẽ ipsi in hostẽ acres atq; uehemẽtes sunt, sic de amicis optime mereri studẽt, quos sibi ipsis similes eligunt. magistratus gerent, in quibus armati praeerunt, forsitan & ipsi in militiã profiscentur. Tales deniq; futuri sunt, q negotijs laboribusq; magnopere delectentur. Malus uero habitus stellarũ ipsarũ, ignobilitasq; collocationis in genituris, atq; in hac ipsa potestatis communicatione, ijsdem applicationibus, humorũq; commotionibus accessionem uehementer grauem ac noxiam facient, qua ex accessione id efficitur, ut nati ipsi futuri sint puersis moribus, praecipiti consilio, mente elata, audacia uel summa & temeraria, nulla religione, aut in Deũ reuerentia, manibus contaminatis lingua petulanti, ac profana, fide incerta, inconstantiq; proposito, ut quod proposuerint, facile mutent, quin ẽt incepti cõuentiq; poeniteat, nec stare pactis uelint, factũq; infectũ cupiant uerbis blandis ac fallacibus. Horũ quoq; peculiaria sunt mendacia, furta, periuria, latrocinia, grassationes, seditiosae factiones, parricidiorum patrationes, falsae obsignationes, ueneno rũ ministrationes, magicae incantationes, aerarij cõpilationes, sepulcrorũ uiolationes, pecuniarũ professiones, criminum impositiones, templorũ spoliationes, nocturnaq; incendia, atq; eiusmodi generis scelera plurima. Quamobrẽ Martis Mercurijq; mixturae

temperari uix poterunt, ubi soli sibi imperiũ assumpserint. Etenim rufa bilis cum è sanguinis inflammatione, deq; illius excessu ingeneretur, ubi diutius feruescendo exilijt, indeq; paulatim subsedit, moxq; in cineres deferuescendo abijt, tandẽ in atrã iã bilẽ refrigescendo transit, ut quemadmodũ rufa ipsa è sanguinis inflammatione gignitur, pari etiã modo atra de rufæ excessu exuperantiaq; gignatur, uidelicet post rufæ ipsius concrematam incandescentiã, cũ quo ulterius procedat, nõ habet extinctis iã fomentis. Quo fit, ut ex horũ humorũ commotionibus actiones nisi intemperantes ac peruersæ proficisci nullo pacto queãt.

De Venere cum Mercurio.

Veneris ac Mercurij socia potestas in genituris ubi utriusq; stella feliciter se habuerit, corporis concretionem sic afficit, ac temperat, ut de ingenio ac nati moribus, parentes quæcunq; ad ingenij excellentiam, morumq; temperantiam spectent iure sibi promittant. Etenim Mercurialis illa bilis, de qua supra iã diximus, Veneris humore non aliter temperatur, quàm ubi terra hortensis, tenuis ac suauis pluuiæ irrigatione madescit, qua è madefactione, accedente post moderata Solis irradiatione germinat, suasq; hærbas fundit, multa cum uenustate & copia. Neq; enim aptiorem afferre similitudinem hoc in loco iudicio nostro possũmus. Siquidem humor ille retorridus hoc ipso genitali Veneris atq; admodum feraci humore large fotus in natorum ingenijs ea præstabit, quæ in hortis bene cultis, ac pulla terra lenior præstiterit pluuia. Cũ enim Mercurius rationi, præsit, Venus appetitioni hæc quidẽ ipsa ad rationis perscrutandæ studiũ, nati appetitũ assidue excitat, et in appetendo, et in pscrutando uoluptatẽ, quæ Veneris est propria, quasi rorẽ quendam diffundit, qui perscrutationis laborem non modo leuet, uerũ ẽt suauitate ad illũ sua inuitet ac trahat, ac primũ qdẽ ad excolẽdũ ingeniũ, sequẽdasq; artes ingenio dignas, illius cogitatiões spiritusq; exuscitat. De qua qdẽ exuscitatione cõtinua et grata et qdẽ naturali, animi ipsius applicatio, ĩgenitaq; propẽsio ad illud assidue recursat, ac uolẽs eo fertur, quod natura ipsa qdẽ tãta cũ uoluptate sequẽdũ proposuit. Dignæ aũt ingenio artes perhibẽtur, quæ ĩ illis qdẽ uersantur, quæ animi dicũtur bona. Præcipuũ aũt ac maxime gratũ iucũdũq; animi bonũ ẽ sciẽtia, rerũq; cognitio, ĩ qua mẽs ipsa, mẽtisq; pue stigatrix illa euagatio cõqescit. Q uocirca q eiusmodi erũt igenio, Veneris ac Mercurij dono præditi, ij futuri sunt naturæ ipsius penè artifices, rerũq; naturæ magistri, Philosophi, Poëtæ, q̃q; sciẽtes ac intellegen

tes dicuntur, optimeq; instituti sunt, quorũ animi affecti atq; etiã ornati erunt pietate, mansuetudine, lenitate, hilaritate, comitate, urbanitate; in amicos beneuolentia, in Deos reuerentia, in miseros misericordia, in omnis bonos caritate. Quibus profecto efficitur, ut ament honesta, probent æqua, sequantur legitima, rem familiarem frugaliter tueantur, studeant, prodesse q̃ plurimis, reprehendant ac detestentur facinorosa & impia. Eorundem etiam iudicia erunt iuxta, præceptiones æquabiles, sermo suauis & gratus, cogitationes quæ nihil nisi bonum atq; honestum respectent, mens etiam in rerum cognitione ac scientia semper occupata. Ipsi autem propter ingenij bonitatem, atq; assiduam mentis operam, cogitando, perscrutando, commentando, quarũ rerum studijs capientur, à semet ipsis eas discent, ac cito etiam discent. Illorum etiam quæ manu exercentur, artifices erunt non minus lepidi, q̃ ingeniosi & probi, nec minus in ijs quoq; quæ ad machinas atq; architecturam pertinent, in cunctis demum artificijs siue manu fiat, siue ingenio elaborentur, solertes erunt ac seduli, & opera eorum affabrefacta. Quodq; ut diximus, Veneris lætitia affiati sunt, erunt blandi, deliciosi, elegantes, ornatus ac munditiarum studiosi, nec cantus suauitas, & ea quæ musica dicitur, minus q̃ uerborum gratia, ac sermonis facilitas futura est eorum comes. Quibus è rebus omnibus, atq; à morum suauitate amabiles reddentur, eruntq; populariter dilecti. Vtinam autem aut in re amatoria, ac præsertim uxoria nõ sint obtrectatorum suspitione laboraturi ac riualitate, q̃ nos uulgus secuti in Obedientiæ libris Celosiam uocauimus, aut puerorum amoribus turpissime dediti, seq; morumq; nobilitatem tantam hoc infamiæ genere lasciuientes fœdent. Animi autem dotes tam egregias, donaq; cœli tam rara subuertet, aut magna saltem è parte corrumpet stellarũ ipsarũ ignobilis infelixq; collocatio in genituris. Nã pro linguæ sermonisq; suauitate utentur maledicẽtia, dicacitate, obscœnitate, pro ingenij acumine, intellectusq; agilitate artes manuũ & quidẽ sordidas exercebunt, criminabuntur innocentes, decipient quos familiaritate uideri uolunt fuisse complexi, fallent in commercijs ac promissis, peruirabunt libenter, exultabunt dolis atq; insidijs, calumnias struent, mares fœminasq; ob libidinis impotentiã uitiabunt, cũ alijs aliter loquentur, seq; nunc cum his sentire, nunc ab eisdem dissentire una eademq; in re ostendent, homines deniq; incompositi, contaminati, incommodi, maledici, male sentientes, peruerse cogitantes, obtrectatores, insimatores, corrupti, et ob hæc atq; huiusmodi uitia iudicum sententijs expositi condemnabuntur, meritasq; aliquando pœnas dabunt.

FINIS.

IOANNIS

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD PETRVM BEMBVM DE REBVS COELESTIBVS. LIBER SEPTIMVS.

POëtæ qui primi de natura rerum per confabulationes quasi quasdam scripsere Petre Bembe, tradunt Geryonem quendã regnantem ad Hispanicum Oceanum treis animas, tria etiam corpora habuisse, hisq; tribus fuisse usum. Nimirũ triplex corporis genus, triplex etiam animæ mirificis his è dictis innuere uoluerunt. Siquidem genus unum est corporis arborum herbarumq; proprium, idq; à uegetatione, solaq; corporis ipsius alimonia atq; enutritione uegetabile dictum est, animæq; huius aliud officium est nullum præterq̃ educatio ipsa sola, soli etiam inhæret corpori, neq; extra quicquã se mouet, nisi quantum succos ipsos è quibus uegetatur ad se se trahit, ac trahendo corpori insinuat, in proceritatemq; conuertit. Secundũ corporis atq; animæ genus est, quod à sentiendo nomen duxit, nam & corpus ipsum mouetur per loca, & uictum hic atq; illic quæritando, alitur, et anima ipsa uidendo, audiendo, olfaciendo, gustando sic afficiatur, ut corpus ipsum moueat, impellatq; ad eá exterius quærenda, quæ profutura sentiat, contraq; ad ea fugienda, quæ uideantur nocitura. Neq; enim sine motu esse, sensus ipsius opera potist ulla, aut motus aliquis per loca corporeus ac suus absq; sensu. Hæc ipsa anima uiribus his suis usa, per uisum, per auditum, per olfactum extra corpus ipsum pene egressa, ea quæ extrinsecus posita sunt, uidetur sentire, atq; ita quidẽ sentire, ut ẽt diiudicet, quid ex illis profuturum, aut offuturũ naturæ sit suæ, indeq; sentiens anima uocitata. Atq; hæc quidẽ corporis atq; animæ duo genera naturaliter seruilia sunt, tertioq; illi generi, quod rationale genus est animæ, obediunt. Hoc autem ipsum rationalis animæ genus, quantũ à uegetante, atq; à sentiente recedit anima, tantũ superiori illi naturæ, aut potius, ut nunc loquũtur, essentiæ quæ diuina dicitur, se se adiũgit atq; inhæriscat. Quocirca aliud quoddam corpus huic rationalis animæ generi attribuitur, tũ figura, tum temperatione diuersum. ut si & uegetetur, & sentiẽtibus utatur uiribus, ueluti ea corpora, quæ tũ uegetabilia, tũ sensibilia dicta sunt, tamen alio quodã modo, & figuratione, & membrorum dispositione, & humorũ præcipue temperatione affectũ est. Tertium

tamen illi nomen nullum inest, nisi quod est genus corporis aptum natum rationali animæ subseruire. Atq; ut Aristoteles tradit, in ipsa anima inesse partes alias rationi obtemperantes, alias quæ nullo modo rationi uelint subijci, sic mihi partienda uidetur sensibilis corporis species, ut alia quidem sit, quæ nobis cum beluis sit cõmunis, alia quæ tantum sit nostra id est hominis solius propria. Quam ob rem non inepte à Poëtis traditum est, Geryonem triplici anima, triplici etiam corpore fuisse præditum. Quoniam autem rationalis animæ imperium est proprium, uegetantis autẽ ac sentiẽtis seruitium, ut Sallustiano utar uerbo, ita quidem sentiens uis subseruit ratione utenti, ut eius tanq̃ ministra atq; exploratrix exquirat, præparet, repræsentetq; illi omnia, quæ uiderit, audierit, olfecerit, gustauerit, quoq; etiam modo tetigerit. Quibus repræsentatis, & tanq̃ oculis eius id est intellegenti ui expositis sic omnia consyderat, atq; perpendit, eadem illa tanq̃ in trutina expẽdendo secernat, secernendo singillatim inspiciat, deinum iudicet, sicq; inspiciendo ac iudicando in illa illabatur & penetret, ut postmodum eorum omnium rationem & causas appositissime reddat. à qua effectiõe quoniã hac in parte præstat atq; excellit, rationalis cognominata est anima. Ab hac autem ipsa anima hominũ proficiscuntur actiones, quarum aliæ membrorum corporis ministerio aut solum aut maxime indigent, aliæ aut parũ, aut fortasse nihil præterq̃ q᷑ anima sensuũ sumministratione, operaq; illorũ utitur. Nã et cogitãdo, et pscrutãdo, et distinguẽdo, et discutiẽdo, et multa simul, separatim'ue cõtẽplãdo, sensus quoq; fatigãtur. Insunt ẽt animæ huic tres siue potẽtiæ, siue uires, siue affectiões, siue q uirtutes uocauerint. Nam & M. Vitruuius arborũ uirtutes atq; herbarũ uocat. Nec M. Cicero hoc ipsum non ẽt innuere uidetur, cũ ait, Nã nec arboris, nec equi uirtus quæ dicitur. Eas aũt tum ab ira, quæ de sanguinis accensiõe gignitur, irascibilẽ, tum à cupiditate utilis ac iucundi concupiscibilẽ nũc uocant. De rationali uero cur ita nominetur, iã diximus. Quo' circa cũ erraticæ stellæ humoribus è quibus homo constat, præsint, hiq; ab illis moueantur, motus aũt uisiones exuscitent, hæq; animam afficiãt, anima uero uisionibus ipsis excita eo tandẽ propendeat, atq; applicet, quo assiduo quasi quodã uento agitata impellitur. Hinc efficitur, ut nos ipsi eas artis actionesq; sequamur ad quas natura ab ipsa impellimur et quodãmodo instituti sumus. Neq; enim nisi impulsus quasi quidã, perinde ut uẽtorũ est, assidua illa uisionũ recursatio. Atq; eo quidẽ maior ẽ et uehemẽtior, q᷑ uẽtus exterior quidã impulsus est, nisq; aliũde adueniẽs. at uisionũ impulsio interna est ac potius natu-

na. His autem partibus hoc est irascibili, concupiscibili, rationali, tanquam earũ motores, ac rectores quasi quidã præsunt Mars, Venus, ac Mercurius. Cur aũt præsint, etsi ratio satis per se manifesta est, nihilominus in hac etiã parte disserendũ esse aliquid duximus. Iræ motus hoc est calefacti sanguinis excitatio animã mouet. motus aũt hic ipse maior ac minor futurus est, pro excitationis ipsius mensura. Cómotio aũt hæc animæ hominẽ ipsum ad agendum impellit. Actiones uero eiusmodi futuræ sunt, cuiusmodi calefactio illa sanguinis fuerit, ea uero Martis qualitatẽ sequetur, qui Solis astro hac in parte assistit, & tanquam administer informatori adest, generationisq; authori. Qualẽ igitur temperaturã inflãmato sanguini, ac rufæ bili, quæ inde, ut Physicis placet, prouenit, Mars in geniturꝭ adhibuerit, talẽ temperaturã inflãmatio ipsa in mouendo animo retinebit. Mars igitur & excitator cómotionũ earũ, & temperator iure dicitur, iure etiam irascibilis pars moderationi eius imperioq; subijcitur. Quoniã autẽ artes ipsæ quas homines sequũtur, actiones quædã sunt, & continuatæ quidem actiones, ac propterea quodãmodo naturales, secũdũ enim naturales cuiusq; proclinationes artes ipsæ existũt, hæ quoq; suas ad stellas referendæ sunt. Artes igitur siue ingenuæ, atq; ab animi generositate profectæ, siue quæstuosæ, quæq; manu exercentur, quæ à sanguinis inflammatione déq; rufæ bilis humore portendũtur in genituris, quoniam à Marte ipso portenduntur, ab ipso etiam Marte quærendæ sunt. Pro eius enim collocatione, altitudine, deiectione, dignitate, ignobilitate, aliarumq; erga illũ stellarũ aspectu artes ipsæ futuræ sunt in hoc ipso artium genere nobiles aut ignobiles, utiles aut inutiles, felices aut infelices, celebres aut infames. Itaq; & irascibili parti Mars præest, eiusq; moderator ac rector est, & artes similiter, quæ à bile rufa, sanguinéq; inflammato portenduntur, ad Martem quoq; ut earum suscitatorem referendæ sunt, atq; ab eius statu quærendæ in genituris ac pronuntiandæ. Appetitioni autem, eiq; animæ parti, quæ concupiscibilis uocatur à Philosophis nostri temporis, Veneris stella præsidet, ea in aptanda, suggerendáq; ad generationem materia, Lunæ, ut diximus, socia est atq; adiutrix. Cuius quidem materiæ ut proprium est formam appetere, sic etiam sua ac propria utriusq; est conseruandi sui appetitio, postquam in unũ coiuere, qua è coitione constitutum est animal, quod quia sentit, ut appetat quoq; necesse est. Quibus enim sentiendi uis inest, & uis pariter appetendi uis est indita. Conseruatur aũt formæ ipsius, materiæq; connexio atq; societas ut eorum adeptione, quæ utilia et iucũda futura sunt, sic inutiliũ ac

tristium euitatione & fuga. Versatur igitur concupiscibilis atq; appetens animae uis in appetendis illis quae utilia & iucunda existimantur. Qualis autem quantaq; appetēdi uis haec futura sit in anima nati, à Venere in illius genitura portenditur, pro suâ ipsius collocatione & statu, eodem etiam modo quam sit artem secuturus, eá nãq; sequetur, quam uisiones ac titillationes ipsae à Venere excitatae animo ac menti repraesentauerint. Quod autem de artibus dicimus, de actionibus quoq; dicimus, quae futurae quidem sunt pro eusdē stellae collocatione & statu, geniturae tempore. Vis autem rationalis nullo in corporis humore, nulla in eius parte collocatur. eam tamen uim sensus qui corporei quidem sunt, adiuuant, fouent, & tanquam itineris duces uiam quasi quandam ad exquirendam, assequendamq; rationem demonstrāt atq; aperiunt. Huic animae parti ac uirtuti eius, ut etiam in commentationum libris ostendimus, Mercurius praesidet, atq; ita quidem praesidet, ut Soli hac in parte subseruiat ad perficiendū hominem, quod rationale animal de ratione ipsa uocatum est, idq; ut perfici atq; absolui à Sole posset, quatuor primū humoribus opus fuit, subministrante materiam Luna, tanq̃ generationis socia. Itaq; uice aëris, sanguinem sibi à Ioue Sol mutuatus est, qui calore quidem Soli, humido autem Lunae opitularetur, loco terrae bilem atram à Saturno, qui frigiditate sua Lunae adesset, siccitate uero ei, siccitas enim caloris est familiarissima, pro igne autem bilem rubram à Marte, qui calore ac siccitate sua suffragaretur, quemadmodū Venus frigido atq; humecto Lunae. His igitur elementis, atq; humoribus, his etiam auxiliatoribus in fingendo humano corpore usus est Sol, ei quidem appositissime. Primum enim quod generatio futura esset è contrarijs, Sol se pro uiro ac mare gessit, usus Luna pro coniuge ac muliere. Itaq; hinc forma ex parte Solis, illinc materia ex parte Lunae simul conuenere. Quoniā autē duo aduersantia atq; omnino contraria conueni re in unū nequeant, nisi medijs adhibitis, quae contrarietatem atq; repugnantiam utrinq; temperent, nec forma ipsa impingi nisi per calorem in humidam posset materiā, cui tamen frigiditas ei insita repugnaret, media adhibita sunt, quae inuicem seq;, omniaq; simul mixta moderarentur, siccitas, quae tum calori, tum frigori familiaris esset, hae enim qualitates agentes sunt, & feruor Martius, qui calori adesset Solari, ne ab humido extingueretur, tum etiam Saturninum frigus, quod humidum à calore atq; exarescentia tueretur, praesertim quod animal hoc mortale futurum esset. Calori Solari, qui genitalis esset adiectus est feruor Martis urens ac corrumpens, Lunari autem fri-

go ri adiecta est Saturnina frigiditas, quæ ueneni uim quādā ī corrumpēdo retineret. Nullis igitur in humoribus corporis sita est ratio, nullis in membris, non Ioui addicta, qui dominatur sanguini, à quo corpori alimentum suffic;tur, non Marti, qui rubræ bili quæ de sanguine ipso excernitur, non saturno, qui atræ, non Lunæ, aut Veneri quæ pituitæ. Quomodo enim in terreno humore ratio collocabitur, q̄ tantopere obtusus est, nulliusq; cōmotionis? quomodo in aqueo, cuius motus est etiā magnopere tardus, uis aūt hebes ac retusa? cū aëria ēt qualitas nequaq̄ tāti acuminis sit, tantæq; celeritatis ac penetratiōis, ut rationalis potestatis sedes in ea collocari debeat. Nā ignea ac Martia uis si idonea est iræ, parū tamen apta est cōquirendæ rationi, cui motus temperatior, minimeq; præcipitatus accōmodari debeat, ipsum aūt acumē ut penetrabile, sic minime attenuatū ac frāgibile, ne tanq̄ furtim surrepat, hucq; atq; illuc fugitiuus dissiliat. Sol igitur uim hāc rationalē sibi ipsi retinuit, atq; ut author præstantissimus humani corporis, partē hāc hominis præstantissimā sibi adiudicauit, ea t̄n conditione, ut regiā sibi maiestatē retinens in potestatis rationalis uim authoritatēq; Mercurio subrogauerit, ut pote maxime sibi uicino & familiari, ut natura tantopere uersatili prædito, ut nulli omnino qualitati addicto, ut qui facile se in aliorū naturam non modo cōuerteret, uerū etiam naturas, mores, applicationesq; indueret, cuius ad eū accessus, itemq; ab eo recessus essent etiā frequentiores, qua è re familiaritas tanto maior atq; obstrictior inter ipsos iniretur. Nā Veneris natura (licet eius stella sit etiam Soli proxima) quia fœminea, quia Lunæ socia, quia uersatilis nequaq̄ esset, si cupiditati apta est, nō t̄n idonea est, quæ præsideat rationi. Mercurij itaq; status in geniturìs rationalis animæ futurū statum denuntiat, actiones item atq; artes futuras, illarumq; qualitates. Si enim bona cū Saturno familiaritate iūctus fuerit, mutuatus ab eo tarditatē firmitudinēq; cogitandi, et indagandi constantiam, atq; è tarditate cōstantiāq; cōtemplationē, ac rerū pensitationem, celeritatem suam, insitumq; sibi acumē tēperabit, quin etiam persistet diutius in cogitationibus atq; in suscepta inuestigatione firmius perseuerabit, singulaq; magis ac magis intuebitur, et cautius consyderabit, maturiusq; ex eo de illis iudicium feret. à Ioue mutuabitur rectitudinem ac mēsurā, iudicijq; integritatem cū æquabilitate & penso, pro natura familiaritatis atq; aspectus. Hæ enim ipsæ affectiones tum Saturni, tum Iouis, humorum quibus illi præsunt, naturas sequuntur, à Marte alacritatem, uehementiam, fiduciam, ut sit acris atq; alacer in suscipiendis cogitationibus, uehemens in persuadē

do, atq; in iudicando generosus & liber. à Venere suauitatem, boni tatem, iucunditatem, ut sit in suadendo iucundus, in iudicãdo bonus, cogitationes uero eiusdem suaues ut sint, ab omniq; acerbitate alienæ. à Luna uero mutuabitur non ea solũ quæ Lunæ sunt propria, uerũ & illa quæ ab stellis alijs ipsa sibi mutuata fuerit, assidua decursione sua. Hæc tamen omnia pro cuiusq; statu ac suo, quæ tamen ipse & ad Solem referet, & à Sole ad ipsum referentur, neq; enim alia ad ratio nẽ inueniendã est uia, nisi huc atq; illuc discursando, hæc atq; illa aut sequendo aut fugiendo, alia considerando, alia reiiciendo, his inhærendo, ab illis recedendo, quædã probando, quædã contra improbã do, præterita memorãdo, præsentia pensitando, futura præsagiendo, singula deniq;, seq; ipsum, resq; suas metiẽdo. Atq; ut ad Solẽ ipsa tan dẽ refertur generatio, sic ea quæ ad perficiendã rationẽ accommodatæ sunt, tanq̃ ad principẽ unum aliquẽ referenda sunt ad iudiciũ, à quo rationis rectitudo ueritasq; emanat, iudiciũ autem confertur à Sole authore omniũ ac magistro. Eorum uero quæ iudiciũ antecedunt inquisitio, inuestigatio ac repræsentatio, unius Mercurij est propria. Atq; ut Mercurij qualitas est retorrida, sic inuestigatio omnis, omnis item iu dicatio concocta esse debet, nihil enim retorridũ, quod non omni etiam sit parte concoctum. Adhæc humor ille quẽ Mercurialẽ diximus, q́q; Saturni iurisditioni proprie tamen attribuitur, neq; enim nisi ex euentu (atq; ut nouo, idoneo tamen utamur uerbo) ex accidentia quadam attribui Mercurio potest, multũ à natura ipsa parti huic rationali cõ feret, ut tametsi à natura Saturno sit addictus, accidentia tamen qua dam efficiatur Mercurio persamiliaris, ac penè Mercurij ipsius suus. Efficit enim hic ipse humor cogitationes fixas ac permanẽtes, atq; exinde concoctas & defæcatas. Et quia ubiq; dubitat, undecunq; etiam quærit, & quia quocunq; se se offert, sciscitabundus perscrutatur singula, ac perscrutando ad secretiora penetrat, aperitq; quæ priùs erãt obscura & incognita, quin etiã proficiscitur ulterius ad intentata, dũ non solum acuit spiritus, uerum etiam fidentiores illos facit, redditq; indefessos. Præesse autem rationi Mercurium, illud etiam docet, quod ab eodem Mercurio manat oratio, quæ rationis ipsius, rationalisq; animæ interpres est ac ministra. Attribuerunt etiam ueteres ac probati scriptores Mercurio linguam, item fel humoris illius persimile, de quo iam multa diximus, ac dicturi sumus. Aristoteles tamen arbitratur fel inutile iecinoris excrementum esse, nec cunctis animalibus sed ne omnibus etiam hominibus inesse. Quoniam autem hæc ipsa potestas est illi à Sole tradita, diligentissime uidendum est qualis sit

eius cum Sole status sit ne matutinus an uespertinus, orientalis ne an occidentalis, recto ne itinere, an regrediendo incedat? sit Soli proximus, an ab eo remotior, aut quàm fieri potest remotissimus? Praeterea feratur ne eodem cum Sole signo, an alio? signa etiam ipsa qualia sint, signorumq; ac partium domini quomodo sint in figura collocati amice ne an hostiliter conspecti, ut quale futurum sit nati ingenium, quae uis rationalis animae eius, absolutius iudicari queat. Quia uero satis probatum est, tris illas animae potestates irascendi, appetendi, ratione utendi Marti, Veneri, ac Mercurio ascribendas esse, ab iisdemq; solis actus hominum artesq; proficisci, reliquum est, ut de singulis, cum bonus ipsum tradendae artis acceperint, disseramus, hoc tamen praefati, primum attendendum esse nati ipsius genus, generisq; mensuram, qui enim nobili è genere nascuntur, diuitijsq; abundant, uix unquam artes, quae manu fiunt, secuturi sunt, quamuis caelum sic uideatur decernere. Saepenumero enim humanae leges, ciuiliaq; instituta caelestibus praeferuntur. Deinde patria uidenda est, cum sat notum sit non omnis artes quocunq; in oppido exerceri posse. Quis enim unquẽ tariam exercebit in Apennini iugis, aut Alpium appendicibus uitam ducens? Cauenses plerīq; omnes aedificiorum structores sunt, Anglonenses ferrarij atq; aerarij fabri, Sulmonenses aurifices. In Marsis non pauca inuenias oppida, quorum oppidani praeter ouium pasturam aliud omnino nihil aut exerceant, aut curent. In Apulia qui agro colendo tantummodo studeant. Tertio loco climata, terrarumq; acclinationes, cum differant inter se, nec eadem sint in illis significationes, ac stellarum decreta.

De Marte datore artis ac magisterij.

Mars igitur cum fuerit magisterij atq; actionum dator, proq; dignitate ac excellentia praefecturae huius suae collocatus, si feliciter, felicibusq; à stellis conspectus illustrabitur, nocturna quidem in genitura (siquidem nocturno gaudet Mars tempore) decernit militiã, decernit militari ab exercitatione ac disciplina, bellicasq; item ex artibus gloriam, honorem, magistratus, praeclaraq; pollicetur insignia. Praeficietur enim natus ille aut cohorti, aut legioni, aut tribunus erit, aut equitum magister, aut ductabit exercitum, aut maximam aliq̃ potestatẽ maxima cũ licentia exercebit, quae quidẽ Martis decreta minuentur ex dignitatis authoritatisq; eius imminutione. Quod si authoritas imminuta fuerit adeo, ut ad artis opificas, ac manuum

magisteria descendendũ sit, tamen ut in his decernendis dignitatem quoq; Mars suam magna ẽ parte retineat, natus ipse quæ circa ignẽ, aut quæ circa ferrum uersatur, artem exercebit, quadam cum nobilitate atq; præstantia, interq; artifices alios commendatione et fama. Erit autem ars quæ igni exerceatur, ubi Mars Soli ratione aspectus aliqua configurabitur, qualis est ars fabri ferrarij, aut furnarij, aut fornacarij, aut fusoris, conflatorisq;. Vbi uero nulla cum Sole aspectus ratione iungetur, ars ipsa ferro administrabitur, futurusq; ẽ natus is aut agricola, aut lapicida, aut faber lignarius. Quod si aspirare ad illa Martis ipsius status eũ non patitur, artes minus nobiles ac minus honestas aut ex igni aut ẽ ferro nihilominus sequetur, futurus aut lanius, aut faber ferrarius, aut cultrarius, spathariusue, aut loricarum thoracumq; fabricator, aut æreorum uasorum, aut tympanorum, aut æneorum tormentorum fusor. Sin Mars in pigris ac deiectis constitutus locis fuerit, aut in signis, in quibus ipse parũ lætetur, artes decernet multo ignobiliores, maioreq; cũ ignobilitate exercendas, ut qui lapides in calcem uertunt, qui'ue animaliũ intestina in acetabis grandioribus ad esum coquunt, ut qui fossores sunt ac lignatores. Si enim Saturni aspectus accesserit, erit faber naualis natus ille aut purgator sentinæ, aut coriarius, aut sentinarius, aut coquus. Si uero Iupiter Martẽ ĩtuebitur, erit aut publicanus, aut gregarius miles, aut caupo, aut portitor, aut famulabitur. Futuræ aũt sunt artes atq; actiões ipsæ utiles, honorificæq;, lucraq; ĩde magna qdẽ prouẽtura, si Mars beneuolẽtibus à stellis beneuolẽter adhæc ipsa præstãda conspectus atq; adiutus fuerit. Sin à maleuolis tãtũ stellis, maleuole hostiliterq; irradiabitur, labores artificiaq; infeliciter cedent, natiq; ipsi nõ alijs modo uiuent obnoxij ac subiecti, uerum inopia laborabũt, ac multis prementur ærũnis. Quo'circa singula oĩa adamussim metiẽda sunt, ut quæ decernãtur artes actionesq; bene cognitum ac perspectum mathematico sit, & qbus cũ lucris celebritateq;, aut cõtra qbus cũ dãnis quaq; cũ ignobilitate sint exercendæ. Hæc aũt colligẽtur ab aspectu statuq; tũ beneuolarũ, tũ maleuolarũ stellarũ, à signis, à finibus, à locis, in qbus cõstitutæ fuerint, et ab ipsorũ signorũ ac finiũ dominis. Sint ne beneuolæ stellæ an maleuolæ, potentioribus prærogatiuis præditæ, an et felices, et infelices simul cõspiciãt, an solæ aut beneuolæ fa ueãt, aut ipugnẽt maleuolæ. Qualis enim beneuolarũ et maleuolarũ status fuerit, tales ex artibus obuẽtiones, redditus, cõmẽdationesq; futuræ sunt, talia ẽt tũ dãna, tũ infamia. Quod enim sæpius nostris ĩ libris et qdẽ libẽter admonemus, oportet mathematicũ in his pronũ-

tiãdis à medici officio nullo modo recedere, stellarũq; significatiões simul miscere ac temperare, singula i unũ colligere, tandemq́; de ijs in unum collectis sententiam ferre. Sed neq;, ut paulo ante dictum est, aut parentum, aut patriæ, aut regionis, terræq́; declinationum immemorem esse par est.

De Venere quando erit domina magisterij.

Veneris stella ubi conferendæ artis, actionũq; potestatẽ sortita fuerit, ac bene feliciterq́; collocata, felicibus etiam beneuolarum stellarũ radijs conspecta fouebitur, suis in signis, suis etiam in finibus, primarijsq́; in locis constituta, actiones decernet nobilissimas maximeq́; insignes, præsertim si nocturna genitura fuerit, quibus ex actionibus magnæ facultates atq; opes, magna item cum gloria prouenturæ sunt. Quin etiam hominum beneuolentia et ciuium gratia tanta inde conciliabitur, ut nato illi in cuius genitura hæc contigerint, certatim unusquisq; prodesse contendat, maximusq́; illi uel ab uxore, seu uxoris gratia, uel à matrona præstanti aliqua matronæ'ue suffragio fauor confertur. Venus enim patrocinationem suam per mulieres ac matronas potissimum exercet. Non omittemus hac in parte quod Iulius Maternus de Venere actus conferente in quarto Matheseos libro tradit. Futuri sunt inquit regum imperatorumq́; q̃ simillimi, in tanta potestate, tantisq́; constituentur opibus quicunq; suis in genituris, decernendisq́; artibus atq; actib:us Venerẽ habuerint in domicilio suo constitutã, suis'ue in finibus, partiliterq́; in horoscopo, aut in culmine, aut in undecimo, quinto'ue in loco præsidentem, cui Iupiter feliciter trianguletur, Lunaq́; imminuto ad illũ feratur lumine, sitq́; Iupiter item ipse suo tanq̃ in solio cõstitutus, dignãq́; Ioue maiestatẽ retineat. Impetitura est igitur nato huic Venus cui se in conferendis artibus benignã præbuerit, magnos honores, amplas dignitates, honestos magistratus, ornamenta senatoria, authoritatẽ inter ciues bñuolẽtiã in populo, propter iustitiã, morũq; suauitatem, procurationem annonæ, ac publici horrei, sacerdotia, sacerdotiorumq́; primaria loca. Quæ quidem omnia maiora minora'ue futura promittuntur, pro Veneris ipsius statu, ac prærogatiuis. Vbi enim tanta fiet imminutio, ut non modo in signis, in locisq; de qbus dictũ est, non inueniatur; uerũ in alienis signis finibusq́;, & in locis alijs q̃ quæ diximus, aut si non hæc illi desint omnia, uerũ ex ijs pars aliqua, sitq́; ad manuũ magisteria declinandum, erunt magisteria ipsa honesta & munda, nati enim futuri sunt pictores, chorearũ magistri, cantores, organarij, indusiarij, bracteatores, aurifices, auri:

argentiq; artifices, textores pannorũ ex lino, aut lana, aut serico, pannorũq; tinctores, unionum ac gemmarum exquisitores ac magistri. Quòd si stella hæc in deiectis ac pigris locis inuenta languerit, artes ipsæ aliquanto ignobiliores atq; abiectiores decernentur, ipsiq; artifices erunt unguentarij, aromatarij, popinones, caupones, aut cauponum pueri, rerumq; illarum aut uenditores, aut artifices, quæ uoluptatem aut suppeditent, aut homines illius admoneant, aut ad oblectandos sensus potius quàm animos spectent. Hæc autem decernenti Veneri, si beneuolæ stellæ felix suffragabitur irradiatio, erunt magisteria utilia magniq; inde quæstus prouenient. Sin suffragatores nulli affuerint, contra hostiles offuerint irradiationes sordescent artes, ac magisteria, ipsiq; artifices erunt immundi, sordidi, alijs subiecti, ac propter sorde despecti, ut fartores, obsonatores, cuppedinarij. At ubi fauor hinc stellarum accesserit, illinc iræ, minæq; ingruerint, adhibendum erit, de quo supra dixi, commiscendi simul ac temperandi iudiciũ, ne prædictio ac denuntiatio mendax futura sit, omninoq; inanis & uana. Si enim Saturnus Veneri artem tribuenti suffragabitur, natus erit aut sumministrator, aut mercator rerum earum, quæ uoluptati subseruiant, animosq; emolliant, aut forte erit ueneficus aut leno, atq; huiusmodi è quæstibus rem sibi familiarem comparabit. Iouis uero suffragium faciet athletam, atq; in certamine uictorem, præmiũq; ac coronam inde referentem, quiq; magno in pretio habendus sit, atq; à matrona seu matronæ alicuius beneficio in gradũ quẽpiã promouendus.

De Mercurio magisterij & artium datore.

Artes, actus, magisteria, ubi eorum author ac distributor Mercurius fuerit, plerunq; ingenio, linguaq; exercebũtur. Itaq; ubi in conferendis artibus inuentus fuerit in signis ac finibus suis et in locis cœli primarijs, atq; à beneuolis stellis feliciter irradiatus, in primisq; Soli conciliatus, præficiet eos q in hoc cœli nascentur statu tribunalibus, prætorijs, iuri dicundo, aut regijs, publicisq; rationibus, fiscaliq; administrationi. Futuri enim sunt præsides, rectoresq; prouinciarũ, causarũ auditores ac iudices, aut quæstores, exactoresq; publicæ regiæue pecuniæ, aut regiorum thesaurorum custodes, procuratoresq;, aut regum, ac maximorũ principũ institutores, ac magistri, aut illorũ census ac rei familiaris dispensatores aut uicarij. De his aũt omnibus quo certius ferri à mathematico iudiciũ queat, signa ipsa in qbus Mercurius inuenietur, diligenter consyderanda sunt. Si enim solidũ signum fuerit, natum præficiet prætorijs, tribunalibus, prouincijs, iuriq; inter popula-

res dicendo, aut publicis regijsq; rationibus, pecuniarũ administratio nibus, thesauris custodiendis, portorijs exigendis aut fisci iuribus pro curandis, tuendisq; ab iniuria et fraude. Sunt aũt signa solida Taurus, quod Veneris domiciliũ est, Leo, quod Solis, Scorpius, quod Martis, Aquarius, quod Saturni propriũ hospitiũ est. Quo' circa uidendũ quoq; est, quo in statu sit dominus signi solidi, per quod tunc Mercurius fertur, qua etiã cũ Mercurio familiaritate, irradiationeq; coniunctus, plurimũ enim hoc ipsum conferet ad decreta intellegenda, atque ad ferendã sententiã. Si uero fuerit tropicũ hoc est aut Cãcer, aut Capricornus, nati officiũ uersabitur in rerũ commutationibus, mercibusq; peregre comportandis atq; in emũdo et uẽdũdo. Has aũt artes à Mercurio denũtiari Plautus innuit in Alcmena fabula. Quoties aũt fuerit æquinoctiale, siue Aries, siue Libra, natus ipse præficietur publicis põderibus illorũq; inter artifices distributioni. Vbi aũt fuerint signa duplicia, siue Gemini, siue Sagittarius, siue Pisces, natus portenditur futurus aut medicus, aut iuris ac legũ peritus, aut astrologus, aut arithmeticus, aut geometra, aut inuẽtor, aut literator, aut epistolarum magister, q'q; nunc Secretarius dicitur, aut haruspex, aut somniorum coniector, cum primus aũt natus erit igeniosus, gnarus, atq; abũde cordatus, multaq; eruditione præditus. His igitur è rebus nati ipsi comparabunt sibi tum diuitias plurimas, tum summam commendationẽ ac famam, cum singulari etiã authoritate & gratia, si Mercurius in his decernendis beneuolarũ stellarũ fauore suffragijsq; adiutus fuerit. secus uero cum à beneuolis destitutus atq; à maleuolis impugnatus. Vbi autem Mercurij status mediocris fuerit, decernuntur mediocria munera, magistratusq; mediocres, siquidem futuri sunt nati notarij, bibliopolæ, exscriptores. Quod si Mercurius in pigris ac deiectis inuenietur locis, artes quoq; quæ decernuntur futuræ sunt humiles atq; abiectæ, ut custodia portoriorum, ne quid in cõportandis aut exportandis mercibus fraudis fiat, ut porturum urbis, ne quid detrimenti patiantur uectigalia, ut disquisitio fraudum ac furtorum, ut alia eiusmodi siue onera, siue munera, quæ persæpe habentur nõ solũ humilia, atq; inhonesta, uerũ ẽt infamia. Aspectus aũt atq; familiaritas stellarũ aliarũ in hac artium distributione atq; in agendis rebus quid præstet, prætereundum ne id quidem est. Si enim Mercurio Saturnus affuerit natum faciet in actionibus suis, suoq; magisterio tacitum, maturũ, suspẽsum, grauem, austerum, qui tamen quandam mansuetudinem præ se ferat, qui consilia sua in pectore contineat, qui occulta animi superbia inflammationeq; laboret, qui multa sibi ipse persuadeat, multa ẽt

aut dissimulando prætereat, seq; curare parum ea ostendat, quæ qui dem sit uel admodum curaturus, aut simulando procuraturum quo dammodo promittat, quod etiam sponte præteriturus sit, deniq; sua q cõsilia, quodq; animo destinauerit, celare alios semper cupiat, cautus, obscurus, difficilis, rigidus, futurorum prospector, præsentium prola tator, atq; in exequendis rebus cunctator. Hæc quoq; Saturni cũ Mer curio familiaritas atq; configuratio natũ faciet rerum alienarum di spensatorem, aut somniorum coniectorẽ, aut interpretẽ, aut hariolũ, aut futurorũ prædictorẽ, aut numine afflatũ, aut q in tẽplis conuerse tur. Vbi aũt Mercurio Iupiter suffragator astiterit, in administrandis rebus nato præstabit animi magnitudinẽ, in iudicãdo rectitudinẽ, in coercẽdo moderationẽ, in reddendo iure iustitiã, in moderãdo populo grauitatem, in deliberando pẽsitationẽ, in sedãdis seditionibus animi robur ac firmitatẽ, in cõponendis odijs, simultatibus, inimicitijs digni tatẽ ac superciliũ, in puniendis facinoribus seuerã animaduersionẽ in pace cõseruanda studiũ q̃ diligentissimũ, in interpretãdis legibus cir cũspectionẽ, in cõdendis prudentiã, deniq; in singulis actionibus natus ipse præ se feret æqui, recti, honesti, publicíq; boni curam, iuẽ continẽ tiæ, atq; æquabilitatis, dictorum, conuentorumq́; obseruantiam & fidẽ, de honore, laude, uituperatione, infamia summam solicitudinẽ, eritq; ita institutus à natura, ut iussis ac præceptis suis planè optempe rari uelit, ac nihilominus i contumaces placabilitate utetur pro tẽpore, rerũq; cõditione. Hoc aũt ipsum Iouis suffragiũ faciet natũ iurisconsultum aut rhetorẽ, aut sophistã, q deniq; cũ primarijs uiris conuersa tionẽ habeat familiaritate coniungatur. Quoties uero Mars Mercurio suffragabitur, nati animũ et i actionibus, et in artibus quas exercebit, atq; i rebus gerẽdis istruet fiducia, audacia, uirilitate, festinatione, con tumacia, peruicacia, iracũdia, pfidia, uiolẽtia, incõtinẽtia, rapacitate, stoliditate, leuitate, uarietate. Nã et promissorũ neglector ac cõtẽptor erit, & facile de proposito, inceptoq; mouebitur, ac propter animi uehe mẽtiã erit in cautus, fraudibusq; expositus, quiq; ut per uim, iniuriáq; superare alios nititur, sic ab alijs facile capiatur, pronus, promptusq; ad res aggrediendas nouasq; suscitandas, atq; in gerendis illis incõpositus, inordinatusq;. A Venere aũt beneuolente, ac fauorẽ suũ liberaliter offerente, mutuabitur sibi Mercurius in Magisterijs, in artibus, in agẽdis rebus, in exponẽdis mãdatis, animíq; cõsilijs explicãdis elocu tionẽ, lenitatẽ, claritudinẽ, pietatẽ, misericordiã, cõmiserationẽ, grati dinẽ iustitiã, simplicitatẽ, beneuolentiã, reuerentiã, bonitatẽ, pudorẽ, gratiã, cultus atq; ornatus studiũ, consuetudinis facilitatem, splendoris

nitelam,

nitalem, cœnarum lautelam, in Deum metum, ac cærimoniarum eximiam curam. Idem nec irasci sciet, iratus autem facile sedabitur, motusq; animi componet. Hæ autem affectiones à stellis ipsis hominum animis inditæ sequuntur, ut à nobis supra ostensum est, humorum ipsorum è quibus corpora compacta sunt, qualitatem, atq; efficaciam quam post in uitijs, uirtutibusq;, atq; in rerum administrationibus referunt. Eadem etiam ratione hoc ipsum in disciplinis referent, ut alij acutiores sint, atq; celeriores, alij hebetiores, tardioresq;, alij in disserendo arguti & acuti, alij captiosi & lubrici. his ut placeant obscura & perplexa, illis clara & explicata. Deniq; ut siqui medici euaserint, in curandis morbis alij felicissimi sint, alij infelicissimi, Itemq; qui astrologi, in prædicendis stellarum significationibus ut quidam sint ueracissimi, contra non nulli maximum in modum uani.

Quando uel duo uel tres fuerint datores magisterij.

His autem è tribus qui nam sibi tradendi magisterij authoritatem artiumq; exercendarum capiat, cœli quidem situs ostendet, locorumq; constitutio. Qui enim eorũ in cœli culmine aut in horoscopo aut in occiduo seu imo in cardine aut in potioribus cœli locis repertus fuerit in genitura, cum reliqui tamen duo humilioribus in locis collocentur, neq; bene se habeant, illi utiq; tradendarum artium prouincia uni erit decreta. Sin & alter paribus ac similibus prærogatiuis suffultus fuerit, uterq; simul æquata potestate actiones, magisteriaq; decernet. Quod ubi mathematicus uiderit, uires ac facultates utriusq; stellæ in decernendo miscebit. simulq; temperabit quàm poterit exactissime. Vbi autem contigerit tris hos artium dispensatores pigris, atq; deiectis in locis mœrentes iacere, & tanquam sordescere, omnibus quidem præsidijs ac fauoribus uacuos, aut forte hostiliter ab aduersantibus stellis oppressos, in quo nã hominũ numero natus ille habendus sit, nescià, quippe q præter effigiem uix sit hominis aliud habiturus. Si uero contigerit duos simul ex ijs æquata potestate, tradendæ artis sibi ius desumere, hiq; Mars ac Mercurius fuerint, natus ille in cuius genitura Martis hæc Mercurijq; societas forte euenerit, futurus est aut causator, aut medicus, aut chirurgus, aut statuarius, aut sutorius, atq; armorum faber, aut diuinarum fictor imaginũ, aut figulus, moribus tñ haud satis cõpositis, siquidẽ futurus est adulter, falsarius, maleficus, idẽ quoq; palestrã luctator frequenter exercebit. Cui societati si Saturni quoq; aspectus accesserit, ad mores tã incompositos illud ẽt adiungetur, ut sacho

incida, grassator, rapax, latrunculus, abactor. Vbi autē Iupiter illos aspexerit, natus futurus est pugnax, efficax, uehemens, armorum exercitator, atq; alienorum occupator bonorum, quibus artibus rem sibi familiarem comparet. Si uero societas ipsa Martis ac Veneris fuerit, decernet unguētariam, tinctoriam, tonstrinariam, fusoriam, è stagno plumbo, ære, argento, aut auro, agriculturam, ueneficiariam, medicinam, eam uidelicet quæ potionibus curat. Huic autem ipsi societati si Saturnus testem se præbuerit, illud adiūget, ut medicus ille inter alia curandarū ægritudinum remedia Deorum quoq; signis ac simulacris utatur, magicisq; carminibus, & illud quoq; præstabit aspectus hic Saturni, ut nati futuri sint polinctores, bustuarij, funerum curatores, quiq; celebrandis exequijs, decantandis mortuorū laudibus, nænijsq; deplorandis præficarum fungantur officio. Forsitan & correpti furore ut'pote lymphati dei cuiuspiam numine afflabuntur. Quoties autem testem se Iupiter exhibuerit, augures futuros denuntiat, haruspicinæq; peritos, quiq; sacris in locis uersaturi sint, aut sacra ipsa custodituri, uel solemnibus in pompis illa delaturi, aut matrimonia conciliaturi, copulamq; maritalem, quibus ex artibus uoluptariæ admodum uiuent, nihilominus periculis sese libenter obijcient. Quod si tradendarum artium societas ipsa Mercurij ac Veneris fuerit, nimirum hac è societate indicantur studia musicæ, cantus, tibiæ, lyræ, item uersuū poeticorūq; numerorū, præsertim si domiciliorū propriorū inter stellas ipsas fiat commutatio, quin etiam scænæ, scænicorūq; ludicrorum, chorearum, ac mimorum. Forsitan et nati ipsi exercebunt texturam, aut picturam, aut ceram fundent, aut mangones ipsi, uenū dabunt seruitia, aut musicas instrumenta, chordasq; conficient, aut in uendendis muliebribus ornatibus, delicijsq; puellaribus uersabūtur, si Saturni stella illos conspexerit, quandoquidem ijsdem sequendis artibus uehementer radijs suis Saturnus adminiculaturus est. Iouis autem aspectus Veneri ac mercurio in tradendis artibus adiunctus, q hoc in statu nascentur, eos futuros promittit causidicos, aut qui rationibus publicis præponantur, qui'ue publicas administrationibus, seu regendo populo, plebiq; præficiantur moderandæ, aut qui puerorum institutores morumq; moderatores euadant.

De Magisterijs ipsis, & eorum qualitatibus.

Quamuis autem de actionum, artiūq; traditione satis multa dixerimus, utquāq̄ tamen hoc qđ reliquū est, prætereūdū uidetur, in omni quā-

uitate tria esse consyderanda, qđ maximum, qđ minimũ, et quod medium est. Artes igitur et quæ à planetis traduntur magisteria, ubi ea rũ dator tanq̃ in maiestate quadã collocatus præsidet, decernuntur & ipsæ primariæ atq; excellentes. Si enim Mars in decernẽdis nati actionibus, uiriũ suarũ amplitudine utetur, nihil sabrile, nihil sordidum in nati animũ per simulacra illa quæ à sensibus offeruntur, insinuabit. Magni enim ignes postq̃ ardenter accensi sunt, nihil fumidũ euaporant. Itaq; natus ille quod ignis, quod rubræ bilis propriũ est, sursum moueri ac ferri, nihil nisi altũ atq; excellens aut appetet, aut conabitur. Quo circa fauente authore ipso artiũ ac datore, auxiliaq; prima rijs è locis summittente, consequetur magistratus, præfecturas, tribunatus, authoritateq; imperatoris, cũ summa ẽt potestate ac licentia, præsertim ubi aliæ stellæ fauorem quoq; suũ fauentibus è locis conferent. Vbi uero Mars ipse magisterij dator humiliter atq; abiecte collocatus fuerit, artes quoq; abiectas & despicabiles decernet. Quoniam autem omnis tum maxima, tũ minima quantitas, quæ partibilis quidem sit, latitudinẽ habet aliq̃, ut siquis constituat, centum summi loci culmen obtinere, decem minimi, ubi quis propter Martem nequeuntem centenarium implere numerum, non poterit dux atq; imperator exercitus euadere, euadet præfectus equitum, quippe cum Mars illi nonagenarium tantum numerum decreuerit, euadet tribunus militum, aut centurio, aut præfectus fabrorum, cum tribuno illi octogenariũ, centurioni septuagenarium, fabrorum præfecto sexagenariũ tantum numerũ decreuerit. Eodẽ modo in tradẽdis artibus ignobilioribus, futuri sunt gradus ignoblilitatis, & eius cui nouẽ, et eius cui octo, et eius cui septem, aut cui sex, et deinceps ut sui cuiq; definiti sunt numeri. atq; ut summus ille numerus imperatorẽ constituturus est exercitus, ita infimus uindicẽ rerũ capitaliũ, atq; carnificem. Inter summũ aũt et imũ, quando mediũ interiacet, et ipsum quoq; mediũ habet numerorũ atq; graduũ suorũ constitutionẽ. Nã et in manuarijs id est sordidis artibus quæ igni exercentur, aut ferro, gradus quoq; constituti sunt sui. Faber eni ferrarius præfertur fornacario fabro licet uterq; artẽ igni exerceat, et cõflator, fusorq; ænearũ statuarũ antefertur furnario, ac panicerio. Itaq; et q in latitudine summi, et q in latitudine medij constituũtur aut imi, habebũt dimensionẽ suã, suũq; numerũ perinde sortientur, ut Mars ipse pro collocatione atq; cõfiguratione sua constituet, proq; alicuius stellæ bñficio, aut maleficentia. Iupiter enim auxiliator aliquatenus absterfurus est artis sordẽ atq; ignobilitatẽ. Si eni natus ille absq; Iouis præsidio futurus erat coriarius, mutabitur ob

hoc præsidiũ in publicanum, aut uectigalium exactorem, aut in hosp i
tatorem meritorium, ut non temere dictus sit Iupiter dare iura hospi
tibus ut est apud Virgilium. Corruptum enim illum Martis humorẽ
aliqua sanguinis atq; humoris sui admixtione Iupiter subtempera-
bit. Contra Saturnus conquinabit sordentius, siquidem ad corruptio-
nem à Marte profectam adiunget suam, cum utriusq; stellæ natura
sit corruptioni accommodatior, ut qui faber naualis futurus erat, illũ
ipse conquinatione sua compellat ad emundandã sentinam, aut ad la
trinas expurgandas, cloacariamq; exercendã. Hoc idẽ et maximũ, et
minimum, et mediũ consyderandum est etiam in artibus atq; actioni
bus à Venere decretis pro eius aut egregia regaliq; constitutione, cũq;
stellis alijs configuratione, aut pro mediocri eius statu atq; conspectu
ad stellas alias, aut pro abiectione atq; ignobili collocatione eiusdẽ.
Cum enim à Venere appetitiones suscitentur in hominibus, ubi ipsa
tanquam regia in sella collocabitur, & quadam cum ueneratione ab
alijs cõspicietur, appetitiões ille nihil nisi magnificũ atq; honoratũ affe
ctabunt, ipsaq; ut appetitionum genitrix, ut illarũ muneratrix, ma-
gnificos atq; honorabiles magistratus nato illi sumministrabit, quin
etiam pontificatus, sacerdotia, præfecturam annonæ publicæ, splen-
didaq; inter ciues ornamenta cum summa & singulari ciuium bene
uolentia, perinde ut numeros cuiq; suos constituerit. At ubi pro statu
suo, suaq; collocatione ad summum aspirare gradũ nequierit, aut ad
honores eos, qui intra summi loci latitudinem includuntur, decer-
netq; mediocria, in hac ẽt mediocritate locus nato cuiq; suus integer
seruabitur, ut si aut pictor, aut textor, aut aurifex futurus denũtietur,
in illa ipsa arte maiorem retineat prærogatiuam, pro situ atq; configu
ratione Veneris ipsius, stellarumq; conspectu, ut tametsi Marcus &
Publius indicentur futuri aurifices, alter tamen sit ingeniosior & cla
rior, alter minus notus, minoriq; ingenio præditus, alterq; sordescat
inter plebeia opera, in lucem alter ueniat, eiusq; opera circunferan-
tur ad principes ciuitatum ac reges. Eadem est ratio artium ignobi-
lium à Venere decretarum, ut si natus ipse decernatur artifex re-
rũ uoluptariarũ, accesseritq; decreto huic malus aliquis aspectus, ar-
tifex ille futurus sit magis magisq; congnatus atq; infamis. Etenim si
corrupto illi humori corruptionẽ quoq; Saturnus suã immiscuerit, na
ti ingeniũ cogitationesq; conuertet ad artis lenonias, ad philtra, uene
ficiaq; amatoria, aut magicas incantatiões, amoris ac uoluptatis fruẽ
dæ gratia. At Iupiter retrahet ab hac illũ turpitudine & infamia,
nanq; admixtione sanguinis atq; humoris sui animum illius ab ea tur

pitudine auertẽs ad generosiores actiones sublevabit. Itaq; faciet illũ athletã, quiq; in spectaculis, ludisq; theatralibus pugnas versetur, non sine honore et laude. Cũ enim à Venere proficiscantur ludi et spectacula, sunt nanq; voluptatis gratia instituti, Iupiter resocillabit calore suo nati animũ, quo fotus ille tamẽsi à Venere statuatur inter ludios theatrales, generosior tñ effectus Iouis aspectu, ac maiore captus q̃ ut minimum saltet, certamen inibit, ut suo etiã certamine et spectatores deliniat, et gloriã populari è voluptate sibi cõparet. Mirari aũt hæc ipsa nemo debet, modo sit aliqua ingenij maturitate præditus, neq; enim mirabitur, si frugiferarũ naturas arbuscularũ cõsyderabit. Pirus i hortis meis nata et alta fructũ suũ profert succo suaui et sapido. Eadẽ è piro alio tranlata planta, soliq; alterius succo enutrita pirũ profert non modo minus suaue, uerũ etiã insipidũ. Rursus ab hac ipsa arbore, atq; ab hoc ipso solo aliud in solũ delata atq; infossa planta fructum & crassiorẽ, et succi salsioris feret. Itaq; eadẽ ex arbore aut generosa, aut degenere tranlatæ plantæ pro succi atq; alimenti cõmixtione diuersitateq; diuersos à matre sua fructus proferunt, atq; ita quidẽ diuersos, ut qui à matre ducti sunt generosa degenerent, q̃ à degenere nobilitẽtur, mutato ẽt calore, sapore, et cortice. In uitibus quoq; transferendis idẽ hoc apertius cernitur. Cuius rei uinũ ipsum manifestissimã probationẽ ac fidẽ facit, quid enim uini genere variatius? hæc aũt varietas prouenit à varietate soli, et eius in quo uitis prius nata, et eius in quod postmodũ tranlata est. Quod terra efficit in herbis atq; arboribus, an non cœlum efficiet? quæq; cœlo feruntur stellæ, nostri seminis, generisq; artifices, in uariandis hominum artibus, cogitationibus, ingenijs, disciplinis? perinde ut uariantur cætera etiam animalia, ora quoq; ipsa nostra, item corporatura, sermo, mores, atq; habitus, quin etiã ut uariantur oculi, quod uidemus in Sauromatis, ut nares & labra, quod uidemus in Aethiopibus, ut etiã in pedibus, femoribus, coxis, quod uidemus in gente Simantopodum, qui à pedum atq; à genuum tortu accuruationeq; agnominantur.

De Mercurij commixtione cum alijs planetis.

Quæ lex, quæq; obseruatio est & artium, & actionum quæ à Marte Venereq; decernuntur, eadem est etiã in illis distribuendis, quarum author est Mercurius, & tanquam legis cuiusspiam seu lator, seu promulgator. Quo'circa eadẽ tum ratio, tum obseruatio, aut constitutio in artificijs, magisterijs, actionibus quæ à Mercurio decernuntur quocunq; in genere tenenda est, atq; eo maiori studio, quod ingeniorũ ma

tor est diuersitas, q̃ artiũ sordescentiũ, cũ tandẽ artes ferè oẽs ingenio tẽperentur. quoq; ars clarior est aliqua, eo maioribus utatur ingenij uiribus. Est Saturni propria inquisitio et contẽplatio ꝑꝑ atræ bilis naturã, de qua nó pauca quidẽ à nobis dicta sunt, Iouis propriæ sunt actiones ꝑꝑ sanguinẽ, qui calore suo ad agendũ nos cómouet. Tẽperationẽ nanq; sanguinis sequuntur non modo sensus, uerũ etiã mores. Ad Venerẽ referenda est quæcunq; suauitas, animorũq; oblectatio, ꝑꝑ appetitionis dominatũ, quæ quidẽ appetitio informatæ materiæ hoc est sentiẽtis corporis est sua. Vbi enim sensus, illic et appetitio. Saturnus igitur decernẽti artẽ Mercurio assistens ingenium excitabit ad cótẽplanda nó solũ ea quæ tanq̃ præsentia oculis exposita sunt, uerũ etiã quæ futura. Quo'circa natus ille insomniorũ quoq; obseruator, illorũq; interpres atq; coniector erit. Animi enim atq; ingenij eius uis atræ bilis humore excita, ad hæc quoq; intellegẽda penetrabit, aut per coniecturã somniorũ, aut ꝑuolatũ & cantũ auiũ, aut ꝑ furorẽ illũ fanaticũ, quin ẽt ꝑꝑ multã diuturnamq; consyderationẽ ac parsimoniã, quæ Saturnini humoris ẽ peculiarissima, rerũ itẽ dispẽsandarũ optimus administrator erit, hacq; de causa dispẽsandis rebus, rationibusq; familiaribus à magnis et præclaris uiris natus hic præficietur. Si uero Iupiter tradẽdis artibus, actionibusq; Mercurio suffragabitur, nati ipsi uersabuntur in ijs quæ rhetorũ, aut iurisconsultorũ sunt propria, aut sophistarũ. Etenim actiones ipsæ quæ à Ioue suffragatore decernẽtur, in uerbis, in oratione, i disputatióe potissimũ uersabũtur, quæ Mercurio addicta sunt. Verba enim ipsa beneficio aëris exprimũtur, q calidus ẽ, et humidus, qualis ẽ Iouis natura. At ubi stella Veneris Mercurio affuerit in cóferẽdis artibus, nati ipsius uerbis orationiq; addet suauitatẽ, addet leporẽ et gratiã. Cultui quoq; splẽdorẽ atq; elegãtiã, et ornatui nitelã, atq; administrãdis sacerdotijs cærimoniarũ peritiã obseruãtiãq; adiũget. Quoniã aũt signa illa in qbus Mercuriũ inueniri cótigerit genituræ tẽpore, lóge quoq; inter se differre continget, tũ qualitate, tũ significatione, ut paulo ante ostensum est, uideamus primo quid causæ sit, cur solida tribunal decernant aut iuris dicundi, aut pecuniariæ rationis tuendæ, aut thesaurorũ conseruãdorũ, siue instituendi principis cuiuspiã, siue regij filij, dignitatẽ et honus. Nimirũ signa solida magnã sibi ex ipsa primũ soliditate prærogatiuã assumũt. Solida enim oĩa et stabiliora sunt, & diutius durãt. Adhæc quatuor cũ sint, eorũ singula regijs stellis ornata sunt, quod cæterorum signorum contingit nulli. Itaq; propter regiã hanc dignitatẽ, quia regis est ius dicere, ac præesse rationibus

publicas, & pp soliditatem suã, tribunal id est præfecturã in conferẽdis artibus decernuntur. Quia uero Mercurius rationi præest atq; orationi, præfectura ipsa futura decernitur ijs in actionibus, quæ ratione administrantur & oratione, ut est iurisditio in populis, quæ tũ ratione constat, tum oratione, ut quæstura, quæ pecuniarũ tũ exigendarũ, tũ distribuendarũ curã gerit, habetq; numerorũ ac computationis rationẽ, ut custodia publica ærarij, aut regiæ supellectilis, hæc enim omnia cõputatione, gubernãtur ac ratione, nec non scripto, nam & ea scripto constant, quo & continentur & auẽtur, siquidem iura scripto sanciunt, adhæc pecuniarũ administratio, omnis deniq; cõputatio, numerorũ quoq; ac literarũ inuentio à Poëtis ad Mercuriũ refertur, oĩs itẽ disciplina, omnisq; institutio. Forsan etiã signa hæc solida institutionẽ puerorũ edocendorũ decernent, aut magni alicuius principis, aut principis ipsius liberorum. Nam & Geminu puerile signum, & item Virgo puellare docere satis possunt instituendorum liberorum prouinciam Mercurio esse decretam. Quamob rem merito signi cuiusq; natura consyderanda est mathematico in omni artium distributione facienda. Quod si æquinoctiale signum fuerit, in quo Mercurius artiũ dator præsidebit (quia signa ipsa æquinoctialia temporũ æqualitatẽ tanq̃ in libra suspẽdunt aliqua) decernet natũ illũ ea munera, easq; actiones authore Mercurio exercitaturũ, quæ ponderũ ac mensurarũ ius habeãt. Vbi uero τροπικὸν fuerit signum, quando τροπικὰ ipsa commutationem in se temporũ habent, artes quoq; decernet Mercurio, rationis, ac computationis magistro, quæ in commutãdis, ac peregre comportandis rebus mercibusq; uersãbũtur, quæq; artes constant pmutatione, emptione, uenditione, atq; commercijs. Quæ autẽ duplicia sunt, quæq; alio noĩe dicũtur communia, ac pleraq; hominum sunt nominibus prædita, primũ indicant natos futuros ingeniosos, & agiles ad ea quæ ingenio potissimum exercentur, deinde, propter ipsam ingenij agilitatem, exercitaturos ingenium ijs in rebus, quæ sunt ingenij ipsius propriæ. Quodq; omnes à natura ipsa et scire, et nosse cupimus, eodem duce Mercurio disciplinarũ magistro operã impendent nati aut ad ea studia quæ sunt medicina, cuius cognitio est rerum naturæ, & in curandis ægritudinibus eius uersatur actio, aut ad studia cognoscendi iuris, ciuiliumq; constitutionum, quarum cognitionis atq; peritiæ actio uersatur omnis in iure dicundo, causisq; definiendis, aut in studijs epistolarum, quæ actiones humanas, per literas his atq; illis significant, ac tum consilia publica, tũ secretus principũ cogitationes notant, quod munus est scri-

barũ et illorũ qui hodie parũ uetustis nominibus partim Cãcellarij, partim Secretarij dicuntur, aut ad studia hæc cœli et stellarũ, cuius disciplinæ actiones uersantur in prædicendis futuris, ac stellarum ip sarũ decretis pronuntiandis, aut ad ea forsitan studia, quæ cognitio nem afferũt haruspicinæ, auguralis, aut somniorũ coniectorum. Cu ius cognitionis propriũ officiũ est, uoces ac uolatus auium, & quæ in somnis uisa sunt interpretari atq; coniicere, eaq; consulentibus respõ dere. Quod aũt Mars ac Mercurius accusatores, chirurgos, medicos, statuant in actionibus definiendis, ubi ambo simul ad has statuẽdas conuenere, quod Mars Venusq; myropolas, tonsores, ueneficos: quod Mercurius ac Venus poëtas, musicos, cantores, tunc aperiemus, cum de ipsarum erraticarum coniunctionibus ac configurationibus disseremus. Etenim ex ijs quæ stellarum copulatio aspectusq; decernunt, iudicari etiam poterit, quid societas quoq; decernendarum artium, actionumq; portendat.

De collatione signorum in dandis magisterijs.

Nec uero hac præsertim in parte omittenda duximus ea quæ à Ptolemæo tradũtur, cũ de hac ipsa magisterij traditione in quarto Apote
" lesmatũ libro præcipit, inquit enim, Signa illa per quæ fertur genitu
" ræ tẽpore actionũ distributor, non nihil pro qualitate sua actionũ na
" ti qualitatibus conferunt. Etenim signa quibus humanũ inditũ ẽ no men, quæq; ipse ἀνθρωπόμορφα nominat, mirũ in modũ conferũt ad omnẽ cognitionẽ earũ sciẽtiarũ, quæ propriæ sunt hominũ, atq; ab ijsdẽ ipsis ad cõmunẽ usum excogitatæ atq; inuentæ. Signa uero quadrupedũ animaliũ ad effodienda metalla, ad exercendã mercaturã, ad ædificãdas domos, atq; ad fabriles artis sequẽdas. τροπικὰ aũt signa quæq; æquidialia sunt, cõmutandis mercibus, cõtractãdis negotijs, agrisq; colẽdis, mensuris item, rebusq; geometricis ac sacris. Terrena uero signa, & itẽ humida magisterijs, quæ in humidis, uel per ea quæ humidæ naturæ sunt, exercentur. quin ẽt cognoscendis herbarũ naturis, atq; illarũ usui, exercendis nauiũ fabricis, atq; ad ea quæ ad sepulturas ptinẽt, quæq; ad salis usum, resq; sale cõtingẽdas, quæq; itẽ ad sapores uoluptarios subministrãdos inuẽtæ sunt, quarũ rerũ si suo tẽpore Apitius magnus fuit artifex, nõ minor tñ nostra ætate siue magister, siue recautor fuit Bartholomæus Platyna. sed ad Ptolemæũ redeamus. Maximũ inquit actionũ ipsarũ indiciũ faciet Luna, cũ à coitu digressa, atq; ad locũ ubi Mercurius reperitur delata cũ illo copulabitur. Si enim fuerit in Tauro, aut in Capricorno, aut in

Cancro, faciet augures, immolatores, q́q; per patinas uaticinentur. In Sagittario, aut Piscibus dæmonū elicitores. In Virgine, aut Scorpio magos, astrologos, prognosticatores, quorū ēt sermo sit plenus grauitatis, authoritatis atq; sententiarū. In Libra, in Ariete, in Leone numine affiatos, fanaticos, quiq; tum lymphati, tū procerriti dicuntur, somniorū coniectores, exorcistas. Quæ qdē omnia diligentissime contemplanda ac metiēda esse, illud docet, q̄ quæ dominatū hunc suscipiūt stellæ, ubi bonæ fuerint, aut cardinales, actiones decernūt, et qdē cum authoritate, natisq; ipsis primariū in illis locū statuūt. Occiduæ uero aut à cardinibus declinantes, nequaq̄ primarios, uerū subiectos alijs potius suis in artibus atq; actionibus illos fore annunciant, qbus si bn̄ficarum stellarū fulgor affuerit, eæq; in apice circuli sui effulserint, artes, actionesq; decernētur cū celebritate, lucro, laude, atq; existimatiōne. Sin maleficæ offuerint, cum abiectione, indignitate, dāno, ac periculo. Siqdē impugnante Saturno, ob segnitiē ac simulationē nocumenta ipsa obueniēt, Marte uero aduersante, per pericula et publicatiōes. Vtroq; autē simul impugnāte, siue ab apice atq; ab eminētia, siue ab humilitate ac deiectiōe circulorū suorū, euersio ac tanquā diuastatio quædā indicatur pro situ ipsorū, proq; in partē uel heoam, uel occiduā positura. Hæc itaq; atq; in hāc sententiā à Ptolemæo tradita sunt, ac minus fortasse explicate, q̄ res ipsa ferebat. Siqdem facta diuisione signorū quadrupedū, post ita subdit æquidialia, ac si Aries quadrupes nō esset, subdit ēt signa terrestria, post factam mentionē signorū humana specie figuratorū, ac si Virgo nō esset ex horū signorū numero, aut tropicorū ē numero Capricornus, cum post adiungat signa terrestria. Quo circa desyderio quodā disciplinæ huius in apertiorē atq; cōpositiorē formā uindicandæ, de inexplicatione cōquerimur. Quā ob rem parti huic, quæ de artiū est datore, illā etiā adiūgemus, quæ ad inueniēdū cognoscendūq; genituræ dominū tota pertinet. q̄d insequēti libro præstabimus. Si enim actionū dator artes, actionesq;, quas natus ipse secuturus est, indicat, & genituræ ipsius dominus oēs tibi nati propensiones, mores quoq; omnis sic exprimet, & tanquā in pictura sua p lineamenta inumbrabit, ut finale his oībus simul mixtis, consyderatisq; nati animus per fenestras quasi quasdā introspiciatur. Nec uero genituræ dominatus tribus dūtaxat erraticis pmissus est, ut artium atq; actionū, uerum etiā erraticarū cuiq; suo loco conceditur. Solē tamen ac Lunā sic excipimus, ut pote quos pudeat partis cuiuspiā patrocinīū suscipere, cū uitæ totius ac fortunæ uniuersæ īperiū penes se habeant, quæq; ad corpus ac spiritū ptineant, moderentur oīa.

FINIS.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD PETRVM SVMMONTIVM DE REBVS COELESTIBVS LIBER OCTAVVS.

ISTE hic oculos Petre Sūmonti, in hortis enim deambulamus, nostra cum Antiniana, germenq́; illud contemplare, quod ab humo prodire iam nititur, ut solū superiniectum tametsi tenaciusculum, passim tamen diffiderit, ut fossoris negligentia aggestum etiam lapidē pedetentim tamen subleuando propulerit. Rem profecto, ut pleraq; omnia naturæ opera, summa etiā admiratione prosequendā. Verū autem quid pilo tenuius? cute rursum ipsa quid densius? quam assidua tamen propulsione perforat res tenuis admodum atq; imbecilla. sensim increscūt hærbæ, frutices, arbores, ipsaq́; animantiū corpora. Incrementum tamen ipsum nequaquā sentitur. Quid q̄, ut Horatius è natura ipsa rerum ait, fama, ut arbor quoq;, æuo crescit occulto. Quid q̄ animus ipse qui pueris nobis tantopere rudis atq; etiam ignarus est, paulatim progressimq́; ita instituitur, ut è summa ignoratione atq; inscitia ad summam tandem rerum perueniat cognitionem atq; scientiam. Quanti uero, qualesq́; progressus cognitionis fiant, itemq́; sciētiæ singulis neq; horis neq; diebus ne ab eodem quidem percipitur animo. Res tamen ipsa, tempusq́; quod interim delabitur, postmodū declarant, & quæ & quales cum incrementi corporei factæ sint progressiones, tum ac multo fortasse manifestius sui ipsius animi, institutionis atq; peritiæ. Quocirca temporis hæc omnia naturam sequuntur, quod è momentorum, ut sic loquar, insensibilitate prolapsioneq́; tam tenui atq; impartibili profectum, pedetentim continuateq; progrediendo motus omnis ita metitur, atq; in numerum redigit, ut quod initio non sentiebatur, post tandem luce ipsa clarius appareat, claritudineq; etiam splendescat sua. Videmus, cernimus, experimur hæc omnia in nobis quidē ipsis, ac pauci admodum quinimmo rarissimi sunt qui ea tamen considerent. Hoc igitur maxime modo stellarum actiones procedunt. Neq; enim earum effectus sentiuntur, donec multum iam profecerint, tametsi commotiones atq; impulsus ipsi nunquā desinunt, quando assidue q̄dem, atq; insensibiliter agunt, quodq́; tempus aut agere, aut egisse iam uidetur, sempiternis illæ commotionibus atq; insinuationibus suis agunt. Sentitur palàm Solis calor, eiusq; ap

pareti illustratio, tenebrarum tantarum expultrix. At nõ apparent cæterarum erraticarũ effectiones, scilicet q̃ nõ æquæ oẽs calidæ, tamq; luminis maiestate sunt præditæ, differuntq; omnino qualitates ipsæ inter se se, ac si lucerna qdẽ ipsa ubi primum accensa est, tametsi calor eius nequaquã sentitur, atrium tamen omne non irradiet, siue oleo lumen id pascitur, siue adipe aut aruina. Et quãuis uitæ ipsius nostræ fundamenta in corde collocata sint, in eiusq; calore ac commotione iacta, scilicet ob hoc pulmones, iecur, cerebrumq; officium suũ nequaquã faciunt. Nec uidemus oculis, nec sensu statim capimus, quã uia uerba per aures ad animum tranlata moueant illũ, mouent tamẽ atq; adeo qdẽ & mouent, et afficiunt, ut à tristitia in hilaritatem, à metu in spem, ab ira in tranquilitatem, à duritiã obstinationeq; in facilitatem, placabilitateq; repente transferant. qd plura? ut animum tandẽ maxime scientẽ reddant, qui in initio fuerat ignorãtissimus. Sentitur ʒ dẽ naribusq; hauritur & fœtidus, & suauis odor. At nõ sentitur naribus nocens illa uis aẽri immixta, è qua pestilentia gignitur. Mortes uero tam uiolẽtæ ac pene repẽtinæ declarant, quãtũ illi ueneni insit, quantaq; ... interimendũ noxa sit indita. Quid uiolentius q̃ uenti, qd magis etiã rep... ... q̃ flatus ipsi aẽrij? Aspiratio tñ illa, è qua uenti fiũt, ipsiq; flatus ... nullo modo, neq; in tenebris, neq; in luce oculis cernitur. res autẽ ipsa ... tantam illã uiolentiã impetusq; demonstrat. Sed qd uetos citamus ad ... testimoniũ? qs nostrum obsecro sentit ubi, aut quomodo aẽrẽ attrahit, quẽ tamen attractũ statim spirat, ac remittit. Quod si hæc ipsa in nobis, nostrisq; corporibus, in cerebro, in uenis, quin ẽt in aẽre, atq; in aquis fiũt, atq; eueniunt, et quod initio nõ pspicitur, si per se tandẽ euadit q̃ clarissimũ, quãto tũ solertius penetrabiliusq;, tum ẽt insensibilius censendũ est, stellas ipsas efficacissimam illã uim suã in nobis, inferioribusq; his corporibus exercere, in illaq; illabi? Cũ corpora ipsa è qbus constituti sumus, sint illis prorsus obnoxia, iisdẽq; à natura pareant, nec tam à seipsis, q̃ à stellis moueãtur, neq; enim aliter rerũ ipsarum natura consisteret, frustraq; fulgentissimi illi ignes qui lumen id est uitam inferioribus his in animantibus accendũt, cœlo illo qudm eminentissimo, quod omnia quidẽ continet atq; complectitur, tanto ordine, meatibusq; tam indefessis ferrentur, ni luce sua, suisq; radijs his ipsis uitas inspirarent, quæ quidem inspiratio nec cernitur, nec apparet, nisi postquam res ipsæ in lucem eam, quæ uita dicitur, prodiere. Adhæc quod semina, radicesq; præstant herbarum atq; arborum, quod cor, qd cerebrum, quod uerba, qd spiritus,

ut dictũ est, an non cœlestia præstabunt semina? quæ prima qdẽ sunt,
& à quibus hæc ipsa, quæ naturalia dicuntur semina, perpetuo etiã
fouẽtur, ac nequa intereant, assiduis ubiq; agitationibus suggeruntur,
quin etiam ab his ipsis existit seminibus, ut insensibiliter rerum fiant
incrementa, perinde ut cœlestium illorum corporũ momenta sint in-
sensibilia, id quod ingenium tibi tuum Summonti, quo solertissimo
præditus es, declarare melius, exactiusq; quàm disputatio ulla potest
nostra, penetrat enim in initio ad ea quæ nulla quidẽ uidentur, neq;
è uestigio penetratio ipsa sentitur, post uero uires ita suas colligit, suáq;
præ se fert operam, se séq; intendit adeo, ut magna atq; magnifica in
de prodeant, quæ antea aut re ipsa nulla erant, aut nullo esse modo cer
nebantur. Quod autem ingenium tuum præstat, quod quidem tuo isto
continetur tam angusto corpore, non præstabunt corpora illa, tanta in
maiestate constituta? quorum opera, ductu, auspicióq; geruntur quæ-
cunq; in inferiore hoc mundi tractu fiunt, administra[illegible]r, aguntur,
sempiterna cum animantium generatione, perpet[illegible]q; rerum omnium
satu. Atq; ut tuum istud ingenium, animusq; ut iste tuus commentan-
dis, atq; efficiẽdis ijs, sensibus proprijs uti[illegible] Sic ætherei illi ignes, per-
inde ut instrumentis quibusdam [illegible] suáq; materia, elementis utun-
tur è qbus ipsi constamu[illegible] a quæ, et p quæ uitam quoq; ducimus, cũ
aëre operi[illegible] ac per illum spiremus, unde aër spiritus à Lati
[illegible] proprie dictus est, qui quidem illis ipsis quàm proximus
ac contiguus est, quiq; tenuitate sua & aquas ineat, & intra densissi
mum ẽt terræ corpus se se per rimulas quasi quasdam insinuet. Quin
etiam ueluti supra terras perlatus auras Sol agitat, qua ex agitatione
cuncta calfacit, hacq; ratione & uia alia exiccat, alia eliquat, ac
nunc cogit, nunc relaxat, nunc durat, nunc emollit, adhæc alia deco
lorat, alia candificat, illa fugat, hæc contrahit, sic stellæ quoq; & ipsæ
per spiritum hunc maxime, quem aërem esse diximus, in humores è
quibus constamus, uim quæq; suam sensim assidueq; pro sua natura
insinuantes, illos continuate afficiunt, quibus affectis uisa cientur illa,
quæ postmodum mentem atq; animos commouent, & ad commentan
dũ, et ad agendum, pro ui naturaq; excitantis syderis atq; humoris,
ut non modo constitutiones ipsæ corporũ naturas cõmotionesq; sequan
tur eas, uerũ actiones etiam ipsæ illas repræsentent, ad quas ubi ratio
se se nunc ducem, nunc comitem adiunxerit, id efficitur, ut iure homo
rõnale tantũ animal et dicatur solus, et habeatur, nec sit in terris aliud
quippiam, quod deorũ immortaliũ tantam æque similitudinem aut
agendo referat aut cõmentando. Quãdo animal quoq; nullũ neq; cum.

cœlo, neq; cũ stellis quæ cœlo feruntur tantam omnino cognationem habeat atq; contagem. Neq; enim uerebimur Contagem appellare eã, quæ Græce est συμπάθεια, quam Cicero ipse contagionem uocauerit. Quæ quoniam ita se se habeant, eo libentius prosequemur quod cœpimus, ut et naturas cõmixtionesq; stellarũ explicemus, et causas simul naturales illis accõmodemus, quãtum ars, quantũ natura rerũ patitur, mõstratq; diuturnior solertissimorũ hoiũm obseruatio.

De Domino geniturae.

u Eteres, ut uideo, scriptores non una uia geniturae dominum querendũ censuerunt, quem uno uerbo Græci οἰκοδεσπότην uocant. Verum alij diurnis in genituris illũ geniturae totius dominatum assecutum indicabant, in cuius finibus Sol, in nocturnis uero, cuius in finibus Luna inueniretur. Idq; ea ratione instituisse uidẽtur, ut cũ Sol ac Luna generationis authores sint, particularẽ hunc dominatum stellæ illi tanquam subministræ delegarent, in cuius stellæ finibus Sol ipse diurno, Luna uero nocturno inueniretur tempore. Siquidẽ diurnum imperium propter lucem ac calorem, qualitatisq; similitudinem cessit in sortem Soli, nocturnum autem propter opacitatem, Lunæ. Alij censuerunt planetam illum geniturae dominum, qui Lunæ latitudinis esset dominus. Cũ enim Luna motus sui celeritate, suisq; discursibus cæterarum stellarum affectiones à se acceptas in nostra refundat corpora, & tanquam nutrix quædam alimenta undiq; conquirat, in geniture dominatu stellam illam tanquam ab educatrice quadam substitui putauerunt, in cuius stellæ finibus, Lunæ ipsius latitudo inueniretur, plurimũ enim referre putauerunt, sub cuius iurisditione Lunæ latitudo in boreã, aut in austrũ diuertentis esset. Alij uero, atq; in ijs Iulius Maternus, cuius apud me authoritas tanta est, ut si scripta eius extarẽt integra, uix aliquid arbitrer in hac ipsa disciplina desyderandũ, censuerũt erraticæ illi geniture dominatum in sortẽ cedere, ad cuius statim signum Luna progrederetur, post peragratũ signũ, in quo ipsa geniture tempore inuenta esset. Si enim in Marci genitura Luna Arietem permeabat, permeato Ariete, q̃a statim concedit in Taurũ, quod signũ Veneris domiciliũ est, Venus Martianæ huius geniture sibi dominatum assumit, tanq̃ hospitij merito à Luna concessum. Qua in re illud mihi uidetur pene contingere, quod in re cõtingit rustica. Planta enim ab eo in quo nata est loco euulsa, atq; aliud in solũ tranlata ei cedit solo, in quo post effossa succrescit, & alitur.

Luna enim ipsa tanquam editi à se foetus mater atq; altrix sociam si bi alendo illi quaeritans, in cuius primum stellae domum incidit, eam sibi stellam adiutricem & tanquam comministram deligit, cum qua labores ac curas educationis partiatur. Omnis autem coeli actio, ut admodum mirifica est, sic ex omni sibi parte quadratissime constat. Neq; enim tanta prouenire atq; effici ingeniorum, applicationum, stu diorum, morum diuersitas posset, nisi tanta ac tam diuersa etiam esset stellarum mixtura, atq; inter stellas ipsas mutuam uirium mutuatio. Mutuatur igitur sibi auxiliū Luna, atq; ut nouo utar uerbo, commini sterīū à domino geniturae, geniturae autem dominus à domino finiū, in qbus ipse inuenitur, et à domino item signi, rursus signi ac finiū domini à stellis, à quibus aspiciuntur, uel in quorum errant finibus, atq; à locis etiam ipsis in quibus constituti sunt, à coniunctionibus itē, atq; à conditione diurna seu nocturna, à culminatione, atq; emi nentia orbiculi sui, ab incessu, statu, regressu, à regione matutina seu uespertina, à signorum qualitatibus ac proprietatibus, quae quidem ipsa tantarum sunt uirium, ut ex his atq; ab his ingeniorum nostro rum uarietas omnis proueniat. Quòcirca geniturae domini idem mi hi ius uidetur esse in nati uita, quod gubernatoris in naui, ipsaq; in na uigatione, quando ab illius gubernatione quae in mari geruntur o mnia, ac pro claui cui assistit moderatione regulā ac legem acci piūt. Siquidē ministri ipsi data ab illo signa, iussaq; ab eodē operas obeun dis in ministerijs et sequuntur, et exhibent, neq; ab illius moderatio ne ac praescriptis recedūt. Felicē itaq; aut infelicem constitutionē genitu rae domini aliae quoq; stellae in utrāq; seu felicitatis seu infelicitatis par tem adiuuant, atq; adeo qdē constanter adiuuant, ut bene ipse ac pro authoritate sua collocatus annos uitae à se distribuendos, inte gros q; dem nato illi impartiatur. Pro qualitate igitur collocationis atq; confi gurationis suae cum stellis alijs, proq; natura & sua & stellarum, à quibus uel fouetur, uel impugnatur, ac signi per quod fertur, & signi eius, ac finium domini, quid nato obuenturum sit in totius ui tae decursu per seriem decernit. Iureq; in praedicendis nati moribus atq; euentis, geniturae dominus in primis obseruandus est, quem ea de qua ultimo loco dixi ratione facile inuenies. Illud uero praetereū dum nō est, Lunam è signo quod peragrat natali die si in Cancrū domum suam, aut in Leonem Solis hospitium statim pertranseat, ne quaquā aut ipsam patrocinīū geniturae suscepturam, aut Solem propter hospitium. Dedignantur enim cum generationis uitae, animalitatisq; authores sint, ad particulare ministerium, ac famulatum quasi quē-

dam tanto è gradu descendere, quam ob rem quod post Leonem in Virginem transitura statum est, Mercurium signi eius dominum in genituræ dominatu Luna substituet. Quid igitur singulæ erraticæ genituræ dominatum nactæ decreturæ sint, singillatim ordine suo explicabimus.

De Saturno genituræ domino.

N *ostram quidẽ uitam metiri, ni fallor, trifariam oportet, & per ea quæ ad corporis texturam pertinent, & per ea quæ ad animum ac mores, quæq; etiã ad fortunæ, ac rerum euenta spectant. Bona enim hominum omnia aut corporis sunt, aut animi, aut fortunæ, dicunturq; externa. Horum autem omnium genituræ dominus denuntiator erit, pro natura, collocatione, & configuratione ad alias stellas sua, proq; signorum etiam peculiariter attributa cuiq; ui ac natura, in primisq; pro humorum quibus præsunt, temperatione ac mixtura. Saturnus igitur hac ratione & uia traditum sibi à Luna genituræ dominatum accipiens, primum in concernendo corpore, tametsi ad hanc concretionem plurimum qualitas parentum confert, multis illud ac uitiosis humoribus uexabit, præsertim ubi nocturna genitura fuerit, Lunaq; imminuto lumine ad illum feretur, quare è re & pallor multus sequetur, & corporis ipsius non parua debilitas, quod quidem et modicum erit, & propter latentium humorum defluxionem, imbecillum ac ualitudinarium. Quin etiam natus ipse uentre, stomachoq; multum laborauit atq; intestinorum doloribus. Ob hanc autem ipsam occultiorum humorum defluxionem et copiam, uitiato magna è parte corpore, generari tandẽ consueuit hydrops, et quæ aqua inter cutem dicitur, aut podagra, morbusq; articularis, aut qui tum uulgo caducus, tum comitialis uocatur, aut laterum dolor, aut neruorum distentio, aut pulmonum uitium, aut longæ, grauesq; ualitudines, quæ natum cõficiant, morbi autem, ægritudinesq; quarum Saturnus author est, plerũq; ab atra bile originem ducunt, quanquã non raro etiã à pituita. Nec uero his ab humoribus oculi tuti erunt, nã & suffusionibus, lippitudineq; sæpius offendẽtur, et ubi uis maior ingrue rit, forte etiam illis capientur. Caput quoq; non solum doloribus infestabitur, uerũ etiã aut caluitio, aut depilatione afficietur. Hæc autem uitia magna è parte minuentur, ubi in tradendo dominatu Luna crescenti ad Saturnum feretur Lumine, qppe cum Saturnus ipse crescentis Lunæ familiaritate lætetur, ab eiusq; humore tepefacto iã de Solis irradiatiõe refocilletur, atq; illa bilis, cui præest, non exiguũ adiumentũ ab hac ipsa Lunæ irrigatiõe accipiat, ne frigore, ariditateq;*

nimia occupetur. Minuentur etiam morbi, sanabunturq; ægritudines, ubi aspectus beneficarum stellarum opportuno è loco opem attulerit. Contra mala ipsa miserum in modum cumulabũtur, ubi malefi cæ, hostilisq; irradiatio Saturnum percusserit. Ea deinde quæ ad mores atq; animum pertinent, ita quidem à Saturno suppeditabuntur, ut à natura stellæ humorisq; minime recessura sint. Cum enim Saturno seniles mores insint multaq; ipse tarditate atq; circunspectione sit præditus, nati commotiones, animiq; eius applicationes ac studia naturam hanc sequẽtur. Quam ob rẽ natus ipse futurus est probus, grauis, cunctabundus abstinens, parcus, prudens, graui consilio, bona fide, recto iudicio, multa uariaq; cognitione. gaudebit solitudine, sibiq;, suæq; rei tantum uacabit. sua consilia, suasq; actiones libenter celabit nam & taciturnus erit, & sua secreta ut lateant alios studebit. iram continebit in pectore, ac uindictæ tempus expectabit simulare ac dissimulare aptus. solicitabitur uarijs atque assiduis curis, mentemq; ubiq; cogitationibus occupabit. quo circa & tristis erit, & à risu lætitiaq; alienus, difficilis, morosus, auidus, potui quàm cibo indulgentior, cuius deniq; uita laboriosior semper erit, grauibusq; erũnis affecta. Nec uero Aristoteles atræ huic bili frustra tantum attribuit, siquidem pro temperatura frigidi, aut calidi, ac perinde ut in hanc quàm in illam qualitatem uehementius propendet, mores quoq; ingenerat. ubi enim frigidior est, animum formidine multa concutit, calefactior uero securitate ac robore munit, atq; ut humor hic naturaliter tristitiam gignit, sic aliquando pro temperatura atq; admixtione, musicæ atq; cantilenarum studium ingenerat. Cum enim uita nostra calido ita consistat, ut frigido temperetur, atq; inde uita conseruetur, bilis hæc atra per corpus ipsum diffusa ita se tum frigori, tũ calori insinuat, nunc plus nunc minus, ut pro mixtura frigidi, aut calidi, 'alteriusq; aut utriusq; illorũ temperatura ad uarios mores applicationesq; diuertat. Harũ autem temperationum, ac mixturarum princeps causa Saturnus est, perinde nanq; humorem suũ & miscet & temperat, atq; ab erraticis ipsis conspectus est, itemq; uti à signo in quo fertur, et ab eius ac finiũ dominis afficiatur. Si enim Luna crescens ad Saturnũ fertur, quo tempore genituræ illũ præficit, natum efficiet honoris cupidum, animumq; eius eriget atq; efferet, elatumq; inflabit adeo, ut superbus admodũ insolẽsq; euadat. Luna enim crescens (ut diximus) ac præsertim ubi ad plenitudinem accedit, non solum abundat humido, quo Saturni humectare ariditatem queat, uerum quia tepefit iam à Sole multum irradiata, frigescentis illius uires magnopere

refocillat. Atqui, ut ante à nobis dictum est, bilis atræ uis ubi concaluit, flatum multum excitat, spiritusq; uehementiores facit, quo circa animi inflationem, & superbiam, & honoris appetitionem Saturnus Lunæ sic commixtus ingenerat. Contra ubi Luna decrescens qdem, atq; imminuto iam lumine ad Saturnum fertur, quia frigiditate, atq; siccitate sua Saturni frigus ariditatemq; quodammodo obtor pefacit, atraq; illa bilis refrigescit admodum, qui hoc in statu in lucem uenit, futurus est sordidus, abiectus, despicabilis, atq; in assiduo ferè luctu, squaloreq; uersabitur, atq; eo magis si Saturnus ipse à Luna conuentus fuerit, uel in sua Lunæ ipsius domo, uel Martis in domicilio aut finibus. Quod si in Mercurij domo, aut finibus hæc contigerint, atra illa bilis afficietur adeo pmixtione ab hac, Saturnusq; perinde ut peste quadam infectus ita ægrotabit, ut nati illius animũ peruersis, ac maxime corruptis moribus, applicationibusq; inficiat, quippe qui futurus est periurus, maleficus, uenenarius, quiq; parentes, fratres, cognatos hostili etiam animo insectetur. Profecturæ autem è bonis humorum commotionibus uirtutes, rectisq; è propensionibus mirum in modum augebuntur. È malis uero ac perniciosis prouentura mitigabuntur uitia, quoties beneficarum stellarum aspectus opportuno ac beneuolo è loco decernentem hæc Saturnum radijs suis imbuerint. Tertio autem loco, quoniam de fortunæ bonis ratio habenda est, si genituræ gubernaculum accipienti Saturno, opportunoq; in loco collocato, opportuno etiam ac felici è loco beneficæ stellæ suffragium contulerint, sitq; diurna genitura, quoniam die Saturnus gaudet, perinde ut atra bilis refocillatione caloris, ipse uero aut sua in domo, suis'ue in finibus, aut in Solis hospitio, aut in domo, aut finibus Iouis collocatus fuerit, quoniam atra bilis & quod nigrum fel à quibusdam etiam doctis uiris uocari uideo, sanguinis hoc est humidi calidiq; admixtione uehemẽter gaudet, ipseq; lunæ (ut dictum est) augescentis societate lætatur, natus ille futurus est nobilis, præclarisq; in actionibus ac negotijs uersabitur, honores, dignitates, magistratusq; eos consecuturus, quos signa, loca, signorumq; ipsorũ domini, eorũq; configurationes pollicebuntur. Qua quidem in parte exacte ad amussimq; tractanda, mathematicum ipsum non minori solertia prudentiaq; uti uolumus, quàm in ægritudine curãda, morbisq; sanandis, ut sæpius à me dictum est, medicum, atq; eo magis, quod medicus mathematici opera consilioq; adiuuari plurimum potest. Generaliter autem Saturnus ab uxore, ac liberis, nati animum propter frigus hoc est lentitudinem, tristitiam, remissionem, sanguinisq; ipsius relaxatũ

habitum abalienat. Itaq; nec alienum ab eius stella est qđ fertur in fabulis, Saturnum filios uorare solitum, proptereaq; Cybelen uxorem mentiri solitam, lapides se esse enixam. Vitæ autem subsidia aut humidis è ministerijs, aut aquosis in locis Saturnus suppeditat, ac quodcunq; præstat, magnum per laborem, nec nisi difficulter præstat.

De Ioue geniture domino.

I *upiter genituræ dominatum sortitus, si diurna genitura fuerit, Lunaq; luminosa, nati corpus moderata admodum compage formabit, nam & multo illud irrorabit sanguine, & membra decora compositione disponet, faciem quoq; honestis oculis, & caput multo capillo adornabit, candorem per totum etiam corpus diffundet, quin pedum quoq; incessum digna quadam motus compositione nobilitabit. Decorum hunc corporis totius statum comitabitur nitida quædam mundities, atq; ab ipso Ioue gestus magna cum dignitate concessus. Ipsam autem corporis tam honestam fabricam dignæ quoq; fabricæ corporis, animi proclinationes sequentur, quales natura quidem ipsa sanguinis mouet. Siquidem natus ille cuius Iupiter patrocinium susceperit, magno erit animo, magna etiam honorum appetitione, laudis quoq; ac gloriæ permulto ducetur studio, apud quem fides, rectitudo, integritas primæ semper futuræ sunt. Idem erit amator honesti, defensor æqui, publici item boni procurator & author. cum amplis ac primarijs uiris conuersabitur, eiusq; consuetudo ubiq; probabitur. simplicitatem colet, amicitiam seruabit, beneficentiam promiscue exercebit. idem erit in agendo efficax, in præcipiendo imperiosus, in iudicando rectus, ac supra generis, maiorumq; facultates seq; resq; suas ostentabit. uxorem uero ac liberos incomparabili affectione complectetur. Nam & Iupiter propter sanguinem prolis est cupientissimus, quando generatio ex humido calidoq; fit, & uxor prolis causa ducitur, nuptiæq; huius rei gratia cōparatæ sunt. Hæ autem, ut diximus, animorum propensiones sanguinem sequuntur sanguinisq; temperationem, quem Iupiter pro sua erga stellas alias configuratione moderatur. Quocirca si in obeundo genituræ magistratu Iupiter in primis cœli cardinibus, in signo suo, suisue in finibus, aut in altitudine sua collocatus fuerit, aut in domo Solis, seu in Solis altitudine, cuius diurnam conditionem sequitur, sitq; genitura ipsa diurna, Lunaq; luminosa ad Iouem ipsum feratur, nec aut ipse aut Luna maleficarum stellarum aduerso infestetur optutu, nati illius summa prorsus felicitas*

futura decernitur, omniq; è parte consumata, nam & qđ ipse cupierit, è sententia consequetur, & fortuna illi fidelis constansq; futura est, & uitæ à Ioue decretos annos integros explebit, & in liberis usq; adeo fortunabitur, ut illorum etiam meritis ac uirtutibus domesticus honor accrescat, Contra hæc ipsa prorsus irritabuntur, aut ex parte plus minus'ue minuentur, si Iupiter aut infeliciter omnino collocabitur, aut ex parte, quæcunq; ea sit, dignitas eius maiestasq; mutuetur. Naturaliter autem Iupiter natum cuius genituræ curam susceperit, multis animi dotibus adornabit, honestas & generosas uisionum formas eius in pectore exuscitabit, exuscitatas animo repræsentabit, multa deniq; commendatione ac laude mores eius, actionesq; prosequetur. Quas ob res idem mihi de Ioue propter sanguinem dicendum uidetur, ac sentiendum, qđ de uerno quidem tempore, qua in anni parte & humidum calido moderatissime consentit, & noctes item concedunt diebus. qua etiam tempestate uenti genitales sunt, flatusq; maxime temperati spirant, ac terra, aër, aqua amabili quadam temperatione & fouentur inuicem, & conciliantur.

De Marte genituræ domino.

Ignem tradit Aristoteles nihil penitus ex se gignere, quamuis idem ipse sit author, minutissima quædam animalia, ut è uiue uermiculos quosdam, ærarijs in fornacibus Cypri, in quibus Chalcites lapis excoquitur, enasci, eaq; extra ignem minime uiuere. Ex eo autem Romani Vestam eandem & ignis deam & uirginitatis putauere. Igitur ut ab ustilatione illum atq; ab efferuescentia maiores nostri sterilem esse arbitrati sunt, sic calorem è contrario, ꝙ tepefaceret, ꝙ etiam foueret, fœcundum, nec generationis solum, uerum etiam alimentariæ decoctionis authorem dixere. Hic itaq; ipse ignis incendio demum suo conflagrata cuncta conficit, atq; in cinerem redigit ac carbones. At calor propter moderationem & gignit, & quæ genita sunt, educat, atq; conseruat, concoquendo alimenta, sparsimq; per uenas & corpus digerendo ea, eandemq; etiam ob moderationem actiones et ipsas hominum ac mores temperat, quantum nanq; ad feruorem à calore propius acceditur, tanto longius à moderatione receditur. De remissione enim caloris fit tepor ille moderatus & frugi, secus atq; de inflammatione incendiũ raptim cuncta exedens atq; conficiens. Cum itaq; Mars ob insitum feruoré sit intemperatior, quoties genituræ cuiuspiá dominatũ accipit, & corpus, corporisq; compaginẽ, et mores ꝙ compaginẽ ipsam corporis, humorũq; sequutur admixtionẽ, mode-

rari non nisi intemperanter potest. Quid enim à nimio calore, qui iam efferbuit, ac suapte natura urendo cuncta conficit, sperari aut expectari nisi immoderatum, breuiq; interiturum potest? præsertim si Luna quo tempore dominatum Marti permittit, luminosa, atq; eo magis si plena fuerit. Quo'circa nati illius corpus nimio è calore feruescet, ac sanguine feruentius accenso multis ægritudinibus ac uitijs subiectum erit, quæ de sanguinis inflammatione generantur. Ac nihilominus corpus ipsum exteriore ui aut igni, aut ferro illata uitiabitur. Erit hominis eius uultus trux, oculi fœdi, ac sanguinolenti, capillus rufus, color ignitus, stomachus ualentior, quiq; multum etiam cibum facile concoquat, Sermo arrogans, impetus uiolētior, quæq; aliæ uel affectiones uel uitia inflammato è sanguine profiscuntur, eum infestabunt. uitiosum intemperantemq; hunc corporis humorem propensiones primo ac titillationes illæ, quæ ab humore sensibusq; excitantur, similes deinde actiones ac mores subsequentur. Quo fit, ut natus ille futurus sit asper, inclemens, inexorabilis. Ira enim, sanguinisq; excandescentia illa quæ iram gignit ac uindicandi libido nihil illum sequi placabile aut suadet, aut patitur. Erit etiam impatiens, nec potestati alterius subijci sponte uolet, quin primas ubiq; partis, primumq; sibi occupare locum, primos etiam ciuitatis honores iure iniuriaq; contendet. Atq; hac de causa erit contentiosus, diuini atq; humani iuris contemptor, præposteris consilijs, atq; actionibus, cupiditate insatiabili, manu rapaci & prompta, audacia perdita, animo uiolento, atq; imperioso, mente præcipiti, quiq; & periculis temere se obiectet, et facile capiatur, et propositum sæpe mutet. In tanta enim sanguinis ebullitione & æstu nullam retinere moderationem poterit, non in motu corporis, non in uerbis, non in ipso uultu, ut etiam in uini usu ac Veneris sit non modo intemperatus, uerum etiam bestiarum, quàm hominum similior. Deniq; non quam debet aduersus amicos, uxorem, liberos affectionem exhibebit. Felix tamen tum Iouis, tum Veneris ad Martem figuratio, præsertim ubi is in Iouis finibus constitutus fuerit, hanc ipsam intemperantiam, immodestiamq; non exigua è parte mitigabit, perinde ut in austeriori uino usuuenit, si aqua illud diluas. austeritas enim illa aut extinguetur ab aquæ dilutione penitus, aut uehementer sedabitur. Eiusmodi autem est erraticarum commixtio inter se, ipsiusq; commixtionis natura, qualis uini atq; aquæ. Ipsa quoq; morum atq; humorum mitigatio tanto maior futura est, si Luna quoq; in beneficæ stellæ finibus inuenta fuerit, & ab ipsis beneficis amice conspecta. Iulius Maternus tradit futurum natum illum ducem

lum ducem

lum ducem exercitus, maximis copijs, plurimis etiam populis impe ratorum, summáq; potestate ac licētia functurum, in cuius noctur na genitura Mars in Saturni Iouis'ue aut domo, aut finibus, aut in sua ipsius domo finibus'ue inuentus fuerit aut culminans in medio, aut horoscopās in ortu, aut undecimū, seu quintum locum possidēs, Lunáq; ipsa dominatum exhibens deficienti fuerit lumine, Martēq; ipsum deficiens aspexerit, Iouiq; cardinem aliquem tenenti triangu lari se familiaritate coniunxerit. Ac nihilominus in hac ipsa tam felici radiorum mixtura si Mars in occasu collocabitur, post multas ui ctorias, propagatumq; imperium natus ille uiolenta morte periturus est, pro natura tamen signi illius quod Mars ipse tenuerit. Tāta aūt Martis intemperantia in nati etiam uitæ actionibus'q; manifestissime ostendetur, nam & ruinis, casibus'q; præcipitosis illum obijciet, & aut gladio infliget uulnera, aut partem aliquam corporis franget, præ ædes'ue, aut igne ustulabit, quin etiam rei familiari, partis'q; diuitijs, aut ui hostili, aut incendio, aut furto incōmodabit. mortē quoq; uix tandem nisi uiolentam decernit, præsertim si aut à Sole, aut à Luna ad hoc ipsum instigabitur, Nam aut laniandum feris obijcit, aut iugulandum latronibus, aut plectendum prætoribus, aut hosti truci- dandum, aut repentina saltem morte conficit. Luna autem crescens ac luminosa Martis improbitatem mirificæ auget, deficiens uero leuit, secus ac de Saturno diximus. Nec ratione quidem caret, Luna enim crescens ac luminosa redditur à Solis irradiatiōe calidior, quó circa Martis rabiem magis magis'q; irritat, atq; accendit, deficiens uero atq; imminuta luce, quoniam refrigeratur, & abunde humecta est, tem peramentum feruori illius affert, ut cū æstu laborantes ora, manus'q; frigida multa perluimus. Vniuersim autem quæ à Marte portendū- tur siue prospera, siue aduersa, siue bona, siue mala, per uim, cædem, rapinam, ferrum, incendia, ruinas portenduntur, mores item intole- rabiles, consuetudóq; parum fidelis, aut male probata.

De Venere cum fuerit genituræ domina.

Si uocis humanæ, de qua oratio nostra prodit, uarietatem consydera- bimus, quantáq; hominis cuiusq; in uocali sono differentia insit, cum per uocem non minus quàm per faciem aliū ab alio internoscamus, mirari profecto desinemus, tantam etiam humorum mixturis, atq; ex eo humanis moribus, affectionibus'q; diuersitatem inesse, quæ si mori bus ipsis inest, ut etiam humoribus insit, necesse est. Sunt aūt humores ipsi uariabiles, atq; inuicē conuertibiles, perinde ut elementa. conuer

siones autem non sine augmento alterius partis, alteriusq; detrimento contingunt. Augmenta quoq; ac diminutiones sua pro quantitate ita uariant, dũ uel additur quippiam, uel demitur, ut omnino difficillima sit differentiæ, uarietatisq; huius cognitio, eamq; ob causam mixturarum è quibus uarietas hæc prouenit, quædam penè efficitur, perinde ut quidem est infinitudo. Quod si fructuum, qui ex arboribus proueniunt, diuersitas tanta est, in saporibus, propter terreni succi diuersitatem, Solis'q; concoctionem, quid mirum & hanc, & maiorem quoq; diuersitatem à cœlo, quæq; à cœlo agitantur stellis, eorũ quæ cœlesti à motu generantur, fieri? Quoniam autem de humoribus, qui à Saturno, Ioue, Marte excitantur, deq; illorum mixturis, quantum hac in parte satis uisum est, diximus, de Venere iam dicamus, ubi geniturae alicuius domina effecta fuerit. Veneris autem, ut nõ semel iam diximus, natura benefica est, quemadmodum etiam Iouis. Atq; ut illa Soli in generatione sumministrat ad informandã materiam, sic hæc Lunæ ad suppeditandam illam formæq; accipiendæ accommodãdã. Suggeritur aũt à Venere succus, ut ita loquar, humectulus ac frigidulus, ita tamen humectus, ut irroret magis quàm madefaciat, sequaturq; roris potius naturam, quàm hymbrium, ita etiam frigidus, ut facillime intepescat. Siquidem tepor quàm feruor generationi est accõmodatior, ac suapte natura magis aptus, unde rerũ harũ terrestriũ prouentus uere fit, pp teporem, non autẽ æstate, dũ ob feruorẽ penè arescunt, atq; exuruntur in agris cuncta. Geniturae igitur Venus domina tũ nacta corporis nati fabricã, nequaquã negligit, nã & illud producit, pp humoris ubertatem, et candore suo honestat, Adhæc oculis lætitiã inspirat, ac uenustatẽ, propter naturã syderis, quod fulgentissimũ est, suoq; fulgore lætitiam quasi quandam intuentibus affert capillo etiã multo caput integit, illumq; uenuste ac molliter flectit. stomacho ita munit (est enim appetitionis excitatrix) ut facile cibi genus omne concoquat, gignendæ proli, generiq; propagando multam cupiditatem, multum etiam semen suggerit, potus uero q̃ cibi appetitum maiorẽ excitat, humidis enim magis delectatur. Siqua uitia corpus infestatura sunt, ea naturalibus i partibus, qbus præest, potius apparebunt, mortes uero naturales quidem futuræ, eæq; non sine commendatione & gloria, propter naturæ beneficentiam. Implebis autem natus ipse integrũ annorũ numerum, si Venus in suscipiẽdo geniture patrocinio feliciter collocata fuerit, neq; à maleficis stellis ulla ratione irradiata. Mores autem ac simulacra illa, quæ animo ab humoribus ac sensibus offeruntur, naturam ipsam sequen

tur humorum. Siquidem nati commotiones hilares, iucundæ, ac uolu ptariæ futuræ sunt, itemq; delicijs, luxui, rebusq; amatorijs, ac uolu ptarijs uacatura. Beneficentiā natus hic colet, amicitijs studebit, quarum erit obseruantissimus, pp pietatem, iustitiā, misericordiā, religionem à natura insitam. gratus erit omnibus, ac publicæ diligetur. quæ enim cōmunē in usum, ac publicū conferuntur in bonum, ea populos mirifice delectant. abhorrebit à turpibus ac sordidis, capietur munditijs, leporibus, cultu, ornatu, nitore, elegantia. In uniuersumq; uita eius uersabitur in ijs, quæ lætitiā ac uoluptatem afferant, Venerisq; in rebus, ac præsertim musicis occupabitur. Pro natura tamen signi, in quo Venus ipsa feretur geniture tempore. Felicitas autem nato maxima promittitur, quoties Venus genituræ tempore feliciter collocabitur. Itaq; neutiq; pigebit hac in parte ea referre, quæ à Iulio Materno tradūtur. Etenim si Venus in medio cœli, aut in horoscopo, aut in quinto, undecimo'ue loco inuenta fuerit, atq; in domo, altitudine, finibus'ue suis, & à deficiente Luna dominatū acceperit, fueritq; à Ioue triangulari radiatione perspecta, aut Luna imminuto lumine ad Venerē feratur, Saturno nullū testimoniū perhibente, decernit dignitates maximas, utputa præfecturas, præturas, fasces, consulare imperiū. Quò circa primarijs in locis collocata claros atq; illustris eos reddit, quorū genituræ patrocinīū susceperit, In locis uero deiectis musicæ studiosos faciet. Quod si Venerē deiectis in locis mœrentē Saturnus cardinaliter possiderit, Lunaq; ad Saturnū feratur imminuto lumine, aut ad Martē luminosa, natorū animos impuræ, illiciatæq; libidinis cupiditate fœdabit, assiduisq; calamitatibus illos afficiet. Peruersa nāq; Saturni Martisq; cōmixtiones, et itē Lunæ, beneficā prorsus Veneris naturā, peruertunt, munditiāq; eius corrūpunt, & corpori, & animo, fortunæ quoq; rebus labē maximā afferūt. Consueuit aūt bene collocata inter cætera bona, prolis quoq; fœcunditatē impartiri, magnāq; è filiabus præsertim lætitiā afferre. Optandū aūt ē in marium genituris, uti Veneris stella matutina sit, in fœmellarum uero, ut uespertina. cum sit fœmineus animus emolliendus, uirilis uero magis ac magis generositate adornandus.

De Mercurio genituræ domino.

Mercurius genituræ patrocinium assecutus, gracile nati corpus efficit, illudq; etiam pallore inficiet, propter nigri fellis naturam, honestabit tamen faciē oculorum pulchritudine ob Solarem familiaritatem, mores aūt ob cibi, potusq; temperantiā commendabiles faciet. Quādo

ingenio quàm corpori Mercurius uires maiores suffiat. Quia uero nati corpus atra bile magnopere insperget, eaq; suscipiendo calori admodum parata est, natus ipse ingeniosus, facundus, et cordatus erit, condiscendisq; scientijs deditus. Ac mihi quidem atra bilis, qua Mercuriales uiri multæ abundant, nô alia natura prædita uidetur, q̃ ea, quæ hodie à rusticis esca dicitur, admota enim scintillus pcusso è silice excusis, ignem è uestigio concipit, sensimq; diffundit, ac diffusum diutissime fouet. Quocirca Mercuriales uiri et libẽter, et facile discunt, & ad quæ contendunt, ad ea proprijs ingenij uiribus perueniunt. Inest autem eorum ingenijs mira sciẽdi cupiditas, propter humoris naturam, mirum secretarum rerum cognoscendarum studium. siquidem sciendi cupiditate sæpenumero publicis à negotijs abstinent, sibi tantum uacantes. pleriq; autem solertes sunt ac negotiosi, commerciaq; summa cũ fide tractant. ijdẽ amicitijs dant operã, quas constantissime etiam seruant. Est enim rationis propriũ, cui Mercurius præest, tueri ac conseruare quæ sibi quisq; iam parauerit, eaq; parare sibi uelle, quæ maxime uideãtur profutura. Quid autẽ amicitia utilius? quid etiã conseruari dignius? Fratres, cognatosq; summa beneuolẽtia complectentur, iustitiam colent, religionibus ita dediti, ut non nihil etiã superstitione peccent. Frugi uero admodum, atq; utiles erũt. Quarum quidem affectionum, ac uirtutum ratio ipsa magistra est, ut pote morum nostrorum optima institutrix. Eorũ autẽ census resq; familiaris plerũq; ex literis, ac literarũ opera cõparabitur. Quin etiam propter eloquentiam, ac consilium (nam & rationis, & orationis formator est Mercurius) assequentur honores ac magistratus, fungenturq; legationibus, ac publicas tractabunt muneras, pro natura tamen signi, in quo Mercurius geniture tempore compertus fuerit. Aspectus quoq; aliarum stellarum ad eum alios impellit ad Poëticæ studia sequẽda, alios ad aduocationes exercendas, alios ad naturales causas inquirendas, alios ad has, aut illas disciplinas adipiscendas. ut in uniuersum quidem Mercuriales ipsi ingenium exerceant, euadantq; in literis, ac disciplinis clari, Quorum etiam ægritudines, quæ corpori accident, plerunq; è coactis contingant humoribus, quorum etiam uitio diem illi tandem obeant. Quia uero Mars, Venus, ac Mercurius artis etiam natorum, actionesq; dispensant, quoties contingat, eorum aliquem & artis decernere, & genituram simul moderari, duplicatæ magistratus authoritate, uiribus eo pollentioribus utetur in utranq; felicitatis, aut infelicitatis partem, atq; in utriusq; fortunæ euentum.

De Sole & Luna circa dominatum geniturae.

Quoniam autem principia generationis, & causae ad Solem referuntur ac Lunam, quaeq; ad corpus spiritumq́;, id est ad uitam atq; animalitatem spectant omnia, non est hac in parte negligendum, quid Sol, quid Luna à geniturae domino in socios asciti familiaritate etiã sua conferant. Etenim licet uitae totius authores sint, licet cuncta moueant, moderenturq́; quae ad corpus, ac spiritum pertinent, saepenumero tamen geniturae curã singulari quodã studio cum domino ipso suscipiunt, idq; hospitij iure, cum Sol, Luna'ue in signo, finibus'ue patrocinatoris constiterit geniturae tempore, aut felici illũ radiatione intuebũtur. E' communicatione enim seu finium, seu domicilij, atq; ex familiari illa irradiatione, familiari etiam cura magis magisq; erga dominum afficiuntur. Quo'circa decreta ab illo bona, longe ampliora reddent ac maiora. Sol igitur socius & tanquam adiutor (ut ita dixerim) dominatus illius effectus, quoniã ab eo ratio quaeritur (uti supra à nobis disputatum est) natum illum ratione multa adornabit, quam ob rem & sapiens, & religiosus erit, multaq; tum fide, tum aequitate praeditus, magna item moderatione, humanitate, continẽtia. Ratione enim duce actiones ubiq; suas moderabitur. Praecipua uero erga patrem ueneratione utetur atq; obsequijs. Siquidem Sol in generatione patris locum obtinet. Quo circa nati etiam ipsius corpus non solum bene, uerum etiam pulchre formatum ac constitutum erit. caput flauo adornabitur capillo, huius enim Sol ipse coloris est author. Sol autem (nomen enim inde accepit, quod die stellarum omniũ solus id est unus appareat) robur elationemq́; eam nati animo infigit, atq; indit, ut propria uirtute honores, censumq́; sibi comparet, proprijsq; uiribus ad omnia peragenda nitatur. Siqua uero uitia ex hac Solis societate corpori obuentura sunt, ea in oculis potissimũ accident. Lux enĩ à Sole manat, quae oculis ipsis est ingenita. pericula uero ab igne proficiscentur, at ualitudines de nimio calore, per uenas ac corpus diffuso. Luna quoq; ut socia, particepsq; patrocinij iam suscepti partus ẽt suas aduersus natũ illũ minime deseret, ac tametsi in disponendo corpore signi quoq; naturã sequitur, tñ corporis statum longiusculũ faciet, propter insitum humiditatẽ. humidis enim in locis, q̃ in siccis arbores proceriores proueniunt. quin etiã corpus ipsum pulchritudine membrorũ, candoreq; honestabit, illudq; ita afficiet, ut cibo non nisi multo, potu uero p̃modico contentum sit. Siqua item uitia in nati corpore ex hac cõmunicatione prouẽtura sunt, ea in oculis similiter prouenient, si-

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD A. COLOTIVM BASSVM DE REBVS COELESTIBVS LIBER NONVS.

O CEANVM qui primi philosophati sunt A. Coloti, rerum omnium parentem dixere, principia generationis ad illum referentes. Arbitrabantur enim aquas, humidumq; omnē originē ab illo ducere, atq; ab humido manare generationem. In ipsam autem generationem perinde ac in oceanum flumina, aërem rebantur influere, qua parte humidus esset atq; irriguus, Adhæc conuenire etiā generationis gratia cū Oceano terram, ꝙ uenarum, fontium, fluminum origines perinde ut mater omnium & clauderet intra aluum, & post etiam relaxaret. Nec inepte, nec insipienter hæc illi & senserunt quidem in scholis, & posteritati tradidere opinanda. Neq; enim terra sine rore, sine pluuijs, sine humecta euaporatione nocturni præsertim temporis, rerum generationi satis esset, neq; aut roris, aut hymbrium, aut exhalationis origo absq; aëris beneficio esset ulla. Quid ꝙ neq; terra, neq; aër aut emittendo, aut accipiendo uires exercere suas posset, nisi aqua, id est rerum pater Oceanus & terræ se conciliaret frigiditate, & aëri humectatione. Ac nihilo quidem minus hæc omnia, perinde ut nauis in alto mari constituta sine flatu non habet quē se in portum prouehat, aut quā in oram applicet, sic ipsa absq; Sole, & calore (Sol enim caloris fons est) tanquā duce carerent suo. neq; enim terra aut qd foueat haberet, aut aqua unde foueretur. Cū enim terra sit et aëris, & aquæ receptaculum, ac dolium quasi quoddā, ut familiaris meus Petrus Cōpater usurpare solet, calorem quoq; externum sic admittit, ut interiores ēt ignēs alat. Recte igitur putauerunt rerū semina propter elementorū commixtiones in terra esse abstrusa, uenisq; illius insinuata, eaq; ab humore distillatim irrorata, atq; a calore sensim, ac ꝙ tenerrime fota, animam postmodū calefactione ab ipsa sibi arcessercint, indeq; hæc omnia, quæ uidentur, quæ sentiūtur, quæ post mente animoq; agitantur, proficisci. Rerum igitur generationi illorū etiam sententia aptissima est terra, qppe quæ cæterorū ēt elementorum receptaculū sit, quoddamq; quasi penu. Ex humoribus autem

qui nostro continentur corpore, immo qui corpus nostrum constituunt, nigrum fel, quæq; rectius atra bilis dicitur, terræ est quàm simillima. Atq; ut è terra omnia per calorem prodeunt, ipsaq; seminarij cuiusdam uicem gerit, sic nigra è bile, ubi concaluit, tanquam seminario è quodam pullulant tum simulacrorum, tum cogitationum germina, quæ deinde in hominum ingenijs in agro quasi quodam fruges ac fructus quàm uberrimos proferunt. atq; ut terra ipsa uarietate qui dem utilior, diuersas tum hærbas, tum arbusculas, resq; alias, non uno gignens modo, seminum diuersitatem ac succi qui solo inest, secuta, sic uaria etiam hominum proueniunt ingenia alijs atq; alijs artibus exercendis, pro bilis ipsius temperamento ac mixtura. Quid? ut quandam esse infinitatem uolunt seminum, quæ terræ insunt, sic infinita quoq; sunt semina atræ bili naturaliter indita, quæ tametsi finita ipsa sunt, commixtione tamen ac temperatura efficiuntur infinita. Hoc autem ita esse, docent tot arbores, tot hærbæ, tam diuersæ res è terra quæ prodeunt, tot item ingeniorum propensiones, tot artes atq; inuenta, quæ atra è bile proueniunt. Vt non minus fortasse innumerabiles ingeniorum sint, quàm arborum, quàm hærbarum uarietates, rerumq; aliarum. Nec si monstra quocunq; in genere, ut perfectas terra res procreat, non etiam bilis atra monstrosa quoq; producat ingenia, cum quosdam tum stupidos faciat, tum etiam insanos. unusquisq; igitur sana quidem mente præditus, qui terræ naturam consyderauerit, mirari desinet, cur tam multa his in libris, ac tam sæpe à nobis de nigra dicantur bile, quippe quæ perinde dicantur atq; de fomite uberrimo tum eorum quæ ad sapientiam, rerumq; cognitionem, atq; ad artium spectent excellentiam, tum illorum etiam quæ contrario modo ad ignorantiam, insipicientiam, furoremúe pertineant. Non sanguis, non pituita, non chole, quæq; hodie cholera dicitur, firmitudinem, aut soliditatem habet in se ullam, non aër, non ignis, non aqua, quam tamen habet terra ex elementis sola, habet & bilis nigra ex humoribus una. Propendet melancholia cuiuspiam ad honores, atq; ad imperium dominandi cupiditate mens incita, omnis uiri eius cogitatio, omnis item actio in hoc intendit, totus atq; assiduus in eo est, nihil agit aliud, nihil meditatur, unum deniq; hoc illum delectat. Qualis igitur hic postmodum euadat, Alexander ac Cæsar primi, pro mensura item rei publicæ in qua orti sunt, alij quoq; permulti & olim docuere & hodie quoq; docent. Proclinat quispiam nigri fellis calore incensus ad Poëticæ, aut philosophiæ, aut rerum cœlestium studia, sola hæc cura illum agitat, soli huic rei

intentus est, solum hoc & cogitat & comminiscitur. Quo autem hæc ipsa cogitando, agendo, comminiscendo peruenturus tandem sit, testes sunt Homerus, Virgilius, Aristoteles, Ptolemæus, nec nostro desunt tempore, qui testificari hoc ipsum ualeant. Applicabit aliquis ingeniū ad musicam, ad picturam, ad sculpturam, aliasue ad artis, eamq; in rem curas, cogitationes, ætatem omnem suam conferet, nigra illum bile cogente. Quam uero ingenij, laborumq; suorum laudem, studioq; e suo quam etiam gloriam relaturus sit, Apelles, Lisippus, Praxiteles, Iottus, alijq; in arte sua noti artifices non pauci declarare abunde possunt, quippe qui nomen sibi æternum inde compararuerint, & nostra ætate attentent idem non rari etiam in diuersis artibus. Hæc igitur ipsa bilis cum firmitate simul, atq; assiduitate illa, de qua dicimus, cogitationis, studijq;, ducit etiam secum comites delectationem ac uoluptatem, eaq; tanta est, ut in eius unius rei adeptione summum ac peculiare bonum collocatum existimet, præterq; illud, aliud nihil aut expetat, aut sequatur. Quid φ delectatio, uoluptasq;, quam sanguis, chole, pituita aut afferunt, aut sequuntur, plerunq; ad ea quæ corporis potius sunt pertinet, cum ea quæ e nigra manat bile, hoc in genere animi solius uideatur propria. Firmitas itaq; tanta illa cum assiduitate ac delectatione coniuncta pertinacem illam nauat operam, quam iure Cicero rerum omnium expugnatricem appellat, quæ humori huic a natura est addicta. Atq; hoc quidem in campo A. Coloti ius potissimum exercet suum Saturnus ac Mercurius, aliter propter naturæ similitudinem, alter propter applicabilitatem. Vt mihi quidem, qđ Poëtæ de Prometheo fabulantur, ignem Ioui subductum humano inseruisse pectori, cum Sole Mercurius pariter hoc idem uideatur agere, ut acceptum accōmodatumq; ab illo calorem bilioso ac melancholico illi fomiti radijs suis insinuet, Solaremq; quasi scintillam in illum instillet, e cuius accensione ratio sibi lumen accendat, quo tenebras discutiente, abditæ ac penitus abstrusæ res in cognitionem prodeant, atq; obscurissimis e latebris ueniant in lucem quàm apertissimam, quam qui sequuntur, quoniam in luce uersantur, & ipsi quoq; euadunt quàm luculentissimi.

De Constitutione humani corporis.

Vmani corporis constitutio, membrorumq; inter se tam sibi conueniens fabrica siue nullum, siue a Deo (ut Poëtæ cum Christianis simul consentiunt) principium habuerit, ita quidem comparata est, ad quæ

tractanda ac peragenda natus est homo, ut tum partes ipsæ singulæ, tum membra etiam uniuersa affabrefactim sibi respondeant, moueanturq;, quo sentiens uis, quo etiam animus ipse, ratioq; uocauerit, ut membra ipsa sensus primum, atq; appetitus qui illi coniunctus est, deinde rationis instrumenta non iniuria esse dicantur. Membra autem nostra, ut supra iam docuimus, signifero in cingulo collocata sunt omnia. Ac perinde ut signifer ipse Ariete, Piscibusq; includitur, sic nostrum etiam corpus capite continetur ac pedibus, suntq; sensus nostri quinq;, perinde ut erraticæ quinq;, oculi duo ad uidēdum, quēadmodum duo ad illustrandum orbem luminaria. Atq; ut cœlum ipsum tum multis ac uariantibus tum stellis, tum lineamentis est conspersum complectiturq; sub se illa quæ quatuor dicuntur elementa, sic nostrum etiam corpus eadem illa continet intra se, ac uenis, arterijs, neruiculis quoq; quàm plurimis, lineamentisq; dispersum est. Qua de re factum est, ut hoc ipsum corpus id est homo, minor quidam mundus ab antiquis sit appellatus. Illustrant, humectant, calfaciunt, animant, fouent, alunt, afficiunt Sol & Luna irradiationibus suis cunctis, quas etiam ad effectiones atq; ad opera cæterarum simul stellarum contrahunt ministeria & operas. Prospectant ac tuentur de capite, è cœlo quasi quodam oculi singula, quorum è prospectu, obtutuq; cæteri quoq; sensus mouentur ad sua quiq; munera peragenda, quin rationi quoq; uiam aperiunt, quam ingressa ratio animam ipsam sic nobilitat, ut hominem tandem Dei ipsius opificium sine qui dicere ausi & olim fuerint, & nunc qui Christiani sumus, hoc ipsum ita uere factum esse pertendamus. Neq; iniuria Cicero ab oculis profectam esse Philosophiam testatur, & tanquam gratulatur illis. Quemadmodum igitur sensus ipsi omnes, omnes item corporis partes in ijs consentiunt, quæ ad conseruandam corporis compagem hanc faciunt, in ijsq; peragendis, quorum gratia procreatus est homo, sic stellæ ipsæ omnes cum Sole ac Luna simul conueniunt ad illud fabricandum. Nec mirum igitur, nec irrationabile, tam uarias ingeniorum species, tam diuersas etiam hominum effigies gigni, cum tam multæ simul causæ ad constitutionem ipsam conueniant corporis, eæq; in motu semper sint, continuisq;, quin etiam innumerabilibus mixturis implicentur. Quoniam autem corporis actiones longe prius apparent, quàm quæ sunt animi, siquidem animus pedetentim, progressimq; ac non nisi multis etiam post genituram annis ad agendum progreditur, donec instrumenta ipsa corporis ad maturitatem iam peruenerint, de corporis prius constitutione, hoc est specie, temperaturaq; dicemus.

Cum præsertim uideamus liberos ipsos sæpenumero, ore, naribus, oculis, genis, uniuersa facie, membris etiam singulis suis à parentibus longissime differre, quod nisi à cælo & stellis, stellarumq; commixtionibus euenire nullo modo posset. Quod ut facilius itellegamus, prius hæc consyderanda magna et diligentia, summaq; ratione uidetur.

Diuersitatem corporum proficisci è commixtione stellarum.

Principio ut quatuor sunt elementa, quatuor item qualitates naturaliter illis insitæ, sic annus ipse, sic dies, sic uita etiam nostra qualitates eas sequitur, ut prima & anni & diei & uitæ nostræ pars sit cum primis humida, progressim tamen ad calorem accedens, secunda calida, atq; à calore uergens in siccitatem, tertia sicca, declinansq; in frigidum, quarta frigida, atq; in humidum proclinata. Hæ qualitates quoniam assiduo sunt in motu, alternaq; in conuersione, quo generatio ipsa ad perpetuitatem sibi constet, nec materia sit unquam informationi defectura, Lunæ decursionibus sic agitantur, ut in orbem abeant, conuertanturq; alternis. Atq; ut uitæ nostræ quatuor sunt partes, eæq; ætates uocantur, sic lucis atq; illustrationis Lunaris quatuor etiam sunt tempora. Vtq; animantium uitæ author est Sol, sic etiam Lunaris illustrationis idem & author est & causa. Luna igitur pubescens, atq; in prima, & tanquam puellari ætate constituta donec ad dimidiationem (sic enim appellare placet) peruenit, inferiora hæc sic humectat, ut à Sole calefacta per singulas diecula, paulisper tamen & ipsa quoq; calefaciat. A dimidiatione autem ad plenitudinem ita calficit, ut sensim etiam siccitatem inducat. A plenitudine uero secundam ad dimidiationem sic exiccat, ut pedetentim frigus exuscitet, inde senile frigus adeo excrescit, ut paulatim etiam puerile illud humidum reuocet, suumq; in orbem reuertatur. Qualitates autem hæ et Lunæ et stellis omnibus agendo qdē insunt, neutiq; autem patiendo, quippe quæ afficiant, non autem afficiantur. Quo circa ætatum eadē, alternandarūq; qualitatū ratio in erraticis ēt stellis tenenda est, siqdē ex quo à Solis coniunctione, atq; ut proprie magis loquar, fotura digressæ apparere iam incipiunt, quod mane quidē contingit ante Solis exortum, unde matutinæ à nostris, ἑῷαι à Græcis dicuntur, quo tempore tanquā pubescentes in elementis ipsis, compositisq; ex iis corporibus humidū uehementius exuscitant, atq; ad incalescendū inuitant, donec consistere iā incipiant, primāq; in stationē applicent, unde stationariæ à nostris, à Græcis στηρίζονται uocatæ. Toto

citur. Rursus eandem literam. B. in. V. si uerteris, quartam uero in D. enascetur inde dictio Auidus, cuius significatio diuersissima est ab illis de quibus dictum est appellationibus. Ab hoc autem nomine aui dus aliarum commixtione literarũ fit auidior, auiditas, auidissimus, item Auidius, Auidienus propria hominum nomina, quae quidem dictiones tum cõparatione, superlationeq; tum denominatione, et pro prietate ipse inter se ab origine quidem differunt. Qui si Perauidus dicas, additione ex hac multum etiam roboris addes significationi. Contra si dicas Auidulus, demas atq; imminuas. Inflexiones autem ipsae, declinationesq; uerborũ, ac nominum è literarum quoq; mix turis proueniunt addendo, demendo, mutando, geminando, ut pello, pellebam, pepuli, pepulerã, pellam, propello, impello, compello, expel lo, repello. Aequus, aequi, aequo, aequum, aequior, aequissimus, iniqu us, iniquior, iniquissimus, aequitas, iniquitas. Eademq; ratione & uia in caeteris omnibus. His igitur è syllabarum, dictionumq; conglutina tionibus fit orationis tanta diuersitas, ut maior esse nequeat, existatq; sermonis humani in infinitatem abitio. Hũc itaq; in modũ maxime se se habent tum corporum, figurarumq; tum etiam ingeniorum, atq; applicationum uarietates, quae de commixtionibus stellarum, radio rumq; ab illis defluẽtium commixtionibus manant, quae ĩ ignotis qua si quibusdam è meatibus profluunt. Atq; ut è literarum commixtioni bus diuersis formae quaedã statuũtur dictionũ, è qbus innuitur actiui tas, passiuitas, neutralitas, cõmunitas, frequẽtatio, diminutioq; uerbo rũ ac nominũ, siue denoiatio, aptitudoq; siue cõparatio, ac suplatio, uocum item claritas, obscuritas, lenitas, asperitas, acumen, obtusio, cele ritas, tarditas. Atq; ut è dictionum structuris suam in seriem reda ctarum, auditorum comparatur impulsio ad hilaritatem, tristitiam, se ueritatem, leuitatem, risum, iocum, lacrimas, laetitiam, uindictam, cle mentiam, atq; ad affectiones alias, Sic è stellarum ac signorum mix turis, irradiationibus item, configurationibusq; diuersis uarie diffe renterq; effigiantur hominum corpora, proueniuntq; ingenia tam di uersa, pro ea uarietate, quam corpora ipsa referunt. Ne autem à lite ris ipsis, dictionibusq; recedamus, nomen hoc honus sonorem nec in suauem, & satis quidem plenum habet. Reddetur autem sonor ipse confestim horridior, si literam. R. interposueris, proferesq; hornus. Idem continget in similibus conus, & cornus, tonus, et tornus, funus, & furnus. Contra lenitur uox, ubi de lerna. R. detraxeris, lena enim suauiter sonat, at sonabit asperius, si. C. literam praeposueris, eiq; aspi rans chlenam pronuntiaueris. Idem hoc igitur contingit, quoties V e-

neris stellæ irradiationibus suos Saturnus radios impegerit, quippe q naturalem Veneris iucunditatem tristitia sua inficiet, fordéq; fœdabit elegantiam, Iouis clementiam ac mansuetudinem Martis irradiatio mutabit adeo, ut quantum ille ad humanitatem nati animum mo destiamq; inuitabat, tantum hic ad asperitatem retrahat, moresq; in clementiores. moderationem enim sanguinis chole in immoderationem inflammatione conuertet sua. Ad eiusdem Iouis candorem per nati corpus diffundendum addet Mars suum etiam ruborem. At Saturnus non parua illum è parte offuscabit. Ad Veneris festiuitatem addet Mars licentiam, Saturnus illam rusticitate inficiet. Saturninus enim humor author est tristitiæ, ac rigiditatis, cum Venereus lætitiam gignat ac festiuitatem. Sed his iam in hunc modum explicatis ad alia transeamus.

Signiferi orbis quadrantes ita consyderandi sunt, ut quod Luna præstat ob Solis irradiationem, & ipsi quoq; præstent ob eiusdem Solis peragrationem. In quibus idem illud usuuenit, quod in medicorum potionibus. primus enim quadrans, qui uernus dicitur, quanquam tribus constat è signis, quorum primum est igneum, secundum terreum, tertium aërium, ætatem tamen puerilem repræsentat, humescendo primum, post in calorem proclinando, non tamen ut signa illa qualitatem non retineant propriam, perinde ut quæ miscentur à medicis, aliud quiddã efficiunt, quàm quod singulorum est proprium. licet suam qualitatem nequaq̃ abijciant. Quod idem in componendis persæpe dictionibus, in Grammatica disciplina usuuenit, ut in uerbo inficior, quod cum de præpositionis commixtione uerbiq; formetur, aliud tamen significet, q̃ quod particulæ illud constituentes innuunt, quando inficiari est negare. Verbum Peto manifestam habet significationem, Idem tamen cum præpositione sub coniunctum, aliud quiddam significat, ut cum dicit Plautus, Non suppetunt dictis data, deductæq; ab illo Suppetiæ auxilium significant, Suppedito quoq; uerbum, quod è sub, ac pes nomine conflatur, an non idem præ se fert, quod suggero ac subministro? Hæc autem ideo dicuntur à nobis, & afferuntur exempli gratia, quod in ferenda sententia Mathematicus de constitutione corporis, de concretione eius, de ingenio nati, deq; propensionibus plurima simul consyderare ac miscere in unum debet. Nec uero ijs quæ supra dicta sunt, consyderãdis contentus tantum erit, quin maiore etiam cum parsimonia signa ipsa expendet, et astrictius illorũ uires depromet. nec uniuersim solum, uerum etiã per partes signi cuiusq; naturam animaduertet. quando signa humana, & quæ in signi

fero collocata sunt, et quæ extra signiferum per cœli reliquum sparsa figuræ ipsi, hominumq́; corporaturæ multum etiam conferunt. Nam & membra concinnius disponunt, et quadam cum dignitate, partiumq́; conuenientia magis ac magis honestant. Contra ferina, et bruta, quæq; de belluarum appellantur nominibus & inconcinnant corpora, & membra ipsa ad suorum potius quàm hominum conformant similitudinem, præterita mensuræ, ac responsus inter se partium ac membrorum regula. Cumq́; species ipsa, corporisq́; pulchritudo è membrorum existat inter se conuenientia, deformant planè illud propter inconcinnam partium constitutionem. Adhæc etiam signorum ipsorum naturæ, potestatesq́; acutius inspiciendæ sunt, proprietatesq́; obseruandæ. Siquidem Leo, Virgo, & Sagittarius ad concinnandam corporis, partiumq́; eius compositione multum etiam opitulantur, Secus autem Pisces, Cancer, & Capricornus, quippe qui partium conuenientiæ, uniuersæq́; constitutioni uehementius detrahant. Quid quod eiusdem signi Leonis partes quæ priores sunt, item etiam Tauri, atq; Arietis bonum corporis habitum, uiresq́; ualentiores promittunt, cótra quæ posteriores sunt partes corpus imbecillum reddunt, uiresq́; eius infirmant. At Scorpij, Sagittarij, ac Geminorũ priora quidem corpus debilitant, multumq́; de robore illius remittunt. Contra uero posteriora habitum ipsum corporis intendunt, uiresq́; suggerunt uegetiores. Quin etiam & Virgo, & Libra, & Sagittarius membrorum conueniẽtiæ, æquabiliq́; inter se partiũ responsui magnopere consulunt. Rursus uero Scorpius, Pisces, ac Taurus constitutionis totius mensuram regulamq́; abijciunt, nec in disponendis partibus, qui deceat modum retinent, quam ob causam de belluarum nominibus signa hæc appellantur, illa uero hominum, singulaq́; suam sequũtur naturam, & qualia ipsa sunt, tales artus, talem etiam corporaturam moliuntur. Quod autem Leonis, Tauri, atq; Arietis priora ualentius efficiunt corpus, posteriora imbecillius, non recedit ab illorum natura. Siquidem hæc ipsa animalia, à quibus illa nomen ducunt, ualentissima sunt à prioribus, contra uero Scorpius, Sagittarius, ac Gemini partibus à posterioribus. Cum autem Leo animal pulchritudinem cum excellentia quadam corporis præ se ferat, uirgineaq́; item ætas inter cæteras mulierum ætates præstet, faciesq́; humana sit alijs & dignior, & conspectior, an mirum signa ipsa horum de nominibus insignita in configurandis corporibus eandem si pulchritudinem, concinnitatemq́; repræsentant? si è contrario deformitatem Cancer, Pisces, & Capricornus? tetra in terris,

atq; aquis deformiáq; animalia, id quod de signis reliquis uel huma manis uel brutis omnino censendum est, seu ad pulchritudinem, con cinnitatemq; comparandam, seu contra ad deformitatem, atq; incon uenientiam. Nec uero aut signorum ipsorum domini negligendi sunt, aut non etiam consyderandum si quibus à planetis signa insideantur. Parentum quoque ratio est habenda, quando stellæ ipsæ pro natura quoque uirilis seminis, muliebrisq; suas in generatione ui res exercent.

De Capillis.

Quoniam autem capillus ad corporis ornatum non parum adiungit, neq; modi unius est in singulis, quin potius longe diuersus, idemq; & canescit, & decidens caluitium induat. Adhæc cum oculi inter cætera animalia solis in hominibus tantopere uarient, nec in eodem illo colore persistant, quem prima obtulit infantia, pauca quædam de his quoq; differemus, ut cognitis uarietatum ipsarum causis stellarum effe ctiones facilius ac planius intellegantur. Homo igitur plurimo abundat capillo, nam capite humidissimo est ac reliquo corpore magna ex parte glabro, neq; enim pilis ex toto uestitur, ut bos, equus, aries, ut cætera generis eiusdem uestiuntur animalia, neq; aut cornibus instructus est, ut bos, aut setis intectus, uti sus, in quibus alimentorum excrementa luxuriantur. Itaq; quod alijs animalibus nutrimentum, quæq; inutilis materia aut in cornua, aut in setas, aut in pilos uestien dis ex toto corporibus abit, homini suggeritur in promittendum capil lum integendo capiti, atq; arcendo frigori, calori, & hymbri, nec mi nus ornatus gratia. Siquidem in constituendo humano corpore non minus huius ipsius ornatus, quam roboris natura uisa est habuisse ra tionem. Quia igitur cornibus ac setis nullis est, sed pilo rarissimo ac tenui, neq; tamen hoc uniuerso uestitur corpore, iccirco capillo plurimo abundat, illumq; promittit, quem mulieres longe etiam amplius atq; extentius, quoniam depili mento sunt, glabrioriq; reliquo corpore.
Idē autem capillus alijs in hominibus densior est, in alijs uero rarior, crassior in alijs, contra in alijs tenuior. Cuius rei partim maior minor'ue suppeditandi excrementi copia existit causa, partim quod crassa è cute crassi, è tenui tenues capilli prodeunt, q̄ ad rem meatus quoq; plurimum conferunt, è cute item rara capilli et ipsi rari, atq; è densa densi è pingui item humore, ut neq; facile decidant. Vniuersim aūt, li cet cutis ipsius terrena natura sit, in his tamē pinguior inest, in illis ue ro liquidior,

ro liquidior, magisq; aquosa, è qua tum pili, tum capilli cum oriatur (neq; enim gignuntur è carne) ex eo efficitur, ut quod in crassa terreni plus insit, ex illa crassi, è spissa uero propter tenuitatem et meatuum tenues enascantur. At ex aquosa cute et liquida, in qua scilicet uapor eliquescens abunde cogitur, haud facile, quando uapor ipse facile quoq; siccescit, capilli promittuntur, cũ è pingui contra (pinguia enim difficulter exiccantur) in longum abeant. In uniuersum igitur cerebrum humido ab insito capillum alit, proq; illius tum copia, tum temperatione capillus ipse afficitur, qui siue niger, siue flauus, siue rufulus (siquidem ut cæteræ corporis partes consenet) canescit tandem aut propter nimium rerum Veneris usum refrigescente nimio plus cerebro, aut ob ingrauescentem iam ætatẽ anni siue refrigescentibus, siue arefacientibus cutem, ut quidam arbitrati sunt. Siquidem & ossa albescunt exucto humore, & lapides excocti albentem in calcem soluuntur, cæra quoq; Solis admota feruori candescit defecatis ab illo humoribus. An non etiam terra æstiuis exiccatæ solibus albicat? id quod & puluis apertissime monstrat. Aristoteles tamen ab ariditate non canum fieri sed durum potius ac rigidũ pilum existimat. Itaq; canities ob imbecillitatem prouenit, cuius rei maximum indicium est, quod pili qui in cicatricibus iumentorũ renascuntur, pp renatæ cutis imbecillitatem incanescunt. Gigni autem canitiẽ Aristoteles tradit ab excremento putrescente, quod calor aut propter ægritudinẽ, quæ senectus quædã est, aut propter senectutẽ ipsam, quæ naturalis est ægritudo, parum illud concoquat, ex eoq; fieri ut capillus quoq; ægrotet ægrotante cute, reliquo nanq; corpore laborante è morbo, cutem quoq; laborare par est, Cruditatem itaq; excrementi, eiusdẽq; permulti, putrescendi illius causam esse, putredinẽ autem incanescendi pili. Quocirca recte canitiẽ putredinẽ esse quandam existimat, hoc autẽ ita se habere illud docet, quod qui ob morbũ canescunt, ubi ualentiores facti sunt, calore augescente, eoq; excrementum ualenter concoquente, canitiẽ exuunt. Quod i segetibus quoq; euenit, quæ locis humilioribus ac secundũ lacunas sub magnis atq; continuis pluuijs perpall. scunt. Vbi uero calor exiccauit humidum illud superfluens, tunc propriam resumunt uiriditatem. Prouenire igitur canitiem arbitratur neutiq; ob ariditatem, sed quod calor ob ingrauescentem iam ætatem perlatum ad cutem excrementum nequeat concoquere, fieriq; ut ibidem collectum putrescat, Senectutem nanq; frigidam esse, calore natiuo paulatim destituente iam corpus, Cutẽ uero ipsam ob insitum colorem, albi aut nigri pili causam non esse in homine, ut in cæteris animali-

bus indicio illud esse, quod qui homines albi admodũ sunt, pilos tamen abunde nigros habeant, cum in bubus, in equis, in suibus alba cutis album, nigra uero seu rufa nigrum producat, aut rufum pilum, Aquas quoq; ad pilorũ uarietatem permultũ conferre, Calidas enim albos facere, frigidas uero nigros, Alimenti etiã uariantem uim hoc idem efficere ad colorem uariandum, dum cutis è qua pili gignuntur, alimenti naturam sequitur. Quid quod fontibus ac fluminibus quibusdam eadem hæc uis inest, quemadmodum de Clitumno amne legitur, cuius potandis aquis uaccæ grauidæ albos progignant fœtus Senilis igitur canities inopia contrahitur atq; exilitate caloris nequeuntis alimentum ipsum, unde pili aluntur, defecatius concoquere. Ex quo fit, ut ægrotante cute, ægrotet etiam & pilus, & capillus, eaq; ægritudo, imbecillusq; habitus canities dicatur. Cui quidem uitio flaui capilli magis expositi sunt, quoniam flauus ipse ac rufulus color imbecillitati huic q̃ niger propinquior est. Quod uero qui plerunq; promissus esse capillus consueuit, enascatur aliquando crispus, & id quoq; de nimio calore prouenit. Insunt enim ut linguæ blæsitas, ut pedibus imbecillitas, ut oculis cæcutitio, aliaq; membris alijs uitia, sic et capillus crispitudo de nimio calore profecta, contortis ob ariditatẽ meatibus, quibus caput refertum est, humidoq; materiam illam superfluentem parce nimis excernente. Etenim capillus promissus & simplex ex humido copioso & profluenti prouenit, magis quàm stillanti. Atq; hinc Germani, & Dacæ capillo sunt longo & simplici, quando eorũ corpora & abundant humido, & aër ille etiam perhumescit. Contra Aethiopes, quod regionibus utantur uehementer calidis, cerebro autem sicco, et item cœlo, crispos habent capillos, & breues. Exhalatio enim ipsa fumosa ob insitum calorẽ ac siccitatem capillũ inflectit. quod enim inest terreni, deorsum ut pendeat cogit, secus calor tollatur ut sursum, quo circa ob imbecillitatem intorquetur, quod uitium crispitudo dicta est, An quod cum parum omnino humidi, terreni autẽ permultum insit, ab aëre illo æstuante contrahitur pilus, ac si ab igne ustuletur, Cuius rei indicium esse potest durities, crispi nanq; q̃ recti duriores sunt pili. quæ enim sicca, eadẽ & dura id quod re ipsa cernitur. Quodq; è capite (æque ac deciduæ è ramis frondes) quãdoq; capilli defluant, quod ægrotantibus ob maiores febriũ ardores consueuit contingere, ut nudata caluaria uitiũ quod inde nomen traxit, inducatur, calori quoq; nimio ascribendũ existimant, qui quod humidi nutrimenti inest, exurit adeo, ut excerni ab eo haud ita multũ patiatur. Aristotelis uero de hoc ipso uitio uerba sunt hæc, Affectus huius causa

est calidi humoris inopia, qualis præcipue pinguis est humor. quo fit, uti quæ plantæ pingues sunt, frōde uirescāt pp̄etua. Nec pueros aūt, nec spadōes caluescere idem tradit, quod alteri id ætatis nō coierint, alteri qñ euirati in naturā, quæ mulierū est, transierint, muliebrem enim naturā puerilis esse naturæ persimilē. Coitū igitur caluitij potissimā esse causam hinc arguitur, quod ex eo, hoc est nimiā ob resolutionem calidi in Venerem, cerebrū quod suapte natura frigidissimū est, tanto quidē magis refrigescit, efficiturq; hoc ipso imbecillū admodū, exq; ea imbecillitate, cū sufficere capillis alimentū nequeat, necesse est illos decidere. Est enim capillorū alimentū humor pinguis, qui è cerebro ad cutē permanat. An non frōdes ipsæ è ramis decidunt, ubi humor hic à radicibus non sufficitur? Homo igitur cū sit ipse maxime humidus, ac calidus, nimiā ob resolutionē in Venerē imbecillus maxime i cerebri parte redditur, qua ex imbecillitate, calidiq; inanitione caluescit, tametsi alia item inde gignuntur uitia. Fit autem uitiū ipsum in parte capitis anteriore, quod scilicet in eam capitis partem cerebrū promineat. Quod autē ad capillos attinet, mediocrū quidē uidetur hæc esse sententia, ut hi cerebri ex excrementis et oriantur et nutriantur, illudq; æquabile ubi fuerit, probeq; temperatū, gigni ex eo capillū uolunt, q à teneris quidē annis sit cæsius, post uero adolescente ætate rubescat, declineq; magis ad nigredinē, quiq; ēt mediocritatē inter rectū, crispumq; retineat, canescaturq; neq; serius neq; tēpestiuius. Vbi uero cerebrū ipsum calidius fuerit, prouenire ex eo capillū omnino nigrū, & quidē tempestiuiter, illūq; flexilē, ac persæpe crispum arbitrantur. Quod tamen non multo est ante dictum, mundi regiones ad colorem, crispitudinemq; capillorum ad promissionem item, ac mollitiem plurimum conferunt, quanquam capilli ipsi mutātur etiam ab ætate. Contra frigido è cerebro prodire fluxilē ac rectum capillum, eumq; parū omnino nigricantem, uel potius flauū, præstoq; homini illi canitiem affuturam. Quoties autem cerebrum ipsum humidius fuerit, tardius eius ab excrementis capillum proditurum tradunt, eumq; fluxilem, serius etiam casurum. At ubi siccioré compactione constitutum fuerit, tempestiuiorem ex eo cæsariem fundi, canitiemq; tempestiuius aduenturam, ipsum autem capillum crassiorem, ac plerunq; crispum. Vbi uero calidum pariter, ac siccum cerebrum ipsum fuerit, tunc capillum & uelocius exoriturum, & maturius etiam casurum, nigrum quidem & crassum, etiamq; crispiorem. De multo nanq; calore manare putant crassitudinem, fumidiq; superfluentia, flexibilitatem autem & crispitudinem ab

utroq; calido uidelicet ac sicco, itemq; & nascendi, & decadendi celeritatem, Contra fluxilem, rectum, mollem, fusculumq;, paruq; deciduum futurum, ubi cerebrum calido, humidoq; simul temperabitur. Serius autem coma uestiet caput, uixq; caluitium timebitur, quoties cerebrum à sicco pariter frigidoq; occupabitur. Erunt autem capilli tenuiores, atq;, ut hodie medici loquũtur, corticis nucis castaneæ similiores. Quod si frigiditas, humiditasq; in pangendo simul cerebro cõuenerint, uix capillus ipse unquam deciderit. Omnino autẽ cerebrũ superfluenter humidum, aut capillum non excernit, aut eum quàm tardissime. quod fit hominis illius corpus sanguine penè uacuũ ac cassum. Oportet itaq; Mathematicum è stellarum configuratione ac positura hæc ipsa metiri in genituris, è quarũ cõmixtionibus et sanguis id est cor, et cerebrũ modũ, mensurãq; accipiunt. Nec uero, quod dictũ est, cæli situs, ac terrarũ nõ apprime circunspectãdus ẽ, et patrũ quoq; maiorumq; habenda ratio, quibus illi capillamentis ornati fuerint.

De Oculis.

Diximus quod uisum est necessarium de capillo, dicamus etiam de oculis, qui in bubus, in leonibus, cæterisq; in animalibus ijdem sunt, id est coloris unius cuiq; suo in genere, præterq̃ in equo, nullaq; ratione inter singulos differunt, cum in homine differant admodum & colore, et habitu. quando etiã in infantibus, primisq; illis genituræ diebus color oculorum certus iudicari nequeat propter humorem, qui nõ dũ resedit cerebri. Adhæc uidemus quosdam lucanos, nõ nullos strabones, hos oculis maxime concauis, illos prominentibus, quæ uarietas, uti diximus, in hominum ferè genere tantum accidit. Constitutio igitur pupulæ, de qua radij prodeunt, in quam & illi rursum se insinuant, quoties humido large referta est, quod humidũ spissitudine illa sua nigricat, oculum quoq; nigrum reddit, Cui si multus quoq; calor immixtus fuerit, quando cerebri natura in multis humida est, & calidã, ut iam diximus, calorisq; ipsius cum sit proprium rarefacere, adhæc cum sit oculus maxime foraminosus, penetrationisq; patientissimus, neq; enim aliter lucis fieret irradiatio, coagulum illud humidum ita dispergitur, & tanquam efflatur à calore, ut si uehementior ille quidem fuerit, dissipata iam spissitudine, humidoq; eliquato, colorem inducat cæsiũ, qui albo est quàm proximus, remissior uero caprinum, quod caprarum oculi sint coloris huiusmodi, siquidem cæsius ille color caprinis in oculis est suffuscior. Quo circa color ipse ocu

lorum tum niger, tum cæsius, plus, minus'ue intenditur, pro humidi co pia, itéq; caloris. Humidum autem illud nigrescit admodum in quo terreni plurimum humoris inest. Quod si mensura, modusq; defuerit, ea item regula ac ratio, quæ generationis est comes, globulusq; ille pupillaris nimio humido perinde coagmentatus, & tanquam constipatus fuerit, ut calori exigua admodum uia ad irrumpendum data sit, pupillæ uis adeo imbecilla redditur, ut longius uidere oculus nequeat, propius autem non nisi difficulter, contractis etiã palpebris, demissisq; superciliis, quod uitium etiã accidet, quoties humidi illius pupillaris uis perexigua quidem fuerit, caloris uero tanta, ut humida ui penè extincta, sparsimq; exagitata, radii sic attenuentur, ut progredi longius quidẽ nequeant. Quemadmodũ autem humida materia præterquam à calore si fouetur, inutilis est omnino, sic calor ipse quidem eff.uit, atq; euanescit penitus, ubi quo se intendat, et in quo exerceatur, humidum nullum habet. Itaq; & illa inutilis materia, & hic euanidus futurus est author. Cõtingit etiã in oculis ipsis uitiũ, à quo quibus inest strabones ii dicũtur. Fit aũt uitiũ hoc quoties pupula locũ suũ, qui medius esse debet, nõ insederit, est enim necesse, in hac pupillæ iniuxta collocatione contorqueri aspicientis oculum, quo & pupilla uti libera, & libero eius ualeat officio fungi.

De opinione Aristotelis.

Quoniam autem Aristoteles longe aliter de his sentit existimans uidẽdi sensum ad aquam, ut audiendi ad aërem referendum, parumq; omnino probat, quæ ab Empedocle de igne sunt tradita, non ab re fortasse fuerit, altius quædam repetisse, ne aliquid in cõtrouerso relinquatur. Oculorum ductus ad cerebrum pertinent, de quo purissima humoris pars secreta per meatus illos defluit, qui ab ipsis ad mẽbranam, qua cerebrum integitur, deferuntur. Perinde nanq; ut per aërem auditus, sic uisus existit per aquam, quippe cum perlucida ipsa sit, maximéq; idonea emittendis radiis. Itaq; de manatu cerebri quod maxime humidum ac frigidum est, oculus ipse et initio constitutus ẽ, & ab eodem post fouetur. Color autem eorũ tum niger, tum cæsius, plus, minus'ue existit, ab humore pupulari. Quatenus enim humor ipse è cerebro diffusus ad pupulam fuerit, talis ipse oculorum color redditur. Nigros igitur oculos eos tradit Aristoteles, in quibus multum humoris insideat, huius nanq; maior ubi fuerit copia, traiectiones ipsas uidendi non facile admittit, id enim nigrum esse quod non

translucat, Cæsios uero in quibus parum omnino humoris insit, cuius inopia traiectiones eas perfacile quidem suscipiat, Atq; ob hanc rationem die quidem cæsios, noctu autem nigros minus acute cernere, quod cæsij ob exiguam humoris uim afficiantur à diurna luce immoderatius, itemq; ab rebus illis, quæ obuiæ sunt uisui, contra nigros ob humoris affluentiam, minus affici, quando nocturna lux est etiam exilior, & humor ipse noctis tempore minus facile excitatur. Vtrunq; autem, necesse est caligare oculos in maximo ac splendentissimo fulgore. Vtitur autem marinæ aquæ similitudine, quod in mari quidem cæsiũ uideatur id omne, quod percommode, perq; quàm sat est, transpicitur, aquilum autem quod & minus commode, nec etiam quantum satis est, introspicitur, illud uero opacum, ad quod obtutus ipse ob profundiorem altitudinem aciem uix traiiciat, quo fit, ut tum cæruleum, tum nigrum id appareat. Inter hæc autem ipsa maris spatia, tractusq; cernendi longiores magis minus'ue, coloribus ipsis siue cæsio, siue nigro, aut demi, aut accedere quippiam, ut re ipsa constat, arbitratur. Hanc etiam ad rem, perinde ut ad uidendi uim acutiorem, obtusiorem'ue, non parum fortasse confert cuticula, seu tunica ipsa, quem hodie panniculum diuulgate uocitant, quæ pupulæ ipsi obtẽditur, ubi ea magis minus'ue tum tenuis fuerit, & alba, tum etiam perextenta & nitida. Sed hoc ipsum quærere exploratius, medicorũ est. Cœli ẽt ac terrarũ situs diuersi, colores quoq; oculorũ peculiares ac suos habẽt, Qui enim sub septentrionalẽ nascuntur cardinẽ, eorũ cæsij sunt oculi, qui ad meridiem atq; austrum nigri, Aegritudines quoq; ipsas indicio esse ait, aut multi humoris aut parui, Cæsios enim præ humoris inopia affici glaucomia, eamq; siccitatem esse quandam, senesq; frequentius ea laborare, quorum oculi, ut reliquum etiam corpus, arescant, luscitate uero nigros ob humorem nimium, eoq; fieri, ut pueri, adolescentioresq;, quod humentiori utantur cerebro, sæpius ab hac capiantur. Humor igitur in cuius pupula affluentior desedit, eius color oculi niger existet aut fuscus, in qua uero remissior, ac minor, cæsius, aut flauescens, qui colores albo sunt finitimi. At cum moderatior, caprinus. Atq; hic quidem color, quoniam cerebri quoq; temperamentum indicat, non boni solum uisus, sed proborum quoq; morum index perhibetur.

Præcepta cognoscendæ corporeæ constitutionis.

S *ed iam redeat unde digressa est oratio, ut igitur ea quæ ad cognoscen*

dam corporis constitutionem spectant, plane consequamur, haec quidem diligenter consyderanda sunt, primumq; horoscopus, atq; ut Ptolemaeus ait, orientalis horizon uidendus est, quaeq; sit eius natura, deinde si qua ex erraticis collocata in eo fuerit, eadem quoq; ratione horoscopantis signi dominus, hic enim ipse, ac signi in quo Luna fertur, dominus, primas fere in hac consyderatione partis ferunt, deinceps si qua e fixis stellis oritur cum horoscopo. praecipue autem uidenda est Luna, signum item ac locus in quo constituta fuerit, signiq; ipsius dominus qui sit & qualis, & a quibus ipsa stellis conspicitur, quantaq; uis eius sit, quando corporibus, ut toties dictu est, praesidet. Locorum quoq; ipsorum in quibus erraticae consistunt, uires, potestatesq; metiendae. Hac enim obseruatione & uia, cognitis signi, ac loci cuiusq; proprietatibus, stellarumq; naturalibus effectionibus, eas miscendo, ac temperando, qualis corporis figuratio, qualis etiam concretio futura sit, facile colligetur, Haec enim duo in hac cognitione potissimum quaerenda sunt. Nam figuratio staturam, membrorumq; inter se conuenientiam indicabit, concretio mixturam humorum e quibus corpus constituitur, hoc est quis ex humoribus in ipso corpore iuris sibi plus uendicet, natus ne ipse futurus sit biliosus, an pituitosus, an sanguine redundans, utraq; autem simul colorem.

De Saturno circa corporaturam.

Quoties igitur Saturnus in hac ipsa constitutione primas sibi partis assumpserit, fueritq; orientalis (utimur autem libenter hoc uerbo, quoniam a disciplinae huius scriptoribus familiarissime acceptum est) nati staturā mediocrē decernit, bonūq; corporis eius habitū, colorē aūt nigrū, et (ut Graeci dicunt) μελάγχρον. Nec uero nigrū accipi sic uolumus, qualis est Aethiopū color, qui a coelo nostro alienus ē adeo, ut qui ex Aethiopibus in Graecia, Italia, Germaniaq; nascuntur, omnino illum non retineat, quorum post liberi inalbescunt non tantum ore, sed reliquo etiam corpore. Color autem, ut iā diximus, Saturno addictus cinereus ē, quiq; a Graecis agnominatur Castorius, qualem hunc de quo dicimus, intellegi colorem uolumus, uidelicet qui in nigrum ab albo uehementius delabitur, capillum etiam nigrum decernit, crispum tamen, oculos etiam maiusculos. Saturnus enim ac Mars propter intemperantiam a conuenientia,

concinnationeq; suapte natura alieni sunt, concretionem uero, humo rumq; corporis temperaturã pituitosam designat, quæq; à temporis nostri medicis uocatur phlegmatica, quippe quæ in humidum, ac frigidum sit declinatura, in frigidum quidem propter Saturni ipsius naturam, in humidum uero, quod orientalis uis, pueritiæq; similitudo suapte natura humectet, frigiditasq; humiditati perfacile concilietur. Oculi autem grandiores, capillusq; ipse niger indicio sunt maiorem inesse cerebro humidi affluentiam, qui si occidentalis fuerit, colorem quoq; eundem tum oris, tum oculorum futurum indicat, capillum autem promissum, rarum tamen decernit, ac corpus glabrum, & penè uulsum, uidelicet propter exiguitatem humidi, cum futura sit concretio frigida & sicca, ætatisq; senilis quàm simillima, quæq; aduersatur puerili. Quam ob rem statura erit modica, neq; enim frigidi est & sicci, in proceritatem assurgere, nanq; ad staturam illam quam diximus, orientalis ipsa humiditas addit quantum satis est ad mediocritatem retinendam. Quod autem Saturnus cum orientalis fuerit, crispos, ut dictum est, capillos faciat, illud est causæ, quod orientalitas ipsa cum humiditate simul indat Saturno non nihil etiã caloris, quo fit, ut capillus crispetur, nec rectus fluat, qui cum è cerebri excrementis humidis in cute generatur capitis, ex eaq; foras prodit, ubi calor ipse remissior fuerit, neq; facile suam ob imbecillitatem impellere illum potest, hinc à calore tunc remissiuscule impulsus, illinc à cutis duritia repulsus, humido etiam deorsum remittente se se, calore autem pro natura sua sursum reuocante intorquetur, contrahiturq; crispitudo illa difficilem ob penetratum flectente se se capillo. Vt cum tenue atq; imbecillum flagellum in arenarum aceruum immittimus, neq; enim nisi paulatim flectendo se se, atq; innitibundum quidem in aceruũ irrũpit. Habitum autem illũ flexuosum et crispũ, quẽ sensim penetrando capillus contraxit, adhuc etiam post penetratum à se cutem retinet, quod occidentalis quidem non efficit, siquidem humidi superfluentis causa accedit nulla, cum in occidentali plaga frigus illud suum Saturnus retineat.

De Ioue circa corporaturam.

Quoties autem Iupiter locis ipsis dominabitur, fueritq; orientalis, quoniã calidi atq; humidi, quas ipse qualitate præditus est, magna ei fiet accessio, nati staturam proceriorem decernit, ac proceritati dignitatem adiungit, propter partium corporis conuenientiam, sanguinisq; tem-

peramentum, cum sit etiã Iouis ipsius ac Veneris propria conncina=tio. Itaq; ab illo dignitas, ab hac formæ uenustas, tanquam à fonte ri=uus profluit, ac, nequid uideatur deesse dignitati, oculos quoq; nigros addet, capillumq; promissum, & defluentem, rariusculum tamen, quadamq; cum mediocritate, candorem autem prænitentem illum qui=dem, per omne corpus diffundet. Atq; hæc quidẽ omnia ab optima, & maxime ubere sanguinis temperatione proficiscentur, qua concre=tione natus ipse præditus erit. Humidi enim calidiq; abundans mix=tura, æquabilis tamen inter se, tum oculorum, capilliq; nigredinem, tum staturæ proceritatem ac dignitatem formæ, tum etiam candorem late magnũ naturaliter gignit. Hæc autẽ ipsa humiditas ab oriẽtali statu Ioui quidem addita, Saturno uero potius intrusa, sic accipienda est, ut caloris quædam etiam fiat adiunctio, Ioui quidem maior, quo=niam ex parte calidus, Saturno autem minor, quoniam suapte natu=ra frigidus et senex est. Atq; in Ioue quidem calor ipse uegetior erit, in Saturno autem imbecillus, & pertepescens. Glacies autem Soli ad mota, aut igni cum deliquescit, calorem necesse est aliquem intra se admittat, quo calfaciente liquitur. Occidentalis uero Iupiter colorem etiam album diffundit, non tamen eo nitore conspersum, quem orien=talis explicat. In occidua enim plaga stellarum omnium, etiam Solis ipsius radij suppalescunt, magis quàm nitent. Quid quod iter mane ingredientes hilariores sumus, uiribusq; uegetioribus, uesperi autem lassi admodum ac defecti uiribus domum reuertimur, Capillum quoq; promittit. Vix autem fiet, ut natus ille futurus sit caluus, aut si fortasse contigerit, caluitium ipsum erit omnino modicum. Cum enim Iouis stella maxime temperata sit, non nisi rarissime potest illius radijs immoderatio tanta afferri, extrinsecus stellis ab alijs, ut calido, humidoq; (ea est enim propria illius supellex) omnino spolietur. quócirca si caluitium ipsum tandem aliquando contigerit, neq; erit ipsum magnum, neq; deformis illa frontis expilatio atq; capitis, Sta=turam autem mediocritate quadam ita temperabit, ut quod ad medio=critatem orientalis addebat, demat illud occidentalis. At corporis to=tius concretioni humidi plusculum adijciet. Hæc igitur à Ioue domi=no & cum orientalis, & cum occidentalis fuerit, de nati forma con=cretioneq; portenduntur.

De Marte circa corporaturam.

Mars locorum dominatum obtinens, atq; orientalis staturam longiorem

polliceatur, calor enim sursum impellit, bonum item corporis habitum ruboremq́; albo conspersum, oculos uero cæsios, corpus hirsutum, capillumq́; mediocrem decernit, concretionem autem eam, quæ calidi, ac sicci plusculum in se habeat. hac enim qualitate Mars est præditus. quo fit ut à cerebri compactione oculorum color sit cæsius, Sanguinem quoq; sic calfaciet, atq; ut proprie magis loquar, concoquet, qui tamen nequaquam erit exiguus, propter orientalitatem ipsam, quæ suapte natura humectat, ut rubor ille sanguineus albo conspergatur, referatq; candorem immixtum. Albescere autem sanguinem de calore, ac concoctione lac docet, semenq́; genitale. Calor idem Martius, quod excrementi multum ad cutem impellit, nam & ipse humorem quoq; ab orientali, ut dictum est, regione contrahit, multos quoque pilos, per totum corpus diffundit. Calida enim & humida corpora sunt excrementosa, qua è diffusione cum excrementorum longe minus ad caput feratur, capillus ipse mediocris redditur. An eadē forte causa capillorum prouenit mediocritas, qua oculorum color cæsius? Idem Mars occidentalis cum fuerit, staturam mediocrem decernit, colorem rufum, capillum flauum, corpus glabrum, oculos minutos, concretionem uero, in qua siccitas præpolleat. Quod enim corpus reliquum glabrum est, capillus non temere fit longior, excrementis illum tantum pascentibus, quod uero flauus, exsistit de siccitate maiuscula. flauum enim ad album accedit: nam & frondes, & folia exucto humido flauescunt. An potius à defectu caloris? dum quod humidi excrementi inest, putrescit calore deficiente, ut iam dictum est de canitie. flauus enim color est cano propinquior. Quod etiam glabrum fiat corpus, ab excrementorum exiguitate proficiscitur; quod mediocris statura, ab ariditate nimia. Mars enim uespertinus mirifice marescit, deinde q; ob uespertinam siccitatem, quod addebat, ab orientali humectatione madefactus. Deniq; quod color tantum rufus decernitur, à sanguine existit non dum exiccato, atq; rarefacto, propter imbecillitatem caloris. Quod in accensis lignis cernitur, rubescit enim in initio ignis, antequam materia humidū sit exhaustum, quo sensim consumpto tandem candescat. Quod autem ante dictum est, planetæ uespertini tanquam senescentes marescunt, donec in gyrū ad humectationem redeunt, quo interim tempore efficiuntur inualidi, & tanquam effæti uiribus. Quod uero ad oculorum exiguitatem pertinet, ut non multo ante diximus, Mars, ac Saturnus cum sint intemperati, uix aliquid exacte, suosq; per numeros concinnatum reddunt. Atq; ut Saturnus oculos crassiores facit, cum sit humi-

ditatis excitator idem & coactor quasi quidam sic è contrario Mars paruos ac minutos, propter nimiam siccitatem caloris sui comitem. Hæc enim tum mensa Martis siccitas causa est, cur cerebri, quantitas sit etiã exigua, capuíq; etiam ipsum exiguũ. Frustra enim, imo inutiliter, et, penè dixerim, monstrificæ natura laboraret in capitis magnitudine molienda, si cerebri exiguitas, cuius continendi gratia facta est testa, minori potest spatio contineri.

De Venere circa corporaturam.

De Venere autem, ubi dominatum et ipsa quidem orientalis adepta fuerit, non alia tradentur à nobis, q̃ quæ de Ioue traditæ sunt in disponendo corpore, atq; in concretione temperanda. Illud tantum admonebimus, q͂ non multo ante demonstratum etiam est, formæ dignitatem à Ioue, uenustatem à Venere nascentibus tribui. Quam ob rem tametsi Venus in uniuersa formæ corporisq; cõstitutione Iouis est imitatrix, similiumq; effectrix, uenustate tamen sua omnia condit, et à dignitate illa, quæ Iouis munus est ad muliebrem gratiam, quod munus suum est, illecebrosiuscule traducit, Nã & colorem, et faciem oẽm quadã quasi mollitie sic conspergit, ut blandiri iam uideantur, Oculis lætitiam inspirat, & (ut Poëta inquit) lætos honores afflat, siquidem pæti erunt, et, ut Catullus inquit, ebrioli atq; illecebrosi adeo, ut ad amandum alliciant, ac uoluptatis deliciarumq; admoneant, Deniq; id præstabit, ut ex omni parte gestus, singuliq; etiam motus addecèant. quæ omnia ab eximia quadam, sanguinis, humorumq; temperatione defluunt, partiumq; inter se consonantia.

De Mercurio circa corporaturam.

Mercurius & ipse dominus, atq; orientalis concretionem sic moderatur corporis, ut ea ad siccitatem sit declinatura. quando eius stella retorrida est, à statu tamen orientali & plusculum caloris, & humidi nõ exiguum sibi mutuatur. qua è re staturam facit moderatam, corpus bene compactum, & quadratum, ut dicunt. Neq; enim temere palestræ inuentor Mercurius dictus est ab antiquis. De siccitate autem qui terrenus humor est, musculi, membráq; soliditatem ac robur assumunt, Oculos paruos efficit. siquidem, ut de Marte iam diximus, & humidum natiuum, & cerebrum haud mul-

num erit in nati illius temperatura, Capillum autē mediocrem, ꝙ ob eandē exiguitatem generare eum multum nequeat, Colorem mellis si millimum, Graeci μελίχρουν dicunt, uidelicet ob sanguinis maiorem inflammationem, humidiq; penuriam, quo fit, ut pallorem quasi quē dam, eumq; subcroceum inducat. Consueuit tamen pallor fieri ex hu more putrido, sanguineq; male concocto. Vbi uero occidētalis fuerit; colorem itidem croceum, atque in pallorem aliquanto magis declinantem, pillum ac capillum uehementer rarum, propter siccitatem uidelicet, quae ob occidentalem statum Mercurio accrescit. Quae re cor pus ipsum gracile, ac macilentum, & penè depile reddetur. quando sanguis ipse marescat adeo, ut carnem creare multum nequeat, quae membra ipsa bene uestiat, quam ob rem crura, pedesq; mali positus formaeq; ineptioris erunt, tenues illi quidem, pelleq; tantum contecti, ac fortasse plana, &, ut Plautus inquit, Crocodila crucula, neq; inepte Ptolemaeus ἀνικτέδας eos futuros dicit, Capillum subrufum, oculos autem concauos facit, atq; intra supercilia immittit, propter cerebri exiguitatē, atq; arefactionē, cum deficiēte succo, cerebroq; parcius illū subministrante, oculi ad locum à natura decretum produci; atq; illic collocari nequeant, in ipsoq; itinere à natura destituti relinquātur. Horū autem omniū causa est cerebri, humorisq; eius penuria, quando Mercurius ipse suapte natura perquam aridus est, & status ipse occidentalis ac senilis longe amplius illum exiccat.

De Luminaribus circa corporaturam.

Quemadmodum autem oculorum omnis ac capitis temperatio ad cerebrum refertur, sic caloris ad cor, cumq; erraticas caeteras Solis, Lunaeq; subministras in generatione dixerimus, generationemq; ipsam Soli, Lunaeq; omnino delegauerimus, ille nanq; formam inducit, haec materiam praestruit, in hac ipsa quoq; formandorum corporum constitutione temperaturaq; consyderanda, cum primis luminarium ipsorum status, habitusq; animaduertendus est, quo uidelicet è loco & ipsa aspiciant, & aspiciantur ab alijs. Si enim feliciter signis ipsis, ac dominis signorum configurabuntur, corporeae constitutioni plurimum fauore suo conferent, siquidem staturae ipsi longitudinem, compactioni partium decorem, membris robur, membrorum, ac partium collocationi responsum adijcient, bonumq; habitum per corpus uniuersum diffundent, deniq; corpus ipsum in quadrum ita redigent, ut id sibi parte ex omni conuenientissime respondeat. Cum primis autem Sol

procreitati

proceritati corporis, ac formæ dignitati consulit, bonumq; habitum cõstituit quippe cum calore suo cuncta foueat, fouendoq; robur adiungit. Luna uero nõ parum etiam ipsa confert partium ac membrorũ responsui, munus tamen eius potius est humectare, quod enim calore proprio uacua est, & ut prisci Latini locuti sunt, cassa, suapte natura nec magnitudini adijcit quippiã, nec amplitudini, quando caloris est propriũ sursum prouehere ac producere, qua è productione longitudo primum constituitur, ac deinde in latus diffundere, qua è re latitudo extenditur. Quo fit, ut Luna in constituendo corpore moderationem quandam, potius quàm longitudinem, & macilentiam prius quàm obesitatem portendat. Quã ob rem cursus illius, defluxionesq; diligentissime obseruandæ sunt, & cum sola locis, ac locorum dominis affuerit, & cum à Sole in sociam ascita uires uterq; suas simul illis contulerint. Illud uero certum est corporis affabrefactionẽ, partiumq; ipsarum probatam illam, æquabilemq; conuenientiam à Sole potissimum Lunaq; proficisci, de quibus quidem illud mihi dicendum uidetur, in constituendis, ac disponẽdis corporibus, qđ de sale in condiẽdis dapibus, quarum quidem commendatio omnis à salis condimento proueniat, eiusq; temperatione.

De Matutinatione stellarum circa corporaturam.

Atq; ut ad erraticas quinq;, ætatesq; illarum reuertamur ac tempora, ubi eæ matutinæ fuerint, hoc est ubi à Solis complexu, fotuq́; digressæ apparere mane cœperint, atq; ante Solis exortum radijs suis liberius utentur, uniuersim quidem staturas ipsas magnas, corporaq; etiam magna decernunt. Etenim ætas illa stellarũ penè puerilis, atq; in adolescentiam uergens permulto humido corpus irrorat, quod à calore etiam abundantiore fotum, uehementius illud producit. Siquidem stellæ ipsæ à Solis coniunctione digressæ, perinde ut fœtus in lucem uenientes materna ex aluo, maximam secum humidi uim suo cum calore afferunt, magisq; in dies concalescunt, donec ad primæ stationis locum peruenerint. Stationariæ autem effectæ, quoniam adolescentiam iam impleuerunt suam, corpora decernunt uegetiora magisq; robusta, quibus uires etiã maiores insint, eædemq; contẽtiores. Aetas enim hæc stellarum quæ iuuentam refert, calore multo abundat, à quo siccata illa humidi superfluentia & cutem & ossa & neruos uehementius indurat, qua de re robur enascatur. Mollia enim cedunt, contra dura subsistunt, contentiusq; aduersata repu-

gnant. Nec uero inepte Poëtæ finxerunt Heben hoc est iuuentam Herculis uxorem fuisse, quando corporea fortitudo ætati huic attribuitur. Vbi autem ab hoc statu deturbatæ repedare, progrediq́; retro cœperint, tanquam reiecta fabrili regula suum nec numerum retinēt, nec mensuram, tum in collocandis artubus, tum distribuēdis partibus, modi, mensuræq́; oblitæ. Quem enim seruare modum, aut retinere mensuram potest, qui aduerso naturæ modo proficiscitur, & tanquam auersa fronte incedit? Itaq; membrorum coagmentationem, partiūq; inter se coniunctionem inæqualem, maleq́; sibi respōnsuram decernunt, quo fit, ut corporatura ipsa inconcinna, & rudis futura sit. Vbi uero secundam ad stationem peruenere, cum uirilem iam, prouectiorem q; ætatem referunt, quod ætas illa exhausto magna è parte humido, ac penè à calore exucto in siccitatem uergit, corpora imbecilliora decernunt, quod fore necesse est, propter humidi ipsius inopiam ac sanguinis. Neq; enim statura produci, neq; membra ipsa euadere robustiora possunt, si fœtus ipse ab initio iam arescet, quod in arboribus ubi gemmare iam, ac deinde pullulare uere incipiūt, facile cernitur. In hoc enim statu erratica constituta imbecillior est, quādoqdem recto cursu non dū incedit. Vespertinæ tandē effectæ, ac senescentes necesse est pro natura ætatis illius, quæ deformis est corpora etiam deformia fabricentur, quippe cum senectus ipsa humido cassa sit, atq; à calore destituta, ac propter siccitatem, frigusq; aducentans artus ipsos neq; fouere ualeat, neq; perficere. Deformitas enim ipsa corporis è uitiosis, ac male compactis, imperfectisq; è partibus manat, deq; carentia sanguinis maxime, quod & hyems declarat, quæ senectutis q̄ simillima est. quid enim hyeme deformius, ac brumali tempestate fœdius? Nil mirum igitur si in hoc planetæ statu corpus non modo deforme, maleq; in partes distributum fuerit, uerum etiam si uitiosis, occultisq; oppleatur humoribus, multisq; ægritudinibus obnoxiū fiat. Quo circa ætates quoq;, & status planetarum, qui dominatum sortientur constituendorum corporum, cum primis considerandi sunt. Medici quoq; non solum tempora, statusq; ægritudinum distingunt, uerum etiam ægrotorum, neq; enim eadem ratione puerum, ac senem, adolescentem, atque ætate iam prouectiorem curant. De erraticis igitur in hac parte hactenus. Reliquum est, uti de signiferi quoq; orbis quadrantibus præcipiamus, quorum naturæ, potestatesq; corporum figurationibus, concretionibusq; multum quoq; conferunt.

De Quadrantibus circa corporaturam.

Primus autem quadrans, qui uernus dicitur, quiq; ab æquinoctio uerno in æstiuam Solis conuersionem producitur, quod ætatem & ipse puerilem sequatur, humido, calidoq; abundat, concretionem quoq; corporis huiusmodi futuram decernit, staturam etiã procerã, bonumq; totius corporis habitum, oculos etiam honestos, ac colorem iucundum, & floridum. Atq; hæc quidem quæ à quadrantibus portenduntur componenda ac comparanda sunt cum erraticarũ significationibus. ubi enim simul conuenerint significationes ipsæ, utrinq; augebuntur, sin repugnauerint, temperatione utendum erit, pro natura repugnationis ipsius. Quadrans secundus qui ab æstiua Solis conuersione in autumnale protenditur æquinoctiũ, qua è re æstiuus dictus est, iuuenilisq; ætatis naturam ac uigorem refert, quæ calido, sicoq; abunde prædita est, concretionem ipsam corporis calidiorem, minus tamen humidam futuram portendit, suiq; ipsius persimilem, Staturam mediocrem, neq; enim ultra iuuentam corpora in longum protenduntur, habitum bonum, pilos densiusculos, capillos plerunq; flexiles, oculos grãdiores, colorem uero qui non satis delectet intuentes, Græce est μι τον χρος, neq; enim iucundus, & floridus, qualem iam diximus, esse poterit, propter humidi subductionem. Color enim ille uenustus, & blandus à calido, humidoq; exactius temperato redditur, existitq; è proba sanguinis moderatione. Qui tertius est quadrans, atq; autumnalis dicitur, ab æstiua conuersione in autumnale perlatus æquinoctiũ, perinde ut autumnus ipse arido, frigidoq; exhuberat, concretionem ipsam corporum ijsdem his sicis, frigidisq; humoribus referat. Colorem autem croceum, atq; , ut hodie dicunt, melleum, capillum mediocrem, oculos pulchros, gracilemq; corporaturam denuntiat. Qui numero quartus est, atq; ultimus, quiq; ab hiberna conuersione hibernus uocatus est quadrans, quod etiam frigido, humidoq; refertus est, cõcretiones quoq; corporum frigidiores, atq; humentiores indicat, staturã mediocrem, capillum promissum, corpus subglabrum, ac penè uulsum, compagemq; ipsam membrorum, partiumq; concinnationem satis accommodatam. Colorem autem subnigrũ, ac fuscum significat. Atq; hæc quidem generali quadam regula, præceptioneq; traduntur. Quadrantes enim ipsi orbis signiferi proprietates, ac naturas habent quisq; suas, quemadmodum regiones ac terrarum situs ad ortum occasumue, aut in meridiem, septentrionemue inclinantes.

De Stellis fixis, & signis circa corporaturam.

Iam uero signa ipsa, & quae in Zodiaco, & quae extra collocata Zodiacum sunt, particulatim atq; alia quadam ratione animaduertenda sunt, eorumq; potestates metiendae. Primum q earum alia humana, ut Virgo, ut Gemini, ut Andromeda, ut Casiopea, alia bruta, ut Aries, Taurus, Cygnus, Canicula. Et humana quidem signa artus ipsos, membrorumq; informationem ad humanorum similitudinem, aequalitatemq; constituunt, at bruta, qualia ferarum sunt, membra fabricantur, ac persimilia illorum humano in corpore moliuntur, siue ad robur, imbecillitatem'ue, siue ad crassitudinem, aut gracilitatem, siue ad longitudinem, aut breuitatem, siue ad pulchritudinem, turpitudinem'ue, siue ad rectitudinem, uel obliquitatem, aut ad decorē, indecentiam'ue, qualia animalium ipsorum sunt. Siquidem non nulla etiam signa ad robur, ad pulchritudinem, ad longitudinem, ad amplitudinem, qualitatesq; ad alias corporis non parum adijciunt, qualia sunt Leo, Virgo, & Sagittarius, contra Pisces, Cancer, & Capricornus demunt. Nam & Leo quod ualentissimum animal est, robustioriq; corpore praeditum, addit ad uires, ad membrorum uegetationem, uigorem, amplitudinem. Virgo, quia humanam formam repraesentat, multum confert ad pulchritudinem, ad formā ipsam, qualis humana est reddendam, suasq; per partis decenter concinnandam. Sagittarius qua parte homo effingitur idem hoc praestabit, at qua equus, et robur adiunget, & artus maiores statuet atq; amplificabit membra. Demēt autem de robore, uigore, magnitudine, pulchritudine, qualitatibusq; alijs humanae corporaturae proprijs Cancer, Pisces, & Capricornus, belluae quidem ipsae deformes, incompositae, imbecillis uiribus, membris male compactis, statuq; corporis totius inualido, atq; inconcinno. Si enim parentes ipsi, atq; item patria, erraticae quoq; bene collocatae liberorum egregiam formam, corporisq; constitutionem eximiam promiserint, nimirum adiment haec ipsa signa non parum de parentum, patriae, erraticarumq; pollicitis, ubi unum aliquod eorum aut ascenderit, praesertim sereno alio coriente, aut dominus ascendentis seu loci Lunae Solis'ue in eorum aliquo fuerit collocatum. Quin etiā signa quaedam sunt, quae prioribus a partibus bonum corporis habitum inducunt, uiresq; maiores corporibus indunt, mēbraq; confingunt uegetiora, qualia sunt Aries, Taurus, Leo. quando haec ipsa animalia a ceruice, pectore, atq; armus, quae priores sunt partes, longe maxime praestant. Secus aūt Gemini, Scorpius, et Sagittarius prioribus a partibus sunt

bus sunt imbecilliores, cum à posterioribus magnopere ualeant. Posteriora enim Sagittarij sunt equina, præcelluntq; humanis, Scorpius ualet à clunibus, homo autem ipso (nam Gemini humanum est signum) in humeris, ac lumbis uires suas, roburq; præcipue collocatum habet. Quocirca si aut horoscopus constitutus ualentioribus in partibus fuerit, aut dominus signi horoscopantis, siue dominus signi Lunæ ibidem collocabitur genituræ tempore, magna ex hac collocatione corporis uiribus, bonoq; eius habitui fiet accessio, Sin imbecillioribus constituentur in partibus, magna rursus fiet ademptio & uirium et habitus boni. Virgo item, Sagittarius, ac Libra (quod humana signa, quod bonam integramq; membrorum dispositionem partiumq; inter se conuenientiam retinent) ad concinnationem partium ipsarum, formæq; decorem adiumenti plurimum afferunt. Contra Pisces Scorpius ac Taurus dispositionem ipsam membrorum, ac partium conformationem, corporisq; totius statum redigent ad inæqualitatem, atq; inconuenientiam, ut parum apte, ut ne, quod dici solet, ad lineam sibi respondeant. Sunt enim signa incomposita Pisces, & Scorpius, formaq; illorum fœda, si nostram respexeris. Quæ autem Tauri ceruicis, ac palearium ad caudã, clunesq; proportio? Itaq; illis in corporibus partes ipsæ, totaq; compacto proportionem, responsumq; parum uniq; suum retinebunt. Est profecto res hæc difficilis ad modum cognitu, iudicatuq;, propter multa ac diuersa quæ ipsa inuicem aduersantur. Nam pulchritudo, aut deformitas parentum parũ sæpenumero cum cælo conuenit, non raro patria, cum alibi corpora hominum proceriora, ut in Germania, alibi breuiora nasci soleant, ut in Hetruria, In Carthaginensi agro fusca, in Lugdunensi candida naturaliter oriantur, sæpenumero etiã signa ab erraticis, erraticæq; ipsæ inter se dissentiant, quin partes etiam signorum longe differãt, priores à posterioribus. Persæpe etiam horoscopi dominus, lociq; Lunaris, stellæ item aspicientes diuersarum sunt uirium, atq; effectionum. Non nunquam etiam tum planetæ horoscopantis, tum domini horoscopi longe alia est natura. Quid quod non raro auorum, proauorumq; semina repullulant in nepotibus, ac pronepotibus? Quo igitur iudicatu res est difficilior, eo maior, atq; elaboratior in committendis ac temperandis in uniuersum, ac per partes decretis, significationibus, potestatibusq; stellarum. Ac præsertim luminarium adhibenda diligentia, ac perpensio est.

FINIS

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD ALDVM MANVTIVM DE REBVS COELESTIBVS LIBER DECIMUS

Verũtur Alde Manuti à remotissimis etiam seculis non ineruditi quoq; uiri, terram consenescere, tanq̃ effœtam, quod in mulieribus usuuenit. Cui opinioni Aristoteles quoq; consentiat. Ego uero & uetustatem ipsam sua cum eruditione deriderem, & Aristotelem, licet eminentissimũ Philosophũ, non sine irrisione demirarer, talia dicentem, si de nostra ipsi senectute loquerentur, ac si elementa ipsa prorsus essent tandem aliquando interitura. Quid enim est aliud cõsenescere, quàm ad interitum properare? Nam nec terra prorsus est interitura, quanquam Christiani sumus, neq; in nihilum abitura, nec si generationi finis quãdoq; statuẽdus est, futura tñ est terræ, elemẽtorũq; ipsorũ ac cœli ruina, in nihilũq; abitio. Verũ terra ipsa sic consenescit, ut per partes, regionesq;, perq; regionum fines multum amittat de ueteri ubertate, soliq; opulentia. quemadmodum è contrario aliæ atq; aliæ regiones ac loca nouas uires ad fœcunditatem suscipiant, nouaq; alimenta ad frugum procreationem, ac rerum copiam. Quod non solum in ubertate contingit agrorum ac soli, uerũ etiam in potentatibus, atq; imperijs, id quod Aethiopum, Persarum, Græcorũ, Carthaginensium, Romanorum, itemq; Gallorum, Germanorum, ac Gotorũ docent imperia, quiq; maxime nunc formidolosus est Turcarum dominatus in maxima Asiæ parte, Europæq; nequaquam exigua. Nec igitur interitura est terra, nec ita consenescit, hoc est uariant eius uires, naturalesq; effectiones, ut sit ipsa in nihilum reditura, uerum ut per uices quasi quasdam nunc hæ, nunc illæ regiones, ac terrarũ tractus uires aut maiores suscipiant, aut multum ipsæ amittant de ueteri fœcunditate, ac germinandi robore. An nõ ætates quoq; nostræ, & secula ipsa uariant? Quis igitur dubitet uariare suis etiam ætatibus ac seculis cœli ac stellarũ uires, significationes, effectus? cum & motus ratio aliter atq; aliter mutetur, licet una atq; eadẽ ipsa sit, & partes ipsæ fines non eosdem retineant, uerum stellæ loca mutẽt sua, & cœlum per partes undiq; uariet, atq; à se ipso minutatim differat. Quæ res efficiat, ut hæc ipsa disciplina, cœliq; ac stellarum ob

seruatio coniecturalis et habeatur, & sit, perinde ut est res milita-ris, naualis ac medicina, quodq; maximum inter homines est ac pul cherrimum, rei publicæ administratio, propter rerum, ac temporũ uarietatem, euentuũq; successum. Quibus in hunc modum explica tis ad ea, quæ reliqua sunt, transeamus. Hæc autem ita dicuntur à nobis, ut commonefaciamus syderaliũ rerum studiosos, quæ de stel-larum cœliq; prospectibus, ipsisq; configurationibus traduntur, ea nequaquam perpetuum tenorem seruare, omniq; è parte necessitatẽ inducere; tum propter ea quæ dicta sunt, tum quia inferiores cau-sæ superioribus persæpe aut parum conueniant, aut aduersa etiam fronte repugnent.

q

Voniam autem ita natura comparatum est, ut hu-mana corpora quando corruptibilia sunt, externis affectionibus sint exposita, neq; enim mortale cor-pus est ullum, cui non etiam permulta necesse sit ac-cidere, diuersisq; illud modis ac rationibus affici, de hac quoq; parte, quæ ad corporum uitia, ualitudinesq; pertinet, di-cendum relinquitur. Vitia uero ac ualitudines (quoniam corpus af ficiunt) affectionum appellatione comprehendi uolumus, uitium au tem intellegi, tum aliqua corporis pars uitiata est, ut cum aliquis aut oculo captus est, aut os habet cicatricosum, ualitudines uero, quibus certo quodam tempore corpus uexatur, ut febres, ut laterum dolores, ut tusses, sanguinisq; profluuium. Ac uitia quidẽ fere perpetua sunt, ualitudines uero & sanantur post suum tempus, et rursuss uexare corpus aut uniuersum, aut in parte aliqua consueuere. Adhæc uitia ipsa pleraq; externa ui, fortuito'ue inferuntur, ut ferro, igne, rui-na, casibus, cum ualitudines humorum è corruptione oriantur, deq; malo corporis ipsius, aut aëris, aut aquarum habitu. Harum autem affectionum principia, & causæ à cœlo quoq; proficiscuntur, cuius motibus inferiora hæc corpora subiecta sunt. Neq; enim una est cor rũpendi uia. Quod si corruptio existit à cœli motibus, & media per quæ corruptio inducitur, inde quoq; existent. Atq; ut motus qui-dam sunt qui ab humoribus corruptis morbos prouenturos porten-dunt, sic ẽt qui ab aliqua ui externa. Etenim homo cũ à cœlo cõsti tutus ita sit, ut artium plurimarum inuentor sit, atq; exercitator, uiuendi necessitate & gratia, sitq; illi ingenita tuendi corporis sui cura, instrumenta quoq; sibi ipse adinuenit, quibus seq; suaq; tue catur, qualia sunt tela, enses, iacula, atq; ubi hæc defuerint, non de-

sunt fustes, lapides, torres, atq; ut Poëta inquit, faces, & saxa uolant, furor arma ministrat. Adhæc cum sit homo natura irascibilis, necesse est ab ira quandoq; ut commoueatur, & iniuriam quæ infertur, quibus potest artibus propulset, in qua propulsanda instrumentis illis utitur, quorũ natura tutandi sui causa inuentrix fuit. Armauit hæc cætera animalia suis quodq; genus armis, cornibus, dentibus, unguibus, rostris, hominem naturalibus his armis destitutum, armauit industria, perquam arma sibi extrinsecus præparauit. Quid igitur mirum, si à cœli motibus hæc ipsa innuuntur, quorum causæ à motibus eius manent? Quin signa quædam cœlestia ea natura sunt prædita, ut ad artes huiusmodi faciendorum armorum homines inuitent, quædam, quæ ad curanda uulnera, externa ui, gladijsq; ab arte inuentis illata. Quocirca & uitiorum & ægritudinum significationes in cœlo repositæ sunt, atq; illarũ notæ motibus illius insitæ, de quibus hæc quidem tradimus obseruanda.

De Locis inferentibus uitia, aut ægritudines.

Ortus & occasus, ut alibi dictum est, alter lucis id est uitæ author est, unde qui nascuntur, uenire in lucem traduntur; alter tenebrarum & mortis, quo factum est, ut qui moriuntur, obire diem dicantur. Vt igitur ab ortu quæruntur ea, quæ ad uitam, atq; animalitatem, quin etiam ad formam ipsam, corporisq; constitutionem pertinent, de quo paulo est ante dictum, sic ab occasu, qui luci, hoc est uitæ opponitur, quærenda sunt illa, quæ & uitæ obsunt, & mortẽ minitantur. Quando ægritudines, uulnera, quæq; uis aut uniuerso corpori, aut membro cuipiam exterius affertur, media quædam sunt ad mortẽ inferendam. Iure igitur in eorum qui nascuntur genituris occasus ipse diligentissime inspiciendus est, num quæ stella præsertim malefica illum insideat, aut aduersis radijs hostilem in modum feriat, seu de quadrãgulo loco, eoq; aut dextro, aut sinistro, seu de opposito, ac diametro, id est ab ipso exortu, in quo uitam constitutam esse diximus. Siquidem pro stellarum ipsarum naturis ac minitationibus uitia futura sunt, morbi item, ac mortes ipsæ, ubi minæ letales fuerint. Verũ nũc de uitijs, ac ualitudinibus, quibus indagandis tria sunt loca consyderanda, horoscopus, id est quæ ascendit cœli pars ab exortu, occasus id est aduersa horoscopo cœli pars ea, quæ deorsum, inferius in hemisphærium deiicitur, ac sextus locus, qui occasum antecedit, nomenq; à ualitudinibus accepit, Martiq; addictus est, nullamq; cum horoscopo

coniunctionem habet, unde à Graecis ἀσύνδετοι dicitur, quibus in locis maleficae ubi inuentae fuerint, malignitatē suam facilius exercent. Siquidem septimus locus propter situm, nā horoscopo opponitur, & inde tenebrae erūpunt, uitae quoq; nati, cuius quidem horoscopus significator est, et corpori, cuius constituendi ius magna sibi è parte idē uendicauit, hostilem aduersatur in modum. Sextus uero quoniam nulla non ratione ab horoscopo disiunctus est, nihil'q; cum illo familiare, aut amicū habet, uitae incolumitati, bonae'q; corporis ualitudini insidiatur, et tanquam è latebris bellum parat. Sin stellae locorum horū neutrum insederint, uerū è quadrangulo, opposito'ue loco, aut utrūq; aut alterum saltem radijs suis percusserint, hac quoq; irradiatione, & uitae & corpori damnum moliuntur. Malefica quoq; in horoscopo collocata, praesentia sua locum ipsum inficit, quin etiam septimum in locum ab aduersa fronte radios mittit. Quo circa iure tria haec loca consyderanda sunt, et qua uero ratione configurentur, diligenter uidēdum. In qua quidem consyderatione illud quoq; pensitandum, num stellae ipsae partiliter illic aut insideant, aut loca ipsa percutiant (aspectus enim partilis maximas atq; efficacissimas uires habet) an platicae, ut Iulius Maternus usurpat, qui aspectus longe minorum est uirium, efficaciae'q; imbecilliorus. Partilem uocamus aspectum, cum ascendente ab ortu prima Arietis parte, ab occasu praecipitat se inferius in hemisperiū pars Librae prima, in qua malefica constituta sit, aut fortasse in parte haud ita multum distante, Platicum uero, cum ascendente parte eadem Arietis, malefica inueniatur se deijciens è uigesima quinta Librae parte, aut in alijs eiusdem signi partibus, quae à prima longiuscule absunt. Vt autem priorem illum aspectum partilem, sic posteriorem hunc qui Graece est πλατικὸς, nouo sed proprio tamen nomine appellare sepositum, ac remotiorem, quin etiam laxiorem placuit. Quae'q; stellae ratione hac se se uiderint, tum sepositae, ac remotae, tum etiam e signo intueri se dicemus. quod non ex ipsa parte, uerum sepositis, atq; interiectis compluribus signi eiusdem partibus inuicem se conspiciant. Erratica igitur stella constituta in ipso pūcto, atq; ut Graeci dicunt centro, siue ut recentiores Latini in ortus, occasus'ue, hoc est primi, aut septimi loci angulo, firmioribus, ac uehementioribus utetur uiribus, & ut sagittarij loquuntur certius figet, ex ea enim parte longe acrius ferit, quàm cum è partibus remotioribus, magis'q; à puncto distantibus, quanquam signi, loci'q; illius spatio partes illae continentur. Quadrangula quoque irradiatio, aut opposita angulum ipsum partiliter feriens multo etiam magis no

xia est, quàm quæ loci eiusdem partes remotiores, quæq; ab angulo longius recedunt, percusserit. Itaq; uis illi maior, ac significatio uehementior, huic autem irradiationi minor inest ac remissior. Beneficæ quoq; stellæ à locorum contagione inficiuntur, non aliter quàm regio pestilens inficere incolumes, ac bene ualentes consueuit. Siquidem Venus quamuis benefica, septimo tamen, aut sexto in loco constituta, & à malefica stella minaciter percussa uitia, ægritudinesq; decernit, ac diuersa malorum genera. Quemadmodum enim mors non à bile tantum rufa, nigra'ue infertur, uerum etiam à sanguine, ac pituita, sic etiam ualitudines. Quo circa beneficæ etiam stellæ uitiosorum locorum contagione infectæ humores quoq; quibus præsunt, inficiunt, ualitudinesq; ingenerant, maxime si à maleficis quoq; uexabuntur. Etenim Venus geniture cuiuspiam tempore septimo in loco ac tropicis in signis, aut squamosis constituta si à Marte de quadrangulo, opposito'ue loco percussa fuerit, aut uterq; simul coniungentur, natum illum impurissimæ libidinis sorde fœdabit, quibus ubi Saturnus aspectu præsentia'ue coniunctus fuerit, muliebrisq; genitura ipsa fuerit, eam mulierem Venus in genus suum inflammabit, cogetq; crissari, atq; abuti puellis, quod de Sapho Poëtria traditum est. Eadem Venus sexto in loco posita, si muliebris genitura fuerit, ob solam loci ipsius malignitatem, portendit mulierem illã de partu sæpissime laboraturam, enixuramq; magno cum uitæ suæ periculo, aut fœtum immaturum edituram, aut etiam lacerum illum, ac membratim à medicis discerpẽdũ. Quod de Veneris infectione, idem illud etiam de Ioue dicimus, Siquidem hoc eodem in loco constitutus Iupiter mala etiam plurima decernit. Vix enim fiet, quin exponatur is, qui in lucem ueniens Iouem sexto in loco collocatum habuerit, fueritq; Iupiter ipse horoscopantis, aut culminantis signi dominus, genituráq; nocturna. Quod periculum eo erit ineuitabilius, si aut Saturnus, aut Sol, aut Mars Ioui è fronte aduersabuntur, aut deficiens ei Luna quadrangulabitur. Neq; enim temere loco huic ab antiquis disciplinæ huius scriptoribus, malæ fortunæ cognomentum est inditum, quando nulla non errantium ex eo loco ad maleficiendum compellitur. Quid plura? Venus ipsa quæ uxores tribuit, quæq; tantopere genitalis, ac fœcunda est, in quorum genituris locum hunc tenuerit, si mas fuerit, uxorem illi & serius decernit, & aut uiduam, aut ualitudinariam, aut male institutam, aut uiro ipsi male audientem, dabit sin mulier magnas illi difficultates, magna etiam minitatur è partu pericula, nunc enim abortus faciet, nunc fœtum edet aut acerbum, aut la-

erium, præterquam si medio è cœlo aspectus aliquis benignus arriserit. Sed iam ad uitia, ualitudinesq; ueniamus, quæ nobis tribus his à locis potissimum innuuntur, ac præsertim à sexto, ac septimo.

De Vitijs, seu ægritudinibus, & primo de oculis.

Principio loca ipsa uidenda sunt, an simul tria, an duo tantum, an unus solus, an nullus ab erraticis sit insessus, sint ne erraticæ quæ insedere, beneficæ, an maleficæ, an partim beneficæ, partim autem maleficæ. adhæc sint ne ambo luminaria, an alterum tantum an neutrum in ipsis locis. præterea sit ne Mercurius & ipse ex insessorum numero, an fortasse solus? Quod si nulla omnino erratica insederit, uidendum est, an è loco quadrangulo, seu septimum, seu sextum impugnent locum, an fortasse utrunq;? His autem cognitis, atq; in numerum redactis, uidenda sunt signa ipsa, à quibus loca occupantur, & item signa, quibus erraticæ impugnantes feruntur, eorumq; qualitates ac naturæ exactius perquirendæ. Cum primis autem uidendum est, an erraticæ ipsæ seu quæ impugnant, seu quæ insident, sint orientales an occidentales? Siquidem matutinæ, quod ualidioribus prǽditæ sunt uiribus, uitium afferunt, uespertinæ ualitudinem. Cum enim uitia perpetua sint, potentiore à causa proficiscantur necesse est, ualitudines ab imbecilliore, quia breuiores, suóq; desinunt tempore, tametsi aliquando fortasse reuertuntur. Itaq; stellæ matutinatio uitium indicat, uespertinatio ualitudinem. Erunt autem uitia ac ualitudines pro natura signorum ac stellarum, & in partibus illis corporis, quæ tum stellis, tum signis ipsis subiectæ sunt. Vtq; de luminaribus primum loquamur, quoniã oculi obtutusq; ipse Soli, Lunæq; ascribuntur, ut iam diximus, ubi utrunq;, aut alterum ijs in locis aut una simul, aut seorsum reperientur, uitium aut oculorũ alteri, aut utriq; inferetur, ut autem distinctius loquamur, ubi Luna in ortu, occasu'ue, aut sexto in loco partiliter constituta fuerit, atq; à Sole opposita è parte conspecta, natus ille in cuius hoc genitura contigerit, altero capietur oculo, si tamen Martis, Saturni'ue præsentia alteri eorum astiterit, aut quadrangulatio effulserit. Idem quoq; continget, si Sol in eorundem locorum aliquo partiliter inuentus hac eadem radiatione pulsetur, quin etiam si Mars, aut Saturnus in ortu, aut occasu partiliter constitutus Solem, Lunam'ue quadrangula, opposita'ue radiatione percutiat, natus ille eadem ratione altero capietur

oculo. Si uero ambæ maleficæ aut simul iunctæ, aut seorsum collocatæ utrunq; luminare percutient, siue luminaria ipsa copulata sint, siue seorsum permeent, utriusq; nimirum oculi orbitas timenda est. Orbitas autem ipsa, cum Saturnus fuerit illius author, à uitiosis humoribus, perniciosaq; suffusione ortum ducet. Quod si eius causa ad Martē referetur, uitiū ipsum aut ferro, aut igni, aut ictu, aut externa quapiam ui inferetur, Mercurij autem stella, cuius promiscua potentia est, si & ipsa iaculum suum de quadrangulo, opposito'ue loco ita in Lunā contorserit, ut orbitatis author effectus sit, uitium hoc patrabitur gymnicis, palæstricisq; in certaminibus ac ludis, aut exercendo pugillatu. Luna quoq; in aliquo locorum ipsorum collocata, præsertim in cardinibus, si nebulæ coniuncta fuerit, quæ est in Cancro, aut Pliadibus, quæ sunt in Tauro, aut iubæ Leonis, aut urnæ Aquarij, aut in fronte Scorpij collocata, aut in eo Sagittarij spatio, quod ab octaua parte ad decimā protēditur, aut in lineolis Pisciū, siue in ipso Arietis capite, atque à Sole opposito è regione radijs percussa, alteri prorsus oculo lucem adimet, præsertim si Martis, aut Saturni inimica uis se se sociam addiderit. Quod si Solem alter, alter uero Lunam partili radiatione petierit, nimirum natus ille utroq; oculo capietur. Itidem quoq; utriusq; oculi luce orbabitur, qui Lunā ex toto ferè lumine suo orbatam, in aliquo signorum horum, atq; in partibus quas diximus collocatam, in cardineq; aliquo præsidentem, Martem uero ac Saturnum, aut alterum eorum saltem illi aduersantem habuerit. Quod si plena iam fuerit, euitabit fortasse cæcitatem, uitio tamen aliquo laborabit oculorum, aut ualitudine, seu forte cicatrice, & notæ aliqua in ea ipsa aspectus parte fœdabitur. Ad hæc autem, aliaq; uitia infligenda multum conferet, cum erraticæ pro Solis configuratione matutinæ fuerint, pro Lunæ autem positura uespertinæ. Quin etiā inerūt oculis eius uitia, aut illis capietur, in cuius genitura Sol partiliter in horoscopo, Luna uero in summo cardine partiliter etiam collocabitur, maleficarum autem stellarum altera in anaphora Solis, hoc est succedente loco, altera in Lunæ reperietur anaphora, neq; beneficarum præsidium aliqua è parte affuerit. Laborabit et ille aut cæcitate, aut oculorum graui morbo, qui in lucem ueniens Lunam, Solemq; partiliter simul iunctos habuerit, aut in anaphora horoscopi, hoc est succedente in loco, qui ordine secundus est, in figuræ constitutione, aut in epicataphora, id est in octauo, qui locus succedit septimo, Saturnum uero, ac Martem partiliter in ortu, si luminaria fuerint in anaphora, contra in occiduo partiliter cardine, si luminaria fuerint in epicata-

phora constitutis. Est autẽ anaphora locus horoscopo finitimus, ponéq; illum sequitur, ex eo dicta, quod planeta illic positus, postquam locum illum in quo est, permensus fuerit, sursum ad illum statim se transferat. Quo'circa secundus figuræ locus anaphora est orientis cardinis. Ascendente nanq; Ariete, si Taurum Sol peragrabit, dicetur Sol esse in anaphora horoscopantis cardinis collocatus. Quo'circa proprio, ac Latino uerbo dici à nobis Successio potest, quod cardini statim succedat, inferiori ex hemisperio accedens ad superius. Epicataphora uero dicetur Decessio, is'q; erit octauus locus, è quo decedens planeta occiduum declinat in cardinem, uersus inferius hemisperium. Itaq; planeta octauo in loco positus, dicitur esse in epicataphora & decessione occidui cardinis. Hæc autem successio, ac decessio progreditur secundum eum motum, qui est ab ortu in occasum, rapitq; secum & mundum, & sydera. Qua ratione commode ac perapposite etiam dicemus, undecimum quidem locum anaphoram hoc est successionem esse culminantis cardinis, quintum uero locum epicataphoram id est decessionẽ imi, ac recubantis. Maleficæ igitur in ortu occasu'ue constitutæ præsentia sua perinde ac pestilenti quodam contactu loca illa inficiunt, ad quæ loca ubi luminaria de octauo, aut secundo è loco se contulerint, quadam quasi contagione inficiũtur. Quo'circa humorum corruptio in nati illius corpore futura decernitur, quin etiam oculi decreto iam tempore suffusione grauabuntur adeo, ut facile inde cæcitas subsequatur. An non intrantes homines loca fœtida, & ipsi fœtore afficiũtur? Quid enim inter mortales contagione pniciosius? Signorũ tamen qualitates, naturæ'q; examinãdæ sunt, ut humorum quoq; qualitates, temperaturæ'q; intellegantur, è quibus sit uitium euenturum. Hæc autem ratio efficit, ut oculi tuti nequaquam futuri sint, quoties Sol & Luna in successione maleficarum copulati inueniuntur cuiuspiam geniture tempore. Periclitabitur & ille quoq; oculus, qui Martem, Solem, ac Lunam partiliter iunctos in aliquo geniture suæ cardine sortitus fuerit, ac præsertim in ijs de quibus locuti sumus cardinibus ortus atq; occasus. Sol quoq; in ortu cum Saturno partiliter collocatus si Martem ab opposito aut è quadrãgulo minitantem conspexerit, oculi alterius, ac dextri fortasse oculi futuram decernit orbitatem. Est autem non nihil difficile iudicatu, an ob suffusionem à Saturno excitatam, an ob Martiam uiolentiam. Vtranq; autem ad rem signorum naturæ plurimum conferunt. Vbiq; autem aduertendum est, num beneficæ ipsæ, atq; è loco quidem superiore præsidium suum conferant? Sol quoq; cũ

Marte ac Mercurio in occasu partiliter positus luscos efficiat, quod profe
cto uitium à cerebri imbecillitate proficiscitur, à quo & oculi tempe
rantur. Mars igitur ac Mercurius Soli copulati cerebrum inficiunt,
atq; imbecillũ reddunt illustrandis oculis, lucéq; abunde hauriẽdæ.
Orbabitur fortasse dextro et ille oculo, in cuius genitura Sol in cardi
ne partiliter positus Martem Saturnum'ue, aut simul utrunq; sua in
anaphora, locóq; subsequenti collocatum habuerit. Progressi enim è
loco illo, ad locum quem pridem Sol tenuerat, statim eum præsen-
tia sua inficiunt, causásq; naturales excitant, quibus uitium afferea
tur nati illius oculo, qui dexter quidem potius erit, quando dexter qui
dem Soli, Lunæ uero sinister addicitur, qui & ipse uitiabitur, si Lu-
na in cardine similiter collocata Martem, aut Saturnum, aut utrunq;
simul in anaphora, sua'ue in decessione habuerit. Decernitur etiam cæ
citas eius, qui Solem ac Lunam quãuis diuersis in cardinibus colloca
tos habuerit, siue cardines illi quadranguli inuicem fuerint, siue oppo
siti, atq; in alterius quidem cardinis successione Martem sortitus sit, in
alterius uero successione Saturnum. Sole ac Luna partiliter in cardi-
ne coeuntibus, si Mars ac Saturnus, alter medium, alter imum tenue-
rit, aut copulati luminaribus ijsdem in partibus uterq;, aut alter ipso
rum fuerit, ex hac quoq; configuratione cæcitas portenditur, è suffu-
sione quidem si Saturnus, externa uero ui si Mars solus. Alterius quoq;
oculi calamitas innuitur, ubi Mars ac Saturnus octauo in loco, hoc
est in septimi decessione constituti, regredientésq; Lunam quadrangu
lo aspectu uiderint, cumq; hac luminis calamitate, debilitas quoq;
corporis timenda est. Quum si Luna fuerit dextro in quadrangulo,
dextri oculi amissio, dextræq; partis debilitas indicatur, sin in sinistro,
& oculi sinistri, & partis sinistræ infortunium. Quoties inter Solem
ac Lunam, antequam coeant, malefica interiecta est, quamuis signa
ipsa diuersa sint, cæcitatis similiter discrimen timendum est. His etiam
configurationibus uidendum est, addatur nec'ne domorum inter stel
las commutatio, alteráq; alterius accipiatur hospitio, quæ res stellarũ
potestati, ac decreto uirium multum adijcit. Quoniam autem uitia,
atq; offensiones, quæ externa ui minime inferuntur oculis, ab humo
rum defluxione ortum ducunt, quæ ubi minor fuerit, suffusiones,
atq; ophthalmias, ubi maior, magisq; continua, uitium cæcitatis infli
git mirum neutiquam est, si Luna nebulosis in locis, de quibus di-
ctum est, posita, præsertimq; deficiens lumine, atq; ad coitum Solis
properans cæcitatem indicat, Siquidem Luna ipsa ea tempestate frigi
do, humidóq;, hoc est hiberno humore referta est, quodq; loca illa ne

bulosa magnopere etiam humescunt, uim profecto maximam humiditatis euocati, quæ assiduo manatu defluens, ac propter frigus aliquanto coactius ac lentius, lucem tandem extinguit. Eadem Luna in Arietis capite collocata id est in partibus tertia, quarta, et quinta, quæ caput constituunt, nam prima, & secunda cornibus insigniuntur, sexta autem, ac septima faciem designant in qua oculi collocantur, quod Homero contigit, cæcum faciet, atq; eo certius, si Saturno fuerit ibidem copulata, cerebrum nanq; usq; adeo humectabit, ut in oculos perinde ac uena è quadam humor continenter distillet. Cum enim Aries capiti præsideat, cerebrumq; quod capite cōtinetur, collocetur in partibus, quas diximus Luna deficiens plus æquo cerebrum humectabit, reddetq; intemperatius, quam intemperantiam Saturnus etiam contagione sua adaugebit, atq; infestabit. Vehemens autem assiduaq; intemperantia non ualitudinem modo, ac morbum, uerum etiam uitium afferre consueuit. Nec uero alienum fuerit, hac præsertim in parte in qua de oculorum uitijs agitur, referre quæ ab antiquis scriptoribus, præsertimq; à Iulio Materno traduntur obseruata, quæ generis sunt huiusmodi. Sol & Luna tropico in signo ijsdem in partibus copulati, si Mercurius quoq; copulationi huic accesserit, cæcitatem obnuntiant. An uero tropica signa uidentur malo huic accommodatiora, quod in illis fiat noctis, ac diei uariatio? Nam & diei diminutio lucis est ex parte ademptio, quæ quoniā adimi in Cancro incipit, signū hoc cum sit etiam Lunæ domicilium inferendo luminibus uitio, quàm Capricorni signum longe uidetur opportunius. Luna in horoscopo partiliter constituta, si Martem, aut Saturnum in successione habuerit horoscopi, qui secundus locus est, fueritq; nocturna genitura, oculo sinistro uitium minatur. Sol uero dextro, ubi in horoscopo positus eandem hanc maleficam in successione collocatam habuerit, minatur etiam cæcitatis uitium, hoc idē quoq; Sol in horoscopo constitutus, si Luna infimum cardinem, Saturnus occidui cardinis decessionem, qui locus octauus est, teneant. Portendit & idem malum Luna sexto è loco, si Sol ac Saturnus in decessione occidui cardinis constituti simul fuerint, Mars uero in culminis successione, qui locus undecimus est, in imo item Luna constituta, si Sol, Mars, ac Saturnus in eadem occidui cardinis decessione inuenientur. Licet autem aspectus hic sit triangulus, ac suapte natura bonus, loci tamen, coniunctionisq; improbitas, & quod octauus locus ab horoscopo prorsus alienus est, trianguli aspectus superant benignitatem, illumq; contaminant, Vt cum arma, quæ defensionis gratia inuenta sunt, homini fu-

rioso permittuntur, aut cũ remedia quæ salubritatem promittunt, ab ægritudinis perueʃa ui ʃuperantur. Nec uero ex hac configuratione ʃolum cæcitatis periculũ timendũ eʃt, uerũ etiam corporis debilitas, ac bonorum fortunæ iactura non exigua. Sol enim proximus & Martem exurit, & Saturnum areʃacit, & ipse quoq; illorum contagione ʃic inficitur, ut humorum commixtio ipsa futura ʃit maxime noxia, ac præʃertim oculis, quorum ipʃi præʃides. Sol quidẽ hac in configuratione, coniunctione, Luna uero aʃpectu maleficorum, contagione quaʃi quadam, uterq; inficiuntur. Eadem oculorum corporisq; incommoda Luna minitatur, ʃi Sole, ac Marte in occaʃus deceʃʃione conʃtitutis, ipsa in ʃigno humano cum ʃtella Saturni ʃimul, oppoʃitoq; in loco, atq; in horoʃcopi ʃucceʃʃione collocata ab illis oppugnabitur. Maximum quoq; oculis periculum timendũ eʃt, cum Luna in ortu, Sol autẽ in occaʃu conʃtituti partiliter fuerint, itemq; cum Luna fuerit ʃexto in loco collocata, Sol in ʃecundo, Mars uero in ortu, ac Saturnus in occaʃu conʃtiterint. Idem imminet cæcitatis periculum, Vbi Saturno duodecimum locum tenente, atq; in ortus declinatione conʃtituto, luminaria ipʃa cum Marte in imo ʃimul cardine, aut octauo in loco inueniuntur, Sol in ortus ʃucceʃʃione poʃitus, Luna in deceʃʃione occaʃus, hoc eʃt Sol qdem in ʃecundo, Luna uero in octauo loco cõʃtituti, qua ẽ conʃtitutione luminaria ʃibi inuicem opponuntur, uitium cæcitatis moliuntur. Hoc idem, ʃi Mars infimum locum teneat, Saturnus autem undecimo ẽ loco quadranguletur luminaribus. Sol quoq; in aʃcendente cardine inuentus, Saturnus in imo, oculis inʃidiantur, ʃi tamen Luna nono fuerit in loco conʃtituta, licet ipʃa ẽ triangulo aʃpiciat, quippe quæ decimum ʃtatim in locum progreʃʃa quadrangulabitur Soli, frontemq; Saturno hoʃtiliter obijciet. Eʃt enim Lunæ tum defluxio, tum progreʃʃio diligentiʃʃime obʃeruanda. Eaʃdẽ oculis parant inʃidias Saturnus ac Luna tropico ẽ ʃigno tum Solem, tum Martem oppoʃita radiatione contuentes, aut Sole ac Marte octauo in loco poʃitis, ʃi in imo ipʃi cardine conʃtituti fuerint, plus enim ad uitium patrandum habent uirium Luna & Saturnus imo ẽ cardine horoʃcopum ferientes, Solis item ac Martis in loco auerʃo, atq; inconiũcto pucrʃa coniunctio, quam trianguli aʃpectus benigna irradiatio, ut paulo eʃt ante dictum. Omnino autem timendum eʃt oculis, cum Sol horoʃcopum, Luna infimum cardinem, Saturnus horoʃcopi ʃucceʃʃionem, Mars uero undecimum locum tenuerint. ʃiquidem maleficarum altera ʃuccedit horoʃcopo, id eʃt exorienti cardini, altera culminanti. Quod ʃi duodecimum Mars locum tenuerit, quia Soli circumuento utraque maleficia inʃidias ʃtruit,

dias struit, periculum quoq; hac è configuratione imminere portenditur. Similem in modum si fiat Solis, ac Saturni locorum commutatio. Nec minus si diurna in genitura Sol ac Luna secundo in loco, horoscopiq; in successione constituti Martem octauo è loco, occiduiq; cardinis decessione radios sibi aduersos iaculantem aspexerint. Nec uero traditum non est, aut inobseruatum, oculorũ aciem, pupillæq; ipsius globulum peruertendũ (quo uitio affecti strabones dicuntur) cum Luna ac Mercurius üsdem in partibus copulati Martem, Veneremq; eadem ratione sinistro in quadrangulo collocatos uiderint, tametsi configuratio hæc non minus capiti, aut collo deformitatem minitatur, ut aut collum, cui Venus præsidet propter Taurum in alteram humerorum partem tortuosius propendeat, aut caput, in quo Mars quoq; propter Arietem ius suum exercet, acuminetur, deformiusq; sursum uersus protendat. Hæc autem configuratio propter Venerem, quæ Martem lenit, cæcitatem nequit infligere, Martis tamen improbitas Venerem sic labefactat, ut deformitas hæc inde subsequatur, utq; è qua commixtione uitiũ non potest cæcitatis prorumpere, prorumpat colli capitis'ue deformitas, propter eas quas diximus, Tauri, Arietisq; rationes. Velle autem complecti singula, neq; huius est, neq; alterius cuiuspiã disciplinæ. Quid enim esset aliud quàm infinite uelle progredi, atq; in ipsa luce caligare? Satis autem sit hoc persuasum habere, è stellarum, signorumq; commixtionibus tam diuersis hinc uitia, deformitatemq;, illinc decorem, dignitatemq; corporis proficisci. tametsi parentum quoq; natura his ipsis utranq; in paterm non parum opitulatur. Hoc autem huiusmodi esse ipsa nos docet natura. siquidem uix unius atque alterius tanto è numero hominum corporaturam, effigiem, mores, atq; commotiones ita similes uidemus, ut nõ multum etiã inter se differant. Quod profecto à motionibus ipsis cæli, ac stellarũ sempiterna orbiculatione proficiscitur, quæ semper sibi ipsa dissimilis est, uariaturq; ubiq;, donec post confectam illam perannosam orbiũ omniũ conuersionem, res ipsæ ad illum ipsum statum regrediantur, à quo primũ aliàs atq; aliàs cœpere. Quæ consyderatio, itemq; cogitatio primos illos tum Chaldæos, tum Aegyptios mouit, uti arbitrarẽtur mortaliũ resurrectionem futuram. Adhæc naturæ rerum studiosi ac præsertim medici nequaquam aut ingenio assequi, aut usu possunt omnia. Qua è re factum est, ut ab illis, & quidem non paucis tum in pscrutationibus, tum etiã quæstionibus dicatur à natura, uiq; propria comparatum sic esse, reiq; illi de qua quæritur peculiariter attributum. Nauseabat familiaris meus Ioannes Spina, quoties eius

naribus casei obijceretur odor. isq; ubi in mensa apponeretur, compescere uomitum haud poterat. Alter etiam familiaris rutam ubi sensisset, inhibere fugam nequibat. Mihi ipsi & fauces deliquescunt, & inhorrescunt artus, non modo si, quæ Persica nux dicitur, manu tractetur, uerum si ab alio tractari eam uiderim, adeo me cortex ille attactu commouet. Eodem etiã afficiunt horrore P. Sũmontiũ nostrum poma omnia, quæ cortice sint pilosiore. Idem quoq; ego neq; halarum titillatione moueor, & plantarum perfrictione maxime delector, mirificamq; scabendis illis uoluptatem capio. Sunt qui frictionem illam nullo modo patiantur. Harum rerum ratio sua, & quidem certa, peculiarisq; existit, nec fuit ab Aristotele præterita. Impigrum, & fortem nouimus militem, qui repente obiectã sibi ex improuiso lacertula, fugam pinde atq; consternatus arriperet, retentusq; uisa ea exanimaretur. Itaq; q neq; ab hoste armato, neq; ab angue deterreretur, lacertulã exanimis fugitabat. Diximus igitur de oculorũ uitijs, at non modo de sexto, septimo, & primo loco disseruimus, deq; luminaribus, ac maleficis stellis, uerũ ẽt de cardinibus, cardinũq; ipsorũ successióibus, ac decessionibus, hoc est anaphoris, et epicataphoris. De ualitudinibus uero, ac morbis alijs corporis satis est unum hoc admonuisse, eos ijsdem à stellis pro natura signorum, ac sua, ubi uespertinæ fuerint, ijsdemq; potissimum à locis indicari. Sed neq; omittendum hoc uidetur, easdem illas de quibus dictum est configurationes, ubi neq; prorsus ualidæ, neq; partiles fuerint, sed imbecillæ potius, aspectusq; sepositi, beneficorumq; syderum radijs temperabuntur, tenues offensiunculas, leuioráq; pericula potius quàm uitia decreturas. Et Mars quidem ac Sol oculorum lippitudines, quippe qui humores calfaciant, Saturnus uero ac Luna suffusiones, obnubilationesq; albuginosas ingenerabunt, quæ lucem impediant. Quam ob rem ad alia iam corporis uitia, morbosq; transeamus.

De Sterilitate & ab ortu, deq; uitijs circa pudenda.

Non oculorum autem modo, sed & corporis totius, ac partium eius uitia, ualitudinesq; ab humorũ intemperãtia, perniciosáq; commixtione originem ducunt, qppe cũ naturæ, compactionisq; corporeæ sequãtur semina, ut febres, dolores, hulcera uerum ẽt ex ijs quædã externa inferũtur à ui, ut uulnera, ut ossiũ fracturæ, quæ corpori quotidie uidentur extrinsecus accidere, iureq; appellantur uiolẽta. De utrisq; ig

tur dicemus, quę de maleficis, ac luminaribus, deq; tribus locis, primo, sexto, et septimo, maximeq; de oculorum affectionibus disseruimus, de beneficis quoq; eadem ratione explicabimus, quæ de maligna pernicie, saq; locorũ natura infectæ, atq; à maleficis lacessitæ, morbos afferũt, diuersaq; corporibus uitia. Venus igitur in ortu, aut in occasu, sed in occasu præcipue, qui suapte natura noxius est, cum Saturno partiliter posita, aut ab illo conspecta de loco uel quadrangulo, uel opposito, aut domiciliorũ inuicem commutatione facta, ut alterius stella in alterius sit hospitio recepta, si à Marte aut è superiore loco, aut è regione infestetur, suam illam genitalem uim amittit ob configurationẽ tantopere iniquam. Quo fit, ut qui uiri genitali in constitutione Venerem ratione hac obsessam habuerint, steriles omnino sint, genitaleq; illorum semen infœcundũ reddatur, Mulieres uero tametsi uirile semen genitalem fortasse intra locum admiserint, ipsam tamen adauctionem infelicem experiantur. Fœtum enim aut intempestiuum, eijciẽt, atq; immaturum, aut frustilla, quasdamq; carunculas magis q̃ fœtum enitentur, aut fœtus ipse ex utero lacer, discerptusq; unco distrahetur, Maxime autem si configuratio ipsa fuerit in Cancro, Virgine, & Capricorno, uidelicet quod Venus languescat in Virgine, in qua deijcitur, ut pote in signo altitudini suæ opposito, quodq; Cancer, & Capricornus signa sint tropica, uiribusq; maioribus, pluribusq; prærogatiuis prædita. quæ mihi quidem propter augendæ, ac minuendæ lucis iurisditionem, temporisq; uariandi, à quo cœlestis motus dimensionem quasi quandam, seu potius dinumerationem circumlabentium continue momentorũ accipit, uidentur inter signa reliqua tribunal à meridie, septentrioneq; obtinere, ac perinde ut tribunalia magistratibus, sic ipsa planetis illic insidẽtibus authoritatẽ contribuere. Causa uero certa sterilitatis hinc à nobis conijcitur, quod stella Veneris præter alias, tum suapte natura, tum ob commixtiones, quas plurimas accipit, inuestigabiles quodammodo uires & habet, & suscipit, quæq; definiri uix queant. nec mirum, cum sit materiæ in generatione apparatrix. neq; enim tanta rerũ quæ gignuntur, esset diuersitas, nisi materia ipsa tantopere uariaret. Quando autem monstra in generatione ipsa animalium fieri uidemus, an non sterilitas monstri quasi quoddam genus est? Quid enim monstrosius, ac tam naturæ aduersum, quàm hominem ipsum aliquando genitum, nunquam tamen geniturum? Tum semen igitur uirile accusandum est, perinde ut generationis conciliamentum, tum mulierum menstrua, quæ Venere male se habente, ut ipsa quoq; male se habeant necesse est. qua uia

nec materia, cui Venus præsidet, nec semen conuenire aliqua inter se ratione possunt. Saturnus igitur copulatione, Mars uero aspectu incompositissimi in generatione socij, in cardinibus cœli primarijs positi, moderatam illam appositéq; fermentatam undiq; Veneris naturã conturbant, & calamitate quasi quadam obiecta corrumpunt, indéq; sterilitas ipsa sequitur, quæ tamen (ut paulo post dicemus) pluribus de causis potest contingere. Neq; enim tantarum uirium Veneris sydus est, tantæq; authoritatis, tametsi Veneris amator à Poëtis Mars decantatus est, ut eius, Saturniq;, præsertim aduersante cardine, possit in temperantiam cohibere. Quæ autem in maribus futura est sterilitas, ea erit in fœminis fœtus egerendi, ac parturiendi quædam infelicitas, quãuis enim uiri semen intra uterũ admiserint, infeliciter tamẽ conceptio ipsa cedet, quando perniciosa maleficæ utriusq; uis et locum ipsum genitalẽ, et muliebres humores adeo inficere, ut conceptio perfici prorsus nequeat, minimeq; sit ad frugem uentura. Eadem Venus eodem in statu Marti, Saturnoq; configurata, si Mercurius quoq; socius accesserit, uel eunuchos, atq; euiratos faciet, uel hermaphroditos. Mercurij nanq; societate addita, commutatio hæc continget, in qua Venus quidem gignendi uim propriam retinebit, socij uero maleficentiam non abijcient suam, peculiaremq; ad naturam Mercuriũ uterq; adducent, cum sit stella eius tantopere uersatilis. Quod si Sol quoq; in socium ascitus configurationis huius fuerit, luminariáq; cum Venere unà masculescent, ac Luna (ut dictũ est) acriter fuerit à maleficis infestata, locisq; è superioribus, mares quidem euirabuntur, aut eorũ testibus uitiũ inferetur, aut ipsi hernia laborabunt, uixq; obscœnarũ partiũ aut uitiũ, aut ualitudinẽ euitabunt. Quãdo ex hac tot planetarũ colluctione, tantaq; cũ hostilitate coacta necesse est, id eueniat, quod in conuentu plurimorum simul conuenarũ solet accidere, ut rixæ, turbæ, seditiones, ciuiliaq; odia publice, priuatimq; oriantur. Ipsæ uero mulieres infœcundæ, ac steriles futuræ sunt. Hæc autem uiolentia, impetusq; tam incompositus acrius sæuiet, si configurationes hæ contigerint in Ariete aut in Aquario, quorum alter Martis domus est, alter Saturni, dominorumq; suorum improbitatem augebunt, atq; eo magis quod Venus ipsa mœret in aquario, quippe qui descensus sit, atq; apoclima propriæ altitudinis, quàm Venus habet in Piscibus, in Ariete uero languescat, utpote in descensione, atq; prolapsu domicilij, est enim Taurus Veneris domicilium, cuius Aries est apoclima. Nec uero configuratio hæc propter luminaria à maleficis percussa non oculis etiam uitium minitatur. Quocirca eadem ipsa Venus

in imo quoq; atrdine atq; in Aquario constitutæ, si aut Lunam secum sociam habuerit, aut forte aduersantem sibi è quadrangulo, opposito ue loco, id est ab ortu, uel occasu, seu de culmine, sterilitatem portendit. Quin etiam sexto in loco geniture tempore collocata propter loci maligniatem mulieri minatur ex partu, nam aut ante diem fœtum eijciet, aut propter partus difficultatem in mortis periculum incidet, aut fœtus ipse discerptus extrahetur ex utero. In occasu quoq;, aut in atrdine infimo copulata Saturno, Ioui, ac Mercurio, iisdem'q; in partibus mulieres quidem steriles, uiros autem à coitu alienos, ac frigidos faciet. Quæ coniunctio si tropico fiet in signo, Mars'q; socius accesserit, mares euirabit, fœminarum autem loca genitalia uinciet adeo, ut earum natura glutinetur, aditum'q; ad se uiri minime pmittat. hoc uitio affectas mulieres Cápani Incassidatas uocant, clausas alij, q natura os, ut Celsus inquit, glutinatū sit. Septimo etiā in loco, mundiq; in occasu Venus posita, uespertinum'q; ortum faciens, si Saturnus ei superiore è loco, atq; è culmine quadrangulabitur, uiros item frigidos, atq; à coitu alienos, nec minus etiam mulieres faciet. Eiusdem Veneris stella cū Saturnio cœli in medio collocata, partibus'q; iisdem, si Luna ex imo, atq; aduerso cœli loco radios suos contra obiecerit, filios uiro nullos promittit, aut propter sterilitatem, aut quod anus ei uxor, atq; effœta futura sit. Hæc enim configuratio quadrangulatur à dextra, sinistra'q;, occasui, qui uxores dare consueuit, ac propter Saturnum futura est uxor aut infœcunda, aut anicula. Venus item cum Mercurio septimo in loco, hoc est occiduo in atrdine posita mares eunuchos, atq; exectos decernit, mulieres uiragines, prolem'q, nunquā suscepturas, quibus si Mars conalitabitur, aut coniunctione, aut aspectu, hermaphroditos. Eadem Venus eodem in occasu cum Marte, iisdem'q; in partibus posita occultas decernit ualitudines, quæ'q; ab iecanore proficiscantur.

De Causis sterilitatis.

Res ipsa uidetur exigere, ut, quoniam de sterilitate loquimur, quibus è causis sterilitas ipsa proueniat, quid item ab antiquis in hac ipsa obseruatione traditum sit, referamus. Sobolis propagatio, & ea quæ generatio dicitur, generi animalium est omni, à natura tributa. Nam & mulas aliquando peperisse compertum est, raritas tamen hæc mulorum genus reddere fœcundum nequit. Nihilominus & uiri, & mulieres (ut de hominum loquamur genere) reperti sunt & quotidie re

periuntur steriles, quiq; prolem suscipiunt nullam. Quod tum in uiris, tum in mulieribus non una solum è causa euenire certum est. cũ non nunquam sterilitatis causa sit corporis obesitas, quæ excrementitiam illam seminalemq; materiam ad se trahit omnem, quam in uirile semen, menstruaq; muliebria conuertere natura consueuerit. Interdum ob morborum grauitatem, tum uiri semen, tum mulieris menstruæ illæ purgationes uitiantur adeo, ut uis illa manans omnino efficiatur. Aliquando locæ ipsa genitalia, partesq; Veneris rebus accommodatæ oblæsæ sunt, meatusq; ipsi obstrusi. Etsi persæpe medicorum opera remedium adhibetur. Ebrietas quoq; uictusq; intemperãs quãdoq; flaccescere naturam ipsam cogunt, atq; imbecillam reddunt. Verum ab ipso sæpe ortu maris sterilitas, fœminæq; proficiscitur, cum uidelicet menstrua mulieri nulla profluunt, uiro aũt semen aut nullum liquitur, aut summum in modum frigidum, ne modo aliquo sit generando. Rei aũt huius signa sunt, quod mari barba, fœminæ pubes neutiq; nascitur. His dictis ad obseruationes ipsas ueniamus.

De Configurationibus facientibus sterilitatem, & hermaphroditos.

Saturnus secundo in loco, id est in horoscopi successione positus, si Luna copulabitur, aut de quadrangulo, oppositoue loco sibi inuicẽ aduersabuntur, liberos denegat, cogitq; alienos sibi adoptare. Idem Saturnus quocunq; in cardine positus, si à Mercurio percutiatur ab opposito, sobolem nullo modo promittit, præterquam si alicunde præsidium sit allatum, Iupiter item in occasu constitutus, si aduersos habeat Martẽ ac Mercurium in horoscopo ijsdem simul in partibus collocatos. Idẽ etiam efficit Iupiter cum Mercurio in occasu positus, si eis Saturnus ab ortu minabundus obstiterit, aut si illi in ortu, hic uero in occasu consisterint. Mars quoq; prolem minime promittit, ubi ipse quinto in loco positus Lunam ab opposito uiderit oppugnantem, præterquam si Iupiter alicunde prospexerit. In medio item cœlo, aut alio quocunq; in cardine constitutus, nocturna in genitura, signoq; fœminino, nec minus etiam se ipso cardinem tenente, si pars, locusq; liberorum in altero è proprijs domicilijs repertus fuerit, uel si dominus signi eius in quo filiorum pars constituitur, fuerit ei copulatus, aut perniciosa radiatione percussus, Mercurius item cardinalis, si Saturnum aduersum se, aduerso in cardine constitutum habuerit, sterilitatem obnunciat. Adhæc Saturnus in culmine positus, ac Mercurio partiliter coniunctus, si dominus genituræ, aut uitæ dator aduersabitur, maláq;

Martis irradiatio accesserit, præterquam quod paralyticos, gibberos, atq; incuruos facit, faciet aliquando etiam hermaphroditos. Quoniã uero dictum est à nobis Veneris effectiones esse penè infinitas, non pœnitebit retulisse ea, quæ nostra tempestate de hermaphroditis & ipsi uidimus, & perquam cognita etiam ab eruditis uiris habemus. Caietana mulier cula uiro piscatori nupta, cum quo annos complures Veneris res misceuerat, ut Antonius Panhormita piscatoris amicus referre adolescentibus nobis solitus est, post quartum decimum annum è muliere in uirũ transijt, exorto repente in muliebris naturæ loco uirili penè. Quo facto, quod cõditionis pÿuderet suæ, ut q à uiris pariter, mulieribusq; rideretur, è ciuili uita ad uitæ genus religiosum transijt, uixitq; in monasterio, in quo ipsi eũ nouimus, uitæ suæ reliquum, sepultusq; est Romæ in Mariæ ad Mineruam templo. Mulier altera nomine Aemilia nupsit Antonio Spensæ ciui Ebulano, postq; duodecimum nuptiarum annum in Meliũ mutata est, hodieq; cum uiris conuersatur, artesq; uiriles exercet in patria, utq; relatum nobis est, nuper etiam uxorem duxit. Masius Aquosa cum quo uetus mihi consuetudo est, exorta inter eos de restituenda dote controuersia, testificatur, Ferdinandi se Regis iussu prospexisse restitutioni. Biennio antequam hæc scribimus, ut ab Vmbro nostro A. Colotio, grauissimo quidem uiro accepimus, puellæ rusticanæ quæ uillico nupserat, ubi puerum ex illo genuisset, uirile membrum intra muliebrem naturam se se extulit; ineratq; illi, quæ non multis post mensibus diem obijt, ex eo partu maris atq; fœminæ natura promiscua. Hos naturæ, cœlestiumq; agitationum effectus mirari magis possumus, quàm quomodo fiant, eorum rationem singillatim reddere. Quæ de re ab Aristotele dicta sunt quæ dici pro disciplina illa naturali possunt. Quod igitur ad hermaphroditos, atq; androgynos pertinet, quando Mercurij stella uersatilis, ac, penè dixerim, promiscua est, siue quod Veneri copulata uires eius augeat ad progignendam fœminam, siue quod in illarum fauorem proclinet stellarum quæ masculam sobolem meditantur, de coniunctione profecto, ac commixtione radiorum eius, quod semini ac materiæ genitali uberiorem, ualentioremq; uim adiungat, hæc naturæ duplicitas manat. ut dum utriq; fauet æquo studio, non tamen ut geminos ualeat gignere, aut alteri, ne omnino succumbat, fert suppetias, fœtus hæc sexusq; siue incertitudo, siue communitas proueniat. Nec uero prætereundum est quid Physici hac ipsa de re sentiant.

Opiniones Physicorum de hermaphroditis & geminis.

Volunt autem calorem, à quo existat generatio, moderatum illum quidem esse, & sua quadam certaq; mensura contineri, urere autem, ac supra quàm generatio ipsa exigat, excitare, ubi uehementior fuerit, aduersariq; propterea generationi, aquam nanq; aheno contentam temperato ab igni non secus quàm à feruentiore calefieri, eo tamen differre, quod ab hoc ipso efferuescente fiat euaporatio, et maior, et resolutior, ut pene repente ab oculis aqua euanescat omnis. Oportere itaq; tum genitale ipsum uiri semen, tum mulieris excrementa illa menstrua modum suum retinere, certosq; intra fines cogi. Ni enim & eius qui agit, & eius qui patitur uis intra præscriptum coerceatur, frustra utrunq; niti. Vbi uero accessio facta est aliqua, & ea quidem tanta, quæ geminationi satis sit, fœtum ipsum in utero ob accessionem eam geminari, Idq; quod rarum sit, quod parum omnino solitum, iam pro monstro haberi, iudicariq; portentosum. Eandem quoq; accessionem in parte quidem aliqua factam, esse causam aut membri cuiuspiam agnati, ac superuacanei, aut naturalis magnitudinis regulam præter gressi; quod uidelicet in concipiendo fœtu materiæ ipsius plus consciterit, quàm quod necessarium esset parti illi constituendæ. Atq; inde fieri, ut membra interdum ipsa maiora formentur, quam pro sua ipsorum natura, corporisq; reliqui constitutione, Quin etiam usuuenire ab hac ipsa causa, ut non nunquam uterq; sexus insit fœtui, maris scilicet ac fœminæ, etsi è duobus alter est ferè semper imbecillus, inefficaxq;, &, ut ita dixerim, clandestinus, contingatq; non nunquam alterum aut mutari, aut potius aboleri, ut quæ prius fœmina coierat muliebriter, post in marem uersa uiri coeat more, agatq; quæ solita erat pati. Asseuerant igitur agentem uim illam & procreantem cum æquabiliter sese ad alterutrum habuerit, ut aut prorsus superet, aut ut rursus superetur, eodem quidem aut uirili, aut muliebri sexu geminos nasci. At ubi partim uicerit, partim succubuerit, tunc in diuersum rem geri, atq; alterum marem, alterã fœminam gigni, quod rarius tamen audio contingere, ac plerunq; parum diu uiuere. Vtq; propter materiæ interdum ubertatem in procreatiõe adnascuntur præter naturæ præscriptum membra non necessaria, ut sextus digitus, ut auris agnata uiri, quod uidelicet materiæ plus insit, quàm quod aut digitali, aut auriculari satis est parti: Sic è contrario minus aliquan lo inest, ut cum in fœmineo fœtu conglutinatur pars illa genitalis, quæq; fœminam

discerni à mare. In masculino autem, mari haud omnino prodeūt testes, neq; uirili modo propendente ab inguinibus. Gigni autem geminos tradunt, quoniam & cor duplex generetur, cum simplex, id est unum tantum sit in androgyno. quo fit, ut perfici nisi unus foetus nequeat, Prouenire hæc igitur in geminis procreandis à materia, et ui eiusdem duplicata, & prævalida ad utrumlibet sexum consumandum, In hermaphrodito autem secus, quod polleat ad neutrum, imo ad utrunq; ad alterum tamen, ut dictum est, clandestinum, atq; irritum. quando ambo sexus nequeant in eadem æquabilitate agendi, patiendiq; simul in uno consistere. Natura enim in hominum omnino genere marem discreuit à foemina. Itaq; in eodē simul corpore uterq; sexus, suo in gradu nequit consistere, Proficisci autem hoc ostenti genus à stella Mercurij, eiusq; cum Venere commixtione nomen ipsum hermaphroditi docet, à re ipsa inditum, Causam uero afferri à materiæ ubertate maiore, ostendunt etiam fructus arborei. Antonium Panhormitam, cum aliquando me præsente de rebus his sermo incidisset, asseuerātem audiui, compertum sibi fuisse, Frācisco Philelpho, cui ipse fuisset perquam familiaris, tris testiculos esse ingenitos. Referentem quoq; non semel audiui Andream Matthæum, summa fide, summaq; authoritate uirum, allatum sibi à coco suo, in oppido suo Bitonto agenti, arietem exenteratum, cui & præcordia, & intestina omnia essent geminata, cor uero unum inesset tantum. Nimirum si materia, uisq; illa fuisset satis procreando cordi, geminatus etiam aries in procreatione fuisset.

De Linguæ uitijs.

Sed pergamus ad reliqua. In quorum genitura Saturnus ac Mercurius cum Sole pariter coniuncti cardinem aliquem tenuerint, præsertim ortus, aut occasus, Lunæq; configurabuntur, ipseq; Mercurius occidentalis erit, ijs in lingua uitium inerit, aut enim balbutient, aut blæse, hæsitanter'ue loquentur. Cum enim linguæ, atq; orationi Mercurius præsideat, hinc à Saturno, Soleq; conflictatus, illinc à Lunæ radijs male habitus hunc & ipse malum habitum in lingua nati referet. Lingua enim ipsa hebescet ita, ut nisi ægre per os agitari, ac tractari inter loquendum queat. Idq; ab hebetudine, imbecillitateq; proficisci Mars docet, si enim coniunctione sua obstiterit, Lunæq; obuiarit, propter insitam celeritatem, atq; uigorem natus ipse à uitio liberabitur. Quemadmodum autem pedes, lingua quoq; uitijs laborat

suis, nanque ut illi claudicant, sic hæc & balbutit, & hæsitat, & blæsa est, & paulatim, ut illi, ætate ipsa perficitur, serius enim infantes loquuntur. Quin etiam postquam ætate lingua perfecta est, uitio quodam naturæ segnior non nunquam, atque ad efferenda uerba ineptior redditur. Videmus enim alios inter enuntiandum, quod lingua tanquam in cursu retenta sistat, impeditaque; offensaculo hæsitet, nunc literam quampiam, nunc syllabam, hoc est duarum triumue literarum copulationem prætermittere, hique balbi plerunque dicuntur, alios qui aut has aut illas literas efferre prorsus nequeant, qui blæsi uocantur, quod blæsa illis, ut est in obscænis carminibus, lingua sit. Sunt etiam qui præter hæsitationem alias alijs literas coniungere, ac simul continuare nequeant, hique ab hæsitatione ipsa nomen ducunt hæsitantes. Quamuis & animi quoque sit hæsitatio, ut cum dubijs in rebus constituti, quid potissimum eligamus, hæremus. Hæc autem ipsa uitia ab hebetudine, imbecillitateque eueniunt, quod lingua idonea parum sit illis, quæ animus & intellegit, & concipit, exprimendis. cui, ut officio suo liberrime uti ualeat, celeritate, ac uolubilitate maxima opus est. Nimia uero humiditas ei rei cum primis noxia est, propter motus tarditatem. Nanque ut moderata humiditas, quod in arborum flagellis cernitur, flexibilitatis est, atque agilitatis causa, sic nimia eneruat, nec patitur elabi, quod in tenerrimis ramulis apparet, Iacent enim magis quàm flectuntur, uentoque agitati decidunt. Ac tametsi lingua ipsa humoris arcula est, & quoddam quasi penus, de nimio tamen humore prosternitur. Quo fit ut neque motari per os, succidentibus neruiculis, neque ipsa festinare ad frangendam uocem, atque in arctus suos redigendam possit. Quippe quæ à natura rerum magistra pulmoni superimposita est, quo spiritum ab illo efflatum informet, informatumque, atque impressum statim exprimat. Aegrotis tamen, ac febri ardentiore laborantibus accidit linguæ deprauatio nimiam ob siccitatem. In hac itaque configuratione Luna, Saturnusque superfluentia humidi à se concitati, Mercurium usque adeo madefaciunt, ut in constituenda lingua uitiosus futurus sit artifex. Quoniam autem uidemus ebriorum quoque linguas hæsitare, atque interapi, eorum item quos ardentior febris uexat, maiorue urget distillatio, uitiaque ipsa aut de superfluentia proficiscuntur atque excessu, aut à defectu atque penuria, fieri etiam potest, uti ab humidi inopia, nimiaque siccitate arefacta lingua inhæsitet, neruiculique illi ab humore defecti & subsistant in motu, & lingua se sic inculcet, atque ubi stetit, motari atque impelli uix queat. Siquidem hebetudo, segnitiesque omnis à tarditate motus existit, quod lingua ipsa

agilis nequaquam est, ut nimia fortassis exiccatio, non minus quàm humidi exuperantia causam blæsitati afferat. Quocirca (quoniam Sol, ut ante dictum est, neruorum curam suscepit, Mercurius linguæ, Luna pituitæ, cuius etiam ciendæ Saturnus est author) diligentissime uidendũ est in hac ipsa configuratione qui sint ualidiores, pluribusq; prærogatiuis ornati, Signa etiam ipsa quid portendant, in ariditatem ne, an humiditatem proclinent, ut ferri sententia pensitatim queat, utra è causa uitia ipsa sint profectura. Fieri etiam potest, ut quod uel breuior q̃ oportet, uel angustior lingua ipsa sit, propter breuitatem latitudinisq; arctationem complecti, ac frangere suo tempore uocem articulatam nequeat, quod nihilominus ad malum Mercurij habitum referendum est. Quod uero ad Saturnum uel pote phlegmatis, pituitæq; conciliatorem attinet, stella eius cum sit arida, summumq; in modum frigida, propter frigidi ipsius, humidiq; inter se communicationem, & trahit ad se humidi plurimum, propter siccitatem, & tractum frigore suo cogit, coactumq; addensat, quo post calefacto necesse est pituitæ, lentiq; humoris riuos ubertim fluere, ut expressa è spongia uidemus, quæ aridissima cum sit, humidi plurimum rapit, atq; in se se retinet.

De Alijs quibusdam uitijs.

Non solum autem in lingua, uerum etiam in alijs corporis partibus uitia, malumq; inesse habitum persæpe cernimus, ut capitis à collo in pectus proclinationem, ut pedum claudicationem, ut spinæ, lumborumq; gibbum, et pectoru, ut neruorum solutiones, contractiõesq;, ac debilitates, ut uertebrarum nimiam, deformemq; prominentiam, ut mutilationes quoq;, quæ quidem uitia pro signorum naturis eueniunt, maxime autem ubi in illũ locus, hoc est uitij, ualitudinisq; pars ceciderit. Hæc autem signa quæ uitiorum, ac ualitudinis locum in genituris sortiuntur, à Græcis uocantur ὑπαίτια, quod uidelicet uitio, ac ualitudini causam dent, nobis tũ uitiosa, tũ ualitudinaria placet appellare, è recentioribus nõ nulli ægrotantia uocauere, quidã ineptius tale defectiua, quod uitiũ uocent defectũ. Cum igitur ambæ maleficæ Mars scilicet ac Saturnus in ascendente cœli cardine cũ Sole, Lunaq; simul constituti fuerint, aut luminaribus ipsis in horoscopo insidẽtibus, utraq; malefica, opposite de loco, cardineq; ab occiduo aduersabitur, Lunaq; ipsa in nodis, seu flexibus reperta forte fuerit, aut in Ariete, in quo uitij etiam locus constitutus sit, aut in Tauro, Cancro,

Scorpio, seu Capricorno, natus ille, in cuius genitura figuratio hæc cō tigerit, uitiorum de quibus diximus, aliquo laborabit pro signi natura. atq; à primis quidem diebus, ipsaq; statim genitura, si luminaria partiliter cum maleficis copulata incedunt. Hæc autem ipsa signa, quæ supra expressimus, uitijs iam explicatis maxime apposita sunt, quod membris præsideant, in quibus illa contingunt. Locus uero ipse nodorum, ac flexuum, flexurā quoq; atq; incuruationem, distortionem'ue membrorum in malo Lunæ habitu decernit. Qui nam autem deterior esse habitus Lunæ potest, quàm ut à Sole exusta, ab utraq; etiam malefica, aut ex opposito, aut è propinquo, ac coniuncto situ, omni è parte labefactetur? Quod si luminaribus ipsis in ascendente cardine simul positis, Mars ac Saturnus superiores quidem effecti, uerum inuicem digressi, de culmine, hoc est è signo cœli mediū tenente quadrangulabuntur, grauioribus cum periculis, maioreq; cō sternatione mala hæc quæ decernuntur, inferentur aut à casibus, præcipitibusq; locis, aut à latronibus, quadrupedibus'ue, aut ex igni, ferro, uulnere, contentione, rixa, quorum quidem malorum Mars author atq; illator fuerit, ubi ob prærogatiuarum authoritatem iurisditio hæc illi obtigerit. E mari uero, aut à fluminibus, stagnis'ue, aut è spasmis, neruorumq; distentionibus, aut ruinis, ubi Saturnus illorū inferendorum ius sibi, potestatemq; uendicauerit.

De Vitiligne, scabie, & alijs uitijs compluribus, siue ægritudinibus.

Quoniam autem uitia ipsa potissimum decernuntur, Luna æquinoctialibus in signis, aut solstitialibus collocata, si Arietem ipsa permeabit, quod æquinoctiale signum est, Vitiligines decernet, atq; albis maculis nati corpus asperget, cui uitio nomen est nunc Morphea. Sin autē per Cancrum feretur, quod solstitiale est atq; æstiuum signum, Lichenas minatur, at in Capricorno posita Lentigines, in Libra uero tetram illam scabiem, quæ Lepra dicitur. Itaq; pro humorum natura atq; intemperantia anni quadrantes sequentium, uitia hæc aut his similia portendunt. Futuræ autem sunt ægritudines, magis quàm uitia, si fiat commutatio status atq; conditionis, ut scilicet maleficæ configurentur Soli quidem uespertino in statu, Lunæ uero in matutino. Status enim uespertinus Lunā delectat, quoniā luminare nocturnū est, matutinus autem Solem, quod est diurnum. Diurna nanq; conditio, quam matutinatio sequitur, quia pollentior est, uitriū inducat, nocturna uero, cuius particeps est uespertinatio, quod imbecillior

est, ualitudinem. Hæc igitur conditionis permutatio, uel potius contrarius status uitia in ualitudines mutat. Generaliter autem & mali habitus, & ægritudines, ac uitia quæ à Saturno decernuntur, à frigore, ac pituitæ, oculisq; generantur humoribus, ut uentris, atq; intestinorum dolores, quiq; morbi inde proueniunt, ut etiam qui e pituitæ affluentia & u' reumate, distillatione, grauedine, ut tussis, uomitus, stomachiq; eiectatio, ut corporis totius macilentia ac tabes, ut debilitates ac langor, ut leuitas intestinorum, aluiq; solutio, ut colicæ, elephantia, Icteros, quiq; morbus arquatus dicitur, muliebris etiam naturæ mala affectio. à Marte uero mala pulmonum affectio, sanguinis excreatio, bilis cômotio, scabies, ac prurigo, quæq; mala ferro, igniq; curantur, quæq; aut uruntur, aut cæduntur, ut tubercula, ulcera, antraces, fistulæ, quæq; etiam uitia, morbiq; erumpunt in oculis locis, ut mariscæ, pustulæ, deniq; cuncta serpentia, abortus quoq; mulie bres, ac foetuum truces illæ discerptiones in utero. Quocirca uitia, ægritudinesq; maleficarum ipsarũ naturam, ac matutinationis uespertinationisq; conditionem sequẽtur, easq; infestabũt corporis partes, quæ à signis innuentur, in quibus tum uitij, ualitudinisq; locus inuẽtus fuerit, tum cardinalis ipsa fiet configuratio. Quodq; Mercurij stella tantopere uersatilis est in utranq; partem boni ac mali, quoties aspectus eius, aut societas accesserit, tum Saturni malignitas, tum Martis augebitur. S. quidem in mouendis humoribus, illisq; exagitandis, atq; ad fauces, pectus, stomachum diffundendis, perq; neruos distinendis, excitabit Saturni tarditatem, Martem autem & irritabit ad efferuescendum acrius, adustiusq; excitandum, & ad inflammandum multo etiam uehementius, ut flagrante sanguine, bileq; arefacta, atq; incensa, totoq; æstuante corpore intumescant passim ulcera, fiant abscessus, ac uomicæ, serpat ignis sacer, furieturq; insania, ac mens delirio capta sese ipsa ignoret, præcepsq; rapiatur. Nec uero signa non & ipsa in quibus configurationes hæ fiunt, & cardines obtinent, de quibus diximus, suas uires, ac suam unum quodq; præ se ferunt naturam his in malis & corporis & animi discriminibus. Etenim Cancer, Capricornus. ac Pisces, demum terrena, aquea, ac piscosa signa, quæ per corpus serpunt, ægritudines excitant, Lichenas item, quas supra dictum est, mentagras uocari, tetram quoq; scabiem, & scrofulas, & elephantiam, atq; eius generis ægritudines, fouent enim humorem illum terrenum ac salsum, & in squamas uertunt, cutemq; infiCiunt. Sagittarius, ac Gemini ἐπιληψίαν, hoc est comitialem morbum inducunt. In uniuersum autem maleficæ in extremis signorum

partibus constitutæ uitia, ac morbos excitant (quod genus ... Græci uocant à cutis exasperatione) qualis scabies asperior, quæq; uehementius prurit, quales etiam papulæ non nullæ, quas Cornelius feras uocat, quales item pustulæ, quæ & rubent, & rodunt, & cutē exasperant, simulq; exhulcerant. Humores enim ad extimas atq; eminentes corporis partes euocatos, ut ad articulos defluant, cogunt, atq; ad partis item exteriores, cuiusmodi ægritudines, siue uitia sunt elephantia, podagra, chiragra, morbi articulares, quæq; alia mala in extimis, atq; extantibus oriuntur corporis partibus. Qualis autem ualitudinum ipsarū futurus sit exitus, beneficæ indicabunt, si enim nulla ratione aut maleficas configurabuntur, aut luminaribus in cardine constitutis, multos quidem, grauesq; tum dolores ac molestias, tum ualitudines ipsæ secum afferent, demum mala ipsa curationem non recipient, erunt enim morbi omnino incurabiles. Tantundemq; eueniet, si quanquam configurantur, ipsæ tamen inferiores, atque imbecilliores omni è parte maleficis succūbunt, authoritate, prærogatiuis, ac uiribus ab illis superatæ. Quod si beneficæ maleficas configuratæ uiribus superiores, authoritateq; pollentiores fuerint, fauore, suffragijsq; id præstabunt suis, ne fœda, opprobriosáue uitia ipsa sint, quin etiā suo uti tempore curationem admittant, néue ægritudines ipsæ, ubi beneficæ orientales fuerint, tantopere molestæ, ac laboriosæ sint. Quod si beneficæ maleficæq; æquis ac paribus, munitæ fuerint uiribus, uitia ipsa nunc minuentur, nunc augescent, ualitudinesq; temporali quadam intermissione & abibunt, & regredientur. Quocirca si opitulator Iupiter fuerit, ægritudines sedabūtur, morbiq; mitescent, & uitia, uti Ptolemæus existimat, quo minus turpitudinem afferāt, occultabuntur, hominum beneficio, ac pecuniarum, et dignitatis gratia, Cui si Mercurius astipulabitur, nec ueneficorum deerit, nec peritorum medicorum opera. Sin Venus patrocinium susceperit, deorum immortaliū utetur ope, ut et uitia honesta quadam uitæ ratione occulantur, & ægritudine sedētur, siue deorū oraculis aditis, siue uotis nūcupatis, siue inspectis sortibus, siue coniectis somnijs, seu deniq; sacerdotum opera, sacrisq; piacularibus, aut exorcismis, atq; excantationibus, Cui si etiam Mercurius attestabitur, & uitia, & ualitudines tātum inde leuamentum accipient, ut fortasse etiam per se se tandem curentur. In hac igitur maleficarum improbitate si ferendæ opis optio Iouis fuerit, primum id præstabit, ut uitia occulantur, ne è diuulgatione turpitudo, infamiaq; oriatur, deinde ut morbi leuationem accipiant, hominum quidem opera, consilioq;, nec minus pecuniæ, ac di-

gnitatis gratia, Cui si Mercurius astipulatus fuerit, non medicorum solum operam uerum etiam ueneficorum, sagrumq; opem sumministrabit, Sin Venus suffragabitur, sub honesta specie et uitia occultabũtur, & morbi sedabuntur adeo, ut magna è parte leuati uideantur. Cui etiam uitiorum honestamento, ægritudinumq; leuationi, dij ipsi immortales aderunt, nunc oraculis, responsisq;, nunc somniorum, uisionumq; repræsentationibus, nunc etiam aut sortibus, aut incantationibus, aut uotorum nuncupationibus, aut sacerdotum opera, sacrisq;, ut dictum est, piacularibus. Forsitan mala ipsa aut hominum opera, industriaq; curabuntur, aut ubi consenuerint, per se tandẽ desinent, si Mercurius quoq; Veneri suffragator affuerit. Nec uero frustra hæc ab antiquis scriptoribus præsertim Ptolemæo, Maternoq; traduntur, siquidem Salmoneus monstrata sibi in somnis herba sanatus legitur, quæ ab ipso postea nomen cepit. Tradit etiam Galenus, admonitum in somnis, uti cuiusdam, qui dolore laboraret epatis, uena scinderetur ea, quæ est inter manus pollicem atq; indicem. qua percussa, è uestigio fuisse illum à dolore liberatum. Paucis ante annis familiaris mei Lancilai Rubidi non imperiti medici neptis, quæ nulla medicorum ope sanari poterat, multos postquam languere cœpit annos, monstrato sibi in somnis remedio cum omnium admiratione curata est. His ipsis annis Nolæ qua tempestate Vrsus Vrsinus eam urbem moderabatur (fuit autem princeps tum prudens, multiq; usus, tum à supstitione omnino alienus) puella tredecim annos nata, atq; à natali die inutilis ob neruorum contractionem ad templum à matre delata est, quo diuertisse audierat Iacobum Marchianum, religiosum quidem hominem, ac de quo summa etiam esset integritatis ac sanctitatis opinio. Iacobus rogatus uti pateretur puellam ad se deferri à parentibus, quod à Deo moniti facere hoc essent, subdubitauit, ne aut stultitia, aut nimius in filiam amor illos moueret, tandem uero expugnatus matris præcipue precibus, hortatu quoq; antistitis ad templi fores matri flenti, genibusq; se aduoluenti, ac roganti, uti languenti manum filiæ admoueret, sese obtulit, fore enim mater asseuerabat, manu admota, uti filia statim malo liberaretur. Hoc Iacobus ubi fecit, è uestigio puella confirmatis neruis sana effecta domum incolumis rediit. Quæ res præterquam quod nobis ab Vrso ipso relata est, multi mortales, qui eo conuenere, præstantissimi que in his uiri & testificati idem tunc sunt, & nunc diuulgatum prædicant. Nec uero superuacaneum laborem hunc nostrum fore ducimus, si etiam configurationes ab antiquis traditas, atque obseruatas, è quarum

significationibus uitia, ualitudinesq; decernantur subdiderimus. Quin etiã quo haec ipsa quae à nobis tradentur, apertiora fiant, naturam, causasq; uitiorum atq; aegritudinum breuiter tamen, ac nutu quasi quodam significabimus, ne qui legunt, caligare prorsus uideantur, naturis ac causis penitus ignoratis.

De Claudicatione pedum, & alijs quibusdam morbis.

Claudicatio proprium uitium est pedum, hominumq; ipsorum maxime peculiare, idq; ex eo fit, ꝙ & quadrupedum, & auium crura ossibus, ac neruis tantum constant, hominis uero crus, multa carne uestitur quoq; mollius est, eo magis iniuriae exponitur, facileq; (dum in utero mouetur foetus) laedi potest, ob teneritudinemq; infrigi, atq; eo facilius in iniuriã saepe crus incidit, ꝙ foetus ipse diutius immoratur in utero, antequam absolutus in lucem ueniat. In cuius creatione si aut Aquarius, aut Pisces, aut Capricornus infestabuntur à Marte, Saturno ue, aut ab utroq;, aut in ipsa forte genitura, foetus illius genua, crura, pedes ue uitiabuntur in utero quidem, quoties malum in creatione portenditur, sin in genitura, postquam in lucem ex utero prodierit, eo quidem tempore, qđ à malefica stella deretum fuerit. Mars igitur in quocunq; coeli cardine positus, nascente aliquo, ubi cardinis illius anaphoram Saturnus possederit, aut alium quẽuis geniturae cardinem, luminaria uero aut quadrangulantur illis, aut opponuntur, aut cum altero ipsorum partiliter coniũguntur, natum illũ claudum, fortasse et paralyticum faciet. Ex infessione nanq;, aut irradiatione Martis, Saturni ue, praesertim cardinalis signa ipsa acrius inficiuntur, haec aũt infectio membris illis maxime, quibus signa ipsa praesident, minitatur. Quin etiam aduertendum est cum primis, sint ne signa ipsa eorum ex ordine, quae agnominantur curua. His minis accedit etiã Lunae Solisq; aspectus infensior, è qbus altera quidẽ corpori, alter uero spiritui dominatur, uterq; autem animalitati. Quo circa non nisi male actũ iri cũ membris illis corporis, quae uitio huic subijciuntur, existimandũ est. Euenit aũt claudicatio plerunq; uel propter aliqđ uulnus acceptũ, uel ꝙ ossa loco suo mota sint, aut ꝙ aliqua externa ui cõfracta, aut fortasse ꝑ uitiosos humores eo loci cõtinenter defluentes. Igitur si Mercurius, Saturnus, et Sol pariter in cuiuspiã genitura occasum, hoc est septimũ ab horoscopo locũ tenuerint, Luna uero et Mars octauo in loco, ijsdẽq; in partibus collocati fuerit, natus ille aut claudus futurus est, aut certe mutilus. Sol enim à Saturno, Luna uero à Marte, oẽs aũt

à locorum

a locorum pariter mali gnitate infiaiuntur. Quin etiam ꝙ Mercurius & ipse rationis dator inficitur, mentis quoq; uitio, morbo'ue comitiali fortasse laboraturus est. Claudus quoq; & ille futurus uidetur, in cuius genitura Saturnus cardini cuipiã præsidens, in sua Martem anaphora successorem habuerit, ipse uero aut Lunam uiderit, aut illa à Marte uisa fuerit. In hac configuratione ambæ maleficæ admodum potentes sunt, ꝙ altera cardinalis est, altera alterius succedit loco, à quo noxiam etiam mutuatur uim, quam insessione sua antecedenti loco in diderat, quarum noxio obtutu Luna percussa non potest corpori cui præest ex hoc malo habitu nisi male consulere. Pro natura autẽ signi uitiũ inferetur, aut à quadrupede, aut è lapsu præcipiti, ruina'ue. forte et perniciosis ab humoribus continuate defluentibus, ac uitiatis neruis in eorum aut distentionem, aut resolutionẽ incidet. Erit forte natus ipse aut claudus, aut uitiatis neruis imbecillus, ubi Marti partiliter in aliquo cœli cardine cõstituto Saturnus successerit ab anaphora, aut quẽ nis aliũ cœli cardinẽ possidens aut opponetur illi, aut quadrangulabitur; Luna uero aut alteri ipsorũ pariter coniuncta fuerit, aut utrunq; ab opposito, quadrangulo'ue loco intuebitur. In hac autem configuratione Luna multo infestius q̃ in priore à maleficis lacessitur. Generaliter aũt Mars sexto in loco ab horoscopo constitutus, quo è loco uires sibi multo maiores ad maleficiendum mutuatur, ualitudines ac uitia decernit pro signi tamen natura. Si enim incuruũ fuerit signum, aut claudos, aut gibberos reddit. Signa nanq; curua eiusmodi uitia corporibus infirunt, quando non temere hac cognominatione notata sunt. Idẽ Mars in Cancro, aut Capricorno positus aut in Scorpio, aut Piscibus, aut Tauro, dum quem tamen cardinem cœli teneat, Lunæq; aut quadranguletur, aut opponatur, aut cum illa coniunctus sit, aut claudos faciet, aut gibberos, aut contortis ceruicibus, aut certe membrũ aliquod uitiabit, ob nimiam atq; assiduam noxiorum humorum ad illud defluxionẽ. Saturnus quoq; cum Mercurio in culmine pariter collocatus, si genituræ illius dominum, aut is qui uitæ dator est, aduersum se constitutum habuerit, fueritq; à Marte minaci radiatione pulsatus, aut gibberos faciet, aut paralyticos, aut fortasse incuruos. Idẽ in occasu positus, matutinaq; prærogatiua adiutus, latentes corporis dolores nato indicit, neruosq; tandem contrahet. Quod autem de Cancro, Capricorno, Tauro, Scorpio, Piscibusq; dictũ est: sic uidetur intellegẽdũ, Cancrũ atq; Capricornũ, quoniã solsthitialia signa sunt, excitandis ijs malis multum, adijcere. Quæ tũ ab se ipsis, tũ à planetis aut insidentibus, aut aspicientibus portendũtur. Ad hæc Mars in Capricorno

positus altitudinis etiam suæ suffragio adiutus Lunam in Cancro positam, oppositaq; consistentem in parte, cum loco, domoq; etiam ipsa pessime afficit. Nec minus etiam & Lunæ domum, & Lunam ipsam infestat, ubi in Cancro, Capricorno'ue constitutus aduersantem sibi Lunam è Capricorno intuebitur, nam & insessu suo Lunæ domum inficiet, & Lunam in sua ipsius Martis altitudine deprehensam acrius pulsabit. Hæc autem ipsa infectio, uitiosaq; radiorum commixtio eadem ratione fiet, cum Mars ac Luna pariter coniuncti, cardinalē uterq; authoritatem in genitura exercuerint. Quod si eadem hæc aut coniunctio, aut oppositio fiat in Tauro aut in Scorpio, ubi coniunctio fuerit, deprehensam in Scorpio hoc est propria in domo Lunam Mars insessu suo tanq̃ captiuam sua in iura trahet, altitudine etiam Lunæ quæ in Tauro est, aduersa irradiatione tentata. Cum uero oppositio et Lunam, & Lunæ ipsius altitudinem proteret, atq; interturbabit, quoties aduersantem illam sibi in Tauro adeptus fuerit, sua præsertim è domo radios perinde ac tela in Lunam iaculatus, ac nihilominus & Lunam, et Lunæ altitudinem inficiet, diuerso tamen aspectu, cũ quadrangulantem sibi illam alio è cardine intuebitur. Quo'circa cum Cancer præsideat pectori, quæ pars corporis præcipue subiecta est gibbo, Taurus autem ceruici, & collo, qui locus strumis, incuruitati, contortioniq; maxime expositus est, quaq; parte capiti coniungitur, cum inde nerui per totum diffundantur corpus, Capricornus uero cum præsideat genibus, ubi est crurum iunctura, neruiq; ad pedes inde portendantur, cui membro ab incuruitate, contortione, claudicatione, ac neruorum imbecillitate, distentioneq; maxime timendum est. Cumq; Pisces pedibus præsint, quæ pars corporis nõ à claudicatione modo, uerum etiam à podagra, perniciosisq; humoribus sæpissime petitur, quid mirũ si configuratio huiusmodi, malorũ horũ in genitura infelix ominatrix uidetur, atq; in uitæ prægressu etiam importatrix?

De Neruorum uitijs ac morbis.

Quoniã aũt in neruorũ mentionẽ incidimus, de illorũ resolutione ac uitijs statim dicemus. Ipsa uero neruorum resolutio, quæ Græco uerbo est tũ ἀποπληξία, tũ παράλυσις, perinde ut uel totum corpus, uel membrũ aliquod occupauit, de latentiũ humorũ fluore continuo fit, raroq; ad sanitatem peruenit, maxime ubi totũ corpus infestat, q̃ppe quæ si nõ peremerit, aut in Comitialẽ uertetur morbũ, aut in Paralysim. Verũ ex Apopleticis ij quos Latine Attonitos dicimus, q̃ ictu fulminis obstupefacti sint, euadũt, quod uerbũ ipsum indicat, cũ sit à tonitu deductũ.

Qui uero ui morbi à stupore occupantur, hi rectè dicuntur Apoplectici, rarusq; morbus hic perhibetur, cum necesse sit repente occupato à pernitiosis humoribus uniuerso cerebro, mouentem, atq; sentientem uim omnem etiam repente, simul corripi, atq; tabescere, membraq; identidem omnia consopiri. Cōtra membrorū resolutio quæ suo nōie Paralysis dicitur, ubiq; admodū frequēs est. Horū origo morborū ad malū cerebri habitum refertur à medicis, ubi nimio humore occupatū est, cui humori pituita multa insit, eaq; crassa admodū ac lenta, et, ut hodie loquuntur qui medicinam profitentur, uiscosa. Frigida enim, ac glutinosa à motu aliena sunt. Non nunquam etiam pituitæ ipsi atræ bilis multū insedit, quæ cum suapte natura frigida sit, ubi modū excesserit, hominem ipsum aut attonitum reddere, aut obtorpescentem consueuit, aut fatuum, aut perquam meticulosum, atq; ignauum. Sæpe et origo ipsa mali ducitur è sanguine admodum crasso, atq; glutinoso. quo circa morbus hic in species plures diuiditur. siquidem inter morbum comitialem, & hos, quos diximus, magna quædam cognatio est. Suptilius autem hæc quærere medicorum est proprium. De nimia igitur humectatione, eaq; male fermentata occupatum cerebrum uim illā, cuius propriū est mouere, atq; agitare, quæq; à recentioribus motiua dicitur, sic impedit, atq; obtundit, ut sensus quā doq; ipsos omnino sopiat, qua è re corpus, mensq; ipsa simul etiam obstupescat. Cerebri autem à male temperati humoris superfluentia occupati signum illud est, ꝙ per sputum, ac salivam etiam spumosam, eijcere illum natura atq; expurgare nititur, ꝙq; pueri quoq; propter humidi immoderatam affluentiam comitiali morbo frequentissime laborant. cum senes propter siccitatem uix hæc mala sentiant. Non semper tamen à superfluentis, glutinosiq; illius humidi copia occupato uniuerso cerebro meatus omnes, unde mouens uis, ac sentiens defluit, obstipantur, uerum natura ipsa cum euomere qđ humidi exuperat, utiq; contendat, distillatum, continuateq; in partem unam aliquam corporis humidum ipsum impellit, quo assidue defluente, qui obuiam facti sunt nerui, debiles admodum atq; imbecilli redduntur. qua ex imbecillitate ac langore, cum fluor ille noxius usq; increscat, tremor post inducatur membri illius, quem magnopere auget tum Veneris immoderatus usus, tum etiam uini ac cœnarum. Erunt autem paralytici, in quorum genitura Sol in sexto ab horoscopo loco, Saturnus uero in duodecimo constituti, inimica radiatione sese inuicem impugnauerint è locis ijs, qui suapte natura malefici sunt. Ex hac autem impugnatione portenditur, Saturnum qdē, ꝙ pituitæ excitator sit, ꝙq; atræ præsit

bili, his humoribus simul mixtis, cerebrum cui Sol præcipue præsidet, assidue infestaturum. quia ex infestatione, nerui postea elanguescant, ac tremorem contrahant. Laboraturi eadem quoq; neruorum resolutione indicantur illi, in quorum genituris Luna, Mars ac Saturnus iisdẽ in partibus coniũcti, duodecimum pariter ab horoscopo locum occupauerint, Sole illos opposito è loco aduersis radijs impugnante. Cũ enim Sol ac Luna cerebri, cordis, uitæ, atq; animalitatis ipsius præsides, à maleficis simul stellis, maleficisq; è locis pari modo inficiantur, necesse est illorum quoq; corpora perniciosis ab humoribus infici adeo, ut uitiato cerebro, ad quod illi perinde atq; exhalationes è terra sursum in aëra feruntur, indeq; distillatim, continenterq; per corpus se se diffundunt, compages ipsa neruorum resoluatur, utq; corpus ipsum à membris, partibusq; destitutum suis, expugnatumq; à concutientibus humoribus per partes demum ipsas labascat, & corruat.

De Morbo comitiali.

A*b eodem hoc cerebri uitio, ut medicis tamen hæc suptilius discutienda permittamus, manat Comitialis morbus, qui caducus à plerisq; nũc dicitur, Græco nomine, ut diximus, est ἐπιληψία, quo ubi quis capitur è uestigio concidit, oreq; spumas agit, post uero interiecto tempore quo iacuit, excitatis sensibus ad sese redit, seq; ipse solo tollit. Generatur autem non una è causa, neq; una eius species est. Siquidem ubi homo repente concidit, oreq; spumas agit, perinde euenit, ac si spasmus hoc est neruorum distentio uniuersum corpus occupet. Verum, ut diximus, medici, quorum cognitio hæc propria est, suptilius atq; exactius hæc quærant. Illud tradi uniuersim à nobis potest, mala hæc omnia de peruersis, maleq; affectis, atq; contaminatis humoribus contrahi, dum uel quãtitas superfluẽs, uel qualitas, perniciosa à commixtione deprauata, uel ipse met humor à principio male constitutus est, progressimq; habitum deteriorem induit. Laborabit autem morbo comitiali, efficieturq; epilepticus is, in cuius genitura, Luna horoscopum tenẽs, aduersum sese, atq; in occasu constitutos habuerit pariter Saturnũ atq; Mercurium. Neq; enim Luna, Saturnusq; propter humorum maiora incrementa cerebrum tantum uitiabunt, quo è uitio natus is comitiali morbo laborabit, uerum etiam ingenium obtundent, corrupto Mercurio, uitiatisq; mentis instrumentis, quàm sedem in capite suã habere iam creditum est. Quocirca idem hic natus futurus est etiam lentus, ignauus, stultus, fatuus. Eodem quoq; morbo laboraturus uidetur qui in*

tur qui in

tur qui in lucem ueniens hinc Martem, illinc Saturnũ solidis è signis, atq; ex oppositis locis inuicem aduersantes expertus fuerit, alterum scilicet ab ortu, alterum ab occasu, siue ab imo alterum, atq; alterum à culmine. Eundem etiam morbum ingenerabunt, ubi in tropicis constituti signis eadem sibi radiatione aduersabuntur, quodq; tropica signa maioris sint prærogatiuæ, morbus ipse sanari uix poterit, quod si eadem hæc configuratio duplicibus in signis fiet, ad morbum ipsum corporis accedet animi quoq; ægritudo, ac uitium. quippe cum homini huic nullus futurus sit in Deum metus, nulla religio, crudelitas uero etiam summa. nam Gemini, Sagittarius, & Virgo humana sunt signa. ex his autem ac Piscibus quadrangularitas integra constituitur ijsq; è signis, quæ duplicia uocantur, quæ quidem Iouis ac Mercurij domicilia sunt, cunctáq; simul uitiantur, qbus uitiatis, animus quoq uitietur oportet. Mars item & Iupiter inuicem se se percutiẽtes, alter scilicet è cœli culmine, alter ab imo eundem hunc morbum uitiatis humoribus afferent, q tamen sanabitur, præsertim si in finibus uterq; suis, aut alter in alterius reperietur finibus. uincet enim Iouis tandẽ salutaris benignitas, sed post duodecimũ, aut qntũ decimũ nati annũ, quæ tempora utriusq; diuisim sunt stellæ. Vbi enim Iupiter in ea cõfiguratiõe potẽtior fuerit, succedet sanitas post annũ duodecimũ, ex quo morbus iam cœperit, sin autem Mars, post qntum decimũ, hi enim sunt Martis anni, Iouis autem illi. Mars item ac Saturnus duplici aut tropico in signo pariter positi, atq; in cardine cœli aliquo constituti, aut in sexto fortasse ab horoscopo loco, aut in duodecimo, quæ loca sponte sua malefica sunt, si Lunam aut cum Sole coeuntem uiderint, lucéq; omni uacuam, aut Soli aduersam, atq; omnino plenã, uitiatis ex omni parte humoribus, ijsq; perniciose fermentatis, indéq; uitiato etiam cerebro, non epilepticum modo illum efficient, in cuius genitura configuratio hæc contigerit, sed, quod magnopere timendum est, insanum. Eundem quoq; morbum comitialem, eandemq; insaniam minatur Saturnus, cum genituræ tempore in occiduo cardine constitutus Lunam alio in cardine siue è quadrangulo, siue ex aduerso loco constitutam uiderit, præsertim si huic ipsi configurationi illud quoq; accesserit, ut Mars, Mercuriusq; tropico in signo partiliter coniuncti Lunam, Saturnumq; quacunq; radiatione respexerint. Vbiq; enim his in configurationibus Mercurius maleficis à stellis uerberatus, cui præsidet mentem infectus ipse inficiat. Quod si Iupiter superiore è loco Martem aspiciens, illius rabiem moderabitur, Lunamq; ad se proficiscentem benigne aut acceperit, aut iam iam sit accepturus, nimirum mor

bus ipse curabitur, uitio ipso per uomitum expurgato. In graui enim periculo constituto, morboq; ex hoc laboranti, ratione hac illi Iupiter suppetias feret. Mars item ac Saturnus iisdem simul in partibus copulati, ipsoq; in horoscopo collocati, in signo quidem seu tropico, seu duplici, si Iouem ab occasu sibi, horoscopoq; aduersantem conspexerint, eum qui hac sub configuratione in lucem uenerit, comitiali morbo infestabunt. neq; enim Iupiter liberare illum poterit, cum septimi loci peruersa uis, Martis Saturniq; improbitati addita salutarem eius naturam conficiat, forsitan etiam in furorem aget. quippe cum Mercurii, ac Iouis domicilia, quae quidem duplicibus in signis constituta sunt, configuratione ab hac corrumpantur. Luna quoq; medium coeli possidens si & ipsa duplici in signo posita Martem in imo positum in signo etiam duplici contra se stantem uiderit, Saturnusq; ab occasu utriq; quadrangulabitur, comitiali morbo eum qui tunc nascitur, utiq; afficiet, exagitatis multifariam, uitiatisq; humoribus, qui morbum ipsum excitabunt. Rursus Luna Soli, ac Marti partiliter copulata, cumq; his simul in coeli pariter culmine collocata eundem morbum ingenerabit, uitiato ab humorum excessu cerebro, si tamen aut Saturnum secum in culmine coniunctum amplectetur, aut illi in occasu posito quadrangulabitur, quin etiam mentem ita turbabit, ut forte à recto illum uitae ordine retractum in furorem impellat. Adhaec Sol, Luna, Mars, & Saturnus duplicibus in signis cardinaliter constituti, ea tamen ratione, ut Sol in Geminis positus orientem coeli partem teneat, Luna in Piscibus culminet, Mars in Virgine imum, Saturnus in Sagittario occasum occupet, comitialem morbum portendunt. Idem Sol eundem portendit morbum, ubi in Martis, aut Saturni domicilio constitutus, horoscopum partiliter cum Mercurio occupauerit, aut si fortunae locus in aliquo maleficorum domicilio inuentus fuerit, Sole ipso ac Mercurio pariter horoscopum tenentibus, atq; in aduerso loco, id est in occasu Martem, ac Saturnum constitutos intuentibus, quin etiam praeter comitialem morbum uiolentam mortem obnuntiat. adhaec non comitialis modo morbus innuitur, uerum etiam insania, morsq; ipsa uiolenta portenditur ei, qui Saturnum, aut Martē in undecimo ab horoscopo loco, dum ex utero matris prodit, sortitur, aut altero undecimum locum tenente, alterum Lunae copulatum, aut illi quadrangulantem nancisce tur. dum tamen siue Saturnus, siue Mars quauis Mercurium radiatione pulsauerit. Eundem quoq; morbum comitialem, animiq; langorem quendam, ac fatuitatem decernit Luna in horoscopo constituta, si Saturnum ac Mercurium ab occasu ho

sticum in modum secum agentes intuebitur. Quin etiã uiolẽta mors portenditur, si Mars hac in configuratione aliquem & ipse cardinem occupauerit. Futuri etiam cum Lunatici, tum insani uidentur, in quorũ genituris Luna Soli partiliter cohærens, aut rursum Soli aduersa, ac plena cardinem quempiam sortita Marti quadrangulabitur, Saturnumq; aut è quadrangulo, aut ex aduerso loco intuebitur. Quia in configuratione illud sorte euenit, ut utraq; malefica cardinem sibi aliquem uendicet, ad maleficam uim acrius exercendam. Eodem etiam morbo capientur quicunq; Iouem in ortu, Martem in occasu col locatos geniture suæ tempore sortiti fuerint. dum tamen Mars Solem, ac Lunam quacunq; radiatione respexerit. Futuri quoq; sunt aut lunatici, aut insani, aut languido saltem corpore quicunq; in lucem uenientes nocturno tempore Saturnum in culmine habuerint, Lunam uero ab ipso Saturno ad Martis coniunctionem fuerint proficiscentem sortiti. Mars quoq; in imo, hoc est in quarto ab horoscopo loco positus in diurna genitura, & langore, & comitiali morbo afficere consueuit, quo tempore si horoscopum Sol tenuerit, in Martis quidem domicilio collocatus, locusq; fortunæ similiter in Martis domo constitutus fuerit, insanos, ac lunaticos illos faciet, qui tunc è matris utero prodierint. Sol item in octauo ab horoscopo loco situs si Lunæ & quidem plenæ diametrabitur, aut illam coniunctam partiliter eodẽ ipso in loco secum habuerit, Mars aũt ac Saturnus aut cum iisdẽ copulati fuerint, aut rursum illis oppositi, aut quadrangulati, eius qui tunc nascetur, caput ita grauabit humoribus, cerebrumq; uitiabit adeo, ut inde lunaticus, ac comitialis morbus erumpat, natusq; ipse sæpius eo morbo intercipiatur, desipiatq; inter loquendum. Quanquam autem insania mentis est potius quàm corporis uitium, malaq; animi affectio, nihilominus quoniam explicandi ratio sic fert, de ea quoq; subsequenti in loco dicemus.

De insania.

Insaniæ species ea, quæ Græce dicta ẽ φρενῖτις, acutis ĩ febribus ægros desipere, et loqui et agere aliena cogit, mentemq; uanis quibusdã imaginibus psæpe addicat. Verũ è phreneticorũ numero alij quidẽ hilares, alij tristes sunt, alij inter loquendũ desipiunt, alij furore agũtur, alij simulationẽ atq; artes adhibẽt, ut post custodibus iferre manus ualeãt. Est et altera species, quæ ferè icipit sine febre, post uero, ut Celsus ait, febriculas excitat, cõsistitq; in tristitia, quã uidetur bilis atra cõtrahere.

Tertia species eorum est, qui aut non falluntur mente, uerum imaginibus, quae obijciuntur, ut de Aiace, deq; Alcmaeone Poëtae tradunt, aut & animo quoq; desipiunt. Quocirca insania ipsa uaria est, perinde ut ebrietas, quod aliâs diximus. quãdo, ut Aristoteli placet, atrae bilis perquam simile uinum est, ut enim à uino ebrietas, sic ab atra bile cietur insania. Euenit autem hoc ex eo, quod natura ipsa calore utitur ac frigore, quibusdam quasi ministris. calorem autem moderatum esse oportet, frigus uero caloris est priuatio. Ab horum igitur intemperantia defectus, excessusq; in generatione proficiscuntur. Ex atra itaq; bile uarij generantur morbi, perinde ut ipsa aut frigidi, aut calidi multum in se se habuerit, cum utriq; suscipiendo sit quàm aptissima, tametsi suapte natura frigida est. An non aqua quoq; cum frigida ipsa sit, à calore sic afficitur, ut & ferueat, & quàm flamma acrius etiam torreat? Eadem quoq; à frigore non'ne sic cogitur, ut in glaciem utiq; rigentem concrescat? Quam ob rem qui ab ea excitantur morbi, naturam quoq; eius, affectionẽq; sequuntur. Itaq; insanorum alij furijs agitantur, terrẽturq; imaginibus, alij solitudines quaerunt, alij in risum soluuntur nimium, aut nimiam rursus in tristitiã deijciuntur, alij deniq; alio rapiuntur excessu. cum sint etiã qui Deos esse se sibi ipsi persuadeant, alij qui se mortuos existiment, atq; ex hoc etiam humore Sibyllae, uatesq; futura praenuntient. Ad quam intemperantiam, diuersitatemq; gignendam plurimum conferunt Martis ac Saturni habitus in hominum genituris, quorum alter rufae quidẽ, alter uero atrae praesidet bili. cum etiam Mars sanguinem calore suo inflammet, Saturnus autem pituitam euocet propter frigus. Mercurij quoq; status qui & rationi praesidet, & cuius effectiones atrae bilis quàm simillimae sunt, cum primis consyderandus uidetur. Quoties igitur in alicuius genitura Mercurius in Virgine, quae & domus, & altitudo eius ipsius est, constitutus, aut in aduerso signo, hoc est in Piscibus, quibus ipse subirascitur, positus horoscopum partiliter tenuerit, atq; à Marte, Saturnoq; è quadrangulo percussus fuerit, natus is ab insania uexabitur. Hae nanq; tres stellae hostilem hunc in modum, atq; è artdibibus se se impugnantes, atram bilem sic exagitabunt, ut mentis inde intemperãtior agitatio subsequatur. cum praesertim signum, in quo tribunal suum Mercurius exercet, ipsum quoq; infestetur eadem ipsa maleficarum impugnatione. In deiectione autem sua, quae in Piscibus est, positus, tanto facilius de gradu, authoritateq; deijcietur sua, cum illinc & domui, & altitudini, hoc est rebus ipse suis aduersetur. Agitabitur insania & ille quoq;, qui in lucem ueniens

Martem, ac Saturnum habuerit, alterum in culmine, alterum in imo consistentem, a qua sanabitur tandem, si Mercurius irradiationem illis suam obiecerit. Quod si aspectus ipsi maleficatrũ partiles omnino fuerint, uix unquam sanabitur, quæ si suis in finibus collocatæ fuerint, aut commutata sede Mars in Saturni finibus, Saturnus in Martis fuerit finibus collocatus, atq; ut dictum est, alter imum, alter summum cardinem obtineat, tunc liberabitur, cum Mars quintum decimũ, Saturnus uero trigesimum annum confecerit, ex quo insania ipsa coeperit. Qua in re aduertendum est, uter horum sit in configuratione ipsa potentior. Mars quoq; ac Mercurius in occasu, septimoq; in loco ab horoscopo constituti genituræ cuiuspiam tempore, si Venerem quoq; eodem illo in loco secum copulatam habuerint, consueuere nõ modo iecanoris uitia decernere, occultamq; aliquam ualitudinem (præsidet enim Venus iecinori) uerum & insaniam, & atræ bilis uitia, morbosq; inducere, delirium quoq; mentisq; alienationem, & eam quæ phrenesis dicta est, forsan et cardiacum morbum pro natura signi adducet. Sol in octauo ab horoscopo loco positus in genitura cuiuspiam, si tamen Martem, aut Saturnum secum coniunctum habuerit, aut è quadrangulo, oppositoue loco uiderit hostiliter insultantem. Quod si Luna octauo in loco cum Sole coeat, aut contra illum plena, atq; aduersa fronte constiterit, hisq; ipsis luminaribus hunc in modũ constitutis, si Mars, Saturnusq; aut copulẽtur illis, aut diametrẽtur, aut forte quadrãgulẽtur, nõ solũ pniciosæ ualitudines indicantur, uerũ caput ipsum, ac cerebrum noxiorũ humorũ superfluentia, continuaq; illorũ exagitatione infestandum decernitur. ut qui sub hac configuratione natus fuerit aut lunaticus futurus sit, aut mente captus a recto uiuendi ac loquendi ordine, rationeq; detorqueatur, aut uitiliginosus impetiginosusue, aut phthisicus, aut hydropicus, aut elephãticus, forsan etiam paralyticus, aut claudus, aut gibber, aut mutilus fiat, pro natura uidelicet signi. Eadem hæc uitia ualitudinesq; portendũtur, si hæc Solis, Lunæq; configuratio contigerit in secundo, aut sexto, aut duodecimo ab horoscopo loco, perinde ut dictum est, ab octauo portendi.

FINIS

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD COSMVM PACCIVM PRESVLEM FLORENTINVM DE REBVS COELESTIBVS

LIBER VNDECIMVS.

Gnem Physici tradunt Cosme Pacci nullo modo
putrescere, cæterum terram, aquam, aërem, ma-
teriam quasi quandam esse illi à natura subie-
ctam, in qua ius suum exerceat. Aërem quoq;
ipsum & terras ambientem & aquas, à quo &
foueamur ipsi, & hauriamus spiritum, ita quidẽ
affici, ut modo calor in eo exuperet, modo teneatur adeo ut quasi sta
tu de suo decidat, eiiciaturq; à frigore quod absq; caloris minime exi
stit penuria. Porro calorem contendunt, ac frigus, cum agendi ius,
atq; authoritatem retineant, ubi in exuperantiam abeunt aliquam,
feranturq; in excessum, animantium corruptionis rẽ causam. scilicet
cum ab aëre ipso plus æquo calefacto insitus ille animantibus calor
longe nimium exagitatus atq; incensus humescentem ipsam uim à
qua uitalis calor foueatur, ita quidem exiccat, exhauritq;, ut exucto,
aut potius exhausto humido, inarescat adeo corpus, exiccaturq; uita-
lis uis, ut uerso in feruorem calore, exusta corporis compage, mors se
quatur. atq; gignentium internitio. aut rursus cum nimio plus à fri-
gore occupato aëre, ita quidem uitalis deiicitur calor, externo à gelu
uictus, prostratusq;, ut paulatim hinc concreto humido, illinc destituto
à calore corpore, animal extinguatur. Itaq; genus hoc corruptionis
quod externo aut à calore inducitur, aut à frigore in immensum au-
cto, ad aërem Physici referunt, qui pro tempore uehementiorẽ in mo
dum ab illis afficitur, quippe cuius natura est, patiendo affici. Intem-
perantissime igitur affectus aër aut humidum exhaurit omne, adau
ctis in excessum innati caloris uiribus, cum nullum ei pabulum re-
linquatur, aut summam ob caloris ipsius inopiam, concreto tandem
humido, immoderanterq; grassante frigore incrudescit adeo obtor-
pescitq;, ut caloris primo ingeniti, uitæ mox animantium sequatur
interitus. Hæc igitur ẽ Physicorum sententia, aëris est natura, uti ca-
loris imperiis subiectus ac frigoris nunc in hunc, nunc in illum se
se uertat excessum, cum uis hæc passiua sit eius, ut alternis pro tem-
pore, proq; cœli motu alterius imperata faciat. Quod si calori, ac

frigori materiæ loco aër se se exhibet, non corrumpendis modò, ue rum etiam generandis rebus (sit enim generatio conuertendis inuicem, perinde ac rebus ipsis insunt, potentijs, agente calido, ac frigido, contra uero perpetiente humido, atq; sicco) quanto campus eius & Soli & Lunæ, & erraticis stellis debet esse patentior? Cum aër ipse penu quasi quoddam sit ac receptaculum exhalationum omnium siue exeuntium in uaporem, siue in fumum, caliginemq; aspirantiũ. Igitur siue ad generationem respexeris, siue ad corruptionem, summo etiam Physicorum consensu, aër hic pro materia se se calori cum exhibeat ac frigori, necesse est tum ad salubritatem, tum ad malam corporis ualitudinem, se se Soli ac Lunæ stellisq; alijs pro materia tractabilem ut exhibeat, quandoquidem in aëre ipso stellæ perinde ac in agro quodam, quod agricolarum proprium est officium, semina spargunt sua, quæ ubi caluere, genuerintq; ad maturitatem, fructus tunc suos, hoc est effectus proprios in hominum corporibus pro diuersitate proferunt seminis, próq; insita ipsis qualitate, siue simplici, siue mixta, siue excedente, siue contra deficiente; quibus è causis ægritudines plerunq; eueniunt, siue etiam modũ retinente ac pensum, quod salubritatis causam præstare est solitum. Quis autem inficiabitur calori rebus ipsis insito, ac frigori alternis fomentum à Sole, Lunaq; et stellis subministrari, pro anni temporibus, signiferiq; orbis conuersione, & motu? Testatur hoc ipsum hyems quidem frigoribus, æstas uero caloribus augendis. Atq; ut humorum concoctio, consumataq; illa digestio sanitatem gignit, sic è contrario cruditas ægritudinem, languentemq; ac ualitudinarium corporis habitum. Quod si has ad res tantopere, quod Physicis placet, confert aëris, in quo uiuimus, et à quo spiramus, affectio, qualis fuerit, qualisq; eius habitus, huius uero ipsius & habitus, & affectionis primaria causa à stellis, ut pote superioribus è corporibus manat, qualitates ipsas inducentibus, easdemq; & uersantibus, & alternantibus, quid mirum si ægritudinum quoq; causas Mathematici ad stellas referunt? cum frugum quoq; uitia ad temporum plerunq; qualitates referantur, quæ à Sole, stellisq; temperantur. An non Aristoteles, cuius studiosi qui sunt, è scriptis hoc eius abunde nouere, ad orbem signiferum longe plura refert, q̃ ipsi etiam Mathematici? & ad Solem item ac Lunam, quam minorem quoq; Solẽ appellare non dubitat? Itaq; ut elemẽtis ipse quatuor, qualitates etiam quatuor inesse tradit, has quæ agant quidem, calorem sanè, ac frigus, illas uero quæ patiantur, humidũ, ac siccum, sic è stellis septem Mathematici alias masculã præ se ferre uim, alias fœmineã uolũt,

aliasq; calorem auctare, alias frigus, has humidum, illas siccum foue re, ijsq; ex effectionibus eam quam uidemus, animantium ac rerum existere tantam tum uarietatem, tum copiam. Verum ut ad ægritudines reuertamur, quæ de corruptionis sunt genere, earum aliæ corpus tantum afficiunt, aliæ mentem quoq; animamq; ipsam uexant, quæ corporis est perfectio, utiturq; ratione. quædamq; ex ijs adeo quidem mentem exagitant, labefaciuntq; rationis usum, ut uitia rectius dicantur, quàm ægritudines, quæ tamen ipsæ de malo siue stellarum situ, siue ob agri naturam, soliq; male constituti malitiam, siue utranq; ob causam enascuntur, stellis ipsis cum primis ascribendæ sunt. de quibus à nobis & dicta sunt satis multa, & dicentur libro hoc haudquaquam pauciora.

De Vitiligne siue Morphea.

Vitiligo, quæ hodie apud uulgus est Morphea, præterquam quod fœda ipsa est, è malo fit corporis habitu, serpitq; latius, & altius descendit. Tres eius à Celso species traduntur, duæ albidæ, tertia subnigra, & umbræ similis, quo morbo homines soli ob cutis tenuitatem, quippe qui ferè soli ex animantibus apertissime canescunt, corripi consueuere, atq; ubi cutis laborat, pilum quoq; laborare necesse est, atq; inde defluere, quacunq; uis illa serpat, quam natura ipsa ob corruptionem secernit, eamq; ut è corpore exigat, ad cutem propellit, cutemq; ipsam aspirando ad illam uitiat. Oritur autem è sanguine quem pituita crassior uitiauit, quodq; nunc remissius, nunc uehementius agitur, duæ inde species existunt, utraq; tamen albida. At quæ subnigra, oritur è uitio, quod rubra bilis in atram de nimia inflammatione uersa, sanguini ipsi attulit, cutemq; sic afficit, ut ex ea furfures, & quæ à Celso squamulæ dicuntur, resoluantur. Mercurius autem in sexto ab horoscopo positus loco, Lunæq; iam crescenti copulatus, uitiosas contrahere ualitudines solitus est, corpusq; nati illius in cuius genitura hoc euenerit, albis maculis & inficere, & uariare. Etenim Luna, exagitata à se pituita illa crassiore, de qua dictum est, sanguinem uitiat. cui etiã uitio accedit Mercurialis humoris perniciosa contagio, qua è re infecto sanguine, cum excernere natura ipsa quod inest corruptũ studeat, ad cutem illud excutit, indeq; uitiata cute ac pilis, maculæ illic inalbescunt, eo fœdiores futuræ, si natura signi ad malum hoc se se adiunxerit.

De Impetigine.

Simile uitium est Impetigo, quæ in cute quoq; gignitur, nunc rufa, nūc nigra, pro sanguinis ipsius corruptione, qui alias de nimia inflammatione, alias ab nigra bile, alias ab humenti, salsaq; pituita infectus hoc euaporationis genere expurgare se nititur, atq; hac uia cutem uitiat. Quo fit, ut Celsus quatuor eius species esse dicat, quæ rubescat, quæ sit etiam aliquanto rubicundior, quæ nigrescat, quæq; subalbida sit, quam deterrimam dicit, uidelicet ob sanguinis inflammationem, ac pituitæ, aut atræ bilis commixtionē ac uim. Non nunquam ēt in impetiginem trāsire medici tradūt papulas quasdā, quas Græci ueteres ἀγρίας hoc est feras uocauere, quod uitij genus denuntiari à stellis solet, quoties in genitura Mars in Cancro, aut Scorpio, aut Capricorno, aut Piscibus inuentus Lunam è fronte oppositam uiderit. Ex his enim signa tropica, ut dictum est, maiore quadā authoritate prædita sunt, quorum etiam alterum triangularitas Martis est, ac Lunæ domiciliū, alterū Martis ipsius altitudo, cum Scorpius peculiare quoq; ipsius hospitium sit, Pisces autem sint squamosi, & hi morbi squamulas uagando, ac serpēdo in summa cute resoluant. Itaq; cum sit natura feruētiore Mars præditus, atq; hinc proprio à signo foueatur, illinc à Luna oppognetur, sanguinem ita infestaturus uidetur, ut ex infestatione hac turbulentia nascatur ea, quæ aut impetiginem, aut porriginē, aut fortasse scabiem ēt tetram contractura sit. Quin ēt si Luna, Saturnus, & Mars nascente aliquo æquinoctialibus in signis pariter constiterint, nati illius corpus, sanguinemq; ita inficient, ut is futurus sit aut uitiliginosus, aut impetiginosus, aut leprosus, uitiaq; ipsa eo maiora, & acriora erunt, quo stellæ ipsæ potentiorem cœli locum ad maleficiendum nactæ fuerint, sæpe etiam id efficient, ut corporis ipsius cutis asperior effecta & pruriat ubiq;, & squamulas ferè assiduas stringat. Et quoniam in scabiei, ac lepræ mentionem incidimus, non alienum uidetur, paucis explicare, de cuius humoris corruptione, aut perniciosa mixtura, mala hæc oriantur.

De Scabie.

Scabies igitur fit quoties sanguis cui rufæ bilis multum inest, ac pituitæ, quæ salsior est, una commiscentur. qua è commixtione humor ille salsus, quem natura excernēs ad cutem propellit, pruritum illic excitat, unde Scabies dicta est. q̃ si tenuior humor fuerit, in porriginem abit,

sin crassior, pustulas gignit. qua ratione, & uia humor ipse ab interioribus ad exteriora propulsus nunc pruriēdo expurgatur, nunc putrescendo. Sordes quoq;, cibi item, potusq; intemperantia, nec non & contagio scabiē persæpe ingenerat. Lepra uero quam tetram scabiem nō semel uocauimus, nō solum contagiosa, uerum etiam hæreditaria est, quippe quæ à parentibus in filios transfundatur ob genitale semē uitio illo infectum. Oritur aūt atra è bile, quæ frigiditate, ac siccitate nimia sanguinem ipsum conficit; alimētaq; quibus enutritur corpus, corrūpit, exiccatq; uehementius, cūq; his semen quoq; genitale, quod è sanguine ipso manat. Hæc igitur ipsa tetra scabies, ubi ex atra illa bile contracta est, quæ quidem è rubra maiorem in modū incensa desedit, lacertos; atq; artus ipsos paulatim exest ob innatam sibi rabiem. At ubi bilis ipsa è feculentia subsedit sanguinis, extremas corporis partes minime tangit, quippe quæ in initio plerunq; curationem recipit. Ignis etiam sacer ab eodē ferè fonte dicitur ortum, cum pustulis ijs cognatus sit, quæ crassō fiunt è sanguine; isq; sanguis multum in se nigræ bilis habet. Cū aūt duo sint eius genera, alterum qdem exasperatū per pustulas, ut Celsus tradit, continuas ac plurimas, quarum nulla sit maior altera, fit maxime in pectore, aut in lateribus, aut eminentibus in partibus, præcipueq; in plantis, Alterū uero in summæ cutis exhulceratione, sed sine altitudine. Atq; ut illud est subrubicundum, aut pallore, ac rubore mixtum, sic hoc est sublividū, cūq; medīū sanescit, extrema procedunt. Scabiē Celsus esse ait cutē rubicundā, è qua pustulæ oriantur, quædā humidiores, quædam sicciores, ut è qbusdam tamē sanies quoq; exeat, fiatq; continuata exhulceratio, quæ et pruriat, et non nunq̄ cito serpat, quoq; asperior ipsa est, quoq; prurit magis, eo difficilius tollatur, qua è re ἄγριαν, idest feram à Græcis appellatam existimat. sæpe etiam licet ex toto desierit, anni certo tempore reuertitur. Humores igitur è qbus hæc morborū genera oriūtur, à Marte ac Saturno Lunā percutientibus præcipue excitātur, excitati autem nūc de nimia inflammatione, ac calefactione sanguinē uitiant, nunc de nimia frigiditate, ac siccitate, aliquādo de pituita, quæ et crassa, et salsa admodū sit. Quarū rerū denuntiatio fit genituræ tēpore à statu, cōfigurationeq; præcipue triū harū stellarū, quæ humoribus his præsident, atq; à natura signi, ī quo stellæ ipsæ reperiūtur, æquinoctiali nāq; in signo simul collocatæ, cum æquinoctialia signa magnæ authoritatis sint, atq; è quadrangulo solstitialia percutiant, nati corpus aut albis dedecorabunt maculis, aut serpētibus uitijs, aut squamis minutioribus exasperabunt, aut scabie diuturna uexabunt, aut etiam lepræ

teterrimo morbo inhonestabunt, pro stellarũ ipsarum inter se prærogatiua & uiribus.

De Elephantia.

Est etiam morbus quem ἐλεφαντίαν Græci uocant, quiq; in Italia olim ignotus penè fuerit. Is totum corpus afficere, ossa quoq; uitiare consueuit. Summa itaq; corporis, ut Celsus ait, cutis crebras maculas, crebrosq; tumores habet. Hæ maculæ rubescunt primo, post in atrum uertuntur colorem. cutis autem inæquabiliter uariat, qppe quæ nunc mollis, nunc dura est, nunc crassa, contra nunc tenuis, quin etiam squamulas quasdam resoluit, exasperaturq;. In initio elephanticorũ corpus macie quidem afficitur, cæterum os, suræ, pedes intumescunt. post ubi morbus ipse consenuit, manuum, ac pedum digiti sic intumescunt, ut sub tumore ipso condantur, demumq; exorta febricula, facile obrutus tot malis homo emoritur. Portenditur autem hoc morbi genus, cum Luna in culminis successione, hoc est in undecimo ab horoscopo loco constituta, ibidem cum Sole coit, Iupiterq; cum ijsdem codẽ pariter in loco inuenitur, Saturnus uero ac Mars horoscopum perciutiunt, alter è quadrãgulo, alter ex opposito loco. Præsertim si aut Mars aut Saturnus æquinoctiale signum insident, hoc est Mars Arietem, in quo domicilium obtinet, Saturnus Libram, quo in signo altitudinem habet suam. cum etiam Mars in Libra collocatus domicilio opponatur suo, Saturnus in Ariete altitudini. Hæc etenim configuratio ob aspectus tam infensos, necesse est humores ipsos ac præsertim sanguinem ex omni parte labefactat, in qua Iupiter suo præsertim, hoc est undecimo in loco à Sole uritur, Lunaq; cum Sole deliquescit. Mars uero ac Saturnus locos opportunissima nacti sunt ad hoc ipsum mali genus perpetrandum. Idem etiam elephantiæ morbus portenditur diurna in genitura à Marte, Venere, ac Luna, ubi tropicis in signis positæ inuicem sibi diametrabuntur. Dum tamen Saturnus easdem ipsas stellas, de Leone uideat, seu de Tauro, Sagittario, aut Piscibus, quando insessu suo et Taurũ inficit, Veneris domũ, & Venerem ẽt ipsam intuitu suo lacessit, & Pisces, eiusdem altitudinem, cum etiam sucedat Taurus Arieti, Pisces uero descensionem eius teneant: ad hæc in Leone collocatus successionẽ tropici signi, hoc est Cancri, in Sagittario autẽ Capricorni descensionem occupat. Quid q Sagittarius à Cancro illinc sextum, hinc octauum sibi locum uendicat, Leo item à Capricorno, uterq; autem locus disiunctus, atq; perniciosus est, in quorum altero, quin in utroq; Saturnum inueniri diuersam ob rationem necesse est. Venere, Marte, ac Luna partim è Cancro, partim è Capricorno sese

impugnãtibus. Pisces quoq; sextum à Libra locum obtinent, Taurus octauum. Itaq; ratione eadem Venere, Marte, ac Luna è Libra, Ariete'q; se se lacessentibus, si Saturnus inuentus fuerit in Piscibus, descensionem quidē Arietis, sextum uero à Libra locum nãciscetur, sin in Tauro, Arietis successionem, octauum à Libra locum obtinebit. Rursus Luna in Tauro comperta natali tempore, si Saturnum sibi è Scorpio aduersantem uiderit, aut mutata sorte Luna Scorpium, Saturnus Taurum obtinuerit, nec benefica stella radijs suis Lunam ab hostiali Saturni irradiatione protexerit, elephantiæ uitium minitatur. Hæc enim ipsa Lunæ, ac Saturni tum aduersa radiorũ commixtio, atq; è signis, in quorum altero Luna extollitur, in altero contra deijcitur, hinc multum crassæ, salsæ'q; pituitæ, illinc multum nigræ bilis defluxurum indicat. quam ob causam uitiatus sanguis elephantiam inducet.

De Calculis.

Calculi uitio solus homo uexatur, quod eius uesica in qua gignitur, angustum admodum os atq; canalem habeat. Ea & pisces plerosq;, et aues carere, compertum est, & quibus inest animantibus, ut quadrupedibus, ea meatus laxiores, ipsumq; canalem sanè quàm amplum atq; adapertum habet, unde facilis est qui in illam influxerint humorũ emictio. Terreni igitur humoris quicquid in illam intrusum est, ubi secreuit sese, atq; subsedit, quod in matula cernitur, uitreis'q; urinarijs, nec propter canalis angustias excernitur, paulatim concrescit, arefactumq; à calore fit crassius. Siquidem particulæ ipsæ sibi inhærentes dum ab exitu prohibentur, in calculi formam sensim coactæ transeunt, dolor'q; inde oritur, dùm natura emittere illum nititur, contra angustiæ canaliculi ne exeat, prohibent. Totum autem hoc uitium Saturno uidetur imponendum, quoniam tum uesicæ, tum humori terreno præsidet, ac suapte natura maleficus est. Erit igitur calculosus, laborabit'q; hoc uesicæ uitio quisquis genituræ suæ tempore, modo ea diurna fuerit, Saturnum cum Mercurio simul octauo in loco ab horoscopo, hoc est in occasus decessione sortitus fuerit, forsan uentris quoq; uitio laboraturus est. locus enim octauus cum sit gratuito noxius, ut dictum est, Saturnus'q;, ac Mercurius cum bilem, quæ atra est, summum in modum excitent, ipse'q; Saturnus diurno lætetur tempore, efficiatur'q; ad maleficiendum portentior, nimirum morbum hunc ingeneraturi uidentur. Siquidem calculi, ut dictum est, concrescunt ex humore terreno, qui in uesica subsederit.

De Quibusdam

De Quibusdam siue uitijs, siue ægritudinibus in generali.

Omnino autem Saturnus, præsertimq́; perniciosis in locis constitutus, perniciosos, latentesq́; humores excitat, eosdemq; continuos, atq; eo magis, si Mars uires illi suas ad nocendū porrexerit. Etenim quocūq; in signo simul positi (tanta est utriusq; malignitas) occultos corporis dolores exuscitant, ac tum neruos, tum etiam stomachū, intestinaq́; infestant. Iidem in sexto, aut duodecimo loco simul positi, præsertim in signo duplici, aut tropico, aut si in eodem ipso signo fortunæ quoq; locus partiliter inuentus fuerit, non solum uitia, ægritudinesq; corporibus minantur, uerum etiam animo ac menti. Præsertim si & illud accesserit, ut Lunam, Solemq́; quadrangulo, aut opposito è loco feriant. In hac enim configuratione tum Sol & Luna, uitæ nostræ duces malefiactrum irradiatione noxia infestantur, tum fortunæ locus illarum insessione ex toto inficitur, ut necesse sit animum quoq; nedum corpus male affectum iri. Fit magna quoq; malis his accessio à locis inconiunctis, atq; auersis, propter insitam noxam, & à signis tropicis, propter magnitudinē authoritatis, aut duplicibus à signis. In Piscibus enī Saturnus ac Mars constituti Virginem ab opposito loco uerberant, humanum quidē signum, Mercurijq;, qui rationis dator est, domiciliū, atq; altitudinē, In Sagittario Geminos lacessunt, eiusdē quoq; Mercurij hospitiū, In ipsis autem Geminis, aut Virgine insessu suo longe illa uehemētius corrūpūt, Deniq; partim in sessiōe sua, partim è quadrāgulo, aut diametro irradiātes, signa ipsa duplicia undiq; infestant, ut nō temere duplicium signorum ratio hac præsertim in configuratione habenda uideatur. Mars quoq; uitia, ægritudinesq́; decernit, ubi duodecimo, aut sexto in loco collocatus, à Sole, Saturno'ue conspectus fuerit. Locus enim gratuito noxius, et Solis aut Saturni aspectus, Marti stimulos ad maleficiendū adiungunt. Saturnus in occasu collocatus, si luminaribus ipsis cardinem cœli aliquē aut simul aut seperatim tenētibus diametrabitur, aut quadrangulabitur, stomachi uitia, malumq́; decernit habitum, ob frigus, perniciososq́; humores, cum ipse stomacho, intestinisq́; præsideat. Idem Saturnus in secundo loco, id est in ascendentis successione, aut in quarto loco, imoq́; in cardine genituræ inuentus, ei qui tunc nascitur, graues, ac non nunquam diuturnas minatur ualitudines, adhæc horrores corporis, stomachiq́; præsertim dolores è duodecimo etiam loco, horoscopiq́; descensione ægritudines & quidem.

grauissimas, si aut Lunæ ibidem copulatus fuerit, aut Luna ipsa cardinem aliquem tenuerit. Erunt autem ægritudines multo grauiores, si genitura ipsa nocturna fuerit, quo tempore & Luna est potentior excitandis humorum fluoribus, et Saturnus conditionem contrariam sortitus, ex hac indignatione magis ac magis ad nocendum irritatur. In sexto etiam loco, occasusq; descensione Saturnus constitutus, qui locus gratuito malus est, ægritudines portendit; si aut Luna deficiens ad eum applicabit, aut è quarto, oppositóue loco hostiliter se se intuebuntur. Etenim Saturni perniciosa uis deficiente à Luna mirum in modum augetur. Mars item quinto in loco ab horoscopo positus, si diurna genitura fuerit, prosternata loci illius benignitate, infessu suo, atq; ob aduersam conditionem, cum stella Martis nocturna sit; Lunamq; crescenti lumine undecimo è loco sibi aduersantem uiderit, infecto etiam radijs suis undecimo loco, qui per se benignus est, febres ardentissimas minitatur, quæq; insaniam uideantur allaturæ. In duodecimo etiam loco collocatus Mars ægritudines quàm grauissimas decernit, quod itidem quocunq; è cardine minitatur, præcipue ubi diurna genitura fuerit, neq; benignus aspectus aliquo è loco affulserit. Idē Mars sexto è loco & propter loci maleficam naturā, et ꝙ similitudine lætatur, ualitudines portendit. Signi tamen in quo reperitur natura diligenter aduertenda est. siquidem signum ipsum ubi incuruum fuerit, consueuit uitium potius afferre, facitq; aut claudum, aut gibberum. Sol quoq; sexto in loco constitutus graues, ac longos morbos denuntiat, ꝙ si Mars horoscopum uitiauerit, etiam uulnera infliget, septimo item in loco, hoc est occiduo in cardine positus tum uitia, tum ualitudines maximas, siquidem horoscopum minacissime oppugnat; in quo uitæ ipsius fundamentum est iactum. Quod si Mars Soli coniunctus fuerit, aut quauis irradiatione Sol à Marte percussus, ualitudines futuræ sunt uehementer calidæ atq; ignitæ. Sin Saturnus aut copulabitur Soli, aut illum irradiauerit, ualitudines futuræ sunt Saturninæ. Sol quoq; duodecimo in loco ab horoscopo constitutus & uitia decernit, & ægritudines etiam maximas, ob loci perniciosam naturam. Saturnus ac Mars ubi in cardinibus ita collocati fuerint, ut diametrentur inuicem, Lunamq; aut è quadrangulo in cardine constitutam uiderint, aut è diametro, qua ratione necesse est alteri eorum coniungi, pedum debilitatem, ac langorem portendunt, præsertim si Luna ipsa in nouissimis inuenietur Libræ partibus, aut Capricorni, aut Arietis. Vbi enim Luna in Libra constituta fuerit; necesse est Saturnū ac Martem quo eidem quadrangulentur, sibiq; inuicem opponantur,

alterum in Cácro, alterum in Capricorno tropicis uidelicet signis cō stitui, quibus è locis Saturnus illam in eius altitudine propriaq; sub iu risditione constitutam mirum in modum infestabit, ac sua è domo, si in Capricorno collocatus fuerit, sin in Cácro, non ipsam tantum Lunā, sed Lunæ ipsius domicilium infectum præsentia sua reddet, quo tempore Mars aut ex altitudine sua, aut è triangularitate radios quoq; in illam suos iaculabitur. nam Capricornus Martis altitudo est, Cancer triangularitas, cumq; Lunæ domus sit, præsentia quidem sua domum corrumpet, quadrangularitate uero Lunam, domus ipsius do minam infestabit. Idem autem hoc continget, si Luna fuerit in Arie te constituta, sin in Capricorno, & Saturnus Libram teneat, Mars Arietem, alter ex altitudine, alter è domo sua illam flagellabit, Mars sibi altitudinis iure subiectam, Saturnus domicalij. Quod item contin get, ubi Luna in Cancro fuerit constituta. Saturnus uero in Libra, Mars autem in Ariete. Sed nec minor corruptio signorum futura est, si Mars Libram, Saturnus Arietem, & se inuicem ex opposito loco, et Lunam è quadrangulo infestauerint. quibus è rebus utraq; maleficai maximas sibi uires ad impugnandam Lunam à dextra, sinistráq; accumulabit, atq; eo magis, q ultimi signorum fines maleficis ipsis ad dicti sunt, quippe qui suapte natura malefici quoq; sint & ipsi. Viden tur autem pedes ipsi debilitandi ob plurimos humores, eosdemq; contin nuos, ac lentos, quos Mars, Saturnusq; excitabunt, Lunáq; subminis strabit, iq; grauitate, ac multitudine deorsum sua assidue defluent, qua è defluxione debilitas ac longor exorietur pedum. Mercurius ē Saturno copulatus, occasumq; cum illo nactus nocturna in genitura natos ipsos uitiosos, atq; imbecillos decernit, propter malam humorū permixtionem, qui et lenti erunt, & continuati, multumq; in se atræ bilis habebunt. Conditio quoq; nocturna, quæ Saturno aduersatur, mali gnitatem illius eo acrius irritabit. Corporis etiam, membrorūq; imbecillitatem Mars, ac Saturnus denuntiant ijs, quorū in genitura Saturnus quidem culmen, Mars uero imum cœli occupauerit. Idem hoc malū et in ætate quidem tenera Saturnus, ac Mars excitabunt, si uterq; simul ijsdem in partibus Soli, Lunæq; coeuntibus applicaue rint. Sol item ac Luna duplicibus in signis positi, cardinemq; aliquē occupantes, si à Marte ac Luna quadrangula radiatione infesten tur, idem mali genus portendunt. Ex hac enim configuratione illud efficitur, ut signa omnia duplicia inuicem digladientur. Si enim Sol in Geminis constitutus fuerit, Luna in Sagittario, maleficarum altera è Piscibus quadrangulabitur, altera è Virgine, cui ab altero

signorum ipsorũ, in quo simul positæ illis quadrangulanbuntur, hae enim ratione alterum è duplicibus signis insessu suo, aduersis alterum radijs inficient. quæ constitutio cum maxime perniciosa sit, perniciosissimos quoq; humores excitabit, quorum mixtura perquam noxia futura est. quo fit, ut mirum minime uideatur, ex illorum exagitatione, atq; affluentia imbecillitatem ingenerari. Neq; enim nisi à noxiorum humorum copia, eaq; male fermentata prouenire membrorum imbecillitas potest, uitiatis ab assidua infestatione neruis, affatimq; defluentibus in eos humoribus, qua è defluxione tum ulcera, tum abscessus ibidem fient, artusq; ipsos male habebunt.

De Vitijs, siue morbis in locis pudendis.

Anus quoq; morborum expers non est, in quibus enumeratur uitium illud, quod fit, ubi circa eum ora uenarũ qbusdam quasi è capitulis sanguinem fundunt. αἱμοῤῥοὶς Græce nomen est, quod uerbum à nostris ita receptũ est, ut uix aliud sit in usu. tametsi purgatio hæc magis quàm morbus non nunquam et in quibusdam uidetur, ut medicis placet. Generatur autem ferè nimio iecinoris sanguine, cui atræ bilis per multum immixtum est, is autem sanguis ad inferiores partes excretus, ibiq; se se colligens per ora uenarum quibusdam è capitulis, ut dictum est, profluit, ab hacq; sanguinis profusione hæmorrhoides dictæ. Portenduntur autem in natuitatibus à Luna cum Marte in occasu id est septimo ab horoscopo loco constituta. Adhæc nocturnis in genituris Saturnus, Mars autem in diurnis occiduum cœli cardinem tenens hæmorrhoidas decernit, sanguinisq; profussionem. Idem hic Saturnus eundem decernit morbum, ubi Lunæ diametrabitur, dum tamen ea neq; in sua neq; in Saturni ipsius domo posita sit, forte & fistulas ingenerabit. Mars quoq; cardinalis hæc eadem mala decernit, ubi Veneri diametrabitur. Cõsueuit etiam Saturnus in occiduo cardine positus, si matutinus fuerit, hæmorrhoidas, sin uespertinus, aut hæmorrhoidas, aut fistulas circa anum inducere, præsertim Marti qualicunq; ratione configuratus. Hæ autem stellæ maleficæ cum sint, & alter sanguinem accendat, alter nigram bilem foueat, Lunamq; corporis dominam infestent, præsertim noxijs à locis, aut è cardinibus, sanguinem hac ratione uitiant, præsertim ubi Venerem iecinori præsidentẽ maleficæ ipsæ offenderint. Quoniam autem in fistularum mentionem incidimus, hæ ipsæ non in ano solum, uerum in qualibet ferè parte corporis fiunt, &, ut Celsus inqt, genera earum plura sunt,

oriunturq;

oriunturq; etiam è minoribus abscessibus, diversisq; bularum generibus, suntq; altæ, angustæ, callosæ.

De Hydropisi.

G*ræce morbus est ὕδρωψ, hunc prisci Latini aquam inter cutem uocauere, eiusq; tres sunt species. in omnibus autem inest humoris abundantia nimia. Fuere qui censerent morbum ipsum iecinoris tantum esse, eoq; uitiato, aut male affecto, aquam ipsam enasci, contra qui dicerent etiam splene, pulmone, stomacho male affecto fieri, totiusq; ẽt corporis malo habitu. Sæpe autem per se incipit, sæpe alteri uetusto morbo, maximeq; ut Celsus tradit, quartanæ superuenit. Putant aũt medici, modo fieri ex mala iecinoris affectione, cum nimiam ob frigiditatem cibum non concoquit, indeq; generari sanguinẽ nequire, corruptaq; corporis constitutione, aquam inter cutem fieri, modo è malo stomachi habitu, cum frigiditate sua cibum ipsum crudum iecinori transmittit, illumq; male concoctum in pituitam uertit, eamq; inter pelliculas uentris, atq; intestinorũ cogi, atq; diffundi, sæpe ex pulmone, aut liene, sæpe ex renibus male affectis, aut menstruorum, hæmorrhoidum'ue uitio. Quandoq; autem, quod perniciosissimum esse hydropis genus uolunt, post diuturnas, atq; ardentissimas febris iecur ita exæstuare, ut urat magis quam concoquat, eamq; ob exustionem sanguinem nullum gigni. Hæc autem innuisse hac in parte satis sit. qui ea cognoscere expressius uolunt, medicos ipsos consulant. Futuri autem uidentur hydropici, in quorum natiuitatibus Mars ac Saturnus tropicis in signis constituti Lunam quadrangulis simul radijs hostiliter pulsauerint. Mars enim aut sanguinem uitiabit ob calorem nimium, febrisq; ardentiores, aut Saturnus, ob frigus, febresq; diuturniores, perinde ut in configuratione ipsa alter altero ualẽtior fuerit, fauoribusq; maioribus instructus. Ac nihilominus sanguinem uterq; male afficiet, cum etiam Saturnus ac Luna uideantur magnam pituitæ uim excitaturi. Signa autem tropica, quod tam sæpe dicimus, maximæ authoritatis sunt, uiriumq; plurimarum.*

De Cardiaco.

I*n Cardiacum persæpe morbum incidunt quos ardentioribus laborantes febribus, dum medici implere nolunt, ne insaniant, ieiunio ita cõficiunt, ut ij ob imbecillitatẽ hoc ipso morbo afficiãtur. Tametsi, ut Celsus tradit, ad hũc ipsum persæpe morbũ phrenitici trãseunt. Fit*

itaq; morbus hic è nimia imbecillitate corporis, ac languente stomacho, quod pulsus ipse imbecillus, sudorq; potissimum declarat, qui toto prorumpit corpore, pedibus tantummodo ac cruribus siccis, atq; frigentibus. Vino autem tandem succurrendum tradunt. Illis itaq; morbus hic portenditur, in quorum genituris præsertim diurnis Mars aliquem cardinem tenuerit, itemq; Mercurius, qua ratione inuicem aut diametrabuntur, aut è quadrangulo se se ferient. Sol quoq; in octauo ab horoscopo loco positus, si Martem, aut Saturnum socium sortitus ibidem fuerit, aut forte illis quadrangulabitur, diametrabitur'ue, deliros faciet, aut insanos, aut cardiacos pro signi natura, indicant enim febres ardentissimas, è quarum nimio æstu aut delirium oriatur, aut insania, aut hic ipse cardiacus morbus, de quo nunc loquimur.

De Torminibus.

Est Græco nomine morbus intestinorum δυσεντερία, Latino sunt Tormina, exhulcerant autem intus intestina, unde Græcum nomen ductum est. dolor quoq; multus est in ano, frequensq; deijciendi cupiditas, & quod deijciatur, utiq; exiguum est, ob hoc Tormina à torquendo dicta. Ipsam autem ob exhulcerationem cruor quidam excernitur modo cum stercore liquescente, modo cum mucosis quibusdam, ut Celsus ait, modo cum carnosis. Ipsorum autem torminum non una est ratio, siquidem malum ipsum non nunquam ad abscessum aliquem ac uomicam quæ in intestino facta sit, referendum est, aliquando ad iecur, cum sanguine nimio laborans ad intestina illum deijcat, aut dũ imbecillitate sua cibum male concoquit, neq; ad membrorum transmittere alimoniam potest. quo fit, ut quæ male concocta sunt, ad intestina deiecta, ea ipsa exhulcerent. quandoq; etiã uenæ quod multo intumescant sanguine, rumpuntur, isq; sanguis post ad intestina defluit, sæpe autem ob humorum nimiam copiam, qui ad intestina delati illic simul computrescunt, intestinaq; ipsa uitiant. Decernuntur aũt tormina, ubi Luna in occasu, hoc est septimo in loco aduersus horoscopum constituta fuerit, Saturnus autem cum Mercurio una sextum locum insederit, & illud quoq; accesserit, ut fortunæ locus aut Lunæ, aut Saturni domicilium sortitus fuerit. Ex hac aũt configuratione, cũ Saturnus intestinis præsideat, decernitur ijs in locis ægritudo futura, atq; ex uitiatis humoribus, præcipueq; ex atra bile, propter Saturnum ac Mercuriũ, nec non ex pituita, quæ multa sit, & salsa, propter Lunã horoscopo minitantẽ, itemq; ob Saturnum pituitæ excitatorem è loco malefico. Signi quoq; ascendentis natura, in quẽ humorem morbus

ipse inclinaturus sit, nō parū idicabit. Quodq; fortunæ locus magnæ authoritatis est ēt ad illa, quæ ad corpus ptinent, et ipse quoq; infectus à signi domino pnicioso in loco constituto excitabit plus nimio ac uitiabit humorē illū, q ab ipsō q dē signo excitabitur. Idē quoq; Saturnus cum Marte sexto in loco positus, uel à Marte ipso è quadrangulo, opposito'ue loco percussus, quoniā occultos corporis dolores, atq; humores mouet, consueuit quoq; torminosos facere, quiq; dysenterici dicuntur.

De Mutilatis.

Nec uero raro accidit, quod humanarū rerū euentus ferunt, ut corpus ipsum hominis parte aliqua mutiletur, cuius mali causa ad Martē potissimum referenda est. Neq; enim corpora ipsa nostra, ut explicatum est, externis sunt à periculis libera, quod res ipsa quotidie declarat. Amputabitur itaq; aut pes, aut manus, aut membrum aliud pro natura signi nato illi, in cuius genitura Mars Saturno coniunctus, atq; horoscopum partiliter occupans, Solem ac Mercurium in occiduo cardine aduersum se consistentes intuebitur. Ambæ nanq; maleficæ coniunctis simul uiribus horoscopo, id est corporis minantur compagni, alter ferro, alter ruinis, uterq; autem uiolenter, Sol ac Mercurius itidem minantur ab occasu. Adhæc Martis, Mercurijq; irradiationes simul mixtæ perniciosæ admodum sunt, atq; eo amplius, cum exustus à Sole Mercurius retorrescit. Indicatur igitur externa uis, quæ corpus aut cædendo, aut præcipitando parte ab aliqua cōminuat. Quid q Mars ac Mercurius infestis animis in rixas, contētiones, pugnasq; hac è configuratione progrediuntur, quod ēt opposito ipsa indicat. Idem Mars in occiduo cardine constitutus partem alquam corporis excindet, pro natura signi in quo Mars ipse constiterit, dum tamen Luna octauū locum occupet, quippe quæ statim in locum Martis decessura sit, & ab ipso occasu signum illud infestatura in horoscopo, quod paulo ante ab octauo loco aduersis radijs in secundo, atq; in ortus successione infestauerat. forte pars illa corporis ex toto non excidetur, uerum confringetur potius. Luna quoq; aut pedem, aut manum excisuram se minatur, quoties in Ariete, aut Libra, in Cancro, aut in Capricorno constituta Martem è quadrangulo loco gladium sibi porrigentem aspexerit. Sunt autem signa tropica ad omnes effectiones mirificæ authoritatis, quæ ex hac configuratione, cuncta aut quadrangulo, aut opposito è loco infitiuntur. Cum autem Luna corpus ipsum potissimum moderetur, ubi à Marte hostiati irradiatione percussa fuerit, atq; ab illo afflicta, corpus quoq; affliget.

Magnũ etiam periculũ nato illi imminet, in cuius genitura Mars ac Saturnus pariter aut in Capricorno, aut in Piscibus, aut in Ariete, aut in Tauro inuenti fuerint, ne membrũ aliquod amputetur pro natura signi. Pisces nanq; pedibus, Capricornus genibus, Aries capiti, Taurus ceruici, & collo praesidet. Haec aũt signa cõmissuras corporis obtinent, qua primum parte caput ceruici connectitur, ac collo, deinde qua ceruix ipsa collumq; humeris, spinae, costis, deinceps qua genua coxis cruribusq;, postremo qua pedes subnectuntur cruribus. Quid quod ubi ambo Mars ac Saturnus Pisces obtinent, signa ipsa duplicia partim è quadrangulo, partim ex opposito loco inficiuntur simul ab illis omnia, sin in Tauro, solida quoq; omnia, in Ariete autem, & Capricorno, tempore eodem & aequinoctialia, & solstitialia. Adhaec si ambo in Capricorno constiterint, primum insessione sua Capricornum ipsum, in quo Saturni domus est, Martisq; altitudo, corrũpunt, è quadrangulo Arietem ac Librãm, alterum Martis ipsius domum, alteram Saturni altitudinem, & item Cancrum Lunae domicilium ex opposito. quod idem rursus mutatis continget sedibus, ubi in Ariete, aut Libra uterq; simul constituti fuerint, sin in Tauro, & Lunae altitudinem insessu suo inficiunt, & Scorpium Martis domicilium è diametro, & Aquarium Saturni, è quadrangulo. Mercurius item cum Saturno ac Sole pariter in occasu positus, Luna uero Marti pariter coniuncta, octauũq; locũ obtinens consueuere aut manus amputare, aut pedes, aut illas illos'ue imbecillos reddere, aut claudicationẽ inducere, aut saltem mentis uitiũ aliquod, pro natura uidelicet signi. Cardo enim ipse occiduus cũ aduersetur oriẽtis plagae, in qua corporis, animaeq; constitutio collocata est, atq; inde Sol, Mercuriusq; minitentur ortui, octauus uero locus, qui succedit occasui, minitetur secundo, qui succedit ortui, indeq; occasus id est septimus locus delabatur in sextũ, ortusq;, id est primus, atq; ascendens locus in duodecimũ, quae loca admodũ perhibentur nocua, octauus uero in septimũ, atq; inde quod signũ percusserat ab octauo, rursus ac uehementius quidem percutiat à septimo, qui locus cardinalis est, necesse est partem aliquã corporis, aut animae labefactari, plagamq; aliquã accipere, aut ex abscissione, aut fractione, aut imbecillitate, aut abscessu, fistulis'ue, aut delirio, fatuitate, insania'ue. Neq; enim harum quinq; stellarum commixtio alter utroq; sine corporis, animiq;, detrimento, labefactatioẽq; potest contingere, praesertim in locis tantopere noxijs, cum neq; Iupiter, neq; Venus aut uim externam prohibeant, aut humorum improbitatem tantum irradiatione sua temperent.

De Tabe, siue Phthisi.

Tabis, quam Græci φθίσιν nominant, tres à Celso species traduntur, una cum corpus ipsum non alitur, atque quotidie decedit ab eo aliquid, propterea'que summa etiam macies oritur, quæ, nisi diligenter occurratur, statim interficit. Ea oriri consueuit, ubi quis aut auiditate nimia plus quàm debet, assumit, qua è re quod superat corrũpitur, aut minus quàm debet, quæ res corpus ipsum infirmat. ac propterea qui eo uitio laborat, facile è uita tollitur. Altera species non nisi malus quidã corporis habitus est, cum aut quæ alere corpus debent, ea corrumpũtur, propter uitium longiore è morbo contractũ. quo fit, ut resici corpus ipsum nequeat, aut cũ propter malam curationẽ, medicamenta'que male tentata pessime affectum est, aut cũ neque usitatos, neque utiles cibos quis assumpsit, simile'ue aliquid, ut ipse Celsus ait, incidit, quin etiã aut exasperari cutis assiduis pustulis, aut intumescere partes quædã corporis consuerunt. Hæc'que καχεξία uocata est. Tertia longe'que periculosissima, quæ suo nomine phthisis est, à capite oritur, inde'que in pulmonem distillans, illum'que exulcerans febriculam excitat, eam'que leuem, ac lentam. cui & tussis frequenter adiũgitur, & excreatio, quæ cruentum aliquid habeat, quod in ignem iniectum male oleat, id'que Phthisis ipsius signum esse uolunt. Omnino autem tabes pauxillatim quidem membrorum, corporis'que totius humectationem absumit, qua è re φθίσις à Græcis ob huiusmodi consumptionem nominata est. In decimo itaque ab horoscopo loco, id est in ipso mundi culmine constitutus Saturnus diurnis in genituris, si Mercurium secum copulatum habuerit, ipse'que deficientis Lunæ cornu extremo inhæserit, ab opposito uero, quadrangulo'ue loco Martem sibi repugnantem uiderit, nimirũ phthisicos faciet, qui hac sub configuratione nascentur. Quod si Luna ab eo recedens, ad Martis coniunctionem festinauerit, aut lunaticos reddet, aut languidos. Etenim Saturnus decimo in loco propter culminis maiestatem, diurnæ'que authoritatem conditionis efficitur excitandis nociuis humoribus longe ualentissimus, præsertim'que Lunæ coniunctus, eidem'que imminutæ. Luna enim corniculata imminuto est lumine, qua è re nocua Saturni uis mirifice augetur, inde'que distillatiões & quidem continuatæ, propter Saturni naturam, atque è summo, hoc est ab ipso capite excitantur. Humorum autem ipsorum tum distillationem, tum exitiosam uim, quæ'que nigræ bilis multum habeat, Mercurius & excitat, & exacuit, conuersus & ipse in maleficam Saturni naturam. At parte alia Mars calorem excitat, sanguinem'que incendit,

radijsq́; eius Saturninis, Mercurialibusq́; immixti id præstant, ut è commixtione ipsa, ea manet humorum fermentatio, quæ tandem ac suo tempore & exedat propter Martem, & pedetentim ac continua te defluat propter Saturni lentitudinem, et penetret propter Mercuriũ, ac distillet, quippe qui nequeat quiescere, Lunaq́; ipsa suppeditatione sua humorem assiduum subministret. Non temere igitur tabes, id est corruptio uitalis roboris, consumptioq́; hinc sequitur. cum tot simul ad malum conueniant, corruptio sanguinis, uenarum arefactio, uitiatio arteriarum, pulmonumq́; exhulceratio. Ipsum autem nomẽ, morbi ipsius proprietatem indicat, quod sensim uidelicet, continuateq́; absumat, cuius exemplum est tum nix, tum cæra Soli obiecta, utraq́; nãq; paulatim deliquescendo absumitur. Poëtæ quoq; tabescere amãtes dicunt, q assiduo dolore, ac cura ob amatoriam conficiantur cupiditatem. Idẽ quoq; Saturnus Marti immixtus, ac sexto in loco cum illo positus, quo è loco uitia, ualitudinesq́; maxime pullulant, modo phthisicos, modo dysentericos facere consueuit. Nec secus autem, ubi eodem hoc in loco constitutus Martem aut è quadrangulo, aut ex opposito loco minitantem intuebitur. Quid quod Saturnus ac Mars inuicem oppositi, seq́; è regione hostiliter lacessentes, uomitum prouocare consueuerunt, quidem sanguinolentum. Siquidem Saturnus, propter malum stomachi habitum uomitum ciet, Mars sanguinem reiectat. Forsan, & ambo tussim mouebunt, excreatusq́; cruentos, ac sputa etiam cruenta.

De Podagra.

At ποδαγρικοὺς, id est articulorum, iuncturarumq́; doloribus laborantes, quod uitium in pedibus, ac manibus oriri consueuit, unde ποδάγρα, & χειράγρα Græce nominatæ, Mars, Venus, Lunaq́; efficiunt nocturnis in genituris, cardinalibusq́; in signis positi, seq́; inuicem aduersis radijs lacessentes. dum tamen Saturnus illos sic positos aut è Leone, aut è Tauro, aut è Sagittario, Piscibus'ue aspexerit. Signa enim cardinalia summa sunt authoritate prædita, seq́; inuicem aut è quadrangulo, aut opposito aspectu intuentur. Quo fit, ut quatuor cœli cardines ex infectione unius inficiantur simul omnes. Si enim Luna, Venusq́; constitutæ simul fuerint in Cancro, quo Mars illis diametretur, necesse est eum in Capricorno constitui. qua è constitutione & altitudinem simul inficiet suam, & Lunæ domum cum ipsa Luna, Venereq́; ibidem collocatis. Itidem si ipse in Cancro, illæ in Capricorno

collocatæ fuerint, nam & Lunæ domum insessione, & altitudinem suam oppositione, & Arietem ac Libram quadrangulatione uexabit, siue Venus cum Luna fuerit coniuncta, siue cum ipso Marte, ni forte tres hæ stellæ singillatim cardinem quæq; suũ obtineant. Qua ratione Mars diametrari utriq; minime poterit, cum alteri necesse sit quadranguletur uel in Ariete, uel in Libra constitutæ. Luna igitur cum Venere in Cancero posita, Marte uero in Capricorno, si Saturnus in Leone cõstitutus fuerit, inuenietur in anaphora qdem, hoc est in successione Veneris ac Lunæ, à Martis uero loco, octauo. Quod si Saturnum in Sagittario reperiri contigerit, locus ipse Saturni à Cancro sextus erit, à Capricorno duodecimus, quæ loca maxime perniciosa sunt. At ubi diametratio stellarum harum fuerit à Libra in Arietem, rursus'ue ab Ariete in Libram, si Saturnus in Piscibus compertus fuerit, à Libra sextum, ab Ariete duodecimum obtinebit locum, sin in Tauro, erit in Arietis successione, in octauo uero loco à Libra, in quibus contingit stellarum ipsarum diametrationem fieri. Atq; hac quidem ratione uidetur configuratio hæc consyderanda, hoc est ut Saturni situs, posituraq; hac uia colligitur. Neq; enim hac in diametratione si Saturnus inuentus fuerit in Leone, aut Sagittario, cum Libram è sexangulo, Arietem è triangulo aspiciat, usque adeo uideri exitiosus debet, ut mali genius hoc exuscitet. Similem in modum si diametrantibus illis è Cancro, Capricornoq;, inuentus fuerit Saturnus in Piscibus, hoc est sexangulo quidem à Capricorno, triangulo uero à Cancro, aut diametrantibus in Cancro et Capricorno, Saturnus comperiatur in Tauro, qui sexangulo iungitur cum Cãcro, triangulo autem cum Capricorno. Mars igitur siue oppositus Veneri, ac Lunæ, siue alteri earum coniunctus utranq; ita calfacit insitaq;, ut exiccet magna è parte, uitietq;, atq; acuat earum humectam uim, ac salsam reddat. cum Saturnus nocuis è locis nocuus & ipse uenenum illis suum inspergit, qđ è terreno humore instillatum, et salsedinẽ simul, & grauitatem humoribus adiungit, qui ab illis excitantur. quo fit ut deorsum, atq; ad extrema superioribus, intimisq; è partibus grauitate detrudantur sua, Efficiũtur autem hac in configuratione, propter nocturnam conditionem, qua gaudent Mars, Venus, ac Luna, multo ualentiores. Contra Saturnus tanquam irritatus à contraria conditione magis magisq; liquescit. Quibus è rebus efficitur, ut in articulis dolores, ualitudinesq; suscitentur, ut, qui neruis pluribus colligentur, in qbus Saturni uis magnopere ostenditur. Conditio autẽ ipsa nocturna, diurnaq; tantũ in erraticis ipsis pollet, ut si cõfiguratio

hæc diurnis in geniteris contingat, elephanticos potius faciat, quàm podagricos, Cum alia quidem ratione sanguinem afficiat, excitetq; uitij alterius prauitatem.

De Hernia.

Nec uero partes genitales tutæ sunt à uitijs, cum scatri sæpenumero mares contingat, aut propter externam uim aliquam, aut propter malū intus conceptum. quo efficitur, ut loco motæ partes ipsæ deorsum decadant, herniamq; inducant. Tametsi moris etiam fuit, ut qui initiari Cybeli Deum matri, ut putatum est,, uellent, sponte se castrentur. Hodie quoq; apud Turcas inueniuntur qui colem sibi et testes ferro uinciāt. Hæc igitur mala obnuntiantur illis, in quorum geniteris Saturnus in occiduo cardine constitutus, Lunæ in aliquo item cardine cōstitutæ aut quadrangulabitur, aut opponetur. nati enim illi aut ad genitalia secabuntur, aut in abditis corporis partibus cædētur. Qua in constitutiōe figuræ si Luna fuerit imminuto lumine, uix fiet quin è sectione ipsa moriantur, præterquam si Iupiter Lunam præsidio suo tuebitur. Luna enim imminuta, quod sæpius dictum est, Saturno male conciliatur. Saturnus quoq; & Mars in oriente, atq; ascendente cœli parte, hoc est in horoscopo simul copulati, in signo uidelicet fœminino, aut in ipso forte cœli culmine partiliter exultantes in signo item fœmineo, si Venerem, Mercuriumq; fœmineum quoq; signum pariter calcantes uiderint, genitalia minantur se excisuros, natosq; ipsos euiraturos. Omnino tamen cinædos facient. Quod si genitura mulieris fuerit, pudicitia eius in propatulo habebitur, quippe quæ publicæ prostabit. In hac cœli, figuræq; constitutione Mars & Saturnus cogitantibus inter se de maris, ac fœminæ natura Mercurio, ac Venere è primis se cœli cardinibus cōtrarios illis exibent. quo circa cum fœmineis in signis collocati pariter sint, si qui tunc fœtus in lucē uenit, mas fuerit, Saturni, Martisq; exitiosa uis exectis genitalibus effœminabūt illū, sexumq; uirilē commaculabunt, sin mulier fuerit, pudicitiā, quæ potissima mulierū laus est, peruulgatam prosternent. Superiore autē in cōstitutiōe Saturnus, Lunaq; uidētur pniciosos, atq; abditos potius humores suscitare, ob quorū nocentē uim chirurgi opera adhibēda sit. Sol ac Luna uitæ, et generatiōis præsides fœmineo in signo simul copulati, Mercurius quoq; et ipse in signo fœmineo, atq; in horoscopo cōstitutus, natū ipsum exagitabunt adeo, eiusq; pturbabunt animū, ut ipse met natus sponte, suis etiā manibus uirile mēbrū amputaturus sit,

aut causam castrationi daturus. Etenim Mercurius in horoscopo constitutus nati animum ad hoc ipsum inuitabit. cum parte alia Sol ac Luna simul coeũtes, quorum coitus rebus inferioribus tã infensus est, atq; exitiosus, meditentur fœmineo è signo, qua uia uirilis illa nati informatio sexus proprij ruinam factura sit aliquam.

De Difficultate partus.

Iam uero fœtus ipse in lucem ubiq; non prodit, sed aliquando in utero extinctus inde medica opera frustillatim extrahitur, quæ trucidatio, aut mors q̃ partitudo potius dicenda est. Euenire autem hoc consueuit, quoties Luna in horoscopantis cœli parte posita, atq; à maleficis circundata hinc Saturnum succedentem horoscopo ex anaphora secundoq; è loco, Solẽ autem quocunq; intuentem aspectu, illinc Martem in duodecimo collocatum habuerit. quod signum paulo ante horoscopũ ipsum obtinuerat, locum inde duodecimum obtineat suapte natura perniciosum. In hac eni configuratione Luna fœtus ipsius domina, quæq; partum eo è loco maturare uideatur, circumuenta ab exitiosis, ac pariadalibus stellis, quarum altera ortum ipsum ante Lunæ ad illum aduentum infecerat, altera post Lunæ discessum ab ortu, statim subeat eundem illum infectura, præstare q͂ promittit non potest cum Sol etiam ipse uitæ dator à Saturno improbe lacessitus Lunæ auxiliũ nullũ afferat, contra uero maleficæ stellæ uires sibi ipsæ sexangulo è loco adiungant, & ab illo maleficentiam mutuentur. Quo fit, ut ex hac Lunæ circumuẽtione, maleficarũq; tam exitiosis conatibus fœtus in utero exanimetur, ac necesse sit quo mater salua fiat, concisum illũ in utero artuatim à medicis inde extrahi. Illud etiam uidere hac ipsa in configuratione oportet, aspectum Solis ac Saturni sorte sua perniciosum esse, si fuerit à quadrangulo, sin à sexangulo illud subsequi, ut Sol quadranguletur horoscopo, Lunæq; ibdem constitutæ. Est enim necesse Solem in imo constitui, ut Saturnum in secundo positum aspiciat à sexangulo, aut in duodecimo collocari ubi & Mars ipse constitutus est. Quadrangulatio aũt hæc ab imo, & quidẽ cardinalis, q̃ sit potens, malæq; conciliationis, res ipsa indicat. Solis item duodecimo in loco constitutio, Martisq; copulatio quid inde minitetur, quid tandem etiam patret, trucidatio ipsa docet. Idem hic Saturni ad Solem aspectus, si fuerit è diametro, Solem ostendit octauum locum occupare, sin è triangulo, sextum, loca utiq; ab horoscopo, ubi Luna posita est, aliena, naturaliterq; officientia. Quo circa non aspectus modo ipse, uerũ etiam loca perniciẽ machinantur. Mars quoq; siue sexto, siue duode-

cimo in loco ab horoscopo collocatus, si Solem, Lunamq; pariter quadrangula radiatione respexerit de loco quidē superiore, masculinoq; è signo, tum è uitio loci, ac suo, tum è malignitate aspectus, signiq; maiore ui aut abortum faciet, aut fœtum intra uiscera lacerabit, cum perpetua quadam matricis ualitudine, aut matrem ipsam in difficillimum inducet parturitudinis periculum, quin etiam quod natum fuerit & uitijs, & ualitudinibus grauioribus ad obscœnas partes uexabit. Eadem futura est fœtus mors, ac dilaceratio, ubi Mars, Saturnusq; in ortu constituti Lunam in ortu etiā ipso constitutam, deprehensam quoq; in medio, suas ipsi inter copias circumuenerint; Sol uero ac Mercurius in occasu, cardineq; in aduerso collocati inuicem tela hostilem in modum iaculantes hinc atq; illinc sibipsi aduersabūtur, hiq; Lunam opposito è loco, illi in medio interceptam crudeliter uexabunt, ut minime mirū sit, fœtum in utero tot ab iniurijs statim intercipi. cum horoscopus ipse per quem est in lucem ab utero exitus, tam ualide infestetur, pugnentq; inter se Sol ac Luna, ut pene dixerim materia & forma, sensus item ac ratio, nullumq; aut à Venere, aut à Ioue, aut ab utroq; una præsidium afferatur.

De Præcipitationibus, & casibus.

Casus quoq; ac præcipitationes è curribus, equis, quadrupedibus alijs editioribus item è locis, pedum quoq; prolapsus, ruinaq; collabentium ædificiorum maleficis à stellis Marte, Saturnoq; portenduntur, ut pote à quibus & uitia, & ualitudines corporibus infliguntur. Quocirca in quorum genituris Saturnus cardinalis fuerit, Marsq; in eius successione collocatus, Luna uero alteri eorum aduersa, qua è re illud efficitur, ut Luna si Marti diametretur, octauum à Saturno locum obtineat, ab ipso uidelicet in Lunam numerando. Rursus si à Luna i Saturnum numeres, sextum ipse à Luna locū possideat, Sin aūt diametretur Saturno, sextum ab ipsō Marte, cum ab eo numeraueris Luna locum retineat, octauum uero, si ab ea in Martem proficiscare, hi inquam in quorum genituris hæc contigerit figuratio, aut ruinis pressi, aut ex ædificijs prolabentes, aut excussi curribus, aut è quadrupedibus deiecti, inter'ue ambulandum prolapsi uitæ pericula, corporisq; damna accipient, similibus'ue discriminibus uexabuntur. Mars item, ac Saturnus occasum insidētes signisq; in duplicibus constituti præcipitia minantur ac ruinas, multo autem uehementius, si Lunam in horoscopo constitutam aduersa radiatione pulsauerint. Sole quoq; ac Luna

pariliter culminantibus, si Saturnus imum tenuerit, aduersoq; è loco illis se opposuerit, Marsq; ortum utiq; matutinum tunc faciat, quo tẽpore admodum potens est, qui hac sub cœli constitutione nascentur, uitio etiam mentis agitati altioribus forte è locis se met præcipitabunt, quod tum propter phrenesim, tum ob furorem euenire consueuit. Luna quoq; in successione horoscopi collocata, beneficisq; à stellis nulla irradiatione fota, solidisq; in signis posita, diurno præsertim tempore, eiusmodi etiam casuum pericula minitatur, qualia etiam & Mars in occasu positus, dum Luna tamen plena ad eius copulationem feratur, aut Saturnus de culmine, horoscopo'ue diametretur in signo præsertim solido constitutus. Signa autem solida ruinam portendunt potius quàm casum, è contrario duplicia. Quanquam autem casus, editisq; è locis deiectiones, quæ ab insania, furoreq; proficiscuntur, uitiatis ab humoribus ortum ducunt, cæteri tamen casus, præcipitationesq; neutiq; à corruptione, humorumq; prauitate oriuntur, quippe cum inter fortuita, hoc est externa numerentur mala. Quoniam autem, ut dictum est, corpora ipsa nostra euentis quoq, nedum ægritudinibus sunt exposita, maleficæ ipsæ stellæ, ut ægritudines, id est corporis mala, perniciosumq; humorum habitum agitationibus suis & euocant, & ingenerant, sic etiam quæ corporibus ipsis inferuntur, extrinsecus improbitate sua moliuntur. Quid enim absurdius, quàm id existimare, fortuita non esse ad stellas referenda, cum corruptio ad illas omnino referatur? ac si externa non etiam periculosius corrumpant, quàm humores ipsi, quippe quæ repente, atq; ex imparato uires suas exercent, etiam puncto temporis interimentia, aut partes aliquas corporis abscindentia. Neq; enim natura ipsa hominem ita constituit, ut non ẽt perinde ut elementa, è quibus constat sempiternis illis agitationibus subdiderit, ac si ferro, naufragijs, casibus, ruinis non bona etiã mortalium pars intereat. Hæ igitur stellæ Mars scilicet ac Saturnus malis his exuscitandis præpositi sunt, ut corruptionem non tantum nimio aut à frigore, aut à calore excitent, uerum etiam per alia atq; alia mala, quorum authores ipsi sunt. Itaq; ut bella & pestes, sic fortuita, repentinaq; moliuntur mala, casusq; inopinos, quibus nostra corpora tum uexentur, tum opprimantur, ut quotidie & uidemus & experimur. Et hi quidem suapte à natura non recedunt, corruptionum causis excitandis, cum sint intemperati, & nocui, quibus ut ager alẽdis frugibus, ita signa materiã, et succũ quasi quendã suministrant moliẽdis malis. Aedificia quidem ualida ipsa per se sunt, uis tamen externa demolitur ea. Signa etenim solida soliditatẽ illis suam

obijciunt, in qua stellæ ipsæ sæuiant, ac per illam, ruinam tandem pariant. At duplicia, quę communia cum sint, uiribus non ita ualidis utuntur, casus magis denuntiant.

De frigidis, & glutinatis.

N*ec uero cum genere hominum ita bene agitur, ut non & mares frigidi ad coitum, & mulieres conglutinato generentur sexu. cuius rei mala Veneris cōstitutio causa est potissima. Quo circa Venus in occasu collocata, ortumq́; uespertinum faciens si à Saturno medio è cœlo quadrangulariter uerberetur, & mares & fœminas frigidos ad coitum reddit, atq; à libidine alienos, peneq́; consopitos. Venus enim parū feliciter septimo in loco sese habet, quippe cum eo è loco orientem penaat cardinem, qua è percussione, quę q; Saturno ob culminationem plurimum adiungatur uirium, frigoris hinc tanta fit incussio, ut appetitus ille Venereus in uiris, mulieribusq́; penè extinguatur, cogaturq́; relanguescere. Eadem quoq; Venus cum Saturno, Ioue, & Mercurio, ijsdemq́; in partibus pariter in occasu, imo'ue constituta, q hoc in statu nascentur, maribus quidem omnem coeundi cupiditatem adimit, mulieres autem steriles facit. Quod si tropico in signo copulatio hæc contigerit, nimirum propter tropici signi prærogatiuam, cardinisq́; potestatem, quadrangulationemq́;, aut diametrationem ad horoscopum, quæ tum in lucem uenerit puella, conglutinata natura prodeat, oportet. Siquidem commixtio hæc non generationem solum uidetur inhibitura, uerum etiam naturam ipsam, per quam generatio fit, obstructura. Quod si Mars se se his socium adiunxerit, uirilis partes excisurū minitatur, ut non generandi modo uim homini illi auferat, uerum etiam signa uirilitatis. Quid quod permixtio ipsa radiorum adeo interdum perniciosa est, quod è Venere potissimum afflicta, Mercurioq́; male se habente fieri consueuit, atq; è signorum tum masculinis, tum fœmininis qualitatibus, ut aut externa ui, quod natū est, euiretur, quod in eunuchis contingit, aut ob commixtionis diuersam, parūq́; consentientem, aut potius sibiipsi repugnantem naturam, neutrum teneat sexum, uel magis utrunq; simul, imperfectum tamen, habeat, quod in hermaphroditis contingit. Venere igitur in Mercurij domo, aut finibus posita, Mercurio in domicilio Veneris, aut in eius finibus, Luna uero in Virgine, aut Capricorno, aut Tauro, aut Leone collocatis, cæteris autem erraticis masculinæ qualitatis fœmineis in signis, fœmininæ uero in masculis positis, quod hac sub cœli constitutione natum fuerit, biforme prorsus erit. Præ mala autem Veneris, Mercurijq́; constitutione, habituq́;, genitalis ita colluctatur uis,*

ut neutram

ut neutram in partem maris, fœminæ'ue declinet. Qua de re uocati sunt hermaphroditi, mixto Veneris ac Mercurij nomine. Videtis primum domorum, aut finium commutatio quid præstet, quid etiam stellæ masculæ in signis fœmineis, fœmineæ in masculis collocatæ. hæc enim contentio tam controuersa nec masculas permittit stellas uires proprias, nec muliebres uicissim exercere suas. Deinde animū aduertite ad Lunā, q in Virgine posita fiuet hinc Mercurio, illinc in Tauro Veneri propter domesticam coniunctionem. Quod si Mercurio Taurum, Venere Geminos tenente, Luna fuerit comperta in Virgine, Venerem quidem de fœmineo signo respiciet quadrangulariter, at Mercurium triangulariter, Sin in Leone, è signo masculo atq; è successione domus suæ quadrangulabitur Mercurio, sexangulabitur autem Veneri. Rursum si Mercurius constituatur in Libra, Venus in Virgine, Luna uero in Capricorno, è signo quidem tropico ac fœmineo, domui tamen suæ aduerso, Luna Mercurio quadrangulabitur, triangulabitur autem Veneri. Illud quoq; principe loco consyderandum est, Taurum, Virginem, ac Capricornum constituere triāgularitatem eam, quæ terrena est, cui etiam Venus, Lunáq; simul præsideant in qua Mercurius quoq; domū, altitudinemq; habeat suam, proptereáq; Lunam ipsam his in signis hanc ad rem pollere quàm plurimum. Fient etiam eunuchi, quoties Luna sterilibus in signis posita, Saturnoq; coniuncta Venerem quacunq; radiatione percusserit. Dum tamen nec Venus in Saturni finibus, nec Saturnus in Veneris finibus sit compertus, nec Iupiter ulla Lunæ radiatione iūgatur. hac enim in constitutione & Luna sterilescit propter Saturni frigentem naturam, signiq; qualitatem, et Venus in Saturni finibus inuenta contorpescit, Saturno etiam ipso Veneris fines frigore suo inficiente. Quo fiet, ut natus ille uirilem sit uim ob hanc tam perniciosam commixtionem amissurus. Quod si Saturni, Lunæq; copulatio hæc terrenis in signis successerit, Venusq; ac Saturnus fines inuicem commutarint, Iouisq; aspectus accesserit, secabuntur quidē, tamen ut etiam coeant. Signa enim terrena, ut dictum est, triangularitatem constituunt eam, quæ terrena dicitur, Lunæ, Veneriq; addictam. Quā ob rem omnis hæc triangularitas copulatione ex ipsa, præsides item omnes triangularitatis ipsius una inficiuntur. Iupiter autem cum non nihil faueat quis prohibere malum nequeat, id tamen præstat, ut coeundi uis saltem aliqua relinquatur. Eadem etiam Venus in editissima cœli parte cum Saturno collocata, aut ab eodem Saturno aspectu aliquo irradiata, si aut quadrangulos, aut oppositos crescentis Lunæ radios fœmineo è

signo exceperit, Marsq́; aut illam minaciter percusserit, aut forte fœ-
minino in signo copulabitur, eoq; uel tropico, uel squamoso, testes ab-
scisuram minatur, natumq́; illũ aut prorsus euiraturã, aut saltem im-
pulsuram eum ad muliebria patienda. forsitan hermaphroditũ faciet.
Venus enim hac in constitutione à Luna, Marte, Saturnoq́; tum aspe
ctu, tum copulatione infeliciter affligitur. φq́; in culmine posita est,
si Mars, Saturnusq́; copulabuntur, aut quadrangulabuntur ei, necesse
est illos quoq; aut culminare cũ ea, aut cardinem tenere aliquem. qua
è re uires utriusq; ad malefaciendũ mirifice augescunt. cũ præsertim
alter eorum, quem aut diametrari contigerit, aut quadrangulari, Lu
næ copuletur, qua cum iunctis simul uiribus Venerem hostiliter infe-
ctetur. Signum autem fœmineum Martis adiuuat atrocitatem, quo
acrius masculinam in naturam sæuiat, quod itẽ præstabunt signa tro
pica. Signum aũt squamosum id est Pisces, Veneris quidem altitudo,
quod Mars insessione inficit sua, genitalem uim Veneris, membrũq;
quo uis illa exercetur, cui qdem Mars præsidet, uitiabit. Adhæc Ve-
nus ipsa cardinem quẽuis sortita, dum fœmineum id sit signum, si à
Marte, Lunaq́; cardinalibus etiam è locis partiliter infestetur, quæ in
festatio, ut aut quadrangula sit, aut opposita propter cardines, necesse ẽ.
Atq; in hac ipsa cõstitutione si Sol ac Luna fœminea signa teneant,
aut una copulati, aut separatim incedentes, in signis item fœminis, na
tũ ipsum aut spadonem faciet, aut forte hermaphroditum, uiriles partis
exercere ut nequeat. Signa enim fœminina configuratione in hac So
lem, Lunamq́; sic infringunt, Venerẽq; adeo labefaciunt, ut uirilem
pene uim Marte grassante extinguant, aut dũ Sol ac Mars masculi-
num meditantur sexum, Venus ac Luna, signa itidẽ, in qbus Luna,
Sol ac Venus constituuntur, fœmininum, neutri sibi inuicẽ cedentes,
fœtum duplici, imperfectaq́; natura constituant. Futuri etiam sunt
spadones, ubi Venus in domo Martis posita siue in ortu, siue in culmĩ
ne, Martem, Saturnumq́; in domo ipsa sua permutatis hospitijs hostili-
ter, atq; æquatis partibus constitutos contra è diametro stare uiderit,
aduersosq; in se radios iaculari. Etenim Libra domus Veneris aduer
satur Arieti, quod domicilium Martis est, Taurus item Scorpio. Erunt ẽt
aut steriles, aut forte spadones, hermaphroditi ue, ubi Venus à Sa-
turno de quadrangulo percussa, latereq́; à sinistro Lunam, Martẽq;
sibi inuicem diametrantes aduersum se quoq; infestis radijs irasci ui-
derit, Mercuriusq́; ipsum cœli culmen tenuerit. In hac autem confi-
guratione non Mars solũ ac Luna se se impugnant è regione, uerum

etiam Saturnus ac Venus. quo fit, ut quadrangulariter conſtituti cœlum ipſum hoſtiliter infeſtent. Quod ſi contigerit quadrangulationem hanc in cardinibus fieri, infeſtatio ipſa erit tanto potentior, cum præſertim ratione hac Mercurius ei ſtellæ illigatur, quã contigerit culminare. Itaq; tam atroci ab infeſtatione Veneris genitalis uis, aut ſterileſcet uitiato ſemine, aut ui ab aliqua grauiore natus euirabitur, aut propter Mercurium, nec uirilis omnino, nec mulicbris futurus eſt, uerum mixti, aut potius neutrius ſexus. Venus item cum Sole, Saturno ac Mercurio occiduo in cardine poſita, hoſticáq; hac ui conflictata, fœtum euirabit, aut ſterilem reddet. Eodem quoq; malo afficiet, ſi Sole ac Saturno occaſum tenentibus, ipſa cum Mercurio ſimul ſexto in loco, id eſt in occaſus ipſius deſcenſione, aut in deſcenſione horoſcopi, duodecimóq; in loco inuenietur. Quibus ſi copulatus Mars fuerit, aut aliqua eis irradiatione conciliabitur, fœtum duplici ſexu fœdare molietur: hac enim in conſtitutione angulus is cœli occidui a Sole, Saturnóq; uexatus orientis etiam cœli angulum hoſtili radiatione laceſſit, Venere ac Mercurio languentibus, ſiue in ſexto ab horoſcopo loco, ſiue in duodecimo, qui tamen etiam ab ipſo occaſu ſextus eſt, itemq; a Sole, Saturnóq; illic præſidentibus. Quod ſi locorum horum improbitati Martis quoq; improbitas aut per conſeſſionem, aut per aſpectum acceſſerit, Mercurio ac Venere ibidem deiectis, utriusq; uires ad informandum ſexum impediet, reddetq; imperfectas, ut (quod Poëtæ dicunt) neutrumq; & utrumq; quod naſcetur uideri poſſit. De uenere igitur male conſtituta potiſſimum tum ſterilitas, tum duplicitas, ſexusq; imperfectio, aut euiratio decernitur. cuius quidem ſtella multarum eſt, occultarumq; effectionum, ac uirium quaq; etiam definiri uix queant.

De Fœtidis.

Nam quãuis ab hac ipſa manet elegantia, munditiess, unguẽtatio, ac nitor, nihilominus indigna eius conſtitutio natum fœtidum, maléq; olẽtem reddet, cuius aut in naribus, aut in halis hircus cubet, ut Horatius increpat, aut ſudor mephitim (ut Poëticæ loquamur) exhalet. Si quidem ea in lucem ueniente aliquo, in Capricorno, quod Saturni domicilium eſt, conſtituta, atq; ab ipſo Saturno oppoſita e regione infecta, nati illius humores & inficientur ob cruditatem, et corrũpentur adeo, ut male prorſus, ob inconcoctionem corũ, grauiterq; oliturus ſit,

Saturno præsertim impugnante, à quo male concocti humores, iidémq; terreni, maléq; resolubiles excitantur. Quid q; & Venus odoribus præsidet, & Capricornus non frustra nomen id est consecutus. Etenim caper olidum est animal. Itaq; Venus odorum artifex & à signo, & à signi ipsius domino corrupta fœteat necesse est, quando odores ipsi corrupti, ac fœtentibus rebus immixti fœtorem ipsum augent. Quin etiam eadem hæc configuratio mulierum odium prouocat, coitúsq; infames decernit.

De Caluitio.

Eiusdem etiam Veneris stella partiliter suóq; in domicilio culminans, caluitium portendit. Luna quoq; aliquo in cardine posita, dum per eas incedat signi partes, quæ glabræ, ac leues sunt in animali, aut Sagittarium perambulet nocentes uero stellæ per signa ferantur seu tropica, seu solida, dū tamē uitij, ualitudinísq; locus in ipsis illis reperiatur signis, caluitiū quoq; minatur. Cur aūt hæc eueniant, ratio quærēda est, quæ naturæ ipsi consentiat. Neq; spadones, quiq; eunuchi dicuntur, neq; pueros caluescere, q neutri coeāt, putat Aristoteles, eaq; rę abūdare cerebro. Etenim in coeundo per spinam, lumbósq; liquorem illum è cerebro defluere, cerebrúmq; ipsum ratione hac eliquescere manifestum est. quoq; usus rerum Veneris frequentior fuerit, eo illud magis ac magis imminuitur. Bubus quoq; certum est post malleo subtritos testes, cornua uehementius crescere, ob eandem hanc causam, q scilicet in illorum incrementum transeat quod demptum est Veneri. Venus igitur tum sua in domo posita, ubi dominatur, nam à domo est dominor, tum in cœli culmine, qua è re uires ingeminantur eius, natum ipsum in libidinem procliuiorem faciet, eaq; ex intemperantia, nimiáq; appetitione ad usum Veneris ita illum compellet, ut refrigescente magis ac magis cerebro, quod suapte quidem natura frigidissimum est, ob resolutionem caloris, humidíq; in coitu, desit capillo alimentum, quo deficiente decidat oportet non secus atq; ex arboribus frondes, ubi humidus ille, ac pinguis humor, qui à calore foueri solitus est, deficit. Verum de caluitio, causísq; eius explicatius supra diximus. Luna quoq; partium signi glabrarum quæ uidelicet absq; pilis sunt, naturam secuta, Marsq; ac Saturnus tropicis in signis positi, in quibus ipsorum augetur improbitas, aut in solidis, à quibus utriusq; firmius stabiliuntur uires. quippe quæ robur adiungunt ac firmitudinem. cum præsertim uitij, ualitudinísq; ibidem inueniatur locus, ubi

malefica insidet, locumq; ipsum infestat, uidentur uitium illud portendere, quod tum à leuitate, ac glabritudine signi partium, per quas Luna defertur, atq; à maleficis locum ipsum inficientibus exoritur, tum à loco uitij. Siquidem partes ipsæ depilatæ, atq; extersæ ac pillorum uitium inducent, quod uitium fit in capite, dictumq; est ac uitium, datumq; deformitati. Quod uero ad Sagittarium pertinet, ubi Mars ac Saturnus in Capricorno constituti fuerint, quod signũ alterius domus est, alterius altitudo, Lunariq; opponitur domicilio, cum Luna ipsa in Sagittario constituta cardinem tenuerit aliquem, necesse est Martem ac Saturnum in anaphora, hoc est in successione Lunæ ipsius inueniri, si horoscopantem, aut culminantem cardinem Luna teneat, sin occiduum, aut imum Luna tenuerit, oportet illos in epicataphora, decessioneq; Lunæ constitui. Sin maleficæ in Cãcro constitutæ fuerint, Luna Sagittarium tenente, & Lunæ domum infiaët, & in octauo à Luna loco, qui noxius est, reperientur, si à Luna in illos computaueris, in sexto uero si ab illis in Lunam. Quod si seperatim altera malefica in Cancro, altera in Capricorno collocabitur, diametrabuntur ipsæ quidem inter se, alteraq; constituetur in Lunæ ipsius successione, decessione'ue, altera in octauo ab illa loco. Sin Mars ac Saturnus, Luna Sagittarium cardinaliter peragrante, solidis in signis uagabuntur, aut ipsi quadrangulabuntur inter se, aut sibi inuicem opponentur, dum ne fuerint simul copulati. Siquidẽ Taurus ac Leo, & hic idem Leo, Scorpiusq;, quæ solida signa sunt, quadrangulantur inuicem, eademq; quadrangulatio inter Scorpium Aquariumq; existit, atq; inter hunc ipsum Aquarium ac Taurum. Aduersantur autem, seq; è regione lacessunt Taurus & Scorpius, Leo item atq; Aquarius.

De Canitie, & surditate.

Cum autem homo aut solus, aut cum animalibus perquã paucis aperte canescat, uitiumq; hoc senectus ipsa secum afferat, quidam tamen in ipsa pene adolescentia à canitie occupantur. Præsertim ubi Saturnus inter Solem ac Lunam perinde ut circũuentus ab hostibus intercipitur. Contingit autem canities ipsa, quod cum hominis pili nec annis singulis decidant, nec mutentur, ut denuo renascantur, cumq; homo ipse diutius uiuat, necesse sit & capillum cum ipso quoq; corpore consenescere. Etsi non raro canitiem morbi efficiunt, atq; in non nullis repente exortam constat. de qua quidem ꝙ ea sit pilorum imbe

allitas quædam, abunde à nobis ante, deq; Aristotelis sententia disputatum est. quo circa dicere de ea plura desinemus. Saturnus igitur à Sole, Lunaq; circunuentus, neutriusq; à luminaris aspectu fotus excrementum ad cutem perlatum sic uitiat, ut ex eo putrefacto, necesse sit capillum ac pilos reliquos ante diem, intempestiuusq; albescere. Huius autem stellæ uis ad maleficiendum tanto quidem pollet opere, ut auditui quoq;, maximeq; dextræ auri, cui præest, surditatis afferat uitium, ubi Mercurium in domo ac finibus qui Saturni ipsius sunt, constitutum, octauumq; peragrantem ab horoscopo locum uiderit. De malitia quidem octaui loci dicta satis multa sunt, de surditate autem dicendum aliquid, quod uitium auditus est, fitq; in auribus, quas natura in capite constituit, ita tamen ut ad cerebrum aditum habeant nullum, Eæ in intima ac profunda sui parte concauæ cum sint, concauitate in ipsa natura quæ auditum aërium meditabatur, aërem inclusit, illumq; membrana quasi quadam obsæpsit, ad quam aër exterior per aurium amfractuosos & (ut ita dixerim) coclearés meatus perlatus perinde ut tympanum impingit eam. Etenim ut oculi pupula tunica sua oculitur, unde oculus dictus est, sic & auris concauum membrana sæpitur, quam aër exterior tanquam per cuniculos ingressus percutit, hauritq;, unde auris dicta, qua è percussione auditus constituitur, quem auditum Saturni peruersa collocatio in creatione potest omnino eripere, concauitate illa auriculari peruerse concinnata, aut completa penitus, potest & post genituram in uita perniciosis, latentibusq; humoribus quorum ipse fons est, uitiare. Quodq; humidum auribus maxime nocuum est, præsertim ubi crassum est et lentum, quodq; etiam frigus illis permultum obest, cum et frigidorum non minus quam humidorum sit Saturnus humorum excitator. nõ temere auditionis uitium, ac surditas ad Saturnum, qui auditui præsidet, estq; sponte sua maleficus, refertur. De Mercurio aũt dicere hoc tantum possumus, cum ipse rationi præsit atq; orationi, ex hac mala affectiõe, pniciosoq; eius statu detractũ iri et rõni et orationi sensum audiendi, per quem tum uerba in mentem illabuntur, tum disciplinæ discuntur, è quarum perceptione & cognitu ratio humana perficitur. Nec uero prætereundum est, audiendi sensus cum sit aërius, Mercurij stellam mouendis aëris affectionibus ualere plurimũ. Dicere autem de auriũ ualitudinibus, & quot aut modis oriantur aut è causis proueniãt, medicorũ est proprium, nobis hac in parte satis sit, pauca hæc attigisse. Nec uero in parte ea, quæ ad canitiem spectat, non & illud uidendum est, quod cum à Sole, Lunaq; Saturnus eodem in signo

circũueniatur, necesse est, Lunam ipsam aut à Solis coitum properare, atq; interim Saturno coniungi; aut à Solis coitu ante digressam, post Saturno ipsi coniunctam inde alio proficisci. Huiusmodi autẽ coniunctiones, quod humores corporis intemperantius misceant, necesse est, malum aliquem habitum inducere, unde uitium post aliquod erumpat. Hoc autem illorum gratia attigimus, qui opinantur de nimia cerebri humectatione enasci canitiem, quæ humectatio uideri possit his è coniunctionibus suscitari.

Nec uero mirum uideri cuiquam debet, his è radiorum commixtionibus tam multa uitia, tot etiam ægritudines, ac mala tum corporis, tum animi, tot ẽt uirtutes ac dotes hominũ; tam uaria ẽt bona tum externa, tum propria emanare, si ad ea animũ aduerterit, quæ illorũ è cõmixtionibus, quæ hominũ operis ac curis subiecta sunt, proficiscũtur. Hominũ qdem ipsorũ opera coquuntur in fornacibus saxa, quæ post aspersione aquæ uertuntur in puluerẽ, quæ calx dicitur, cui post arena adijcitur, è quibus una mixtis, eliquatisq; multa aqua construũtur parietes, quibus nihil est firmius, magisq; diuturnum. Contritis item salignis carbonibus, atq; in puluerẽ uersis, ac factitio nitro, addito, salnitrũ id hodie appellant, rursus ijs una bene cõtritis, conficitur tandẽ puluis ille, quo tormentis æneis incluso, post igni immisso nihil est uiolẽtius, qppe cum lapideis, aut ferreis pilis è tormentis ipsis, hoc succenso puluere emissis mœnia q̃uis affabrefacta diruuntur, ac prostratæ solo ingenti ruina subuertũtur. Quis ante hoc uisum rẽq; ipsa cõprobatũ, credidisset posse fieri? Nihil tñ hoĩes terribilius hactenus sunt commenti. Quã multa miscentur à medicis, quorũ ante mixturã ipsam uis ea neutiq; existit, quæ post manifesto apparet, siue sanãdis morbis, siue egerendis humoribus, siue purgandis, aut glutinãdis uulneribus, atq; abscessibus. Hoc idẽ igitur ubi usuuenerit in nostris, & è quibus ipsi constamus corporibus, stellis id cõminiscentibus atq; moliẽtibus, mirari cur qs debeat? cũ ab illis, ac per illas existant hæc oĩa? Quid admirabilius q̃ rerũ futurarũ inter mortales prædictio? uaticinatæ sunt tñ Sibyllæ quæ multis ẽt post seculis euenere. eiusmodiq; tũ mulieres, tũ uiri sæpius reperti sunt, et singulis penè seculis reperiũtur. Nõ arte, nõ institutione hæc cõparantur, uerũ à cœlo ea uis existit p stellas ipsas, humorũq; cõmixtiones, quas illæ suis irradiatiõibus moderãtur. eas tñ tẽperationes qs penitissime ex totoq; deprehendat? cũ ne in herbis qdem nisi usu ipso, effectioneq; deprehẽdi omnino queant, quarũ succis uires eæ insunt, quas usus qdẽ ipse ante cõpertam rationẽ homini monstrauerit, effectusq; ipsi manifestas fece

rint. Quo'circa circumuentio hæc Saturni, de qua dictum est, cuiusmodi sit, usu, effectioneq; comprobatum magis est, quàm ut ratione prorsus assequi ualeamus, ipsoq; ex humorum aut intemperamento, aut habitu, hoc est aut ex humidi subductione nimia, aut potius ex incremento, aut quod à Sole uehementius Saturnus conualescat, propter coniunctionem paulo ante præteritum, quæ'ue breui post futura sit. aut è contrario, quod de Lunæ copulatione magis ac magis refrigeat, quæ quidem paulo ante præterierit, aut statim est secutura. Si eni Saturnus in medijs fuerit Arietis partibus cõstitutus, Luna autem in primis, Sol uero in ultimis, necesse est Lunam ipsam statim ad Saturni copulationem, ad Solis inde coitum confestim proficisci, ipsum tamen Solem paucis ante diebus Saturno copulatum extitisse. Sin mutatis Sol & Luna partibus, ipse in Arietis primis, illa in ultimis collocata fuerit, ut cum sole prius, posterius uero cum Saturno Luna coierit, necessum est, cum quo Sol ipse coiturus inde non multos est ad dies. Illud itaq; ipso ex usu, obseruationeq; affirmare tantum possumus, Saturnum hac è configuratione affecturum nati corpus intemperatione non modica. quando circumuentionis suæ tempore, neutro à luminari conspicitur, atq; ob coniunctiones ipsas, alteram quidem paulo ante præteritam, alteram uero non multo post futuram, eũ habitum induat, uti ex hac ipsa affectione, atq; intemperantia caluities, de qua quærimus, sit ante diem obuentura, cunq; illa simul alia fortasse mala. Siquidem erraticis à stellis, deq; earum commixtionibus conceptus ac genituræ tempore perinde ac in disponenda panificia massa, fermentatione ab ipsa stellarum fœtui induuntur ea, per quæ post apte sit, commodeq; progrediendum ad illa, quæ quidé euẽtura decernuntur, ex ijs ipsis, quibus inest ab initio potestas. Post uero è potestate, eq; ea quæ potentia dicitur, cum idoneum fuerit tempus, ad actum, ipsumq; effectum deuenitur, perinde ut ad fructum, frugemq; è seminibus ac segetibus.

FINIS.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD PAVLVM CORTESIVM DE REBVS COELESTIBVS LIBER DVODECIMVS.

Ioannes Picus uir summa nobilitate, maxime etiam ingenio, Paule Cortesi, dum et nobilitati plurimum, & ingenio suo non iniuria tribuit, in Astrologiam acriter est inuectus. Verum enim qui uiuentem illum ego laudandus extollendisq; ingenij eius uiribus honestauerim, infecter ne increpando mortuum? Absit ab ingenio, institutisq; meis, & ab summa beneuolentia in illum, dum uixit, mea. Quin magis magisq; in dies & laudabo morum eius, suauitatem, & admirabor ingenium. Nec minus etiam honesto ob id afficiar desyderio industriæ eius, indagationisq; temperandæ. Quid enim īdignius, quàm ea uia, usq; gradientem uestigijs contra disciplinarū assertores inter se dissentientes acrius disserendo, id demum conari, ut ob dissensiones authorum, ostenderet quasi clanculum disciplinas eas esse nullas, illarumq; cognitionem prorsus inanem? Priscianus Grāmaticæ artis professor, & doctor egregius ueteres aduersum Grammaticos multa quidem & sensit acute, & contra eos disseruit. Tantum uero abfuit ab euertendæ Grammaticæ consilio, ut firmioribus iaciendis fundamentis, illam magis magisq; stabilierit. Nuper Laurentius Vallensis multa aduersus Priscianum, non pauca aduersus Ciceronem cum disseruisset, nam contra Aristotelem pleno quidem locutus est ore, nec minore quidem uehementia in quibusdam aduersus Theologos nostros locis, ita quidem modum retinuit, eamq; adhibuit temperationem, ut disciplinas ipsas & suspiceret, et magnificaret illas quoad posset, contenderet. Aristoteles & ipse, qui physicas ante se de rebus scripserant, eorum in locis plurimis opiniones perquam strenue quidem, & coarguit, & labefactauit, ut qui tamen naturæ ipsius patrocinium suscepisse uideatur, disciplinamq; eā conaretur perficere Boëthus Seuerinus Latinæ Philosophiæ magister, facileq; eiusdem princeps, ni sæuitia temporū, dominorumq; peruersi mores eius ob-

stitissent inceptis erat, quæ Aristotelē inter Platonēq; uertūtur contro uersiæ modestiæ suæ tēperamento adhibito eas cōpositurus. An, quod penè uidemus quotidie, in natura ipsa rerum quia contingunt permulta, uaria, diuersa, non raro etiam contraria, ob hanc ipsam inconstantiam, contrariasq; effectiones, illam ipsam naturam nullam esse dicemus, nullumq; eius siue consilium, siue propositum? nullam deniq; indagationis eius atq; cognitionis habendam esse rationem? Accusatur quotidie Deus optimus maximus, quædam quod contempserit, alia quod parum curauerit, aut omnino etiam neglexerit, plurima quod tanquam ignauus pater familias, aut insolens nimium ne uidere quidem ipse illa uoluerit, aut superbe fuerit dedignatus. Qui Deum tamen esse neget, est nemo. Dixeritq; fortasse quispiam, minime illum curare mortalia, quæ tamen dum dicit illum quoq; ipsum esse, etiam non curantem mortalia uel nolens dicit. Nam & si casu fluitant omnia, illud tamen necesse est dicat, quādo fluitatio hæc nunquam desinat, uim profecto esse aliquam, quæ fluitationem hanc nunquam destituat, nunquam effluere uniuersam, aut euanescere ex toto aliquando patiatur. Quin etiam quo plura in rebus ipsis uaria contingunt ac diuersa, eo naturam ipsam rerum consistere, Deumq; rebus ipsis præesse, hæc ipsa manifestius declarant. Nam quæ tum uaria eueniunt, tum contraria, eorum ratio aliquid esse declarat, cuius causa illa ipsa eueniunt. Nam & natura ipsa ut artifex etiam solertissima existit contrariarū rerum & author, et moderatrix. Sed progrediamur etiam aliquanto longius. Rerum cognitionem naturalium doctissimi pariter ac probatissimi uiri scientiam esse arbitrati sunt. Atqui disciplina in alia ferè nulla opiniones extitere tam diuersæ de ipsis siue principijs siue causis. An hæc ipsa indagantium Philosophorum tanta inter ipsos dissensio id fortasse effecit, ne ulla omnino naturalium esset rerum siue cognitio siue disciplina? Quin eo ipso plures multo & incensi olim fuere, & passim nunc ad perscrutanda naturæ abdita incenduntur. Nec idcirco Physica ipsa cognitio coniecturalis est habita. At coniecturalis maxima est è parte medicina, signa enim sequitur, & quæ prognostica dicuntur, coniecturalis est item Astrologia. Nullus igitur erit medicinæ usus, nulla eius cognitio, quod ea ipsa uel sæpissime ad sanitatem non perducat, uel quod medica tum prisci maxime, tum etiam recentes sint in longe plurimis ac maximis rebus alius ab alio dissentientes? Videlicet in moderanda re publica, in gubernandis regnis, quod præter eorum qui ea moderantur consilia, euenire multa consueuere, nulla idcirco existi

manda est regendæ rei publicæ administratio, nulla rectorum sapientia, nullum administrationis eius existimandũ studiũ, nulla administratoribus ipsis adhibẽda authoritas aut fides? Nulla itẽ nauigandi aut gerẽdi belli ratio, quod gubernatores, quod duces sentiãt quandoq; controuersa? Quota est autem ualitudinis cuiuspiam grauioris curatio, in qua medici non et dissentiant inuicem, et di gladiatori interdũ altercentur, non de curandi modo ratione, uerum etiam de morbi ipsius causa, qualitate, genere? Mirum igitur si cœlestium scriptores rerum inter se alius ab alio diuersa sentiunt? quasi non & Democritus & Empedocles & Aristoteles & Plato & sentiant inuicem in physicis, & dicant omnino contraria, In curationibus uero, & morborum perscrutationibus Herasistratus, Hippocrates, Asclepiades, Galenus, Auicenna. Sunt nihilominus tum rerum naturalium, tum medendi præcepta in uniuersum tradita, eaq; in artem redacta ac disciplinam, Idemq; hoc ipsum in sydera li cognitione, ut si huius nulla sit disciplina, ne & aliarum quidem prorsus sit ulla. Quo fiet, ut relicta penitus inuestigandi opera et cura, neglectaq; animæ intelligentia, quæ diuina in nobis pars est, ad ferarum nos uitam, moresq; transferamus, curandis solum corporibus dediti, quæ uel pessime quidem curabuntur, uel curari nullo modo recte poterunt, ubi rationalis illa, diuinaq; pars animæ neglecta deseretur, iacebitq; inculta. Nolui hoc in loco, hacq; in dissertione ac tractatu, de religione, cuius cognitio & studium ad Theologos potissimum spectat, aliquid omnino loqui, quæ penè totidem habet uel altercatores, & quidem uehementes, uel rixatores potius cum primis acerbos, quot disciplinæ magistros. Quo circa missum iam, amicæ tamen, sius ipsum cum sectatoribus Picum faciamus, uirum alioquin tum morum ciuilium suauitate, tum ingenij magnitudine mirifice etiam laudandum, atq; eo magis suspiciendum, si in disceptatores ipsos inuectus, quod ingenij, disciplinæq; eius intererat, fuisset disciplinam tutatus, disciplinarũ omniũ maximam, quæ à cœlo, stellisq;, cœlestibusq; à motibus ducat originem. Vsueniunt autem diuersitates hæ, uariæq; opinationes, quod ueritas ipsa, rerumq; certa cognitio in abditis delitescat, quodq; rerum tum euenta, tum euentus ipsi non raro quidem euadunt contrarij, uidelicet quia principiorum mixturæ, causarumq; conuentus quasi quidam, & necessitudines tam multæ ipsæ quidem sint, ut earum siue cognitio, siue scientia haberi particulatim nulla quidem perscrutatione queat, aut sciscitandi ratione. Quo effectum est, ut in uniuersum modo spectare rerum cognitio, & ea quæ proprio

nomine scientia dicitur à peritis iudicatur existimatoribus. Quo circa Ptolemæus cœlestium significationum diligentissimus obseruator, atq; inspector bene acutus particularem futurorum prædictionem ad numine afflatos relegauit, qui Græco sunt nomine siue ἔνθεοι, siue θεομανεῖς. Motus enim ipse cui mundus hic rerũq; natura oĩs paret ac subiecta est, ita q̃dē agitat, conuertitq; elementa, ac rerũ oĩum semina, eaq; sic commiscet inter se, et quasi fermentat, ut i gnoratis ipsis fermentationibus, i gnorari necesse sit, quales inde prouenturi sint effectus, qualia etiã opera. Quo fit ut nõ raro multa secus accidant, q̃ euenisse alias est perspectum. ut in generatione animalium, ut in frugum prouentu atq; agrorum redditu, qui cum maxime certus esse soleat, interdum tamen ita decipit ac frustratur agricolas, ut fames inde sequatur, generisq; hominum labes, uastitasq; regionum. Quis igitur stellarum effectiones particulatim, omninoq; cognitas habeat? cum inferiorum etiam rerum naturas, uires, causas comprehendere particulatim utiq; nemo queat. Infinitæ penè seminũ sunt inter se temperationes ac rerum infinitæ quoq; stellarum uires atq; efficaciæ. Quis igitur aut has, aut illas, aut utrasq; simul minutatim comprehendat? & quasi in sinu complicatas habeat? Fatentur medici, declaratq; res ipsa morbos quosdam arte nulla curabiles, uidelicet ob eorum i gnoratas causas, atq; i gnorata remedia. Atqui in illis quoq; ægritudinibus, quæ notæ ab eis dicuntur, contingunt & quidem haud rarẽter præter morborum ipsorum naturam, ac medicorum opinionem permulta nullo quidem modo aut prouisa prius, aut cognita, Adeo uix est aliquid ita certum aut hominum mentibus persuasum, q̃d nõ quandoq; fallat, obseruata licet fuerit etiam diutius uis illius atq; efficacia. Dierum, mensium, annorum, ætatum, seculorum inconstantia ac diuersitas non'ne ipsæ palàm faciunt, quod de stellarum effectionibus, rerumq; seminibus nunc dicimus? Queruntur agricolæ terram iam consenuisse. At nec terra tñ consenescit, ut ipsa tandem intereat, perinde ut animantia quæ ab ea aluntur. quamuis mutentur sins q̃busdam temporibus regionum situs ac qualitates. multóq; minus q̃ terra ipsa cœlum senescit. Verum mutationes ipsæ qualitatum, seminumq; alternationes terræ tum sterilitatem, tum äëris atq; aquarum uitia multa producunt, quippe quæ & ipsæ aliter atq; aliter afficiantur, ex eoq; diuersis ut etiam modis se se habeant necesse est, perinde quidem ut cœlum ipsum à stellarum motibus suóq; afficatur, atq; illarum inter se permixtionibus conformatur, afficitq; atq; informat inferiora. Itaq; laboretur necesse est singularium i gnoratione

rerum, cum rerum ipsa genera uniuersim etiam quandoq; laborent, periclitantibus pene ex toto singularibus. Inspectat ægroti urinā medicus, aliaq; excrementa, ac non nunquam etiam uersat ea, pertentat digitis arteriam, ac percussa uena explorat sanguinem, denique commotiones illius singulas, ora, oculos, linguam, labra, etiam ungues, & tamen non raro fallitur, nouam ob aliquam, ac repentinam humorū commotiunculam. Habet agricola certos ac suos serendi dies, seritq; suo tempore, soloq; bene subacto & culto, certusq; colendi operas, certis etiam temporibus satis ipsis impartit, promittunt demum omnia felicem prouentum, quē aut repente exorta uredo, aut dissipata è cœlo grando, aut maior aliqua siccitas, pluuia'ue intemperantior è uestigio aliquando intercipit, &, qđ uisum etiam non semel à me est, locustarum, ac bruchorum repentinus incursus. Sæpenumero itaq; luditur, et agricola, quamuis operosus et diligens, non est tamen agricolam qui insectetur maledictis, quin miserantur hominis potius labores, indolentq; solertiam frustra eius esse habitam. Nulla ars, nulla scientia tam est quàm Astronomia certa, qđ eclipsiū prædictiones tam multos etiam ante annos, stellarumq; coniunctiones inter se longe prius dinumeratæ declarant. Quæ tamen ipsis ex eclipsibus, coniunctionibusq; indicantur, apparentq; futura, falsum Mathematicum persæpe habent, propter commixtionum neq; probe omnino perspectam naturam, neq; plane cognitam defectus, copulationisq; eius efficaciā, qq; etiam fermentatio ipsa aliam, atq; aliam ob causam aliterq; q̄ consueuit affecta uariat. Quod ubi accidit decreto etiam publico Mathematici pelluntur ex urbibus. Nec tamen nos ij sumus, qui in summa etiam uersari ignoratione Mathematicos ac deceptione negemus, tum propter agitationes continuas stellarum omnium, cœliq; ipsius, quæ res incertitudinem suapte natura & gignit & auget, tum quia ex prædictione futurorum uera, tanta existit post laus & hominum admiratio, ut huius studium, intemperantiorq; cupiditas præcipites plerunq; Mathematicos ad prædicendum agat, trahatq; ad significationes singulatim enūtiandas, interdū quoq; lucri cupiditas, aut assentandi gratia. cum prædicere etiam uniuersim sit uel cum primis difficile. Ad hæc quota est fixarum stellarum pars Mathematicis bene cognita? quasi non inferiorum quoq; rerum causæ sint in prædicendis euentis uel diligentissime animaduertendæ, qualitates item, situsq; regionum, leges, mores, institutaq; ciuitatum. Ut enim ad humani generationem fœtus atq; conformationem, mulieris quoq; multum conferunt excrementa, & quæ dicuntur menstrua, Sic ad stellarum robo

randos, aut irritandos effectus, ea quæ à nobis sunt de natura locorũ ac situ, deq; urbium legibus, atq; institutis dicta. Nam quotus est, obsecro, his è Mathematicis, qui hæc aut moderetur, aut moderari ea omnino sciat? cum sint, ut dixi, tam multa obstrusa & abdita, eaq; penitus ignorata in ipsa rerum natura. Ac mihi quidem uidetur Ioannes Picus ad ea quæ aduersus illos disseruit, potissimum tractus, quòd uideret Romæ quosdam, aut Bononiæ, in alijs'ue Italiæ urbibus, Philosophiam ac Medicinam profitentes, salarioq; à quibus conductos annis singulis facta stellarum ac cœli conuersione de uniuerso terrarum orbis statu, urbiumq; ac regum euentis tum in uniuersum prædicere, tum etiam per partes, & quidem minutatim. Rem sanè non absurdam modo, uerum etiam edictis publicis coercendam. Nec cœlum profectò, nec stellæ naues ædificant, quibus merces transportentur, nec secures quibus facinorosi percutiantur ciues, nec lanam omnino curant, nec linum, è quibus panni texantur, nec item pœnas statuunt aut supplicia, quibus puniantur sontes ac malefici homines, nec regna constituunt aut præfecturas, quæ quidem cuncta homines, ipsi ob uitæ maiorem usum ac commoditatem publicè ac priuatim initio sibi constituere & pro tempore etiã constituunt. Et quanquam multa sæpe mutantur, eundem tamen nunc sequuntur tenorem uiuendi & securius & abundantius. Quin etiam domos quoq; ædificatuere & oppida, adhæc & decreta & leges & cærimonias & magistratus statuere, quo æquabilius uiuerent, minusq; obnoxij casibus ac necessitatibus. Motiones quoq; & ipsæ stellarum ac cœli, pro natura humani seminis atq; excrementorũ, in generatione fermentant atq; afficiunt humorum ipsorum commixtionẽ, atq;, ut ita dixerim, massam. qua quidem è commixtione atq; affectu post & gignuntur & excitãtur sensuum titillationes. è quibus etiam ipsis existunt uisa, & applicationes animorum ac studia ad has illas'ue potius siue artes siue facultates atq; exercitationes, Idq; eo magis, si natura regionis, si leges, institutaq; auxiliabũtur patria, si domesticæ ẽt opes, ac parẽtum accesserint institutiones. quæ ubi defuerint, idem continget, qđ statuario, cui uis illa, peritiaq; fingendi ubiq; quidẽ etiam cœnanti inest. Quod si nulla illi ad fingendum materia subministretur, euanescet illa prorsus & uis & peritia. Sin uero male apta illa quidem suppeditabitur, inepta et ipsa profectò euadet effigiatio. Quid quòd persæpe natura quos ad literas ediscendas apparauit, ij quòd barbara, aut agrestis eorum est & terra, & patria, parentibus etiam ipsis inuitantibus conuertuntur pastoralia ad munera, atq; ad agrestis operas. Contra uero non pau

eos primarijs è famulijs ortos natura ab ipsa quæstuosas ad artes ac commodatos, maiorum ac patriæ nobilitas adhibita parentum diligentia retraxit ad gerendos magistratus. Itaq; non inepte fortasse dictum est in Vrania à nobis nostra, q stellæ ipsæ
Sensibus afficiunt uarijs, uariosq; agitatus
Dant animis, unde & uarios formantur ad usus,
Estq; suum cunctis studium, & sua cuiq; uoluptas.
Sæpe tamen uis firma animi, resq; extera, lex'ue
Alternant fata, & Genio aduersatur egestas.
Stat fatum tamen, & fato uis insita perstat,
Nec natura suas unq̃ inficiabitur artis,
In rectum, prauum'ue uocet, uestigia seruat
Vsq; sua, & facilis per munera nota recursat,
Siqua forte locum dedit aduersata potestas.
Renatum Massiliensium ac Prouinciæ Narbonensis Comitem, q́q; aliquando Neapoli regnauerit, domestica gentilitas ad Comitatum primo, post ad Regnum ẽt Neapolitanum extulit. Naturalis tamen eius applicatio, animiq; innata perpensio illa, quæq; à Liuio dicitur inclinatio summa qdẽ ac pene tota erat in pictura, ducendisq; coloribus. Ferdinandus Neapolitanorũ Rex in maximis non regni modo Neapolitani, uerum Italiæ totius negotijs ac periculis, domandorũ curam equorũ nunq̃ omisit, nihilq; adolescenti ei aut prius fuit aut iucundius q̃ equitatio, q̃ feracissimorum ẽt equorum mansuefactio, illorumq; instituendorum cura. Nicolao Picinino fortissimo temporis sui duci, lanionis tamen filio, ad eas quas natura eius animo infixisset applicationes & studia, quantũ contulit, quantum inq̃ contulit Perusia patria? Ea enim tempestate nobilitas nõ modo Perusina, uerũ uniuersa propè ciuitas, nobiles simul atq; ignobiles rei bellicæ summo cum fortunæ ac temporum fauore incumbebant. Regnant supra septingentos annos in Aßyria atq; Aegypto Reges, qui sua ipsius gentis lingua Soltani dicuntur, illi qdem initio serui, quorũ tamen liberi patri ne succedant in regno, publicis institutis cautũ est, et obseruatũ. Quamuis igitur Soltanorũ liberis & cœli et stellarũ et naturæ ipsius opitulari uideatur fauor, à regni tamen successione, quæ hactenus constantissime quidẽ seruata est, lege penitus arcentur. aduersus quã Mahometes his ipsis tẽporibus, q supra triginta regnasset annos, pretio atq; largitione corruptis, quos ipse euexerat, filij successionẽ cũ procurasset, uanã deniq; eam expertus est. Nam nõ ita multos post menses successor filius militum fuit consensu cæsus, stetitq; lex integra. Gallorum gens una

tantum è familia Regem sibi constituit, ea etiam lege, ut filius natu maximus succedat patri. Igitur eam post constitutionem Reges apud Gallos non cœlum aut stellarum constituunt decreta, sed leges, maiorumq; instituta cœlo forte ipso consentiente, legemq; ipsam comprobāte, Quod autem Regum nomen, potestasq; item Regia esset antiquissima, ex eo introductum à primis illis est Mathematicis, quoties eiusmodi stellarum constitutio esset in alicuius genitura, ut maximū ei inter ciues locum, maximāq; promitteret authoritatem in populis, Regem fore illum dicerent. Cuiusmodi ciues Florentiæ nunc si nascantur aut Venetijs, non reges quidem ipsi futuri sunt, sed aut primi in administranda re publica, aut inter primos. ijdem si nascantur in Gallia, erūt aut magnæ fortasse apud Regem authoritatis, aut suis in populis clari atq; eminentes, pro patriæ tamen atq; urbis, familiæq; magnitudine aut humilitate. Qui si in oppidulo aut uico nascantur aliquo, exurgent utiq; atq; efferentur inter oppidanos, quantum loci eius ac parētum ratio permiserit. Tametsi interdum cœli decreta, ubi ualidiora quidem fuerint, supra natalis soli conditionem, illos extollunt. militiā præsertim ubi, præclarasq; sequentur artes atq; actiones. Quod in Mutio Sfortia contigit, quem natum constat Cotiniolæ, sordidissimo per id temporis Aemiliæ uico, contigit item in Catamelata furnarij, ac maxime inertis hominis filio ex Narnia oppido, qui puer à militibus raptus post euasit Veneti dux exercitus maxime inclytus. Extulit patria, extulit Cornelia familia, extulit militaris educatio ac disciplina, paternaq; item institutio P. Cornelium Scipionem. Quæ quidem, aliaq; suffragia defuere ijs, qui forte eadem geniture conditione, fuere tunc in lucem editi, humilibusq; in oppidis atq; obscuris è parentibus aut Romæ forte non ijs suffragijs ac prærogatiuis geniti. Habent igitur et cœli et stellarum denuntiationes nunc legum fauorem, humanarumq; constitutionum suffragia, nunc illas aut parum propitias, aut maxime aduersas, dū inferiora hæc superioribus illis causis aut minime congruunt, aut amice admodum suffragantur. Nec cœlum rursus ipsum, nec stellarum constitutio ac uis quenquam uel suspendio afficit, uel percutit securi, aut nauem frangit in scopulo. Qui tamen Mathematici in initio hæc ipsa obseruauere, quoties peruersam stellarum cōstitutionem aliquam in ortu cuiuspiā cernerent, quæ uiolentam minaretur mortem, pro natura legum atq; institutorum regionis aut urbis, in qua ipsi uersabantur, uiolentam illam mortem prædixere futuram aut è securi, aut è iugo, aut è cruce, aut de saxo, aut è tortura, alioue prætorio è iudicio, secuti etiam naturam stellæ, quæ crimen ipsum

hoc est mortis causam innueret. Hæc igitur prædicendi, atq; (ut hodie dicunt) iudicandi ratio introducta ab illis cum esset, eandē ipsam, & rationem & uiam secuti sunt eorum posteri. Quo'circa mirari nemo quidē debet, ubi Mathematicus ex iugo mortem alicui pronunciauerit, in ea aut urbe aut regione, in qua hoc pœnæ ac mortis genere prætores minime utantur in animaduertendis criminibus, nec uanam ducere aut stellæ significationem, aut prædictionem Mathematici, neq; item si prædixerit naufragiū, aut suffocationem, qua in regione nec flumina sunt ulla nec lacus aut maria, nec ea gens libenter peregrinatur. Hæc enim prædictionum genera fuere ab illis eadem ratione introducta, qui maritimas aut fluuiales incolerent regiones. quæ tamen mortes fortasse contingent, si non peregre, saltem è niuium suffocatione, aut grandinum, aut pluuiarum, aut de nimio potu, nimia'ue cerebri exundatione, pro stellæ decernentis significatione acuiribus. Ac nihilominus si humanæ persæpe (ut dictum est) leges decretis aduersantur cœlestibus, quid mirum, si rerū inferiorum potentior uis aliquādo causis obstet remotioribus, nec tantopere ualidis? Itaq; satis quidem fuerit mortem significari ex humido superfluente, & nimio. Habuit olim Assyria fortes ac bellicosos homines. At nūc Soltanorum ex edicto neq; Syris neq; Assyrijs militiam sequi sequi licet, quippe cum militare ijs in regnis seruitijs tantum, ac pretio emptis militibus sit permissum. Igitur Alexandriæ si nascatur nunc quispiam, quem stellæ innuant militem fore, tribunum'ue militarem, num cœlum mentietur? minime hoc quidem. uerum quod cœlum innuit atq; annuntiat, Regia lex, quæq; uiuens dicitur, mortis etiam propositæ prohibet pœna. Adeo in rerum natura uariant non inferiora hæc solum inter se, uerum hæc ipsa inferiora, dum ea superioribus male consentiunt, existuntq; etiam ualentiora. Apud eas gentes quibus nullus est omnino lanæ usus aut lini, quæ uis potest esse astrorum ad decernendum lanificium, aut pannorum texturam? Vanus erit igitur illis in regionibus eiusmodi cœli innutus, quemadmodum erit in Sarmatia & uanus & nullus in significanda in alicuius genitura ex serico, aut sparto textura, quotiesq; etiam natura hæc inferior uires minime socias suggesserit superiori. Fuere Aegyptij disciplinarum penè omnium inuentores quondam et magistri. postea uero quām Mahometes ea, quam nunc Aegyptij sequuntur, religione eos imbuit, ab omnium prorsus abhorruere disciplinarum studijs, bonarumq; literarum cognitione. Videlicet q constitutiones illæ, stellarumq; significationes utiq; euanuerint?

Quin eædem quoq; suo quoq; tempore & portendunt, et significant. Verum mutata sunt, ut quotidie mutantur, hominum instituta, mores, leges, uiuendi quoq; artes, ac rationes, quæ quidem mutationes & ipsæ quoq; à stellis fortasse originem ducunt, quarum tamen obseruationũ in longissimis ætatibus quis est qui non obliuiscatur? Nulli sunt apud fortunatas insulas rethores, aut iurisconsulti, scilicet q, nullæ ijs in insulis sint res publicæ, literæ nullæ, leges item, quæ scripto sanciãt nullæ, neq; alijs quam naturæ ipsius institutis uiuãt insularum earũ incolæ. Nec tamen Mercurius qui elocutioni præest, nec Iupiter qui æquitati, & iuri, Nec Mars qui lites excitat, aliiq; eas insulas, eosq; homines è cœlo non ut Hispaniam, ut Africam, ut eiusdem climatis inhabitatores radijs suis intuetur, atq; afficit. Atqui è fortunatis insulis quæ pelago nunc demersa iacet Atlanta, unde Atlanticum mare, rerum quondam fuit in occasu potita. Et uero si nulli sint hominum cœtus, nullæ res publicæ, legéq; sociati conuentus, cœlum quo modo decernet seditiosum, aut legum contemptorem ciuem? qua etiam uia pœnã seditioso statuet, aut patriæ proditori? Atq; ubi patriæ legibus cautum sit, pœna constituta, sororem ijsdem ortam parentibus fratri nullo pacto iungi (etsi olim apud Persas licebat inter filium ac matrem nuptias statui) cœlum ne decernet eiusmodi matrimonia? minime profecto. uerum eo ab cœli ac syderum statu innui potius nefarium dicemus concubitum Scimus in Campnia, agróq; Neapolitano hyeme quidem tonitrua & multa, & horrenda fieri: an in Gallia aut Germania prædicet Astrologus hyemem fore tonitruosam? cum alibi q̃ in Cãpania uix hyeme tonitrus hi contingant. Neq; igitur ubiq; incessendus est Mathematicus, cum prædictiones euentorum eiusmodi minime succedent, & ipse ijs debet à prædictionibus continere, cum primisq; leges, mores, artes, studia, uitæ genus, quæstusq; hominum regionis cuiusq; considerare. Omnino uero & in re quaq; à prædicendis abstinebit particularibus, & in quocũq; euentorum genere. quod cum fecerit: & uindicabit se ab insectantium detractionibus, & disciplinam stellarum in authoritate, pretioq; conseruabit suo. Volui te Paule Cortesi his & fortasse quàm opus est pluribus affari, antequàm ea quæ dicenda restant, aggredior. Nanq; accusare te persæpe haud iniuria quidem audio Mathematicos, uel de illorũ potius ignorantia conqueri. Nihilo te tamen minus disciplinarum omnium non amatorem solum, uerum etiam admiratorem satis esse scio, & compertum maxime habeo. Idq; eo feci consilio, quo tute met intellegas, etiam me uel suasore, uel admonitore quid iure accusare, quid etiam

laudare in hac disciplina, eiusq; professoribus, & possis & debeas, omni non modo liuoris suspitione uacuus, uerum etiam maledicentiæ. Scias igitur et à motu stellarum & cœli excitari elementa, ab elementis uero tum uegetantem, tum etiam sentientem uim foueri, agi, diuersis modis affici, etiam mutari, uerti, rationem autem in ijs uersari quæ subiecta partim nobis ipsis sunt, partim nos illis, In ijsq; quæ subiecta quidem sunt nobis, posse nos illis adhibita ratione aut ubiq; præscribere, aut plerunq;, at quibus ipsi subijcimur, partim aduersum ire nullo modo nos posse, ut senectuti, ne suo adueniat tempore, nisi forte inferre nobis manum uoluerimus, natura inuita, partim eorum moderari impetũ, atq; ex parte minuere, aut si non penitus auertere, lenire saltem ferocitatẽ, ut in fame, in tempestatibus, in aduersis casibus, in corporis deniq; perniciosis affectibus. Non pauca quoq; ab his ipsis minime diffidentia libellum hunc legens animaduertes, quæ cõfirmare animum tuum ad ea quæ dicta sunt & iure poterunt, et ipse minime abnues, homo ijs præsertim moribus præditus, tantaq; cognitione, ac plurimo rerum usu.

F I N I S.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD ANTONIVM GEVARAM COMITEM POTENTINVM DE REBVS COELESTIBVS LIBER TERTIVSDECIMVS.

Quam è niue liquescentem, sitim non extinguere, uel augere illam potius Antoni Geuara, è medicorum primus sunt qui asseuerent, etsi suapte natura aquæ potus & sedat illã mediocrior, & maior etiam extinguit. Salem quoq; tradunt cum uino ebibitum, ebrietatem inducere, eundem si à ieiuno sumatur, prohibere eam. Lactucam item ex aceto caliginem oculis offundere, eandé illinendo medicamento adhibitum, calidæ multum conferre ophthalmiæ, oculorumq́; suffusioni. Arcet pestilens illud uirus cum caricula nux cumq́; pauculis rutæ folijs ieiuno præbita. Eadem nux cum cepa & sale remedium est etiam ualentissimum sanando rabidi canis morsui. Ne autem huiusmodi consectemur multa, è rebus simul mixtis atq; in unum coactis non alij modo atq; alij effectus manant, uerum ẽt ijsdem ipsis è rebus aliter atq; aliter seorsum adhibitis atque administratis. Aliud olei munus est inuncti extrinsecus, aliud cum cibo sumpti, aliud etiam, dum aluus inferius subducitur. Vini quoq; ratio est non una, tum epoti ad sedandam sitim, atq; alendum corpus, tum exterius adhibiti aut fouendis neruis, aut exiccandis tumoribus. An non aër ipse exagitatus refrigerat? immotus æstuat, inclusus male afficit. Putrescit utiq; restagnans aqua, eadem decurrens salubris efficitur. Natura enim ipsa rerum omnium magistra ita quidem comparatum est, seq́; ea sic instituit, uti rerum commixtionibus accedat plerunq; tertia quædam uis. Tertiam uoco uim illam scilicet, quæ post rerum simul ipsarum conflationem enascitur, quæ neq; prius omnino inerat in materia, neq; in ipsa quæ materiã concinnabat, atq; in unum redigebat forma. Eadem quoq; natura comparatum est, uti rerum differentias usus ipse maxime pro diuersitate sua & ostendat & probet. Vtimur ferro ad cædendum, ad fodiendum, ad frangendum. Idem

dum. Idem etiam ferrum adhibemus ad suendum, dissuendumq;, ad includendum, atq; reserandum. Vtimur etiam lapide ad struendos parietes, ad molendum triticum, ad excoquēdam calcem, ad effigiandas imagines, ad sternendas uias. Ligneam uero materiam tam multos ad usus uertimus ut difficile sit enumeratu. Ex hoc itaq; usu rerum tam diuerso ac multiplici, & earum inter se commixtione tam uaria, uita ipsa nostra, hominumq; societas constat, siue artes inspiciantur, ne de corporis loquamur constitutione, siue ciuiles consuetudines, totusq; rei publicæ administratio, siue etiam sermo ipse humanus, locutioq; consyderetur, qua nihil est neq; prius, neq; melius præter rationem nobis à natura, dono Dei, munereq; concessum. Sermo igitur ipse noster totus è literarum commixtione constituitur ac syllabarum, è quibus uoces ipsæ constant, eæq; sermonem conficiunt. Vsus autem ipse uocum qualis fuerit, qualis etiam oratio, auditorem nunc ad iram inflammabit, nunc inducet ad risum, hic excitabit ad uindictam, illic inuitabit ad misericordiam, aliâs dolore afficiet, aliâs delectabit. Demum quid quisq; sentiat, & quo sit modo affectus, oratio ipsa indicat, pro dicentis ipsius gestu, explicatione, habitu. Quod si in ijs quæ cœli & stellarum sunt, rerum nostrarum exemplis uti, eaq; componere cum inferioribus his licuerit, hoc maxime modo, hæcq; est uia cœlestium se se configurationum commixtiones habent & ad informandum, & ad decernendum. Inest enim stellæ cuiq; sua ac peculiaris uis, cuiq; etiā aspectui atq; configurationi. Vires autem ipsæ, ac facultates multiplicem suscipiunt tum diuersitatem, tum uarietatē, pro mixturarum natura atq; configurationū. Iis accedunt similitudines, dissimilitudinesq;, atq; contrarietates qualitatum, conditionū, locorum, status item atq; habitus stellæ cuiusq;, accessus item atq; recessus, cœliq; ipsius acclinationes atq; declinationes. Quarum rerum quanta sit uis, unius Solis obseruatio docet, è cuius motu, progressióq; austrum uersus aut septentrionem, eiusq; per signum quodq; diuagatione eueniunt hæc quæ uidentur omnia in herbis, in stirpibus, in animalibus, in aëre, aquis, terris. Ex ipsa itaq; commixtione, ne à nobis recessisse uideamur, è commixtione inquam ipsa affectionum iecinoris, lienis, pulmonis, cerebri, ac moderantis cuncta cordis, cum animaliū cæterorū, tum hominis in primis constituuntur suæ cuiusq; animalis partes ac munera. Eadē etiā opera, si, quod dictū est, cōparatione ac similitudine uti liceat, stellæ cuiusq; affectionū mixtura, ipsiusq; in primis Solis, à quo perinde atq; à corde fouētur oīa, statum quæq; suū inferiora hæc sortiūtur. Et quā ēt ratione quæ diximus membra

sensus, motusq́; suscitantia utuntur uenis, arterijs, neruis, fibris, chartilagine, sic Sol cum planetis alijs utitur cœli signis, singulorumq́; ministerio atq; opera. Pro quorum quidem diuersitate, natura, officio uariant etiam ea, quæ ab illis statuuntur. Quæ è re tanta existit cum corporum, tùm ingeniorum diuersitas itemq́; applicationum, multiplexq́; illa fermentatio, è qua uarietas ipsa proficiscitur. Vt rectè à primis illis naturæ rerum obseruatoribus dictum sit & creditum, hominem ipsum minorem quendam mundum esse, superiorisq́; illius referre imaginem, ad quem commotiones ipsæ nostræ, atq; applicationes sint etiam referendæ. Etsi nequaquam eas omni è parte aut cognitio ea, quæ scientia dicitur, metiri, aut obseruatio deprehendere particulatim ualet; id quod in rebus his inferioribus passim quidem euenit, ut euenire idem in rerum cœlestium inuestigatione minime mirandum sit, quarum & inspectio sit quàm remotissima, & inuestigatio maxime omnium abstrusa. Quis enim ad exactum disserere de cœli, stellarumq́; effectionibus ualeat? earumq; inter se temperaturis? quæ sint propemodum infinitæ. ut inquirendis rebus, quæ physicæ dicuntur, hac in parte non minus quàm in cœlestibus caligent inquirentium ingenia. Quocirca quæ à nobis traduntur, eorũ ad unguem omnium, expresseq́, ac minutatim ratio nequaquã redditur. Cum præsertim sapores quosdam quos artificis concinnauit manus ita aut probemus, aut improbemus, ut quisq; è palati sui loquatur sententia, certa tamen causa probationis improbationisq́; ignorata, quæ tamen ipsa certa quidem ac uera subest, aut in nobis, aut in illis, aut in utrisq;. Itaq; & medicis, & minorum artium professoribus merito conceditur, ut in quibusdam standum sit obseruationi atq; experimentis. Quod dari etiam cœlestium rerum, syderalisq́; scientiæ studiosis tanto quidem æquius postulatur, quanto de his, quàm de illis difficilius est sententiam ferre.

Omo igitur cum sit mortalis, & ualitudines in uita & uitia ei permulta accidunt, non in ea duntaxat parte animæ, qua aut uiget, aut sentit, sed qua etiã intelligit, ac ratione utitur, & à qua rationale est animal appellatum. In parte igitur & uegetante, & sentiente qui contingant morbi, quæ etiam uitia, medicorum declarat industria ac disciplina. de quibus non pauca quoq; sunt à nobis iã dicta. Animi uero morbi, atq; affectus, quas passiones etiã dicere, Græco præsertim exemplo, nõ est cur quis recuset, & si nõ sunt fortasse q̃ qui corporis rariores,

tamen eo pauciores, quod corporis ægritudinum curatores ac medici ob lucrum inueniuntur permulti. animi uero morborũ aut omnino nulli (quis enim aut stultum se fatetur aut insanum?) aut omnino perq; rari. De uitijs itaq; animi, ualitudinibusq;, ac morbis dicturi hoc in libro statim sumus, non illis quidem seu uitijs, seu morbis, qui mediocres habentur, & quorum uita communis abunde est plena, uerũ de illis ipsis, qui hominem de statu prorsus hominis, suoq; deijciunt, graduq; rationali, quales sunt lymphationes, furores, insaniæ, cum homo ipse deprauatis sensibus, mente etiam captus aut desipit delirãs, aut insaniens fiærit. Post quæ de affectibus etiam quibusdã dicemus, alijs, qui hominem ipsum inquinant quidem, præterq; modum intemperantem faciũt, contaminatis moribus, siue morbi affectusq; illi sint animi siue hominis ipsius, ex animo q existit ac corpore. Qua de re argutius differere loci est alterius ac disciplinæ. Vitia uero, atq; affectus in hac ipsa dissertione accipi sic uolumus, ut uitia quidẽ intellegantur ea, per quæ aut delirat quispiam, aut insanit. Affectus uero per quos ad intemperantiã delabitur, moresq; impuriores. Neq; enim raro mens ipsa ob imbecillitatem, deprauationem'ue nec intellegit quæ rationis sunt, & ab illa quadam quasi obtorpescentia, sensuum'ue imbecillo habitu aberrat distrahiturq; de uia, unde delirare ductum est, & hi quidem homines desipientes habentur ac deliri. Alij uero rationem ita abiecere, ab illiusq; deflexere curriculo, ut non modo errent de uia, uerũ ab omni prorsus hominis officio alieni, rationiq; aduersantes, ab eaq; extorres facti insania agitentur ac furore. quos diuersis quidẽ appellauere nominibus fanaticos, procerritos, laruatos, dæmoniacos, lymphatos, furentes, furiosos, uno tamẽ omnis nomine insanos. Insaniam tamen hac in parte intellegi uolumus non eam quidem, quæ à medicis phrenesis est appellata, quæq; ab illis in lecto curatur, sed quæ aut incurabilis ipsa est, aut non nisi post multos sanatur annos, habitaq; est interim ostentui. De quibus singulis, & quibus manent à configurationibus, & quo etiam inter se differãt, hæc tradenda esse duximus, à cœli syderumq; cognitione, diurnaq; ab obseruatione profecta.

De Insania ex morbo comitiali.

Morbo igitur comitiali q correpti sunt, ab eoq; subinde, continenterq; uexantur, quiq; Græce sunt ἐπιληπτικοί, è nostris, ut uideo, sunt q caducos eos appellarint, hi plerũq; morbi ipsius urgente assidue ui, grauitateq;, mente tandẽ consternãtur atq; animo, à rationeq; abalienãtur.

quo fit, ut nonnunquam in pericula conijciantur multa, eaq; grauia ac perniciosa, ut miseris deniq; exagitentur modis, clamitando, uociferando, fœdando se se. Quem morbum quod diuturnitas ipsa, uis'q; incurabilis uitium tandem efficit, Ptolemaeus putat illis plerunq; accidere, in quorum genituris Luna nullam cum Mercurio copulatióem ac familiaritatem habuerit, nulla illi fuerit ratione coniuncta, aut modo aliquo, ut ipse inquit, colligata, ut qui sint uterq;, Luna scilicet ac Mercurius nó disiuncti modo ab se se, nulla utiq; connexione deuincti, uerum etiam orietali à finitore omnino alieni, præsertim ubi illud ijs etiam accesserit malis, ut Saturnus diurna quidem in genitura, in nocturna uero Mars, quibus uterq; separatim conditionibus gaudeat, cardinem coeli teneat, ubi collocatus ipse superiore è loco uiolentius respiciat. Ne autem nostro ab instituto recedamus, rei huius illa uidetur esse ratio, quia cum Luna corpori dominetur, corporis'q; humoribus, ac præsertim cerebro, quod motum quidem Lunæ ipsius sequatur ac naturam, Mercurius uero rationi cum præsideat, ut abunde iam ostensum est, nulla prorsus esse possit humani corporis aut constitutio, aut fermentatio, in qua locum ratio suum retineat, cum humorum ipsorum corporis, ratióis'q; rectores ac duces nullo prorsus inter se fœdere ac societate, nulla inuicem omnino cónexione, nulla deniq; orientali cum finitore copulatione iungantur, imo ab ipso potius abalienétur horoscopo. Quando hic ipse horoscopus nascentis hominis cóstitutionem maxime indicat, totiusq; concretionis statum ac qualitatem, quæ perinde quidem futura est, ut rationis in se ipsa semen nullo pacto sit admissura, aut illud quidem potius auersura; quod in agris quibusdam cótingit. neq; enim, quod ait Virgilius, Terræ ferre oés oia possunt. Ipsorum autem humorum, corporeæq; compactionis, ac cerebri præsertim incomposita uis eo amplius exagitabitur, distrahetur'q; ab omni rationis usu ac familiaritate, ubi Saturni, Martis ue perniciosa, potens'q; irradiatio se se adiunxerit à cardine, Saturni quidem diurno tempore (fit enim conditione ab ipsa temporis ualidior, ut qui lætetur die) Martis uero nocturno, quippe qui nocte gaudeat. Humores enim ipsos configuratio hæc magis magis'q; exagitabit, reddet'q; in dies maligniores, præsertim uitiato cerebro, quo è uitio mala hæc proficiscuntur omnia. à maleficarú enim intemperantia, peruersa'q; effectione manat omnis humorú malignitas, cerebri'q; indigna affectio. Siquidem ægritudines illæ, quæ inexemplificabiles sunt, haben'turq; ostentui, à maleficis oriuntur. Quod si maleficarum ipsarum temporalis mutata fuerit conditio, ut noctu quidem Saturni stella, die

uero Martis, genituræ ipsius configurationi dominetur, locum utiq; superiorem nacta, uiribusq; planè suis prædita, potissimùq; in Cācro, aut Virgine, aut Piscibus, ex hac profectò tam deprauatæ cerebri, humorumq; exagitatione insania gignetur illa scilicet, quæ Græcè est μανία, quo morbo correpti qui sunt à Græcis μανιακοὶ, furiosi à nostris dicuntur, quod eorum mentes ratione ab ipsa penitus alienentur, sintq; à furore percitæ. In hac uero ipsa de qua loquimur cœli, genituræq; configuratione ubi aut Lunam coire cum Sole contigerit, quo in coitu Saturnus eam peruersa irradiatione afflixerit, aut Soli aduersari, ac pleno contra illū ferri lumine, qua in plenitudine & statu Mars Lunam hostiliter uexet, oppressámq; radijs suis male habeat, maxime in Sagittario, aut Piscibus, nimirum quibus hoc nascentibus contigerit, ij fanatici erunt ac procerriti, quasi numinis alicuius ira exagitati, quos Græci δαιμονιακοὺς uocent, deq; nimia capitis humectatione, cerebriq; humorum exuperantia etiam Hygrocephalos, unde à nostris quoq; maioribus lymphationis nomen ductum est, uitioq; hoc affecti uocati sunt lymphati. Nec uero hæc ipsa uitia pro beneficarum quoq; stellarū situ, irradiationéq; non alias etiam atq; alias qualitates suscipiunt, quippe quæ sanari morbum ipsum tandem aliquādo decernant, id est humores ipsos aliquando temperatum iri. qua è temperatione sanitas tandem restituatur pristina. Si enim Iouis illis aspectus, aut Veneris se se adiunxerit, sintq; maleficæ ipsæ Libycis in partibus, ut Ptolemæus ait, hoc est occiduis positæ, beneficæ uero in apelioticis, subsolanisq;, eæq; cardinem teneāt, morbi q̄dē sanabiles decernūtur, q̄ nihilominus ostētui futuri sint, atq; inexemplificabiles. Sanitas autem ipsa ubi Iupiter suffragator astiterit, hominum opera, medicorumq; curatione ac remedijs restituenda decernitur. Sin Veneris adminiculabitur stella, ueneficijs, sortibus, oraculis, numinis'ue cuiuspiam beneficio ac fauore. Contra nullam admittent morbi curationem, nullum remedium, ubi maleficæ cardinem tenuerint subsolanis in partibus constitutæ, beneficæ contra in Libycis diuersabuntur. Ad incurabilitatem illud quoq; accedet mali, ut futura sint uitia peruulgatissima, nobilitenturq; infamiæ notæ. Hoc igitur in statu cœli morbus ipse comitialis futurus est non modo manifestus ac diuulgatus, uerum etiam, ut paulo ante dixi, cum animi consternatione, mentisq; ipsius compressione, ac cum clamore, & uociferatu, multorumq; ac letalium periculorum iactatione. Furoris autem comites erunt mentis à ratione ipsa omni è parte abalienatio, motus corporis, animiq; incompositi, atq; inordinati, rerum familia-

rium dissipatio, ac iactatio, uestium discissio. Ipsi uero sic affecti nunc per loca maxime frequentia, nunc à cultu destituta nudi rapiuntur, execrantes deos, incessentesq; homines maledictis, uerberando, cædendo, lapides iactando, ut necesse sit uinclis eos ac carceribus cohibere. Itaq; furor ipse non ostentosus modo, uerum etiam miserabilis futurus est. At lymphationē, et quos fanaticos uocari diximus, numinum comitantur affiatus, & hi quidem ipsi sunt, hodie qui Spiritati uocantur. Vulgo enim passimq; spiritus dicuntur, qui Græce sunt δαίμονες, ijdem Græco uerbo δαιμονιακοὶ, nam & futura uaticinantur, et cōsilia maxime secreta detegunt ipsos adeuntium, ac nunc occulta scelera, nunc peruersas illorum cogitationes produnt, futuraq; seu bona, seu mala annūtiant, cuiusmodi Sibyllas fuisse proditum ē memoriæ. qualem nos ipsi penè pueri cognouimus mulierculam singulari pudicitia, uiuentem in agro, ac manuum opera parantem sibi uictum, nam plerunq; mulierculas morbus hic inuadit, propter maiorem cerebri humectationem. Eodem hoc morbo correpti quandoq; etiam pectus tundunt pugnis, ora, oculosq; contorquent, ac faciem uerberant. Itaq; non temere Virgilius de Deiphobe illa sua furente ait,

" –Cui talia fanti
" Ante fores subito non uultus non color unus,
" Non comptæ mansere comæ, sed pectus anhelum,
" Et rabie fera corda tument, maiorq; uideri
" Nec mortale sonans. Nec multo post,
" At Phœbi non dum patiens immanis in antro
" Bacchatur uates.–

His enim uerbis habitum furentis declarauit. nā huiusmodi uesania correptos suo nomine maiores nostri furentes uocauere. Huius autem insaniæ non unam speciem loca, situsq; erraticarū, quæ configurationem constituunt, pro natura sua pariunt. Comitialem enim ad morbum ingenerandum status, collocationesq; Iouis & Mercurij, eorumq; domicilia conferunt plurimum, Solis ac Martis ad furorem, Veneris ad numinū affiatus, ac uaticinia, Saturni, Lunæq; ad lymphationem, eamq; ad uexationem, quæ de nimia ac peruersa capitis humectatione suscitatur. Siquidem fanaticorum, ac lymphatorum genus est duplex, alterum quidem quod uaticinatur, prædicitq; futura, & secreta aperit, alterum uero quod uesania tantū agitatur, habeturq; ostentui. Itaq; pro uarietate locorum, aspectus, configurantiumq; stellarum, ipsa quoq; uariatur insania, isq; animorum morbus, de quo nunc agimus, quiq; mentem de suo prorsus statu deijcat,

" euertitq; de gradu. Ptolemæi hac ipsa de re enuntiatum extat nume
" ro septuagesimum. In furentibus Luna Mercurio non copulatur, neu
" terq; ascendenti in dæmoniacis. In hac figura Saturnus quidem no-
" ctu, Mars uero interdiu cardinem tenebit, maximeq; in Cancro, Vir
" gine, & Piscibus. Cui enuntiato adiicere non recusabimus ea, quæ in commentationibus dicta sunt a nobis, ea uero sunt hæc. In genitura eius qui numine afflatus est, quem Græci dicunt ἐνθεαστήν, unde Sibylla ἐνθέα est dicta, inuenies Lunam nulla prorsus cum Mercurio copulatione coniugi, nullo simul cognationis genere colligari. Simi li etiam modo in genituris laruatorum, procerritorumq;, quos hodie Græco nomine δαιμονιακοὺς dicimus, inuenies Mercuriũ, Lunamq; nullam cum horoscopo copulationem habere, nullo ei uinculo iungi, nulla deniq; ratione horoscopum complecti. Quin etiam in genitura ipsa siue furentis, siue dæmoniaci, si nocturna fuerit, Saturnum, sin diurna, Martem cardinalem inuenies, eritq; uterq; longe potentior ad furorem, lymphationemq; excitandam, si tunc in Cancro, aut Virgine, aut Piscibus collocatus fuerit. Si enim, uti dictum est, rationi Mercurius præest, Luna corpori, quis consilio, aut rationi esse in eo homine locus potest, in cuius genitura Luna, Mercuriusq; nullo simul uinculo colligantur? nec horoscopum, qui corpoream nati illius fabricam significat, ullo pacto complectuntur, imo, quod perniciosius est, Saturnus noctu, quod tempus propriæ Saturni conditioni aduersum est, Mars interdiu, cuius stella nocte gaudet, cœli cardinem tenens, in corpore nati eius perniciosos, & insaniam excitaturos humores in generat, cum uterq; planeta alter atræ bili, alter rubræ præsit, & utraq; bilis id est cholericus, melancholicusq; humor, ubi uehementior fuerit, in insaniam uergat. Cur uero in Cancro, Virgine, aut Piscibus magis quàm in alijs signis? an quia Mars, Saturnusq; pessime se habent in Cancro? in quo positus Mars altitudini suæ, Saturnus propriæ domui aduersetur, in Virgine, quod illic constitutus Saturnus cadat ex Libra, in qua exultat, in Piscibus uero Mars positus ex Ariete id est ex domicilio suo decidat. An fortasse quod cum Luna, Mercuriusq; nulla inter se, nec cũ horoscopo colligatione iungantur, hoc ẽt Saturnus noctu, Mars interdiu, quando nocentiores sunt, ad malum utriusq; habitum adiungant, ut Cancrum Lunæ, Virginem Mercurij domũ insidens magis ac magis infestet? Cumq; in tam perniciosa configuratione necesse sit Iouem, Veneremq; male affici, ad malum etiam Iouis, Venerisq; habitum hoc quoq; addant, ut Pisces corpore suo inficiant, Iouis domum, Veneris altitudinem, Cancrum item

Iouis? An quod in Cancero ac Piscibus humores plurimos excitent? cum lymphati maxime humidum cerebrũ habeant, inde enim lymphati dicti mihi uidentur, in Virgine uero bilem illã maxime exustã, cuius alumna uidetur insania. An potius dicendum erit, ab insita, naturaliq; quadã potestate hoc fieri, idq; ita se habere obseruatio ipsa docuerit? Qui locus uti fieret aliquanto illustrior, ac distinctior, placuit Ptolemæi ipsius uerba ex tertio Apotelesmatum libro afferre, quæ sunt hæc. Epileptici nanq; plerunq; sunt, qui Luna, Mercurioq; nec aut inuicem colligatis, aut cum orientali finitore Saturni quidem stellam interdiu, Martis uero noctu cardinalem habent, quæ superiore è loco figuram despiciat. Cum uero contrarium in his accidit, ut Saturnus noctu, Mars interdiu figuræ dominator sit, ac maxime in Cancero, Virgine, aut Piscibus, insani sunt. Vexatos à dæmonibus qui humido capite sunt, maleficæ faciunt, cum ita se habentes Lunã Soli configuratam obtinebunt, Saturnus quidem in nouilunio, Mars in plenilunio, præsertim in Sagittario, ac Piscibus. Solæ itaq; maleficæ stellæ quo dictum est modo, figuræ suscipientes dominatum & incurabiles, & latentes, & quæ ostentui sint, quas diximus passiones, & animæ morbos in ea parte quæ intellegit, faciunt. Quibus si bene faciorum stellarum Iouis ac Veneris societas accesserit, atq; ipsæ quidem maleficæ occiduum cardinem tenuerint, beneficæ uero oriẽtalẽ, quæ ostentui sint, passiones faciunt, curabiles tamen medicorum remedijs, hoc est subductione, & potione, & hoc propter Iouem, sortibus uero, ac deorum ope propter Venerem. At cum maleficæ in orientalibus cardinales fuerint, beneficæ in occiduis, morbos faciũt incurabiles pariter, ac diuulgatissimos, maximeq; nobilitatos. Morbum autem comitialem consequuntur compressiones, clamores, pericula etiam letalia. Insaniam, mentisq; externationem motus incompositi, rerum familiarium dissipationes, corporũ denudationes, execrationes, et alia huiusmodi. Lymphationem, et humidi exagitationem consequuntur furiæ, numinum afflatus, uerberationes, quæq; huiusmodi ostentui sunt. Priuatim autem & continentium locorum figura confert. loca enim Solis ac Martis ad insaniam maxime conferunt, Iouis, Mercurijq; ad morbum comitialem, Veneris ad dæmonum uexationes, Saturni, Lunæq; ad humidi exagitationes ac lymphationes. Videamus quid de his quoq; Iulius Maternus dicat. Saturnus & Mars solidis in signis positi, si diametra se radiatione respiciant, aut unus in horoscopo sit, alter in occasu, aut unus in imo, alter in medio, epilepticos faciunt. Si uero in tropicis signis constituti hac se radiatione respe

xerint, caducos efficiunt, & qui nulla possint ratione sanari. Item si Mercurius in Virgine, aut in Piscibus constitutus in horoscopo sit partiliter positus, & eum Saturnus, & Mars quadrata radiatione respiciant, insanos efficient. Si Mars, & Saturnus ita sint collocati, ut unus ipsorum in medio cœlo sit, alter in imo, ex prauis humoribus uitiosam ægritudinem faciunt. Sed si hos Mercurius quadrata radiatione respexerit, Deorum illis præsidio sanitas comparatur. Si uero his in locis positi partili sint radiatione comuncti, ut æquas partes possideant, insanos efficiunt, & q nunquam possint ab his criminibus insaniæ liberari. Si uero in finibus suis sint positi, aut in Saturni finibus sit Mars, & in Martis finibus Saturnus; & sint in quibus diximus locis, in initijs insaniæ constituti liberantur, posteaquam Martis quintus decimus annus, aut Saturni trigesimus completi fuerint. Sed & cum Iupiter, & Mars simili se radiatione respexerint, epilepticos faciunt. Si uero sic, ut diximus, positi in suis partibus fuerint collocati, aut Iupiter in finibus Martis, & Mars in finibus Iouis, in initijs eius ualitudinis constituti liberantur. Sed quando prima stellæ tempora transierint, id est aut Martis quintus decimus annus, aut Iouis duodecimus. Si Iupiter in horoscopo fuerit inuentus, & Mars in diametro eius collocatus Solẽ, & Lunam qualibet radiatione respiciat, aut insanos efficiet, aut Lunaticos. Sed et si Luna aut synodica, aut plena in cardinibus posita Martem quadrata radiatione respexerit, et Saturnus ei per quadratum, aut per diametrum iungatur, eadem uitia decernuntur. Si in signo Saturni, uel in signo Martis horoscopus fuerit inuentus, aut certe locus fortunæ, Sol uero in horoscopo sit partiliter constitutus, & cum eo Mercurius æquis partium societatibus iunctus, Saturnus uero, & Mars in septimo sint ab horoscopo positi epilepticos faciunt, sed biothanatos. Si Mars aut Saturnus in undecimo ab horoscopo loco fuerit inuentus, aut si unus eorum in ipso sit loco positus, alter uero cum Luna sit collocatus, aut eam quadrata radiatione respiciat, & Saturnus aut Mars Mercurio qualibet radiatione iungatur, facit insanos, epilepticos, biothanatos. Sed hoc peius erit, si Mars in undecimo ab horoscopo loco fuerit inuentus, & Saturnus in sexto. Ad causas, etiam supra iam dictas & illa quoq; accedunt, ꝙ è Cancro & per diametram, & per quadrangulam irradiationem signa utraq; tum æquinoctialia, tum solstitialia, quæ cœli uidentur obtinere prætoria, inficiuntur à maleficis, in quouis eorum collocatis, è piscibus uero ac Virgine signa omnia bicorporea, quæ humana dicuntur, per easdem quoq; irradiationes corrumpuntur, ut uideantur parte ex

omni quæ hominis ipsius sunt exagitata labefieri. In deprehendenda igitur genituræ tempore insania, & cuiusmodi ea, quantaq; futura etiam sit, curationem ne admissura, ac suo quodam tempore sananda, an potius futura sit incurabilis, semperq; ostentosa, hæc ipsa uidentur à Mathematico animaduertenda, status uidelicet Lunæ, quæ principe loco corporis, ac sensuum curam habet, præcipueq; humorum, ac cerebri, status item Mercurij, in manu cuius ratio reposita est omnis, qualitas item, ac natura horoscopi, cuius ius, potestasq; eminet in constitutione corporea, corporisq; ipsius concretione. Vbi enim Luna, Mercuriusq; amicæ inuicem familiariterq; se habuerint, beneq; collocabuntur, ratio in eo qui nascitur, locum ubiq; suum retinebit, neq; de qua nunc loquimur timenda erit insania. Hoc idem eueniet, ubi cum finitore hoc est ipso cum horoscopo bene, familiariterq; coniungentur. Vbi uero secus, ut neq; amicæ inuicem, neq; ullo se familiaritatis genere amplectantur, imo & opprimantur ignobiliter & deiecte, utq; maleficæ horoscopum, orientalemq; finitorē de superiore aspiciant loco, illumue aut insideant, aut è regione impugnent, seseq; hostiliter gerant, cerebri profecto ipsius uel animi potius insanum decernunt habitum. Etenim maleficæ ad malam illam morbi qualitatem, quæ deprauata è collocatione Lunæ, Mercurijq; decerniur cōfiguratione ex ipsa momenti tantum afferunt, ut irradiatione, atq; hostilitate sua excessum illū qui insaniam pariat, meditentur. In animi enī queadmodū in corporis ægritudinibus excessus contingūt pariter ac defectus. Furor igitur, & hæc de qua nunc loquimur insania illorum est è morborum genere, qui non solum excedant lineam, uerum etiam sint ostentui. Adhæc signa ipsa animaduertenda sunt, ipsorumq; signorum qualitates ac naturæ, maxime autem q̄ habeant in cœlo prærogatiuam, sint ne tropica, an solida, an bicorporea. Stellæ item signorum dominæ considerandæ, quibus in signis tum maleficæ, tum Luna, Mercuriusq; collocabuntur. Iura enim hospitij plurimum hanc ad rem conferunt. languente enim hospitij domino quem nos libenter hospitatorem dicimus, qui Græce plerunq; est οἰκοδεσπότης, necesse est illum quoq; ipsum hospitio qui accipitur, tristari, afficietur enim animo ob infirmum ac malum hospitatoris sui habitum. Quocirca non ipsæ tantum aduertendæ sunt maleficæ, quo uidelicet hospitio accipiantur ac signo, & quo etiam ab hospitatore, uerum etiam qualis tunc sit hospitatoris, ac signi ipsius domini status, atq; collocatio. Cum primis ēt attendendū, num stellæ ipsæ sint orientales, an occidētales, matutinæ an uespertinæ, incedāt recto, an retrouerso gra

dit, primam ne, an secundam forte stationem faciant. Hæc nanq; plurimum ad mali tum magnitudinem, tum etiam ad diuersum faciunt illius habitum. Qualia uero hæc sint, exemplis, configurationibusq; ante oculos positis aperiendum est. Etsi cum de morbo comitiali, insaniaq; supra disseruimus, satis multa uideri possunt esse à nobis hac in parte tradita.

De Configurationibus facientibus morbum comitialem.

Luna igitur in horoscopo collocata si Mercurium in occasu aduersum se atq; horoscopum constitutum uiderit, morbum comitialem ei qui tunc nascetur, portendit, adhæc illum ipsum fatuum futurum atq; ingenio crasso. Hæc quidem figura solam habet Lunæ, Mercuriiq; consyderationem, maleficarum uero stellarum nullam. Itaq; morbum tantum comitialem ingenerat, cuius ea causa est, q Mercurius cum sit in occasu positus, hoc est in loco, qui aduersatur horoscopo, & Lunam & horoscopũ irradiatione sua lacessit, Lunaq; Mercurij aduersis radijs lacessita horoscopum quoq; ipsum corrumpit, uexatq; multo perniciosius. Qua è re minuitur cerebrum cui Luna præsidet, itemq; humores, qui corporis concretionem ipsam cõstituunt immoderatius exagitandos. Qua ex immoderatione atq; exagitatu, de nimiaq; humidi superfluentia, cuius Luna excitatrix est, morbus ipse comitialis gignetur. Etenim Mercurius morbo huic generãdo q̃ maxime idoneus ẽ, q̃q; ipse Mercurius septimo à loco malitiam contrahit, hostiliterq; à Luna percutitur, ita quidẽ humor ille cui ipse præsidet, obtunditur, à quo ẽt ratio ipsa suggeritur, ut ingenij acumine obtuso, natus ille futurus sit fatuus, ac bardus. Eundem morbum, animiq; siue fatuitatem, siue obtorpescentiam proculdubio indecentiorẽ pariet Luna in horoscopo constituta, si ab occasu aduersum se Saturnum simul ac Mercuriũ sæuientes conspicata fuerit. Saturnus enim humido illi superfluenti magnũ adijciet cumulũ, morbũq; ipsum multo grauiorẽ reddet, Mercuriũ uero sic obtũdet, ac refrigerabit, ut nati illius animus torpore capiatur. His ẽ figuris aperte cernitur, qd Luna, Mercuriusq; male collocati, horoscopũq; uexãtes afferant tũ animo, tũ corpori mali ac uitij. Videamus nũc qd domalia ipsa præstent ẽt mali, & in quo etiam mali genere. Luna in horoscopo partiliter posita, si Saturnũ ab occasu minitantem uiderit, aut è quadrangulo hostiliter ferientem, Mars uero ac Mercurius è tropico

simul signo Saturnum quomodocunq; percusserint, non morbū modo comitialem afferet, uerum etiam insaniā. Ex hac configuratione Luna, Saturnus ac Mercurius comitialem solum uidentur morbum, fatuitatemq; illam, de qua diximus, ingeneraturi. Mars uero Mercurio copulatus, rabiemq; illi inurens suam, furorem etiam meditatur, mutuatus uires tropico à signo. Cuius, ut toties dictū est, maxima est praerogatiua. Si enim fuerit signum ipsum Cancer, ad praerogatiuae ius illud quoq; accedet, ut Lunae domum, ut Iouis inficiat altitudinem, ut ab oppositis ipse qualitatibus, atq; ab antiparistasi uehementius efferuescat. Sin Capricornus, ut ab altitudine foueatur sua, ac Saturni domum insessu exagitet, exagiteturq; ab illa ifectus hospitatoris ipsius, hospitijq; ueneno. Erit autem morbus ipse incurabilis, ni forte uenientem ad se Lunam Iupiter excipiat, Martemq; irradiatione sua locoq; è superiore temperet. Quoniam autem uitio è cerebri, redundantiq; eius humectatione caduci fiunt, et q dicuntur Lunatici, saepenumero nulla habita Mercurij ratione, corrupta Lunae uis à Solis aspectu maleficarumq; peruerso obtutu comitialem inducit morbū, suffragio tantum domesticae hospitalitatis, ut si Luna ipsa collocetur in Piscibus, hiq; coeli culmen obtineant, Sol autē ad ortū constituatur in Geminis, Saturnus ad occasum in Sagittario, ad imum Mars cardinem in Virgine. Vides signa omnia bicorporea atq; humana, quae tum Iouis sunt, tum Mercurij domicilia, insessū partim maleficarum infici, partim quadrangulatione, aut oppositione tum luminarium, tum maleficarum. Itaq; configuratione ex hac tam perniciosa, & ualida humores ipsi quibus corpus nati ipsius coagmentatur, in cuius genitura haec contigerint, tum male quidem, incompositeq; fermentantur, uti uitiato cerebro, uitietur et animalitas. Quae quanquam huiusmodi sunt ut de Mercurio nulla fiat mentio, tamen Mercurij ipsius, & domus utraq;, & altitudo pariter corrumpuntur, hoc est Gemini, & Virgo, alterum horoscopans signum, alterum in imo cardinans. Ad declarandam etiam signorum, ac domiciliorum uim hoc quoq; addemus Luna ac mercurio praetermissis. Vbi Sol partiliter horoscopabit in altero è Martis domicilijs constitutus, si locus etiam fortunae in alterutra Martis domo repertus fuerit, Mars autem ipse in quarto constituatur loco, hoc est coelo in imo, natum insanum efficiet. Haec autem configuratio, coeliq; positura diligentius consyderanda est. Cum enim duo sint Martis hospitia, Scorpius atq; Aries, si constituatur Sol horoscopans in Ariete, Mars imum locum obtinebit in Cancro, pars

autem

autē fortunæ aut erit in Ariete, aut in Scorpio, si in Ariete, ea et exu-
ritur à Sole, & à Marte percutitur è quadrangulo, quo fit, ut et Lu-
næ domus, & fortunæ locus, qui est Lunæ ascendens, male à Marte
habeatur, qua è re magnum & ipsa Luna uulnus accipit, Sin fue-
rit fortunæ pars in Scorpio, octauum incidet in locum ab horoscopo,
qui suapte natura nocuus est, nullaq; horoscopo societate iungitur.
Quod si Sol horoscopauerit in Scorpio, locusq; in eodem fortunæ in-
uenietur, eundē in modū, & exuretur à Sole, & à Marte exagitabi
tur ex imo cardine, atq; ab domo Saturni id est ab Aquario. Sin fortu
næ pars constituatur in Ariete, sextum incidet in locum ab horosco-
po alienum, ac suapte natura perniciosum. Itaq; & fortunæ locus qui
est Lunæ horoscopus affligetur, & nulla cum horoscopo genituræ so-
cietate copulabitur. Illud quoq; animaduertendum est, cum huiusmodi
configurationis genitura sit diurna, Sole quidem in horoscopo, atq; in
Ariete constituto, si pars fortunæ fuerit in horoscopo cum Sole, Lunam
quoq; Soli necesse esse copulari. Itaq; & à Sole ea uritur, & à Mar
te è quadrangulo uulneratur, et Luna partis ipsius domina cum ipsa
parte undiq; affligetur. Sin fortunæ locus statuatur in Scorpio; Sole
ipso ab Ariete exurgente, Lunam necesse est in Scorpio cum ipsa for-
tunæ parte, octauoq; in loco reperiri. Itaq; & ipsa ab orientali fini-
tore cum parte fortunæ simul erit omnino aliena, & à Sole, Marteq;
hostiliter affligetur. Id quod etiam contingit cum pars fortunæ horo-
scopante Sole ceciderit in sextum locum, in quo Lunam quoq; &
ipsam necesse est constitui. Hoc igitur illud est quod ait Ptolemæus, Lu-
nam atq; Mercurium horoscopo non colligari. quod quidem contin-
git, quoties in sexto inuenientur, aut in octauo, aut duodecimo ab ho-
roscopo loco genituræ tempore. Ex hac itaq; figuræ explanatione fit
notum & clarum quod erat prius obscurum. siquidem nullo modo
apparebat Lunam in ea positione infeliciter constitui, in qua etiam
uel infelicissime qdem constituatur. Vt igitur ad rē ipsam redeamus,
signa quoq; hac in parte uehementius ad malum conferunt, cum
Martis domicilia in quibus Sol, ac fortunæ locus constituatur, domini
sui suffragentur malitiæ, uiresq; ei clanculum subministrent. Sol item
cum Mercurio horoscopum partiliter tenens in Martis, aut Saturni do-
micilio morbum quoq; gignit comitialem, uidelicet quia, ut dictum
est, Mercurius, humorq; ab illo excitus, male quidem temperabitur,
ueneno enim Saturnino delibutus, aut rabie Martia exagitatus, con-
crematusq; à Sole humidū illud cerebri male omnino īficiet. Martia
nanq;, Saturninaq; domicilia, in quibus cū Mercurio pariter Sol cō-

ſtituitur, dominorum intemperantiam in humoribus ipſis referunt, uitioſamq; illorum naturam. Cum uideamus ouum aut halij., aut cæpe, qua ſe gallina pauerit, ſaporem in cibo referre. Signa igitur ſua pte natura, ſignorum'que ipſorum domini quid in utranque partem ſanitatis, aut ægritudinis, felicitatis, aut infelicitatis conferant, iam uidemus.

Alia configuratio faciens comitialem.

Ac nihilominus figuram etiam aliam ſubijciemus, qua traditur à Mathematicis inſanum illum futurum, cuius in horoſcopo Mercurius inuentus fuerit, ſiue Piſces horoſcopent, ſiue Virgo, dum tamen Saturnus ei Marſq; quadrangulentur. In hac poſitione primum Mercurius qrationi præſidet contunditur Martis, Saturniq; uerberibus, quorũ alter aut è cœli culmine irradiat, alter ab imo, aut ab eodẽ uterq; ſimul cardine. Deinde quia horoſcopante Virgine culminante Gemini, conſiſtiq; in imo Sagittarius, ſigna humana pariter inficiuntur cuncta. Virgo enim & domus, & altitudo Mercurij ipſo cum domino affliguntur à maleficis quadrangulantibus. Gemini quoq; altera eius domus, Sagittariusq; Iouis hoſpitium aut ab inſeſſu utriusq; maleficæ, aut alterum ipſorum ſignum ab inſeſſione, alterum ab irradiatione quadrangula infeſtatur, Piſcium item ſignum in occaſu eadem ab irradiatione affligitur. Qua ratione utraq; ſimul & Mercurij, et Iouis affliɛtantur hoſpitia, totaq; ſimul bicorporeorũ ſignorum quadrangularitas. Idem quoq; eueniet, ſi Mercurius horoſcopauerit in Piſcibus, ſignorum ſitu mutato. Quã ob rem gignendam ad inſaniam tum ſigna ipſa natura ſua, tũ etiam loci (quaterna enim ſimul hac in configuratione cardinantur ſigna, atq; una ſimul corrumpuntur) mirum in modum conferunt. Quod in re quoq; militari accidit, ut comparandam ad uictoriam tum miles ipſe qualis ſit, tum etiam ſitus ac locus in quo pugnatur, maximum momentum habeant. Ex hac enim ipſa Martis, Saturni, Mercurijq; collocatione & bilis atra ſic excutitur à Saturno, et à Marte rufa, ut ratio ipſa his ab excuſſionibus omnino labefactetur. Videamus adhuc etiam quid locis, quid ſignorum natura polleat, quid item prærogatiua. Neque enim caducus modo futurus eſt, uerum etiam inſanus, qui in lucem ueniens Martem, Saturnumq; pariter cardinem cœli aliquem tenentes habuerit in ſigno aut tropico, aut duplici, aut in ſexto forte, aut duodecimo loco conſtitutos, dũ tamen aut Lunã, Solemq; partiliter coeuntes uideat,

aut Lunam ipsam pleno lumine Soli partiliter aduersantem. Examinemus obsecro positionem hanc diligentius. Si Mars, Saturnusq; simul cardinentur in Cancro, aut Capricorno, quæ sunt tropica, necesse est signa etiã æquinoctialia corruptum iri, ut æquinoctialia simul et tropica, uno pessundentur tempore, quatuorq; unà mundi cardines à uiolenta & perniciosa tum insessione, tum oppositione, aut forte quadrangulatione maleficarum stellarum, nec non à Solis ac Lunæ exitioso habitu, quos necesse sit aut quadrangulari maleficis ab altero æquinoctialium signorum, si coeant, aut ab utroq; si luminaria inter se diametrentur. Et signorum igitur uires, prærogatiuæq; & locorum cardinalium authoritas ad malum simul coniurant. Quod si coniunctio hæc Saturni ac Martis sexto fuerit, aut duodecimo in loco, primum loca ipsa sunt horoscopo inconnexa, penitusq; ab eo aliena, ac suapte natura peruersa, & nocua, irritantq; maleficas stellas ibidem collocatas ad exitium inferendum nato. Dehinc si diametrentur Soli, Lunæq; coeuntibus, necesse est alteras ex eis stellas in sexto, alteras duodecimo in loco constitui, configurationem profecto omni è parte grauem, atq; erumnosam. Sin luminaria quadrangulẽtur inter se, nonum ab altero cœli locum, ab altero tertium occupari necessũm est, ubi coniunctio maleficarum fuerit in sexto, cum autem in duodecimo, pari modo & tertium, & nonum locum, quæ duo loca horoscopo maxime cognata, & corrũmpuntur à maleficis è quadrangulo, & male habentur à luminaribus ibidem afflictis, eodem etiam à quadrangulo, uel à coitu ipso, si copulatio amborum contigerit, uel ab oppositione, si contigerit plenilunium. Paratur igitur & cerebro, & rationi exitium à locorum situ, deprauataq; natura. Nec uero octauus ab his malis immunis est locus, in quo si contingat Solem, Lunamq; coire in genitura, aut Lunã ipsam pleno lumine Soli aduersari, maleficis pariter aut diametrantibus eisdem, aut quadrangulantibus imo partiliq; è loco, nimirum natus ille mente capietur, tametsi fieri poterit pro natura signi, ut aut gibber fiat, aut hydropicus, aut phthisi sit laboraturus. Si enim coeũtibus octauo in loco luminaribus, maleficæ diametrẽtur, inficient insessu suo anaphoram id est secundum ab ascendente cœli parte locum, qui aduersatur octauo. Sin erit plenilunium, ratione hac Sol cum maleficis secundo in loco reperietur. quocirca tanto deterius utraq; inficientur loca. Quod si quadrangulabuntur maleficæ luminaribus aut simul positis, aut è regione, hoc pacto necesse est aut undecimum ab ijs cœli locum, aut quintum insyderi. quo fit, ut loca hæc & à superiori

hemisperio, & ab inferiori tam arcto uinculo horoscopo coniunctæ, perniciosissime affliguntur. Loca igitur cœli ad futurum insaniæ malum, & ad alia item uitia, ut libris superioribus est ostensum, mirificum in modum per se conferunt; quod à Mathematico summa est cura pensitandum.

De Statu & conditione planetarum cum Sole consyderandis.

Quid igitur signa, quid loca ipsa conferant, iam docuimus, quid item Lunæ, Mercuriiq; in iis quæ ad insaniam, ac furorem pertinent collocationes. Nunc ad planetarum status, conditionesq; explicandas transeamus. Est autem conditio (ut dictum est) alia diurna, alia è contrario nocturna. utraq; autem pollet plurimum tum in maleficarum, tum etiam in beneficarum stellarum effectionibus. Nanq; in configuratione comitialis morbi à Ptolemæo posita Mars quidem nocturnus, Saturnus uero diurnus morbum ipsum exuscitant, contra uero diurnus quidem Mars, Saturnus autem nocturnus furorem, quæq; ab eo suo nomine μανικὴ uocatur passio. In iis enim quæ temporalem ad conditionem spectant, uel mirifice ualent contrarii conatus, quæq; à Peripateticis dicta est ἀντιπερίστασις, Status autem planetarum hac in consyderatione sic est iudicandus, ut stellæ ipsæ aut orientales sint, aut occidentales, aut matutinæ, aut uespertinæ, & (ut Ptolemæi uerbis utamur) aut ἑῷαι, aut ἑσπέριαι, recto ne cursu incedant, an retrogrado, an forte cursum sistant, primamq; aut secundam stationem faciant, rursumq; aut orientales, matutinæq;, aut simul matutinæ atq; occidentales, seu uespertinæ simul & occidentales, aut uespertinæ & orientales. Dicuntur autem matutinari, cum ante suos ab ortu radios efferunt, quàm Sol ipse oriatur, contra uespertinari, cum occasum post Solem ostentant se se. Matutinantur igitur, cum non multis quidem gradibus orientali in parte, mane quidem ante lucis expergiscuntur exortum, quo tempore & recto incedunt cursu, & tanquam adolescentes exultant. contra uespertinantur, cum occaso Sole illum secutæ radios suos exerunt imbelles quidem, & pene iam senescentes. Vtq; de Saturno, Ioue, & Marte seorsum à Venere, Mercurioq; habeatur sermo, ubi tribus Sol signis digressus ipse ab eis fuerit, hæ sub mediam noctem ab oriente radiare iam incipiunt, quadrangulariter illum intuentes, oriente autem Sole culminant, quo tempore etiam pollent plurimum propter cardinem, progressionisq; rectitudinem,

nis'q; rectitudinem, Soli'q; ob quadrangulationem male conciliantur. Quae res hac in consyderatione diligenter aduertenda est. Eaedẽ stellae ubi centum uiginti Sol gradus hoc est signa quatuor digressus ab eisdem fuerit, ipsi illi triangulantes sistunt iam cursus, ac Sole exoriente praecipitatae iam è coeli culmine, nonum permeant locum, Sole uero occidente tertium. Hic itaq; status magno etiam in genituris studio circunspectandus est, post hanc enim stationem & repedant obuerso motu, & non multo post Soli diametrantur ab opposito loco, ut exoriente quidem Sole occasum teneant, occidente uero horoscopum. quod huiusmodi quidem est. Fuerit Solis, Saturni'q; copulatio in Arietis initio, non multis post diebus quasi Saturnus à Solis radijs liber fuerit, mane ante Solis exortum conspicua iam incipiet, eaq; matutinatio matutino ab exortu dicta. Itaq; ubi ad Taurum Sol transierit, eo exoriente Saturnus duodecimo in loco ab horoscopo reperietur, qui locus est in horoscopi declinatione positus, suapte qdem natura perniciosus, atq; ad malum procliuis. occidente uero Sole Saturnus reperietur in sexto, qui locus exitiosus item est, atq; ad maleficiendum idoneus. At culminante Sole Saturnus nonum tenebit locum, declinantem quidem ab culmine, respicientem tamen horoscopum triangulariter. Eodem autem Sole imum, hoc est quartum locum permeante Saturnus occupabit tertium, qui horoscopum sexagonaliter intuetur amico & grato aspectu. Post uero ubi ad Geminos Sol transierit, eo exoriente Saturnus undecimum peragrabit locum, qui & succedit culmini, & sexangulariter intuetur ascendentem locum. Sole autem occidente Saturnus quintum permeabit locum, qui horoscopantem partem triangulariter irradiat. Eodem quoq; Sole coeli medium peragrante, Saturnus in octauo atq; in Ariete constitutus reperietur, qui locus qualis sit, abunde iam dictum est. Idem Saturnus comperietur in secundo, hoc est in ascendentis signi successione, qui & ipse piger est, atq; ab horoscopo alienus, ubi Sol in Geminis positus imum coeli cardinem permeabit. Postquam autem praeteritis Geminis Sol ad Cancrum iam peruenit, quocunque in cardine Sol constituatur, necesse est Saturnum quoq; cardinari in antecedente coeli angulo, nam exoriente Sole culminabit, culminante autem illo ipse occidet, rursum occidente Sole imũ ipse tenebit cardinem, quo rursum à Sole occupato ipse ab horoscopo se se exeret, inuicem'q; hoc in statu ubiq; quadrangulantur. At cum ad Leonem Sol transierit, quo è loco Saturnum triangulariter conspicit, pedetentim Saturnus ipse progrediens gradum sistet, incipiet'q; stationari. Neq; enim uerebimur (uti ab horoscopo Graeco uerbo

deductum est horoscopo ; & à culmine ac turbine & turbino & culmino) sic à cardine cardinor, atq; à statione stationor deducere. Quo tempore exoriente Sole in Leone, Saturnus in Ariete positus, per nonum feretur locum, culminante feretur per sextum. Rursum Sole occidente in Leone, per tertiũ, In eodẽ item Leone Sole imum cœli locum tenente, Saturnus tenebit duodecimum. Itaq; Solẽ gradatim procedente ad Virginem repedare Saturnus incipit, Soleq; horoscopante è Virgine, Saturnus in octauo constituitur, Idem culminante Sole quintum permeat, eodem illo occidente in Virgine Saturnus secundo in loco residet, at residebit in undecimo Sole imũ locum peragrante. Cũ in Libram Sol peruenerit, Saturnus ei opponetur ab oriente repedãs altitudini suæ aduersus, nec multum aberit temporis cum occidente iã Sole, Saturnus apparere uesperi ab exortu incipiet, quæ apparitio ab ipso tempore dicta est uespertina ut à mane matutina. Quo fit ut Sole iam occaso Saturnus appareat ab exortu. At ubi in Scorpiũ se Sol transtulerit, quoniam Sole in Scorpio occidente Taurus ascendit ab exortu, Saturnus duodecimo tunc reperitur in loco, è quo apparere uesperi euidentius incipit. Qua è re uespertinatio est dicta, & qui antea Solem præcedebat, nunc sequitur, situsq; eius mutatur, & item locat. nam in Scorpio culminante Sole, Saturnus Arietem permeans tertium locum possidet, possidebit uero sextum horoscopante Sole, nonũ autem Sole imum cœlum peragrante duodecimũ occidente. At ubi Sol ad Sagittarium profectus occidet, ascẽdet ab undecimo Saturnus, paulatimq; repedationem iam sistet, donec in Capricornum Sol per latus ipse directo cursu occidente iam Sole culminet in Ariete. Sole autem profecto in Aquarium, eoq; occidente ac sub terras iam delato, Saturnus uesperi nonum obtinet locum, transitq; pedetentim ad occidentalem regionem, quiq; prius fuerat matutinus atq; orientalis, cũ undecimum ac duodecimum retinebat locum, maneq; cõspiciebatur, nunc nonum atq; octauum peragrans uespertinus efficitur atq; occidentalis. Sole autem profecto in Pisces, eoq; occidente, ac sub terras iã delato, Saturnus uesperi in occidua regione, octauoq; i loco cõspicitur, donec Sol in Arietẽ trãsgressus radijs illũ suis occulat. Quod aũt de Saturno dictũ est idẽ in Ioue ac Marte sequendum, habita motus ĩn ratione, præsertim ĩ Marte, cuius cursus ẽ celerior. Hoc ẽ igitur quod ab antiquis præcipitur, statũ planetarũ cũ Sole animaduertendũ eẽ. Veneris aũt ac Mercurij ratio aliter habenda est, quippe cũ cursus ita suos peragrant, ut cũ Sole iũgi nulla quidẽ configuratione queãt, præter q̃ sola copulatione, dũ eodẽ in signo una corporatum coniun-

guntur. Quocirca, quod de Saturno dictum ẽ, nequeunt Sole horoscopante culminare, aut culminante illo, ipsi ab ortu exurgere. quãdo nec Mercurius integro à Sole signo digreditur, nec duobus integris signis Venus. De quibus ita quidẽ praecipiendum uidetur. Cum Mercurij ac Veneris stellae eodẽ tempore & matutinae fuerint & orientales, non aliter pollere suis in effectionibus, q̃ si horoscoparẽt. cumq; matutinam stationem faciunt, perinde ac si culminarent, ubi uero cursum direxere, aeque ac si in occiduo cardine. at cũ statio earũ uespertina fuerit, ac si in imo coeli loco constitutae essẽt. Venus igitur ac Mercurius matutinari tũ dicuntur, cum ante Solem mane apparent in regione orientali, uespertinari uero quoties uesperi post Solis occasum apparent in occidente. Erraticae tamen omnes esse possunt & in regione occidentali etiam matutinae, & in orientali uespertinae, ut cum Sole culminante in Ariete, matutina stella id est Solem antegressa reperitur in occidua regione, hoc est in Aquario aut Piscibus, & cum ipsa uespertina Sole culminante existens in oriẽtali tractu Taurum peragrat aut Geminos. Quam ob rem erraticarum status omnium erga Solem summa est diligentia obseruandus, ut quantae cuiusq; uires sint, exactius intellegatur. siquidem pro statu ipso effectiones futurae sunt aut ualidae aut imbecillae aut mediocres. Huic obseruationi illud quoq; accedat, ut hospitatorũ ratio habeatur, sit ne unus idemq; hospitator Lunae ac Mercurij an duo ac diuersi, qualis etiã sit utriusq; status in coelo atq; habitus, qualis etiam natura atq; conditio. Malefica ne an benefica stella, diurna ne an nocturna hospitium praebeat. In hac autem ipsa conquisitione, quid item situs possit, docent Ptolemaei uerba, cum ait, Insanabiles futuros morbos, ubi beneficae occiduae quidem fuerint, maleficae uero ab ortu cardinabuntur, contra ad sanitatem tandẽ redigendos, ubi ad ortum beneficae, ad occasum aũt maleficae collocabuntur. Ab ortu enim quae benefica sunt, uires lõge ad benefaciendum ampliores suscipiunt, quae sua ipsarum natura est. E cõtrario insita illis beneficentia à loci septimi, horoscopoq; aduersantis malignitate aut omnino eripitur, aut magna è parte imminuitur.

De Vitijs, siue aegritudinibus intemperantiae.

Diximus de grauioribus illis, maximeq; infestantibus animum aegritudinibus, et, ut Graeci dicũt, passionibus, quae ratiõe subuersa hominẽ ipsum de statu suo deiiciunt. Itaq; ijs de aegritudinibus dicendum

relinquitur, quæ hominem intemperantem reddunt. quæ moralis quidem pars est. Loquimur autem hoc in loco ea de parte temperantiæ, quæ ad libidinem spectat atq; ad rerum Veneris usum, quæ affectio homini cum belluis est communis, perq; eam mares discernuntur à fœminis. Quócirca ut in comitiali morbo, itemq; in furore prima ratio habenda est Lunæ, ac Mercurij, sic in hac consyderatione Lunæ ac Solis, itemq; Martis ac Veneris. utraq; eni stella appetitioni huic præposita est, excitandæq; libidini. Quin etiam ad augendam insaniam, furoremq; exagitandū ut momentum tantū habent maleficæ, quātum iam ostensum est, sic Martis ac Veneris stellæ ad intemperantiā hanc nobilitandam pro natura etiam signorum quæ ipsæ permeant genituræ tempore, humani sexus, itemq; signorum ipsorum ratione habita. Quam ob rem hæ quoq; ad ea quæ à Sole decernuntur ac Luna diligentissime obseruandæ sunt, siquid aut addant, aut forte demant. Luna igitur ac Sol cum sensibus præsideant atq; animalitati, quippe quorum opera, materia una coeat ac forma, sintq; res Veneris homini cum belluis communes, utriusq; nimirum status temperantiam, intemperantiamq; qualis futura est, indicabit. In ipsa autem intemperantia duplici peccatur uia, & cum uiri, mulieresq; suo in genere, ac sexu exercebunt res Veneris & uehementius & indecentius quàm par est, & cum ad ea mulieres transierint, quæ sunt marium, mares uero ad ea quæ mulierū. Vtriusq; autem excessus Sol, Lunaq; pro natura signi, in quo reperiētur, indicium facient, Venus item ac Mars sua pro constitutione. Signa itaq; masculina indicant ea quæ uirorum sunt, fœminina quæ mulierum. Status quoq; ac situs obseruādi tam signorum quàm etiam planetarum, ut paulo ante in ijs quæ de insania dicta sunt, iam ostendimus. Quoties igitur in uiri genitura Sol ac Luna duntaxat soli uterq; per ea ferentur signa, quæ masculinæ sunt conditionis, is à natura quæ marium est propria minime recedet, ea quidem in usu rerū Veneris exercens quæ uirilia quidem sunt, uirilisq; naturæ lex pmittat, quorū in usu erit fortasse etiā uirilior. Quod si utraq; Veneris ac Martis stella aut his ē stellis altera masculinis in signis reperta fuerit, idē hic natus eo usq; lasciuiet, incenderturq; à libidine, uti trāsgressus honesti ac legitimi fines, effectusq; in hoc ipso incontinentior, & mœchetur frequētius, et ad obscœna, infamiaq; rapiatur, ita quidē ad illa procliuis ac promptus, ut pudoris, modestiæq; penè oblitus uideatur. In mulieris autē genitura ubi hæc ipsa luminaria masculinis in signis sola quidem reperientur, futurā illam portendunt & incontinentem, et in rerum Veneris usu nimiā,

ut relicto fortasse usu fœmineo, transitura sit ad ea quæ potius sunt mariū. Itaq; procax erit & petulans, & oculis, gestuq; præ se feret libidinē, uersabiturq; in ganeis, icensa adeo, ut fœmineo abutens sexu etiam crissetur. Si & illud quoq; accesserit, uti Mars, Venusq; similiter uterq; masculescant, aut eorū saltē alter. Hoc tamen intererit, quod si Venus sola masculescet, hæc ipsa clanculum à muliere patrabūtur. Sin Mars, calcato pudore, ruptisq; naturalis legis uinculis, seq; pudicitiamq; suā ita diuulgabit, ut nullā famæ suæ rationē habere prorsus intellegatur. Verum hac ipsa de re melius fortasse consultum fuisset, nihil omnino dixisse, propter rei turpitudinem. Secus autem in uiri, aut mulieris genitura, luminaria ubi fœmineis in signis ambo reperientur. mulier enim sexus sui naturam sequetur ac legem, qua in re forte erit blandiuscula ac lasciuior. At uir prolabetur ad ea potius quæ præter naturam sunt, atq; ad muliebria patienda, mollis ipse, atq; effœminatis moribus. Quod si Venus quoq; et ipsa fœmineo in signo constituta fuerit, eadē hæc mulier & adultera erit, & pudicitiam habebit in propatulo suam, et, ut inquit Sallustius, uiros petet sæpius q̃ ut petatur à uiris, ad obscœnos atq; illegitimos Veneris usus ubiq; promptæ ac paratæ, omni deniq; flagitij genere hac in parte cooperta. Vir aūt cinædus ac pathicus futurus est, quiq; mulieris munus obeat in abutendo sexu, clanculū tamen ac furtim. Sin uero et Mars fœmineo constituetur in signo, accedens socius & ipse luminaribus, uterq; pariter et uir et mulier præter sexus ac naturæ legē impudētissime, audacissimeq; se se habebūt et in agendo et in patiēdo, palàm et ob ea expositi hominū conuicijs ac maledicentiæ, ut qui omni è parte impuri, contaminatiq; habeantur. Erūt aūt hæc ipsa flagitia magis minus'ue opprobriosa ac diuulgata pro statu Veneris ac Martis tum orientali matutinoq;, tū occidentali ac uespertino. Siquidē ambæ stellæ orientales ubi fuerint ac matutinæ, uirilē ad usum, eiusq; diuulgationē permultū adijcient, fœdiorēq; inurent notā & abutendo masculino sexu & contēnenda fama. Occidentales uero ac uespertinæ in ijs quæ mulierū sunt, quæq; fœminei coitus ac secundū naturam, cōpressius iī atq; occultius idē hoc præstabūt. Omnino aūt heoæ Martis configurationes diuulgant, uespertinæ potius occulunt. His aūt in hūc modū se habētibus Saturnus quoq; si se illis accōmodauerit, atq; addiderit sociū, ad impudentiā impuritatēq;, atq; ad augendū opprobriū operā suā conferet in utranq; partē et agendi et patiēdi. Cōtra Iupiter moderabitur, modū illis, cautionēq; adhibendā suadens, atq; pudoris admonēs. At Mercurius et coeūdi impuritatē, usumq; prom

ſcuum ac frequentem, & famæ contemptum, contaminationiſq; labẽ
oẽm adaugebit, quippe qui & uirũ & mulierẽ Veneris in rebus tum
pudoris, honeſtatisq;, tũ rationis immemores faciet, agetq; trãſuerſos,
dũ ipſe in illorũ mores, applicationesq; conuertitur. In omni autẽ hac
conſyderatione, momenti plurimũ habet tum inſtitutio in ætate tene
ra qualis fuerit, tum leges ac mores patrij, habitusq; regionum. Nam
apud Turcas exoleti proſtant publicæ. apud Germanos in id flagitiũ
morte animaduertitur. ciuiles etiam in bene conſtitutis Italiæ urbibus
leges, iuraq; municipalia igne plerunq; puniunt. Hodie apud Tarta
ros, genteſq; illas Scythicas, inuenias mulieres quæ ex uoto proſtent.
Apud Romanos capitale olim fuit, militem Romanum in caſtris ſecũ
habere mulierẽ. Neq; ignotũ eſt, quæ apud Græcos cẽt cohors ſacra.
Quid apud Mauros minus aut turpe, aut uetitum, q̃ habere puerũ in
delicijs? At puellæ Chriſtianæ quæ deo initiãtur, uirginitatẽ uouẽt.
Itaq; patrij mores ad hæc ipſa uitia uel coercẽda, uel fouẽda pluri-
mũ etiã conferunt. His hũc in modũ explicatis, nõ pigebit, quaſi exẽ
pli gratia, maiorũ obſeruationes quaſdã, quo notiora quæ iam dicta
ſunt fiant, carptim referre. Eæ aũt ſunt huiuſmodi. Futuras quidẽ me
retrices, atq; infames mulieres eas, quarũ in genituris Martẽ, Lunãq;
uno in cardine, iiſdẽ quoq; in partibus, cũq; his ſimul Venerem ac
Mercuriũ conſtitutos, Saturnus ſummo è cœli cardine aduerſans deſpe
xerit. Proſtituent itẽ corpus, & (ut Maternus inquit) pudorẽ nundi
nabuntur, quæ in lucẽ uenientes fœminæ & partaliter, & iiſdẽ ſi-
mul in partibus Martẽ, Venerẽ ac Saturnũ culminantes habuerint,
accedente his Mercurij teſtimonio atq; cõſenſu. Nec pudori ſuo parcẽt,
nec famæ futuræ ſunt ſatis ſtudioſæ quæ Martẽ, Venerẽ ac Mercu-
rium, cumq; his Lunam pariter in ſolſtitialibus habuerint ſignis,
aut quadrangula ſe ſe radiatione ferientes. quæ quadrangulatio ubi
contigerit, neceſſe eſt, ſigna quoq; æquinoctialia labe hac infici. Erũt
illæ quoq; et libidinoſæ, et intẽperantes admodũ, quibus naſcentibus
Saturnus & Venus matutino in ortu inuenientur, contra Mars in
ueſpertino, aut quadrangulans illis, aut è regione aduerſans. ſi illud
quoq; acceſſerit, ut maſculinis omnes conſtituantur in ſignis. Vendet ſi
mul & pudorem & corpus mulier ea, in cuius genitura Saturnus et
Mars fœminino in ſigno horoſcopantes ſibi ab occaſu fœmininoq; è
ſigno Venerem ac Mercurium aduerſantes conſpicabũtur, aut Mars
ac Saturnus ſimul, ut dictum eſt, culminantes Venerem uidebunt ac
Mercurium in imo cœli cardine colluctari. Eadem hæc natalis con-
figuratio ſi uirilis fuerit, cinædum illum futurum decernit, uitioq;

ex hoc infamem. Erunt τριβάδες Græco nomine, crissabũturq; quoties qua mulieres hora nascentur, fueritq; nocturnum tempus Venus, Marsq; una tropicis, squamosis'ue in signis positi, atq; occasum id est septimã ab horoscopo regionem tenentes, Saturnum aut quadrangulantem ipsis, aut opposita è regione aduersantem conspexerint, aut si una tres simul eodem in occasu coiuerint. Eo autem tetrius futurum est uitium, si coitus iste in Ariete fuerit, aut Capricorno, quæ signa & masculini sunt sexus, & alterum Martis, alterum Saturni domicilium. cum etiam in altero extollatur Mars, deprimatur in altero Saturnus. Futuri sunt masculini sexus abusores, puerorumq; capientur amoribus, in quorũ genituris Mercurius ac Mars simul ac partiliter quidem, iisdemq; in signi momentis, præsertim si alienum id fuerit collocabuntur. habet enim Mercurius puerorum significationẽ. Eodẽ quoq; inquinabuntur uitio, in quorum genituris Venus in domo Mercurij reperta fuerit, Mercurius uero ipse abiecte collocatus in sexto, aut octauo, aut duodecimo loco, aut forte in ascendentis signi successione. Idem quoq; Mercurius masculino in signo, atq; in cardine constitutus, in pueros excitabit adeo natum illum, in cuius natali configuratione coniugij locus in Mercurij ipsius domũ partiliter inciderit, ut uix unq̃ fœminini coitus cupiditate capiatur. Erunt eodẽ quoq; morbo corrupti, qui in lucem prodeuntes Martẽ, Mercuriũq; in deiectis ab horoscopo locis habuerint. ea quidem ratione ut alter alterius accipiatur hospitio, aut ut Aries, Scorpius'ue utrunq; simul accipiat. Mars igitur cum sit libidinosus, Mercurius uero puerorum curator, genus hoc libidinis hac è commixtione exuscitant. Euadent adulteri et uir & mulier, in cuius genitura Mars & Venus pariter septimũ ab horoscopo tenuerint locum, aut si Venus in finibus Martis, Mars uero ĩ finibus Veneris positi quacũq; se radiatione respexerint. Quibus si Mercurius ab opposito, aut quadrãgulo se è loco obiecerit, exæquatis quoq; dẽ partibus, nimirũ in adulterio decernit deprehẽdẽdos. Quoties Venus cũ Marte pariter ac Saturno, atq; in Saturni ipsius domicilio posita occasum tenuerit, & mulierẽ quæ tunc nascetur, ad publicandũ corpus suum impellet, & uirum ad impuros marium coitus, qui'ue meretricem forte, aut infamem matrimonio sibi iungant. Hæ autem locorum constitutiones signorũ conditiones ac qualitates, erraticarũq; mixturæ cõmotionibus, atq; exagitationibus suis mẽtẽ sic uersabũt, ut animum ac uolũtatem ad se trahant, impellantq; ad obscœna, atq; flagitiosa, concubitusq; nefarios. Futuri autem molles sunt ac cinædi qui genituræ tempore Venerem, Martem ac Saturnum simul in

deiectis habuerint ab horoscopo locis, fœmininisq; i signis collocatos. Qua in collocatione si contigerit Venerem meliuscule se habere, clanculum uitium ipsum patrabitur. Eadem Venus fœminino in signo, septimoq; ab horoscopo in loco cum Saturno simul posita mares decernit cinædos, si Mars, si Sol, si Iupiter ac Luna, si una hi omnes per deiecta ab horoscopo ferantur loca. Qua in configuratione si Iouem contigerit, reliquis ita, ut dictum est, constitutis, aut horoscopum tenere, aut culminare in edito, hæc ipsa mollities & authoritatem illis comparabit apud principes uiros, & munerum administrationem & gratiam. quando uitium hoc ferè in principum illustratur aulis, quibus amplas quoq; diuitias adijciet Luna, si reliquis cum Ioue simul erraticis, deiectis in locis agentibus ipsa aut horoscopabit sola, aut culminabit. Et illi quoq; futuri sunt cinædi tñ haud diuulgati, in quorũ genituris Venus ac Mars fœmininis in signis cõstituti aut è quadrãgulo, aut opposito è loco se impugnabunt. Eadem labe afficientur in quorum genituris Venus cum Mercurio in Martis, aut Saturni domo reperta et Martem ipsa, & Saturnum hospitio suo accipiet, quemadmodum & ipsa mutuo accipitur. Fœdabuntur eadẽ quoq; nota, non tamen palàm et puulgate, quorũ horoscopus fœmininum fuerit signum, ipsa autem Venus cum Saturno pariter aut radijs occuletur Solis, aut inuicem quadrangulabũtur, Luna ipsa fœminino in signo constituta. Quod si Venus, Saturnusq; matutinum facient exortum, nota ipsa futura est publica, atq; eo uulgatior, si uespertino ab exortu Mars aut quadrãgulabitur illis, aut diametrabitur. Laborabunt eodem etiam morbo, in quorum nascentium occasu Venus, Saturnusq; simul constituti Lunam è quadrangulo percusserint, aut in Arietis facie, aut Leonis constitutã, aut forte in Tauri facie, seu Capricorni. Eadẽ item mollitie afficiet Venus in Tauro, Leone'ue, seu in Virgine, aut Capricorno posita, si à Marte tamen ac Saturno qualicunq; fuerit radiatione conspecta. Idem quoq; Venus efficiet in septimo ab horoscopo loco posita, suis quidem in finibus, dum tamen nocturna in genitura Luna duodecimum, aut sextum peragret locum, in diurna uero Sol, atq; in Veneris ipsius finibus constitutus. Idem hoc Venus patrabit, quoties geniture dominatum sortita, fœmininoq; in signo cum Marte collocata deiectos ab horoscopo locos tenuerit, atq; à Saturno masculinum signum tenente quadrato ferietur aspectu, si & illud quoq; accesserit, ut Luna ẽt per deiecta feratur cœli loca. Et animum simul et corpus fœdabunt libidinis impuritate Venus, Saturnus, & Luna pariter occasum sortientes, si Mars imo illis è cardine radios suos impegerit.

Quod si Iupiter & illis ad occasum, et huic ad imum quadrangulabitur, ad cætera impuritatis opprobria illud addet, ut puerorum quoq; natus ille contaminetur amoribus, ac nihilominus, propter locũ septimum, uxorem quoq; impure cognoscet, adeo ex omni parte & mollis & impurus futurus est, atq; a uiro alienus. Tradit Iulius Maternus omnem libidinis impuritatem, prostremamq; corporis effœminationem decerni à Luna, Soleq; in Capricorno, aut Tauro, aut in Ariete Leone'ue ita quidem horoscopantibus, ut in eorum signorum aut facie constituantur, aut dorso. In omni etiam genitura Lunam in cauda Leonis inuentam id est in trigesima eius parte cinædos efficere, in facie uero eiusdem Leonis, itemq; Capricorni, Arietis ac Tauri libidinosæ impuritatis genus omne decernere. Arietis autem ac Capricorni faciem sexta, septimaq; simul pars constituunt, Tauri uero ac Leonis tertia, quarta, & quinta. Leonis item & Capricorni dorsum tres simul partes constituunt, hoc est uigesima prima, uigesima secunda, & uigesima tertia. Eiusdem Materni uerba sunt hæc. Capricorni sexta & septima ponuntur in facie. octaua, nona, & decima, quæ sunt per ordinem in ore Capricorni constituuntur. In ijs partibus quæ sunt in ore Capricorni si quis habuerit Lunam, licet illa sit beneuolarum testimonijs adornata, impuro ore uiros faciet, mulieribris libidinis labe pollutos, mulieres uero, si in his partibus habuerint Lunam, omni erunt impuritatis uitio possessæ. Hæc Maternus. Quod reliquum est, Arietis dorsum constat ex his ordine suo partibus, hoc est uigesima tertia, uigesima quarta, & uigesima quinta, Tauri uero è sexta decima, ac decima septima. Labefactabit autem tum uiri, tũ mulieris impurissimum et os et animum Venus cum Mercurio in decima nona Arietis parte sita. Eadem ipsa Venus in trigesima cuiuscunq; signi parte posita, si partiliter aut quadrangulabitur Lunæ, aut diametrabitur eidem, simili ratione in ultima cuiusq; signi parte posita, eandem decernit impuritatem, clandestinam tamen, quæ quidẽ futura est uulgatissima, abrupto omni pudoris freno, si domini signorum, in quorum postremis partibus Luna, Venusq; constituuntur, qualicunq; easdem radiatione respexerint. His in configurationibus uidere licet, à Martis stella libidinis excitationem, à Saturno turpitudinem, atq; impuritatem coitus portendi, à Mercurio fieri utriq; additamentum, cum diuulgatione & infamia. Quid quod Venus undecimum ab horoscopo locum nacta, culminisq; in successione cum Saturno collocata, si alterum è domicilijs eius horoscopet, & cũ eo Iupiter Mercurius, ac Luna pariter ad hos ferantur, Mars uero

imum cœli cardinem teneat fœminino in signo positus incestos decer nit, nefariosq; concubitus cum matre, nouerca'ue, aut cum matertera. Cum sororibus autem, ubi Venus in imo cardine constituta Lunam partiliter intuebitur in ipso cœli culmine peragrantem. Forsitan et sororem sibi matrimonio iunget, atq; hoc nomine, ut Poëta inquit, culpam prætexet. Itaq; diligenter admodum uidendum est, num Luna in ortus sui configuratione feratur ad Venerem, & à quibus etiam stellis aspiciatur, ex hoc enim accessu, progressioneq; coëundi usus prae posterus summa cum intemperantia, infamiaq; decernitur, forsan et uiolenta atq; opprobriosa mors. Etenim ubi Luna sic ad Venerem feretur, uti diurna in genitura cardinem teneat, uti Mars uel culmen occupet uel occasum, uix fiet, quin incestum ob ipsum infamis mors contingat, ferroq; illata. Hæc autem genitura si fuerit mulieris, ea utinam id euitet, ne aut cum fratre coeat, aut fratris filio, aut cum patruo, siue patrui filio, aut cum priuigno, aut ex affinibus aliquo, Sin uiri, ne is aut sororem cognoscat, aut sororis filiam, ne'ue patrui uxorem, aut filij, aut priuigni, aut ne forte nouercam, aut quam pater habeat i delicijs. Quid q aut nouercis iūgetur, aut matribus natus ille, in cuius genitura Venere ac Ioue in Saturni aut domo aut finibus pariter constitutis, ipso etiam Saturno à Ioue mutuo accepto in eius seu hospitio, seu finibus, Luna & Mars pariter quadrangularibus illos radijs impetuerint. Cui configurationi si Mercurius quoq; accesserit, timenda est aut filiæ aut priuignæ corruptio. Forte etiam nō aberit quin filius aut matrem noscat, aut nouercam, aut filia iungatur patri, ubi Luna cum Ioue, Saturno & Marte in domo fuerit Saturni inuenta. Et cum matre & cum filia naturæ uidetur iura polluturus, in cuius genitura Venus, Luna, & Iupiter aut simul cardinabuntur, aut ipsi è cardinibus inuicem se diametris, quadrangulis'ue irradiationibus affligent. dum tamen Saturnus omnes pariter radiatione aliqua uerberabit. Latebit tamen facinus tam nefarium, si Venerem duntaxat ac Lunam Saturnus conspiciabitur. Quæ genitura ubi mulieris fuerit, ac Lunæ locum Sol subierit, in ea configuratione mulier hæc & patrem uidetur & filium cognitura. Mulier & illa cum patre consuescet, quæ in lucem dum prodijt, Venerem in Iouis habuit finibus, in finibus uero Iouis Venerē, Martem autem utranq; stellam è quadrā gulo diametro'ue intuentem. Fratres & illi nefarie, polluenterq; sese cognoscent, qui nascentes Solem, Lunam, Venerem ac Iouem simul copulatos, aut Soli ac Lunæ coeuntibus, Venerem ac Iouem quadrangulantes sortientur, ita tamen ut commutatis finibus, Iouis fi-

nes Venus, Veneris autem fines Iupiter possideat. Omnino autem Lunæ Venus in natiuitatibus aut copulata, aut quadrangulo illam contuita, nefarios decernit coitus, nec puerorum modo amores, uerum qui cognationis ac sanguinis iura polluant. Præsertim ubi copulationes ipsæ, quadrangulationesq; in bicorporibus signis solstitialibus'ue contingent. Non temere igitur à ueteribus traditum est Lunam, Venereq; liuore quodam se mutuo insectari. Abhorrebunt à fœminneo coitu, quorum in natiuitatibus Venerem Saturni fines occupantem nulla penitus stella intuebitur, solam quidem, aliarumq; à stellarum omnium conspectione desertam, Luna tamen ipsa in Leone, aut Virgine, aut in Capricorno Saturni fines possidebit. Sunt autem ultimæ cuiusq; signi partes maleficis attributæ. Hæc nos ab antiqs tradita scriptoribus referimus, quæ quidem suas habent omnino causas. Sed nec uideri uolumus, dum rationem singulorum consectamur, detrahere obseruationi. Ipsi meminimus Florentino à prætore publice affectum supplicio fabrum lignarium, qui filiam uxoris loco plures iá annos habuisset. Intelleximus & Neapoli agentes annis superioribus, Panhormi in Sicilia delatam prætori à filio suo matrem, cum quo illa in tenebris sæpius sub alterius specie consuesset, tandemq; cognitam abominatus filius ad prætorem illam, ut dictum est, detulit. Temporibus nostris Pontificem Maximum secutum fortasse Lothi exemplú, de quo Hebraicis in historiis fit mentio, filiam suam & cognouisse, & grauidam fecisse opinio est & aulæ totius, & urbis Romæ uniuersæ. De quo tamen parcius, propter sedis pontificiæ maiestatem, in qua tot sanctissimi sacerdotes, tanta cum integritate, &, pene dixerim. diuinitate & olim sedere, &, ut mihi persuadeo, etiam sedebunt.

FINIS.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD PAVLVM PRASSICIVM DE REBVS COELESTIBVS LIBER QVARTVSDECIMVS.

Generis rerum, atq; in primis hominũ Paule Prassici, tanta quidem inter eos ipsos diuersitas, ipsiusq; diuersitatis tam multiplex item uarietas, q̃q̃ alijs atq; alijs proficiscuntur é causis; ad cœli tamen, stellarumq; aspectus, atq; ad ipsum terrarum situm sunt potissimum referendæ. Permagni enim interest, qui terrarum tractus cui cœli tractui sint subiecti, cui etiã erraticæ stellæ, Positura quoq; ipsa terræ qualis sit, quo etiam solo, natura, facie, atq; habitu prædita. Vtq; de rebus nunc taceamus alijs, effigies non solum, habitusq; corporum, uerum appliationes ipsæ, constitutionesq; animorum, locutio quoq;, pronuntiatioq; uerborum palàm hoc faciunt. Qua in re duo etiã cõsyderanda sunt, positus ipse scilicet terræ, quo à cœli circunductu temperetur, & qualis sit eius constitutio, sit ne situs ipse planus, an montanus, humido solo, an arido, frequens an à cœtu, cultuq; hominum destitutus, in mediterraneis'ne, an secundum mare. Hæc enim, aliaq; huiusmodi ad quam quisq; sit artem appliaturus, plurimum momenti habent. In montibus enim sitæ regiones, saltuosisq; in locis aut palustribus, propter ubertatem pastus, accommodatiores sunt gregibus atq; armentis. Itaq; plerunq; uidemus earum regionum incolas pecuariam exercere atq; armentariam, qui apertos colles, aut plana magis incolunt loca, agro eos colendo dare operã, conserendisq; arboribus, aut disponendis uitibus, oleis'ue, qui ad lacus, aut mare habitant, piscatui & nauigationi, quibus loca obtigere steriliora, ij plerunq; manuarijs dediti artibus atq; operis uitam inde sustentant, aut famulatu, aut militia, aut hinc atq; illinc comportandis mercibus, quibus patria est nobilior aut opulentior, artes ij præstantiores exercent, mercaturamq; locupletiorem &, ut Cicero ait, undiq; apportantem, moribus lautioribus ac peurbanis instituti. Quocirca situs ipse non ille modo qui cœlum suum sequitur, sed qui eodem est sub cœli tractu positus, uariante quidem locorum ac soli natura, mores quoq; & artes ut uarient, plerunq; efficit, Illudq; persæpe præstat, uti finitimæ etiam regiones, propter dissimilitudinem positus, dissimiles quoque sequantur uitæ institutiones,

institutiones, Siculi propter camporum ac collium latitudinem pleriq; omnes præter q̃ qui ad mare agunt, aratoriæ atq; armentariæ sunt dediti, ut non temere diuulgatum sit, Cererem inde profectam terræ cultum, ac serendæ frugis mortales primam docuisse, eosq; à pastu uocauisse ad aratrum. Apuli colendis ferè tantum agris, ac faciendis messibus, Montana Pelignorum ac Marsorum oppida pascendis præcipue pecudibus, aut exercendo lanitio, atq; contexendis pannis. Alij quarum rerum terra quam incolunt est ferax, in ijs se se exercent, ut colendis oliuetis, atq; amygdaletis, moretis'ue ad usum atq; contextũ sericorum, aut croco etiam, aut cumino, bombici'ue intenti. Nullas Nomades urbes habent, itaq; palantes agunt. Scytharum item pars maxima aut pecoribus aut rapto uiuunt. Galli, Germaniq; suas quiq; populi sedes habent, ac certos & definitos agros. Et in ijs quidem ipsis, præter illud quod tractus ipsius est proprium, gentiq; incolenti prope modum naturale, regionatim tamen sunt suæ cuiq; diuersæ ab alijs institutiones, uitæ item studia & artes quas peculiarius sequantur, ut eæ magis uideantur à natura ipsa, q̃ ab electione profectæ. Dedit nomen Ichthyophagorum genti piscium in uictu usus, Struthiophagis uero è struthijs cibus, dedit Ambronibus atq; Anthropophagis, q̧ carnibus uescerentur humanis. Est mihi domi Aethiops seruus, qui persancte affirmet, morẽ illis esse, uti abactos infantes saginent, quibus saginatis post uescãtur in cœnis lautioribus. Refert Tacitus id q̃d ita quidem sese habet, Britanorũ hominum corpora uaria esse, eorũq; qui Calidoniam habitant, q̧ Germaniam prospectent, rutilas esse comas, magnos artus, ac Germanorum gentis similitudinem referre, Silures uero torto esse capillo, colorato uultu, atq; Hispanorũ similes, q̧ ea pars Hispaniæ sit obiecta, At q̃ Gallis sint proximi, eos esse Gallorum similes, q̧ procurrentibus in diuersa terris, cœli positiones habitum corporibus suum dederint. Horum igitur admonuisse, ab instituto hoc nostro minime fortasse uideatur alienum. quam ob rem distinctius ac particulatim magis de ijs posthac differemus. Quæ enim in uniuersum spectant, ea ut'pote generaliora cũ primis obseruanda sunt. Nam & in urbibus bene constitutis, & in quibus lege uiuitur, publicum bonum priuati cuius commodis antefertur.

Mne igitur hoc terræ spatium q̃d æquinoctiali à cardine, Solis'q; ab ortu per mediterranei orbis tractum ad occasum portenditur, atq; ab ipso occasu in septentrionem, indé'q; in ortũ colligitur, duabus lineis ab

oriente cœli parte in occiduam protractis distinguitur, æquinoctiali uidelicet una, solstitiali altera, quæ Græco nomine est τροπικὸς. Et in æquinoctiali quidem lineabus anno dierum ac noctium æqualia cō tingunt spatia, uere scilicet atq; autumno, in solstitiali autem semel, idq; æstate euenit, diem summum ad incrementum produci, noctem uero ultimum pati detrimentum. Nam de solstitiali illa linea, quæ hiberna ac brumalis dicitur, non uidetur hac in parte præcipiendū aliquid: quando si qua sub illa est hominum habitatio, nihil ad nos attinet, nullaq; habetur eius à nobis cognitio. Tametsi ultra æquinoctialem lineam aliquantum terræ habitatum constat, quibus in locis umbra sic uariat, ut nunc septentrionem uersus, post autumnum scilicet, nunc in austrum æstate diuertat. Illud autem de brumali affirmare tantum possumus linea, ubi Sol ad illam accesserit, maximas inde noctes, dies cōtra breuissimos nobis cōtingere. Igitur quæ gētes, quæq; nationes tractum inhabitant, æquinoctiali ac solstitiali hac linea cō prehensum, illæ quidem à signifero conteguntur, Solq; singulis ueris atq; æstatis diebus iter suum uarians, supra uerticem illorum capitisq; progreditur. Incolētibus uero tractum eū q̃ à solstitiali æstiuaq; linea uergit in septentrionalem cardinem, Sol ubiq; ac toto anno obliquus apparet, signaq; illa Zodiaci orbis etiam obliqua. Nunq̃ enim supra caput eorum Sol per illa incedens circunfertur, nec rectis illos radijs ferit. Perite igitur atq; elucubrate admodum à Lucano dictum est.

» *Sed neq; in Arctoo sedem tibi legeris orbe,*
» *Vnde tuam uideas obliquo sydere Romam.*

Rursus autem duos hos terræ tractus maioribus nostris ita quidem uisum est distinguere, uti à puncto æquinoctialis lineæ æquis quidē ac dinumeratis partibus, inter ortum atq; occasum ac sub ipsum cœli medium constituto, lineam rectam ad cardinem ipsum septentrionis du cerent, qua ducta totum hoc spatium ab ortu in occasum, æquinoctialiq; linea ab austro discretū, in partis distribuerunt quatuor, siue quadrantes eas uocare quis maluerit, siue quadras. Quarum duæ ita constitutæ sunt, ut altera quidem à septentrione atq; ab latere uergat in ortum, altera uero latere ab altero in occasum. cum è duabus reliquis altera in meridiem ab occasu se se diffundat, altera uero ab ortu.

De septem Climatibus.

R*ursus latitudinem hanc omnem, de qua diximus, atq; hunc ipsum terrarum orbem ab æquinoctiali linea, ortu, occasu, atq; à septentrione*

comprehensum alia ratione dimensi sunt, septemq; in climata, ducto inde nomine, quod ab æquinoctiali fiat tractu in septentrionē ascensio, distinxere. Ac primum quidem spatium ipsum, quantum maximum ac uastissimum illud est, ipsamq; omnem latitudinem una ac uiginti lineis partiti sunt, suam in unaquaq; distributione rationem secuti. Deinde ab ipsius æquinoctialis lineæ punctis, id est ab oriente atq; occidente cœli cardine, æquo digressi tramite, primū clima, mundiq; acclinationem ita constituere, horarum quoq; aduertentes spatia, uti cū sub æquinoctiali ipsa linea duodecim semper horarum dies pariter ac noctes essent, primum ipsum clima eo usq; prolataurint, quod maximus quidem dies tredecim integris constitueretur ex horis. Quodq; plaga hæc Meroen, notam ac maxime claram insulam peruaderet, quæ à Nilo, Astaboraq; fluminibus efficitur, Διαμερόη à Græcis est dicta. nobis eam appellare Meroensem placet. Cæterum cum inter unum quodq; clima ab initio eius ad exitum interlabatur horæ dimidiatæ tempus, uisum est priscis authoribus ac præsertim Ptolemæo, quo spatium ipsum temporis appareat distinctius interseca-re singulas plagas singulis æquidistantibus lineis. Partitus est autem omne illud tempus horæ dimidiatæ in quadrantes duos, idest in duplices, ut hodie loquuntur, quartas. Quodq; ab æquinoctiali linea, quæ duodecim semper est horarum fiat digressio ad horas tredecim, quod primæ quidem plagæ tempus est, interiecit lineas tres, quarū prima, æquinoctialiq; quàm proxima horarum esset duodecim & quartæ, alterius horæ partis, secunda quæ esset horarū duodecim, et alterius dimidiatæ, tertia quæ ad horas duodecim ac dimidiatam alteram adijceret etiam quadrantem partem, qua ratione linea quartæ, quæ primam claudit acclinationem, existit horarum tredecim integrarum. Capit autem æquinoctialis linea ab ortus Solaris cardine principium, qua parte Sinarum in Indico mari sinus incipit, hoc est à Satyrorum post Ichthyophagos promontorio, auream inde pertransiēs Chersonesum, oppidumq; eius Calipolim ac fluuium Attaban, indeq; per Indicum excurrit pelagus, pertingitq; Taprobanam insulam, AZanum tranans flumen, oppidumq; mediterraneum Nagadumam, & Nubartam, quod est in ora maritima ac rursus in Indicum irrumpens mare Aethiopiam inde intersecat, dirimens interiorem Aethiopiam ab ea quæ est sub Aegyptum, perq; AZaniam feracem elephantorum regionem profecta, itemq; per Struthiophagos scindit Coloan paludem ac Pylæos montes, secundumq; Arangim montem digressa interiorem Libyam in-

teriore ab Aethiopia diuidit, uastamq́; illam latitudinem, quæ albos gignere elephantos traditur, permeat, donec ad alios peruenit Ichthyophagos, qui sunt in ea parte Aethiopiæ ad illumq́; oceani sinum, qui ab antiquis Hesperius dictus est, regioq́; ipsa Hesperia uocata. unde à Græcis ἑσπερίας dicuntur stellæ, quæ nostra lingua sunt occiduæ aut uespertinæ. Quo sinu tempestate nostra ab Hispanis enauigato, occupatis insulis, quæ Fortunatæ olim, nunc Canariæ ab illarũ dicuntur maxima, loca permulta adaperta sunt, antea quidem ignota nostris hominibus. Ab hac igitur linea digressi in septentrionem, orbem hunc nostrum una & uiginti (ut dictum est) lineis secuere. Primæ itaq; plagæ & ut Græci loquantur appellatione κλίματα tantum attribuere terrarum ac marium, quantum lineæ quatuor complectuntur, id est quousq; dies in tredecim integras excrescat horas. Ac prima quidem & secunda linea attribuenda fortasse esset æquinoctiali tractui, quo septem climatum unũ quodq; varietur horæ dimidiatæ spatio. Nos tamen uniuersum tractum ab æquinoctiali linea usq; ad quartam, primæ plagæ attribuemus.

FINIS.

P. Summontius Lectori.

Hactenus Pontanus noster scripsit de rebus cœlestibus. Nam quæ pauca alia post hæc de climatum ratione, ad librum hunc quartum decimum spectantia, in eius archetypo leguntur, aggestitia uidẽtur quædam ac præparationes potius rerum scribendarũ, q̃ operis pars ordine aliquo digesta. Quod tum uacua passim ĩteriecta spatia, tum interlineationes ipsæ, lituræq́; declarant. Quæ quidem ut pauca atq; omnino incomposita, supprimenda potius iure uisa sunt. Vale.

IOANNIS IOVIANI PONTANI DE LVNA LIBER AD AEGIDIVM EREMITAM.

ACADEMIA Salernitana q̃diu floruit Aegidi Eremita, rerũ naturalium, eiusq; disciplinæ, quæ φυσική Græce dicitur, ita qdẽ tutata est partes, ut Latinæ quoq; orationis curã minime abiecisse uideatur, multiq; ex ea schola medicas res satis etiã ornate literarum tradiderint monimentis, tum prosa oratione, tum carmine. Appareatq; magis illis bona defuisse tempora, quàm suis ipsos defuisse temporibus. Et profecto pars ea Campaniæ in qua Neapolis sita est, maritima itẽ Lucaniæ ora, Brutiæq; ac Calabriæ cum insula Sicilia ita quidẽ cognitioni rerum incubuere, ut Philosophia illic initio nata putaretur, atq; apud eiusdem gentis homines educata & culta. Quod & Eleates, & Locrenses, Tarẽtinæq; scholæ, Siculusq; maxime Empedocles docẽt, Empedocleaq; dogmata clarum fecere. Nam si Homeri de Sirenibus ad Vlyssem dicta recte accipiantur, cum tenere se profiterentur illæ cuncta quæ alma tellus, eademq; multigenia pareret educaretq;, quid hæc aliud dicta magis innuunt, quàm rerum quæ in terra gignuntur fiuntq; cognitionem ac scientiam? quæ Physicorũ quidem est propria. Quid? quod eadem quoq; cognitio perdurauit, percrebruitq;, ut pleræq; artes bonæ Romanorum temporibus ad nos usq; nostros summa cum celebritate & gloria, continuatis etiam eloquentiæ studijs, ut Virgilius Neapolim non temere florere his ipsis dixerit. Vltima igitur Salernitana studia & philosophandi, & Latine qdem philosophandi laudẽ amisere. Non tamen ut aut Salernitanis aut Neapolitanis meis bona hodie quoq; mens non assit uoluntasq; illa, quæ senserint, ea cum ornatu & copia disserendi. Quam ad rem nos quoq; pro uirili excitare non desinimus atq; adhortari ciues nostros, si tamen per Gallorũ insultationes licuerit quod intendimus assequi, dum pacatissima olim regio & bonis artibus dedita, illorũ nũc armis afflicta ac prostrata iacet, languentq; hominum ingenia, tantumq; à studijs ijs deterrẽtur humanitatis ac naturæ, quantum Galli ipsi ac Germani excitantur ad prædam, expergiscunturq; ad cædes ac latrocinia. Tulit olim Pythagoras Samius laudem hanc secum, quod oram illã Italiæ docuisset, quæ mihi quidem non minus ab ingeniorum excellentia et flore ma

gna quondã uidetur Græcia appellata, quàm à frequẽtia maximarum urbium ac populorum excultissimisq; diuitijs, cum tamen studia præclarissimarum artium pluribus etiam ante Pythagoram seculis hic floruissent. Itaq; fama hæc nonmagis uera fuit, quàm Numam Romanorum regem Pythagoræ eiusdem auditorem fuisse, qppe qui Metaponti docuerit regnante Seruio Tullio, qui fuit à Numa ipso Romanorum rex quintus. Nec uero hanc nos laudẽ Pythagoræ inuidisse uideri uolumus. Et dum naturali disciplinæ, dicẽdiq; facultati consulimus, uetustissimi Philosophi, eiusdemq; optimi uiri nomini ut detrahamus, absit ab ingenio institutisq; quàm longissime nostris. Docuerit itaq; uir Samius, & bonus & doctus uir Italiam primus, institueritq; nostrates homines nõ ad disciplinas modo, uerũ ad religionem ac dei cultum, fueritq; auditor eius Pompilius rex, dum nos ab insita moderatione, prosecutioneq; uel admiratiõe potius maximorũ ingeniorũ minime recedamus. Nec tamen Salernitano illo instituto desinamus aut eloquentiæ physicas res adiungere, aut rebus ipsis naturæ explicandis ornamentum et comptum. Ne te igitur pigeat cœlestes inter cogitationes tuas, studiaq; diuinarum rerum Christianæq; religionis confirmãdæ atq; illustrãdæ, nostratia hæc legere, quæ sunt de Luna, corporisq; eius maculis, quibus legendis, quod pleraq; Physicorum quorundam aduersentur opinioni, satis scio te magis admiraturum esse inquisitionem de ea re nostram, quàm arbitraturũ nos uel liuore aliquo, uel maledicẽdi studio incitationeq; ad hæc ipsa tractum, quippe qui ueritatis indagandæ gratia moueamur non odio, minime uero aut inuidia impulsi, aut insectandi cupiditate; aliorumue gloriæ detrahendi.

LVNAM Aristoteles minorẽ esse Solẽ ait, secundũq; ab illo locum obtinere atq; authoritatem tum caloris tum lucis. Cumq; calor & Solaris quidem calor generationis prima sit atq; appositissima causa, nimirũ Luna secundo illi succedet in loco, quando minor ea Sol à maximo rerũ naturæ indagatore iudicatur. Itaq; nec me ipsum puduerit uicariam esse eam Solis dicere & in calfaciendo genitalẽ adoperam & illuminandis nocturnis tenebris, lucéq; terris subministrãdã. Ipsam tamen suapte natura opacã esse docent menstrui eius discursus, illuminationisq; quotidianæ uarietas, quippe quæ pro recessu aut accessu ad Solem suo, nunc corniculata appareat, nunc dimidia, modo autem tumentior, modo perquam plena, hæq; uarietates formæ

bis illi accidant singulis mensibus, bis etiam contingit, nullam uideri, paulo antequam Soli congreditur, & postquam ab illius coitione digressa nouam cursus auspicatur rationem. Itaque ueteres Graeciae Poëtae non ab re finxerunt sub Apollinis ac Dianae nomine, fratris eos inter se ac sororis uinculo iungi. Quod igitur suapte natura opaca sit, Solaribusq; à radijs pro interiecta intercapedine illustretur, Lunam plerique Latinorum dictam uolunt tanquam luce lucentem aliena, cum lumine cassa sit propria. Cui opinioni etsi assentiendum uidetur propter scriptorum authoritatem ac temporum, tamen quod ea fortasse ambitiosior est, nobis magis placet, nocturna ab illuminatione Lucenam initio uocitatam, post uero subtracta syllaba quod compluribus in dictionibus usu uenit pro Lucena Lunam in ore hominũ percrebuisse, nomenq; ipsum integrum siue Iunoni siue Dianae una tantum commutata litera permansisse. Lucere tamen eam dimidiam ubiq; ratio ipsa docet Semper enim dimidium corporis eius Solari expositum esse illustrationi ita constat, ut ex integris dimidijs, altero semper luceat, qua in Solem prospectat, altero qua uidelicet parte illi aduersatur opacet. Nam corniculatam cum intuemur inferiore quidẽ à parte, tunc uero à superiore pertumescit, ut corniculatio illa inferior superiori coniuncta tumori dimidiationem integram Lunaris corporis impleat. è contrario cum inferius intumescit, superius insinuat cornua. Cumq; mortalibus lucet dimidiata, quae tamen quarta pars eius pro obtutu nostro est, altera quidem pars quae integram dimidiationem constituit, lucet immortalibus, & cum nobis nulla quidẽ cernitur, illis existit plena, hoc est ex dimidio toto superiori à parte illuminatur, cumq; illis nulla, nobis prorsus est plena. Quo fit, ut uarietas illa figurarum è discursu eius existat ad oppositam nunc Solĩ regionem, nunc rursus ab opposita regione ad Solis congressum. Non desunt tamen qui asseuerent Lunam ipsam ubiq; lucescere dimidia plus corporis sui parte, quod ea natura sit corporum illuminantium, cum longe maiora atq; corpulentiora sint, quae uero illuminantur minora. Quod nos ipsi minime quidem inficiamur, sed aliam potius sequendam in ijs esse rationem ducimus. Quam tamen antequam explicemus.

Reliqua desiderantur.

P. SVMMVNTIVS LECTORI.

O*pus hoc de Luna in Pontani scriptis ita ut uides, mancum inuenimus, cuius reliquum ut alia etiam non nulla post authoris obitum, amissum est hæredum incuria. Nec & his profecto quæ nunc habe mus, eadem non incuria obfuisset, nisi nos id ipsum timentes, periculo statim occurrissemus, ereptisq; tanquam è naufragio archetypis salua per nos res fuisset. Quare discant præcauere sibi quicunq; literis aliquid mandant, nec se temere si sapiunt, posteritatis committant negligentiæ. Vale.*

Epistolam hanc iuuenis olim Pontanus super Herodoto scripsit, per Laurentium Vallensem in Latinum conuerso.

Iouianus Pontanus Petro Saluatori Vallæ, & Ioanni Ferrario. S.

E*tsi uerecundia mea uix dignum esse arbitror, ut alieno labori meum nomen inscribam, tamen Petro Saluatori Vallæ, et Ioanni Ferrario aliquid à Iouiano postulantibus difficile dictu esset non concedere. Efflagitastis enim ut quoniam Halicarnassei Herodoti historijs mirum in modũ delectaremini, quas nuper Laurẽtius Vallensis in latinum conuertisset, sed morte præuentus, incœpto operi ultimam nequiuerit manum imponere, id breui saltem testarer epistola, ne tantus labor à quo susceptus fuerit, id posteris esset incognitum. Feci itaq; non inuitus ut rogatu uestro, erudissitimi hominis famæ consulerem, quem & uiuum amaui, et mortuum etiam lachrymis sum prosecutus. Huius aũt suscepti operis ratio hæc fuit. ꝙ cum ille Neapolim se aliquando contulisset, salutandi Regis Alphonsi gratia, cui multos ante annos esset cognitus, et de rebus Persarum, ac Græcorum multus inter eos sermo esset exortus, rogatus est à studiosissimo principe, ut Herodotum, quem ea diligentissime complexum esse sciret, sibi latinum redderet. Quod cum ille Regi de se benemerito, ac honesta præsertim petenti non denegasset, ne operam suam, ut erat pollicitus, omnino præstaret, immatura mors effecit. Quo mortuo Rex libros eos, ut erãt, Roma sibi deferendos curauit, & in bibliotheca sua diligenter asseruari iussit. De hac autem tota conuersione, quod meum sit iudicium, nouistis. Mallem enim unumquẽq; sua, quàm aliena ad nos afferre.*

Equidem & Ciceronem existimo, si uiueret, grauato id animo esse laturum, si quis Oratorem suum Graece loqui fuceret, & Demosthenem stomachaturum, si quae ipse Atticae scripsisset, alia quispiam lingua eloqui uellet. Quod autem ad Herodotum ipsum attinet, sane id est, ut existimem tanti uiri ingenium, non parum omnes admirari debere, qui res tum uarias, ac tanta diligentia conquisitas, ea suauitate artificioq; explicauerit; ut nihil omnino sit, quod eius laudibus recte detrahi possit. nisi forte id aliquis calũniari uelit, quod non nulla apud eum ita legantur, ut ficta quam facta potius esse uideantur. quae culpa nõ magis scriptoris, quam temporum illorum est existimanda. quam ego uel potissimam reor esse causam, cur nouem ille Musarum nominibus libros suos inscripserit, quasi ipsa operis inscriptione, apud posteros id testatum relinquere cuperet. Nam et temporibus non omnino repugnari potest, & Musis aliquanto etiam liberius, ut scitis, loqui concessum est. Sed de hoc licet alij quoq; suum afferant iudicium. nihil enim ob sisto. Satisfeci, ut opinor, cupiditati uestrae. quod si breuior fortasse sum, quàm erat uestrum utriusq; auiditas, id occupationibus meis attribuatis. Ad haec & Laurentij nostri, & Herodoti ipsius laudes maiores multo sunt, quàm ut eas breuis epistola complectatur. Reliquũ est, ut uos ad legendas historias adhorter. ex quibus, si animi quaeratur uoluptas, non est, unde maior percipi possit, si uitae commoditas, haud ferme inuenietur, ubi plura melioraq; exempla reperiantur. Valete. Neapoli. Calendis Ianuarijs. MCCCCLX.

Pontani epistola, qua de ueterum libris iudicat, per Actium Syncerum inuentis. Hanc ne sine dolore legas, ultimam lector scias, post innumerabiles alias, quas tum publicis, tum priuatis de rebus, immortalitate dignus uir ille olim diuinitus scripserat.

Pontanus Syncero animi firmitatem. D.

Quae ad Pudericum scripsisti, ea me mirificum in modum delectarũt. Sunt enim plena pietatis tuae erga uetustatem ac diligentiae. Quo' circa et uel auentissime expecto uidere Ouidianos illos pisciculos in Euxino lusitantes, Maeotideq; in palude. Quod uero ad uenationem atti-

net, uisus est mihi uates ille lepidus, numerosus, & cultus. deq; eo, si recte memini, fit ab Appollinare mentio in hendecasyllabis. Rutiliani illi uersiculi enodes sunt & nitidi, cultus uero ipse peregrinus, potius q̃ urbanus, ne dicam arcessitus. Sed de his omnibus cuius erit iudicium rectius, aut probatius q̃ tuum? Ego, ut dixi, mirifice expecto Ouidianos illos ἁλωτας, nobis incognitos, praesertim sub Quadragesimale ieiunium. Tu uale, et in isto uoluntario exilio, seu potius peregrinatione dignam nobilitate tua fortitudinem retine. Neapoli Idibus Februarijs. MCCCCCIII.

P. SVMMONTIVS Francisco Puderico, uiro Patricio. S. D.

HABES PVDERICE, tota, ut ille ait, quod mente petisti. Nec est, cur me ad edēda Pontaniana hæc hortere amplius, qđ hortere dixi? immo uero cogas, impellas, quodq; pace tua dixeri, obtundas. Iā mihi adire te post hac liberius licebit, iucundissimaq; cōsuetudine ista frui. Nec mihi metuēda est amplius seueritas tua, nostriq; ut ita dixerim Catonis increpatio, per quē mihi non licebat esse negligentem, q̄q; me toties ignauū ac desidē uocabas. quasi per me stetisset, quo minus q̄ primū opera hæc omnia in lucem prodierint. Quam quidē ad rem, nesciā ut uerum fatear plus ne mea in Pontanum pietas, an authoritas me impulerit tua. En ad optatā diu iam peruenimus frugem, tuæq; tandē satisfactū est uoluntati. Cæterū affirmare hoc ipse iure possū, egregiā te Iouiano nostro hac in re operā nauasse, dū non modo & me & alios ad hæc ipsa tam assidue excitas, uerū etiā dum pecuniā, quæ soluenda librarijs erat, tam diligenter hinc atq; illinc perquiris. ut sicui Pontanus post obitū debet, tibi omnino in primis debeat. Quoniā uero hoc onere leuatus sum. assiduus etiā Actij Synceri me subtrahā calcaribus. ut Pontani uitā ꝑ ille tam diu efflagitat q̄ primū emittam. Habes igitur Iouiani Pontani libros oēs, partim mea, partim aliorū opera editos. quorū nomina recensere, & tanq̄ thesauros quosdā, ad speciē, atq; ad animi oblectationem sæpius uoluere, non ab re omnino fuerit. Scripti qdē soluta oratione hi sunt, de Aspiratione libri duo, de Obedientia qnq;, duo de Fortitudine, de Principe unus, qnq; de Liberalitate, dialogi item qnq;, Charō, Antonius, Actius, Aegidius, cuiq; ab Asino nomē est inditū, de Prudētia libri qnq;, de Magnanimitate duo, unus de Immanitate, sex de Sermone, de Fortuna tres, historiæ Neapolitanæ libri sex, libri duo Commētationū super centū sententijs Ptolemæi, ijsq; ipsis in Latinū sermonē ab eodē Pontano conuersis, et de Rebus cœlestibus libri quatuordecim. Carmine autē scripti hi sunt, Parthenopæi libri duo, de Amore coniugali tres, duo de Tumulis, Eridani item duo, unus de Diuinis laudibus, atq; hi qdem Elegiaci, Hendecasyllaborum libri duo cum Iambicis, Saphicorum unus. Heroico uersu qnq; Vraniæ libri, Meteororū unus, de Hortis Hesperidum duo, cumq; his Eclogæ sex. An non perutilem se se hominum generi præstitit Iouianus noster? Quicunq; uero tantam hanc librorum tum copiam, tum uarietatem admirabitur, id etiā uelim considerer, quanto his plura ille scripturus fuisset, nisi publica negocia, quibus fuos apud Reges occupatissimus semper uixit, a Musis eum procul auocassent. Vale.

IOANNIS PARDI Philoſophi ac Poëtæ egregij
carmen in Summontianam editionem.

DILIGENTIOR hoc uiro paranda
Haud quiſquam fuit in ſodalitate,
Nec tenatior ullus in paratæ.
Quos inceperat hic amare Reges
Tam mira coluit fidelitate,
Vt ſuum patrimonium excolendo in
Regno crederet eſſe collocatum.
Muſas ſic coluit potente amore,
Vt nec Regia, nec domeſticarum
Rerum pergrauis ulla cura uatem
Muſarum a᷉ placido ſinu auocaret.
Muſarum pariter ſuisq; amicis
Aequum impertijt ac ſibi ipſe amorem.
Male a᷉ Regibus eſt in ipſo amore
Reſponſum, male me hercule ac maligne.
A᷉ Muſis nihil hic popoſcit unquam.
Ipſæ ſponte ſua uiro obtulere
Quicquid ijs ſalis, ac fuit leporis.
Nec quamuis celeber, bonusq; pictor
Colores habet obſequentiores
Quàm uiro huic numeri fuere, ſiue
Carmen pangere uellet ac poëſim,
Lautos addere ſeu pedes ſolutæ
Orator bonus elocutioni
Vellet, diceret ut uenuſte & apte.
Muſarum a᷉ ſocijs ita eſt benigne
Reſponſum, uelut a᷉ Deabus ipſis.
En Summontius immemor ſuarum
Vt rerum pius atq; commodorum
Præſtat omnia, nilq; poſtulanti,
Fatis eripere ut ſtudet ſodalem,
Vt ſcripta omnia colligitq;, & acri
Cura, peruigil imprimenda curat.
Hoc eſt Threicia lyra euocare
Rurſus ad ſuperos ſuum ſodalem,
Hoc eſt Orphea reddere æmulando.

PONTANI manes, & sacri Musa Poëtæ.
Cui nunc Elysium concinit omne nemus.
En tua iam uolitat doctas post fata per aures
Fama, nec à longa posteritate timet.
Te manus omnis habet, senior, iuuenisq́; puerq́;
Obseruans cupido detinet usq; sinu.
Hoc tibi post obitum præstat Summontius, uni
Dum cura est, cineri te superesse tuo.
Vt quæ sæua duces uicit mors, sæua tyrannos,
In te unum doleat iuris habere nihil.
Ipsa licet gelido consumpserit ossa sepulcro.
Non terere ingenij tot monimenta potest.
Quæ non longa dies, rapidus non læserit ignis,
Nullaq́; ab irato fulmina missa Ioue.
Nec satis hoc. maius nomen tibi crescit in horas,
Astraq́; sublimi uertice summa ferit.

FINIS.

INDEX CAPITVM LIBRORVM OMNIVM IO. IOVIANI PONTANI, QVI IN HAC PRIMA PARTE CONTINENTVR.

LIBER QVARTVS.

LIBER QVINTVS.

INDEX CAPITVM LIBRORVM OMNIVM IO. IOVIANI PONTANI, QVI IN SECVNDA PARTE CONTINENTVR.

De facetis.

INDEX CAPITVM LIBRORVM OMNIVM IO. IOVIANI PONTANI, QVI IN HAC TERTIA PARTE CONTINENTVR.

De domibus

LECTORI. S.

Optimum factu uisum est lector, ut omni è parte lectio huius clarissimi authoris integra tibi constaret, hoc in loco nonnulla maioris momenti errata castigare, quæ librarij nostri commiserunt dum nimis celeriter munus obire suum uellent.

IN PRIMA PARTE.

44 Galienis non Galenis.

215 uictoria omnino penes Ro. futura est.

257 Vbi spatium relictum est post ea uerba. DEFECTVM IPSVM QVI EST GRAECE reponendū est ex libro IIII Ethicōn Aristotelis ἀφιλοτιμία Leonardus Aretinus uernaculam & plebeiam uocem secutus remissionem interpretatur. Argyropylus uacuitatem appetitionis honoris. Pontanus abiectionē. Sed qui nullum honoris studium, aut contemptum honoris interpretaretur fortasse commodius etymon dictionis exprimeret, & usitatius loqueretur.

IN SECVNDA PARTE.

7 Penthemimeris.

15 Chœrobosco.

53 saluum.

192 uersantur.

193 inuidentissimæ.

197 nullo modo.

199 pudicæ.

199 communitatem quandam.

202 parcior.

202 quamuis.

203 quod esset (ut ipsi uolebant) parum firma fide.

204 apertissima.

213 proposita sunt.

214 morum, corporis.

219 narretur.

231 quæ res contemptus.

231 illum uero meminí ad omnia quidem siluisse.

233 etsi risum exciunt.

234. ad animorum pertinere.
234 uirtus hæc &
236 iocabuntur dixisse ferunt, Nunquid.
237 & appellatione, & uarietate.
241 audientes. Quibus seruandis.
243 quæ & iucunda.
243 uenientem hospita dum.
243 Quid hoc Philopæmen?
243 Ad ea Philopæmen.
243 quemadmodum Philopæmen.

IN TERTIA PARTE.

Ne mirere lector si aliter Ptolemæi initium hoc in libro uideris, quàm in aliis ueteris translationis & uideris & legeris. Nam Pontanus sententiam uerborum Ptolemæi in sua præfatione ad Federicum Vrbini Principem, περιφραστικῶς exprimit; & ne illa desyderares hic græca apposuimus. Sed tamen ea aliter hic scripta inuenies, quàm Pontanus legisse uideatur.

Προεκτιθέμενοι ὦ Σύρε τὰς ἐνεργείας τῶν ἀστέρων ἃς ἐν τῷ συνθέτῳ διεγείρουσι κόσμῳ καὶ τὸ παρὸν ἐξεθέμεθα πόνημα. ὅπερ καρπός ἐστι τῶν βιβλίων ἐκείνων γνωσθέν διὰ πείρας. δεῖ οὖν τὸν μέλλοντα τοῦτο μετιέναι πρότερον τὰς τῆς ἐπιστήμης μεθόδους διελθεῖν. εἶτα πρὸς αὐτὴν γνῶσιν τούτου χωρεῖν ἀπὸ σοῦ καὶ ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης.

EXPLICATIO Locorum quae in omnibus Pontani libris subobscura occurrunt, quam Petrus Summontius vir & ingenio & doctrina praestantissimus in sua editione proposuit.

In libris solutae orationis.

Tum Sorbinia, tum Montanica. Vini nomina in agro Neapolitano, reliquaq; Campania notissimi.
Nuces expectato. Die, quae sacra est diuo Laurentio, nuces edi, nota huius temporis consuetudo.
Media etiam hyeme perflorescentes. Lilium Florentino in aureo excudi solitum intellegit, sicut per nauiculae imaginem Pontificios quoq; aureos designat.
Vernaciolo cado. Vernacium uinum tempestate nostra nobilissimum. Qui graece, qui Corsicae, qui Ligusticae sciat, etiamnum qui Creticae. Optima locorum ipsorum uina significat, quamuis uinum, quod Graecum dicunt, aliae nunc ferant regiones, unde non temere subiunxit Creticae.
Casorianum, Centuresium, Fasmianum loca haud procul ab urbe Neapoli, uini generositate nobilia.
Muscum, Zebethum. Notae temporis nostri odoramenta.
Robertinis è liliatis. In argenteis Roberti Neapolitanorum Regis lilium de more generis illius excusum apparet.
Alphonsinorum. Ab Alphonso Aragonio Neapolitanorum Rege editi aurei sunt, qui & hodie ab eo Alphonsini dicuntur.
Deliolum. Fons est, ut diximus, prope Neapolim.

In Vrania.

Sebethus. fluuius saepe à Pontano celebratus prope Neapolis moenia labitur. huius quoq; Maro, Statius & Columella meminere.
Formelle. Fons est Neapoli.
Hebonem. à Neapolitanis Solem sub Hebonis nomine cultum nota est historia, ut est apud Macrobium, quod & tabella marmorea uetustissima Neapoli inuenta testatur, quae est penes Actium Syncerum, hocq; continet.

ΗΒΩΝΙ ΕΠΙΦΑΝΕΣΤΑΤΩ ΘΕΩ Γ. ΙΟΥΝΙΟΣ ΑΚΥΛΑΣ ΝΕΩΤΕΡΟΣ ΣΤΡΑΤΕΥΣΑΜΕΝΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΥΣΑΣ ΔΗΜΑΡΧΗΣΑΣ ΛΑΥΚΕΛΑΡΧΗΣΑΣ

Amalphaeis Nymphis. Amalphis urbs maritima in Picentinis, citrio

rum copia, fontibus atq; aëris salubritate nobilis, clara & Andreæ Apostoli sepulcro. Vrbem hanc magnetida in Hortis Hesperidum Pontanus uocauit, quod eius ciues magnetis usum nauigantibus primi, ut fama est, monstrauere. unde est Antonij Panhormitæ carmen in urbis eius laudem.

Prima dedit nautis usum magnetis Amalphis.

Asterione. Asterionem celebrat Poëta canem suum.

Ariadna Pontani coniunx. Elisa Ariadnæ mater.

Deserta Gauridis antro rupis Hamadriades. Gaurus, Misenus, Pausilypus, Vesuuus, clari satis per se montes, item Nesis nota inter Pausilipum & Puteolos insula, ut loca Neapoli uicina a Pontano non uno in loco celebrantur, sicut & alia multa, ut Sebethus, Lyris, Phormiæ, Caietæ, Sirenum scopuli, cæteráq; alia.

Antinianæis'q; rosetis. ut alibi etiam dictum est, in monte qui Neapoli ab occidente imminet, locus est Antinianum nomine, nec procul inde est Patulcium, ubi sepulcrum ostenditur Virgilij, quæ duo loca sub Antinianæ & Patulcidis Nympharum nomine Pontanus sæpenumero celebrat. Sub Patulcidis quoq; nomine ad Virgilium ipsum alludit.

Sua lumina in amnem defigit Stella arridens. mulieris nomen Ferrariensis, quam Pontanus in delicijs habuit.

Vraniam quicunq; posthac excudes, continuato carmine, ut par est, eam excudas oro. Qui interrupta serie inserti sunt tituli in ijs qui nunc circunferuntur codicibus, commodius poterunt, quod Pontanus manu ipse sua fecerat, exteriori in margine collocari. Sic enim melius operis honori & tanquam maiestati consuletur. Nam interruptio illa, qua disiunctum hodie ipsum cernitur opus, præterquam quod nullam omnino sapit antiquitatem, faciem quoq; ipsam libri dehonestat.

In Hortis Hesperidum.

Deliolosq; hortos. Deliolum Fons est propè Neapolim in uia Acerrana, quem Alphonsus Calabr. Dux sumptuosis ædificijs exornauit ac pogium Regale appellari iussit quod adhuc manet nomen, priori abolito.

Niasias arbor. Nias Hesperidum fluuius.

Phaurusij ruris. Phaurusij populi sunt ad mare Hesperium.

Stachiritides syluæ. Stachiris fluuius in Hesperium labitur mare.

Cloneide fronde. Clonia palus in regione Hesperidum.
Chariteiaq; arua. Item Chariteia limon. Ad Venerem retulit, hoc est ad nonam de Venere quã ipse fecit fabulam. Tacite tamen, ut Chariteũ amicum celebret, ad eius nomen alludit. utq; hic dixit Chariteia, sic alibi Aphrodisia citrius, et item alibi Zephyritide sylua. Simili etiã modo aliũde sumptis nominibus, uarietatis atq; ornatus gratia opus suum locupletauit. qualia sunt Bereniaa arua, Cyrenides Nymphæ, & reliqua.
Masitholæ limones. Masitholus fluuius Hesperium mare illabitur.
Paliurides. Paliuris palus Hesperidum.
Atlantide fronde. Atlas Hesperidum pater.
Cleartias arbor. Cleartis palus Marmaricæ.
Aequaniq; ferunt colles. Hi sunt propè Surentum, qui locus uulgo Massa Aequana dicitur, ubi optima nascuntur uina.
Meteiaq; arua. Mete uicus est Surentinus.
Neptunia Mergilline. uilla est Actij Synceri, in uia Puteolana, ad mare posita in Pausilypi radicibus, propè Cryptam Neapolitanã.
Hermi uites. Neapoli ab occidente immunet qui mons sancti Hermi dicitur, uillarum frequentia nobilis, hinc Hermitis nympha à Põtano deducitur ut est in Lepidina.
Quod uero aut uiridem trahit ab radice colorem
Frondibus ac fructu, aut acuit sensumq; palatumq;
Ad etymologiam respexit Μμῶν enim pratum est, Μμῶν fames.

In Eclogã quæ Lepidina inscribitur.

Crambane. Vicus est in agro Neapolitano, in quo & hi alij quoq; uici sunt, Theodocæ siue Tuducium, Resina, Porticia, Fragola, Casulla, Planuris, Marana, Pomelia seu Pomelianum, Marillia seu Marillianella, Ansatia uulgo Anciasinum, Casora, Puluica, Panicoclis. Hos præcipue uicos ex alijs, qui in agro Neapolitano sunt, Pontano placuit celebrare. Is etenim ab adolescentia ornandæ Neapolis gratia hoc ipsum facere decreuerat, ut scilicet Sebethi & Parthenopes nuptias caneret, id quod tunc in Elegia illa de transformatione Sebethi pollicitus est his uersibus.
Tempus erit, cæros cum dicemus Hymenæos,
Vt sit iuncta tuo Parthenopea toro.
Hoc tamen longe post uelut promissi memor, senex iam absoluit. quod

& in nonnullis alijs fecit operibus.

Prochyte, Caprite, Sarnitis à Prochyta, Capreis, Sarnoq; no mina deduxit.

Tristior illa quidem patris de clade Vesuui. Allegoria hæc historiæ tangit ueritatem. Resina enim, ut nunc etiam in eius solo cernitur, è Vesuui incendio ut pote illi uicina conflagrauit.

Hercli, Locus est propè Neapolim, occidentem uersus, paulum supra antiquam Palæpolim ab Hercule, ut Pontanus putabat, dictus. Hechiam uulgus appellat.

Ad antra Mineruæ. Promontorium Mineruæ significat, quod est contra Capreas & Aenariam insulas.

Herculis ad fontem. Vltra Neapolim sunt fontes, qui ab Hercule Herculani sunt dicti, ibiq; Heraclea.

Butine. Sordidus Neapoli uicus, ubi uarij generis obsonia uendūtur.

Vlmia. Neapoli etiam hic uicus est propè arcem quæ noua dicitur.

Intortis torallis. Tentare uoluit Pontanus noster, quæ summa in eo erat Latinæ linguæ authoritas, ut nouum omnino uocabulum in latinitatem reciperet, atq;, ut ita dixerim, Romana illud ciuitate donaret. Est autem apud nos torallus panis quidam peralbus, leni ac lucida crusta, in uarias circulorum formas intortus, qualis pro diuorum templis diebus uenditur solennibus, dictus quidem torallus à toris, ut ipse uolebat, siue torulis, qui sunt in columnis. Eadem quoq; Pontanus licentia Liguris auiculæ à liguriendo nomen usurpauit.

Pistasis. Fons est Neapoli in decliui urbis regione.

Olympias. Pars est Hermi montis in eius appendicibus Neapolim uersus, quod hodie Olympium dicunt.

Conicle. Locus propè Neapolim in collibus à septentrione urbem spectantibus, uulgo Conochiam uocant.

Labulla. Riuus est imo fluuiolus per cuniculos Neapolim miro opere inductus, siue à labro, ut Pontanus uolebat, siue, ut alij putant, à bulliendo dictus.

Verum age & hoc coniunx (fas est) requiesce sub arcu. Domum suā Poëta designat, quā Neapoli habuit in celebri urbis regione, quæ ad Arcum dicitur, ea in domo turris est quadrata urbem undiq; totam despectans, quam etiam turrim alibi ut hic celebrat.

Melisæon. Sub Melisæi persona Pontanus intellegitur, ut in eclogā illa cuius titulus est Meliseus.

Phosphoridos natæ. L. Martiæ filiæ obitum mutato nomine dicit, quē

in Tumulorum libro & in Vrania deplorauit.

Leucogidis albæ. Leucogei montes inter Neapolim & Puteolos ab albedine dicti, hodie Lumera dicitur ab alumine in quod terra illa fornacibus excocta dissoluitur. Est autem hoc auitum Actij Syncæri nostri prædium.

Ad Cryptam. Tam clari nominis est Crypta Neapolitana, quæ Puteolos ducit, ut de ea quicquam dicere non oporteat.

Liquidissimus amnis it subter. Magnificentiam uult ostendere operis illius, quo riuus seu potius dicam fluuius à Labulla, ut dictum est, Neapolim per subterraneos inducitur meatus excauato saxo, in quo uetus urbs tota inest fundata.

Proximaq; Vraniæ scorteum & sua poma parauit. Bene in domo sua Vraniam statuit, eamq; sibi domi familiarem facit, ut allegorice ad diuinos illos de stellis alludat libros, quibus Vraniæ nomen indidit.

Campe. Planities & uelut concha quædam propè Gaurum, qui locus Campana dicitur.

Vrsulon insequitur frontem insignitus echino. Castanearum sylua est non procul ab Antiniano, quam uulgo Vrsulonis crucem appellant.

Sorbino è bimo atq; ex anniculo Viridisco. Sorbinum & Viridiscum uini genera sunt in Campania.

Claudicat hinc heros Capimontius. Locus in collibus Neapolim à septentrione spectantibus, agris uillisq; celeber, & quia montosus, ideo claudus dicitur.

Murronem fama est cum coniuge Tifatea. Loca sunt propè Capuam.

Caserta. Notum non procul ab urbe Neapoli oppidum in colle positum.

Marcinida. Vicus est propè Capuam, uulgus Marcianisios uocat.

Cicala. Editior locus supra Nolam.

Carmeli ad fontem. Fons est in foro Neapolitano iuxta ædem diuæ Mariæ Carmelitanæ.

Platamonis. Platamonias celebrat, excauatas ad litus propè Neapolim ac factas manu hominum specus, quas uetustas, salsaq; maris aspergo magna è parte consumpsit temporumq; ipsorum iniquitas, loca nimirum ad uoluptatem, æstiuasq; deambulationes atq; conuiuia excogitata.

Ipsa seni blandita senem cupit. Per senem hunc cui tantum Antiniana blanditur se ipsum intellegit, qui rus suum in Antiniano habens Antinianam Nympham identidē celebrat. Blanditur autem

ipse sibi

ipse sibi tacite Poëta, continuatq; allegoriam hanc toto discursu, quo de Antiniana agitur.

Nascetur qui longinquis procul aduena terris. P. Virgilium Maronem intellegit, qui Neapolim diutius coluit.

Nasceturq; alius longo post tempore pastor. se ipsum Pontanus depingit.

Item in Vrania Lib. I. ubi agitur de Deorum concilio.

Leua Amor, & solio resident tria numina in uno. XVI. Hinc Amor, non Leua Amor.

In II. Lib. de Citrijs, ubi uates de Limonibus, & earum cultu loquens, Actij Synceri uillam celebrat.

Nauifragum, extremos queritur Syncerus ad Anglos. XVII. ad axes, non ad Anglos.

** a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z
aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk ll mm nn oo pp
qq rr ss. Omnes Quaterniones præter * Duernionem.*

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T
V X Y Z AA BB CC DD EE FF GG HH
II KK LL MM NN OO PP Q.Q. RR.
Omnes Quaterniones præter RR *Ternionem.*

aaa bbb ccc ddd eee fff ggg hhh iii kkk *lll mmm
nnn ooo ppp qqq rrr sss ttt uuu xxx yyy zzz*
AAA BBB CCC DDD EEE FFF GGG HHH III
KKK LLL MMM NNN OOO PPP QQQ
RRR. *Omnes Quaterniones.*

aaa bbb ccc ddd eee fff ggg hhh iii kkk *lll mmm nnn*
ooo ppp qqq rrr sss ttt uuu xxx *yyy* ZZZ AAA
BBB CCC DDD EEE FFF GGG HHH III KKK
LLL MMM NNN OOO PPP Q Q Q
RRR. *Omnes Quaterniones.*

VENETIIS IN AEDIBVS ALDI,
ET ANDREAE SOCERI,
MENSE SEPTEMB.
M. D. XIX.

AL DVS

